

Shams-ul-Ulma Dastur Darab Peshotan Sanjana, B.A.,

Editor and Translator of the Dinkard, (Vols. X-XIV).

THE DÎNKARD.

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF THE LATTER PART OF BOOK VII., THE SAME TRANSLITERATED IN ROMAN CHARACTERS, TRANSLATIONS OF THE PAHLAVI TEXTI NTO THE ENGLISH AND GUJERATI LANGUAGES WITH FULL ANNOTATIONS, AND A GLOSSARY OF SELECT WORDS

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,
PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHAI ZARATHUSHTI MADRESSA, BOMBAY.

VOLUME XIV.,

CONTAINING THE PAHLAVI

ZARATHUSHTRA-NÂMAG, PART II.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES
OF THE
SIR JAMSHEDJI JIJIBHAI TRANSLATION FUND.

LONDON:
KEGAN PAUL, TRENCH, TRUBNER & Co.

IN THE YEAR 1284 OF YAZDAZARD, AND 1915 OF CHRIST.

PRINTED AT BOMBAY AT

THE CAXTON PRINTING WORKS, BY G. W. & A. E. CLARIDGE;

THE BRITISH INDIA PRESS, BY B. MILLER; AND

THE SANJ VARTMAN PRESS, BY P. C. PATHAN;

AND

PUBLISHED IN INDIA BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,

85, CUMBALLA HILL, BOMBAY.

CONTENTS.

ENGLISH TRANSLATION.

THE DINKARD, BOOK VII.
THE ZARATHUSHTRA-NÂMAG, PART II.,

CHAPTER III.

CHAPTER VI.

CHAPTER VII.

INTRODUCTION.

The last volume of the present series brought up the publication of the Dînkard to the end of the Second Chapter of Book VII. The rest of the book, comprising eight more chapters, has now been placed before the public in this Vol.XIV. The only old manuscript available for the editing of the book is, as observed by me in my Introduction to Volume XIII, DM. which I was compelled to follow with all its defects and deficiencies. Nine folios in DM. containing the Pahlavi text from chapter II, § 56 upto the end of chapter III, § 90 are missing in the manuscript existing in the Mullan Firoze Library in Bombay, but these are found in DP. The collations in the footnotes to pages 1 to 35 of the Pahlavi text are from these missing folics ; for the rest I am indebted to the original manuseript itself.

The edition of the Pahlavi text of the *Zarathushtra-nâmag* has now been completed for the first time accompanied by a translation in English as well as in Gujerati. An attempt has been made, as in the previous volume, to render the translation as readable as possible for the layman without in any way depriving it of its literal sense so very necessary for the student of the language. No pains have been spared to enhance the utility of the work by the addition of copious notes illuminating the obscurity of the language, explaining philological and historical references and indicating, where possible, the allusions to the existing Avesta on which portions of the *Zarathushtra-nâmag* have been based, along with citations from the lost Nasks. The importance of the *Zarathushtra-nâmag* is due as much to the fact that it is based almost solely on the Avesta as then existing as that it is the only available and authentic account of the life and achievements of the great reformer and sage, Zarathushtra.

After having described the marvellous genealogy of Zarathushtra and the miracles accompanying his birth and youth in the first two chapters, the text in the present volume proceeds with what may be regarded as the real miracles performed by the prophet himself knowingly and consciously. The marvels hitherto manifested were ■ it were supernatural phenomena centered round the innocent infant and untrained youth who was miraculously guided to achieve ■ higher destiny. After the age of thirty circumstances are entirely changed ; Zarathushtra is thrown upon his own resources and the miracles indicate difficulties and failures to which all human efforts, however much they may be allied to the divine, are liable. Indeed, as the book proceeds further the meaning of the very word *afd*, or "miracle," assumes a broader significance than could have been detected in the earlier portion of it. The miracle denotes, no doubt, the marvellous, the wonderful and the superhuman. But it is really something more than that. Ahuramazda has already laid down ■ plan on which his universe is to build itself up and progress. Religion is one of the lines on which this progress is to be guided. Man, however evolved and high in the scale of civilization, is unable, without the assistance of Ahuramazda and his Ameshaspentas and Yazatas, to carry out this mighty achievement. The necessity of ■ divine Revelation and of continual adjustment by Ahuramazda of the affairs of the world are thus obvious. Zarathushtra was ■ centre of these forces and his miracles are nothing less than the special efforts of God to adjust the clockwork of the universe whenever it gets out of order. Time after time religion is revived and reformed by great personages who are divinely inspired to do this and who derive their energy and inspiration from the original source of all these marvels, Zarathushtra.

At the outset of his career, which, it seems, practically begins after the age of thirty, Zarathushtra fails to draw to his teachings petty chiefs, such as the shrewd and well-disposed Tur, who was named Aûrvâitâ-dêng, a descendant of the Usikhshes, the wealthy Vaêdvoishta, even the pious Parshîd-Tôrâ or the foul

Karapans, Zâg and Cheshmak. On the contrary, Zarathushtra's outspoken attitude, his opposition to the existing creeds, rotten to the core, and his puritanic religion exasperate the people and, in spite of the support of Ahuramazda behind him, he is subjected at first to the mortification and suffering which is the lot of all reformers. His innate purity remains unsullied and his grloy shines brighter than ever; the archfiend Aharman, the *druj* or the demon of lie, the demon Buiti or idolatrous practices, and a host of other fell powers of darkness fall upon him and try to surprise and destroy his untainted purity, but to no purpose. At the back of him are the divine power and guidance which lead him unerring to the performance of his glorious mission. Zarathushtra is warned beforehand miraculously of the danger lurking near in [redacted] concealed form, and he is apprised of the weapons required to deal with it. The word "Ahuna-vairya" is [redacted] potent instrument of spiritual power to ward off evil. The Gâthic writings now extant confirm the statements in the *Zarathushtra-nâmag* when they depict Zarathushtra in sore straits, bewailing the loss of his following and enquiring what he should do and to what land he should go.

Zarathushtra comes out into greater prominence during the two years after he attains the age of forty. He is invited to the court of Vishtâspa, the reigning monarch, to discuss religion with the sages of the land and vindicate his divine mission by displaying his spiritual powers. Zarathushtra completely foils his assailants by meeting successfully with all the 33 problems propounded by them as the hardest to answer and by performing such feats [redacted] those of reading the minds of the king and his attendants, and of curing and resuscitating the favourite animals of the king that had become ill or had died. In all this he was guided and helped by Ahura himself or his archangels. The stir made in the land by the stories of these performances can only be guessed from the naive manner in which the author of *Zarathushtra-nâmag* relates how Zarathushtra's opponents, the great nobles of the court, becoming jealous of him, used their influence with the king and got him imprisoned.

Even in the midst of his sufferings in prison Zarathushtra's glory is seen by all to shine brighter than ever. By bringing to life the dead bull of the king Zarathushtra obtains his freedom. The archangels Vahumana and Ashavahishta and the Fire Bûrzîn-mitra appear at the court of Vishtâspa, who is forthwith made to accept the Religion. After Zarathushtra had fully established himself in his own country, he turned his attention to the spread of his religion in the neighbourhood. The naive way in which again the *Zarathushtra-nâmag* puts it is by showing how Aeshma, the demon of wrath and war, incites the Khyaonians, the hereditary enemies of the Iranians, to wage war against them [redacted] the rise of Zarathushtra and his religion would practically mean the downfall of idol- and demon-worship. The hand of God directs the operations against Arejâspa and his Khyaonians, and Vishtâspa's army marches successfully through their territory, spreading a knowledge of the tenets of the faith.

The fourth chapter describes the marvellous effects of the recital of the Gâthic hymns on the men and animals in the royal mansion of Vishtâspa, the successful performance by Zarathushtra of the *Var-nirang*, or the fire-ordeal, and the wonderful knowledge and powers of Zarathushtra extending over all the sciences and arts in the world, *e.g.*, medicine, astrology, character-understanding, magic and over many other "spiritual and celestial and aerial and earthly and other world-profiting mysteries which could (only) be attained to by one through angelic sagacity." The miracle of all miracles, in the sense indicated by me above as fulfilling the divine purpose, is the Avesta itself, "the loftiest of the statements in the sum-total of all wisdom of the world."

Chapter V continues to show the way in which Zarathushtra works his "miracles" after his death, by the effects of the causes set in motion by him when alive. The mysterious miracle of Sraêta's chariot, bringing the soul of Sraêta to that of Vishtâspa and breaking itself up into two, "the one spiritual and the other earthly," and the drive of Vishtâspa in that

earthly chariot to the province of his relatives, the Naôtaras, appear to mark an accession of strength to the Revelation by a general acceptance of the faith amongst a large mass of people. Thereafter, the wisest men of other countries derived their religious inspiration from ancient Persia. The *Zarathushtra-nâmag* then justifies the performance of these miracles on the ground that if they had not been performed, and if they had not convinced the primitive men of the truths of the Religion, the Avesta would not have continued down to our age, as it has actually done, and as it was the wish of God.

Chapter VI indicates briefly the miracles of the immediate followers of the prophet, of Vahumana, son of Spentô-dâta, of Saêna, of the four priests, Arezvâô, Srûtô-spâdâô, Zrayanghâô and Spentô-khratvâô, of Areta-khshatra, the founder of the Sâsânian dynasty and of his prime-minister Tanû-sara, of Atarô-pâta, son of Mahraspend, and of his son Avarethrabâô, known otherwise as Zarathushtra, of Khûsrui, son of Kavâd, and lastly of Naôshiravân, the Just. Along with these we are also informed of the malignance of Alexander, Rashnu-raêsha, Mâni, Mazdak and the like, through whose wickedness and apostacy the Religion was made to suffer.

Chapter VII describes the downfall and degradation of Irân and her religion in the last two "centuries" of the "millennium" of Zarathushtra, whatever durations of time these two expressions may exactly denote. The advent of foreigners and of people of foreign religion such as the Ecclesiastical Romans, the Arabs and Christians indicates the loss of power and religion. The miracles which follow this stage were yet to happen in the writer's time. The first great prophet who was still to come is Chithrô-maêsana, with his victorious club and his 150 followers. The passage of one century into another is invariably marked by a miracle, namely, "the sun stops (for some time)." At the end of the millennium of Zarathushtra the miraculous birth of Aûshîdar takes place. His mother, Shemîg-abû, a maiden, conceives the child by absorbing within herself

the germs which Zarathushtra had dropped in the river Kânsava when he came into contact with Hvôvi. The chapter closes with an account of the miracles of Aûshîdar at the time of his birth.

Chapter VIII deals with the miracles of Aûshîdar. History repeats itself. There is again after the days of Yima the destruction of the world by the infliction of severe winters, this time by the arch-wizard Mahrkûsha, for a period of seven years. This destruction is however followed by an immediate reconstruction by the unclosing of the enclosure in which Yima had gathered the best materials for the future resuscitation of the world. Men then live again a life of simplicity and naturalness in point of food and raiment. At the end of the millennium of Aûshîdar, will be born the second of the three unborn sons of Zarathushtra and saviours of the world, namely, Aûshîdar-mah, from the maiden Shapîr-abu in a way similar to that in which Aûshîdar's birth is described.

The millennium of Aûshîdar-mah as described in Chapter IX will see a repetition of the glorious state of the world in the age of Aûshîdar. Life will become simple and less cumbersome yet, the attention of the people being drawn most to the education of the young. Disease and untimely death will be extirpated. There will be a final struggle between the good, accumulated and unused for ages, and the evil, pent up during the same period, as allegorically depicted by the myth of the unloosening of Azi Dahâk from his age-long bonds and the awakening of Kereshâspa from his sleep to slay the foul demon. At the end of the millennium the last and the greatest of Zoroastrian Saviours takes birth miraculously again from the maiden Gûbak-abû from the dormant seeds of Zarathushtra.

The *Zarathushtra-nâmag* ends with a description of the miracles of Saôshyâns, the final Deliverer and Renovator of the world. The work of improving and reforming the world, carried on from time to time by his predecessors, will be brought to a close and perfected. In this millennium will take place

"the annihilation of the devilishness of the too-footed race and others, and the suppression of sickness and old age, death and affliction, and all other distresses of tyranny, heresy and evil; there will be perpetual growth of fresh vegetation, and joyfulness in all the creations." And again "all mankind will stand on one unanimous ground as to the Religion of Ahura-mazda......The *drûj* Aharman will be annihilated, and the Renovation of the Future Existence will take place. All the good creation will be endowed with purity and complete happiness." Thus will the divine plan be matured and carried out to perfection by human agency assisted from time to time by divine guidance and thus will Zarathustra's divine mission be fulfilled in the ages to come.

I express my indebtedness to the idefatigable labours of my predecessor in the field, the great European scholar Dr. E. W. West, for his translation of the *Zaratûhshtranâmag* in the Sacred Books of the East. His attempt, however helpful, has still all the drawbacks of a first translation of a difficult Pahlavi book like the Dinkard. Besides, Pahlavi scholarship has progressed considerably since the days of Dr. West. I have at places deferred considerably from this eminent authority, though not without some hesitation at times, and have tried to breathe so far as possible into my translations the spirit of Zoroastrianism to which the *Zarathushtra-nâmag* was intended to give expression.

In conclusion I would here warn the student against the unfair and ignorant criticisms of Dr. Jüncker on the method of collating the Pahlavi text adopted by Dr. West. The hasty and misdirected remarks of this raw German orientalist, whose pretensions to Pahlavi scholarship are of a doubtful value, against the mature judgment and keen discrimination of the late Englishman have been treated by me with the contempt they deserve, as but the result of a superficial study and lack of proper discernment. The German critic not only fails miserably to understand and appreciate the value of Dr. West's

intelligent collations of the two original manuscripts containing Book VI of the Dinkard, which is the least troublesome and the easiest portion of the work to decipher, but he betrays also his inability even to rate the value of the codices according to their proper relative merits. It is not at all surprising therefore why Dr. Jüncker, envious of the fame of the great English savant, did not publish his criticisms during the lifetime of the latter while he had a chance of being replied to, although Dr. West lived for years after the publication of his collations in my vol. X of the Dinkard.

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA.

85, CUMBALA HILL,
Bombay, 15th April, 1915.

THE DÎNKARD.

BOOK VII.—(*continued*).

[The Pahlavi Zarathûshtra-nâmah.]

CHAPTER III.[1]

[Pahlavi text][2][3][4]

(I) [Pahlavi text]

Madam *a*fdîh î paêḏâ*g*îhast min ham-pû*r*sagîh *f*ratûm *frâj* vad ha*f*tûm ham-pû*r*sa*g*îh rôê*sh*â, î yehvûnt *b*aên darengîg î 10 shnat; va â*f*rigânîh zyash pavan vakhshvarîh *b*aên gêhân, va paḏîra*f*tan î bû*rj*âvand Kaê-Vishtâspa Daêna, chîgûn âkha*r* min 10 shnat î *b*aên ham-pû*r*sagîh, pavan 2 shnat.

(I). Aêva*g* hanâ î paêdâ*g* aîgh amat min ham-pû*r*sagîh î *f*ratûm lakhvâr yehvûnt, adînash pavan *f*ratûm *f*ramân î khûdâê

1.—The folios containing the text of this chapter, which are missing in DM., are found in the library of the late Shams-ul-Ulema Dr. Dastur Peshotanji B. Sanjana. They are here called DP. by me. In these folios the text is divided into different sentences by ∴ mark of punctuation. The translator has taken care to follow it as far as possible, and to point out where necessary, in the footnotes to the Pahlavi text, the places in which the pauses in the MS. are not followed by him. For all other divisions into sentences, and the enclosures into brackets, of the Pahlavi text the editor and translator is responsible. This † note-mark is used in the Pahlavi text to show that the word or punctuation is [redacted] insertion by the editor.—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. adds ∴—4. DP. [Pahlavi]

ḍâḍâr Aûharmazda, adîn aêvatâg baên Kîgân va Karapân rama, ṿakhshvarîh zyash Daêna Mâzdayaesna, va âshtagîh î Aûharmazda kariṭunt; ḉhîgûn pavan bûland vâng srûd, anshûtâ ôl Daêna Aûharmazda karîtunt. (2). Ḉhîgûn hanâ î Daêna yemalelûnêd aigh;—" Adîn-ash barâ avô ham-ârâst Zaratûhshtra ôl denâ î mânishna-âômand, gaôspend-âômand, zak î pavan aîvyângahân ị astâômand, barâ nigirishnîh." (3). Va amat zak ị ôlâ-shân nivêdishna ôl nyôgshishna gûbishnîh barâ mad, adîn Zaratûhshtra pavan bûland-rasishnîh madam barâ karîtunt ôl gehân î astâômand ǁ yasharâêîh. (4). " Stâyîdan yasharâêîh, va nikûhîdan shaêdân, va frinâmishna Mâzdayasnîh î Zaratûhshtra, zak ị Amesûspendân âyazishna va niyâyishna, ôl lakûm pâhlûm yemalelûnam; va â-gazishnîh ôl shaêdân, va khvaêtûgdas, zak-ich pâhlûm âgâs-dahishnîh; aigh min âgâsîh î yehabûnt

1. DP. [Pahlavi], a corrupt form of [Pahlavi].—2. DP. [Pahlavi].—3. DP. [Pahlavi].—4. DP. [Pahlavi].—5-5. DP. [Pahlavi].—6. DP. [Pahlavi].—7. DP. [Pahlavi].

yegavîmûnêḏ astûbânîh *kerfag-î zak* mas hû-dartûm min ôl*â*-s̱hân abû ba*rtâ*, ba*râ*, bûrḏâr, va ak̲h̲ ak̲h̲t*â*."

(5). Paêḏâ*g* aîg̲h̲ pavan za*k* gûbis̱hna an-aûs̱hmâr Kîg va Karapan, s̱haêḏâ-ya*zag*, madam Zaratûhs̱ht*ra* sârîhêḏ, va ô*l*-as̱h aôs̱ha tûk̲h̲s̱hîḏ hav*â*-and, c̱hîgûn hanâ î Daêna yema*lel*ûnêḏ :—"Hav*â*-t adîn mar ba*râ* vîrak̲h̲t hav*â*-and, mûn pavan nazdîgîh yetîbûnast hav*â*-and, î Tûr k̲h̲un-nûs̱ha*g*, va*j*erdâr, va ak̲h̲ î Tûr, c̱hîgûn ans̱hûtâ mûn s̱harm [aîg̲h̲-s̱hân min k̲h̲vaêtû*g*das, î ôl*â* gûf*t* aîg̲h̲ g̲h̲a*l* va*b*îdûnayê*n*, s̱harm yehvûnt]." (6). Den*â* Tûr, Tûr î Aûrvâîtâ-dêng î Aûsîk̲h̲s̱han, c̱hîgûn mas pâḏak̲h̲s̱hâê î za*k* kûsta*g* yehvûnt, a*f*as̱h kabad spâh va nîrû*g* dâs̱ht. (7). A*f*as̱h gû*ft* mar:—"Azas̱h mas yansegûnã mûn kas dâs̱h, Tûr î Aûrvâîtâ-dêng î Aûsîk̲h̲s̱hân k̲h̲un-nûs̱ha*g* î aîg̲h̲-as̱h pavan-as̱h den*â* mas mak̲h̲îtunîm, mûn leva*tâ* za*k* î a*v*zûnîg mi*l*ayâ ô*l*

1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. adds [Pahlavi]—5. DP. [Pahlavi] Better [Pahlavi]—6-6. DP. [Pahlavi]—7. DP. [Pahlavi]—8. DP. [Pahlavi]

ham-gûmîzêḍ, aîgh mandavam-î î padash aêḍûn avîgûmân havâ-îm, aîgh lâ âvâyaḍ karḍan chigûn khvaêtûgdas, amân gûmân hamâê vabîdûnâ aîgh ghal âvâyaḍ karḍan."

(8). Azash gûft Tûr î Aûrvâîtâ-dêng î Aûsîkhshan aîgh:—"Al ôlâ gabrâ makhîtunêsh, mûn-am âyaîn min harvispa ahû î astâômand kâmag dôîsratûm khaditunt aôj yehamtûnêd; mâ lâ li hanâ râê amat-ash makhîtunâe dêr zimân dânâgîh yehvûntan medammûnast, aîgh baên denâ zimîg ahûg dânâgîh lâ yehvûnêḍ, î aêḍûn hû-chimîg chigûn hanâ haît; aîgh amat gabrâ-î î hû-chimîg makhîtund, arîg dânâgîh lâ yehvûnêd". (9). Azash gûft Tûr î Aûrvâîtâ-dêng î Aûsîkhshan aîgh:—"Li râê avîzag mûn hû-chimîg havâ-âe."

(10). Azash gûft Zaratûhshtra aîgh:—"Lâ zak akarj a-frâj gûftâr yehvûnam, mûnash ôl li gûft; ôlâ avzunîgtûm îyâvishna,

1. Thus in DP.—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. adds [Pahlavi] by mistake.—5. DP. [Pahlavi]—6. DP. [Pahlavi]—7. DP. adds [Pahlavi]

[Pahlavi text] (11) … (12) … (13) … (14) …

andarg gûbishna, va haêm vaêrâstan, va khvaêtûgdas, va dastôbar vabîdûntan, va yazishna kardan."

(11). Va litamâ hû-ahûîh va gadâ-amâvandîh î Zaratûhshtra, zak î pasijag ôl âshtagîh î avartûm khûdâê va dâdâr Aûharmazda, paêdâgîhast rabâ avdîh ôl kabadân, didârîgîhast rabâ frâjîh zyash madam vakhshvar î dâmân, mûn pavan nangîh raspatag-âômand aîsh, nîhân rûbishna va fradîptâr gaônag, khûp khûg va hû-padag râyînishna. (12). Adîn a-khvîshkârîh aômânâg bîm-âîninag va aharmûg-âîninag, âînag âînag amargânîg khâstâr, amat ôl kabad drûgî-îh yehamtûnêd, andag andag-ich ôlâ nimûdâr, va kûshidâr, masîh khvâstâr yehvûnêd. (13). Paêdâg aîgh-ash pavan zak tanîd, libabmâ-îh va avartar mînishnîh, pavan gadâ î zak stavra gûrd khanîd chabun î kabad.

(14). Bûm sharîtâ, Tûr î Aûrvâîtâ-dêng, mîyâna aeshmûn

1. DP. adds [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5. DP. [Pahlavi]—6-6. DP. [Pahlavi]

va ôl aôsha î ôlâ sârdag va avbara, î Kigân va Karapân ôl Daêna î Aûharmazda karitunt, chigun hanâ î Daêna yemalelûnêd aîgh:—"Afash gûft Zaratûhshtra aîgh:—'Gaêtâ yasharâêîh, Tûr î Aûrvâîtâ-dêng î Aûsîkhshan! kolâ shaêdân frajâm Mâzdayasnîh Zaratûhshtra.'" (15). Azash gûft Tûr î Aûrvâîtâ-dêng î Aûsîkhshan aîgh:—"Zaratûhshtra î Spîtâmân! al li ôl hanâ anâgîh âkhez-âe, mûn baên lak-ich havâ-âe."

(16). Afash gûft Zaratûhshtra aîgh:—"Pûrsîd min li Aûharmazda aîgh:—'Zaratûhshtra! amat avô lenâ baên ahvân barâ mad havâ-âe, hait mûn baên ahû î astâômand min anshûtâân pâs hû-tûbângarân anshûtâân î arataêshtârân, sûd khᵛâstârtûm, va gaôspendân khᵛâstârtûm, va dûrnâmîgtûm, va kabad pishnatûm [aîgh, mandavam vêsh barâ yehabûnêd], kabad babâtûm [aîgh, babâ î hich-gaôna

1-1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. adds [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5. DP. [Pahlavi], better [Pahlavi]—6. DP. [Pahlavi]—7. DP. [Pahlavi]—8. DP. [Pahlavi]—9. DP. [Pahlavi]

(17) [Pahlavi text]

(18) [Pahlavi text]

khanjînag khadîtunt]?" (17). Li ôl ôlâ pasakhûn gûft aîgh: 'Tûr i Aûrvâîtâ-dêng i Aûsîkhshan.' "

(18). "Va ôlâ li ôl pasakhûn gûft aîgh:—'Zak lak, Zaratûhshtra! fratûm min anshûtâân arataêshtârân âkhezêsh ôl denâ Daêna, madam mînishnîh, madam gûbishnîh, va avar-varzishnîh mûn Aûharmazda va Zaratûhshtra; hat zak, Zaratûhshtra! âkhezêd, afash hîmnunêd, va rûbâgîh-ich ôl hanâ i lak yehabûnêd, padîrag-ich yetibûnêd pavan hâvishtîh—hanâ aîgh hâvishtîh i lak yemalelûnêd va vabîdûnayên—va Daêna barâ nyôgshêd, va rûbâg vabîdûnayên; zak-ich hamâê âkhar hait, Zaratûhshtra! fratûm min anshûtâân arataêshtârân, sûd khᵛâstârtûm, gaôspendân khᵛâstârtûm, va dûr-nâmîgtûm, va kabad babâtûm, min ôlâ-shân mûn lâlâ zerkhûnt yegavîmûnd kanûn, mûn lâlâ zerkhûnêd min kanûn

1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi] *nigûnîd*.—3. DP. [Pahlavi] by mistake.—4. DP. [Pahlavi]

[illegible] (19) [illegible]

[illegible] (20) [illegible]

[illegible] (21) [illegible]

[illegible] (22) [illegible]

frâj. (19). Va hat za*k*, Zaratûhshtra! lâ âkhez*î*ḍ, a*f*ash lâ hîmnunêḍ, lâ hanâ î lak rûbâ*g*îh yehabûnêḍ, lâ nyô*g*shêḍ, lâ lak paḍîra*g* yetîbûnêḍ; m*â* lâ lak paḍîra*g* yetîbûnêḍ-âê aîgh-am dânishnîg aîgh lâ âkhez*î*ḍ, madam ôl*â* yema*le*l*û*nêsh, Zarat-ûhsht*ra*! aîgh:—"Zaḍ, khᵛâstâr yasharâêîh! hav*â*-âe, va tanâpûhra*g*ân marg-ar*j*ân khrûsishna dâḍâr ô*l* rûbân"; m*â* aêḍûn-ich haît, va hanâ râê marg-ar*j*ân yehvûnêḍ, m*â*-ash haîtîgîh î Daêna khavîtunast.'" (20). "Mâ lak yema*le*l*û*nam, Tûr î Aûrvâîtâ-dêng î Aûsîkhshagân! aîgh zaḍ, khᵛâstâr yasharâêîh! hav*â*-âe, tanapûhra*g*ân marg-ar*j*ân khrûsishn dâḍâr ô*l* rûbân."

(21). Aêva*g* shka*f*t î shaêdân paêḍâg, mûn kolâ m*â* yaza-dân dûshman Karapan-*i*, *Vaêdvôishta* shem, a-hakhtân î Aûha*r*-ma*z*da. (22). A*f*ash gû*f*t Aûha*r*mazda aîgh: "Â-dâram aêḍûn

1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. adds [illegible]—4. DP. [illegible]—5. DP. [illegible]—6. DP. [illegible]

zak gabrâ, Zaratûhshtra! mûn-ash pavan li madam dâma frâj yehabûnt yegavîmûnêd, mûn hû-andish Aûharmazda havâ-am, mâ havâ havâ-am pavan yasharâêîh jvîd-bîsh [aîgh, pavan frârûnîh bîsh min dâmân lakhvâr yakhsenunam], Amesûspend jvîd-bîsh havâ-and. (23). Adîn barâ sâtûn, Zaratûhshtra! li râê min ôlâ bavîhûnêsh [aîgh, pavan kh^yishîh î li yakhsenun], 100 tvishtar va kanîg, va âyûjishna î 4 aspa; aêdûn ôlâ ôl yemalelûn, aîgh:—'Vaêdvoishta! min lak Aûharmazda bavîhûnêd 100 tvishtar va kanîg, va âyûjishna î 4 aspân; hat ân[2] ôlâ yehabûn-âe, lak râya va gadâ pavan zak dahishna, va hat ân[2] ôlâ lâ yehabûn-âe, lak dûsh-gadâ-îh pavan zak lâ dahishnîh.'"

(24). Adîn barâ raft Zaratûhshtra zak ôl Vaêdvoishta î a-hakhtân, afash avô ôlâ gûft aîgh:—"Vaêdvoishta î a-hakhtân! zak min lak Aûharmazda bavîhûnêd, 100 tvishtar va kanîg,

1. DP. ... —2. Or, avâ.

va âyûjishna î 4 aspa, va hat ân° ôlâ yehabûn-âe, lak râya va gadâ pavan zak dahishna; va hat ân° ôlâ lâ yehabûn-âe, lak dûsh-gadâ-îh pavan zak lâ dahishnîh." (25). Va zak Karapan pavan pasakhûn Zaratûhshtra drâyîd aîgh:—"-Am lâ min lak bêsh [aîgh-am tûbângarîh haît la min kardan î lak], va lâ min Aûharmazda; bagatar havâ havâ-îm, pavan tûbângarîh frâjtar havâ-îm min Aûharmazda-ich; afam kabad, zak î 1000 khûg ramag, vindîd yegavîmûnêd."

(26). Barâ raft Zaratûhshtra madam avô Aûharmazda, madam avô Amesûspendân; afash gûft Zaratûhshtra aîgh:—"Aûharmazda, maînûg-avzûnig, dâdâr î gêhân î astâômandân, yesharûb! aêdûn-ash avô li pasakhûn gûft, aîgh:—'-Am lâ min lak bêsh, va lâ min Aûharmazda; bagatar havâ havâ-îm min lak va Aûharmazda-ich; afam kabad, zak î 1000 khûg ramag, vindîd yegavîmûnêd'."

1-1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. adds [Pahlavi]—5. DP. [Pahlavi]—6. Or, avô.

(27-28) [Pahlavi text]

(29-30) [Pahlavi text]

(27-28). Afash gûft Aûharmazda aigh :—"Min ôlâ-shân i lenâ râya va gadâ-î, Zaratûhshtra! ôlâ gabrâ avar-minishnîh vindiḍ yegavîmûnêḍ [aîgh, gaôspend lenâ yehabûnt, ôlâ avar-minishnîh kabad gaôspendîh]; adîn-ich ôlâ denâ pavan zak î pâdahishna, amat lâ zak î sadîgar lêlyâ frâj pavan roêshâ zîndag yehamtûnêḍ, pavan zak sadîgar lêlyâ ôlâ khayâ min kôstag barâ yegavîmûnâḍ havâ-and [aîgh-ash min aîyayâr-âômandîh lakhvâr yegavîmûnâḍ havâ-and], 7 zak î raôshan î spaêta-dôîsra, ôlâ-shân zak pavan lâlâîh lâlâ râtûnînîḍ, tamâ pavan lâlâîh lâlâ parnân a-frâj vashtamûnt."

(29-30). Aêvag rabâ bishâzishnîh min mayâ î haômîgân Zaratûhshtra, min rûḍ î Dâîtya zak denâ yansegûnâ, î amat Vahûmana ôl ham-pûrsagîh yezarûnâ paêḍâgîhast; chigûn pavan gûbishna î Aûharmazda ôl Zaratûhshtra paêḍâg, aigh :—"Pavan ôlâ-shân mayâ î haômîgan mûn debrûn-âe, Zaratûhshtra!

1. DP. adds ı—2. DP. [Pahlavi]—3-3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]

al pavan za*k* mardûm i shaêdâ-yaza*g* shaêdân yazênd, ayû*f* ô*l* sakhun-châr za*k* madam âhênchând; ô*l* tô*r*â za*k* *frâj* debrûnêsh, I 4 sâla*g*, shkast-sân, i sihâ-mûî, i sûḍâômand; va mayâ *frâj* khûrishnih za*k* tô*r*â min za*k* vîmârîh ba*r*â d*r*avist yehvûnêḍ."

(31). Ba*r*â âkha*r* ra*f*t Zaratûhsht*r*a, *f*ratûm *b*aên ahû I astâômand, mûn ân ham Parshîḍ-tô*r*â shem yehvûnt, Sajâstân pavan rôêsh*â* madam katrûnast. (32). *A*fash ô*l* ôl*â* gû*f*t Parshîḍ-tô*r*â aîgh:—"Zartûhsht*r*a î Spîtâmân! ô*l* li hanâ mayâ yehabûn, î haômîgân mûn debrûn-âe". (33). *A*fash gû*f*t Zaratûhsht*r*a aîgh:—"Stây lak yasharâêîh, Parshîḍ-tôrâ! va nikûh shaêdân, *f*ranâm Mâzdayasnîh I Zaratûhsht*r*a andarg sarîtarân yema*l*e*l*ûn." (34). Stâyîḍ-ash Parshîḍ-tô*r*â, *a*fash nikûhîḍ shaêdân, *a*fash lâ min ôl*â* meka*b*lûnâ Mâzdayasnîh î

1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]—5. DP. [illegible]—6-6. DP. [illegible]—7. DP. [illegible]—8. DP. [illegible]

[illegible] (35) [illegible]

[illegible] (36) [illegible]

[illegible] (37-38) [illegible]

Zaratûhshtra andarg î saritarân gûft. (35). *Frâj* ôl ôlâ raft Zaratûhshtra, pavan zak yasharâêih stâyishnîh, ash zak mayâ î haômigân mûn bûrḍ Zaratûhshtra, lâ pavan zak mardûm î shaêdâ-yazag shaêdâ yasht havâ-and; afash ôl zak tôrâ zak *frâj* bûrḍ Zaratûhshtra, î 4 sâlag, î shkast-sân, î sihâ-mûî, î sûḍâômand, va min zak mayâ *frâj* barishnîh zak tôrâ min zak vîmârîh barâ dravist yehvûnt.

(36). Aêvag zak î min dûbâristan î Ganrâg-mainûg ôl kûshishna î Zaratûhshtra paêḍâg, chigûn Daêna yemalelûnêḍ aigh:—"Min apâkhtara naêmag *frâj* dûbârîḍ Ganrâg-mainûg î pûr-marg, afash aêḍûn davyaîḍ, ôlâ î dûsh-dânâg Ganrâg-mainûg î pûr-marg, aigh:—'Drûj madam dûbârîḍ, va marenchînîḍ yasharûb Zaratûhshtra.' (37-38). Drûj ôl ôlâ madam dûbârîḍ

---

1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible] by mistake.—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]—5. DP. adds [illegible]—6. DP. repeats [illegible]—7-7. DP. [illegible]

[illegible] (39) [illegible] (40) [illegible]

(41) [illegible]

havâ-and, Bût shaêdâ va vîspa î nîhân-rûbishna î *fradîptâr*, va Zaratûhshtra Ahunavar *frâj* srûḍ, drûj *ôl* ôlâ starḍ lakhvâr dûbâriḍ havâ-and, Bût shaêdâ va vîspa î nîhân-rûbishna î *fradîptâr*. (39). Va drûj *ôl* davyaîḍ havâ-and aîgh:—'Tar-nigîrishna havâ-âe, Ganrâg-maînûg! [aîgh, mandavam pavan chim *barâ* lâ nigîr-âe], va *zak framâîḍ* karḍan lâ shâyaḍ, lâ mân *zak* î *ôlâ* aôsha madam khadîtunt, mûn Spîtâmân Zaratûhshtra.' (40). Min pûr-gadâ-îh î yasharûb Zaratûhshtra, pavan mînishna madam khadîtunt aîgh:—'Shaêdâ î dravand, dûsh-dânâg, pavan *zak* î li aôsha ham-pûrsênd;' va lâlâ aûstâḍ Zaratûhshtra, *frâj* sâtûnt Zaratûhshtra."

(41). Litamâ paêḍâgîhast rabâ *afdîh ôl* kabadân, pavan *zak* î yemalelûnêḍ aîgh:—"*Afash* kaspâ *frâjyâḍ* yadâ dâsht, î kaḍûg-masâê yehvûnt, yasharûb Zaratûhshtra, mûnash vindîḍ yegavîmûnâḍ min dâḍâr Aûharmazda, maînûg Yathâ-ahû-vaîryô."

1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]

(42-43) [illegible] (44) [illegible] (45) [illegible]

(42-43). Va aêva*g* hanâ î lâ aêvag-ich *b*aên Aîrân shat*r*a ô*l* Aîrân, ba*r*â *b*aên harvispa bûm va ô*l* kolâ srâḍa*g* paêḍâ*g*îhast, shkastan î shaêdân kahrpaḍ, *frâj* srâyishnîh î Zaratûhsht*r*a Ahunavar; chigûn za*k* î yema*le*lûnêḍ aigh:—"Châr î Kayân gad*â* yazam, mûnash madam levat*â* yehvûnt yasharûb Zaratûhsht*r*a pavan madam minishnîh, madam gûbishnîh, madam varzishnîh î Daêna, mûn yehvûnt min harvispa ahû î astâômand pavan yasharâêîh yasharûbtûm, pavan khûḍâêîh khûḍâêtûm, va pavan râya râya-âômandtûm, va pavan gad*â* gad*â*-âômandtûm. (44). Va pavan vînâ*v*dâ*g*îh, pish min za*k*, shaêdân patît bav*â*and, a*f*ashân pavan vinâ*v*dâ*g*îh mâyagân *f*rûnîḍ, a*f*ashân pavan vînâ*v*dâ*g*îh jêh ba*r*â kashîḍ min anshûtâân; pavan za*k* snavîdagân garzîḍ, ashân stahma*g*îhâtar garzîḍ shaêdân. (45). Pavan ô*l*â-shân Ahûnavar î yasharûb Zaratûhsht*r*a *frâj* srûḍ,

1-1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]

*ba*ên zimîg ni*gân* va khazîḍ hav*â*-and harvispa shaêdâ [aîgh-shân kahrpaḍ ba*r*â shkast]." (46) Va paêḍâ*g* aîgh-shân âkha*r* min shkastan zyashân kahrpaḍ, pavan shaêdâ karpîh *ba*ên gêhân paêḍâ*g* yehvûntan va vinâsishna ka*r*ḍan lâ shâyêḍ hav*â*-and; nihân haêm-ash ô*l* anshûtâân paêḍâ*g* yehvûnt hav*â*-and, marḍûmân ôl*â*-shân ba*r*â shnâkht aîgh *l*â yazadân ba*r*â shaêdâ hav*â*-and.

(47). Zaratûhsht*r*a min gûbishnîh î Aûha*r*mazda ô*l* anshûtââ̂n gushû*ft*, chîgûn *ba*ên hanâ î Daêna, pavan gûbishnîh ô*l* Zaratûhsht*r*a, yema*lel*ûnêḍ aîgh:—"Chîgûn *ba*ên ahû î astâômand anshûtââ̂n shaêdâ pavan *a*frâs, pavan dastôbar, yakhsenund; chîgûn hav*â*-and aîgh yema*lel*ûnd aîgh pavan dastôbar âvâyênd dâshtan?" (48). A*f*ash gû*f*t ô*l* Zaratûhsht*r*a, Aûha*r*mazda, aîgh:—"Chîgûn ôl*â*-shân, Zaratûhsht*r*a! î hû-anshûtââ̂, shaêdâ pavan afrâs yakhsenund, va chîgûn hav*â*-and

1-1. DP. —2-2. DP. —3. DP.

aîgh *mâ* yema*lel*ûnd, shaêdâ aîgh:—'-Tân va*b*îdûnîm;' *mâ* yema*lel*ûnd, shaêdâ aîgh:—'-Tân yehamtûnêd'?"

(49). Azash gû*f*t Zaratûhshtra aîgh:—"Ba*r*â pavan za*k*, Aûha*r*mazda! ba*r*â tachênd mardûm ô*l* za*k* î a-mânishna vashgardasht-*î*, aîgh aîgh lâ katrûnêd min raôshnîh *f*ranâmishna, za*k* vad avô hû-vakhsh yehamtûnêd, amat lêlyâ 2 hâsra va lakhvâr, ayû*f* min hû-*f*râshmôdâd za*k* vad ô*l* ham vardishnîh, amat lêlyâ 2 hâsra vazlûnt, aîgh tam*â* lâ kûnishna anshûtâân, lâ kalbâân kâlâ vashammûnd. (50). Adîn pavan za*k* yema*lel*-ûnd, pavan lakhvâr rasishnîh, aîgh:—'Tam*â* ô*l* shaêdân ham-pû*r*sîd hav*â*-îm, amat sâstârîh va pîshôpâêîh min ôl*â*-shân jadyîm, za*k* ô*l* len*â* yehabûnd; amat pâh-âômandîh va tûbângarîh min ôl*â*-shân jadyîm, za*k* avô len*â* yehabûnd.'"

(51). "Chîgûn aêdûn mandavam pavan ôl*â*-shân, Zarat-

1. DP. —2. DP. adds —3. DP. —4. DP. —5. DP. , *pasas* may be for *pasish*

ûhshtra! vabîdûnänd, aîgh-shân yehabûnt yehabûnt chîgûn yehamtûnêd, aîgh-shân yemalelûnd aîgh:—'-Mân mad'?"

(52). Azash gûft Zaratûhshtra aîgh:—"Jvîd pavan zak, Aûharmazda! âvâdîh yemalelûnd; haît mûn aêdûn yemalelûnêd aîgh:—'Hamâê âkhar ramag-âômandtar yehvûnt havâ-am, vad amat ôl shaêdân ham-pûrsagîh havâ-am;' va haît mûn aêdûn yemalelûnêd aîgh:—'Hamâê âkhar vadagtar va dûsh-gadâ-tar yehvûnt havâ-am, vad amat ôl-shân shaêdân ham-pûrsîd havâ-am'; chîgûn pavan ôlâ-shân min shaêdân barâ yehvûnishnîh yakhsenund [aîgh, amat min shaêdân jvîd barâ yehvûnd mâ yemalelûnd]." (53). Afash gûft Zaratûhshtra aîgh:—"Aêdûn pavan zak, Aûharmazda! yemalelûnd aîgh:—'Parûn barâ nigîrîd aîgh aîsh min lenâ lakhvâr vardêd, ayûf ôl ham mûshêd [aîgh, rôêshâ frûd ôl kanâr yakhsenunêd], ayûf barâ mûshêd [aîgh,

1. DP. [illegible]—2. So in DP.—3-3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]

kôst-î barâ nigîrêḍ], ayûf barâ bîsma aûftêḍ, va baên zak min avâgîh barâê anshûtâân shaêdâ barâ nas'hônd'."

(54). Azash gûft Aûharmazda aîgh:—"Chigûn-at kâmag lak, Zaratûhshtra! haîtî lak barâ nigîr, lâlâîh min roêshâ, va nigûnîh min zîrîh regalâ, va dô lak kûst va kûst, va zâyâê pîsh va âkhar, harvispa-cha naêmag; mâ lâ lenâ min lak barâ pavan avînâvdâgîh barâ vispa jadyîm, chîgûn shaêdâ min anshûtâân. (55) Barâ shaêdâ pavan frâj bandishnîh amat barâ dûbârênd, barâ pavan avînâvdâgîh barâ nas' hônd. (56) Madam-ich ôl lak, Zaratûhshtra! drûj barâ dûbârêḍ, nakad, kerpa zarîn, va pûr-sîna [aîgh, pistân-pân yakhsenunêḍ]; va ham-hakhagîh î min lak zâyîḍan dûbârêḍ, nakad, kerpa zarîn, va pûr-sîna, ham-pûrsagîh min lak zâyîḍan, ham-kerḍârîh min lak zâyîdan;

1-1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4-4. DP. [illegible]—5. DP. [illegible]—6. DP. [illegible]—7. DP. [illegible]—8. DP. adds [illegible]—9. DP. [illegible]—10. DP. [illegible]

[illegible]

(57) [illegible]

(58) [illegible]

---

afash al ham-hakhagîh yehabûn-âe, va al ham-pûrsagîh, va al ham-kerdârîh framâêsh; ôlâ ôl âkharîh frûd vashtan, zak î pîrûjgar gûbishna frâj yemalelûnêsh, Yathâ-ahû-vairyô."

(57) Barâ raft Zaratûhshtra avô zak î mânishna-âômand, dûst-âômand gêhân, zak khâpishna î ahû î ast-âômand barâ nigîrishnîh râê; adîn ôl drûj frâj mad amat pavan nazdîgîh î jâmag yetîbûnast—zak jâmag î amat Vahûmana barâ ôl ham-pûrsagîh yezderûnâ ash barâ hankhetûnt—nakad, kerpa zahbâîn, pûr-sîna; afash ham-hakhagîh va ham-pûrsagîh va ham-kerdârîh min ôlâ zadîd, afash dandîd aîgh:—"Havâ havâ-am Spendarmad."

(58) Gûft-ash Zaratûhshtra aîgh:—"Barâ-am zak nigîrid mûn Spendarmad, baên zak î raôshan yôm I an-avar; va zak li

---

1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]—5. DP. adds [illegible]—6. DP. [illegible]—7-7. DP. [illegible]—8. DP. [illegible]—9. DP. [illegible]—10. DP. [illegible]—11. DP. [illegible]

[illegible]

(59) [illegible]

(60) [illegible]

(61-62) [illegible]

---

medammûnast Spendarmad, hû-avrûn va hû-pargûn va hû-tarascha [aigh, hamâg jîvâg nyôg yehvûnt]; âkharih frûd vard aigh shnâyînam hat lak havâ-âe Spendarmad."

(59) Azash ôl ôlâ drûj gûft aigh:—"Zaratûhshtra î Spîtâmân! aigh ôlâ-shân lenâ havâ-îm mûn nakadân, nyôgûg min pîsh naêmag, va dûsh zêsht min âkharîh, al lî ôl âkharîh framâyên." (60). Âkhar min sadîgar patkârîd, drûj ôl âkharîh frûd vasht; azash ôlâ khadîtunt Zaratûhshtra bâtar, andarg gasht amat hikhra-suft yegavîmûnâd, pûr gaz va khun-jalâg va karbûg va pazagûg va vazaga.

(61-62). Afash zak î pirûjgar gûbishna frâj gûft Zaratûhshtra, Yathâ-ahû-vairyô; adîn zak drûj barâ nasîd, va

---

1. DP. [illegible]—2. DP. adds [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]—5. DP. [illegible]—6. DP. [illegible]—7. DP. [illegible]

(63)

Chêshmag Karapan *frâj* dûbâriḍ, *afash* dandîḍ pavan ba*r*â nasishnîh aîgh:—"Anâ*g*îh min litam*â* aêḍûn chîgûn ■ vindîḍ, m*â* min lak mîniḍ aîgh-at gehân shâtar mûn gûrḍân m*â*, mûn pavan zanishna ô*l* dûsh-khan vazlûnd; li gehân shâtar sâtûnam madam pavan tanû khayâ, aîgh-at pavan tanû khayâ ba*r*â *f*radîp min a*f*am lak râê ba*r*â *f*radîpt hav*â*-âe."

(63). Va Zaratûhsht*r*a hanâ râza ô*l* anshûtâ gushû*f*t, a*f*ashân aûzmûḍan va shaêdâ paḍash shnâkhtan paêḍâ*g*îhast min-ich ham babâ rabâ a*f*dîh ô*l* anshûtâân—vînâ*v*dâ*g* dûbârishnîh î shaêdân pîsh min Zaratûhsht*r*a *b*aên gêhân, shkast kehrpaḍ zyashân âkha*r* pavan *frâj* srâyishnîh î Zaratûhsht*r*a Daêna min *Av*istâ*g* paêḍâ*g*, î dahyûpaḍ Vishtâspa va marḍûm î za*k* zimâna*g* pavan râstîh paḍiraft—va hat hanâ ãngûn lâ yehvûnt, Vishtâspa va ôl*â*-shân avbâmîgân *Av*istâ*g*, mûn hanâ aêḍûnîh

1 DP. —2. DP. —3. DP. —4. DP. —5. So in DP.—6. DP.

azash paêdâg, pavan kadbâ dâshtan lâ mekablûnã, va ôl lenâ lâ padvast havâ-âe.

(64). Aêvag hanâ î levatâ-ich zak î Zaratûhshtra min Daêna, madam sarîtarîh vashtag dînîh î Zâg î pûr-marg, Karapân î Vishtâspa, hân-cha kabad Kai va Karapan î madam babâ î Vishtâspa, hamîh î zyashân madam aôsha î Zaratûhshtra, vaêrâstan î madam-ash girân a-râst ôl Vishtâspa, va sârînîdan î Vishtâspa ôl aôsha î ôlâ, va min framân î Vishtâspa ôl shkaft band va pâdfrâs yehamtûnêd, âgâs yehvûntan. (65) Âkhar-ich âgâsîh zyash madam bûkhtishnî azash, paêdâgîh zyash afdîh va gaôkâsîh î madam vakhshvarîh madan râê; âkhar min zak î afdûm frashna 10 shnat î ham-pûrsagîh sachishna, pavan zak î Aûharmazda andarz va framân, aêvatâg ôl babâ î Vishtâspa va var î zak sahmgûn ——— fravaftan. (66) Madam

1. DP. [illegible]—2-2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]—5-5. DP. [illegible]

aspânvar î Vis̱ẖtâspa âs̱ẖtîh î Aûharmazda, amâvandîh va pîrujgarîh, madam nafs̱ẖâ gûftan, Vis̱ẖtâspa ôl Daêna î Aûharmazda karîtuntan; va levatâ zak i Vis̱ẖtâspa rabâ ḵẖratû, bûndag-minis̱ẖnîh, va maînûg-vîrûyis̱ẖnîh î nafs̱ẖâ râê, Zaratûhs̱ẖtra milayâ vas̱ẖammûntan, pavan vaḵẖs̱ẖvarîh handâḵẖtan râê bavîhûnast havâ-âe.

(67) Va âḵẖar-ic̱ẖ—pis̱ẖ aîg̱ẖ-as̱ẖ milayâ î Zaratûhs̱ẖtra vashammûnt, va c̱ẖigûnîh î Zaratûhs̱ẖtra s̱ẖnâḵẖt havâ-âe—min aijinidan î Zâg î pûrmarg, va avârig olâ-s̱ẖân Kîgân va Karapân, spazgis̱ẖnîhâ va yâtûg-kârîhâ Vis̱ẖtâspa madam Zaratûhs̱ẖtra, barâ adîn-as̱ẖ Zaratûhshtra ôl zak band pâdfrâs avispârdanî; c̱ẖigûn pavan gûbis̱ẖna î Zaratûhs̱ẖtra yemalelûnêd aîg̱ẖ:—"-S̱ẖân 33 khᵛâst madam gûftam, va 33 azas̱ẖân bast havâ-am, li marân î dravandân î dîvîyastân pavan 33 band; (68) barâ

1. DP. —2. DP. —3. DP. —4. DP. —5. DP. —6. DP.

li sang î dûsh-vaîlag-kash zak î regalâ an-kârd zûr; barâ li sang î dûsh-vaîlag-kash zak î bâzâê an-kârd aôj; barâ li sang î dûsh-vaîlag-kash zak î gûsh an-kârd vashammûnishna; barâ li sang î dûsh-vaîlag-kash zak î aînâ an-kârd vînishna; afam barâ sînag ôl parshti[4] madam avgûndîd [aîgh-am pavan parshti lakhvâr yegavimûnâd], min avar-khastishnih î zak î dûsh-vail sang î pûr-marg."

(69) Va litamâ min tagigih î Zaratûhshtra, pavan aêvatâg ôl agîh sahmgûn razam sâtûnt; tamâ pavan zak âînînag î nipisht paêdâg yehvûnt patûdan zy-ash zîndagîh baên zak āngûn pâdfrâs min sûd va tashna, va band î girân, avârig anâgih î baên nirûg î chîhar I anshûtâ patâê î baên—lâ vaga-dad—paêdâgîhast rabâ afdîh ôl Vishtâspa malkâ afash yalêgân, amatshân vindâd pûr-gadâ tanû baên shkaftih

1. DP. …—2-2. DP. …—3-3. DP. …—4. General reading: pûsht.

aspânvar î Vishtâspa âshtîh î Aûharmazda, amâvandîh va pîrujgarîh, madam nafshâ gûftan, Vishtâspa ôl Daêna î Aûharmazda karîtuntan; va levatâ zak î Vishtâspa rabâ khratû, bûndag-mînishnîh, mainûg-vîrûyishnîh î nafshâ râê, Zaratûhshtra milayâ vashammûntan, pavan vakhshvarîh handâkhtan râê bavîhûnast havâ-âe.

(67) Va âkhar-ich—pish aîgh-ash milayâ î Zaratûhshtra vashammûnt, va chîgûnîh Zaratûhshtra shnâkht havâ-âe—min aijînîdan î Zâg pûrmarg, va avârîg olâ-shân Kîgân va Karapân, spazgishnîhâ va yâtûg-kârîhâ Vishtâspa madam Zaratûhshtra, barâ adîn-ash Zaratûhshtra ôl zak band pâdfrâs avispârdanî; chîgûn pavan gûbishna î Zaratûhshtra yemalelûnêd aîgh:—"Shân 33 khvâst madam gûftam, va 33 azashân bast havâ-am, lî marân î dravandân î dîvîyastân pavan 33 band; (68) barâ

1. DP.—2. DP.—3. DP.—4. DP.—
5. DP.—6. DP.

[illegible]

(69) [illegible]

li sang î dûsh-vailag-kash zak î regalâ an-kârḍ zûr; barâ li sang î dûsh-vailag-kash zak î bâzâê an-kârḍ aôj; barâ li sang î dûsh-vailag-kash zak î gûsh an-kârḍ vashammûnishna; barâ li sang î dûsh-vailag-kash zak î aînâ an-kârḍ vînishna; afam barâ sînag ôl parshti[4] madam avgûndîḍ [aîgh-am pavan parshti lakhvâr yegavîmûnâḍ], min avar-khastishnih î zak î dûsh-vail sang î pûr-marg."

(69) Va litamâ min tagîgih î Zaratûhshtra, pavan aêvatâg ôl agîh sahmgûn razam sâtûnt; tamâ pavan zak âînînag î nipisht paêḍâg yehvûnt patûḍan zy-ash zîndagîh baên zak āngûn pâḍfrâs min sûd va tashna, va band î girân, avârîg anâgih î baên nîrûg î chîhar î anshûtâ patâê î baên—lâ vaga-daḍ—paêḍâgîhast rabâ afdîh ôl Vishtâspa malkâ afash yalêgân, amatshân vindâḍ pûr-gadâ tanû baên shkaftih

1. DP. [illegible]—2-2. DP. [illegible]—3-3. DP. [illegible]—4. General reading: pûsht.

va bandih va tanid ôlâ paḍ-khastagih dêr a-khûrḍârih zivandag.

(70) Aêvag hanâ î yazadân ôl vahân î bûkhtishna î ôlâ min zak shkaftih andâkht, jân-âômand tanû bikhêdra azash azivandag a-paêḍâg yehvûnt; âkhar baên rabâ nishast î Vishtâspa va hanjamana î gehân Zaratûhshtra, pavan aôj va vâvarigânih î zak î râst milayâ, ham-tanû navag lakhvâr karḍ, chigûn zak î afdih î madam aspa î shaêta î Vishtâspân baên srûb-disig.

(71) Aêvag minishna î Vishtâspa malkâ va kaêshvarigân, va hân-ich kabad î nihûftag chabun, pavan mainûg-vinishnih gûftan va âshkârinîḍan.

(72) Aêvag chand mandavam î vaḍ-jamâs î Dahâka pavan yâtûgih baên Bâvir karḍ yegavîmûnâḍ, anshûtâ pavan zak niyâzânih ôl aûzdis paristishnih maḍ yegavîmûnâḍ havâ-and, va azash

1-1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5-5. [Pahlavi] written above the line in DP.—6-6. DP. [Pahlavi]

marenchinishna î gêhân yehvûnt, pavan zak î pîrûjgar Daêna gûbishna î Zaratûhshtra, zak padîrag zak yâtûgih, *frâj* gûftan hamâg vishûpihast va akârîhast.

(73) Aêvag hanâ, î levatâ afdîh î min Zaratûhshtra, paêdâgîhast pavan patkâr î madam Daêna levatâ kaêshvar nâmîg frajânagân, mûnash baên pavan frajânagîh gêhân âshnâg, srûb bâjgirâygân, baên ôlâ-shân î shkaft patkârtar zak dîbzagtar gûbishna, mûnshân kâm min dîbzagtar daêna bûkhtan; afash râstîh dânishnig paêdâgînîdan va Vishtâspa malkâ kâdâ ôlâ-shân frajânagân pavan râstîh î Daêna avigûmânînîdan. (74) Shedrûnîd chand dâdâr Aûharmazda, Vahûmana, Ashavahishta, va Âtâsh î avzûnîg pavan âshtîh ôl Vishtâspa madam râst vakhshvarîh î Zaratûhshtra, va kâmag î Aûharmazda pavan padîraftan î Vishtâspa Daêna Mazdayasna, va rûbâgînîdani baên gêhân.

1-1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. adds. [illegible]—4. DP. [illegible]—5. DP. [illegible]

[illegible] (75) [illegible] (76) [illegible]

(75) *Afdih* î ôl Vishtâspa [redacted] kaêshvarigân—pavan-ich *frûd* vâzînîdan î *olá*-shân Amesûspendân min asmân ôl zimîg, va *baên* vâzidani ôl mân î Vishtâspa—paêdâgîhast, chigûn hanâ î Daêna yema*letûn*êd, aigh:—"Adîn-ash ôlâ-shân gûft, mûn dâdâr Aûha*r*mazda, ôl Vahûmana, Ashavahishta, va Âtâsh-ich î a*v*zûnîg î Aûha*r*mazda, aigh:—'*Frâj* sâtûnîd mûn Amesûspendîd, madam avô mân î Vishtâspa, î a*v*zâr î gaôspend, î dûr *frâj* nâmîg, a*v*ar-âstishnîh î dená Daêna râê [aigh vad pavan dená Daêna ba*r*â yegavîmûnâd]; va pasakhun gûbishnîh î Spîtâmân î yasharûb Zaratûhsht*r*a râê zy-ashân za*k* gûbishna padîra*f*tan.' (76) Sâtûnt ha*vá*-and Amesûspend madam avô mân î Vishtâspa, î a*v*zâr î gaôspend, î dûr frâ*j* nâmîg; ôlá-shân dêh-râya ôlá Vishtâspa *baên* za*k* bûland mânishna mainû hamâ*g* raôshnîh medammûnast, min za*k* i [redacted] amâvandîh va pîrûjgarîh i ôlá-shân;

1. DP. [illegible] Better [illegible]—2-2. DP. [illegible] (see § 74).—3. DP. [illegible]; perhaps a corruption of [illegible], "the Ameshaspentas of the Religion."—4. DP. [illegible]—5. DP. adds [illegible]—6. DP. [illegible]

[Pahlavi text]

(77) [Pahlavi text]

(78-79) [Pahlavi text]

denâ aigh, amatash zak aêdûn madam khadîtunt, bûrjâvand Kaê-Vishtâspa larzîd, ôlâ harvispa pîshag larzîd, ôlâ harvispa pad gardîhêd, ôlâ min avartar naêmag chîgûn aspa I ras-î vâzînidâr.

(77) "Afash gûft pavan zak î vîrân gûbishnîh, Âtâsh î Aûharmazda, aigh:—'Al tars, mâ-at lâ madam tarsishna, bûrjâvand Kaê-Vishtâspa! lâ-at ôl mân tarsîdan mad havâ-and âdâtag va avarkâr paêtâmbar î Arjâspa; afat lâ ôl mân tarsîdan mad havâ-and 2 Khyaôna î Arjâspa, mûn sâk va bâj bavîhûnd; afat lâ ôl mân-at tarsîdan mad, zak î harvispa tarvînidâr, dûj î khûstâr, sag î râsdâr. (78-79) 3 havâ-îm, mûn-at avô mân taras-cha mad havâ-îm, Vahûmana va Ashavahishta va Atâsh-ich î Khûdâê I avzûnig, denâ lak âgâsîh rastagtûm dânâgîhâtûm; hat vînâgîh avâgîn-âe [aigh-at

1. Thus in DP., an active verb used for the causative; better [Pahlavi] tarsânidan.—2. DP. [Pahlavi]—3-3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5-5. DP. [Pahlavi]—6. DP. [Pahlavi]—7. DP. [Pahlavi], perhaps for [Pahlavi], "most true."

dânâgîh yehvûnêd], âvîyad gaêtâ shapir Daêna i Mazdayasnân mûn avîzagîhâ pavan aûshmûrishna sâtûnêd mûn Spitâmân Zaratûhshtra. (80) Srây Ahunavar, stây yasharâêih [redacted] pâhlûm, va a-âyazishnîh yemalelûn ôl shaêdân, mâ-ash kâmag lak râê Aûharmazda âfrâstishnîh î denâ Daêna, afashân kâmag Amesûspendân, afash kâmag lak râê avârig yazadân, mûn shapir dahag yasharûb havâ-and. (81) Va pavan zak yâna, pavan zak pâdahishna, hat lakûm stâyid shapir Daêna î avîzag î Spitâmân yasharûb Zaratûhshtra, lenâ ôl lak yehabûnim dêr khûdâêih va pâdakhshâêih, va dêr zîndagîh î khayâ 150 shnat; lenâ ôl lak yehabûnim yashar-sakhûnî va rayâ-hastishnîh î dêr, pavan kâmag pavan hamishag avâgîh, va khûp madam avâgîh pavan hamishag avâgîh, va afrâj sachishnîh; [redacted] lenâ ôl lak barâ yehabûnim, Pêshyôtanû haît shem, amarg, aêdûn azarmân, asûdishna

1. DP. [Pahlavi]—2. Thus in DP., better [Pahlavi]—3. For [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5. DP. [Pahlavi]

[Pahlavi text] (82) [Pahlavi text]

(83) [Pahlavi text]

haît apûyishna; *ba*ên kol*â* 2 ahvân zîvandag va sharitâ min astâômandân min-cha maînûgân. (82) Pavan za*k* yâna, pavan za*k* pâdahishna, hat lakûm lâ stâyiḍ shapîr Daêna î avîza*g* î Spîtâmân yasharûb Zaratûhsht*ra*, a-lak pavan lâlâîh lâlâ vâzînîm, *a*fat âkha*r*îh framâyîm kar*g*âs î zarmân-minishna, ôl*â*-shân hanâ î lak *fraj* vashtamûnd khaditund lak, va khûn *ôl* zimîg bar*â* yehamtûnêḍ, va â*v*ân tanû î lak lâ yehamtûnêḍ.'"

(83) Aêva*g* za*k* î levat*â* vâ*v*arîhastan î Vishtâspa *ba*ên Daêna, pavan-ich za*k* yehamtûnishna î gûbishna î Amesûspendân; âkha*r*-cha padîsâê handîshishna zy-ash min garân ajân pavan khûn-rijishna î min Arejadâspa î Khyaôna va pas-darishna zy-ash lechadôn ham Khyaôna, min Daêna padîra*f*ta*g*ârîh; yaonamîg za*k* î â*g*âsîg vînâ*v*dâ*g*-cha nimûḍanî *ôl* Vishtâspa pîrûjîh î madam

1-1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3-3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5-5. DP. [Pahlavi]—6. A correct Pahlavi transliteration of the Avesta [Pahlavi]—7-7. DP. [Pahlavi]—8. DP. [Pahlavi]—9. DP. [Pahlavi]

Arjâspa va Khyaôna. (84) Ân benafshâ-cha avartar-gûs va asijishnig khûdâêih va râya va gadâ râê shedrûnidanî baên ham zimân dâdâr Aûharmazda Nairûgsang yêzata ôl mân î Vishtâspa, pavan âshtagih ôl Ashavahishta Amesûspend, kh'ârînidanî ôl Vishtâspa zak khayâ ainâ pavan madam vinishnih î ôl mainûgân ahvân, raôshangar khûrishna mûn râê-ash khaditunt Vishtâspa rabâ gadâ va râza. (85) Chigûn hanâ î Daêna yemalelûmêd, aigh afash ôl Nairûgsang yêzata gûft, mûn dâdâr Aûharmazda, aigh:—"Barâ sâtûn vâz, Nairûgsang î hanjamanig ! madam ân mân î Vishtâspa, î avzâr î gaôspend, î dûr frâj nâmig, va denâ yemalelûnêsh ôl Ashavahishta, aigh:—'Ashavahishta pâdakhshâê ! yanseguni tashta î nyôg, î madam nyôgtar min zakâê tashtagân î kard [aigh, jâm aêdûm nyôg pavan khûdâêih shâyad kard], va madam haôma va mang lenâ râê debrûnâ ôl Vishtâspa,

1. DP. [illegible]—2-2. DP. [illegible]—3-3. DP. [illegible]

(86) (87) (88)

afash pavan zak madam *frâj* khvârîn dahyûpaḍ Vishtâspa, zy-ash î ôlâ gûbishna paḍiraftag.'" (86) Ashavahishta pâḍakhshâê azash yansegunâ tashta î nyôg, *afash* pavan zak *frâj* khvârîniḍ dahyûpaḍ bûrjâvand Kaê-Vishtâspa. (87) Va shakbahônast dêh dahyûpaḍ bûrjâvand Kaê-Vishtâspa, amat min vastar *frâj* yehvûnt *afash* avô Hûtaôsa gûft aîgh:— "Yehvûniḍ, Hûtaôsa! mûn Spîtâmân Zaratûhshtra tîj hûnara barâ hanâ yehamtûnêḍ, pavan tûkhshâgîh î Spîtâmân Zaratûhshtra tîj hûnara aê nikîzîḍ Daêna î Aûharmazda va Zaratûhshtra."

(88) Aêvag hanâ î paêḍâg aîgh:—"Amat Vishtâspa Daêna mekablûnâ yasharûêih stûyîḍ, shaêdân baên dûsh-khan akârîniḍ havâ-and, va Aeshma shaêdâ ôl Khyaônân matâân, va mar î

1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. here repeats by mistake the foregoing three lines, namely: [Pahlavi]—4-4. DP. [Pahlavi]—5. DP. adds [Pahlavi] Perhaps, *Hûtaôsi*.—6. DP. [Pahlavi] by mistake,—7-7. DP. [Pahlavi]

Khyaôna Arjâspa, chigûn *baên* zak avigâma min sâstârân za*k* mazvantûm yehvûnt, dûbâriḍ, a*f*ash *baên* Khyaônân matâân zêshtatûm vâng harvispa azashân *ôl* kûshishna sârînîḍ."

(89) Va litam*â*-ich paêḍâ*g*îhast rabâ a*f*dîh *ôl*-ich Aîrân rama î tam*â* madam babâ î Khyaôna Arjâspa maḍûr yehvûnt hav*â*-and, chigûn hanâ i Daêna yemale*l*ûnêḍ, aigh :—"Adîn madam pavan zimân ash hanjamana davyiḍ, nimûḍa*g* Aeshma î tanâpûhra*g*ân, *ôlâ* gêreziḍ chigûn a-gurûh, a*f*ash bar*â* gêreziḍ chigûn:—'Anâ*g* lakûm yehvûntan, mûn Khyaôna hav*â*-îḍ, pavan apîrûjgarîh âkha*r* âyûjîḍ; min kanun *frâj* lâ haît aîgh pîrûjîh î Aîrân min an-Aîrân Khyaônân tarascha maḍan, pavan hamhakha*g*îh *ôl* mân zak î ta*g*îgtar gab*r*â min zerkhûnta*g* Spîtâmân Zaratûhsht*r*a.' (90) Amatash zak zêshta khûḍâêîh madam vashammûnt mar Khyaôna Arjâspa, *ôl* mar-gaôna

1. DP. [illegible]—2-2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]—5-5. DP. [illegible]—6. DP. [illegible] by mistake.—7. DP. [illegible]—8. DM. [illegible]

khshûft, aigh-ash aêvag pavan tanid frâj makhîtuntan, afash ham-rân va pavan ham-khun-rîjishnih ôl ham-vashtamûnt; afash barâ zak î tâkhal khûp-gasht Khyaôna [aigh-ash vesh barâ akârînid], ôlâ mar î zak I sakhûn-vin khûn-rân madam khshûft; afash aêdûn pavan zêshta khûdûčih davyid, aigh :—'Tij hûnara avô ham-yehamtûnêd Khyaôna mad, adîn tij hûnara ôl ham yehamtûnêd Aîr matâêd' " . . . . . .

1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible] by mistake—5. According to the Persian numbering of the folios in DM. and DP., one folio is here missing, which contained the remaining text of this chapter III.

CHAPTER IV.[1]

Madam afdîh î paêdâgîhast min padîraftan frâj î Vishtâspa Daêna vad vîkhîz î yashta-fravâhar î Zaratûhshtra ôl zak î pâhlûm ahvân, amat aôjîd yegavimûnâd min zerkhûnishnîh frâj 77 shnat, va min hampûrsagîh frâj 47 shnat, va min padîraftan î Vishtâspa Daêna frâj 35 shnat.

(1) Aêvag hanâ î paêdâg aîgh amat Zaratûhshtra baên mân î Vishtâspa Daêna srûd, aînâ paêdâg aîgh âkhûmbihast pavan-îch pâhân, staôrân, âtâshân mainûg-cha î mân mayân hû-ravâkhmanîh. (2) Min-îch barâ paêdâgîhast rabâ afdîh,

1. The missing nine folios in DM., which are found in DP., contain the Pahlavi text of the Dînkard from chapter II., § 56 as far as the end of section 90 of chapter III. The text of chapter IV. begins again in folio 314 of DM.—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]—5. DM. adds [illegible] —6. So DM.

chigûn hanâ î Daêna yemalelûnêd, aigh:—"Harvispa pâha va staôra va âtûsh î jîvâg î ashô hû-ravâkhmanîh medammûnast; va harvispa î khûp-nivârd mainûg va mûnâ-ashân aôj-âômandîh medammûnast, aigh:—'Mûn min kunun frâj aôî-âômand pavan Daêna vabîdûnâ,' amatshân zak gûbishna barâ vashammûnt, mûn-ash gûft Spîtûmân yasharûb Zaratûhshtra."

(3) Va aêvag kardan î Zaratûhshtra baên vichîr va dâtôbar, zak i bûkht va agirîyid nimûdâr var pasâkhtan, î madam dâdistânîhâ nihûftag î baên Daêna gûft yegavîmûnêd, chigûn 33 âîninag. (4) Hanâ î âkhar-ich min zak vad han-chaptan î Aîrân khûdâêîh hûvishtân î Zaratûhshtra baên kâr dâsht; azash âhang aêvag zak î vidâkhtag rûî madam aîsh rîkhtan chigûn hû-fravard Atarô-pâta î Mahraspendân, pavan pasâkhtan î madam Daêna padash bûkhtan âgûsîh baên

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM. —5. DM.

gêhân starḍag; va paêḍâgîhastan î pavan-ich zak rabâ afdîh, pavan shapîr Daêna madam ham-babâ denâ-ich yemalelûnêḍ, aigh:—"Zak kabad amat nigîrênd, ashân hêmnunênḍ dravandân, zak î nîrang î var."

(5-6). Aêvag zak î âkhar min pîsh kaêḍîgîh î Zaratûhshtra, va avar-gûbishnîh î Daêna ôl Vishtâspa va kaêshvarîgân paêḍâgîhast, chîgûn paḍîraftan î Vishtâspa Daêna zak î Zaratûhshtra pavan bûn-yehamtûnishna; aôbash gûft min dahyûpaḍ Daêna paêḍâgîh aigh:—"Lak denâ haêm denâ Daêna mûn ârûî-îg hait, kh'âstag avkunun ôl ham-vabîdûn-âe, Kaê-Vishtâspa! aigh barâ paḍîr-âe lak denâ haêm va denâ Daêna mûn hait, aigh frahângân frahâng, î barâ yakhsenun-âe, dahyûpaḍ! aigh rûbâgîh vabîdûnâ lak denâ haêm madam yakhsenun-âe; chîgûn stûnag î navag âsyâ pavan madam yakhsenunishnîh madam yakhsenunêḍ, chîgûn stûnag dâshtâr î denâ Daêna havâ-âe." (7) Va pîrûjîh

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. repeats [Pahlavi]—3. DM. adds [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]

[illegible]

(8) [illegible] (9) [illegible]

î Vishtâspa madam Arjâspa î Khyaôna, va âvârig an-Aîrân pavan zak shkaft kûrîjâr, chigûn Zaratûhshtra pavan Daêna barâ ôl Vishtâspa châshîd kabad î min Daêna paêdâg.

(8) Aêvag ahû-patîh î Zaratûhshtra baên pûr nyôgîh va bazeshgîh va chîhar-shnâsîh, va avârîg pishag kirûgîh, râzîgîhâ va bandîhâ, î pavan dâtîg dânishnîh va maînûg-vînishnîh shâyad; va nimûdanî min Daêna nîrangîhâ î madam spûkhtan î sîj va tarvînîdan î shaêdâ va parîg, va akârînîdan î yâtûgîh va parîgîh; (9) va baêshâzînîdan î vîmârîh, va hamaêstârînîdan î gûrgân va khrafstrân, va sharîtuntan î vârân, va bastan î tagarg va tûna va magas va sahm avârîg î jûrdâgân, aûrvarân va gaôspendân paîtîyârag, afd nîrang î madam-ich Hvardad va Amerdad

1. DM. [illegible]; better [illegible]—2. DM. [illegible]—3-3. DM. [illegible]—4-4. DM. [illegible]—5. DM. [illegible]

jastan; hân-çha kabad nîrang î vad han-çhaptan î Aîrân khûdâêîh pavan kâr dâsht; va haît î kunun-ich katrûnt yegavîmûnêd levatâ andagî min afdîh î pavan âtâshân.; (10) va lâlâ paêdâgîhastan va âshkâragînidani ôl anshûtâân kabad mayâ-ihâ î tag min argîhâ î afd, va darmân î vîmârîh î min bazeshgân huskâr fragardag; kabad maînûgîg va spaharig va vây-ig va zimîgig va hân-ich gêhân-sûd rûza, î pavan yazadân khratû-îh aôbash shâyad madan.

(11) Aêvag afdîh î benafshâ Avistâg î pavan hamâg pâhlûm aêvâçhîh î gêhân, hangardîgîh î vispa-dânâgîh gûbishnân avartûm.

(12) Aêvag madanî ôl Vishtâspa hanâ-ich î Amesûspendân pavan pâdahishna ‖ Dâena padiraft va navîgînid, çhigûn Pêshyôtanû, va khadîtuntan î frakhû dahyûpad ôlâ amarg, va azarmân,

1-1. DM. …—2-2. DM. …—3-3. DM. …—4-4. DM. …

CHAPTER V.

aniyâz khûrishna, rabâ-tanû, va bûndag nirûg va pûr gadâ, amâvand va pirûjgar, va yazadân hamtâg barâ. (13) Aêvarecha î Peshyô-tanû ôl Kanga-daêza khûdâêih, î tamâ chigûn dâdâr Athûrmazda aôbash khalkûnt, paêdâgîhastan î pavanich zak rabâ afdih ôl kabadân.

CHAPTER V.

Madam afdîh î paêdâgihast âkhar min vikhiz î yashtafravâhar Zaratûhshtra ôl zak î pâhlûm ahvân baên zîndagîh î Vishtâspa.

(1). Aêvag hanâ î min Daêna paêdâg madam vairâstan î Sraêta i Vaêsrapân ras-î, hanâ pavan afdîh î nâmîg, va madan î

1. DM.

(2)

(3)

srûb î madam *afdîh* î *zak ras-î ôl* Vishtâspa, va bavîhûnastan î Vishtâspa *zak ras-î* min Sraêta, va Sraêta pavan pasakhun î Vishtâspa:—"*Zak ras-î ôl* gabrâ-î 1 yasharûb, mûn rûbân î Sraêta pavan zîndagîh î Sraêta, va tanû *zak* î *ôlâ* gabrâ pavan zîndagîh î *ôlâ* tanû, *agavîn* pavan gaêtâ vînâvdâ*g* *ôl* ham-yehamtûnd."

(2). Va rûbân î Sraêta, pavan râdînîdan î *zak* Sraêta *zak ras-î ôl ôlâ* gabrâ î yasharûbîh chashm, didan padash paêdâ*g* yehvûnêd, khadîtunt yegavîmûnâd, va hân âînîna*g* là kardan gûft.

(3). Bûrjâvand Kaê-Vishtâspa chîgûn min Daêna madam shnûâdîh î *baên zak* avigâma hanâ *afdîh* âgûs yehvûnt, *avîrtar* den*â*-ich *afdîh ôl* gêhân dagyâ paedâ*g*îhastan, va *avarîh* î Daêna

1. DM. [illegible]—2-2. DM [illegible]—3. DM. [illegible]; the Pers. چ for خ would be naturally written by a Persian scribe for the Pahl. [illegible], *kh*. This shows that the writer knew the correct pronunciation of this Pahl. word, which afterwards came to be pronounced *astûnt*.—4-4. DM. [illegible]—5. DM. [illegible]; it might be [illegible] "existence"—6. DM. [illegible]—7-7. West [illegible]—8-8. DM. [illegible]

Mazdayasna karîtunâ*g*tar yehvûntan rûê min kaês̱ẖvarîgân diḏârîg yehvûntan bavîhûnast, (4) Ham-bûḏ-dîḏ paêḏâ*g* yehvûnt rabâ a*f*dîh ôl Vis̱ẖtâspa va gêhânigân, c̱ẖigûn Daêna yemal*e*lûnêḏ, aîg̱ẖ:—"Adîn za*k* î ôl*â* rûbân Ameśûspendân *frâj* s̱ẖedkûnâ, min za*k* î raôs̱ẖan Garô-demâna madam ôl zimîg î Aûha*r*mazdadâḏ, min raôs̱ẖnîh za*k* sâtûnt ôl rûbân î Vis̱ẖtâspa, a*f*as̱ẖ *l*aên raôs̱ẖnîh ôl paḏira*g* sâtûnt Vis̱ẖtâspa, madam *a*vô za*k* î avzûnîg Rapiṯẖ*v*în. (5) Za*k* min ayâva*g*ân ayâva*g*îhâtar, va za*k* min pûrsis̱ẖnîgân pûrsis̱ẖnîgtar, va harvispa mûn ḵẖaditunt as̱ẖân gû*f*t, va aêḏûn mûn gû*f*t as̱ẖân madam vas̱ẖammûnt; amats̱ẖân pavan a*g*avîn-vinis̱ẖnîh ḵẖaditunt barâ ye*g*avîmûnâḏ hav*â*-and, va rûbân va kerpa î Vis̱ẖtâspa a*f*as̱ẖân nîyâyis̱ẖna andarg nimûḏ.

(6) Pavan za*k* madam ti*j* yehvûnt, lâ dêr, amat *frâj* maḏ

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM.

pavan dûbârishna, va rûbân î Sraêta î Vaêsrapân, min apâkhtara naêmag î âdrang î âdrang zadâr ; aigh banafshâ sihâ yehvûnt, afash kûnishna-ich sihâ sihâ yehvûnt, âdrangtûm min shaêdân. (7) Azash aêdûn khûd-khast, afash aêdûn davyîd, rûbân î Sraêta, aigh ;—"Yehabûn khvârâe î vâzînîdâr mûn zy-at, Vishtâspa, pavan hanjâm akhagîh madam vârûnîh ; va pavan zak sajîd yasharâêîh madam avîzag, al pavan mandavam î sâîg-âômand ; aigh, al nîrmad î gaêtâ râê, yasharâêîh zûshâram râê, î min haîtân pâhlum."

(8-9) Amat-ash zak gûbishna madam vashammûnt, Sraêta î Vaêsrapân levîn î vâsha barâ yegavîmûnâd ; afash aêdûn pavan gûbishna gûft, aigh :—"Pavan yasharâêîh ôl lak yehabûnam, aê tagig Kaê-Vishtâspa î dena ras-î î barâ vâzînîdâr, aêvâcha yasharâêîh zûshâram râê, î min haîtân pâhlûm;

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. adds [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]

[illegible]

(10) [illegible]

(11) [illegible]

(12) [illegible]

---

va aêḍûn pavan yasharâêîh chigûn pavan yasharâêîh pâhlûm; va aêḍûn pavan rûbân chigûn ôl rûbân pâhlûm." (10) Hamîh dahishna vandînîḍ aîgh-ash paḍîrishna paêḍâgînîḍ vad ôl 3 bâr.

(11) Adîn zak ras-î 2 ras-î yehvûnt, maînûg zakâê va gaêtâ zakâê; va pavan gaêtâ frâj vâzîḍ bûrjâvand Kaê-Vishtâspa madam avô vîs î Naôḍarân pavan hû-ravâkhmanîh hû-mînishnîh; va pavan zak î maînûg frâj vâzîḍ rûbân î Sraêta î Vaêsrapân madam avô zak î pâhlum ahvân.

(12) Aêvag hanâ î paêḍâg pavan 57 shnat î min paḍîraftan î Zaratûhshtra Daêna, va frâj barâ rasishnîh î Daêna pavan haft-kaêshvar paêḍâg; baên zîndagîh î Vishtâspa aêḍûnîh paêḍâg-îhast pavan maḍan î min kaêshvar pavan Daêna khvâyishnîh ôl Frâshaôshtra î Hvôbân, chigûn Daêna yemalelûnêḍ, aîgh:—"2 mûn

---

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3. In DM. [illegible] is written above the line—4. DM. [illegible]

aêḏûn shem yehvûnd—Spitûish va Arezurâspa—mûn tachîḏ havâ-and pavan khratû khvâyishnîh î madam avô Frashaôshtra î Hvôbân."

(13) Va hanâ hand varecha va afdîh î Vishtâspa va kaêshvarîgân madam Zaratûhshtra, va hanâ zak î min maḏan ǁ Amesûspendân pavan gaôkâsîh î madam râst vakhshvarîh î Zaratûhshtra min asmân ôl zimîg Ievîn î Vishtâspa, va zak-ich î madam Pêshyô-tanû va ras-î î Sraêta va âvârig babâ î avarnipisht khadîtunt, min Avistâg paêḏâg, î ham î ôlâ-shân min Zaratûhshtra pavan âfrîgânîh î Aûharmazda gûbishnîh paḏîraft. (14) Va hat hanâ varecha va gadâ afdîh î avarnipisht madam khadîtuntan î ôlâ-shân kaêshvar frazânagân î pavan paêḏâgîh, î min Avistâg paêḏâg, lâ yehvûnt; va Vishtâspa malkâ va ôlâ-shân kaêshvar frazânagân lâ khaditunt havâ-âe zyashân dênâ Avistâg, mûn paêḏâg yehvûnt î hanâ

1. DM. adds —2. DM. —3-3. DM. —4. DM.

CHAPTER VI.

(1)

hand varec̲ha va *a*fdîh *o*l ôl*â*-shân azas̲h paêḏâ*g* a*v*î-a*v*ar dâs̲htan s̲hedgûnã, ô*l* len*ã* lâ paḏvast hav*â*-âe. . . . .

CHAPTER VI.

Madam *a*fdîh î paêḏâ*g*îhast âk̲h*a*r min Vis̲htâspa vad han-c̲haptan î Aîrân k̲hûḏâêîh.

(1) Hav*â*-at *a*fdîh paêḏâ*g*îhast âk̲h*a*r min Vis̲htâspa vad han-c̲haptan î Aîrân k̲hûḏâêîh *j*vîḏ min vâ*v*arigânîh î var, va pa-sâk̲htan î *â*v*â*r*i*g Avistâ*g*îg nîrang, va rabâ aô*j* î madam âtâs̲hân î Varasrân, va hân kabad Daêna-îg varec̲ha-*g*ârîh, î pavan hâvis̲htân î Zaratûhs̲ht*r*a paḏvasta*g* yehvûnt.

1. DM.

(2) [illegible]

(3) [illegible]

(4) [illegible] (5) [illegible]

(2)[1] Â<u>kh</u>ar-i<u>ch</u> min vi<u>sh</u>ûpi<u>sh</u>na î Aleksandar maḍ, kabad za*k* î <u>kh</u>ûḍâyân î min za*k* â<u>kh</u>ar min pargandagîh lak<u>h</u>vâr ôl hamîh yâîtyûnt; haît I pavan Gan*j*-î-<u>Sh</u>apîgân dâ<u>sh</u>tan *fr*amûḍ.

(3) Va â*fr*îhastan-i<u>ch</u> î za*k* î madam <u>kh</u>ûḍâyân va dastôbarân, <u>sh</u>em <u>ch</u>îgûn *b*aên *z*imânagîhâ va *a*vibâmîhâ î â<u>kh</u>ar â<u>kh</u>ar ôl ârâstârîh î Daêna va gêhan yehamtûnd; va sâstâr-i<u>ch</u> î aharmôg[10], î *b*aên *a*vibâm *a*vibâm ôl vi<u>sh</u>ûpḍârîh î Daêna va <u>kh</u>ûḍâêîh va gêhân paḍîḍ paêḍâ*g* maḍan paḍîḍ hav*â*-and.

(4) <u>Ch</u>îgûn min <u>kh</u>ûḍâyân, Vahûmana î Spend-dâḍân, zya<u>sh</u> *b*aên Avistâ*g* den*â*-i<u>ch</u> madam yema*le*lûnêḍ, ai<u>gh</u>:—"Vahûmana î râst, î hanjaman kerḍârtûm min Mazdayasnân." (5) Va min dastô-barân <u>Sh</u>aênava, <u>ch</u>îgûn-a<u>sh</u> den*â*-ich madam yema*le*lûnêḍ,

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]—5. DM. [illegible]—6. DM. [illegible]—7. DM. [illegible]—8. DM. repeats [illegible]—9. DM. [illegible]—10. Better reading: *yushar-môg*.

[illegible]

(6) [illegible]

(7) [illegible]

aîgh:—"100 sâlag yehvûnêḍ Daêna amat Shaênava zerkhûnêḍ, va 200 sâlag amat barâ vadîrêḍ; zak-ich fratûm Mazdayasna 100 sâlag khayâ yehvûnêḍ, va mûn pavan 100 hâvishtân frâj sâtûnêḍ madam denâ zimig."

(6) Min vishûftârân Aleksandar, chigûn-ash baên Daêna denâ-ich yemalelûnêḍ, aîgh:—"Aê zak î ham-ayîvag zimistâna ôlâ î Aeshma madam pavan hich dâmân nihânihâ mar vabîdûnayên, î dûsh-gadâ Aleksandar".

(7) Va min dastôbarân Arezvâg, zyash vichârishna î shem, "avîzag gûbishna"; va Srûtavôg Spâḍâg, zyash vichârishna î shem, "srûḍ avzûnig"; va *Zrayanghâo*, zyash vichârishna î shem, "zrayâe ahû"; va *Spentâ Khratvâo*, zyash vichârishna î shem, "avzûnig khratû".

1. DM. adds ⁖—2. DM. [illegible]—3. DM. omits.—4. DM. [illegible]—5. DM. [illegible]—6. So DM. for [illegible]—7-7. DM. [illegible]—8. DM. adds [illegible]—9. DM. adds ⁖—10-10. DM. [illegible]—11. DM. adds ⁖—12. DM. [illegible]—13. DM. [illegible]

(8) Chîgûn-shân denâ-ich madam yemalelûnêd, aigh:—"Paêdâgîh î lak va ôlâ âshkâragîh dakhshag-ich yemalelûnam:—'Amat hanâ î lak Daêna î Mazdayasnân 400 sâlag yehvûnêd, baên denâ a-daêna lêlyâih yehvûnêd, va ahû î astâômand pavan mar paêdâgîh khaditund apâkhtar va star-ich; va mûn-ich li ôl sata-zima—pavan miyân minishnih 30 zimistâna î miyân î gabrâ havâ-and—yasharûb Arezvâk, va zak 3 I tanid ôlâ-shân havâ-and, min haîtân yasharûbtûm, î baên zak zîmânag ôlâ-shân madam radtûm va dastôbartûm'". (9) Va denâ-ich, aigh:—"Ôlâ-shân mûn pavan panjûm va shashûm sata-zima Daêna î Mazdayasnân stâyênd, va ôlâ-shân lâ aîsh rûbân bûjênd barâ mûn pavan yehamtûnishna î 4"; [vichîrishna aigh pavan dastôbarîh î denâ 4 aîsh yegavîmûnd, Arezvâk va *Srûtô Spâdhâo* va *Zrayanghâo* va *Spentô Khratvâo*, mûn pavan mânsra

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM. —5 DM. —6. DM.

[illegible]

(10) [illegible]

(11) [illegible]

(12) [illegible]

bavîhûnd mînishna, gûbishna, kûnishna ôlâ-shân kolâ 4].

(10) Va Rashnû-raêsha aharmôg î zak zimânag, chîgûn gehân baên Rashnaôsh raêshishnih kabad; va denâ-ich madam yemalelûnêd, aigh:—"Min zak ôlâ-shân baêshîdârih bisht havâ-and, harvispa mûn havâ-and Spenâg-maînôg dâm, ôl ôlâ-shân gabrâân madam aêmîdaginênd, Arezvâk va zak 3 I tanid."

(11) Va min avibâma-ârâstârân Aretakhshatra î Pâpagân, chigûn-ash denâ-ich madam yemalelûnêd, aigh:—"Kadâr zak î zûrîg Kaê-Aretakhshatra î tagîg, î tan framân, î shkaft zayana, î khûdâê, mûn ôlâ baên mân Yasharishvang î nyôg va raôshan frûj sâtûnêd pavan kanîg kerpa, î nyôg, î kabad amâvand, î hûraôsta, î bûland-ayîvyâsta, î rûst, î râya-âômandtum, î âzûd ? (12) Mûn haît aîgh pavan rasishna î ardîg, pavan zak î nafshâ bâzaê,

1-1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible] written in Pâzend.—3. Probably here some such word as [illegible] has been omitted in DM.—4. DM. [illegible]—5. DM. adds [illegible]—6. DM. adds '.' and begins a fresh paragraph.—7-7. DM. [illegible]—8-8. DM. [illegible]—9-9. DM. [illegible]—10. DM [illegible]

ôl tanû *frâkhûîh* bavîhûnêḍ; mûn hait aigh pavan rasishna i arḍîg, aigh pavan za*k* î na*fshâ* bâ*s*hê, *ôl* hamîmâlân madam âyû*j*êḍ?"

(13) *Afash* Tanû-sara pavan *avâgîh*, chîgûn-shân denâ-ich madam yema*lel*ûnêḍ:—"Lakhvâr-ash min *ôlâ* pû*r*siḍ Zaratûhsh*tra* aigh 'Mûn matâ baêshâzînîḍârtûm, mûn shaêdân a*v*ispârḍ min mandavam î *frâ*rûn, mûn-ash dastôbarîh madam debrûnt yegavîmûnêḍ dravand va kadbâ chîâsh.' (14) Gû*ft*-ash Aûhar*mazda aigh:—'Sâstâr matâ aê baêshâzînîḍanî, a-ra*ftag* [aigh shapîrân lâ bîshêḍ], va hû-*framân* [aigh *framân* î *frârûn* yehabûnêḍ], mun hait âzâḍ-taôkhma*g*, va âsruna*g*-ich î âgâs patkâr, î matâ nâmîg, î yasharûb; za*k* matâ baêshâzînîḍârtûm havâ-and.' (15) Va za*k* avô lak yema*lel*ûnam, aigh:—'Zanishna aharmôgîh chîgûn gûrg î 4 zang, mûn za*k* gêhân *frâj* yehabûnêḍ *ôl* varḍa*g*-tâshishnîh [aigh min karḍan î *ôlâ* pavan varḍa*g* barâ

1. DM.—2. DM. adds ∴—3-3. DM.—4. DM.

yezrûnêḍ]; mûn haît aîgh ôlâ-ich î âtûbânîg vîmârînêḍ [aîgh-ash mandavam barâ yensegûnayên] min zak î khûnishna-dast; va madam katrûnishnîh khânag î gêhân yezrûnêḍ pavan vardagîh. (16) Barâ madam avô zak matâ zak î avârûn anâshtîh patêḍ, barâ zak î avârûn daêva-nîyaishna,[9] barâ zak î avârûn spazgîh; va lâ-ich min zak matâ zak î avârûn an-âshtîh frâj avîsâîhêḍ, va lâ zak î avârûn daêva-nîyaishna, va lâ zak î avârûn spazgîh, vad amat avô ôlâ yehabûnḍ padîrishna âsravan î maînûg sardâr, î pûr gûftâr, î râst gûftâr, î yasharûb Tanû-sara. (17) Va amat yehabûnd padîrishna ôl maînûg sardâr, î pûr gûftâr, î râst gûftâr, î yasharûb Tanû-sara haît, aîgh ôlâ-shân matâ amat bavîhûnd baêshâzînishnîh vandênd, va lâ an-âîmînagîh min zak î Zaratûhshtra Daêna.' "

(18) Va pavan Daêna-ârâstâr Âtarô-pâta î Mahraspendân î

1. DM. ——2. Perhaps khûn-dân, "a receptacle of blood."—3. Generally aûftêd.—4-4. DM. —5. DM. —6-6. DM. —7-7. DM. —8. DM. —9. Or, daêva-niyajishna.

*F*ryâna nâ*f*; chigûnih î madam patvandishna î gad*â* ô*l* taôkhma*g* den*â*-ich yema*lel*ûnêd, aîgh:—"Amat lâlâ yehamtûnêd yasharâêîh min nâ*f*ân va na*f*tagân î Tûrân, amat aôjîd pavan *F*ryânân gûft [aîgh-ash tam*â* padîrishna yehvûnêd], pavan bûndag-minishnih *f*râdênd gehân î astâômand î yasharâêîh, va tangîh ô*l* drûj yehabûnd, va ham ô*lâ*-shân madam pavan Vahûmana katrûnd, Zaratûhsht*ra*! ô*lâ*-shân râminidârih pavan gûbishna. (19) Zâdagîh î Zaratûhsht*ra* min len*â*, mûn Ames*û*spendân hav*â*-îm; len*â* han*â* ô*l* la*k* râdîh haît, mûn Ames*û*spendân hav*â*-îm."

(20) Âta*r*ô-pâta î *F*rasha-vakhsha-tûm, hû-bakhta*g* yehvûnt, a*f*ash den*â*-ich madam yema*lel*ûnêd, aîgh:—"Za*k* avibâma î pûrâ*v*tîg, mûn *b*aên za*k* gabr*â* zerkhûnêd, *Avarethrabâo*, a*v*zûn-îgîh ârâstâr, yasharâêîh ârâstâr, hanjamanîg, î Ataô-pâta I Mah*r*aspendân.:—'Den*â*-ich *Avarethrabâo* ârâstâr, aê î yasharûb-*f*ravâhar yazam.'"

1-1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM.

[illegible] (21) [illegible]
[illegible]
(22) [illegible]
[illegible]
(23) [illegible]
[illegible]
(24) [illegible]

(21) Vakaê̤drûg-dah î Mânûshchihar, hû-bakhtag Âtarô-pâta nîyâg, yemalelûnê̤d aigh:—"Min ôlâ barâ *Avarethrabâo*"; va aê I min Daêna paitiyâragân aharmôgân-aharmôg, zyashân Mazdagîg-ich karitunt havâ-and. (22) Chigûn-shân denâ-ich madam yemalelûnê̤d, aigh:—"Denâ î li Daêna pavan ahû-mînishna nigîrâe, kabad barâ nigîr-âe, Zaratûhshtra! amat kabad, aharmôg âgâs, yasharâêih ker̤dârih va âsrunagîh-ich yemalelûnd avinâsih, kam âshkâr va varzîdâr havâ-and." (23) Pavan Daêna î Mazdayasnân hanâ aigh:—"Pavan Daêna barâ nigîr, va afashân chârag bavîhûn, va min ôlâ-shân chikâm-chaê î paitiyâra-dâr yehvûnt yegavîmûnd baên ahû î astâômand, va agiraptâr î âyin-âômand yasharâêih mûn min hastân pâhlûm, va aêdûn Daêna î Mazdayasnân; pavan taôkhmag bûjishnîh bakhshênd, ker̤dârih kh'ishân râê yemalelûnd, va bâhar ôl kh'ishân yehabûnd. (24) Khûrishna va pishna vînênd,

1. DM. [illegible]—2-2. DM. [illegible]—3-3. So DM.—4. DM. adds [illegible]—5 DM. [illegible]—6. DM. [illegible]—7-7. DM. [illegible]

[illegible] (25) [illegible]

(26) [illegible]

aîgh khûrishna sûḍ patmân yema*lelû*nd; va zâ*g*ih yema*lelû*nd aîgh patvand pavan amîtarân yema*lelû*nd; va gûrgîh khûnênd aîgh mandavam gûrgîhâ va*b*îdûnānd, ôl*â*-shân sâkhtanî pavan kâma*g* rûbishnîh; chîgûn za*k* î gûrg zâ*g* bâti*r* amîtar. (25) Ôl*â*-shân-ich patvand pavan amîtarân va*b*îdûnd; ôl*â*-shân nârik-î gaôspend zadûnānd; za*k*-ich î zâ*g* ba*râ*-akh ba*r*â debrûnānd ô*l* bar, aîgh: '-Shân lakûm ô*l* amîh yehabûnt hav*â*-îm, lâ sharîtâ hav*â*-îḍ ba*r*â pavan amîh yegavîmûnîḍ'; ôl*â*-shân lâ-cha hêmnund var, lâ amat âshkâra*g* madam yehabûnêḍ, aîgh ba*r*â bûkhtêḍ; ôl*â*-shân pavan-ich *f*razandân drûjênd, aîgh-shân mit*r*ôk-drûj madam yehamtûnishna, va pavan-ich za*k* î na*f*sh*â* tanû."

(26) Litam*â* madam Daêna ârâstârîh î an-aôsha*g*-rûbân Khûsrû*b*[7] î Kavâḍân yema*lelû*nêḍ aîgh:—"Pavan za*k* î ôl*â*-shân lakhvâr-hastishnîh, gabrâ-î yehabûnt

1. DM. repeats [illegible]—2. So DM.—3. DM. [illegible]—4-4. DM. [illegible]—5. DM. [illegible]—6-6. DM. [illegible]—7. Better *Haôsrûb*, Av. *Haôsravangha*.

î yasharûb, î anaôshag-rûbân, î hûzvân-khinîdâr î dânâg-i, mûnash hanjamana min nyôgshishna i milayâ [aîgh zak î yemalelûnêd pavan dastôbar yemalelûnêd], zak amat sraôshîgîh frâj yehabûnêd aîgh vinâskârân pâtfrâs vabidûnayên. (27) Bâstân pa-fshûrêd, didârân î ôlâ vira baêma min zak hanjamana, amat min nazdîg pavan ramîtûnishna ramîtûnêd, aîgh zûd zûd yetîbûnast vakhdûnayên; min ôlâ sij-dâg yehvûnd dûdâr zak-ich î yasharûb-gan mardûm, chigûn kunun amat zak î sij-dâg î khratû vastard min lakûm ▮ sij-dâg î Spitâmân." (28) Anaôshag-rûbân râê, pavan vânîdan î ahû î aharmôgîh, denâ-ich yemalelûnêd, aîgh: "Harvispîn râê avô lak yemalelûnam, Spitâmân Zaratûhshtra! aîgh-shân avigâma pavan ôlâ mûn âshkârag mitra a-vâvar va drûkhtârtûm î dravandân-ich yasharûbân-ich; Anaôshag-rûbân haênîgdâr, dâman afrâj,

1-1. DM. —2. DM. —3. DM.

mûn dâmân havâ-and î yasharûbân, aîgh lakhvâr ôl kâr yegavîmûnêd pavan kardan î anaôshag rûbân; mûn patvastâr î kârân râst, pasakhûn gûftâr, zak Anaôshag-rûbân."

(29) Va madam dakhshag yehamtûnishna î vishûptârân î khûdâêîh î Aîrân shatra va Daêna, afd-i î shem yehvûnt avô Daêna, denâ-ich yemalelûnêd, aîgh:—"Adîn amat fratûm dakhshag, yasharûb Zaratûhshtra! yehamtûnêd î raêshîdâr î matâ, adîn kaêna zadârtar va an-âmûrzîdârtar î matâ yehvûnd sâstâr, va pavan-ich zak raêshênd mân, va pavan zak vis, va pavan zak zand, va pavan zak matâ, va pavan zak harvisp-ich matâ zak paêdâgîh chîgâm-châê châshishnîh î yehamtûnêd, î raêshîdâr î matâ; va aêdûn gabrâ î vînâg î frazânag, madam nigâs-aê yakhsenunêd, matâ chîgûn-ash pavan minishna âgâs-dahishnîh.

1. DM.

(30) [illegible][1] . . . .

(31) [illegible]

(32) [illegible][7]

---

(30) " Adîn amat daḏîgar dak̲h̲s̲h̲ag yehamtûnêḏ î raês̲h̲îḏâr î matâ . . . .

(31) " Adîn amat saḏîgar dak̲h̲s̲h̲ag yehamtûnêḏ î raês̲h̲îḏâr î matâ, âsravan marḏûm a-vic̲h̲îḏâr gûbis̲h̲na yehvûnd [aîg̲h̲ mandavam î dânâgîhâ lâ yema*lel*ûnd], hav*â*-at hanâ râê m*â*-s̲h̲ân lâ paḏirênd, va za*k* lâ amat râst yema*lel*ûnd; as̲h̲ân hêmnunêḏ za*k* î raês̲h̲îḏâr î matâ, va pavan-ic̲h̲ za*k* raês̲h̲ênd mân, va pavan za*k* vîs, va pavan za*k* zand, va pavan za*k* matâ, va pavan za*k* harvisp-ic̲h̲ matâ za*k* paêḏâgîh c̲h̲îgâm-ic̲h̲ c̲h̲âs̲h̲is̲h̲nîh î yehamtûnêḏ, î raês̲h̲îḏâr î matâ; va aêḏûn-ic̲h̲ gabrâ î vînâg î *frazânag* madam nig*â*s-aê yak̲h̲se-nunêḏ, matâ c̲h̲îgûn-as̲h̲ pavan mînis̲h̲na âgâs-dahis̲h̲nîh.

(32) " Adîn amat tasûm dak̲h̲s̲h̲ag yehamtûnêḏ î raês̲h̲îḏâr

---

1. Section 30 seems to have been omitted in DM., supposing that the numbering given of the "signs" (*dakhshag*) is correct.—2. DM. [illegible]—3-3. DM. omits.—4. DM. [illegible]—5. DM. adds ı—6-6. DM. [illegible]—7. DM. [illegible]

î matâ, lâlâ aôjêd zak âtâsh hû-barishnih, va lâlâ zak gabrââu î yasharûbân, aigh-shân pâhrîj lâ vabîdûnãnd, zaósra-cha lâ aêdûn avô ôlá î ratû debrûnãnd, aigh bâhar î ratû-ân barâ vakhdûnt lâ yehabûnd, zak î raêshidâr î matâ; va pavan-ich zak raêshênd mân, va pavan zak vîs, va pavan zak zand, va pavan zak matâ, va pavan zak harvisp-ich matâ zak paêdûgîh chîgâm-ich châshishnîh yehamtûnêd, î raêshidâr î matâ; aêdûn-ich gabrâ î vinâg i frazânag madam nigâs-aê yakhsenunêd, matâ chigûn-ash pavan minishna âgâs-dahishnih."

(33) Madam han-châpishna î Aîrân khûdâê-îh denâ-ich yemalelûnêd, aigh:—"Zak-ich mar, Zaratûhshtra! ôlá-shân matâ-ân madam yehamtûnînêd ôl vardag tâshishnih, aigh-shân hû-shkâftag barâ vabîdûnayên mûn ôlá hait khûdâêîh î tûbânîg havâ-and; va adîn zak hait bûndag zadâr î yasharûbân, adîn zak

1. DM. —2. DM. —3. DM. adds —4-4. DM. —5-5. DM. omits.—6. DM. —7. DM. —8. DM. adds —9. DM. —10. DM. omits.

(34) ... (35) ... (36)

hait pavan kâma*g* za*d*âr î ya*sh*arûbân. (34) Za*k*-i*ch* mar, Zaratûh*sh*tra! lâ dêr âk*h*ar dêr-zivê*d*, barâ ôl nasênd *frazand* [ai*gh* barâ avistâhênd]; barâ za*k* î ôlâ rûbân patê*d* ôl bûn î ahvân î tum, mûn âdrang dû*sh*-k*h*an; va madam ôlâ-*sh*ân tanû-ân harvispîn min benafshâ yehamtûnê*d* adâta a*sh*â*d*îh min kar*d*an î nafshâ, amat lâ yehabûnd pa*d*iri*sh*na ôl âsravan, î maînûg sar*d*âr, î pûr-gûftâr, î râst gûftâr, î ya*sh*arûb. (35) *Frâj* za*k* mar patkârê*d*, Zaratûh*sh*tra! pavan harvispa ahû î astâômand ahûîh va ratû-îh, ai*gh* li *sh*apîr *sh*âyîm; va *frâj* daêna tû*sh*i*sh*nih vi*ch*îr kar*d*an î va*d*; va *frâj* barâ dahi*sh*nih î patkârtârân î dravandân-i*ch* ya*sh*arûbân-i*ch*, mûn za*k* î dûr-hasti*sh*na vîs dâ*d*a*g* î bûnig hû-niyâzân-i*ch* va*b*idûnând."

(36) "Va zimîg-i*ch* mûn ôl tarascha var*d*ê*d* Ganrâ*g*-mainûg,

1. DM. ...—2. DM. ...—3. DM. ...—4. DM. adds ...—5. DM. omits.—6. DM. adds ...—7. DM. ...—8. DM. ...—9. DM. ...—10. DM. ...

ôlâ-shân bûm barâ marenchinêd pavan aij avârig-cha anâgîh, va barâ madam avô zak matâ zak î avârûn an-âshtîh patêd, barâ zak î avârûn daêva-nîyishna, barâ zak î avârûn spazgîh. (37) Va lâ-ich min zak matâ zak î avârûn an-âshtîh frâj avisâîhêd, va lâ zak i avârûn daêva-nîyishna, va lâ zak î avârûn spazgîh, pîsh min zak vad amat ôl ôlâ yehabûnd padîrishna ôl âsravan i mainûg sardâr, î pûr gûftâr, î râst gûftâr, î yasharûb; va amat ôl ôlâ yehabûnd padîrishna, hait aîgh ôlâ-shân matâ amat bavîhûnd baêshâzishnîh vandênd, va lâ an-âininagî min zak, Zaratûhshtra!"

(38) Va denâ î aûshmûrd nisang-î, i min kabad nifrînihêd mandavam, î min Avistâg pavan yehvûnêd yehamtûnishna, âkhar min Vishtâspa vad han-châpishna î Aîrân khûdâêîh min Aîrân

1. DM. comp. Persian *guvârûn*, "a kind of skin disease," "a scab".—2-2. DM.—3. DM. adds ∴—4-4. DM.—5. DM.

(39)

CHAPTER VII.

shatra; paêdâg aîgh denâ î nipisht mad gêhânîgân âgâsîh.
(39) Denâ-ich madam gaôkâs haît î avar:—"Va hat hanâ î min Avistâg pavan yehamtûnishna î âkhar min Kaê-Vishtâspa vad frajâm î Aîrân khûdâêîh î paêdâg, lâ mad yehvûnt havâ-âe, vâvarîgânîh î Avistâg mûn-ich denâ chabun vad kunun yehvûnt, pavan ghal yehvûnêd, î baên zak afash gâs azash paêdâg, baên ôlâ-shân khûdâyân va dastôbarân min Vishtâspa frâj vishûptan nasîdan, ôl lenâ lâ patvast havâ-âe."

CHAPTER VII.

Madam afdîh î paêdâgîhastan paêdâg paêdâgîhêd âkhar min han-chîpîhastan î Aîrân khûdâêîh min Aîrân shatra, vad hazangrôg-zima î Zaratûhshtân rôêshâ va yehamtûnishna î Aûshîdar î Zaratûhshtân.

1. DM. —2. DM. adds ·.·—3. DM. —4. DM. —5. DM. —6-6. DM. —7. DM. omits.—8. DM. adds by mistake.

(1). Havâ-at hanâ afdih î vâvarigânîhastan-ich î pish-kaêḍîgîhâ âgâsîh madam zak î nahûm va dîhûm sata-zima, min Avistâg paêḍâg. (2) Zak i kunun vinâvḍâg i aêḍûnîh nimûḍâr haît, chigûn han-chîpishna î Aîrân khûḍâêîh min Aîrân shatra, va vishûpishna i dâta, âînîn va rastag î pâḍakhshâêîh î vijârḍ-varesa, va bûland pîshag Kirâsîyânîg. (3) Va agavîn ham-dâtagîh va patvandîh-ich î ôlâ-shân kolâ 4 vâvarîhastan ôl avartar pâîg, va maḍan î levatâ-shân kavanân, khûrḍagân, tîragân, va âzîḍagân î avibâma, va vishûpihastan va nigûnîh-astan i bûnîg va paêḍâg marḍûm baên zak î ôlâ-shân zimânag.

(4) Va frûḍ vashtan i khratû haêm min Aîrân matâân an-Aîrân, i Daêna rîstîh va sharm nimûḍan, va sipâs, va âshtîh, va râḍîh, va avârig vêhîh mûn-shân nivârishna mâhmânîh madam

1. DM. [Pahlavi], perhaps for *vâvarigânih dâshtan-ich*—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]—5. DM. [Pahlavi]

khratû haêm. (5) Va kabadih va chîrîh î aharmôgîh, va drûjîh, va fradîptârîh, va spazgîh, va stûrgîh, va drûjîtârîh, va an-sipâsîh, va an-âshtîh, va pinîh, va avârig sarîtarîh mûn-shân band-ich khvârdan î haêm, va shedgûnā pâhrijîh î âtâsh, mayâ va gaêtâ Amesûspend. (6) Va stahmagîh î aga-dînîh va aûzdîs-paristagîh, va kamîh î âzâtagîh, va vêsh pâdakhshâê-îh î âz pavan tanû î anshûtâân, va pûrîh î jvîd dâdistânîh madam yâtûgîh, va kabad girâyishnîh î kabad madam Yazadân Daêna stûbîh.

(7) Khûdâêîh avisâîmidan î mardûm, aêvag madam tanid, â-vaêrânîh î jîvâgân rûstâgân min mûsti-ich î girân, va dûsh-pâdakhshâyân î an-Aîr î aêvag madam tanid, va girân-raêsha, va zanishna î madam gaôspendân; va pazdîgîh î

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM. —5. DM. —6-6. DM. *virân*, "heroes;" hence, "the wounding and slaughter of heroes."

maînûg î râmishna mîn Aîrân matâân, va mâhmânîh î shîvan va mûî va snaôdîyân va garzishna baên shatra, va a-vandishna kaûdanîh, nasîd-zûrîh, zad-gadâ-îh, va kam-zîvishnîh mardûm. (8) Va kabadîh î âin î sarâdag sarâdag, va padiraftagîh î aharmôg baên sâstârân, apadiraftagîh î zak î hû-haêm va dânâg, zûd zûd rasishnîh î nîyâj va sîj va avârîg paitîyârag, va hû-shkâpishna va vardag tâshishnîh î baên-ich matâân va jîvâg î Aîrân matâân tarvînidâr. (9) Va âzandîh dâshtagîh î Daêna î Yazadân; nizârîh va gardîh va dûsh-gûîh î hû-Daênân, va khrûsagîh va khûstûgîh î Daêna-bûrdârân, va dravandîh, va marenchinîdan î kerfagîh î frehist î Aîrân matâân. (10) Hân-ich kabad anâgîh î baên denâ 2 sata-zima pavan Avistâg makhîtunt yegavîmûnêd, î azash vidard,

1-1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3-3. DM. [illegible]—4-4. Better [illegible] [illegible]—5. DM. [illegible]—6. DM. [illegible] ı—7-7. DM. [illegible] *vispa*, meaning "all (other adversities)."—8-8. DM. [illegible]—9. DM. [illegible] [illegible]—10-10. DM. [illegible]—11-11. DM. [illegible], *va dûshgânîh*.

azash kunun-ich aê̤lûn vînâvlâg, azash yehamtûnêḍ paêḍâg.

(11) Va denâ-ich nisang-î afash Daêna yemalelûnêḍ aigh:—"Zak avibâma î ayagênîn madam gûmîkht [aigh, min hamâg kûstag nigirênd ayagênîn], mûn baên zak î stûrg khᵛâstâr aharmôg ash baên zerkhûnt havâ-and. (12) Stûrgîh-shân hanâ aigh-shân pasand an-vînishna î kolâ 2 âînag; afashân khᵛâstârîh hanâ aigh hamâê amat-shân tûbân anâgîh pavan aishân vabîdûnând; amat frâj pavan karkû î garshnân pir paêḍâg yehvûnêḍ, saryâ zîmânîh râê mûn baên zak gabrâ zerkhûnd, mûn frazânag a-dûst havâ-and [aigh, aêrpatistâna dastôbarân lâ dûst havâ-and].

(13) "Va âzûḍ gûbishna havâ-and [aigh, milayâ charpîhâ yemalelûnd], va dravand havâ-and, va pûr-tagînîḍâr gûbishna havâ-and, aigh gûbishna î aêrpatân va dastôbarân akâr vabîdûnând; va sigûnd ahû-âômandîh va raḍ-âômandîh, va

1. DM. [illegible]—2. This word is written above the line in DM.—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]—5-5. DM. [illegible]—6. DM. [illegible]—7. DM. [illegible]—8. DM. [illegible] for [illegible] âzûḍ.

[illegible] (14) [illegible]

(15) [illegible]

(16) [illegible]

---

khûdâêîh va dastôbarîh pavan dûsh-barishnîh debrûnãnd pavan šêvârûn, barâ aêvatâg hû-nâm debrûnd. (14) Mandavam zak yemalelûnd akarj agîh, va ôlâ matâ î dâsht dâtôbar, ashân ôl zak î ganâg var ramîtund, ôl dûshkhan; havâ-at ham-ashân aê anâgîh padash vabîdûnãnd, vad barâ ôl dravandîh yehamtûnd pavan aûshmûrishna madam yegavîmûnd, zak î dûsh zâg î dûshvîft î aharmôg, zak i saritar gûrg î pûr vŏighen, î pûr sîrîtarîh.

(15) "Makhîtund litamâ dûst ôl ôlâ î dûst, afash zabunênd afash zak î nafshâ kerdârîh [aîgh, hamâê amat-shân tûbân, ash khvâstag barâ yansegûnãnd], va ôl ôlâ yehabûnd mûn-ash afash lakhvâr patishnînênd; amat lâ, ôlâ i nishîn-gûn bavîhûnd, va drîgûsh zak î zakâê zabunînênd, aîgh-ash khvâstag barâ yansegûnãnd, afash rîvînênd amat garzishna vabîdûnayên. (16) Lakhvâr aêdûn lâ avô lak yehabûnam, lâ litamâ, dûst

---

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]

(17) (18) (19)

ôl ôlâ î dûst, va lâ akh ôl ôlâ î akh, va lâ barâ ôl ôlâ î abîtar, va lâ-ich abîtar ôl ôlâ î barâ; li handarzînîḍ va li haêmnunînîḍ, jîvâg kâmag mînishna yehvûnd [aîgh, kolâ jîvâg-î aîgh-shân âvâyaḍ, barâ katrûnd], pavan kolâ barhâmag zyashân âvâyaḍ barâ sâtûnd; va madam râs gusârînênd pavan râs î vâvarîgânîh, va avzûn frahâng min li dânishnîh yemalelûnd.

(17). "Hanâ, aê avzûn frahâng min zak î lenâ, barâ khavîtunîm pavan lâlâîh zak î kas, va pavan nigûnîh zak î mas—mas min ôlâ î kas barâ âmûkhtishnîh—aîgh pavan kolâ mandavam-î pavan pâe î ôlâ sâstâr yehvûnêḍ. (18). Maînûg-mînâg maînûg yehvûnêḍ, sâstâr-mânâg Kavîg yehvûnêḍ, va daêvag-haêm daêvag yehvûnêḍ, Kavîg-haêm benafshâ ôl dûjân hakhtêḍ."

(19). Adîn amat haêm va khratû frûḍ varḍêḍ min Aîrân matâân [aîgh, barâ vazlûnêḍ], aêdûn madam avô Aîrân matâân

1. DM. adds —2. DM. omits.—3-3. DM. —4. DM. adds —5-5. DM. —6. DM. —7-7. DM.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (20) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (21) [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] (22)

min nazdîgîh î vôighn avô ham dûbârêḍ levît-mandavamîh va zimistân-ich î shaêdân-dâḍ î daêva-nîyishna havâ-and, aîgh vârân-ich kam yehvûnêḍ, va aîj î nîhân-rûbishnîh î fradîptâr, aîgh margîh, vêsh yehvûnêḍ; aêḍûn khratû-gashtag-ich î dravand va aharmôg-ichî an-yasharûb pavan ham-hakhagîh ôl ham-dûbârênd. (20). Chîgûn zak î davyîḍan, ôlâ-shân davyênd aîgh:—"Vashtamûn va makhîtun, dahyûpat! mâ-at khûrishna, afat makhîtunishna, âtâsh-ich makhîtun, pavan-ich khûrishna vashtamûn ôlâ-shân mûn Sraôsha-vareza hamîh pânag havâ-and, va ôlâ-shân madam pavan yezrûnishna yezrûnând drîgûsh î yasharûb-dâdistâna." (21). Aîgh-ash hû-shkâftag barâ vabîdûnând, afash makhîtund; afash khratû zak debrûnd î khᵛâstag; havâ-at amatshân khᵛâstag debrûnând, ashân khratû bûrḍ yehvûnêḍ.

(22). "Va baên zak avibâma, lak râê am lâ kâmag, avîjag

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]

[illegible]

(23) [illegible]

(24) [illegible]

yasharûb ! Spîtâmân! yâtûnishna, lâ ba*r*â vîrûyishnîh î vazlûnishnîh î khayâ, aigh mit*r*a-gû yaîtyûnishna va barishna lâ âvâyaḍ; ôl*â*-shân î kûḍag aharmôg hanâ î la*k* srûb nasînênd, Avistâg va Zand, [aigh, nizâr ba*r*â vabîdûnând], ôl*â*-shân î kûḍag aharmôg za*k* î na*f*sh*â* rûbân âzârînênd, za*k* î ka*r*ḍ kh'âstag zûshârm râê."

(23). Va madam nahûm va dâhûm satôg-zima den*â*-ich yema*le*lûnêd, aigh:—" Za*k* a*v*ibâma satûnêḍ hanâ aigh yehamtûnêḍ, Spîtâmân Zaratûhsht*r*a! amat kabad aharmôg raḍîh va dastôbarîh yasharûbîh yema*le*lûnd, va kam dravandîh; va ânâsînênd mayâ, va khûshînênd aûrvar, va nasînênd harvispa â*v*âḍîh mun min yasharâêîh paêḍagîh."

(24). Lakhvâr-ash min ôl*â* pû*r*sîḍ Zaratûhsht*r*a aigh:—" M*â* aêḍûn ôl*â*-shân, Aûha*r*mazda! pavan za*k* yehabûnd, amat

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3-3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]

[Pahlavi text, 12 lines, with section numbers (25), (26), (27)]

ânâsînend mayâ, va khûshînênd aûrvar, va nasînênd harvispa âsâ-ḍîh mûn min yasharâêih paêḍâgîh?" (25). Azash gûft Aûharmazda aîgh:—"Yehabûnd aêḍûn ôlâ-shân pavan ôlâ-shân, Zaratûhshtra! amat min zak mas yemalelûnd khun-nûshagân va nafshâ-ân râê, chîgûn zak î nafshâ rûbân, aîgh nîrmaḍ î ôlâ-shân râê vêsh yemalelûnd [aigh, zak î nafshâ râê]. (26). Barâ ôlâ-shân yehabûnd ôl Kîgân va Karapân, ôl anshûtâ-pâha î vâstryûsh, va ôl anshûtâ arvand-aspa î arataêshtâr aêvâj-aê, chîgûn mân litamâ pavan basaryâ zak î mas bâhar vabîdûnîm, aîgh-mân sharîtâîh yehabûnând, chîgûn litamâ pavan basaryâ barâ yehabûnîm, zak î mas girâmîg vakhdûnîm. (27). Khvâstag î dravand-ich litamâ, Zaratûhshtra! pavan miyân mânishnîh, pavan anârâstân bûland vaêrâyishnîh, aîgh dînâ î staora vakhdûnîm, î padîrishna gûbishnatar, chîgûn drîgûsh î yasharûb dâḍistânîh

1-1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]

madam arjânîg yasharûb, mûnash paêḍâg yasharâêîh franâmishnî ôl kâr va kerfag."

(28). 'Lakhvâr-ash min li ôlâ pûrsîḍ aîgh:—"Hait aêḍûn litamâ baên avibâma î Daena î Mazdayasnân gaêtâ paêḍâgîh pâhlûm [aîgh, Daêna î Mazdayasnân mâhmânîh pavan aîsh hait]?"

(29). 'Azash gûft Aûharmazda aîgh:—"Hait aêḍûn baên ôlâ-shân gabrâân î madam, Zaratûhshtra! mûn litamâ havâ-and âsravan î gûftâr, va ôlâ-shân-ich gabrâ havâ-and î kharûsag khvâstag baên ahû î astâômand; va sij-dâtâr va marenchinishnadâtâr î vizand va yâtûg ôlâ-shân-ich râê yemalelûnd marḍûm î dravand î sâstâr; ôlâ-shân min lak barâ, Zaratûhshtra! masîhâtar va aôjmandîhâtar va arvandâg-tômandîhâtar yasharâêîh yasharâyênd. (30) Kûr ôlâ-shân drûj havâ-and, mûn avô

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi] for [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi] âsrun-gûn, "priestly."—4-4. DM. [Pahlavi]—5-5. DM. [Pahlavi]—6. DM. [Pahlavi]

lak ham-pûrsênd, va an-âgâs havâ-and î sûstâr; va vînâg ôlâ-shân-ich drûj havâ-and mûn ôl ôlâ-shân ham-pûrsênd, va âgâsîh mînênd; va an-âgâs havâ-and aharmôg mûn ôlâ-shân nazdîg paîtyâragînênd, aîgh hanâ yemalelûnd, aîgh:—'Mân hanâ î lak yemalelûn-âe paêdâg, aîgh lâ aêdûn chîgûn lak yemalelûn-âe'; mûn ôlâ-shân yemalelûnd aîgh:—'Lâ li hanâ î lak gabrâ kâr [aîgh-am lâ âvâyad kardan], lâ lak [aîgh, lak-ich lâ âvâyad kardan], mâ lâ hanâ î yasharâêîh [aîgh lâ kerfag].' (31) Mâ denâ avô hanâ î lak gûbishna va mînishna yehabûnt yegavîmûnêd, mûn lak-ich âgâs havâ-âe; zak î mînîdâr patkâr Aôshidar, chîkâm-châê litamâ, Spîtâmân Zaratûhshtra! mâ madam pavan gaômîjag ôl âshkâragîh yehamtûnînêd mûn yasharûb, ayûf lâ yehvûnt yegavîmûnêd, zak î nafshâ rûbân.''

(32) Va denâ-ich yemalelûnêd, aîgh: "Ôlâ-shân ôl lak yema-

1. DM. —2. DM. —3. DM.

(33)

(34)

*le*lûnam, Spitâmân Zaratûhshtra! mûn pavan za*k* î nahûm va dâhûm satô*g*-zima yehamtûnd, aîgh drûj î âzî yohvûnd; ôl*â*-shân *b*aên ashkam haît aîgh *f*rûḍ karînishna hav*â*-and, mûn ôl*â*-shân pavan *f*râjîh î pavan pîshôpâêîh, ayû*f* pavan â*v*âjîh î pavan pasôpâêîh, aîy*y*ârînênd za*k* î avârûnîhâ."

(33) A*f*ashân denâ-ich madam yema*le*lûnêḍ:—"Ôl*â*-shân gab*r*âân zanishnatar hav*â*-and"; 'aêḍûn-ash gûft Aûha*r*ma*z*da, aîgh':—"Anâg yasharûb mûn nasâê ba*r*â kashênd *b*aên den*â* gêhân, pavan kol*â* nastan î *l*i, ôl*â*-shân âtâsh bîshênd va mayâ-ich î girân tachishna; ôl*â*-shân tanû î mayâ-vakhdûn-ich | chîharag-âômand, î sahm*g*ûn î âzâra*g*âna*g* aîyyâra-dahishnatar yehvûnd, mûn nasâê girân dravand hav*â*-and. (34) Ôl*â*-shân râê *ô*l lak yema*le*lûnam, Spitâmân Zaratûhsht*r*a! aîgh, pavan za*k* nahûm va dâhûm satô*g*-zima yehamtûnd ôl*â* î drûj khun-nûsha*g*

1. DM. —2-2. DM. ; West suggests *kolâ dastûr*;—3. DM.

(35) (36) (37)

havâ-and, va raesha-gâr î Ganrâg-mainûg; aêvag-ich min ôlâ-shân zanishnatar chigûn 10 daêvâyasna; va ôlâ-shân-ich ôl denâ î marenchînishna yehabûnd, ôl denâ î li Daêna mûn zanishna-âômandîh yemalelûnd, aigh:—'Amat zîvastan shâyad, pavan râs î lenâ;' va dravand havâ-and va pavan masîh kâhênd. (35) Vatarîh-ich aigh pavan pishôpâêîh va pasôpâêîh vabîdûnând vinâs, mûn lak Ganrâg-vârag yemalelûnd; avîjag Spitâmân! nîvâg ôlâ-shân yemalelûnd mûn hanâ î lak Daêna î Mazda-yasnân makhitund. (36) Ôlâ-shân, Zaratûhshtra! barâ min lak zak-ich î li âyazishna va nîyâyishna âfrînênd; vatar hanâ î lak âyazishna mînênd, vatar nîyâyishna, Zaratûhshtra! vatar zak î kôla 2 âfrigânîh mînênd, Avistâg va Zand, mûn lak li frâj gûft, mûn min mainûgân avzûnig-tûm havâ-îm. (37) Raêsha î saritar

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM. —5-5. DM. , West reads *lagân* "thy people."—6-6. DM. *nâyishna âfrênd*. The correct reading is indicated by the following clause.—7. DM. *tara*, "perversely;" comp. Av. *tarômata*.—8. DM. *vâvarîgânîh*, "belief."—9. DM. In the case of God the verb is sometimes used in the plural.

arâyênd pâhlûm kûnishna ôl marḍûm, a-patmân kûghishnih, mûn min zak î saritar kûnishna hû-ravâkhmanih yemalelûnd; zak-ich marenchinênd zak î mainûgân ahvân, marenchinênd zak î nafshâ rûbân, marenchinênd astâômandân gêhân; ôlâ-shân khrûsishna yehabûnd ôl rûbân; va Daêna-ich madam mâ aininag râyiniḍan î hû-daêna anshûtâ levatâ saritarân î ham zimânag."

(38) Va denâ-ich yemalelûnêd, aigh:—"Zaratûhshtra pûrsiḍ min Aûharmazda aigh:—'Mâ aêḍûn ôl ôlâ-shân framâyim, mûn lâ pavan dâr-snesh tûbânig havâ-and, aigh-shân avzâr levît, afashân lâ spâh, va lâ madam pânag, va afashân kabad bishiḍâr.' (39) Gûft-ash Aûharmazda aigh: 'Ôlâ-shân-ich tôsht mûnishna gabrâ vakhshinishna dakhshagî pavan aôsha mûn lâ hait, pavan spâh tûbânig havâ-and, afashân kabad bishiḍâr.'"

(40) Va madam sachihastan î pâdakhshâêih min saritarân î

1. DM.

ham zimanag denâ-ich yemalelûnêd, aigh:—"Pûrsîd Zaratûhshtra aigh:—'Zak, Aûharmazda! mûn Kaê va Karapan, zak î dûsh-khûdâêtûm pavan sharîtâih, lakhvâr ôl shapîrân gûmîkhtêd?' (41) Azash gûft Aûharmazda aigh:—'Zak-ich, Zaratûhshtra!' (42) Pûrsîd-ash Zaratûhshtra aigh:—'Zak-ich, Aûharmazda! mûn ôlâ-shân î zak hû-khûdâêih lakhvâr ôl shapîrân gûmîkhtêd, denâ chigûn Kaêsara va Khâkân.' (43) Azash gûft Aûharmazda aigh:—'Zak-ich, Zaratûhshtra!'"

(44) Madam ham sarîtarân denâ-ich yemalelûnêd, aigh:—"Ôlâ-shân amat âgâs havâ-and va baên khvîtûnd, diramag min yasharâêih zaôshênd, aigh-shân pârag shapîr medammûnêd min kâr va kerfag; tam zak zaôshênd min raôshnih, va zak î vad-tûm ahvân zaôshênd min zak î pâhlûm ahvân; ôlâ-shân avâgînênd dûsh-vârih. (45) Ôlâ-shân-ich râê avô lak yemalelûnam aigh:—

1. The original MS. adds ∵ by mistake.—2. The MS. repeats here the following by mistake:— —3. DM. —4. DM. repeats.

'Zanishna-tar havâ-and min gaz î shaspa, î chigûn gûrg va shir; va ôlâ-shân pavan kaêna va bîsh hamâê min zak frinâmênd vad amat zak gabrâ yehamtûnêd mûn Chatrûg-maêsana[5] î yasharûb levatâ vazra î pîrûjgar'. (46) Levatâ 50×3 gabrâân sâtûnêd î hâvightân î amâvand î bûland, frâj nigîrîdâr î kâr va dâdistân î frâkhû-sûpt î staura bâzâê I kabad milyâ, aigh-shân dîdan staura I sihâkgînîh, aigh-shân shaêdâ va srîtarân azagh tarsênd. (47) Va zak makhîtunêd Ganrâg-mainûg levatâ dâmân zak I ab âzî î paêdag aîgh drûj yazêd pavan agavîn yazishnîh; hanâ-cha mûn pavan bûland pîshagîh sâtûnd pavan aspa, Tûrk shaêdâîh-ich î vijârd-varesa Tâjîg, va Shedâspa-ich î Kirâsâîg Arûmâê.

(48) "Va zak frehist pavan kâr âkhizishnîh gabrâân adîn

1-1. DM. [illegible]—2-2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]—5. Comp. Av. *Chathru-maêthana*, lit., "a city built within a square area."

(49) (50)

(51)

âkhizêḍ, khûrsandîhâ va akhûrsandîhâ; mûn ôlâ lâ khûrsand aîgh pavan zak î yemalelûnêḍ lâ ham-dâḍistân, ash khûrsandîhâ franâmêḍ, Zaratûhshtra! aîgh-ash barâ ôl Daêna yâîtyûnêḍ. (49) Ham ôlâ pavan zak vazra masînêḍ, î hanâ-ham aîgh pavan yadâ î ôl khvârîhêḍ khvâr dâshtan pavan zak î chîr bâzâê, va pavan zak î garshna tûvishna. (50) Barâ amâvandîh va pîrûjgarîh asrûnêḍ ôl zak î ôlâ Daêna î Aûharmazda, va pavan zak amâvandîh va pîrûjgarîh hamâê min zak franâmîḍ yehvûnd; amat ôlâ-shân yehamtûnd mûn barâ î Zaratûhshtra havâ-and, mûn vabîdûnând Frashakarḍ baên ahvân, azarmân va amarg va asûdishna va apûîshna, dêr hamâê vad avô vispa."

(51) Va madam barînag î 10 sata-zima, î baên sêvag hazangrôg-zima î Zaratûhshtân, va âgâsîh î Aûshîḍar î Zaratûhshtra barâ,

1-1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM. —5. DM. —6. DM.

denâ-ich yemalelûnêḏ, aîgh:—"Amat zak satôg-zima barâ sachêḏ, î fratûm pavan Daêna î Mazdayasnân, min Zaratûhshtra ôl ham-pûrsagîh maḏ frâj, mâ fratûm satôg-zima barîn haît? (52) Azash gûft Aûharmazda aîgh:—'Hvareshaêta barâ nihûmbêḏ.' (53) Mâ âkhar daḏîgar va saḏîgar va chahârûm va panjûm va shashûm va haftûm va hashtûm va nahûm va dâhûm satôg-zima barîn haît? (54) Azash gûft Aûharmazda aîgh:—'Hvareshaêta madam nihûmbêḏ.'

(55) "Adîn amat zak î dâhûm satôg-zima 30 zimistâna arânag [aîgh, 30 zimistâna lakhvâr], kanîg avô mayâ madam sâtûnêḏ, mûn Shemîg-abû, aê, aîgh am î ôlâ î nâmîg Aûshîḏar; afash min Vôhû-raôcha î Frâhnyân î baên dûḏag î Îsaḏvâstra î barâ î Zaratûhshtra min Arvij zerkhûnt yegavîmûnêḏ frâj taôkhmag. (56) Adîn baên zak mayâ yetîbûnêḏ va vashtamûnêḏ, va ôlâ ôlâ-shân shûsra

1. DM. [illegible]—2-2. DM. [illegible]—3-3. DM. [illegible]—4. DM. adds [illegible]

madam lâlâ *frûjê*ḍ, mûn yehvûnt aîgh yasharûb Zaratûhsh*tra* saḍîgar a*f*dûm ôl Hvov bûn *fraj* shedgûnt, va za*k* ba*r*â *b*aên yehabûnêḍ mûn hait 'Vakhshnidâr î Yasharâêih' shem. (57) Amat 15 sâla*g* hait kanîg, lâ pîsh min za*k* levat*â* gabrâân ba*r*â vi*f*yîḍan, va lâ amat âkha*r* vad amat âpustan yehvûnêḍ, pîsh min za*k* vad amat za*k* lâlâ zerkhûnêḍ.

(58) "Amat za*k* gab*r*â 30 sâla*g* yehvûnêḍ, za*k* hvareshaêta ba*r*â yegavîmûnêḍ pavan bâlist î asmân 10 yôm va 10 leîyâ darenga, va madam avô za*k* gâs za*k* lakhvâr ba*r*â yehamtûnêḍ aîgh za*k* *f*ratûm pavan *frâj* brêhînishnîh *frâj* brêhînêḍ, aîgh min 4 angûst 1 angûst *b*aên vakhdûnêḍ. va harvispa kaêshvar madam tâpêḍ, mûn 7. (59) Aêḍûn-ich ôl*â*-shân, Zaratûhsh*tra* î benaf*s*h*â*, aêḍûn ôl*â*-shân paêḍâ*g*îh hait, aîgh khvîtund aîgh hazangrô*g*-zima î barîn mûn den*a* Daêna madam pavan

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4-4. DM. [Pahlavi]

vashammûnishna vashammûntan; aêḍûn ôlâ-shân mûn lâ adîn-igh khvîtund aîgh mandavam-î î jvîtar haît.

(60) "Adîn amat zak gabrâ 30 sâlag yehvûnêḍ, zak hampûrsêḍ ôl Amesôspendân, î hû-khûḍâyân î hû-dahagân; fradâg baên yôm, zak î raôshan yôm, barâ paêḍâg amat ahû î haît amûst, va a-Kaê va a-Karapan [aîgh, pavan mandavam î Yazadân lâ kar va kûr], va a-nas'honishna [aîgh-ash nafshâ tanû mandavam î Yazadân jvît lâ karḍ yegavîmûnêḍ], va pûr khayâ-dâḍîg yegavîmûnêḍ [aîgh, vârân yehvûnt yegavîmûnêḍ], va mayâ jîvâg jîvâg lakhvâr yegavîmûnêḍ baên Aîrân-vaêja, aîgh shapîr Dâîtya."

(61) Hanâ dakhshagîhâ î madam satôg-zima î 2 haît, nahûm va dâhûm; dravîstîh î zak î madan sachîhastan denâ maḍ yegavîmûnêḍ; va paêḍâg kolâ 2 madam dravîstîh î madam zak yehamtûnêḍ, gûft yegavîmûnêḍ avar, gaôkâs.

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]—5. DM. [Pahlavi]

CHAPTER VIII.

(1)

Madam a*f*dîh î âkha*r* min hazangrô*g*-zima î Zaratûhshtân rôêshâ va rasishnîh î Aûshîdar, vad hazangrô*g*-zima î Aûshîdarân rôêshâ va rasishnîh î Aûshîdar-mâh, min â*g*âsîh î ham zimâna*g*.

1. A*f*dîh î Aûshîdar pavan zerkhûnishna tanû, gadâ va mi*l*ayâ va kâr; hastishna î hvareshaêta 10 yôm mîyân asmân; a*v*îsâishna î 4 zanda-taôkhma*g* drûj; yehabûntan î 3-zaremâe an-a*v*argirîh ô*l* aûrvarân; nizârîhastan î *f*rehîbûd va aîbîbûd; vêsh zôrîhastan î patmân; râmîhastan î an-aîrîh vêh-dûstîh; mêh vakhshishnîh î Daêna dânâ*g*îh; va stâyîdan î chand srâda*g* mârjan Daêna î Ma*z*dayasnân makhîtuntan î Aûshîdar mazûnîhâ î chârân.

1. DM. adds —2. DM. —3. DM. —4. DM. —5. DM. —6. DM. —7. DM.

2. Pavan zak panjûm satôg-zima min ham hazangrôg-zima, paêḏâgîh î 4 sâlag yâtûg Markûs, baên shnat zak î srûb pavan harvispa kaêshvar, mûn 7; barâ maḏan va yehamtûnishna î Markûsân zimistâna, avisâishna î frehist marḏûm va gaôspend baên 3 zimistâna, baên-cha zak î chahârûm, pavan shkaftîh î zak zimistâna zak î Markûs yâtûgîh; va frûḏ yemîtunishnih î garshnag zâgân î Markûs baen zak î chahârûm zimistâna pavan zak î dâhmân âfrîn. (4) A-khûmbishna î Yima-karḏ Vara, maḏan î marḏûm va gaôspend azash, lakhvâr pûrî rûbishnîh î anghûtâ va gaôspend min ôlâ-shân avirtar yehvûntan.

(5.) Akhar min zak zimistâna, kabad va rabâ avzûn madam zak î gaôspendân pîm, va vêsh srâyishnîh î marḏûm min pîm, va kam khûjînagîh î gaôspendân tanû, pûrîh va frâkhûîh î

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. So in DM. for [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]—5. DM. [Pahlavi]

gêhân, va khanîdîh î ham-bâjîdag mardûm, va rabâ vakhshishnîh î râdîh. (6) Va nizârih î shaknâîh ƀaên anshûtâân; chîgûn zak î Daêna yemalelûnêd, aîgh:—"Aêdûn-ich zak, Zaratûhshtra! amat min zak î padîraftâr dûsh-vakhtar hait, chîgûn zak î dâtâr î aedûn ƀaên ahû î astâômand frâj râdîh barâ dahishnîh, zak pavan mînishna katrûnêd."

(7) Va dená-ich yemalelûnêd, aîgh:—"Amat zak zimistâna barâ sachêd, mûn gûft aîgh vas-takarg va marenchînîdâr, adîn ôl Mazdayasnân dad madam sâtûnênd, sihâg î frâkhû-raftâr, va aêdûn mînênd aîgh:—'Lâ lená âkhar Mazdayasna kînênd vêsh min zak chîgûn zak î nafshâ zâk, barâ-î aêdûn lîtamâ mazdayasna ôl gaôspend î hû-dâg akînîh zûshâram madam debrûnd.'

(8) "Adîn Ashavahishta ôl Mazdayasnân min avartar naêmag madam barâ karîtunêd, va aêdûn yemalelûnêd, aîgh:—Mazdayasna

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4-4. DM. —5. DM. —6. DM. —7. DM. —8. DM. —9. DM.

havâ-îḍ, al aîgh aêḍûn gaôspend barâ kûshtâr yehvûnêḍ, chîgûn zak pîsh barâ kûshtâr yehvûnt havâ-îḍ. (9) Andarzînîḍ veh-dahishna pavan yêzata, andarzînîḍ vazdvarîh pavan tanû; Mazdayasna-îḍ, gaôspend barâ kûshîḍ? zak min ôlâ-shân barâ kûshîḍ mûn ôl lakûm aîyyârînêḍ? mûn ôl lakûm yemalelûnêḍ [aîgh, aîyyâr-âômandîh î lakûm râê ôl lakûm yemalelûnêḍ], aîgh:—'Mazdayasna havâ-îḍ? vashtamûnîḍ li pavan vazdvarîh, pîsh min zak vad amat li gaz va khun-karbâ barâ gangêḍ?' (10) Va andarzînîḍ vêh-dahishna, andarzînîḍ vazdvarîh, Mazdayasna gaôspend barâ kûshênd, zakich min ôlâ-shân mûn ôl ôlâ-shân aîyyârînêḍ; [aîgh: 'Mazdaysna havâ-îḍ, vashtamûnîḍ li pavan vazdvarîh, pîsh min zak vad amat li gaz va khun-karbâ barâ gangêḍ'?]"

(11) Khûrsandîhâ Mazdayasna gaôspend kûshênd, va

1. DM.—2. DM.—3. DM.—4. DM.—5. DM.—6-6. These four lines seem to be a repetition of the idea contained in the above four lines.—7. DM.

khûrsandîhâ Mazdayasna gaôspend bûrînênd, va khûrsand gaôspend amat la bûrênd; va khûrsandîhâ Mazdayasna gaôspend vashtamûnd, va khûrsand gaôspend amat-ash vashtamûnd. (12) Va adîn amat mainûgân yehvûnd, ham-pâyîḍ kûshdâr va mûn-chesh kûshênd, va bûrîḍâr va mûn-chesh bûrînênd, va vashtamûntârân va mûn-chesh vashtamûnd.

(13) Va denâ-ich yemalelûnêḍ, aîgh:—"Amat zak satôg-zima barâ sachêḍ, î panjûm pavan Daêna î Mazdayasnân, pavan zak î dadîgar hazangrôg-zima, adîn ôlâ-shân harvispa mûn madam pavan zimîg ahûî yehvûnd, dravand-ich yasharûbân-ich, dôsrîshvâtag Aîr matâ yasharûb havâ-and, va aêvag-srîshvâtag dravand; va ham aêḍûn Tûrân zak î pairîmûn Aîrân, an-Aîrân pairîmûn Aîrân mânênd; mas lîtamâ min zak baên ahû î astâômand avzûnîgîh pavan mânishna katrûnêḍ chîgûn kunun."

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]—5. DM. [illegible]—6. DM. [illegible]—7. DM. [illegible]—8. DM. [illegible]

(14) [Pahlavi text] (15) [Pahlavi text] (16) [Pahlavi text] (17) [Pahlavi text]

(18) [Pahlavi text] (19) [Pahlavi text]

---

(14) Va denâ yemalelûnêḍ, aîgh:—"Amat zak hazangrôg-zima barâ saçhêḍ, î fratûm pavan Daêna î Mazdayasnân, mâ âkhar fratûm satôg-zima barîn haît? (15) Azash gûft Aûharmazda aîgh:—'Hvareshaêta madam nîhûmbêḍ.' (16) Va mâ âkhar daḍîgar va saḍîgar va çhahârûm, pangûm, shashûm, haftûm va hashtûm, nahûm va dâhûm satôg-zima barîn haît? (17) Azash gûft Aûharmazda aîgh:—'Hvareshaêta madam nîhûmbêḍ.'

(18) "Adîn amat zak î dâhûm satôg-zima 30 zimistâna a-rânag, kanig ôl mayâ madam sâtûnêḍ, mûn Shapîr-abû, aîgh ôlâ î shapîr Aûshîḍarmâh ash am; afash Vôhû-raôçha î Frâhnyân, î baên dûḍag î Îsaḍvâstra, î barâ î Zaratûhshtra, min Aurvij zerkhûnt yegavimûnêḍ, frâj taôkhmag. (19) Adîn baên zak mayâ yetîbûnêḍ vashtamûnêḍ, ôlâ zak shûsra madam lâlâ parû-tanu mûn

---

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi] by mistake—4. DM. repeats [Pahlavi]—5. DM. [Pahlavi]—6. Perhaps Arnij.

[Pahlavi text] (20) [Pahlavi text]

(21) [Pahlavi text]

(22) [Pahlavi text]

---

yehvûnt. aîgh yasharûb Zaratûhshtra dadîgar avdûm ash ôl Hvôv bûn zak *frâj* shedkûnâ, va zak zak barâ baên yehabûnêḍ, mûn haît aîgh 'Vakhshînîḍâr î Nîyâyishna' shem [aîgh, râḍîh barâ avzâyînêḍ]. (20) Amat 15 sâlag zihânag lâ pîsh min zak levatâ gabrâ-ân barâ vifyîḍan va lâ-cha âkhar amat âpûstan yehvûnêḍ pîsh min zak vad amat zak lâlâ zerkhûnêḍ.

(21) "Amat zak gabrâ 30 sâlag yehvûnêḍ, zak hvare-shaêta barâ yegavîmûnêḍ pavan balist î zak asmân 20 yôm lêlyâ darenga, harvispa kaêshvar madam tâpêḍ, mûn 7."

(22) "Aêḍûn-ich ôlâ-shân benafshâ paêḍâgîh haît [aîgh, khavitund aîgh hazangrôg-zima barin], mûn denâ Daêna madam pavan vashammûntan vashammûnt; aêḍûn-ich ôlâ-shân mûn râê adin-ich khavitund aîgh mandavam-î î jvîtar haît.

---

1. DM. [Pahlavi]. In the *Larger Bûndahishna* her name is written [Pahlavi] *Hvôâvi*.—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]

(23) [Pahlavi text]

CHAPTER IX.

[Pahlavi text]

'(23)' "Amat za*k* gab*r*â 30 sâla*g* yehvûnêḍ, za*k* ham-pû*r*sêḍ ôl Amesûspendân, hû-khûḍâyân î hû-dâ*g*ân; *f*arḍâg *b*aên yôm, za*k* î raôshan yômî, ba*r*â paêḍâ*g* amat ahû î astâômand hait amûst, va a-Kaî va a-Karapan [aîgh, pavan mandavam î Yazadân lâ kûr va lâ kar]; va a-nas'honishna [aîgh-ash na*f*sh*â* tanû mandavam î Yazadân jvîḍ lâ ka*r*ḍ yegavîmûnêḍ], va pûr khayâ dâḍ yegavîmûnêḍ [aîgh, vârân yehvûnt yegavîmûnêḍ], va mayâ jîv*â*g jîvâ*g* lakhvâr *b*aên Aîrâna-vaêja, aîgh shapîr Dâîtya."

CHAPTER IX.

Madam a*f*dîh î âkha*r* min hazangrô*g*-zima î Aûshîḍar rôêsh*â* va rasishna î Aûshîḍar-mâh, vad hazangrô*g*-zima î Aûshîḍar-mâhân rôêsh*â* va yehamtûnishna î Saô*g*shãns, min a*g*âsîh ham zimâna*g*.

1. DM. [Pahlavi]—2-2. DM. [Pahlavi]

(1) Afdîh î Aûshîdar-mâh pavan zerkhûnishna tanû va gadâ va milayâ va kâr, hastîshnîh î hvareshaêta mîyân î asmân 20 yôm darenga; va ôl avartûm avzûn yehamtûnîḍan î zak gaôspendân pîm, chîgûn zak î yemalelûnêḍ aîgh:—"Aêvag-ich tôrâ [illegible] dûsêḍ, ôl 1000 gabrâ [aîgh, shîr hand yâîtyûnêḍ chand 1000 gabrâ]"; va nizârîh î sûd va tishna chîgûn yemalelûnêḍ aîgh:—"Min aêvag-ich payân sîr yehvûnêḍ 3 shapag; mûn sînag masâê-î vashtamûnêḍ, ash 3 rûjân shapân kabad." (2-3) Kamîgîh zermânîh, va vêshîh î zîvandagîh, vakhshishna î aîrîh va âshtîh, [illegible] vahishtîh î râdîh va râmishna baên gêhân, chîgûn hanâ î Daêna yemalelûnêḍ, aîgh:—"Amat pavan zak î afdûm hazan-grôg-zima 10 zak î fratûm zimistâna barâ sachêḍ, adîn Mazda-yasna avô ham-pûrsînênd aîgh:—'Dêr-varespatar lenâ min zak gaôspend î hûdâg chîgûn pîsh yehvûnt, aîgh mân khûrishna va

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. So in DM.—4. DM. [Pahlavi]—5-5. DM. [Pahlavi]—6. DM. [Pahlavi]—7. DM. [Pahlavi]

[illegible]

vastarg kam âvâyad? Bûndagtar lenâ min zak gaôspendân zûshâram mad yegavîmûnêd, chigûn mân pîsh yehvûnt? Â-râdtar lenâ min zak pîrîh baên varesa madam vakhshîdan, chigûn pîsh madam vakhshîd? Farah-hâtar lenâ zak nâirîg va apernâyîg mînishna va gûbishna va kûnishna, chigûn pîsh min zak yehvûnt? (4) Va denâ-ich mandavam yehvûnt aigh pavan aviz-kâr ârâîhêd, i pavan kûdag vaêrâe pas-ûrûzda barâ yehvûnt yegavîmûnêd, tôjishna-cha ârâîhêd? Karapan âînînag drûj mînêd, afash pavan zak î vadtûm mînishna barâ marenchînêd, jvîd min yasharâêîh, jvîd min yasharâêîh zûshishna? (5) Nazda litamâ baên ahvân asîjîh yehamtûnêd, chigûn mân zak pavan vashammûnishna vashammûnt min pîshînîgân Mazdayasnân, râst frâj gûftârân? (6) Kunun-cha amat-ich denâ dâdistâna aêdûn lenâ mas-dâshtâr marag, arûshag-âômand-

1. DM. [illegible]—2-2. DM. [illegible]—3-3. DM. [illegible]—

4. DM. [illegible]

îhâtar, tvakhshâgîhâtar yasharâĕîh yasharâyînîm [aîgh, kâr va kerfag vabîdûnîm]."

[(7) Denâ-ich yemalelûnêḍ, aîgh:—"Mâ là pavan zak î afdûm hazangrôg-zima zakâĕ min zak barâ vaḍîrêḍ, mûn pavan dâr-snesh makhitûnd, mûn-cha min zermânîh barâ vaḍîrênd. (8)] Amat min zak î ôlâ hazangrôg-zima katrûnt yegavîmûnêḍ 53 shnat, shîrînîh va charpîh baên pîm va aûrvara aêḍûn spûrîgîh-êḍ aîgh anshûtâ, avî-nîyâzîh I min basaryâ râê, basaryâ khûrishn-îh shedgûnâ; afashân khûrishna pîm va aûrvara yehvûnêḍ. [(9)] Amat 3 shnat katrûnt yegavîmûnêḍ, pîm khûrishnîh-ich shedgûnând, afashân khûrishna khvârishna mayâ va aûrvara yehvûnêḍ.

[(10)] "Va baên zak î ôlâ hazârag rânag bandîh î Dahâg, aûspishna I Kerêshâspa ôl zadan î Dahâg, yehamtûnishna î

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. adds [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]—5. DM. [Pahlavi]—6. For [Pahlavi] or [Pahlavi]

Kaê-Haôsrûî, *afash* ham-hakhagân ôl aîyyârîh Saôgshâns, pavan *Frasha-kard* ker*dârîh*, va nîvârishna î frehist anshûtâ pavan Gâsânîg haêm va dâta, hân-cha kabad *afdîh* va shka*ftîh baên ôlâ zak* hazangrô*g*-zima yehvûntan paêdâ*g*."

(11) Va denâ-ich yema*lel*ûnêd, aîgh :—"Amat za*k* hazangrô*g*-zima î dadîgar pavan Daêna î Mazdayasnân ba*r*â sachê*d*, mâ âkhar *fratûm* satô*g*-zima barîn haît ? (12) Azash gû*ft* Aûha*r*mazda aîgh :—'Hvareshaêta madam nihûmbêd.' (13) Va mâ âkha*r* dadîgar va sadîgar va chahârûm va panjûm, shashûm va ha*f*tûm va hashtûm, nahûm va dâhûm satô*g*-zima barîn ? (14) Azash gû*ft* Aûha*r*mazda aîgh :—'Hvareshaêta madam nihûmbêd.'

(15) "Va amat za*k* î dâhûm satô*g*-zima 30 zimistâna a-rânag, *ôl* kanîg *ôl* mayâ madam sâtûnêd mûn Gûbâ*g*-abû, hanâ aîgh

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3-3. DM [illegible]

am î *ôlâ* î gûbâ*g* Saôgshãns, aigh Aîb-daḍ paitiyâra*g* ba*r*â bûrḍan nimûḍâr; a*f*ash min Vôhû-raôcha î Frâhnyân î *b*aên dûḍa*g* î Îsatvâstra, î *barâ* Zaratûhsh*tra* min Aurvij zerkhûnt yegavimûnêḍ, *frâj* taôkhma*g*. (16) 'Mûn "Harvispa Tarvîniḍâr" shem, za*k* kanîg aêḍûn harvispa tarvîniḍâr, chigûn za*k* pavan zerkhûnighna zerkhûnêḍ mûn harvispa tarvînêḍ, za*k*-ich î min shaêdân bîsh, zak-ich min anshûtâân.' (17) Adîn *b*aên za*k* mayâ yetîbûnêḍ, amat 15 sâla*g* hait kanîg, za*k b*aên dahêḍ, mûn hait aigh "Sûḍ-âômand Pirûjgar" shem, "Tanû-ke*r*ḍâr"-ich shem; aêḍûn Sûḍ-âômand chigûn harvispa ahû î astâômand sûdînîḍan, va aêḍûn Tanû-ke*r*ḍâr chigûn ham tanû-âômand va jân-âômand, astâômandân marḍûmân asijîh madam bavîhûnêḍ. (18) Lâ pîsh min zak levatâ gab*r*âân ba*r*â vifyîḍan, lâ amat âkha*r* amat

1-1. DM. [Pahlavi]—2-2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4-4. DM. [Pahlavi]—5-5. DM. [Pahlavi]—6. DM. [Pahlavi], *savînidan*,—7-7. DM. [Pahlavi]—8. DM. [Pahlavi]—9. DM. [Pahlavi]

CHAPTER X.

âpustan yehvûnêḏ, pîsh min zak vad amat mûn lâlâ zerkhûnêḏ.

(19) "Amat zak gabrâ 30 sâlag yehvûnêḏ, zak hvareshaêta barâ yegavîmûnêḏ pavan balist î zak asmân 30 yôm lêlyâ dareng, va madam avô zak gâs zak lakhvâr barâ yehamtûnêḏ aîgh zak pavan brêhînishnîh frâj brêhînêḏ."

CHAPTER X.

Madam afdîh î âkhar min hazangrôg-zima î Aûshîḏar-mâhân rôêshâ va rasishnîh î Sûḏâômand Pîrûjgar, vad 57 shnat î Saôkshâns rôêshâ va Frash-kert dahishnîh î ḏaên ahvân.

(1) Afdîh î Saôkshâns pavan tanû, vareçha, gadâ râê yemalelûnêḏ aîgh :—"Amat min ôlâ-shân avibâma varḏishnîh î

1. DM. —2. DM.

Aûshîḍar-mâhân, za*k* î a*f*dûm varḍishna yehamtûnishna, za*k* gab*r*â lâlâ zerkhûnêḍ Saŏkshãns î mainûg khûrishna, hvareshaêta kerpa [aîgh-ash tanû aêdûn raŏshan chîgûn hvareshaêta]; denâ-ich aîgh zak nig*i*rêḍ pavan 6 dôîsrîh min harvispa naêma*g*, madam khaditunêḍ za*k* î drû*j* bîsh châra*g*".

(2) Denâ-ich aîgh:—"Ash levatâ yehvûnêḍ Kayân gadâ î pîrû*j*gar, mûn-ash bûrḍ tagîg Fraêḍûn amat-ash Azî-Dahâ*g* makhîtunt; a*f*ash de*b*rûnt Kaê-Haŏsravî amat-ash Tûra makhîtunt *Frangrâsîyâg*; a*f*ash bûrḍ *Frangrâsîyâg* amat-ash Dravê Zaînîgâ*g* zaḍ; de*b*rûnayên Kaê-Vishtâspa amat ô*l* yasharâêîh za*k* ba*r*â bakhtêḍ pavan za*k* drû*j* ba*r*â de*b*rûnayên min denâ î yasharâêîh gehân."

(3) Va denâ aîgh:—"*Baên* 57 shnat ôlâ yehvûnêḍ a*v*isâishna î 2-zang taŏkhma*g* avârîg drû*j*îh va an-âvishna î

1. DM. —2. DM. for —3. DM. —4. DM. for

vîmârîh va zermânîh, margîh va bîsh, va kâdâ anâgîh sâstârîh va aharmôgîh va sarîtarîh; yehvûnêḏ hamîshag aûrvara zarîn vakhshishna, hâm dahishna aûrvâkhmanîh, yehvûnd 17 shnat aûrvara khûrishna, 30 shnat mayâ khûrishna, 10 shnat mainûg khûrishna.

(4) "Va hamâg varecha va gadâ va aôja î madam kolâ varechâvandân, gadâ-âômandân, va aôj-âômandân yehvûnt, pavan ôlâ î madam ân ham yehamtûnêḏ, va ôl zak î ôlâ; amat-ash kabad kai va nîrûg varechâvand va aôj-âômand hû-sachîhastan; va pavan zak î ôlâ-shân aôja va gadâ hamâg drûj va gurḏ-ash vânîhêḏ. (5) Va vispa mardûm madam aêvag hamîh î pavan zak î Aûharmazda Daêna yegavîmûnd, min dâḏâr kâma, va framâna ôl afash, va ham-hakhagân avzârîh."

(6) Pavan frajâm î 57 shnat, drûj Aharman avisâîhêḏ, Frasha-kert Tanû-î-pasîn yehvûnêḏ. (7) Hamâg î shapîr

1. DM. [Pahlavi word].—2. Inverted in DM.—3. DM. [Pahlavi word]

[illegible] (8) [illegible]

[illegible] (9) [illegible]

(10) [illegible] (11) [illegible]

---

dahishna pavan aevjagih pôrû-shaêtâêih nîvârihênd. (8) Chigûn Daêna yemalelûnêḏ aigh:—"Amat zak hazangrôg-zima barâ sachêḏ, î saḏigar pavan Daêna î Mazdayasnân, adîn zak Mazdayasna frâj sâtûnêḏ min mayâ î *Kânmâsâ*, mûn haît Pîrûjgar shem, levatâ 1,000 ham-hakhag va bigar pa-vand haêm, nôk-var-ich, hû-râs; va marḏûm dravand î sâstâr makhitunêḏ, afashân avisâinêḏ."

(9) "Adîn ôlâ-shân Mazdayasna makhitund, afashân lâ zaḏâr-âômand. (10) Adîn ôlâ-shân Mazdayasna Frasha-kert baên ahvân kâmag yehabûnd, hamâê-zîvandag, va hamâê-sûḏ, va hamâê-kâmag khûḏâê. (11) Adîn li mûn Aûharmazda havâ-am, Frasha-kart pavan kâmag baên ahvân yehabûnam, hamâê-zîvandag, hamâê-sûḏ, hamâê-kâmag khûḏâê."

---

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible] (Pâzend); generally written [illegible] *Kayânsâê*—4. DM. [illegible]—5. DM. [illegible]—6-6. DM. [illegible]—7. DM. adds [illegible]

End of Book VII.

THE DÎNKARD, BOOK VII.,

(continued.)

[The Pahlavî *Zarathushtra-nâmah,*]

PART II.,

CHAPTER III.

About the miracles, which were manifested from the first conference onwards (*fraj*) till the end of the seventh conference, (and) which happened[1] during the long lapse of ten years; and (about) his[1a] praiseworthiness[2] through (his) prophetic power (as exhibited) in the world; and (about) the acceptance of the Religion by the blessed[3] Kaê-Vishtâspa within[4] the two years that followed the ten years which (elapsed) in the conferences.[4]

(1) One (miracle was) this which[5] became manifest when[5] he returned[6] from the first conference; then he by the first commandment of the lord-creator Ahuramazda, then solely in the midst of a flock of the Kigs and the Karapans, proclaimed[8] (his) prophetship of that which was for him the Religion of Ahuramazda-worship, and the peace of Ahuramazda; just as he chanted (it)[7] with a loud voice, he attracted[8] mankind to the

---

1. *I yehvûnt.* The writer means that those seven conferences occupied a period of ten years during which those miracles were manifested, which are mentioned in this chapter.—1[a] Zarathushtra's.

2. Av. *frt,* " to praise." The word might also mean " blessedness." Should it be read *vâvarîgâuth*, by attaching to it the preceding word, it would mean (from Av. *vere,* " to believe "), " trustworthiness."

3. Comp. Av. *barej,* " to bless" or, " to exalt."

4-4. *Chîgûn âkhar min 10 shnat î buên hampûrsagîh pavan 2 shnat.* Lit., " within two years, such as (happened) after the 10 years........"

5-5. *Patûâk aîgh amat.*

6. *Lakhvâr yehvûnt;* comp. Mod. Pers. *bâz-shûdan,* *bâz-âmadan.* Literally, " when he (Zarathushtra) was back from the first conference."

7. The Religion. 8. *Karîtunt;* lit., " summoned."

Religion of Ahuramazda. (2) Since (it is) this which the Religion says, namely (*aigh*) :—"Then as to those who had settled in dwellings[1] and were possessed of cattle,[1] to those who were with the *kusti*[2] (the sacred garment and girdle) on, (and) who were embodied beings, it was altogether arranged[3] by Zarathushtra that thorough attention be paid[4] to them." (3) And when the request[5] was made by them (to him) for hearing (his) utterances,[6] then Zarathushtra with (his) exalted attainments[7] proclaimed aloud to the world of embodied beings,[8] what righteousness (was[9]). (4) "I declare it to be the best for you,[10] to praise righteousness and to condemn the demons, and to do homage[11] to the Ahuramazda-worshipping Religion of Zarathushtra, and the admiration[12] and praise of the Ameshaspentas (archangels), and also to make known[13] (to the people) that denouncement[14] of the demons and self-sacrifice[15] (are) the best (for them) ;" so that from the intelligence that is offered (by Zarathushtra, there shall be) faith in that one meritorious act (which is) the great, (and) the most sympathetic[16] of their (acts, *viz.*, the self-sacrifice of) the father, the

---

1-1. *Mânishna-âômand va gaôspend-âômand.*

2. *Zak î pavan aiwyângahân*, compare Av. *aiwyâônghana* (root *yâongh*, "to put on"), "the sacred badge of the Parsi Zoroastrian, namely, the *kûstî*." 3. *Ham-ârâst.*

4. *Barâ-nigirishnîh* for *barâ-nigirishna* (subjunctive).

5. *Nivîdishna*, comp. Av. *ni-vid*, Skr. *ni-vid*, "to invite," "to request the company of," (see *Yasna* I., §§ 1-19).

6. *Ôl nyôkshishna gûbishnîh barâ mat.* Lit., "(when their invitation) for listening to (his) sermons reached (him)."

7. *Pavan snadam rasishnîh.* 8. Or, "to the physical world."

9. *Î yasharâêîh*, lit., "what righteousness (is)," or, "(to the material world) of righteousness."

10. *Ôl lakûm pâhlûm yemalelûnam.*

11. Av. *fra* and *nam* "to perform dutiful reverence," "to bow down."

12. *A-yazishna.* 13. *Âgâs-dahishnîh.*

14. *Â-gazishna* ; comp. Pahl. and Pers. *gazîdan.*

15. *Khvaêtûkdasa.* For the interpretation of this word see my essay on "The Alleged Practice of Next-of-kin Marriages in Old Irân, (Trûbner & Co., London, 1888).

16. *Hû-dardûm* for *hû-dard-tûm.*

daughter, the son, (and) her who bore them; (and that) of the brother (and) the sister.[1]

(5) It is manifest that on account of that sermon innumerable Kigs and Karapans, (who were) demon-worshippers, fell upon[2] Zarathushtra, and strove for his death; since (it is) this which the Religion says: "It was then[3] (that) the cruel[4] (Karapans) fled away, (those) who were seated near him, (and) who (were) the next-of-kin relations[5] of Tûr, the obedient ones,[6] and (with them) the brother of Tûr, just like men who were modest[7]" [that is, they became ashamed [redacted] (listening to the doctrine of) the *khvaêtûkdasa* about which he (Zarathushtra) had declared that they should practise it]. (6) This Tûr (was) the Tûr who (was named) Aûrvâitâ-dêng, who (was) a descendant of the Usikhshes[8]; (he was so named) because he was [redacted] great king of that quarter, and he had many a soldier and much power. (7) To him spoke the cruel (Karapans):—"Should they

---

1. "That is, the self-sacrifice of the father towards his wife and children, and *vice versa*; and that of the brothers towards their sisters, and *vice versa*.

2. Comp. Av. *sar*, "to torment," "to break into pieces."

3. Pahl. *havât adîn*. 4. Comp. Av. *mairya*.

5. Lit., "Those who had sucked the breasts of women of the same family."

6. *Vijîr-dâr*, "those who abided by his decisions or orders;" in other words his staunch followers.

7. *Mûn sharm yehvûnt*; comp. Av. *fsharema*. From the context of this passage and that of section 7, it appears that the word *khvaêtûkdasa* [redacted] used and taken in a bad [redacted] by the early Tûrânians, especially the Kigs and the Karapans, who were the worst opponents of the Religion of Zarathushtra. The Prophet's doctrine was, therefore, misinterpreted by those opponents amongst themselves with an evil motive, and the Avestic idea of "self-sacrifice" or "self-communion" was diverted by them to that of marriages between next-of-kin relations. This accounts for the flight of the party opposed to the Prophet, from amongst the audience while Zarathushtra was delivering his pious sermon.

8. The *Usikhsh* of the Gâthâ, chap. XLIV., § 20, [redacted] Tûrânian sect that was opposed to Zarathushtra, just like the Kavis and the Karapans. Compare the Gathic text: *yâish gâm Karapâ Usikhsh-châ aêshêmâi dâtâ yâchâ Kavâ anmênê urûdôyatâ.*

exact greatness from him who has little (knowledge),[1] O Tûr, Aûrvaîtâ-dêng, the next-of-kin relation of the Usikhshes! where on account of it we should kill this great one, who commingles his[2] with the propitious statements (of our religion); where we are so much without doubt as to a work therein[3] (mentioned), that such (a thing as) *khvaêtûkdasa* should not be practised, he would be making[4] us doubtful (about it, by declaring) that it ought to be practised."

(8) Thereupon spoke the Tûr, Aûrvâîtâ-dêng, the descendant of the Usikhshes, thus: "Mayest thou not kill that man who in my opinion (*âyaîn*)[5] is perceived (to be) one who has the most remarkable[6] desires,[6] (the only one) of the entire embodied world (who) will attain to power; because it has not seemed to me (that), if thou shouldst kill him for this (reason), wisdom should exist very long[7] [that is, the lord of wisdom (*ahûk î dânâkîh*) will cease to exist on this earth, who is so perfectly reasonable[8] as this one is]; that is, if they kill a man who has such a good reasoning power, wisdom will cease to exist for a long period.[9]" (9) Thereupon spoke (unto Zarathushtra) the Tûr, Aûrvâîtâ-dêng, the descendant of the Usikhshes, thus: "In my opinion[10] thou art pure, who art sincerely reasonable.[8]"

---

1. *Azash mas yansegûnâ mûn kas-dâst*, better *kas-dâsht*; otherwise it might be read *kasîhast*.

2. That is, his religious ideas.

3. That is, in the religion of those demon-worshippers.

4. Pahl. *hamâê vâbîdûnâ*. 5. *Mûn-am âyaîn*.

6-6. *Kâmak dôîsratûm*, (comp. Av. *doithra*, "the eye"). Lit., "the desires which are most eyed (observed or watched)."

7. *Lâ hanâ râê, dêr zimân dânâgîh yehvûntan, li medammûnast.*

8. The reading *hû-chemîg*, in this section is correct. DM. reads it *hanjamanîg* in § 9, which seems to be an error of the copyist. *Hû-chemîg*, lit., means, "of good reason or reasoning power." Here Zarathushtra's opponent seems to have been convinced of the Prophet's sound and clear reasoning, which was a remarkable characteristic of his sermons.

9. Reading: *arîk* (long) *dânâkîh lâ yehvûnêt.*

10. Lit., "as for me," meaning "as far as I am concerned (*li râî*)."

(10) Thereupon spoke Zarathushtra thus:—"I should never be that (sort of) mean (*a-frâj*) speaker, by whom it was declared (so) against me; for him (these) acquirements[1] (are) most favourable,[2] (namely) an intuitive speech[3] and embellished temper and self-sacrifice, and appointment of the high-priest[4] and performance of (divine) worship."

(11) And here was manifested a great miracle to many, (namely) the true spiritual lordship[5] and the glorious moral courage[6] of Zarathushtra, whereof the preparation[7] (was conducive) to the peace of the supreme lord and creator Ahuramazda; (and here) was observed the sublime exaltation which (was) his, the superior (*madam*) Prophet of the creatures, by whom anybody who (was) disgracefully[8] a glutton,[9] of clandestine movements and a manifold (*gaônak*) cheat, was guided[10] towards a good temperament[11] and moderation.[12] (12) Then (again) as to indiligence[13] which, like the nature of fear and the nature of apostasy, (is) an attractor[14] of innumerable people of different kinds (or creeds) to it,[15] when it reaches intense falsehood;[16] he (who is indolent) becomes little by little proof[17] (against it) and a killer (of it), (and consequently) a desirer of greatness (through the guidance of Zarathushtra). (13) It is declared that through those two (virtues,

---

1. *Îyâvishna.*
2. *Avzâneegtûm*, lit., "most increasing," "most propitious."
3. *Andarg gûbishnîh*, lit., "a declaration or speech (emanating) from the inmost of the heart," or "an inward or intuitive speech."
4. *Dastôbar karlan.* The appointment of a qualified person as the head-priest of a community, is here regarded as a meritorious act. Hence it is obligatory on a Zorastrian that he shall in life elect a high-priest for himself.
5. *Hû-ahûîh.* 6. *Gadâ-amâvandîh;* comp. Av. *amavant.*
7. *Pasîjak*, comp. Pers. *pasîzah*, "prepared."
8. *Naugîh*, for *nangîhâ.* Comp. Pers. *nang.*
9. Comp. *raspaiagîh*, used in vol. XII., C., chap. IX., p. 57. Pers. *ras*, "a glutton."
10. *Râyînishna* for *râyînît.* 11. *Khûp khîk*, "a good character."
12. *Hû-patak*; comp. Pers. *pad*, "a guardian."
13. *A-khvîshkârîh*, "inaction," "indolence." 14. *Khâstâr*, or *hâkhtâr.*
15. That is, to indiligence. 16. *Kabad drûgîh.*
17. *Nimûtâr*, comp. the use of the word in Mod. Pers.

namely) conscience and excellent (*avartar*) thinking of his, and through the glory of that strong[1] hero (of the Religion, there) was (in this world) abundance (*kabad*) of wealth that was luminous.[2]

(14) The ruler of the land, the Tûr, who (was named) Aûrvâitâ-dêng, in the midst of (his) wrath and excitement[3] and distraction[4] for (causing) Zarathushtra's death, invited the Kîgs and the Karapans to (listen to) the Revelation of Ahuramazda, just as this which the Revelation says: "And he, Zarathushtra, spoke thus: 'Righteousness in this world, O Tûr, who (is named) Aûrvâitâ-dêng, the descendant of the Usikhshes! (and) the Ahuramazda-worshipping Religion of Zarathushtra (will bring) all demonism to an end.'"[5] (15) The Tûr, who (was named) Aûrvâitâ-dêng, the descendant of the Usikhshes, thereupon spoke as follows: "O Zarathushtra of the Spitâmas! thou shalt not attract (*âkhez-âe*) me to such a danger as thou, too, art in."

(16) And he, Zarathushtra, spoke thus: "Ahuramazda inquired of me thus: 'O Zarathushtra! when thou hast approached us in (our) spiritual abodes,[6] (I ask thee:) Is (there) someone who from the men in the material world (is) the guardian[7] of the good-powerful men[8] who (are) warriors, (and who is) most desiring for benefit and most desiring for cattle, and most famous in distant lands,[9] and most-possessing food of

---

1. Comp. Av. *stawra*. 2. *Khaušt*, Av. *khan*, "to shine."

3. Comp. Pahl. *sâridan*; see vol. XIII., Bk. VII., chap. I., § 9, p. 23, l. 4; and the Glossary, *s. v.*

4. Reading: *avbars*, "distraction"; see vol. XIII., Bk. VI., E. chap. XXVII., p. 12, l. 1; and the Glossary, *s. v.*

5. Meaning that "Righteousness and the Mazdayasnian Religion of Zarathushtra will cause the destruction of all evil or the demons."

6. *Ahvân*, "spiritual abodes," comp. Av. *anghu*.

7. Comp. Pers. *pâs*, "a guard," "a sentinel."

8. That is, the able or opulent people who are righteous.

9. Reading: *dûr-nâmigtûm*. It might be read *dûr-zimigtûm*, meaning "one who owns properties in most distant lands."

many kinds[1] [that is, he gives out things abundantly], (and) most hospitable[2] in many ways[2] [that is, the door of every kind of treasure[3] (of his) is open[4]] ?' (17) I spoke to him in reply, thus: 'Aûrvâitâ-dêng the Tûr, who (is) the descendant of the Usikhshes.' "

(18) " And he spoke to me in reply, thus:—' That one first from amongst the men (who are) warriors,[5] O Zarathushtra! thou shalt attract[6] to this Revelation of the high thoughts[7], of the high words, and of the superior deeds[8] (of us) who[9] (are) Ahuramazda and Zarathushtra; if that one is attracted, O Zarathushtra! and he believes (in it), and also gives currency to this (Religion) of thine, and even sits in front (of thee) as a disciple—in such a manner that[10] he calls himself thy disciple, (and) would act (as such)—and listens to the Religion and would propagate it; that one, likewise, is always after (thee), O Zarathushtra! first[11] from amongst the men (who are) warriors, (who is) most desiring for benefit, most desiring for cattle, and most famous in distant lands, and most hospitable in manifold ways, (first) of those who have been born until now, (and) who will be born henceforward. (19) And if that one is not attracted, O Zarathushtra! and he does not believe (in it), nor gives currency to this (Religion) of thine, nor listens (to it), nor would sit in front of thee[12]; since he would not sit in front (of thee, as thy disciple), as to him (*aîgh*) my idea[13] is that he will

1. *Kabad pishna-tûm.*

2-2. *Kabad babâtûm, lit.,* " who has many doors mostly open for hospitality."

3. Reading: *khanjînak,* Av. *khan,* " to shine;" comp. Mod Pers. *khazânah.* Perhaps, *khanjîvak,* " a place or depository of riches."

4. *khadîtunî,* lit., " is [redacted] or visible."

5. [redacted] we would take *anshûtâân* in the sense of Pers. *mardân,* the expression might mean " manly warriors."

6. Reading: *âkhezîsh;* better *hakhzîsh,* comp. Av. *hakhshaîsha,* rt *hach,* " to guide." 7. *Madam minishnîh.* 8. *Avar-varzishnîh.*

9. Better *lenâ mûn......* 10. *Hanâ aîgh.*—

11. Perhaps, the most pre-eminent one amongst warriors.

12. *Lâ lak patîrak yetîbûnît-âe.*

13. *Dânishnîk,* for *dânishnîh,* " knowledge" " anticipation."

not be attracted, (then) thou shalt denounce on him,[1] O Zarathushtra! thus:—' O seeker of righteousness! thou art possessed of the devil,[2] and (thou art) the causer of the hardship[3] of[3a] the *tanâpûhr* sinners (who are) worthy of damnation, unto (thy) soul;' for so, too, it is, and for this (reason) he will be worthy of damnation, because the existence of the Religion is known to him.'" (20) (Then Zarathushtra spoke thus:—) "What I declare to thee, O Aûrvâîtâ-dêng the Tûr, who art one of the Usikhshes! (is) that thou art possessed of the devil, O seeker of righteousness! and (thou art) the causer of the hardship of the *tanâpûhr* sinners, (who are) worthy of damnation, unto (thy) soul."

(21) A wonder relating to a demon (became) manifest, relating to him who (was) a Karapan, Vaêdvoîshta[4] by name, an enemy of the good spirits of every description, one of the non-adherents (*a-hakhtân*)[4a] of Ahuramazda. (22) With reference to him Ahuramazda spoke thus:— "I so lead[5] that man, O Zarathushtra! who is produced to be over creatures by me, who am the good-thinking[6] Ahuramazda; since I am free from harm through righteousness [that is, through straight-forwardness I keep back harm from the creatures]; (also) the Ameshaspentas are free from harm.[7] (23) Therefore (*adîn*) walk forth, O Zarathushtra! thou shalt ask from him[8] for me [that is, assume (him) as my own (and[9] ask from him)] a hundred most

---

1. *Madam ôlâ yemalelûnêsh.*—2. *Zat havâ-âe*; comp. Mod. Pers. *zada budan*, "to be possessed of the devil," (Steingass.)

3. *Khrûsishna dâtâr ôl rûban*; comp. Pahl. *Vendidâd*, Fragard, V., § 4., where Av. *khraozhdat-urva* is rendered in Pahlavi by va *khrûsishnâ dât ôl rûbân*; see *Vendidâd*, Fd., XV., § 5, *khraôsyêiti*, Av. rt. *khrus*, "to clamour" - Pers. *kharûsidan.*—3[a] That is, the hardship suffered by such sinners.

4. One of the four Karapans, who were opponents of Zarathushtra, and who flourished before the conversion of Vishtâspa by the Prophet. See Bk. VII., vol. XIII. chap. I., § 9. note 5.—4[a] Av. *hach*, "to follow."

5. Reading: *â-dâram*; comp. Pers. *bar ân dâshtan*, "to lead," or "to instigate," DP. *âsharam*, meaning "I strike," (comp. Pers. *âshurdan*), which is not applicable to the context; so the reading is here altered by me.

6. Reading: *hû-andish*. West's reading: *khvânêsh* "thou shalt invite."

7. *Jûft bîsh havâ-and*. 8. Vaêdvôishta. [illegible] *Yakhsenûn*.

vigorous[1] males and females, and a team of four horses[2]; thus speak to him :— 'O Vaêdvoîshṭa! Ahuramazda demands from thee a hundred most vigorous males and females, and a team of four horses[3]; if thou givest them (*ân*) to him, splendour and glory (will be) thine through that gift, and if thou dost not give them to him, evil-notoriety (will be) thine through that non-bestowing.' "

(24) Then walked forth Zarathushtra to that Vaêdvoîshta the non-adherent,[4] and he said to him, thus:—" O Vaêdvoîshta, the non-adherent! what Ahuramazda demands from thee is one hundred most vigorous males and females, and a team of four horses; if[5] thou givest them to him, splendour and glory (will be) thine through that gift; but (*va*) if thou givest not them to him, evil-notoriety (will be) thine through that non-bestowing.[6]" (25) And that Karapan exclaimed (*drâyit*) to Zarathushtra in reply, thus: " For me (there is) much (*bôsh*) not from thee [that is, my opulence is not from thy doing], nor from Ahuramazda; I am[7] a better god[8] (than thee), in opulence I am[7] more abundant, too, than Ahuramazda, much has been acquired by me, (namely) a thousand droves of swine.[9]"

(26) On went Zarathushtra to Ahuramazda, on to the Ameshaspentas; and he, Zarathushtra, said (to them) thus:— " O Ahuramazda, the spirit of progress, the creator of the world of embodied beings, thou righteous one! thus he (Vaêdvoîshta) spoke to me in reply: 'For me (there is) much not from thee,

1. Comp. Av. *tevîshi*, "strength," "vigour."

2. *Â-yûjishna 4 aspa*; comp. Av. *chathru-yûkhta*.

3. The demand does not seem to have been made for an offering or sacrifice in honour of Ahuramazda, but it is a mere demand for causing an increase in the followers and helpers in the religious work of the Prophet. One hundred strong warriors with their families are demanded from Vaêdvoishta, the chief of the Karapans (idol-worshippers), for their conversion from demon-worship to Ahuramazda-worship.

4. Of Ahuramazda. 5. Pahl. *va hat*, lit., "and if."

6. *Lâ-dahishnîh*. 7. The plural *havâ-îm* is used for a king.

8. *Bagatar*, Av. *bagha*, Old Persian *baga*, "a god."

9. *Zak-î 1000 khûg ramît vandît yegavîmûnêt.*

nor from Ahuramazda; I am a better god than thee, and Ahuramazda, too; much has been acquired by me, (namely) a thousand droves of swine.' "

(27-28) And he, Ahuramazda, spoke thus:—" From those who (are) ours, O Zarathushtra! that man of arrogance has acquired splendour and glory[1] [that is, the cattle are created by us, (and look at) his arrogance of (possessing) many cattle[2]]; therefore this (will be) his, too, as a retribution for it,[3] when at the end of (embodied) life on the third night he approaches (us)[4] not, on that third night (when) they[5] have stood aside from his soul [that is, they have stood back from helping him], the seven (good spirts) that are shining, that are bright-eyed; (and) he will be caused by them to run up to a height, there to that height where very mouldy (*lâlâ parnân*)[6] food will be largely (*afrâj*) eaten by him."

(29-30) One (miracle) of Zarathushtra's, the great (*rabâ*) curing by means of the consecrated *haôma* water, (and) the bringing of that (water) by him[7] from the river Dâîtya, was manifested when Vahumana was conveying (him) to the conference (with Ahuramazda); just as is evident through the speech of Ahuramazda unto Zarathushtra, thus: "For those[8] the consecrated *haoma*-water (is meant), which thou bringest, O Zarathushtra! not for those demon-worshippers, who worship demons;[9] in other words (*ayûf*) they[10] may sprinkle it (only) on those who follow (thy)

1. *Gadâî* in the sense of *gadâîh*.

2. *Ôlâ avar-minishnih kabad gaôspendîh.*

3. That is, for his arrogance and evil practices.

4. Or "when at the end, on the third night he does not approach alive (but he will be condemned to hell"); that is, he does not come to the good spirts in an immortal state worthy of heaven.

5. Perhaps, the seven archangels.

6. That is, he will be thrown down from the *Chînvat Bridge* into hell, where he will eat mouldy food. Comp. Pers. *parnân*, "mouldiness of bread."—7. Lit., "by this one" (namely, Zarathushtra).

8. For the pious spirits and pious men.

9. Meaning that it is not meant for those who do not worship Ahuramazda.

10. That is, the priests.

words (*sakhun-châr*)[1]; (also) to that bull thou shouldst convey it, who (is) four years old, whose body is broken (*shkasta-sân*[2]), who (is) of black hair and useful (*sût-âômand*); and on drinking the (*haôma*) water that bull will become cured of that illness."

(31) Soon after[3] Zarathushtra proceeded first into the embodied world on which dwelt at the end of Sajâstân[4] he who was of that same name, Parshîd-tôrâ.[5] (32) And he, Parshîd-tôrâ, spoke to him thus:—"O Zarathushtra of the Spîtâmas! give unto me this water which (is) of the consecrated *haôma* (*haômigân*, and) which thou holdest in thy hand.[6]" (33) And he, Zarathushtra, spoke thus: "Do thou praise piety, O Parshîd-tôrâ! and condemn the demons; declare among the evil people[7] the blessings of the Ahuramazda-worship of Zarathushtra." (34) Parshîd-tôrâ praised it[8] and he condemned the demons; but he did not declare among the evil people his acceptance of the Ahuramazda-worship of Zarathushtra. (35) To him went forth Zarathushtra, on (hearing) his praise of righteousness; for him the consecrated *haôma*-water was brought by him, who (was) Zarathushtra, but not for the men who were demon-worshippers and worshipped the demons;

---

1. Reading: *sakhun-châr*, Av. *char*, "to pass," "to proceed on."
2. Comp. Mod. Pers. *sân*, "the back." 3. *Barâ âkhar*.
4. Generally named Sajistân, which was situated on the frontier of Afghânistân.
5. Parshîd-tôrâ is mentioned in the *Fravardîn Yasht*, [redacted] 96 and 127, and in the *Bûndahishna*, chap. XXIX., 5. According to the Avesta, there were two men of the name of Parshad-gaô, one of whom was the son of Frâta, another was the brother of Dâzgara-gaô, of the Apakhshîra country. It is easy to ascertain from the context that the Parshîd-tôrâ alluded to here in the Dînkard, is identical with one of the two illustrious personages of the same name recorded in the avesta. According to the *Bûndahishna*. "Parshadgâ Khembya is in the plain of Peshyânsâi; Khembya for this reason because they brought him up in a *khemb* (a jar) for fear of Aeshma (the demon of wrath)." The Avestâ mentions one Fradhâkhshti Khumbya, in § 138, and the Pahlavi *Dâdistân-î-Dînîg*, one Fradhâkshta Khumbigân, in the reply to question 89. 6. *Debrûnâe*, lit., "thou carriest."
7. West, "iniquitous." 8. Namely, piety.

and he, Zarathushtra, brought it for that ox, who (was) four years old, whose body had been broken, who (was) of black hair (and) who (was) useful; (and) owing to the use (*frâj-barishnih*) of that water that ox was quite restored from that illness to health.[1]

(36) One (miracle was) that which was manifested from the rushing of Aharman (the destructive spirit) for killing Zarathushtra, just as the Revelation says, namely :—" From the northern direction rushed forth Aharman, who is full-of-death; and he who (is) the evil-knowing Aharman, who (is) full-of-death, shouted out thus: 'O *drûjas!* rush upon (him), and kill the holy Zarathushtra.' (37-38) The *drûjas* rushed on towards him, the demon Buiti,[2] and all (others) who (were) thievishly moving[3], (and) who (were) deceitful: and Zarathushtra recited the *Ahûnavar* aloud, (and) the *drûjas*, (namely) the demon Buiti and all (others) who (were) thievishly-moving and deceitful, that (were) near him,[4] were (thereby) confounded, (and) they ran away. (39) And the *drûjas* exclaimed to him thus :—'Thou art arrogantly observing, O Aharman! [that is, thou dost not at all observe things with reason], and what you order (us) to do is not possible; the death of him who (is) Zarathushtra of the Spîtâmas, is not anticipated by us.' (40) Owing to the perfect gloriousness of the holy Zarathushtra, he[4] foresaw in his superior (*madam*) mind thus: 'The wicked, evil-knowing demons conspire (to bring) about

1 *Zak tôrâ min zak vîmârîh barâ dravîst yehvûnt.*

2. Vide the Avesta-Pahlavi *Vendîdâd*, Fd. XIX, §§ 1-4., According to Darmesteter: " Bûiti is identified by the *Larger Bûndahishna*, with the Bût, the idol worshipped by Bûdâsp (a corruption of Bodhisattva). Bûiti would be, therefore, a personification of Buddhism, which was flourishing in Eastern Irán in the two centuries before and after Christ. Bûidhi in Fragard XI, may be another and more correct pronounciation of Bodhi." For this quotation refer to S. B. E., vol., IV., p. 209.

3. *Nihân-rûbishna*, lit., " secretly-moving." The text may be otherwise read thus: *Bût shaêdâ va Sîj î nihân-rûbishna î fradîptâr.* " The demon Buiti, and the thievishly moving (demon) *Sîj* (pestilence), who (is) deceitful." To *Sîj* comp. Av. *Ithyêjangh*, name of the demon of destruction.

4. Zarathushtra.

my death;' and (contemplating thus) stood up Zarathushtra, walked forward Zarathushtra."

(41) Here was manifested a great miracle to many in that (passage) which speaks thus[1] : " And he, the holy Zarathushtra, lifted up[2] a stone[3] (and) held (it) in (his) hand; it was of the size of a gourd[4] (*kadâg-masâê*), (and) it was obtained by him from the creator Ahuramazda, (namely) the divine[5] (word) *Yathâ-ahû-vairyô*."

(42-43) And one (miracle was) this which was manifested not only[6] in the kingdom of Irân to the Irânians, but in every land and to every race, (namely) the breaking of the bodies of the demons, (and) the loud intonation[7] of the *Ahûnavar* by Zarathushtra; just as that (passage) which speaks thus: " I admire the help (*châr*)[8] of the glory of the Kayâns, wherewith the holy Zarathushtra was highly associated[9] through (his) high-thinking, high-speaking (and) high-activity about the Revelation, who was the holiest of all embodied existences in holiness, the best sovereign in ruling, the most splendid in splendour, and the most glorious in glory. (44) And on observing (his) splendour (*vîn-âv-dâkih*)[10] the demons have already[11] fallen down; and on beholding (his) splendour their stinging and biting habits[12] have passed away[13];

1. Pahl. *pavan zak î yemalelûnêt.*

2. Reading: *frâjyât* (from Pahl. *frâjîtan*). Other readings: *frâj-dât*, " gave back," " put forth;" and *frâjisht* or *frâjîst* " most elevated."

3. *Kaspâ*, the Huzvaresh synonym of the Pazand word *sag*, " stone."

4. DP., *kadag-masâê*, " of the size of a hut;" better *kadâg-masâê*, " of the size of a gourd."

5. *Matûîg*, "spiritual," " divine," " inspired."

6. *Lâ aêvag-ich.* 7. *Frâj-srâyishnîh.*

8. Comp. Pers. *bî-chârah*, " helpless."

9. *Madam levatâ yehvûnt.*

10. The word is composed of *vîn* " sight ", and *âv* " splendour " and *dâkîh*, " gift"; lit., it means " seeing the halo of splendour."

11. *Pîsh min zak*, lit., " before that."

12. Comp. Mod. Pers. *mâyah*, " a stinging or biting animal."

13. Reading *frâuîtan*, comp. Avestic rt. *fru*, " to go or pass away." It might be *nafûnît*, Pahl. *nafûnastan*, " to fall down."

and their licentious indulgence[1] has been withdrawn from men on beholding (his) splendour; on account of that the injurious ones[2] deplored, (and) they the demons deplored most violently.[3] (45) To them was chanted the *Ahûnavar* by the pious Zarathushtra,[4] (and) all the demons have been buried and concealed[5] in the earth (thereby) [that is, their bodies have been entirely shattered]." (46) And it is declared that they after the shattering of their bodies, have been unable to come forward and cause destruction in the world as embodied demons; their concealed nature[6] having become apparent to mankind, men thoroughly recognised them, (and knew) that they were no angels but demons.

(47) Zarathushtra divulged[7] unto mankind by the words of Ahuramazda, how in this (passage) of the Revelation He spoke unto Zarathushtra in (the form of) a question (*gûbishnih*), namely: "How in the material existence do mankind regard demons as exalted as *dastûrs*[8]? how are they that say that they ought to regard (them) as *dastûrs* (or head-priests)?" (48) And Ahuramazda (further) spoke unto Zarathushtra thus: "O Zarathushtra! how do those who are good[9] men,

1. Comp. Av. *jah, jahi.*

2. Comp. Av. *Snâvidhaka,* the name of a giant who caused injury and destruction in this world. It is sometimes used as a common noun in Pahlavi, and signifies "a destructive demon." According to West, the Pahlavi word is probably intended for *shnâyân* "hearing," or it might be an approximate transcript of the Av. *snaôdhentish,* namely *snôdîyân,* meaning "weeping."

3. *Stahmagîhâtar,* lit., "more oppressively or tyrannically."

4. West: "By the *Ahûnavair* which the righteous Zaratûsht chanted aloud to them."

5. Pahl. *kharlt* for *kharltak*; comp. Mod. Pers. *khazhidah* "concealed," "lying hid." It might be read *nigân va apaêtâk.*

6. Reading: *nihân hatmih.* West: *yazadân hatmih,* "of the nature of sacred beings."

7. Better *vishâft,* Mod. Pers. *gushâft,* "opened," or "revealed."

8. The chief authorities in religious matters.

9. Here such men are ironically called "good." They are rather the greedy and avaricious people who go to worship demons, because of the deceitful attraction towards the demons by the affirmative replies of the latter to grant every asking, demand and wants, fair or unfair, of their worshippers.

regard demons as exalted? and how are they? to whom (*aigh*) whatever they say, the demons (reply to) thus: 'We will do (it) for you'; (and) whatever they ask the demons (reply to) thus: 'It will happen to you.'"

(49) Thereupon Zarathushtra spoke thus: "Only for that[1], O Ahuramazda! mankind run to that (place) which is a desert-plain[2] uninhabited,[3] where no one stays from the passing away[4] of light until sunrise[5] approaches, when (it is) two *hâsras*[6] of night and behind[7] (it), [or from after the time of sunset until the time of their returning (there) together[8], (that is,) when two *hâsras* of night have passed,] where they hear no noise of work, nor voice of men nor dogs[9]. (50) Then as to that[10] they say on returning back (to their country), thus: 'There[11] we have conferred[12] with the demons; when we solicit[13] from them kingship and leadership, they give that to us; when we solicit from them ownership of flocks[14] and opulence, they give that to us.'"

---

1. *Barâ pavan zak.*

2. *Vishkar-dasht.* For the use of the word *vishkar,* "a jungle," see Bk. VI., E., chap. XXX., § 11, p. 18, l. 3. It is the Pahlavi rendering of the Av., word *skairya,* "a hunting ground." Refer to the *Vendîdâd,* Fragard VIII., § 95.

3. *Amânishna,* "without dwelling places," "unpopulated," or "lonely."

4 *Franâmishna,* Av. *fra-nam,* "to bow down (and depart)."

5. *Hû-vakhsh*; comp. Av. *hacha hû vakhshât â-hû frâshmôdâitôit,* "from sunrise to sunset,"

6. In the *Pahlavi Pâzend Frahang* the word signifies [illegible] measure of time, about one hour and a half. In the Avesta *hâthra* is used to denote a measure of space, equal to one Roman mile. The Pahlavi text here means that demon-worshippers haunt such a lonely place in search of demon-gods, not before it is 10 or 11 o'clock in the night, but even later than that.

7. Pahl., *lakhvâr,* that is, "after." 8. *Vad ôl ham-vartishnih.*

9. That is, they frequent a place that is very quiet, in the middle of the night.

10. That is, [illegible] to the benefit accruing from demon-worship.

11. In such and such [illegible] place. 12. *Ham-pûrsît.*

13. *Jadyîm;* comp. Av. *jad,* "to request," *jaidhyêmi.* The Dinkard in this sentence first reads it *zadyîm,* and afterwards *jadyîm.* The latter reading is correct. 14. *Pâh-âômandîh* "possession of cattle."

(51) (Thereupon Ahuramazda spoke thus :) "How can they do such a thing for them? that is, how do the gifts frequently reach (*yehabûnt yehabûnt*) them?[1] so that they speak thus 'It has come to us'"

(52) Thereupon spoke Zarathushtra thus : "They speak[3], O Ahuramazda! about that prosperity[2] differently[3] ; there is some one who speaks thus : 'Always after that[4] I have been possessing more men and herds[5], (and thus it will be) so long as I am in communication with the demons ;' and there is some one who speaks thus : 'Always after that I have been continuing worse, and more ill-famous[6], (and thus it will be) so long [redacted] I am in communication with those demons ;[3] since they possess the entire living[7] for themselves from the demons, [that is, when their different sorts of lives,[8] whatever they may ask for, are owing to the demons].'" (53) And he, Zarathushtra, (further) spoke thus :—" So they speak about it[9], O Ahuramazda! 'You should observe very closely[10] that (when) anybody of us (demon-worshippers) gets perverted[11], either he laments for the same[12] [that is, he keeps (his) head down on his chest (*ôl kanâr*)], or he repents for it [that is, he sees only on one side], or he falls down full of pain,[13] and in that (condition)

1. That is, how can the demons grant all the gifts asked for, every now and then, by the demon-worshippers?

2. Reading : *âvâtîh*. Another reading : *âzâtîh* (Av. *âzâta*) "generosity," "nobility." 3-3 *Jyît yemalelûnd*.

4. That is, after my communion with the demons. 5. *Ramag-âômandtar*. 6. *Dûsh-gadâ-âômand*.

7. *Barâ yehvûnishnîh yakhsenûnd* ; West : "they possess a full subsistence for themselves

8. Lit., "when they live differently owing to the demons, as to whatever they ask for." 9. Lit., "So they speak about it, thus"

10. *Parîh barâ nigirît* ; comp. Av. *parenangh*, *paru* "abundant," "much." West : "further."

11. *Lakhvâr vardêt*, comp. Mod. Pers. *gashtan*, "to go away," "to be converted, or perverted."

12. *Ol ham mâshêt* ; see the use of the word *mâshêt* in vol. XIII., Bk. VI., E., chap. XLV., § 21, p. 35, l. 10.; Mod. Pers. *mûsh*, "grief," "lamentation."

13. *Barâ bisma aûftêt*, comp. Sanskrit *vishama*, "painful," "frightful." West : "only pleasantly cast down (*barâ basîm aûftêt*)."

the demons[1] push (him) away from (receiving) the help[1] (which is) for mankind (from the good spirits).' "

(54) Thereupon spoke Ahuramazda thus: " Just as it is desired by thee, O Zarathushtra! observe thoroughly (*barâ*) thy life,[2] upwards from the head, and downwards from the shoe,[3] and on thy two different sides,[4] and thou shouldst produce[5] (fruits) before and behind, and on all sides; because we do not ask (*jadyîm*) from thee everything only clandestinely,[6] just as the demons (do) from mankind. (55) Besides, the demons, when they rush forth with a strong league,[7] draw away[8] (mankind) only surreptitiously. (56) Even on towards thee, O Zarathushtra! the *drûj* will rush forth, a female, golden-bodied,[9] and full-bosomed[10] [that is, she has put on a bosom-protector[11]]; and she will rush to seek[12] companionship[13] of thee, a female, golden-bodied, and full-bosomed, to seek conference with thee, (and) to seek co-operation[14] with thee; (but) thou shouldst not grant her companion-

1-1. *Min avâgîh. . .shaêdâ barâ nas'hûnd.*

2. *Hait(h) î lak barâ nigîr.*

3. Pahl. reading: *zîrîh regalâ* (corrected from *lêlyâ va regalâ* in the manuscript DP.); comp. Mod. Pers. *zîr-pâ*, "a shoe". West: "the sole of the foot."

4. West: *arîk kûstak va kûstak*, "afar on various sides."

5. Reading: *zâyâê*; comp. Av. *jan*, Pers. *zâyîdân*, "to bring forth," "to produce," "to come forward." It can be read *zadyâê*, comp. Av. *jad*, "to beseech," "to solicit;" hence West: "thou shouldst beseech."

6. Lit., "in a surreptitious manner" (*pavan avînâvdâkîh*). The demons are here supposed to persuade their worshippers to fulfil their evil objects, generally in the darkness of night, secretly and not openly.

7. *Pavan frâj bandishnîh*, "with strong ties," "strongly united."

8. *Barâ nas'hûnd.* 9. *Kerpa zarîn.*

10. Comp. Pers. *pûr-sînah*. It may be read *vahad kerpa zarîn-pûsîn*, 'a female person with a golden crown;" comp. Av. *zaranyô-pusa*. But the latter idea does not accord with the context of the whole passage.

11. That is, "a bodice;" Av. *fshaûâna-pâna* Mod. Pers. *pêstân*, "the breast," and *pân, bân*, "protector." West: "a bodice."

12. Comp. Pers. *justan, aorist zây*; Av. *jad*, "to beg."

13. *Ham-hakhagîh*, Av. *hakha*, "a friend;" Pers. *ham-khwâh* "a fellow-citizen." 14. *Ham-kerdârîh.*

ship nor conference, nor shalt thou order her to do any work; thou shalt recite aloud that triumphant (sacred) formula, the *Yathâ-ahu-vairyô*, in order that she be reversed downwards to (her) end.[1] "

(57) Onward walked Zarathushtra, towards the world that was full of habitations and friends, in order to observe thoroughly the life of embodied existence which belonged to himself[2]; then he met the *drûj* who was seated near a garment[3]—the garment which was deposited (there) by him[4] when Vahumana was leading him[4] to the conference[5] (with Ahuramazda)—a female, a person ornamented with gold, and full-bosomed; and she solicited from him companionship and conference and co-operation; and she murmured[6] thus: "I am Spendârmat.[7] "

(58) And Zarathushtra spoke to her thus: "But I have seen her, who (is) Spendârmat, on a bright day that was cloudless,[8] and that Spendârmat seemed to me fine[9] behind,[9] and fine in the front,[10] and fine all round[11] [that is, she was fine on all

---

1. *Ôlâ ôl âkharih frût vashtan*; comp. Mod. Pers. *frû-gashtan.*

2. Pahl. *zak khâpishna*, "that (was) his own," when Zarathushtra returned to this world. Comp. Av. *khâpaithya* or *hvâpaithya* in *paitish nmânem yim hvâpaithim* (see *Yasht* V, § 62). West: *khâpishnô*, "a beaten track."

3. *Adin ôl drûj frûj mat, amat* (for *mûn*) *pavan nazdîkih î jâmak yetîbûnast.* 4. Zarathushtra.

5. To the first conference with Ahuramazda.

6. Comp. Av. *dantan*, "a tooth." Pers. *dandîdan*, "to mutter to oneself in anger," "to growl." Another reading: *davyit*, Av. *davata*. The Pahl. word might otherwise be read *gandît*; comp. Av. *gainti, gan*, Pers. *gandîdan*, "to stink," "to putrefy," "to make a false statement."

7. Av. *Spenta-Ârmaiti*, the archangel presiding over the piety and humility of females, etc.

8. *Bahn zak î rabshna yôm î an-avar.* As to *an-avar*, comp. Av.-Pers. *abar*; hence *an-avar*, or *bî-abar*, means "without clouds."

9-9. Comp Pahl. *hû-avârûn* of which *hû-avrûn* here used is a variant.

10. Reading: *hû-pargûn*; comp. Av. *pairi-chithît*, "before," "in front of."

11. Comp. Av. *tarascha, tarô.*

sides]; (now) turn your back,[1] so that[2] I may know if thou art Spendârmat."

(59) Thereupon the *drûj* spoke to him thus: "O Zarathushtra, the descendant of the Spîtâmas! as we are of those who (are) females, that are handsome in the front side and badly ugly from behind, (therefore) do not order [illegible] (to turn my) back." (60) After she had (so) squabbled (*patkârît*) a third time (with him,) the *drûj* turned towards (her) back,[3] whereupon[4] Zarathushtra observed her from behind,[5] when (there) stood[6] hard *nasâ* matter[6] under the interior opening,[7] (which was) full of biting reptiles (*gaz*)[8] and leeches (*khûn-jalâg*)[9] and lizards (*kalbug*)[10] and centipedes (*pazgug*)[11] and frogs (*vazaga*).[12]

(61-62) Thereupon, the triumphant formula, (namely) the *Yathâ-ahu-vairyô*, was loudly recited by Zarathushtra, then that *drûj* was confounded[13]; and Chêshmak the Karapan rushed forth, and while he was in a decaying state,[14] he muttered thus: "The injury from here[15] (is) such as has overpowered[16] me; why (*mâ*) is it thought by thee that thy world (is) more delightful than that of the heroes of any description (*mâ*) who, through (thy) striking, go to hell? I (too) proceed more joy-

---

1. *Âkharth frût vart.* 2. *Atgh* is here inserted by me.

3. *Ôl âkharth frût vasht.* 4. *Azash.*

5. *Bâtar*, compare Chaldee, *bâtil*, = "behind," "through"; Arabic *bâtin* = "interior," "private."

6-6. *Amat hikhra-suft yegavîmûnât*; comp. Av. *hikhra*, and Pers. *suft*, "hard."

7. Pahl. *andarg-gasht.* 8. Av. *azhi*, Pers. *gaz*, "a snake."

9. Reading: *khûn-jalâg*; comp. Mod. Pers. *zalûk* or *zalû* "leeches." Lit., "blood-sucking (reptiles)."

10. Comp. Av. *kahrpu*, Pers. *kalpag*.

11. Comp. Mod. Pers. *pazg*, "a centipede."

12. Av. *vazaga*. This is an allegorical representation showing how Zarathushtra [illegible] tempted by vicious and wicked women in this world, how corrupt and filthy the latter were, and how the prophet withstood their temptations by the help of his holy conscience.

13. Reading: *nasît*; comp. Av. rt. *nas*, "to decay," "to grow weak."

14. *Nasishnih*, from the same root. 15. That is, from this world.

16. *Vandît*, Av. rt. *van*, "to conquer."

fully in (*madam*) my world in my embodied life,[1] so that thou art deceived as to thine (*lak râê*) by deceits from me[2] in thy embodied life.[3]"

(63) And Zarathushtra divulged this secret to mankind,[4] the test of themselves and through it the knowledge of the demons were manifested to humanity also by a great miracle of like nature[5]—(namely), the visible rushing of the demons in this world before Zarathushtra, the shattering of their bodies by Zarathushtra's loud-chanting of the Revelation declared by the Avesta, which king Vishtâspa and the people of his age accepted as truth—and if this had not been so, Vishtâspa and those of (his) generation would not have accepted the Avesta, of which such a (truthful) nature is manifested therefrom, considering it[6] to be false, and it would not have survived to us.[7]

(64) One (miracle was) this which was also associated (*levata*) with the cognizance[8] of Zarathushtra from the Revelation about the evil of the perverted religion[9] of Zâg,[10] who was full of damnation,[11] (and that) of the Karapans of Vishtâspa, and many other Kaîs[12] and Karapans that (were) at the court of

---

1. *Pavan tanû khayâ.*

2. *Barâ fradîpt min afam.* 3. *Aîgh-at pavan tanû khayâ*; lit., "that is, in thy material life."

4. The Prophet revealed unto mankind the danger of vicious temptations in this world, and the test of the good people in the midst of such temptations, and their protection from such temptations by the necessary warning and commandments of the Mazdayasnian Religion. The survival of this Religion up to the present time [redacted] certainly due to its purity, piety and truth.

5. *Min-ich ham-babâ.* 6. Namely, the Avestic Religion.

7. *Oî lenâ lâ patvast havâ-âe*; lit., "it (the Avesta) would not have been now connected with us."

8. *Âkâs yehvûntan.* 9. *Vashtak daênath.*

10. Zâg is here the [redacted] of [redacted] demon. In the *Bûndahishna*, chap. XXXIII., § 5, it is the name of [redacted] good person.

11. *Pûr-marg*, "full of death or destruction."

12. Comp. Av. *Kavi* or *Kavan*, he who was blind to the truths of the Zarathushtrian Revelation.

Vishtâspa ;[1] (about) their united action (*hamth*) for causing the death of Zarathushtra, the fabrication[2] of grievous scandals about him[2] (that were told) to Vishtâspa, and the incitement[3] of Vishtâspa for (causing) his death; and (about this that) he will suffer[4] rigorous imprisonment[5] and punishment by the command of Vishtâspa. (65) Then, too, the intelligence (he received) about his great (*madam*) deliverance therefrom[6], the manifestation of a marvellous act of his, and the remarkable testimony of his attainment to prophetic power ; (and) after the last question (put to God by him) in the ten years that had elapsed (*sachishna*) in (*his*) conference (with Ahuramazda), about (his) lonely departure[7], by the advice and command of Ahuramazda, to the court (*babâ*) of Vishtâspa, and to the ordeal (*var*) of that terrible battle (for the sake of the Religion). (66) About his own superior utterance on the race-course[8] of Vishtâspa, (on) the friendship,[9] power and triumph of Ahuramazda; (about his) invitation of Vishtâspa to the Religion of Ahuramazda ; and besides,[10] the listening of Vishtâspa, on account of his[11] own great wisdom, devotion, and spiritual faith, to the words of Zarathushtra, (what) he[12] should have wished for the establishment of (his) prophetship.[13]

(67) (And) afterwards, too—(but) before the words of Zarathushtra were (completely) heard by him,[14] and the character of Zarathushtra could be understood (by him)—

---

1. *Madam babâ î Vishtâspa.*

2-2. *Vaêrâstan î madam-ash girân a-râst* (untruth). West : "the preparation for severe abuses."

3. See the use of the word *sârinitan* in vol. XIII., Bk. VII., chap. I., § 9. 4. *Yehamtûnêt*, lit., "he approaches to."

5. *Shkaft band*, lit., "strong fetters."

6. That is, from his rigorous imprisonment and punishment.

7. *Aêvatâk fravaftan*, "to stalk ostentatiously alone."

8. *Aspânvar*, "a race-course;" comp. Pers. *aspânvar*.

9. According to the MS., *âshtîh*, Av. *âkhshti*, "peace," "friendliness" ; it might be read *ayâdth*, and [redacted] "remembrance."

10. *Levatâ zak*. 11. Vishtâspa's. 12 Zarathushtra.

13. *Vakhshvarîh andâkhtan râê*. 14. Vishtâspa.

owing to the poisoning of the mind[1] of Vishtâspa against[2] Zarathushtra by Zâg, who was deadly,[3] and the rest of the Kigs and the Karapans, through back-biting[4] and sorcerous acts, (there was) for Zarathushtra (then) the consignment[5] by him[6] to the punishment of a prison[7], as it is expressed in the words of Zarathushtra, thus :—" I have thoroughly replied to their 33 enquiries,[8] and I have fastened (the mouths of) 33 of them, (that is), I (have fastened) with 33 fetters the cruel ones, who were wicked and demon-worshippers ; (68) (but) as to me the weight[9] of the evil-vindictive[10] ones rendered useless[11] the strength of (my) legs ; as to me the weight of the evil-vindictive ones rendered useless the vigour of (my) arms ; as to me the weight of the evil-vindictive ones rendered useless the hearing of (my) ears ; as to me the weight of the evil vindictive ones rendered useless the sight of my eyes ; my bosom was thrust inward upto the back[12] [that is, I

1. *Sîfinîtan î Vishtâspa madam Zaratûhshtra*. Comp. Av. *ithyêjangh* "destruction," Pahl. *sij*, "pestilence," "infection." It may be read *dîpînîtan* or *dîvînîtan*, "to demonize ;" Av. rt. *dab*, or *div*, "to deceive."

2. *Madam*, lit., "about".

3. *Pûr-marg*, lit., "full of death or destruction."

4. *Spazgishnathâ*, Av. *spazga*, "slander."

5. *Avispârtanî*. 6. Vishtâspa.

7. *Band pâtfrâs*.

8. Lit., "I have spoken excellently (*madam*) to their 33 interrogatories." His replies to the religious enquiries of those thirty-three Kigs and Karapans, were so cutting and appropriate that their mouths were as though fettered or locked up.

9. Reading : *sang*, Av. *asenga*, Pers. *sang*, "a stone," "a weight." West's reading : *sûd*, "hunger."

10. Reading : *dûsh-vallag-kash ;* comp. Mod. Pers. *vall-kash*, "a vindictive person," According to West, "*gushn-girâih*, 'manhood's inclination,' perhaps *dûshcîrâih*, 'bad provision.' He was left to starve to death in prison."

11. Reading : *ankârtan* ; lit., "to render (any physical part of a body) useless."

12. Pahl. *afam barâ sînah ôl parshti madam avgûndât*. Meaning that, by the distress brought on him by the malignant Kigs and Karapans, Zarathushtra suffered starvation, whereby his body became so macerated that his breast-bones almost touched the spine like [redacted] utterly famine-stricken man.

withdrew[1] towards the back], from the heavy affliction[2] caused by the weight of the evil malignance (*dûsh-vall*) of the deadly ones."

(69) And here owing to the brave endurance[3] of Zarathushtra, single-handed[4] he faced[5] the terrible combat against evil[6]; there, in the manner written (above), became manifest the fall[7] of his life into so much punishment[8] from hunger[9] and thirst,[9] and from heavy fetters (and) other afflictions—against which (there is) a guardian[10] in the natural vigour of the man, (and) which (afflictions) are not divinely destined[11]—(then) a great miracle was manifested to Vishtâspa the king and his heroes,[12] when his (Zarathushtra's) body was found[13] by them in full-glory in the midst of distortions (*shkafttih*) and imprisonment, and of his other afflictions of a life of prolonged starvation.[14]

(70) One (miracle was) that which was designed[15] by the good spirits for the purpose of delivering him[16] (Zarathushtra) from that awful hardship,[17] (when) a life-possessing body of

---

1. *Aigh-am lakhvâr yegavîmûnât.*

2. Reading: *avar-khastishnih*; comp. Av. rt. *khad* "to beat," "to extirpate;" Pahl.-Persian *khastan*, "to wound." West's reading: *padgashtagîh*, "transformations."

3. *Takîgîh*; comp. Av. *tanjishta*; Mod. Pers. *tag*, "brave," "powerful."

4. *Pavan aêvatâk*, "undefended," "standing by himself."

5. *Sâtûnî*, "walked or proceeded towards."

6. *Ôl agîh*; comp Av. *agha*, or *aka*, "bad," "evil."

7. *Patûtan*; Av. *pat*. "to fall." 8. Av. *paiti-frasa*, or *paiti-frasha*.

9-9. Reading: *sud va tashna*. It may be read: *sang i vadagân*, "the weight of the evil ones."

10. Meaning, the virtue of endurance; comp. Pers. *pad*, "a guardian," and *Pahl. patâyîtan*.

11. *Baga-dat*, for *baga-dâta*; see my edition of *Dînâ î Maînôg-î-Khratô*, chap. XXIV. (*bâgûh-bakhta*).

12. Reading: *yalêgân*; comp. Pers. *yal*, "a hero."

13. *Vindât*, Av. *vind*, "to obtain." Reading according to DP., *amat-shân dât*, "was presented to them," "was offered to them."

14. *Dêr a-khûrtârîh zîvandak*.

15. *Andâkht*; it may mean "conceived," "contemplated."

16. *Ôl vahâna î bûkhtishna î ôlâ*. To *vahâna* comp. Pers. *bahânah*.

17. *Min shkafttîh*, lit., "from a confused condition, or from bewilderment."

an ungelded bull[1] was invisibly (rendered) by them[2] lifeless; (and) afterwards in the great session[3] of Vishtâspa and the conference[4] of the world Zarathushtra, through the strength and faith[5] in what is the true Word[6] (of God), restored the same body to life,[7] just like the miracle about the shining horse[8] of Vishtâspa, which is mentioned in the sacred text.[9]

(71) One (miracle was Zarathushtra's) foretelling[10] and disclosing[10] through (his) spiritual insight[11] what was in the minds[12] of king Vishtâspa and of the people of (his) country, and, likewise, several other valuable[13] (*chabun*) private matters.[13]

(72) One (miracle was that) several objects of vicious[14] delusions[14] which had been practised by means of sorcery

---

1. Reading: *jân-âômand tanû bikhêdra*; comp. Av. *bikhedhra*, Pahl. *bikhêdrak*, "not castrated," (see *Vendîdâd*, Frag. XIX., § 21). The author refers possibly to the purely white bull used in certain religious ceremonies by Zarathushtrian priests.

2. Namely, by the good spirits. According to DP., *a-zîvandak va a-paîtâk yehvûnt*, "became lifeless and imperceptible."

3. Comp. Pers. *nishast*. 4. *Hanjamana*.

5. *Vâvarîganîh*, "belief," "admiration;" comp. Av. *var*, "to put faith in," "to venerate;" Av. *vâurayâ, vâvar, vâûr*.

6. *Zak î râst milayâ*.

7. *Ham-tanû navak lakhvâr kart*; lit., "renewed again the body (to life)."

8. Reading: *aspa î shaêta*; comp. Av. *khshi*, "to glitter;" *shaêta*, "affluence." The passage here alludes to the marvellous curing of Vishtâspa's horse by Zarathushtra. This miracle is described in detail by the Persian *Zaratûsht-nâmah*.

9. Comp. Av. *sravangh*, "the (Avesta) sacred text," and Av. *dis*, Skr. *dish*, "to show," "to exhibit." It may also mean: "which is demonstrated in a remarkable passage."

10-10. *Gûftan va âshkârînîtan*. 11. *Mainû-vînishna*. 12. *Mînishna*, "thoughts."

13-13. That is, they were divulged by him. *Nihûftak chabun* might, otherwise, mean "mysterious (spiritual) wealth."

14-14. Reading: *vad-jamâs*; comp. Pers. *bad-jamâsh*, "evil or wicked deceit."

by Dahâka in Babylon[1]—through the greediness[2] whereof mankind had come[3] to the worship of idols and, consequently,[4] there was destruction of the world,—were[5] entirely dispelled and rendered inactive[5] through the proclamation[6] of the triumphant words of the Religion by Zarathushtra, (namely) those[7] (words that were) opposed to that sorcery.[7]

(73) One (miracle was) this which was manifested with the miracles that[8] are attributed to Zarathushtra,[8] in the controversy[9] on the Religion with the famous sages of the region[10] (of Khanîras), who were well-known[11] in the world for (their) learning (and) contributors[12] to the sacred texts,[12] (and who were) among those that (were) the most awful opponents[13] of the most

---

1. *Bâvîr;* comp. Av. *Bawri*, "Babylon," in *Yasht* V., § 29, and *Yasht* XV., § 19. According to Darmesteter (*Etudes Irâniennes*, II, 210), "the usurper Azi, being a non-Aryan, was identified with the hereditary foe, the Chaldæan; the name Babylon united in it, at the same time, a dim historical record of the old Assyrian oppression, then shaken off and forgotten, and an actual expression of the national antipathy of the Irânians for their semitic neighbours in Chaldæa. After the conquest of Persia by the Musulmâns, Azi was turned at last into an Arab. The original seat of the Azi-myths was on the southern coast of the Caspian Sea." According to *Yasht* XV, § 19, Dahâka built *Kvirintem duzitem*, his palace of Kvirinta, called *Kuleng-dis* by Hamza, and *Dizukht* by Ferdausi in the *Shâh-nâmah*. Azi-dahâka used to take refuge frequently in this "accursed" fortress of Babylon.

2. *Pavan zak nîyâzânîh.*

3. *Mat yegavîmûnât.*

4. Reading: *azash.* According to DP., *vakhsh*, "increase;" so according to West: "(and its) increase was the destruction of the world."

5-5. *Hamâk vishâpthast* ■ *akârîhast.* 6. *Frâj gûftân.*

7-7 *Zak patîrah zak yâtûkîh.* 8-8 Pahl. *î min Zaratûhshtra.*

9. *Patkâr.* lit., "contest;" here "public argument," or "debate."

10. *Kaêshvar;* Av. *karshware.* 11. Comp. Pers. *âshnâ.*

12-12. Reading: *srûb bâj girâyagân;* comp. to *srûb* Av. *sravangh.* "the sacred test," and to *bâj* the Old Persian word *bâji*, "tribute" (in the Behistâna Inscriptions, col. I., § 19), Av. rt. *baj*, Skr. *bhaj*, "to allot;" Pers. *bakhtan.* Hence *bâj-girâyagân*, lit., means "those who are inclined to pay a tribute (to literature)."

13. *Shkaft patkârtar.*

deceitful doctrine, (and) whose desire (was) for freeing themselves from (that) most deceitful religion (of theirs); to them (there was then) the intelligible[2] manifestation of the truth (by Zarathushtra), and the making of king Vishtâspa and of all those sages[3] certain[4] as to the truth of the Religion. (74) (It was then that) Ahuramazda sent[5] some,[6] (namely) Vahumana, Ashavahishta, and the propitious Fire (Bûrzîn-mitra[7] to this world), for (creating) peace of mind[8] in Vishtâspa as to the true prophesying of Zarathushtra and as to the wish of Ahuramazda for the acceptance of the Mazdayasnian Religion by Vishtâspa, and for the propagation (thereof) in the world.

(75) The miracle which was revealed to Vishtâspa and the people of (his) region—both through the flight[9] of those Ameshaspentas down from the sky to the earth, and in their entrance into the residence of Vishtâspa—(was) like this which the Religion mentions thus: "Then He, Who is the creator Ahuramazda, spoke to them, (namely) to Vahumana, Ashavahishta, and the propitious Fire of Ahuramazda, thus: 'Proceed, you who are Ameshaspentas,[10] on to the residence of Vishtâspa, who has the resources[11] of cattle (and) who is pre-

---

1. *Zak dûbzagtar gûbishna*; lit., "the most deceitful words," meaning the doctrine of the demon and idol-worshippers of the age. Comp. Av. *diwza*, "fraud," rt., *diwz*, "to deceive" (see *diwzat hacha* in *Vend.* XVIII., 1 *seq.*,)

2. *Dânishnîk*. 3. Who are referred to above.

4. Lit., "doubtless." 5. *Shedrûnîtan*, "sending," "mission."

6. *Chand* (of the Ameshaspentas).

7. See the *Selections of Zâdsparam*, chap. XXIII., § 7.

8. *Pavan âshtîh*, *i.e.*, "for producing a stronger conviction" in Vishtâspa, and for helping him and his council of sages to believe in the truth of Zarathushtra's prophecy, and in spreading the same throughout the world. 9. *Vâzîtan*, Av. *vaz*, "to move," "to fly," "to drive in a carriage."

10. *Amesâspend-ît* for *Amesâspend havâ-ît*.

11. *Afzâr*, means "resources or means;" also it is used in the sense of "a faculty or aptitude for a special kind of action." According to DP., "who possesses the resources of cattle," signifying that he had abundant financial resources. In Avestic Irân payment was generally made in cattle, and not in coins.

eminently (*frâj*) renowned in distant countries,[1] for the divine guidance[2] (of Vishtâspa) towards this Religion [that is, until he shall stand entirely (*barâ*) for this Religion]; and as to the utterance of the replies (to them)[3] of the holy Zarathushtra of the Spîtâmas, for (causing) the acceptance by them[4] of that utterance.[5]' (76) The Ameshaspentas proceeded on to the residence of Vishtâspa, who had the resources of cattle (and was) pre-eminently renowned in distant lands, (when) the radiances of their bodies[6] in that lofty mansion, owing to their great vigour and triumph, seemed to that Vishtâspa all heavenly[7] light; this (then happened) that, when he was thus looking upon it, the great Kaê-Vishtâspa trembled,[8] he who (was) the premier[9] trembled, he who (was) the chieftain over all[10] became dizzy,[11] (and) he who (was) an aristocrat[12] (was) like the driver of a chariot-horse.[13]

---

1. Reading: *î dûr frâj nâmîk.*

2. *Avar-âstishnîh;* comp. Pers. *bar-âstâ*, "a skilful guide." It may be read: *avar-hastishnîh*, "faith," "reliance," "superior life."

3. The replies made by Zarathushtra, during the controversy on the Mazdayasnian Religion, to Vishtâspa and the sages of his kingdom.

4. *Zyashân*, "by them," namely, by Vishtâspa and the people of his kingdom. Perhaps, the plural pronoun is used only for the king.

5. West's reading: *zag shân î zak î gûbishna*, "the nature of those words."

6. Of the bodies of the Ameshaspentas. Comp. Pers. *doh*, "the human body." 7. *Matnâ*, "heavenly."

8. Comp. Pers. *larzîdan*, "to tremble."

9. *Pîshah*; lit., "he who (was) in the front, or (was) the first in rank."

10. *Ôlâ harvispa pat*; lit., "he who (was) above all," or, at the head of all.

11. *Gardîhât*, lit., "was tumbled down; comp. Pers. *gardîdah*, "revolved."

12. *Ôlâ min avartar naîmah*, lit., "he who (was) from the highest quarter."

13. He was as stupefied as though he was an ordinary driver of a chariot-horse. To the Pahl. word *ras*. comp. Av. *ratha*. Owing to the awe-striking radiance of the Ameshaspentas, Vishtâspa and all his courtiers were highly thunderstruck, and they began to tremble with awful fear.

(77) "And he, the Fire of Ahuramazda, addressed (them) in a manly speech[1], thus :—' Fear not; because for thee, O exalted Kaê-Vishtâspa ! (there is) nothing to fear about[2]; they (the Ameshaspentas) have not come to alarm[3] thee in (thy) residence, nor have they come to alarm thee in thy residence as lawful[4] and expert[5] envoys[6] of Arjâspa,[7] nor have they come to alarm thee in thy residence as the 2 Khyaônas of Arjâspa, who demand offerings and tribute[8]; nor has come to alarm thee in thy residence the injurious thief[9], who is all-plundering[10], or the dog of a bandit.[11] (78-79) We[12] are three, who have come to thee,[12]

1. *Zak î virân gûbishna.* Comp. Av. *vira*, "a manly person."

2. *Mâ-at lâ madam tarsishna.*

3. Better reading : *tarsânîtan* ; Av. *teres*, " to fear."

4. Reading : *â-dâtah*, " appointed," or " lawful ; " according to West, *ayâtak*, " reminder ; " according to DP., *âshtak*, " friendly, " or " peaceful."

5. *Avarkâr*. 6. *Paêtâmbar*.

7. *Arejat-aspa* of the Avesta, the king of the Khyaônians. He is mentioned in *Yasht* V, §§ 109, 113, 116 ; *Yasht* XVII, 50; XIX, 87. The allusion is to the envoys, Vidrafsh and Nâmkhvâst, who were sent by Arjâspa at the court of Vishtâspa, for the purpose of compelling the latter to abjure the new Zarathushtrian Mazdayasnian Religion. The refusal of Vishtâspa and his brother Zairivairi (Zarîr) to do so, resulted in the famous war between Vishtâspa and Arjâspa, which ended in the entire victory of the army of Vishtâspa over the Khyaônians. This " war of the Religion " between Arjâspa and Vishtâspa is described in the Pahlavi treatise entitled the *Yâtgâr-î-Zarîrân*.

8. Comp. Pers. *bâj va sâv*. This expression is off and on mentioned by Firdausi in his *Shâh-nâmah*.

9. Reading : *dâj î khûstâr ;* comp. Pahl. *khûstan*, " to wound." According to DP., the word can be read *sag*, which may denote the figure 60 in Pahlavi. Considering the figure that follows, it might be read *se*, " 3." West's translation runs thus : " and (there has) not come, for alarming thy abode, the all-overpowering thief who is ▬ injurer, (or) the dog who is a highwayman."

10. DP. *tarînîtâr*, better *tarvînîtâr*, which is the Pahlavi rendering of the Av. *hâm-vaintyâô* in the *Sirûzah Yasht*, § 2 (see also *Âfrin î Rapithvina*, § 3). Av. *hâm-vaintyâô*, means " victorious.," "overpowering ; " rt. *van*, " to conquer."

11. Reading : *râsdâr* ; comp. Pers. *râhdâr*, " a robber, " " a bandit."
12-12. *Se havâ-îm mûn-at mat.*

in (thy) residence outside[1] (the heavens, namely), Vahûmana, Ashavahishta, and the Fire of the propitious Lord[2]; of these thy knowledge[3] is most wisely most unprejudiced[4]; if thou shouldst help[5] (thy spiritual) vision[6] [that is, if (spiritual) wisdom is in thee], (you will perceive that) this world requires[7] the good Mazdayasnian Religion, which proceeds in (its) purity[8] through the recitation[9] of him who is Zarathushtra of the Spîtâmas. (80) Chant[10] the *Ahunavairya*[11], praise piety which is best,[12] and utter no worship[13] for the demons; because the will of Ahuramazda regarding thee is the exaltation[14] (by thee) of this Religion, and as (it is) the desire of those Ameshaspentas, and (also) the desire regarding thee of the other Yazatas (sacred beings), who are judicious[15] and pious. (81) And if you praise the good and pure Religion of the holy Zarathushtra of the Spîtâmas, (then) as the gift[16] (and) as the recompense (thereof) we will give to thee a kingship and sovereignty of a long duration, and[17] a long life which (is) a life of 150 years[17]; we will

---

1. Reading: *tarashcha*, comp. Av. *tarô*, *tarascha*, "through," "beyond." West: "over to thy residence."

2. *Ahuramazda.*

3. Referring, to the knowledge which Vishtâspa received from Zarathushtra about the Ameshaspentas.

4. Pahl. *vastaktûm*, comp. Pers. *vastah*, "liberal," "free."
5. Comp. Av. *avangh*, Skr. *avas*, "help;" rt. *av*, "to help."
6. *Vinâgth*, "sight," rt. *dî*, *vîn*, *bîn*, "to see."
7. *Gabtâ âvâyat.*
8. *Mûn avîzagîhâ sâtûnet*, lit., "which goes onward purely."
9. *Pavan aûshmûrishna.*
10. Aorist imper. *srây*, Av. *sru*, "to sing."
11. The *Yathâ-ahu-vairyô* prayer.
12. That is, chant the *Ashem-vôhu* prayer.
13. *A-âyazishnih*, in the sense of *garishna*, "execration." In other words: "denounce execrations on the demons."

14. Comp. Pahl. *afrâjîtan*, from *frâj*; Pers. *afrâkhtan* "to raise."
15. *Shapîr-dahak*, lit., "good-giving." Comp. Av. *hu-dhâongh*, "possessing good sense."
16. Comp. Av. *yâna*, "a blessing," "a gift," West's reading is *jân*, "life," and his rendering: "and as the recompense in this life."
17-17. West: "and the long lifetime of a life of 150 years."

give to thee righteous-speaking [1] and a glorious existence of a long duration,[1] (we will give) constant help in your object,[2] and good superior[3] help in (that) constant helping, and sublime progress[4]; and we will give to thee a son, Peshôtanu[5] will be (his) name, (who will be) immortal, (who will be) so without old age,[6] without hunger[7] and without thirst[8]; (who will be) alive and powerful[9] in both the lives of the embodied and spiritual existences.[10] (82) If you do not praise the good and pure Religion of the holy Zarathushtra of the Spitâmas, as the gift (and) as the recompense (thereof) we will not carry thee on high (to heaven), (but) we will order for thee at (thy) end (that) the vultures[11] who (are) thinking of decaying (bodies),

1-1. Reading: *ashar-sakhûnîh va rayâ hastishnîh î dêr*; comp. Pahl. *ashar-gûbishnîh*. West's reading: "*Aharîshvang* and *Râê-astishnîh*, the equivalents of Av. *Ashish-vanguhi* and *Rasâstât*, who are spiritual personifications of the qualities (integrity and rectitude) mentioned in the text."

2. *Kâmah*. 3. *Madam*. 4. *Afrâj-sachishnîh*.

5. The son of Vishtâspa, born long after this prophesying of Zarathushtra (see chap. IV., 12). He is named Peshôtanu in the *Vishtâspa Yasht*, 4. He is mentioned in the *Bûndahishna*, chap. XXIX., 5; *Vahûman Yasht*, chap. III., 25-32, 36-42, and 51-52. Sections 26, 37 and 38 of the *Vahûman Yasht* states:—(26) *Sâtûnêt Nairyôksanga yêzata va Sraôsha yasharûb min shapîr Chakât-î-Dâîtîg ôl Kanga-daêza î Styâvakhsha î bâmîk kart, afash kâlâ vabîdûnt aîgh:—"Frâj sâtûn, Pêshyôtanû bâmîk! Chîtrômiyân î Vishtâspân, Kayân gadâ, î Daêna râst vaêrâstâr! frâj sâtûn ol denâ Aîrân matâân î li Aûharmazda dât, lakhvâr vaêrât gâs va Daêna khûtâêîh."........(37) Va madam yehamtûnêt Peshyôtanû bâmîk, va Âtarô Frôbâg, va Âtarô î Gaôshnaspa, Âtarô î Bûrzîn-Mitra î pîrûjgar, barâ makhîtûnêt zak drûj î kabad-aôj; barâ khafrûnêt zak aôjdîschâr, aîgh nishîmah î shaêdâân; va yazishna frâj sâjênd, barsûm frâj vastarênd, va yezbakhûnd Dvâzdah-hômâst, [redacted] stâyênd li Aûharmazda levatâ Amesûspendân; denâ zak levîn yemalelûn-am. (38) Frâj sâtûnêt Peshyôtanû î bamîk ôl denâ Aîrân matâân, î li Aûharmazda dât, ôl Arvend va Vêh-rût; amat dravandân ôlâ khadîtûnt barâ dâgînând, ôlâ-shân tûmîtûmîgân va lâ arjânîgân.

6. Comp. Av. *zaurva*, rt. *zar* "to decay.". 7. Av. and Skr. *shudha*, "hunger."

8. Comp. Av. *tarshna*, "thirst," Pers. *tishnagî*.

9 Pahl. *sharîtâ*, a synonym of *pâtakhshâ*.

10. *Min ast-âômandân min-cha mainûgân*.

11. Av. *kahrkâsa*, Pers. *kargas*, "a vulture," who is always anxious to find out corpses to feed himself.

will behold thee and devour this (body) of thine, (when) thy blood will reach the earth, and no waters will (then) reach thy body[1].' "

(83) One (miracle was) that which was connected[2] with the faith[2] of Vishtâspa in the Religion through the advent (into this world) of the Ameshaspentas (archangels) as well as their speeches, and, after that, with his[3] distressful[4] anxiety[5] owing to the heavy[6] loss of lives[6] through the bloodshed that (was caused) by the Arêjat-aspa of Khyaôna, and his[7] later defeat[8] beyond[9] the very (district of) Khyaôna; because of the acceptance of the Religion (by Vishtâspa), and continuously (*yaonamig*)[10] with the intelligent vision causing Vishtâspa to perceive[11] (his) triumph over Arejat-aspa and the Khyaônians. (84) And on account of that most pre-eminent position and harmless[12] sovereignty and splendour and glory owned by him,[13] the simultaneous[14]

1. It is a sort of curse on the unbelievers, for whom no water at death will be available for the purpose of purification, and whose blood will be merged in the earth; that is, they will die without leaving any male progeny behind them. 2-2. *Levatâ vâvarihastan*. 3. Vishtâspa's.

4. *Patisâê*, comp. Av. *paiti* and *sâ* "to torment." The word is also used in Pahlavi in the sense of "a beginning," hence the rendering would be: "and later on with the beginning of his anxiety." West's reading: *patyasât*, "obedience." 5. *Han-dîshishna*; comp. Pers. *andishah*,

6-6. Reading: *garân* ("heavy") *ajân* ("lifeless"). According to DP., *garânigishna*, "heaviness," "burden on the head." 7. Arejat-aspa's.

8. Reading: *pas-darishna*, Pahl. *daritan*, "to tear," "to defeat," Av. rt. *dere* "to tear." West's reading: *pas-gurdân*, "attendant heroes."

9. Huzvaresh word: *lechadôn*, "beyond," or "across."

10. Comp. Av. adverb *yaônêm*, "perseveringly," "constantly." West's reading: *yômig*, "daily;" hence it may mean: "daily with the intelligent vision................"

11. Pahl. *nimûtan*. The sentence may be supplemented thus: "One (miracle was) that which (was) connected continuously with the intelligent vision exhibiting (spiritually) unto Vishtâspa (his future) victory over Arejat-aspa and the Khyaônians."

12. Reading: *a-sîjishnîg*, "without injury," "without pain." West's reading: *â-sachishnîg*, "unceasing." The latter reading may also mean "progressive" (sovereignty).

13. *Benafshâ-cha*; namely, by Vishtâspa. 5. *Shedrûnîtanî baên ham zîmâna*.

sending of the *yazata* (angel) Nairyôsangha[1] to the residence of Vishtâspa by the creator Ahuramazda, as a companion[2] unto Ashavahishta, to make Vishtâspa drink of the spring of life,[3] for[4] the sublime (*madam*) looking into the abodes of the good spirits[4]—that enlightening beverage (*khûrishna*) on account of which Vishtâspa beheld the great glory and splendour[5] (of heaven). (85) Just as this, which the Revelation declares that He, Who (is) the creator Ahuramazda, said to the *yazata* Nairyôsangha thus: "Proceed quickly,[6] O Nairyôsangha, who is the chief of assemblies[7]! to that residence of Vishtâspa, who (has) resources of cattle, (and) who (is) very famous in distant lands; and thou shalt say this to Ashavahishta, thus: 'O Ashavahishta, the authorized[8] (archangel)! thou shouldst take the fine goblet, highly finer[9] than the other goblets which are made [that is, a goblet so fine as (one) made to suit for royalty[10]]; and thou shouldst carry (in it) our excellent (*madam*) *haôma* and

---

1. Av. Nairyô-sangha, name of the messenger of Ahuramazda. It is also the name of a fire that dwells in the hearts of kings, and helps them in their royal functions.

2. Comp. Av. *âkhshti*, or *âkhshta*, "friendliness."

3. *Khayâ aîna*; comp. Huzvaresh *aîn*, Pers.-Ar. *'aîn*, "a spring."

4-4. In order that his spirit may become exalted, and he may be able to look into the sublime abodes of the spirits in heaven. 5. Comp. Av. *râza*, *râz* "to glitter."

6. *Vâz*; comp. Av. *vâza*, "strength," and *vâzishta*, "swiftest," "quickest;" Here *vâz* may also be taken as an aorist imperative of *vâzîtan*, "to drive," or "to hasten," Av. rt. *vaz*. Refer to *Vendîdâd*, chap. XXII., 7: *Nairyôsanghô aêchayata yô dadhvâo Ahurô Mazdâo: "Nairyôsangha vyâkhana! para-âidhi upa-vazanguha avinmânêm Airyamainê, imat sanghôish."*—"He, Who is the creator Ahura Mazda, sent a message to Nairyô-sangha: 'Go thou, O Nairyô-sangha, the cheif of assemblies! drive towards the residence of Airyaman, and speak thus to him.'" Hence the Pahalvi *barâ sâtûn vâz*......would signify: "Go, drive swiftly, O Nairyô-sangha! to the residence of Vishtaspa......"

7. Comp. Av. *vyâkhana* of which *hanjamanîg* is the exact Pahlavi rendering. West's meaning: "the assembler."

8. *Pâtakhshâê*, "empowered," or "proper." 9. *Madam nyôktar*.

10. *Pavan khûtâêîh shâyat-kart*.

narcotic[1] (*mang*) to Vishtâspa, and make him drink it up to the brim[2]—the king Vishtâspa, by whom the (divine) Word[3] has been accepted.' " (86) Ashavahishta, the authorized (archangel), taking the fine goblet from him[4], made the blessed king, Kaê-Vishtâspa, drink entirely the contents[5] of it[5]. (87) And the king of the country, the blessed Kaê-Vishtâspa, lay down[6] when he had undressed himself,[7] and spoke to Hûtaôsa[8] thus :—" O Hûtaôsa ! you are (she) to whom will reach, besides this[9] (Religion), the prompt skill[10] of Zarathushtra of the Spîtâmas, through perseverance[11] in (acquiring) the prompt skill of Zarathushtra of the Spîtâmas, so that (*aê*) you will expound[12] the Religion of Ahuramazda and Zarathushtra."

(88) One (miracle was) this which is revealed thus : " When Vishtâspa, accepting the Religion, praised piety, the demons were rendered inactive in hell, and the demon

---

1. Reading : *mang*, Pers. *mang* ; see Pahalvi *Artâ-Vîrâf Nâmah*, chap. I., § 38 ; II., §§ 22 *seq*. West's reading : *mûî*, " hair " (meaning thereby the *varesa* used for sacred purposes.)

2. *Pavan zak madam frâj*, lit., " full with it up to the brim........."

3. *Zyash î ôlâ gûbishna patîraftak*. By the Word the Revelation is meant.

4. From Nairyô-sangha. 5-5. *Î pavan zak*, " what (was) in it."

6. *Shakbahûnast* ; *shakbah* means in Semitic languages : " to acquire," " to collect," " to toil." In the Pahlavi Version of the Avesta this word is used as the rendering of the Av. word *saêtê* (*shakbahûnêt*) " he lies down." The last meaning is here adopted as it is applicable to the context.

7. *Amat min vastar frâj yehvûnt*, " when he had taken off (his) clothings."

8. Av. Hutaôsa, wife of Vishtâspa, who is mentioned in the *Gôsh Yasht*, § 26 ; *Râm Yasht*, §§ 35-36 ; and *Ashi Yasht*, § 46. She belonged to the heroic family of the Naôtaras. In the *Gôsh* and *Ashi Yashts* Zarathushtra prays [redacted] follows : *Dazdi mê vanguhi sevishtê Dravâspa tat âyaptem, yatha azem hachayêni vanguhîm âzâtãm Hutaôsãm, anumatêê Daênayâo, anukhtêê Daênayâo, anvarshtêê Daênayâo, yâ mê Daênãm Mâzdayasnîm zarascha dât apâtcha aibîsh, yâ mê varezânâi vanguhîm dât frasastîm.*

9. *Barâ hanâ*. 10. *Têj ûnara*, " the prompt dexterity or expertness " of Zarathushtra as the prophet, soothsayer, philosopher, physician, &c. Comp. Av. *thwâ hunarâ* in *Yasna* XLIII., § 5.

11. *Pavan tûkshîshnîh*. 12. *Nîkîzêt*.

Aeshma rushed towards the Khyaŏnian territories, and towards Arjâspa the cruel ruler[1] of Khyaŏna, as that one was the most powerful[2] of the tyrants[3] in that age, (and) he instigated[4] all of them to battle[5] by the most terrible clamour[6]."

(89) And here, too, was manifested a great miracle to the Irânian deputation[7] that had come[8] to the court of the Khyaŏnian Arjâspa; just as this (passage) of the Revelation declares, (namely): "Then directly[9] he[10] called[11] an assembly, (and) Aeshma the unforgivable[12] appeared[13]; he[14] wailed[15] as being without a retinue of followers[16], and he cried aloud thus: 'Distress must be yours, you who are Khyaŏnians, through (your) defeat after your engagement (in battle); henceforth it shall not be that the victory of Irân comes over[17] to the Khyaŏnians from (amongst) the non-Irânians, because of the companionship[18] in the abode of Vishtâspa of that man who is stronger[19] than those that have been born,[19] (namely) Zarathushtra of the Spitâmas.'" (90) When (it was that) that worst[20] kingdom of the cruel Khyaŏnian Arjâspa, which was highly heard of[21]

1. Comp. Av. *mairya.* 2. *Mazvantûm*; comp. Av. *mas-vanaiti.*

3. Av. *sâstar.* Skr. *shâstar,* "an oppressor."

4. *Sârînît* (see vol. XIII., chap. II., § 50); comp. Av. *sâra,* and *sâremnô*; Pers. *sâr,* "incitement," "affliction." 5. *Kûshishna.*

6. Reading: *zeshta-tûm vâng*; comp. Av. *achishta.* According to DP., *zeshtatûm va hand.*

7. *Rama,* "a body of people," "a flock of followers;" comp. Av. *hvâthwa,* "a good retinue," which Av. expression is rendered into Pahlavi by *hû-rama.* 8. *Matâr,* lit., "that had been comers."

9. *Madam pavan zimâna,* "immediately at the time." 10. Arjâspa.

11. Comp. Av. *davaia,* used for the utterance of evil people, as Av. *aôkhta* is used for the utterance of good people. 12. *Tanâpûhragân.* 13. *Nimûtak.* 14. Aeshma.

15. Comp. Av. *garez,* "to cry aloud," "to wail;" Pers. *garzîdan.*

16. Pers. *gurôh,* "a squadron," "a troop of warriors."

17. Comp. Av. *tarascha.* 18. *Ham-hakhagîh*; comp. Av. *hakha.*

19-19. *Zak î takigtar gabrâ min zerkhûntak.*

20. Comp. Av. *achishta,* superl. of *aka.* *Zeshta* is generally used in Pahlavi in the sense of the English words "ugly," "hideous," etc.

21. *Madam vashammûnt.* West's reading: *madam vashlamûnt.*

(before), was cruelly disturbed,[1] that is, by its strong (*frâj*) mutual smiting, and its mutual struggling[2] and mutual slaughter,[3] it was altogether engulfed[4]; and besides, (when) its Khyaônians (were) bitterly[5] much perverted[6] [that is, they were much disabled], the cruel one, that one who was eloquent[7] for blood-shedding,[8] became highly confused,[9] and he clamoured thus regarding (his) worst sovereignty :—"Prompt skill (once) approaches (me) simultaneously when the Khyaônian came (to power), immediately after that[10] prompt skill approaches (him) simultaneously when the Irânian came (to power)."[11]

---

1. *Mar-gaôna khshâft* (generally read *âshâft*); Av. *khshup*, "to decay."

2. *Ham-rân*; comp. Av. *râna*, "a fighter," Skr. *rana*, "a battle-field," rt., *ran*, "to fight," "to agitate."

3. Reading: *ham-khun-rîjishnih* instead of *ham-khârishnih* in DP.

4. *Ham-vashtamûnt*, lit., "was all devoured."

5. Reading: *tâkhal*; comp. Mod. Pers. *talkh*, "bitter."

6. *Khâp-gasht*, "much changed," "much transformed."

7. *Sakhun-vîn*; comp. Mod. Pers. *sakhun-var*, *sakhun-rân*.

8. *Khûn-rân*, comp. Mod. Pers. *khûn-riz*, or *khûn-chakân*.

9. *Madam khshâft*. 10. *Adîn*, "thereupon" "soon after."

11. Meaning that, prompt skill [illegible] at one time a gift of the Khyaônian Arjâspa when he was predominant, but now it has become the gift of the Irânian Zarathushtra.

CHAPTER IV.

About the miracles which were manifested (during the interval) from the acceptance onwards[1] of the Religion by Vishtâspa, until the passing away[2] of Zarathushtra of the revered-*fravâhar* to the best abode, when 77 years[3] had passed away[4] from the nativity, and 47 years onwards from the conference (with Ahuramazda), and 37 years onwards from the acceptance by Vishtâspa of the Religion.

(1) One (miracle was) this which was manifested thus (that) when Zarathushtra chanted[5] (the hymns of) the Religion in the residence[6] of Vishtâspa, it could be seen with the eye[7] that even the animals (and) cattle, and the spirits of the (sacred) fires which were in the midst of the royal mansion, were made to leap[8] with sincere joy.[9] (2) From that,[10] too, was manifest a great miracle like this which the Revelation describes thus: "All the animals and cattle and fires of holy places manifested joyfulness, and all the well-adorned[11] spirits

1. *Frâj*. 2. *Vîkhîz*, (see Bk. VII., Pahl. intro., § IV., p. 18, l. 5 and Glossary, *s. v.*), a corruption of *âkhîz*, "rising," "ascension."

3. The original has here "57 years," which is evidently a mistake for "77 years," for we know from chapter II, § 51, that a period of 30 years elapsed after the nativity, and before Zarathûshtra had a conference with Ahuramazda; adding to this the 47 years mentioned here, the time that should have elapsed from the nativity ought to be 77 years and not 57.

4. *Âvazît*; Av. *vaz*, Sans. *vah*., lit. "to drive," "to be carried swiftly."

5. *Srût*. 6. *Mân*, lit. "a house." Av. *nmâna* or *demâna*.

7. That is, there could be no doubt on the point.

8. *Âkhâmbîhast*........*hu-ravâkhmanîh*, lit. "joy was leapt to." *Âkhâmbîhast*, a denominative verb; comp. Pers. *khamb*, "a trumpet," hence lit., "were summoned to good rejoicings." West. "to dance to."

9. *Hûravâkhmanîh*"; Av. *urvâzeman*, "joy," "friendliness."

10. *Min*. 11. *Khûp-nîvârt*.

and (those) of their ranks[1] manifested strength, (thinking within themselves) thus : 'We shall henceforth be powerful through the practice of the Religion '; when those words will be heard by them, which will be uttered by the holy Zarathushtra of the Spitâmas."

(3) And one (miracle was) the performance by Zarathushtra of the achievement[2] of the (fire) ordeal[2], indicating a free[3] and uninvolved[4] (condition of the soul), in (coming to) the decision and dispensation of justice, which have been mentioned as most decidedly the secrets in the Religion, (and) such (secrets) are of 33 kinds. (4) (It was) this (practice) which after that (time), even until the fall[6] of the Irânian sovereignty, the disciples of Zarathushtra used to observe ; one of the modes[7] (of performing the ordeal was) to pour melted brass over a person, as (was the case with) Ātarô-pâta of the good-*fravâhar*,[8] son of Mahraspend, by whose undergoing (through the experiment) over (the questions of) the Religion and passing[9] through it successfully[*], knowledge (was) spread[10] throughout the world ; and concerning the manifestation which (was) also through that great miracle, this, too, is stated on the same subject in the good Religion, namely :—"When many (people) will observe that they, the wicked ones, (even) believe[11] in that ordeal of fire."

---

1. *Mânâ-shân* ; *lit.* " th[redacted] like them;" Av. Pers. *mân*," to resemble," and *mânâ*, "like," "resembling." West reads *mân-hishânô*, " those quitting the abode," from *hishtan*, " to quit."

2-2. *Var pasâkhtan*. 3. *Bûkht*.

4. *A-girâyîî*, i.e., not involved in sin ; comp. Pers. *girâyîdan*, " to involve," " to wrap round," " to cover." This refers to the *var-nîrang* or the fire-ordeal through which the Prophet and his successors had passed in the public, to prove the infallibility of the truths of the Avesta Revelation.

6. *Han-chapîan* ; Av. rt. *schap* or *chap*, " to break down."

7. *Âhang* ; comp. Pers. *âhang*, " rule," " custom," " manner of proceeding."

8. *Hû-fravard* ; comp. Av. *fravarti*, *fravashi*, rt. *varet* " to guard," hence " the guardian spirit," also Pers. *parvardan*, " to teach," " to educate."

9-9. *Bûkhtan*. 10. Comp. Av. *stere*, " to spread," Eng. *strew*

11. *Haêmnunênd*, " will put faith in."

(5-6) One (miracle was) that which was manifested just after the previous[1] (*pish*) captivity of Zarathushtra and the proclamation[2] of the Religion to Vishtâspa and the people, such as the acceptance by Vishtâspa of the Religion of Zarathushtra from the moment[3] of its advent[4] (into the world), (when) he (Zarathushtra) spoke to him (Vishtâspa) regarding the proclamation[5] of the Religion by the king, thus :—" O Kaê-Vishtâspa ! thou shouldst collect together[6] now the wealth of this faith[6] (*haêm*) and this Religion which is beyond (all) doubts[7], that is, thou shouldst accept this faith and this Religion which exists, which (is) the science of sciences, (and) which thou shouldst accept, O king ! so that[8] by propagating this faith thou mayest stick[9] to it highly[9], just as[10] a new support[11] props up firmly[12] a mill, so[10] be thou the supporter[13] of this Religion." (7) And many a victory of Vishtâspa over Arjâspa the Khyaônian and other non-Irânians in that awful battle, is revealed by the Religion, just as Zarathushtra prophesied[14] to Vishtaspa with (the help of) his spiritual vision.[15]

(8) And one (miracle was) the mastery[16] of Zarathushtra in perfect goodness and healing power and character-under-

---

1. *Pish.* 2. *Avar-gâbishnih.* 3. Lit., " original " (*bûn-*).

4. Lit. " coming," The very fact that the Religion was accepted by Vishtâspa so soon after its Revelation was a miracle in itself.

5. *Paitâkih*, lit., " manifestation."

6. *Ham-vabidûn-âe.*

7. *Arûk-ig*, lit., " without doubt," comp. Pers. *rûk*, " doubt." West reads it *khrôsahô*, " calling."

8. *Aigh.* 9. *Madam yakhsenun-âe.*

10. Observe the idiomatic use of *chigûn*......*chigûn*, "just as....so."

11. *Stûnah*, *Av. stûna*, " a pillar ", rt. *stâ*, " to stand." Pers. *sitûn*.

12. *Madam yakhsenunishna madam yakhsenunît.* This use of the cognate object to denote emphasis is peculiarly Avestic, and shows that the text is a translation of a lost fragment of the Avesta.

13. Lit., " support-keeper." 14. *Châshît* " taught," from Av. *chash*.

15. Here *daêna* is used in the etymological sense, from Av. *di*, " to see," and seems to be the " spiritual vision " (*mainôg-vinishnih*) which is spoken of in the next section.

16. *Ahû-patih*, Av. *ahû*, " the earthly leader or master." West, *gushâyitih*, " disclosure."

standing, and in the secrets[1] of other professions, mysteriously and completely, which are essential (*shâyat*) to the knowledge of the law and spiritual vision, and (to) the display from the Revelation of the incantations which (are meant) for the warding off[2] of death, and the annihilation of the demon and the faery, and the disabling[3] of sorcery and witchcraft; (9) and (in) the marvellous rites[4] about soliciting[5] (the help of) Hvardat and Amerdat for the curing of diseases, and the fighting against wolves and noxious creatures, and the freeing of rain,[6] and the confining of hail, and the binding of spiders,[7] locusts[8] and other terrors (*sahm*) that are opposed to[9] corn, plants and cattle; and (in) several other rites which were kept in use until the collapse of the Irânian sovereignty, and (there) are (several) which have survived even till now along with a few miracles which (are performed) through fires; (10) and (in) the publication and disclosure unto men of many powerful liquids[10] (produced) from wonderful (medicinal) essences,[11] and of remedies for diseases which (are) mixtures[12] (made) by well-experienced[13] physicians, and (of) many spiritual and celestial and aerial and earthly and other world-profiting mysteries[14] which could (only) be attained to by one through angelic sagacity.[15]

---

1. Comp. Pers. *kirâ*, "memory," "the getting of the knowledge of a secret," (Steingass). West, *girâkih*, "retentiveness."

2. *Madam spûkhtan*. 3. *Akârinîtan*.

4. *Afd-nirang*. 5. *Jastan*, Av, *jad*, "to seek," "to solicit."

6. Compare the struggle, as described in the Avesta, between Tishtrya and Apaôsha.

7. *Tâna*, comp. Av. *sînô*, see *Vend.*, Frag. I; Pers. *tanandâ*, "a spider." 8 *Magas*, "locusts," "gnats;" comp, Av. *sînô makhshayaôscha*. Some of the plagues referred to here are mentioned in *Vend.* I.

9. *Patîtyârah*; lit., "opposition." 10. lit., "waters."

11. *Ark* is the technical expression for a certain class of medicinal essences or preparations. West: "of many running waters from marvellous streams (*arâdyâ*)."

12. Comp. Pers., *fragardah*, "mixture"; Pahl, *a-fragart*, "unmixed," (used in the *Dînkard*, Bk. IV., 12); see also my English foot-note on p 27, Bk. V., vol. X.

13. *Hûshâr*, lit., "thoughtful,"; comp. Pers. *sigâlidan*, "to think."

14. Reading *râza*; West, *lâfô*, "praise." 15 Lit., "wisdom."

(11) One miracle (was) of the Avesta itself, which on account of (its) all-best praise[1] (is) the loftiest (of the) statements in the sum-total (*han-gartigih*) of all wisdom of the world.

(12). One (miracle was) the coming from the Ameshaspentas to Vishtâspa, as a reward[2] of his accepting and promulgating[3] the Religion, of such a one, too[4], like Peshô-tanu,[5] and the seeing by that auspicious[6] sovereign of him (who was) the immortal, the ever-youthful one,[7] one needing no food, of a stalwart constitution,[8] and perfect strength and complete glory, mighty and victorious, and a son[9] resembling an angel.

(13). The unique splendour of Peshô-tanu over the kingdom of Kanga-daêza, just as the creator Ahuramazda allotted it to him there, was a manifestation to many also by that magnificent miracle.[10]

---

1. Pers. *aêvâz* or *aêvâzah*, "praise," "fame;"

2. Generally *pâdahishna*, Av., *paiti* and *dâ*.

3. Av. *nivaêdhaya*, from *vid*, "to know"; Pers. *navîd*, "good news," "gospel."

4. *Hanâ-ich*, "such a one, too."

5. Peshô-tânu is in the Av. *Yasht* XXIV, here, and in the *Bûndahishna*, mentioned as a son of Vishtâspa. He was surnamed Chitrô-Miyânak from the most prominent river of that name in *Kanga-daêza*, where he was the ruler.

6. Pers. *farrukh*, "auspicious." 7. Lit., "one without old age."

8. *Rabâ tanû*.

9. *Yazadân hamtâk barâ*.

10. Here end the miracles of Zarathushtra, performed by the prophet during his life-time. The next chapter contains a list of such manifestations of Zarathushtra as took place after his passing away. According to a later tradition the event of the Prophet's passing away was also marked by a miracle. When the Prophet was assassinated by Brâdrûg-raêsha the Tur, he threw his beads at his murderer and killed him, thus vindicating his divine powers.

CHAPTER V.

About the miracles which were revealed after the passing of Zarathushtra of the revered-*fravâhar* to the best abode in the life-time of Vishtâspa.

(1) One (miracle was) this which is revealed by the Religion about the preparation[1] of a chariot for Sraêta of (the family of) the Vaêsrapas[2]—this was through [redacted] celebrated marvel—and the coming to (the ears of) Vishtâspa of the fame of (that) great marvel in connection with that chariot, and the request of Vishtâspa to Sraêta for that chariot, and the response[3] of Sraêta to Vishtâspa :—" That chariot (is) for a holy man whose soul, which (was) Sraêta's in the life-time of Sraêta, and (whose) body (which was) of that (holy) man in the life-time of that body, came visibly[4] together over the earth."

---

1. *Vaêrâstan*, lit., " to adorn," " to embellish."

2. Sraêta mentioned here is probably the one referred to in the Pahl. (*Vend.*) XX., § [redacted] comm. His patronymic, [redacted] given here, is Vaêsrapân, which name is spelt Israzân or Israpân in the Pahl. (*Vend.*). In section 7 of this chapter the spelling used is Israpân. The Sraêta of the Dînkard, Book VII, is certainly not the Av. Thrita, son of Sâyûzdri, whose Fravashi is worshipped in *Yasht* XIII., § 113. West thinks that as the legend in the text appears to refer to the soul of Sraêta, revisiting the world to meet Vishtâspa, this Sraêta may have been the warrior Sraêta, the seventh brother, employed by Kai-Ûs, about 350 years earlier, to kill the " frontier-settling " ox of that time.

3. *Pasakhûn*, comp. Av. *sâkhenî*, *sangh*, " to speak."

4. It must be remembered that the prophet is performing the miracle from the other side of death, hence he necessarily has to use the soul of one who has already passed on to the next world, but the body must necessarily be the body of one who is living. The miracle as described is at first sight rather vague and chimerical, but the leading ideas are the same which we find described in the spiritualistic experiments narrated by the most eminent scientists of our age.

(2) The soul of Sraêta, on account of the driving[1] of that chariot by that Sraêta to that man of righteous[2] vision, was[3] manifest to his sight thereby; it was (thus) seen (by him) it is said, and not by doing anything else.

(3) The blessed Kaê-Vishtâspa, when he became aware of this miracle at that time (by) listening[4] to[5] the Revelation, (in order that) this miracle, too, may be best manifested to the world in a pure form,[6] and (that) the supremacy of the Mazdayasnian Religion may be best proclaimed,[7] wished that it may be exhibited to the people of his region. (4) A great miracle was simultaneously[8] manifested to Vishtâspa and the people of the world, just as it is related in the Revelation, namely :—" Then the Archangels sent down the soul of that (Sraêta) from the brilliant Garô-demana towards the earth created by Ahuramazda, from the light it walked forth towards the soul of Vishtâspa and he, Vishtâspa, proceeded in the light to meet it, towards the propitious south." (5) He (Vishtâspa was) the more talking[9] amongst the talkative, and more questioning amongst the questioners; and he accosted everyone whom he saw and, likewise,[10] listened attentively[11] to those who spoke to him; when they had (just) a sight of him they stood (still), and they carried[12] obeisance to the soul and the person of Vishtâspa.

---

1. West also, *râdînîtan*, " to drive." 2 *Yasharûbih* for *yasharûbîk*. 3. Lit., " is " (*yehvûnêt*).

4. Comp., Pers. *shnavidan*, "to listen." Av. *sru*, "to hear."

5. *Min*, lit., " from."

6. *Dagyâ*; West's reading gêhânîgîh, " worldly existence."

7. *Karîtunâgîar*, from Huzvâresh *karîtuntan*, rt. *karra*, " to invoke," " to call."

8. *Ham-bût-dîd*. or *ham-bûd-ast*; comp. Pers. *ham-bûdah ast*.

9. Pers. *yâvagî*, " talkativeness," generally used for a foolish talk. The familiarity of Vishtâspa with the poorest of his subjects is described here. West, " acquiring," " gaining." 10. *Aêdûn*. 11. *Madam*.

12. Lit., " showed."

(6) It was immediately after that, (but) not long after, that[1] he, the calamity[2]-striker[3], came running along with the soul of Sraêta of (the family of) the Vaêsrapas, from the horrid quarters of the north[4]; that is, he was himself black and his actions, too, were extremely[5] wicked[5], the most destructive[6] of the demons.[6] (7) And he (the demon) so self-distressed therefrom, cried out to the soul of Sraêta thus :—" Give distress[7] to him who (is) the driver, (and) who (is) thine, (namely) Vishtâspa, he is highly perverted[8] for sincere companionship[9]; and by that you shall be worthy of the highly pure holiness, (but) not by things which (are) shadowy[10]; that is, (it[11] is) the best amongst existing things[12] not for (any) earthly recompense,[13] but for the love of holiness (itself)[14]."

(8-9) When he had listened to those words attentively,[15] Sraêta of (the family of) the Vaêsrapas stopped in front of the carriage[16]; and he spoke in these words[17], namely :—" O mighty king Vishtâspa! I bestow this self-driving[18] chariot on thee

1. *Amat*, lit., " when." 2. Reading: *î âdrang zatâr*, " who is the striker of affliction."

3. That is, the evil spirit 4. *Min apâkhtara nafmak î âdrang*; see Pers. *âdrang*, " grief," " heavy calamity," " ruin." West, *âgrand*, " horrid.' The word might also be read *afrvad*, Pers. *afr*, " the north-wind."

5-5. *Sihâ sihâ*, lit., " black black " or " very black."

6-6. *Âdrang-tûm min shaêdân*. 7. *khvârih*, comp. Pers., " distress;" intensive form *dûsh-khvârih*. West, *khûd âyêt*, " comes himself."

8. Here *vârûnih* for *vârûnih*; Pers., *vârûn*, " inverted,' " unfortunate." West's reading : *khvârag*, " maintenance " 9. Reading: *khûp ham-hakhagih*. West, too, reads *khûp ham-hakhagih*, " good fellowship ; " it might also be read *khûp hamîshagîh*, " for ever."

10. *Sâêg-âômand*. That is, not substantial. West : " protective."

11. Namely, holiness. 12. *Hatûn pâhlûm*. 13. *Nîrmad î gaêhî*. The word *nîrmad* is used off and on in Pahlavi for the fees of a Zoroastrian priest, or for his share in a diocese (*panthak*).

14. Holiness is to be practised not for any earthly reward it brings, but for its own sake, as the proverb goes : " virtue is its own reward."

15. *Madam*. 16. Pahl. *vâsha*, Av. *vâsha*, Sans. *vâha*, Lat., *vehiculum* " a waggon," from Av. root, *vaz*, to carry. West's reading : *levînô-vakhsh*, " the early bestower." 17. *Aêdûm pavan gubishna*. 18. Lit., " without (*barâ*) a driver." Apparently the miracle of the chariot is an allegory.

for (thy) holiness, and only[1] for (thy) love of purity, which is the best of existing things[2]; and thus much for purity as (is) the best for purity, and thus much for the soul as (is) the best for the soul." (10) On the whole,[3] he obtained possession of the gift, whereof (*aigh*) he announced the acceptance three times.[4]

(11) Then that one chariot became (*yehvûnt*) two chariots, the one[5] spiritual and the other[5] earthly; and in the earthly (one) the blessed Kaê-Vishtâspa drove over to the province of the Naŏtaras[6] in sincere joyfulness[7] (and) devotion, and in the spiritual (one) the soul of Sraêta of (the family of) the Vaêsrapas (drove) over to the best abode.

(12) One (miracle was) that which (was) manifested in the 57th year onwards from the acceptance of the Religion by Zarathushtra, and at the coming of the Religion to the seven *kaêshvars* (of the earth); (and) in the life-time of Vishtâspa it was manifested in this manner[8] by the coming (of people) from the (several) *kaêshvars* to Frashaôshtra of the Hvôvas,[9] desiring for the Religion; just as the Revelation declares, namely:—"The two, whose names are as follows[10]:— Spitûish and Arezurâspa[11]—came running to Frashaôshtra of the Hvôvas in search of wisdom."

---

1. *Aêvâcha.* 2. That is, virtues. 3. *Hamîh.* 4. Probably Vishtâspa repeated the *Ashem Vohu* formula three times.

5-5. Mark the use of *zakâi*........*zakâi*, "the one......the other."

6. According to the *Bûndahishna*, Naŏtara was the descendant of Mânûshchihar of the Kayânian dynasty to which Vishtâspa belonged. Hutaôsa, the wife of Vishtâspa, also came of the Naŏtara family.

7. *Hû-ravâkhmanîh.* 8. *Aêdûnîh*; West: "a circumstance."

9. He is the Ferashaôshtra Hvôgva of *Yasna* LI, 17, the brother of De-Jâmâspâ, and the father-in-law of Zarathûshtra. He was one of the first disciples of Zarathushtra.

10. *Mûn aêtûn shem yehvûnt.* 11. According to the *Bûndahishna*, these two personages were the high-priests of the two *kaêshvars*, Fradadhafshu and Vidadhafshu, respectively. They were brothers, sons of Uspâsnû, and their *fravashis* are remembered in the *Fravardin Yasht*, section 121.

(13) And it is clear from the Avesta that as soon as so much of the glory and wonder (displayed) by[1] Zarathushtra to Vishtâspa and (his) country-people, and that (displayed) in the coming of the Ameshaspentas in the presence of Vishtâspa, from the sky to the earth, in witness[2] of the highly[3] true prophetship[3] of Zarathushtra, and even that regarding Peshô-tanu and the chariot of Sraêta and other matters, which are written above, were observed, (people) accepted from Zarathushtra entirely those words (which were) in praise of Ahuramazda[4]. (14) And if the marvellousness of that splendour and glory, which is described above as observed, had not been manifested to those wise men of these (different) regions, as (it is) declared by the Avesta; and if king Vishtâspa and those wise men of the *kaêshvars* had not looked over this Avesta which became manifest along with so much splendour and marvellousness that appeared to them[5] from it,[6] (but) had abandoned the same by disbelieving[7] it[6], it[6] would[8] not have survived to our times.[8]

---

1. *Madam*, lit., "over."

2. *Gaôkâsth*, originally *gaô-âkâsth*.

3-3. *Madam râst vakhshvarih*.

4. That is to say, one got converted to the Religion and became Ahuramazda-worshipper. This passing remark well indicates the object with which the Prophet performed these miracles. It was neither for self-glory nor for working upon the simple faith of the king and his people, but in order to turn their minds towards the One God and His worship.

5. *Ôl olâ-shân azash paêtâk*. 6. The Avesta.

7. Comp. Pers. *bâvar-dâshtan*, "to believe;" hence *avî-bâvar-dâshtan* means "disbelief," "scepticism."

8-8. Lit., "would not have continued (to exist) to our times."

CHAPTER VI

About the miracles which were revealed after (the death of) Vishtâspa until the collapse[1] of the Irânian sovereignty.

(1) There are miracles which were revealed after Vishtâspa until the overthrow of the Irânian sovereignty, besides (*jvît*) those (manifested) from the faith[2] in the ordeals, and from the accomplishment of other Avestic rites and great powers of the superior Behram Fires, and many other acts of glory[3] pertaining to the Religion, which have been associated[4] with the disciples of Zarathushtra.

(2) Even after the devastation by Alexander which had reached Irân, many (things) were brought again together from a scattered condition by the rulers[5] who (came) after him[6]; there was one (ruler) who ordered (those things) to be deposited in the (*Ganj-î-Shapîgân*) Treasury of Shapîgân.[7]

(3) And, likewise, (the records of) the fame[8] and names of great[9] rulers and high-priests, according as they came

1. *Hanchapîan.* 2. *Vâvarîgânîh.*

3. West: *varich-gârîh*, "religious observances."

4. Lit.. "connected with." 5. Referring to king Valkhas (Vologeses I) the Ashkânian, and kings Aretakhshathra and Shahpûhrs of the Sâsânian dynasty. 6 That is, the Greek emperor Alexander the Great.

7. The treasury where an accurate copy of the Avesta and Zend, written on cow-hides in golden letters, is said to have been deposited by Jâmâspa, by the order of the Kayânian monarch Vishtâspa. The name is written Ganj-î-Shapîgân, Ganj-î-Shaspîgân, or Ganj-î-Shapân; also Ganj-î-Khûdâyân in the Dînkard, Bk. V. In Pahlavi the word *shapîg* is used for the sacred shirt (*sûdrah*) of the Parsi-Zoroastrians; so the name *ganj-î-shapîgan* may mean: "the treasury of the (religions writings of the) Zoroastrian *Bastêkâstîyân*" of ancient Irân.

8. *Âfrîhastan.* 9. *Madam.*

one[1] after the other[1] for the organisation[2] of the Religion and the world at different times and at different places; and even of[3] the apostate-tyrants who have appeared,[4] and whose coming was manifest and well-known at different times for the destruction of the Religion and sovereignty and the world (in general[5]).

(4) Just as from amongst the rulers (there was) Vahumana,[6] the son of Spentô-dâta, regarding whom this, too, is mentioned in the Avesta :—"Vahumana, the truthful and the best organiser[7] of the community[8] from amongst the Mazdaysnians."

(5) And from amongst the high-priests (was) Saêna,[9] just as about him, too, it says, namely :—"It will be 100 years to the Revelation when Saêna will be born, and 200 years when he will pass away: he, too, will be the first Ahuramazda-worshipper whose life will be of 100 years, and who will walk forth on this earth with 100 disciples."[10]

(6) And from amongst the devastators (was) Alexander, just as about him it is also said in the Revelation, thus :—"Know

---

1-1. *Âkhar âkhar.* 2. Lit "ornamentation," "preparation."

3. Meaning: the records of the evil notoriety and names of. 4. Pers. *padîd*, "apparent." West, *patît*, "penance."

5. That is, for the destruction of the Religion, government and everything else. It is possible that the word *padît* might have been inserted by the copyist through mistake.

6. Vahûmana was the son of Spentô-dâta and a grandson of Vishtâspa. He was the last of the Kayânian rulers of ancient Irân. His name does not occur in the Avesta. Spentô-dâta is the celebrated hero, Ispendiyâr, son of Gûshtâspa, of the *Shâh-nâmah*, with whom ends the Avesta Kayânian dynasty.

7. *Kerdârîdm.* 8. Av. *hanjamana.* 9. He is the Saêna of the Avesta, who is here called Shaĉnava in Pahlavi.

10. This is a quotation from the *Fravardîn Yasht* section 97:— *Saênahê Ahûm-stûtô ashaônô fravashîm yazamaidê, yô paôiryô satô-aêthryô frakhshtata paiti âya zemâ.* "We praise the *fravashi* of the pious Saêna, the son of Ahûm-stûta, who first appeared upon this earth with a hundred disciples."

that (*aê*) he, who (is) Aêshma[1], will inflict all-desolating[2] winters on each[3] and every one of the creatures[3] without[4] being seen[4], the wicked one[5] who is Alexander of evil glory."

(7) And from amongst the head-priests (were) Arezvâŏ,[6] the meaning[10] of whose name (is) "pure speech"; and Srûtô-spâdhâŏ,[7] the meaning of whose name (is) "beneficial intonation"; and *Zrayanghâŏ*,[8] the meaning of whose name (is) "the lord[11] over the seas"; and *Spentô-khratvâŏ*,[9] the meaning of whose name (is) "propitious wisdom."

(8) Just as about them this, too, it declares, namely:—"I declare thy manifestation[12] and the tokens, too, of their fame[13]:—'When it will be 400 years to this Ahuramazda-worshipping Religion of thine, in the course of (*baên*) which (*denâ*) irreligion will come[14] to an end[14], the people of the world will observe the appearance[15] of a number[15] of

---

1. The demon of destructive wrath, called Esmodeus in the Old Testament.

2. Reading: *ham-ayâvag*. Comp. Pers. *yâvagî*, "loss," "ruin." It can also be read *ham-ayâzag*, "shaking," "trembling" from Persian *yâzeh*. West, *ham-ayâzakô*, "of like purpose."

3-3. *Pavan hich min dâmân*.

4. *Nihânîhâ*; compare the expression *nihân râbishnîh*, "moving secretly," which occurs as a rendering of the Avesta word *marshaŏnem*, in *Vend.*, XIX., 1; there it is applied to *Sîj*, the demon of death. West reads *apashîmân gêhântha*, "the impenitent world."

5. *Mar*, Av. *mairya*.

6-9. These are called in the Dînkard, Bk. VII., chap. VI., § 7; Arezvâk, Srûtavôk-spâdâk, Zrayanghâŏ and Spentô-khratvâŏ. They are the four high-priests mentioned in the *Fravardîn Yasht*, § 115:—*Arezvâŏ Srûtô-spâdhâŏ ashaŏnâŏ fravashîm yazamaidê. Zrayanghâŏ Spentô-khratvâŏ ashaŏnâŏ fravashîm yazamaidê*. The last two names are here transcribed in their Avesta form, and are in the genitive singular.

10. *Vijârishna*, "explanation."

11. Reading the word as *ahû*, "lord." West's rendering: "ocean existence."

12. *Paêtâgîh î lak*, "thy appearance" "sight." 13. *Va ôlâ-shân âshkârakîh dakhshak-ich*.

14-14. To *lêlyâ yehvûntan* comp. Pers. *shab shudan* "to terminate."

15-15. *Pavan mar paêtâkîh*. *Mar* here means "a number of," Av. *mar*, "to count."

planets as well as stars; and of those who are mine during the century[1]—according to a moderate view[2] who have been amongst mankind for thirty years[3]—the holy Arezvâō and those three others of them, who are the holiest of the (human) existences[4], (and) who (are) the most exalted lords[5] and best *dastûrs*[6] of the period.' " (9) And this, too, (is added), namely :—" (It is) they who, during the fifth and sixth centuries, will glorify the Ahuramazda-worshipping Religion, and none of them[7] will save (his) soul except by the coming of (these) four;" [the exposition (is this) that everybody[8] will stand through the spiritual guidance (*dastôbarth*) of these four,—namely, Arezvâō and Srûtô-spâdhâō and Zrayanghâō and Spentô-khratvâô—who[9] will seek[9] the thoughts, words and deeds of all those four[10] through the *mânthras*.]

(10) And Rashnû-raêsha[11] (was) the apostate[12] of that age, when much injury (was done) to Justice; and this, too, is declared about it, namely :—" On all those who are the creatures of Spentâ-mainyu, and who believe highly[13] in those men, (namely), Arezvâō and those three others, calamities will be inflicted by him."[14]

1. West here remarks: " If the chronology in the *Bd.* xxxiv, 7, 8, were correct, the interval between the first revelation of the religion and the death of Alexander would be 272 years, and this would make the 400th year of the religion coincide with B.C. 195. The four successive high-priests insure the continuance of orthodox religion for more than a century, or well into the sixth century of the religion as mentioned in § 10."

2. *Mayân mînishnih*; *lit.*, " moderate thinking."

3. Lit., " 30 winters." Evidently a distinction appears to have been made here between [redacted] *sdlak* and a *zimistâna*, though it is difficult to see exactly what it is. 4. *Haltân*.

5. *Madam radiâm*. 6. *Dastôbariâm*. 7. *Ôlâ-shân lâ aîsh*. 8. *Aîsh*.

9-9. That is, " everybody will stand, who wishes for, or seeks (them)." 10. *Ôlâ-shân kôlâ* 4.

11. He is mentioned in the *Dînkard*, Bk. III., Dasturji Peshotanji's edition, vol. V., § 198, in which his ten monitions against Saêna aforesaid, are given. He flourished two centuries later than Saêna.

12. Av. *ashemaōga*. 13. *Madam*.

14. Rashnû-raêsha. Pahl. *min zak bîshûdrîh bîshî havâ-and*.

(11) And from amongst the organisers of the age[1] (was) Areta-khshâtra,[2] the descendant of Pâpak, as regarding him this, too, is declared, namely:—" Who (is) that powerful Kaê-Areta-khshatra, who (is) mighty, who (is) an embodiment of commandments, who (is) awfully armed,[3] who (is) the lord in whose residence (the angel) Ashish-vangh, the good[4] and bright, walks forth in a virgin body,[5] who (is) virtuous, who (is) very (*kabad*) bold, who (is) of a beautiful stature (*hû-raôsta*), who (is) high-girt[6], who (is) truthful, who (is) glorious and noble (*âzâta*)[7]? (12)[8] Who is he that on the outbreak of war[9] seeks success[10] for himself with (the strength of) his own arm? who is he that on the outbreak of war encounters his enemies with (the strength of) his own arm?"

(13) Tanû-sara[11] (will be) as his assistant, as about them this, too, it says:—" Zarathushtra inquired of him[12] again

1. *Avibâma* for Av. *aivigâma*.

2. The well-known founder of the Sâsânian dynasty of Irân. For his life see the Introduction to my edition and translation of the Pahl. *Kârnâmag î Artakhshtar î Pâpagân*. He is called Kaê-Areta-khshatra, because his pedigree is traced from the Kayânians. 3. *Shaft zayana*. 4. *Vanguhi* is a recognised epithet of Ashi. 5. *Kanîg korpa*.

6. *Bûland aivyâsta*. 7. Most of these epithets are applied to the *yazata* Ashi-Vanghui in the *Fravardîn Yasht*, § 107: *Yênghê nmânê Ashish Vanghui srîra khshôithni fracharaîta, kainînô kehrpa, srîrayâô ashamayâô, hu-raôdhayâô, uskât yâstayâô erezvaithyô raêvat chithrem âzâtayâô*.

8. This section seems also to be a quotation from the Pahlavi Version of the *Fravardîn Yasht*, § 107, with reference to the hero Karesna, son of Zbaurvant:—*Yô azgatô arezyayâô havaêibya bâzubya, tanuyê ravô aêshishtô; yô azgatô arezyayâo havaêibya bâzubya, hamerethem paiti yâidhishtô*.

9. *Arîg*. 10. DM. has *frâkhûth* "ease," "prosperity"; possibly *fîrûjîh*, "victory," "success," is here meant.

11. This name is generally spelt so as to read *Tanû-sara* (lit. "the head of the embodied existence"), *Tanû-gîra* (lit., "the conqueror of the embodied existence"), *Tanûvasar* ("of hairy body"), *Tôsar*, and *Tansar*. He was the *dastûrân-dastûr*, the head-priest, and the prime minister of the first Sâsânian king, Ardashîr Pâpakân. He played a very important part in reforming the Religion, and it was mainly through his efforts that the lost Avesta fragments were gathered together and compiled in the present form, and translated into Pahlavi. This explains the reference in the text. Tanû-sara's letter to Gûshnasp-shâh, king of Padashkhvârgar and Tabaristân, was translated into Arabic by Ibn-al-Moqaffa, and is still preserved to us (*vide* Darmesteter's edition in the Journal Asiatique, 1894, I.p. 185-250, 502-555). See my papers on "Tansar's Alleged Pahlavi Letter to the king of Tabaristân," read before the B. B. Royal Asiatic Society. 12. Of Ahuramazda.

thus :—' Who is the most health-giving for the country, which the demons have enchanted away[1] from (all) good things? to whom has the office of its *dastûr* been assigned[2] for the teaching of the wicked and the false ? ' (14) To him Ahuramazda replied thus : 'The potentate[3] (is) for keeping the country salutary, who has not exceeded[4] (the limits of his authority), [that is, he does no harm to the good], who is well-directing [that is, he issues righteous commands], who is of noble blood[5] and also a priest, who (is) versed in warfare (*patkâr*[6]), renowned in the land, (and) holy ; such a one[7] is the most health-giving (ruler) of the country.'[7] (15) And this I declare to thee, namely : ' The apostasy of destruction is like unto a four-footed wolf, that[8] gives up the world to a confused formation[8] [that is, it drags it into confusion by its action] ; it is he who afflicts[9] the opulent person [that is, he robs him of his wealth] with[10] a murderous hand;[10] and he throws into confusion superior habitations[11], the homes of (the people of) the world. (16) But horrible strife[12] doth descend upon that country, besides the wicked *daêva*-worship[13], (and) besides the dishonest slander ; nor does the horrible strife, nor the wicked *daêva*-worship, nor the dishonest slander disappear[14] from that country, until they (the people of the land) acknowledge[15] him,

---

1. *Avispârt*, "delivered away," "removed." 2. *Debrûnt*, lit., "conveyed."

3. Av. sâstar, Skr. *shastar*, "a ruler," "a king." Lit., "the potentate of a country (is) for rendering it healthy."

4. *A-raftag*, lit.," not gone (beyond)."

5. *Âzâta taŏkhmah.*

6. Or, "in (religious) controversies."

7-7. Meaning that, such (people are) the best restorers or reformers of the country. 8-8. *Mân zak gêhân frâj yehabûnêt ôl variag tâshishnih.*

9. *Vimârinêt ;* the Persian word *bîmâr* is also used sometimes in this sense.

10-10. *Khûnishna dast.* West reads *khûnyân dast*, "by the hand of the assassin." It might be read : *khûnîgân-dast* or *khûn-yehvûn-dast*, "a bloody hand."

11. *Madam katrûnishnîh.*

12. *Avârûn an-âshtîh*, "immoral discord," "wicked struggle."

13. Reading : *daêva-nîyaishna.* 14. *Avisâîhêt*, lit, "is annihilated."

15. *Yehabûnd padîrishna*, "they give acceptance to."

the priest who (is) the spiritual guide, who (is) the eloquent[1] speaker[1], who (is) the truthful preacher, who (is) the holy Tanû-sara. (17) And when they will accept as (their) spiritual leader him who is the holy Tanû-sara, the eloquent speaker, and the truthful preacher, then those (people) of the land will obtain redress[2] whenever they desire it, but not (so) by unlawfully[3] deviating from (*min*) the Zarathushtrian Religion."

(18) And as to the restorer of the Religion, Âtarô-pâta, son of Mahraspend, the descendant[4] of the Fryâna[4] (race), (and as to) the nature[5] of the high connection of the glory with (his) family, this, too, the Revelation mentions, namely :—" When, righteousness is exalted[6] by the descendants and offspring[7] of the Tûrânians, when it is said[8] to be elevated by the Fryânas, [that is, when it is there accepted by them[9]], they further the material world of holiness with perfect[10] understanding,[10] and involve[11] the wicked in distress ; and, O Zarathushtra ! they, too (*ham*), rely[12] on Vahûmana, their joy (is) in the words (of[13] Ahuramazda[13])."

1-1. *Pûr gûftâr ; pûr* meaning lit., " full." " complete," " perfect."

2. *Baîshâzînishnîh*, " the remedy of a disease." 3. *Lâ-âînînak*.

4-4. *Fryâna nâf*. The Fryânas were a border tribe, a clan of the Tûrânians. They appear to have been friendly to the Irânians, and were converted to Zarathushtrianism. According to the author of the Dînkard, Âtarô-pâta-i-Mahraspend was a descendant of this race. Doubts must have been felt by certain classes of the Irânians as to whether so much piety and zeal for the Religion could sincerely be shown by a Fryâna, hence the writer cites the authority of the Gâthâ wherein the Fryânas are alluded to. The passage quoted here is a Pahlavi translation of the *Yasna, hâ* XLVI. § 12 (see Mills, p. 262). Dr. West instead of reading *Fryâna nâf*, reads *pûrsishna va vâch* " questions and statements."

5. *Chîgûnîh*. 6. *Lâlâ yehamtûnêt*. 7. *Naftagân ;* Dr. Mills in his translation of the Gâthâs reads *nafteshô*. *Nâfân* and *naftagân* stand for the Avesta *naptyaêshû and nafshuchâ*, which are both connected with the Sans., *nâbha*. 8. *Gûft* may be for Av. *aŏjyaêshû*.. 9. The Fryânas.

10-10. That is, *Ârmaiti*, " devotion," " humility." 11. This seems to be a translation of the Avesta word *thwakhshanghâ*. 12. Av. *aibî mŏist*.

13-13. Added from the Gâthâ XLVI. This whole quotation is very interesting like other similar ones occurring in the Dînkard, as showing that there were more than one edition and translation of the Avesta, extant at the period, out of which only one has survived to us. It is also probable that the author is giving his own explanation of the Avesta. The Pahlavi version of the Avesta passage, as we have it at present, is :—*Amat lâlâ yashardîîh min nâfân va naftagân î Tûrân aôjît pavan Fryânân zak gûft* [*aîgh tamâ padîrishna yehvûnêt*], *pavan bûndak mînishnîh gêhân frâj yehabûnd pavan tûkhshâkîh ; aêtûn ôlâ-shân ham pavan Vahûmana katrûnd* [*pavan frârûnîh*], *ôlâshân zak î Aûharmazda râmînîtârîh yemaleluûnd* [*zak mandavam yemalelûnd zyashân râmînîtârîh azash yehvûnêt*].

(19) "The birth of Zarathushtra is from us who are the Ameshaspentas; we, who are the Ameshaspentas, are thus liberal to thee."

(20) Âtarô-pâta was a descendant of Frashâ-vakhsha,[1] (and) well-destined; regarding him this, too, is revealed, namely :—"That steel[2] age, in which that man, Avarethrabâô,[3] will be born, the organiser of prosperity, the furtherer of holiness, possessing a high status in society,[4] son of Âtarô-pâta, son of Mahraspend :—'I admire also this Avarethrabâô, the restorer (of the Religion), this one (*aê*) who (is) of the holy fravâhar.[5]' "

(21) And (about) Vakaêdrûg-dah,[6] the descendant

---

1 The name occurs in the *Fravardîn Yasht*, sec. 109 : *Frashâ-vakhshahê ashaônô fravashîm yazamaidê*. He seems to be a progenitor of Âtarô-pâta. The Pahl. *tûm* at the end of the word, is sometimes used as a variant of *taôkhma*. Hence *Frasha-vakhsha-tûm* means " of the family of *Frashâ-vakhsha*." Âtarô-pâta flourished in the reign of Shahpûr II. (A. D. 309-379.)

2. Comp. Pers. *fûlâd*, "steel." According to the Pahlavi writers the world has already passed through three ages: the gold age, the silver age and the copper age; we are now in the fourth and the last, namely, the steel age.

3. This name is found written in Avesta characters. From this and the former passages it appears that this Avarethrabâô is the same personage who is known as Zarathushtra, the son of Âtarô-pâta. The book of advice known as *Andarz-i-Âtarô-pâta* was written by the latter for the instruction of this Zarathushtra. Âtarô-pâta was the high-priest and prime minister of the Sâsânian king, Shahpûhr II. The *Fravardin Yasht*, § 106, refers to one Avarethrabâô, son of Râstare Vanghant, whom Dr. West identifies with this Zarathushtra, son of Âtarô-pâta. This theory however cannot be accepted for the following two reasons :—(1) The list of names given in the *Fravardin Yasht* is, as far [redacted] these names can be identified, arranged in the order of the times in which the persons flourished. If so, Avarethrabâô, son of Râstare Vanghant, would belong to the age of the Prophet's immediate successors. (2) It does not appear that any of the names in the *Fravardin Yasht* belong to the Sâsânian period. Areta-khshatra and Tanû-sara had greater claims for the inclusion of their names in the list than Zarathushtra, the son of Âtarô-pâta.

4. *Hanjamanîg*. 5. This is a quotation from the *Fravardîn Yasht*.

6. The reading of this name is doubtful. It may be *Vakedrûg-dâ*, Av. *Vâkhedhrô-dâ*. The name does not occur elsewhere [redacted] the name of a person, and therefore cannot be identified. Av. *Vâkhedrakae* is the name only of a mountain in the *Zamyâd Yasht*, § 4.

of Mânûshchihar,[1] and the ancestor of Âtarô-pâta, the well-destined, it[2] speaks thus :—" From him was Avarethrabâô (born)" ; and from this one (will be born) also those who are the opponents of the Religion, the arch-infidels whom they call also Mazdakians.[3] (22) As this, too, it[2] says about them, namely :—" Thou shouldst pore over this Religion of mine with a spiritual mind,[4] O Zarathushtra ! [that is pore over it exceedingly (*kabad*)], when many, tutored by infidels, proclaim the practice of righteousness and priesthood as (conditions of) sinlessness, (though) they are (really) un-informed (people), and practise (them) little." (23) In the Mazdayasnian Revelation this (is declared), namely :—" Observe thoroughly the Revelation, and seek a redemption for them, or (*va*) for any one whatever of them, who[5] have been disturbers of the whole material world[5], and are not restrained[6]

1. In the *Bûndahishna*, chap. XXXIII, Âtarô-pâta's genealogy, as well as that of other high priests, is traced back to this Mânûshchihar. He must not, however, as it is sometimes done, be confounded with the Kayânian king Mânûschihar. 2. The Revelation.

3 The followers of the heretic Mazdak who is supposed to be one of the followers of Mânih, who was put to death in about A.D. 276-277. Mazdak was put to death in A.D. 528. " All men, Mazdak said, were, by God's providence, born equal—none brought into the world any property, or any natural right to possess more than another. Property and marriage were mere human inventions, contrary to the will of God, which required an equal division of the good things of this world among all, and forbade the appropriation of particular women by particular men. In communities based upon property and marriage, men might lawfully vindicate their natural rights by taking their fair share of the good things wrongfully appropriated by their fellows. Adultery, incest, theft, were not really crimes, but necessary steps towards re-establishing the laws of nature in such societies. He preached on abstenence from animal food, other than milk, cheese or eggs, on simplicity of apparel, etc.," (Rawlinson, *The Seventh Oriental Monarchy*, p. 343). The Pahlavi text refers to a third impostor like Mazdak, who preceded the latter, and who must have flourished in the time of Âtarô-pâta, two centuries earlier. He might be a follower of Mânih.

4. Reading : *ahû-mînishna*, lit., " (with) the mind of a spiritual guide." Reading . *hû-mînishna*, lit., " (with) sincere meditations."

5-5. *Lit.*, the heretics " who have become opponents (of the good Religion) in the material world." 6. *Agiriftâr*, lit., " are uncaptivated by."

by the prescribed[1] rules of holiness, which are (meant) for the best among the living ones; and such is the Religion of the Ahuramazda-worshippers; (but) they grant freedom to their own race, they declare actions for their own, and grant to their own the share (thereof). (24) As to food and provisions they are careful, so that they say that food should be in proportion to (one's) hunger; as to procreation they say that their lineage should be declared through the mothers; and concerning wolfishness[2] they proclaim[2] that anything they would do in the manner of wolves they should do to the gratification of (their) desires; their offspring is like that of the wolf after the mothers. (25) They form their lineage through the mothers, they would buy a woman like cattle[3]; also those of the offspring (that are born to them) as son-brothers[4] they take to young women,[5] (saying) thus: 'We have delivered them to you to be mothers (*ôl amth*),[6] it is not possible that you should stand to them but as mothers;' they do not even believe in an ordeal, not even when one submits himself to it openly [that is, acquits himself]; they swear falsely[7] in the case of their children, so that the sin of promise-breaking[8] accrues through them highly (*madam*), and even in their own selves."

1. *Âyîn-âômand*, lit., "regular."

2-2. *Gûrgîh khûnînd*, Pers. *khwândan*; otherwise, "they wickedly practise (Pers. *khûnîdan*, *khûn*, "blood") wolfishness."

3. *Ôlâ-shân nâîrîk-î gaôspend zabûnând.*

4. An appropriate expression for the issue of an inhuman union.

5. *Bar*, probably, from Avesta, *barethri*. Pers. *bar*, "a young woman." *Bar* also means "embrace," Av. *vara*. The text apparently refers to the spread in Persia of the teachings of an alien school of philosophy. 6. Pahl. *am*, "mother."

7. Lit., "They deceive (others) as to their children." With reference to this passage West remarks:—"This quotation, from a Pahlavi version of an Avesta text, would probably be very applicable to the state of the Persian people at many periods in the fourth and fifth centuries, when heresy was prevalent, and orthodox Zoroastrianism was by no means universal. Some of the evils mentioned are inseparable from slavery at all times."

8. The sin of *mitrôg-drûjîh*, or breaking a promise, referred to here, includes also the taking of a false oath.

(26) Regarding the reformation (*ârâstârîh*) of the Religion by the immortal-souled Khûsrûî[1], the son of Kavâd, it[2] says here thus :—" During their degenerate condition, a man will be born, who (will be) righteous (and) immortal-souled, who (will be) an eloquent[3] speaker,[3] a man of learning, to listen to whose words (there will be) an assembly, [that is, whatever he speaks, he speaks with authority], (and) when he administers justice [that is, to sinners], he shall deal out punishment to them. (27) Certainly,[4] he exercises (his) influence[5] ; when he casts himself in (their) neighbourhood (by a chance), the lookers-on[6] from that community of that awful personage[6] are immediately appeased ;[7] owing to him even those men, who were smiters[8] of the pious[8], become charitable (*dâtâr*), (and) destroyers of affliction (*sij-dâg*)[9] ; just as now those who[10] scattered away religious wisdom, are relievers of distress owing to you (Zarathushtra) of the Spîtâmas, who are the reliever of distress."

---

1. Khûsrûî I. who ruled over Persia from 531 to 578 A.D. In the reign of his predecessor Kavâd arose the great heretic Mazdak, whose evil influence was all powerful at his court. Mazdak's extremely socialistic views found no congenial soil in the Persian mind, and the nobility and the priesthood becoming jealous rose against him, and brought about his downfall. Khûsrûî, as heir to the throne, took a leading part against the unpopular preacher, and called [redacted] assembly of the learned to settle issues with him. Mazdak and his heretical teachings were condemned (A.D. 528-9). It was about this time that the final edition of the Pahlavi version of the Avesta seems to have been compiled. 2. The Revelation.

3-3. *Hûzvân-khînîdâr*. Comp., Old Pers. *khînîdan*, "to embellish," "to decorate ;" from Av. *khan*, "to shine." West, "approver of speech."

4. Reading : *bâstân*, comp. Av. *bâidhista*, "most assuredly," and Pers. *bâstân*, "in olden times."

5. *Pa-fshârît*, for *pavan fshârît*. Comp. Pers. *fashârdan*, "to squeeze," "to exert pressure." Khûsrûî must have been a great and awe-inspiring speaker. Dr. West, "The constant outpouring of perplexity (*pêch shârîdan*) by the perverters is the fear of that hero." The passage is not clear.

6-6. *Dîdârân î ôlâ vîra bîm*. 7. Lit., "immediately take their seats."

8-8. *Yasharûb-jan*. 9. *Sij-dâg*, lit., "burners of distress" ; Av. *sîthyejangh*, "calamity," and *dah*, "to burn." 10. *Amat* is here used [redacted] a substitute for *mân*.

(28) About Anaōshag-rûbân's[1] vanquishing the leader of heresy, this, too, it speaks, namely:—"On the whole[2] I tell thee, O Zarathushtra of the Spîtâmas! that in their age, he who (is) a prominent friend (will be) a disbeliever and the greatest deceiver of the wicked as well as of the holy; Anaōshag-rûbân (will be) the leader of armies,[3] the lifter-up (*afrâj*) of creatures, of those creatures that are holy, so that they[4] will go back to their (proper) work with a view to render the soul immortal[5]; (since it is) that Anaōshag-rûbân who (will be) the centre[6] of true actions, and the utterer of (true) replies."

(29) And about the sign of the coming of the devastators of the sovereignty of the country of Irân and of (its) Religion a[7] well-known miracle[7] occurred, in connection wherewith (*avō*) the Revelation declares this, too, namely:—"Then, when, O holy Zarathushtra! the first sign (of the coming) of the ravagers of the country appears, the tyrants become more spiteful smiters and more unforgiving[8] in the land, and on that account they do harm to the house, and to the village, and to the town, and to the country, and even to all those lands in which is manifested the advent (*yehamtûnitan*) of any teaching whatever; (namely) those who (are) the ravagers of the country; and thus the man, who is farsighted[9] and intelligent, keeps a watch over it, so that the country may be given knowledge through (his) judgment.

---

1. Naōshiravân, the Sâsânian emperor, the last of the great rulers of ancient Persia, who supported the Religion, is referred to here.

2. *Harvispîn.*

3. *Hatnâdâr;* Av. *hatnâ*, Sans. *satnâ*, "an army." It can also be read *khatnâdâr*, "a decorator," "a reformer," "a light-bearer;" from Avesta, *khan* "to shine." West, *ayâkhtâr*, "controller."

4. That is, the people of the world.

5. There seems to be a pun on *anaōshag-rûbân*.

6. *Patvastâr;* lit., "one who links up or joins together;" comp. Av. *paiti* and *band*, "to fasten."

7-7. *Afdî î shem.* 8. *An-âmûrzîtârtar.* According to the oriental view, the spirit of forgiveness is the mark of a good ruler.

9. *Vînâg*, lit., "seeing"; Av. *vin*, "to see"; Per. *bînân*.

(30) "Then, when the second sign (of the coming) of the ravagers of the country (appears)........[1]

(31) "Then, when the third sign (of the coming) of the ravagers of the country appears, the *âthrava* (priests) become indiscrete[2] talkers [that is (to say), they do not speak anything wisely]; for this reason[3] they (the people) do not accept them, and that (too) when they do not speak the truth; (but) the ravagers of the country believe in them, and on that account, too, they do harm thereby to the house, and to the village, and to the town, and to the country, and to every land in which is manifested the advent of any teaching whatever; (namely) those who (are) the ravagers of the country; and thus the man, who (is) farsighted and intelligent, keeps a watch over it, so that the country may be given knowledge through (his) judgment.

(32) "Then, when the fourth sign (of the coming) of the ravagers of the country appears, the consecration[4] of fires disappears[5], and (so) do holy men, so that they take no care of them (the fires), nor do they convey the consecrated water[6] to the *ratû*,[7] so that they, (who are) the ravagers of the country, withholding (his) stipend,[8] do not pay it to the *ratû*; and on that account, too, they do harm to the house, and to the village, and to the town, and to the country, and to every land in which is manifested the advent of any teaching whatever; (namely) those who (are) the ravagers of the

1. The text describing the second sign of the coming of the ravagers is missing in the original manuscript. This second sign probably appeared in connection with the warrior-class.

2. *A-vichîtâr*, "without judgment."

3. *Hanâ râê mâ*, lit., "for this reason because......"

4. *Hû-barishnih*, lit., "the pious conveying."

5. *Lâlâ abjît*; Av. rt. *vaz*, "to take flight."

6. *Zaŏsra*; Av. *zaŏthra*, "the fluid substance consecrated and offered to good spirits."

7. The spiritual preceptor, the representative of God on earth.

8. *Bâhar*, "a fee," "a share."

country; and thus the man, who (is) far-sighted and intelligent, keeps a watch over it, so that the country may be given knowledge through (his) judgment."

(33) Regarding the downfall[1] of the Irânian monarchy, this, too, it says, namely :—"O Zarathushtra! that very worker[2] of iniquity[2] will lead[3] to a perverted[4] constitution[4] those country peoples, so that they shall cause[5] the destruction[5] of those who hold[6] possession of a powerful sovereignty[6]; and then[7] that one is a perfect smiter of the pious people, then[7] he is their destroyer according to (his) wish. (34) That worker of iniquity, too, O Zarathushtra! does[8] not live long after that[8]; besides, his progeny are extirpated[9] [that is, they are annihilated]; besides, his soul falls to the bottom of the dark abode which is the horrible[10] hell; and on account of their[11] own deeds (and) entirely[12] owing to themselves indescribable[13] unhappiness[14] befalls their bodies, when they do not give acceptance to[15] the *âthravan*[16] (priest) who (is) the spiritual leader, who (is) the orator,[17] who (is) the truthful speaker, who (is) holy. (35) That wicked one, O Zarathushtra! he[18] boldly (*frâj*) opposes in favour of[19] the temporal and spiritual leadership of the

---

1. *Han-châpishna.* 2-2. *Mar*, Av. *mairya.* 3. *Yehamtûninet*, lit., "will cause to arrive."

4-4. *Ōl vartak tâshishuth*; Av. *varet*, "to pervert," and *tash* "to frame," 5-5. *Hû-shkâftak barâ vabîdûnayên*, lit., "they may cause the entire break-down of (those)", Av. rt. *shkap*, "to break"; Pers. *shkâftan.*

6-6 *Mân ôlâ hatî khûtâîh î tâbânîh havâ-and.* 7-7. *Adîn....adîn.*

8-8 *Lâ dêr âkhar dêr-zîvêt*, "does not live long, long after (that)."

9. *Nasêud*, Av. *nas*, "to decay" "to be destroyed."

10. *Âdrang*, *vide* chap. V, § 7, note 2. 11 That is, of those who are iniquitous. 12. *Harvisptu.*

13. *A-dât*, lit., "not given = denounced before." Or, *dâdt*, "established," "destined." West, "unseemly."

14. In the manuscript, the word is written *asht*, which is a miswriting for the following word *a-shâtîh*. Comp. Av. *shâiti*. 15. That is, they do not follow the guidance of.

16. *Âsravan*, Av. *âthravan*. West reads *asrûn*, "imprisonment," from Pahl. *asrûntan*, "to bind." 17. *Pûr-gûftâr.*

18. That is, the rightious spiritual leader mentioned above.

19. *Pavan*, lit., "for."

whole embodied[1] world, which I so well deserve[2]; and he (also) opposes (*pathârêt*) the selection[3] of an evil (and) fabricated religion[3]; and (he is) against the acquittal[4] of (all) suitors,[5] whether guilty[6] or guiltless,[6] who by (allowing) the distant[7] living of (their) original family-relations in villages[7], shall make them very miserable.[8]

(36) "And as to the land, too, through which Aharman[9] wanders, he destroys those (who are) of that country through disease and other calamities; and besides (*barâ*), over[10] near that country[10] befalls immoral strife[11], besides the immoral *daêva*-worship,[12] (and) besides the iniquitous slander. (37) And even from that country that immoral discord does[13] not disappear,[13] nor that immoral *daêva*-worship, nor that iniquitous slander, until[14] they acknowledge[15] as (*ôl*) the *âthravan* him who is the spiritual leader, the orator, the truthful preacher, and holy; and when they (so) acknowledge him, it is then that those countries obtain relief if they wish, but not by any unlawfulness[16] (resulting) from them,[16] O Zarathushtra!"

(38) And this that is recounted (above) (is) a statement[17] in which (there is) many a thing (that is) deprecated,[18] which survives[19] in (the Avesta), (and) which comes[19] (to us) from the

---

1. *Astûmand.* 2. *Aîgh li shapîr shâyîm*; comp., Pers. *shâyîdan*, "to be worthy of."

3-3. *Daênâ-tâshishnih vichîr kardan î vad,* lit: "the approval of the fabrication of a religion which is evil. Here *tâshishnih* is used for *tâshishnig,* Av. *tash*, "to make," "to frame."

4. *Barâ-dahishnih.* 5. *Patkârtârân*, "litigants."

6-6. *Dravandân-ich yasharâbân-ich.*

7-7. *Dûr-hastishna vis dûdak î bûnik*; refers to opulent people who live at a distance from their poor family-relations, and are not in touch with them, nor are they helping them.

8. *Hâ-niyâzân-ich vabîdûnând*, lit., "make them entirely needy."

9. *Ganrâk-mainûg*, name of the evil destructive spirit. 10-10. *Madam avô zak matâ.* 11. *An-âshtîh.* 12. *Daêva-nîyishnih.* 13-13. *Avisâêhêt,* lit., "is annihilated." 14. *Pîsh min zak vad amat.* 15. *Yehabûnd patîrishna.* 16-16. *Âtînnagî min zak.* 17. *Nisang-î.*

18. *Nifrîhêt;* Pers. *nifrî*, meaning "execrations." 19-19. *Pavan yehvûnêt yehamtûnishna (min Avistâk).*

Avesta, (happening) after (the age of) Vishtâspa until the overthrow of the Irânian monarchy from the territory of Irân; it is manifest that this, which is written (therein), came to the knowledge of the people of the world. (39) This, too, is a superior evidence[1] of the above (statement) :—" And if this, which is declared by the Avesta concerning the occurrences which (are to be) manifest after (the age of) Vishtâspa until the end of the Irânian sovereignty, had not taken place, the belief in the Avesta which too, was till the present time such a treasure (*chabun*), and which will certainly be (so in the future), (and) from which are revealed in its respective place the destruction and annihilation amongst those rulers and *dastûrs* from (the time of) Vishtâspa onwards, could not have survived to[2] us (up to now)."

1. *Gaθkâs*, for *gaô-âkâs*; Av. *gûp* and *kas* "to see"; Pers. *gavâhi*.

2. *Ôl lenâ lâ paivast havâ-de*, lit., "could not have been connected (*paivast*) with us."

CHAPTER VII.

About the marvellousness of the manifestations (which were) publicly (*paêtâk*) revealed after the overthrow of the Irânian monarchy from the territory of Irân, until the end of the millennium of Zarathushtra and the arrival of Aûshîdar[1], the descendant of Zarathushtra.[2]

(1) There happened[3] this miracle of the faith[4], too, concerning the knowledge about the first bondage (of Irân), about the ninth and tenth centuries (of that millennium), which is revealed by the Avesta. (2) (It is) the present spectacle, which is the indicator of the condition (of Irân), such as the overthrow of the Irânian sovereignty from the territory of Irân, and the destruction of (all) laws[5], customs and ways (of the Irânians) by the monarchy of (the nation with) dishevelled hair,[6] and of

1. The Prophet had three sons in his lifetime and three others [redacted] to be born to him from the seed he leaves behind in this world. The first of these is Aûshîdar.

2. *Zaratûhshtân*, compare *Spîtâmân*, "of the family of the Spitâmas." Aûshîdar's descent as described below will, from the mother's side at least, be from Zarathushtra. 3. *Havâ-at*, lit., "there was."

4. *Vâvarîgânîh*, "faith," "confidence." The meaning of the sentence is that the prophesy by Zarathushtra regarding the coming of the great ones in succession after his death and about their success or adversity, has been fulfilled up to the age of the writer and, therefore, there is [redacted] reason why those marvellous sayings of the Prophet relating to the events which are yet to happen in the future, should not come to pass as true.

5. *Rastag;* Pers. *rastah*, "rule," "institute."

6. *Vijârta-varesa*. These are referred to, in section 47 below, as the Turkish or Arab demons. They came to Irân from the east. In the *Vahûmana Yasht*, chap. II, [redacted] 22, 24, 28, and chapter III, §§ 1, 6, 13, it is stated that they will invade Irân in the first millennium of the Religion.

the Christians[1] of high skill. (3) And also (such as) the commixture[2] of all the laws and the correlatives[2], too, of all those of the 4 systems of beliefs[3] which are uppermost[4], and the coming with them of the sodomites[5] and the low[6] and the dark[7] and the maimed[8] of the time, and the destruction and overthrow of men of birth[9] and fame[10] in their age.

(4) And the deviation[11] of the nature of wisdom from the Irânian to the non-Irânian countries, which (is) a demonstration[12] of the truth and modesty of the Religion, and gratefulness, and peacefulness, and charity, and other virtues, the entertainment[13] whereof (is) an embellishment[13] regarding the nature of superior wisdom. (5) And the abundance[14] and violence[14] of heresy, and falsehood, and deceit, and slander, and quarrelsomeness,[15] and fraudulence, and ungratefulness, and discord, and miserliness and other vices, the connection whereof (with one, causes)[16] also the deterioration[17] of character[17], and the abandoning[18] of the care[18] of the Ameshaspentas of fire, water and earth. (6) And the tyranny of the evil religion[19] and idol-worship, and the lessening[20] of liberty,[20] and the abundant[21] prevalence[21] of greed in the person

---

1. These are supposed to be the Byzantine Christians. 2. *Agavin-ham dâtagih va paivandih-ich.* 3. *Vâvarihastan.*

4. *Ôl avartar pâig.* Dr. West considers that these four faiths are Zoroastrianism, Mahomedanism, Christianity, and either Judaism or Idolatry. The reference is here to some system or brotherhood, such as we now have of the Bihâists in Persia, which consisted of a mixture of certain elements of the existing principal religions.

5. Comp. Pers. *kavan*, or *kuvan*, "a sodomite."

6. *Khârtakân.* 7. Comp. Pers. *tîreh*, "obscure," "dark."

8. *Âxidagân;* comp. Pers., *âzidan*, "to injure," "to prick."

9. *Bûnik*, "of a good family [illegible] origin." 10. *Paidâk*, "well-known."

11. *Frût gashtan.* 12. *Nimûtan.* 13-13 *Nivârishna mâhmânih.*

14-14. *Kabadih va chirih*, "excess and violence"; West reads, *kabadih (î) vichirih*, "the abundance of the decisions."

15. Comp. Pers., *sîturg*, "impudent," "quarrelsome."

16. Vices which lead to or mean.

17-17. *Khvârian î haêm.* 18-18. *Shedkûnd pâhrijih* ("respect, reverence").

19. *Aka-daênih.* 20-20. Reading: *kamih î âzâtagih*; or, reading *âvâtagih*, "prosperity." 21-21. *Vêsh pâtakhshâêih.*

of mankind, and the fulness[1] of heretical[2] views[2] in regard to sorcery, and the abundant[3] propensity[3] of many (a people) for suppressing[4] the Religion of God.[5]

(7) The annihilation of the mastership of men, of one[6] being over the other[6], the desolation of cities[7] even by grievous[8] distress[8], and the non-Irânian evil monarchs who oppose one another and (their) grievous[9] wounding,[9] and the butchery[10] of cattle, and the passing away[11] of the spirit of joy from the Irânian countries, and the lodgment of lamentation[12], and weeping[12], and mourning[13], and clamour in the territory (of Irân), and irredeemable[14] stupidity[14], and degeneration[15], and misfortune[16], and the shortening of the life of man. (8) And (also) an abundance[17] of laws[18] of a conflicting nature[18], and the approval of infidels by[19] the oppressors, and the disapproval (by them) of people of good character and learning, and the fast[20] and frequent approach of want[20] and pestilence and other adversities, and the disruption[21] and perverse[22] constitution[22] which overpower the internal provinces and lands belonging

1. *Pârih.* 2.-2. *Jvit dâtistânih.* 3-3. *Kabad girâyishnih.*

4. *Madam stûbih,* "overpowering." Pers., *stûh.* 5. *Yazatân,* God. 6-6. *Aêvag madam tanid.*

7. *Jîvâkân rûstâkân,* "populated places." 8-8. *Mûsti-ich î girân.* 9-9. *Girân raêsha.* 10. *Zanishna.*

11. *Pazdîgih,* comp. Av. *pazdu,* Pers. *pazdî* "a worm"; hence, "consumption or destruction." 12-12. *Shîvan va mût.* 13. *Sna˘dîyân.*

14-14. *A-vandishna kaûdanih;* comp. Pers., *kaûdanî,* "stupidity." West reads *avandishna kadîh,* "unobtainable stature."

15. *Nasît zûrih.* West, "non-existent strength."

16. Lit., "a destiny which has received a blow;" or, according to West, "blighted destiny."

17. *Kabadih.* 18-18. *Âîn î sarâtag sarâtag;* lit., "of different kinds." Comp. Av. *saredha.* As an alternative for *âin* West suggests *haêna,* "squadrons."

19. Lit., "among." 20-20. *Zût zût rasishnih î nîyâj* (starvation). West, "the coming of the Zôti (reading: *zaŏta*) to want".

21. Comp. Av. *shkap* or *chap,* "to break down." Comp. Pers. *shkâftan.*

22-22. *Vartag tâshishnih,* Av. *tash.*

to the Irânian districts. (9) And the maintenance[1] of infidelity[1] to the Religion of God, the leanness[2] and affliction[3] and slander of those of the good Religion, and the crying[4] and wounding[5] of the propagators of the Religion and (other) wickednesses, and the extirpation of most of the good works in the districts of Irân. (10) Much other misery which has been smitten[6] during these two centuries (mentioned) in the Avestâ, some of which has passed away (with them)[7], some of which (is) visible (now), and (some) of which is coming on as is evident (*paêtâk*).

(11) And this, too, (is) a statement regarding them, (which) the Revelation mentions thus: "That (is) the age which is highly mingled with iron[8] [that is, (it is) of iron from any standpoint[9] they view it], in which strongly[10] begging[11] apostates will be born among them.[12] (12) Their strength (is) this that their approval[13] is blind[14] to both the doctrines[14]; their begging (is) this that always when they are able they do harm to others; when an old man appears at a meeting[15] of youngsters,[16] the latter[17] are unfriendly[18] to him on account of the evil age

1-1. *Â-zandth dâshtagth*; comp. Av. *zanda*, "a false interpreter of the Avesta," "an infidel."

2. Av. *ni-zairina*, Pers. *nizâr* "macerated."

3. Comp. Pers. *gardih*, "misfortune."

4. *Khrâsagth*; Av. *khrus*, "to cry."

5. *Khâstâgth*; comp. Av. *khad*, "to pierce"; Pers. *khâstan* "to extirpate."

6. *Makhitunt yegavimûnêt*. 7. That is, with those centuries.

8. Reading: *ayagênîn* (Av. *ayanghaêni*), generally read *âsînîn*.

9. *Kûstag*, lit., "side." 10. Comp. Skr. *sthurd*, *sthula*; Pers., *siturg*, "thick," "able-bodied". West, "sturdy."

11. *Khvâstâr*. 12. *Ash bakn*.

13. *Pasand*. 14-14 *Avînishna kolâ 2 dînag*, that is, they do not at all approve of the two doctrines. West, "their approval is unobservant of both the doctrines (*dînag*)."

15. Reading: *harkn*, comp. Av. *harshu*, "a thick crowd," "a meeting;" or reading: *gurôg*, Pers. *gurôh*, "a crowd." West, *galag*, "a crowd."

16. Comp. Av. *varshni*. DM. *gâ-dânân* "those who know how to make speeches." 17. Lit., "they." 18. *A-dûst*; Av. *zush*, "to love." That is they prove themselves hostile to him.

in which that man, who (is) a sage[1], is born [that is, they are unfriendly to the high-priests of a (Zoroastrian) religious institution,[2]].

(13) "They speak flatteringly[3] [that is, they utter[4] smooth words[4]], and they are wicked, and they use very eloquent[5] language, so that they do render useless the teachings of *aêrpats* and *dastûrs*; and they dissever[6] the temporal authority from the spiritual authority, and they attribute evil reputation to royalty and high-priesthood as (being) immoral, but (when these two are) united, (then) they bear[7] a good name.[3] (14) Anything, which they say, is always[8] bad[9]; and that country which had a judge,[10] they cast into a destructive[11] ordeal[12], (namely) into hell; know that they do inflict injury to all[13] of them[13] therein, until they attain to entire (*barâ*) wickedness through[14] the (religious) reckonings they rely upon[14], (both) he who is of the evil offspring disseminated[15] by the apostate, (and) he who is the worst wolf, full of calamity[16], full of depravity.[17]

---

1. *Frazânak*, Av. *fra* and *zan*, "to know."

2. Reading: *Aêrpatistâna dastôbaran*. Here *aêrpatistâna* is to be distinguished from *dapîristâna*, "a scientific institution."

3. *Âzâta gûbishna*; comp. *âzâîh*, "praise," "freedom."

4-4. Comp Pers. *charb zabânî*.

5. *Pûrdagînîdâr*. Reading: *pûrtagînidâr*, Av. *pouru* and *taka* "flowing"; it means "fully-flowing" or "very eloquent." Also comp. Pers. *pardak*, "an enigma;" hence "enigmatical."

6. *Sigûnd* "they cut." Huzvâresh rt. *sig*, "to cut."

7. *Hû-nâm*. West's rendering: "they bring together (*avô ham*) those (who are) singular."

8. Comp. Old Pers., *haharamchiy*. 9. *Agîh*, "evil"; West, "mischief."

10. *Dâtôbar*. 11. *Ganâg* for *gawâg*, "smiting," "painful." Av. *angra*, rt. *angh*, "to torment." 12. *Var*; Av. *varangha*, "an ordeal."

13-13. Reading: *ham-ashân*. West, *amîyân*, "without intermission."

14-14. *Pavan âûshmârishna madam yegavîmûnd*, lit., "through the (religious) reckonings (or recitations) which they rely upon." That is, by acting according to the directions of their evil religion.

15. *Dâsh-vift*; *viftan*, "to emit seed", Av. rt. *vip*.

16. *Vôighen*, transcribed in Avestic characters; lit., "calamity."

17. *Sarîtarîh*.

(15) "They strike here (below), the friend (smiting) him who (is) a friend; they defraud[1] him (the friend) of (the reward of) his own deeds [that is, always when they are able to do so, they would rob him of his wealth], and they make it over to him from whom they get[2] abundance[2] in return; (and) when not (so), they seek him who (would be) an associate[3] in theft[3], and get the latter (*zak* [redacted] *zakâŝ*) to defraud the poor man, [redacted] that they may seize upon his belongings (*khvâstak*); and they drive[4] him[5] away when he would make a complaint. (16) I shall not again create for thee, not here (below, such) a friend for him who is a friend, nor[6] a brother for him who is a brother, nor a son for him who is a father, nor even a father for him who is a son; advised by me and putting faith in me they (will) reside[7] in desirable places [that is, they will stay wherever they should (stay)], and they will walk in the garment[8] in which they should (walk); and as to their (path) they will be made to quit[9] it for the path of faith, and they will give utterance to the propitious (*avzûn*) learning (derived) from a knowledge of me."

(17)[10] "This, that is (*aŝ*) the propitious learning of those of ours, we recognise as existing on account of the ascendancy of the poor[11], and the downfall of the great—greater than the poor on account of education—so that he (the poor) is, therefore,

---

1. Reading: *zabûnênd*, (traditional reading) *sadûnênd*; Chaldæ *zab*, "to buy" "to rob." According to DM., *zivend*, Av. *dib*, "to deceive," Pers. *ziv*, "deceit," "fraud."

2-2. A denominative verb from *patishna*, "abundant food."

3-3. Reading: *nishîn-jan* or *nishîn-gan*, "an associate in smiting," comp. Pers. *nishîn*. West, *nishîn-gûn*.

4. *Rîvînênd*, Av. rt. *rich*, "to throw off," "to abandon." It can also be read *rîjînend*; comp. Old Pers., *rîzîdan*, "to be bruised," "to be broken into pieces," "to rot." 5. The poor man.

6. *Va la*, 7. *Mânishna yehvûnd*.

8. *Barhâmak*, comp. Pers. *bar ham kardan*, "to put on together," "to wear."

9. Comp. Pers. *gûsârdan*, "to abandon."

10. Sections 17 and 18 do not seem to be the words of Ahura-mazda. 11. *Kas*, "the low."

at the mercy[1] of the tyrant in every respect.[1] (18) One who is thinking of the spirits,[2] becomes [redacted] spirit; one who (is acting) like [redacted] tyrant, becomes a Kavîg;[3] being demoniacally disposed, one becomes [redacted] demon; and being [redacted] Kavîg in disposition, one becomes[4] a follower of thieves.[4]"

(19) When good disposition and wisdom turn away from the countries of Irân [that is, they pass away], then destruction[5] and winter, too, produced by the demons who are *daêva*-worshippers, rush together over these Irânian countries from the neighbourhood of disasters (*vôighn*), so that there will be less of rain, and there will be an increase in the secretly-moving and deceitful pestilence, that is plague; thus those of perverted wisdom, too, who are wicked, and even the unholy infidels rush together as companions[6]. (20) Like unto the howling (of the demons) they clamour thus:—"Consume and destroy, O king![7] since (it is) for thee to consume, and (it is) for thee to destroy; destroy even the (sacred) fires[8], and consume even as food those of whom *sraôshâ-vareza*[9] has been always the protector, and those who lead through (their) guidance the poor man of righteous judgment." (21) That is, they would make them entirely separate[10] (from others), and smite them; they carry away their wisdom which (is their) wealth; (know) that (*havâ-at*) when they rob them of their wealth, their[11] wisdom is lost.[11]

1-1. *Pavan holâ mandavam-î pavan pâe î ôlâ î sâstâr yehvûnêt.* Lit., "in every thing he will be (or stand) at the foot of the tyrant."

2. *Mainôg minôg.* 3. Originally, [redacted] royal title, degraded later on and applied to persons spiritually blind. 4. *Ol dûjân hakhitî.*

5. *Levit-mandavamih,* "annihilation."

6. *Pavan ham-hakhagîh,* Av. *hakha,* "a friend." Comp. Pers *hamk-kwâh,* "a fellow-citizen." 7. Meaning, the king of the demons

8. That is, the consecrated fires established in sacred places of worship.

9. The priest of penance or obedience is so called Or, "those of whom the practice of obedience (*srâôshâ-varexa*) to Ahuramazda has been the protector."

10. *Hû-shkâftan;* comp. Av. *skap* or *chap;* Pers. *shkaftan,* "to break down," "to split." 11-11. *Ashân khratû bûrt yehvûnêt,* lit., "their wisdom is carried away."

(22) "And in that age, O righteous[1] friend[1], descendant of the Spîtâmas! my desire is not for thy coming,[2] nor for (spreading) the belief of the departure of the soul (to the spiritual world), [that is, the conveying and conducting of a truthful[3] speaker[3] (like thee) are (then) not required]; (in that age) those who are mean-spirited[4] infidels will destroy this Word of thine, (namely) the Avesta and the Zand, [that is, they shall render them powerless[5]]; those mean-spirited infidels will injure their own souls for the love of the wealth which they produced.[6]"

(23) And about the ninth and tenth centuries this, too, it[7] reveals namely[7]:—"While[8] that age is in progress, O Zarathushtra of the Spîtâmas! this happens that many a heretic will preach[9] on the righteousness of the *ratû*-ship and the *dastûr*-ship,[8] and few on the wickedness (of demons); and (under that garb) they will dry up[10] waters, and wither[11] trees, and annihilate[12] all prosperity the manifestation of which (is) through holiness."

(24) He, Zarathushtra, again enquired of him thus:—"So what do they give to them thereby[13], O Ahuramazda! when they dry up waters, and wither trees, and annihilate all prosperity the manifestation of which (is) through holiness?" (25) Thereupon Ahuramazda replied (to him) thus:—"So do

---

1-1. Comp. Pers. *dûst i vîzah*, " [illegible] sincere friend."

2. *Yâtûnishna*, "coming."

3-3 *Mitra-gû*, "a speaker of love and friendship."

4. *Kûdag*; comp. Pers. *kûtâh*, "mean." West, *kardag*, "perfect." There is a reference here to mean-spirited teachers of other religions, who distorted the true meaning of the Avesta. 5. *Nisâr*, "lean," "macerated."

6. *Kard*, lit., "which they made." 7-7. Lit., "(the Revelation) speaks thus:"

8-8. The Pahlavi passage should read thus: *Amat zak avîbâma sâtûnît, hanâ yehamtûnît, Spîtâmân Zaratûhshtra! aîgh kabad aharmôg rath* [illegible] *dastôbarth yasharûbîh yemalelûnd*......

9. *Yemalelûnd*, "will speak."

10. Comp. Pers *nâsîdan*, "to be lean," "to decay."

11. Av. *hushka*, "dry;" Pers. *khûsîdan*, "to dry up," "to shrivel," or "*khûshîdan*, "to wither". 12. Av *nas*, "to decay." 13. *Pavan zak*

they give them those (things), O Zarathushtra! while (*amat*) they[1] declare something[2] greater[2] for (their) progeny and relations,[3] such as (they would) for their own souls, so that they speak much[4] in favour of a share (*nirmat*) for themselves, [that is, that for their own selves]. (26) Besides, they give (reward) to the Kigs[5] and the Karapans[5], to the shepherd[6] who (is) a husbandman, and to the swift-horsed man who (is) a warrior well-known[7] (among them), in such a manner as[8] we in this world distribute a share of meat to those who are greater than the former, so that they may bestow on us sovereignty (*sharitâih*); [(that is) in such a manner as[8] we here below give meat (as a present) to those whom we hold highly dear.][9] (27) The wealth of a wicked man even here (below), O Zarathushtra! is in the midst of the house[10], among uncivilized[11] people, a lofty ornament[12]; (know) that we[13] hold strong opinions[13], of which the acceptance[14] is most expressed[14], just like the judgment of a poor pious man regarding one who is worthily righteous, whose public piety is to respect[15] duties and acts of merit.

---

1. They, that is, the heretic spiritual guides and high-priests, flatter them, and manage to obtain their fees from their congregation in this way. This is probably a reference to the degraded condition of the priesthood.

2-2. *Min zak mas*, lit., "greater than those."

3. *Nafshâ-ân* in the sense of *khvîshân*.

4. The priests talk much for obtaining their fees rather than for saving the souls of their people.

5-5. These are the spiritually blind and the deaf people.

6. *Anshûtâ-pâha*; Av. *pâsu*, *fshu*; Av. *fshuyant* "thrifty"; *fshâ*, "to increase." 7. *Aêvâj-aê* for *aêvâjîh*. 8. *Chigûn*. 9. The meaning of the whole paragraph is doubtful. The reply to the question is not quite fitting. The sense seems to be that presents are distributed to those whom the donors love or whose attention they wish to draw towards them. In the two centuries in question people will obtain gifts by flattering others. This act of unholiness will cause the drying up of water, the withering of trees, and the destruction of sacred fires.

10. Reading: *pavan mîyân mânishnîh*. If we read it: *pavan mîyân minishnîh*, "in a moderate view."

11. *An-ârâstân*, lit., "*unrefined*"; comp. Pahl. *ârâstan*, Pers. *pairâstan*, "to adorn," "to elevate"

12. *Bûland vairâyishnîh*. 13-13. *Dînâ î stavra vakhdûnîm*.

14-14. *Î pattrishna gûbishnatar*. 15. *Franâmishna*; Av., *fra-nam*, "to bow down."

(28) "He asked of me again, thus :—'Will (there) be[1] so in that age, here (below) in this world, the best manifestation of the Ahuramazda-worshipping Religion [that is, will[2] any one profess truly the Ahuramazda-worshipping Religion[2]] ?'"

(29) Thereupon Ahuramazda spoke thus :—"There will be, O Zarathushtra ! such superior[3] ones among those men, as have been here (below) eloquent theologians, and they will be also men of limited wealth[4] in the material world; and the wicked and tyrannical men will call them, too, pestilence-creators and destruction-producers, (full) of harm and sorcery ; excepting thee, O Zarathushtra ! they will sanctify righteousness more largely, more powerfully, and more strenuously[5]. (30) Blind are those devils, who communicate with thee, and who are unaware of the tyrants ; and observant are those devils who communicate with them[6], and think intelligently[6]; unknowing are those apostates who being near cause opposition against them so that this they say, namely : 'What thou sayest is mainfest to us, that is, it is not so as thou declarest it' ; when[7] they speak (further) thus : 'This business of thee, O man ! is not mine [that is, it should not be done by me], nor thine [that is, you also should not do it], because this (is) no piety [that is, it is no act of merit].' (31) Since this one has been created for those words and thoughts of thine, of which thou, too, art aware—Aûshîdar, who is a picture of the Thinker of every thing whatsoever is here,—O Zarathushtra of the Spîtâmas ! for by the (material) intermingling of his own soul it comes into notice whether he is a holy person, or he has not been so."

1. *Hait*. 2-2. Lit., "will there be the dwelling of the Ahuramazda-worshipping Religion in anyone." 3. *Madam*. 4. I have read *andagag khvâstag*, "little wealth."

5. Reading : *arvandâg-âômandîhâtar* ; comp. Av. *aurvanta*, "a warrior."

6-6. Lit., "who think with knowledge of those who are in communication with them." 7. *Mân* is here used for *amat*.

(32) And this, too, it says, thus :—"As to those who will take[1] birth[1] in the ninth and tenth centuries, I tell thee, O Zarathushtra of the Spîtâmas ! that they will be mostly the *drûjas* of greed, (and) it will be in their[2] wombs that they will be moulded, they who will help the vicious through their greatness in leadership, or through their fame in being followers (*pasôpâêih*)."

(33) About them this, too, it says, thus :—"Those men are more worthy of destruction"; 'so spoke about them Ahuramazda, namely' :—"those (so-called) holy persons, who carry about dead bodies in this world[3], in order[4] to destroy every (creature)[4] of mine (by its infection) ; they destroy fires and deeply flowing[5] waters ; their bodies (are) also cesspools of water[6], which (are) of a frightful[7] aspect[7], (and) they are more helpful to causers of distress, those who are the corpse-holding wicked men (*dravands*). (34) Regarding them I say to thee, O Zarathushtra of the Spîtâmas ! that in those ninth and tenth centuries (there) will be born[8] those who (are) the progeny of the *drûjas*, and are the wound-makers[9] of Aharman, even one of them is more fit to be killed[10] than ten *daêva*-worshippers ; and they, too, cause destruction to those (creatures) of mine—those of my Religion—regarding whose destruction[11] they say thus : 'If it is necessary for them to live, (they shall live) in our

1-1. Lit., "come." 2. That is, in the wombs of the *drûjas*.

3. The crime of carrying dead matter, without proper ceremonies and formalities, was regarded by the ancient Persians as a very heinous one. According to the *Vendîdâd* a person convicted of this offence deserved the extreme penalty of the law.

4-4. Reading *pavan kolâ nastan* (Av. *nas*) î *li*. West, *pavan kolâ dastûr*, "according to every high-priest."

5. *Gîrân tachishna*. 6. West, too, reads *mayâ-vakhdân*, Pers. *âb-gîr*, "cesspools of water." 7-7. *Chîharag-âômand* î *sahmgûn*.

8. *Yehamtûnd*, lit., "come," "arrive" (in this world).

9. *Raêsha-gâr* "killers" ; lit., "wound-makers" ; comp. Av. *raêsha*, "wound" ; or Pers. *rêshgâr*, *rêsh*, "wicked" ; hence "wicked-doers." West, *reshgâr*, "wound-producer."

10. *Zanishnatar*. 11. *Zanishna-âômandîh*, lit., "destructiveness."

own way'; but (*va*) they are wicked, and they reduce the power[1] of the great ones. (35) The worst[2] even (is) that they commit sin in the matter of precedence and subordination, who call thee one[3] like Aharman[3], O holy one of the Spîtâmas! they call them champions[4], who kill those of thy Religion who are Ahuramazda-worshippers. (36) O Zarathushtra! they celebrate[5] even my *yazishna* and *nîyâyishna* rituals without (naming) thee[5]; and O Zarathushtra! they think this thy worship as worst,[6] and thy extollings as worst; they think also of these two blessings as worst, the Avesta and the Zand, which I announced to thee, I who am the most bountiful of spirits. (37) They encourage[7] the worst kind of[8] bloodshed[9] as the best action for men, (namely) immoderate slaughter, who declare joy (to result) from that worst kind of deed; they also destroy[10] (for themselves the bliss of) spiritual abodes; they annihilate[11] their own souls[11]; they cause ruin to the bodily existences of this world; they consign their own souls to lamentation[12]; and (they destroy) the Religion, too, on which is based[13] the mode[14] of leading[15] (to the right path) the people of the good Religion, who are associated with the most evil people of the same period."

---

1. *Va pavan masîh kâhênd*, "and they diminish those in authority." 2. *Vatarîh* for *vadtarîh*. Reading: *va tarîh*, "and their arrogance." The sin in the matter of precedence and subordination, as explained further on, is disrespect towards superiors and ill-treatment of inferiors.

3-3. *Ganrâk vârag*. To *vârag* comp. Pers. *vârêh*, "like," "resembling"; that is, one resembling the evil spirit Aharman. It can also be read *janâg halag*, "striking (and) destroying"; to *halag* comp. Pers. *halk*, 'ruining," "leading to destruction." West reads *khalakô*, "a trifle." His rendering is: "the sin which is smiting thee, they call [illegible] trifle (*khalakî*)." 4. *Nîvâg*; *nêv*, "a hero," "a champion." West reads *va janâg*, "and the smiter."

5-5. *Barâ min lak zak-ich î lî yazishna* [illegible] *nîyâyishna âfrînênd*. The text in the original has been restored by me to suit the context. West reads "*barâ min lak zak-ich î lagân vandishna âzârênd*, "they distress those (duties), too, which (are) to be acquired (by) thy people (*lagân*)." 6. Otherwise: "they condemn this thy worship."

7. *Srâyênd*; Av. *thrâ*, "to nourish." 8. *Sarî-tar*. 9. Av. *raêsha*. 10. *Marenchînênd*. 11-11. That is, they destroy the happiness of their souls in heaven, by submitting them to damnation in hell.

12. *Khrôsishna*; Av. *khrûdh* or *khrus*, "to bewail." 13. *Madam mâ*, lit. "on which (is)." 14. *Âînînak*. 15. *Râyînîtan*.

(38) And this, too, it[1] says (namely) :—" Zarathushtra asked Ahuramazda thus :—' So what (is) it (which) we should prescribe for those, who are not capable of military[2] exploits[2], that is, they have no weapons[3] of war,[3] they have no soldiers, and no supervising[4] protector[4]; and their tormentors are many ?' 39. Ahuramazda replied thus : ' Thou shouldst develop the strength of those men who are strong-minded[5], in whom (there is) a characteristic[6] of[7] being without comprehension,[7] who[8] are capable of joining the army[8], (and) whose[9] tormentors are many.[9]' "

(40) And regarding the passing over of authority from the evil ones of that period this, too, it[1] declares, namely :— " Zarathushtra asked thus : ' Does that one, O Ahuramazda ! who is a Kaê or a Karapan, who is the worst ruler in authority, mingle again with the good[10] ? ' (41) Ahuramazda replied : ' That one, too, O Zarathushtra ! ' (42) Zarathushtra enquired of him thus : ' Does that one, too, O Ahuramazda ! who belongs to good sovereignty, mingle again with the good, such as the Kaêsara[11] and the Khâkân[12] ? ' (43) Ahuramazda replied to him thus : ' That one, too, O Zarathushtra.' "

---

1. The Revelation. 2-2. Reading : *pavan dâra-snesh* (for *snesh-dârîh*), lit., " for wielding weapons"; comp., Av. *dâra*, Skr., *dhâra*, " the sharp edge of a weapon," and Av. *snatha*, " a smiting weapon." It might be read *pavan kâr î daênîh*, lit., " for religious exploits," which meaning is not applicable to the context. West, *pavan drigûsh*, " through being poor."

3-3. *Avzâr*. 4-4. *Madam pânag*. 5. *Tôsht* (Av. *tevîshi*, "strength)" *mînishna* ; better reading *tôshîn mînishna* (from the same Av. word).

6. *Dakhshag*, Av. *dakhshta*, lit., " a characteristic mark." 7-7. *Pavan hûsh mân lâ hatî*, lit., " who are nothing in point of understanding."

8-8. *Pavan spâh tûbânîk havâ-and*. In the absence of intelligence you should do the best you can by developing their physical strength.

9-9. *Afashân kabad bîshîtâr*. 10. That is, " Does he ultimately improve and come in the class of good rulers ? "

11. Refers to the Kaêsara or Cæsar of the Eastern Empire of Rome.

12. The monarch of the ancient Chinese Empire in the West. The idea in this paragraph is, whether an ordinarily good ruler [redacted] Persia will attain to a mighty name again [redacted] those of the great neighbouring Empires.

(44) About the same evil ones[1] this, too, it says, namely :—" They, when they are cognisant and (when) they understand, prefer *dirams*[2] (money) to (words of) holiness, that is, a reward[3] appears to them to be better than good work and righteousness; they prefer darkness[4] to light, and the worst world (of hell) to the best [redacted] (of heaven), and they promote difficulties. (45) ' About them, too, I say to thee that they [redacted] more to be destroyed than the leaping[6] snake[7], which (is) like the wolf and the lion ; and they continuously advance[8] in malice and harm until[9] the time when[9] that man comes, who (is) Chithrô-maêsana[10] the holy, with (his) victorious club (*vazra*).' (46) He marches (forth) with three (times) fifty[11] men who (are his) disciples, who (are) strong, lofty, watchful of their duties[12] and religious opinions, who (are) of broad[13] shoulders,[13] of stout arms, very popular[14], so that

1. Refer to §§ 37-39. 2. *Diramak* ; comp. Pers. *diram*, name of a silver coin, hence " money." West, . *galimag* " sayings." These men know the law, yet for evil designs they prefer money to right conduct.

3. *Pârag ;* comp. Pers. *bâreh* or *pâreh*, " a bribe," " a bribe given to a judge," " a reward."

4. In Pahl. *tam* or *tâm* is used ; comp. Av. *temangha*, " darkness."

5. *Avâginênd*, "help forward." 6. *Shasp* ; comp. Pers. *shasp*, "leaping."

7. *Gaz ;* comp. Av. *asi*, Pers. *gazd*, " a biting seprent."

8-8. *Hamâê min zak franâmênd.*

9-9. *Vad amat.* 10. Chithrô-maêsana is spelt in various ways. West suggests that the primary form is *Chitrô-mêhan*, Av., *Chithrô-maêthanem*, " of the racial home ;" a title applied to a river in Kanga-daêza, and also to the *dastur* presiding over that province. It is supposed to be another name of Peshô-tanû, son of Vishtâspa. It is believed that he is immortal, and will appear again in the world on the Day of the Resurrection, and restore to Irân her old Religion.

11. Lit., " fifty triplets," that is 150. This number is indicated in the *Vahûmana Yasht*, chap. III, 27, 29, 42 : *Va frâj sâtûnêt Pêshyô-tanû î bâmîk, levatâ 150 gabrâ î yasharûb mân hâvishta î Peshyô-tanû havâ-and, pavan sihâ samûr jâmak pavan matuûg shapir yakhsenûnd.* West translates " fifty triplets." 12. Lit., " work," " business."

13-13. *Frâkhû sûpt ;* Av., *supti*, Sans. *shupti* ; comp. Pers. *suft*, " the shoulder "

14. *Kabad millîyâ ;* Semitic, *s. v.*, " popular," "democratic." West, *kabad milih* " very hairy." The description of the hair is however given seperately later on.

their stout[1] stature (is clothed) in black (garment made of fur);[2] wherefore (*aigh*) those demons and the vicious ones are afraid of them. (47) And that one smites Aharman together with the brood[3] of which he is the father,[4] the "demon of greed", whom, as is manifest, the *drûj* worships[5] with a complete worship[5]; and those (of his disciples), who march forward on high service[6] on horseback, smite the Turkish[7] demon with dishevelled hair,[7] the Arabs, and also Shedâspa[8], the Christian Arûmân.[9]

(48) "And he instructs men chiefly in the instruction[10] regarding (their) duties, the contented and the discontented; whoso does not agree in what he says, is not pleased by him[11]; (but) contentedly lives[12] he, O Zarathushtra! whom he[11] brings round to (believe in) the Religion. (49) The same (person) he exalts[13] with that mace (of the Religion), who (is) that[14] very[14] (person) who is rendered happy[14] through (his) hands, (whose) happiness[15] he is to maintain[15] with his powerful arms, and with his youthful strength.[16] (50) He attaches

---

1. *Stavra*; see Av. *s. v.*; West, "rough." 2. *Sihâkgûnih* for *sihâk-gûnih*, lit. "in black colour."

3. *Dâmân*, "creatures." 4. *Ab*, "father," the usual form in Pahlavi is *abû*. West reads: 3 *azg*, "three branches," *viz.*, the Turkish demons, the Arabs and the Shedâspes: Pers. *azg*, "a branch."

5-5. *Yazêt pavan agavîn yazishna*.

6. *Bûland pîshagîh*.

7-7. The Turks were so called. These are the original inhabitants of Tartary, who finally settled in Europe. The Ottoman Turks had not, of course, come into existence.

8. This name is written Shedâspîh in *Vahûmana Yasht*, chap. III., §§ 3, 5, 8, 21. It is supposed to be a corrupt pronunciation of the name of some Byzantine emperor or general who defeated the Persians. Theodosius is the name suggested.

9. The Byzantine Romans were known to the Irânians [redacted] Kirâsiyâkig.

10. *Âkhizishna*, Av. *hach*. "to guide"; originally from *â-hachtûan*, "to teach." 11. The teacher. 12. Lit., "walks contentedly."

13. *Masînêt*; comp., Av. *masu* Pers. *mah*; hence "to cause to be great"

14-14. *Hand-ham*.

15-15. *Khvârîhêt khvâr dâshtan*; comp. Av. *khâthra*, "repose."

16. Comp. Av. *tevîshi*, "strength."

power and victory entirely (*barâ*) to the Religion of Ahuramazda, and on account of that power and victory all (the people) become reverent[1] to it; when those (personages will) come who are the (unborn) sons[2] of Zarathushtra, who [redacted] to produce the Renovation in the world, (to produce) the undying and immortal ones who will be hungerless and thirstless long, for ever and everlasting (time)[3]."

(51) And regarding the destiny[4] of the ten centuries comprised in the one millennium of Zarathushtra, and the intelligence (of the coming) of Aûshîdar, son of Zarathushtra, this, too, it relates, namely:—"When that century, which (is) the first concerning the Ahuramazda-worshipping Religion, from the time that Zarathushtra proceeded to the conference onwards (*frâj*) passes, what is destined (*barin*) for the first century? (52) Thereupon Ahuramazda replied: 'The sun stops[5] (for sometime).' (53) What is subsequently destined for the second, and third, and fourth, and fifth, and sixth, and seventh, and eighth, and ninth, and tenth[6] centuries? (54) Thereupon Ahuramazda replied: 'The sun stops (for some-time.)'

(55) "Then, when the (last) thirty years of the tenth century are unelapsed[7] [that is, when thirty winters are unelapsed (*lakhvâr*)], a maiden who (is called) Shemig-abû[8] walks forward to the waters[9], she[8] (who is) the mother of him who

---

1. *Fra-nâmêt*, "bows to," "respects," Av. *fra-nam*.

2. These are Aûshîdar, Aûshîdar-mâh and Saôshâns, who appear each at an interval of 1,000 years to renovate the world.

3. *Dâr hamâê vad avô vispa*. 4. Comp., Pers., *barin frahâng*, "the science of Divinity," also "name of a book ascribed to Tahmûras;" *barin dâira*, "the heavenly sphere," "the terrestrial globe.' West, *bûrînag* "separation." 5. Otherwise, "The sun conceals itself." Comp. the uses of the Persian word *nihumbîdan*, "to stop," "to cover" to conceal;" (see Steingass).

6. What occurs in the tenth is given below separately.

7. *A-rânag* for *a-rândag*, "unelapsed," lit. "not passed."

8. *Shemîg-abû* is the Pahlavi rendering of the *Av.* name *Srûtat-fedhri*, *i.e.*, "having a renowned father," (Zvârish). 9. To the Lake Kânsu

(is called) the illustrious Aûshîdar[1], and her origin is from Vôhû-raŏcha[2], the son of Franya, who is related to the family of Isatvâstra[3], who (is) the son of Zarathushtra, (and who is) born from Aurvij.[4] (56) Then she sits in that water, and drinks it; and she highly conceives[5] in her body[5] those superior (*madam*) germs, which were the third of the last germs for Hvôvi, those which the holy Zarathushtra dropped; and those (germs) produce in her that son whose name is *Vakhshînitâr î Yasharâšîh*,[6] 'The Increaser of Righteousness.' (57) Though she is fifteen years of age[7], the maiden has[8] not before that united sexually with men,[8] nor even afterwards when she becomes pregnant, until the time when she gives birth.

(58) "When that man attains the age of thirty, the sun stands[9] still[9] in the zenith of the sky for the lapse of ten days and ten nights, and it comes back again to that spot where it was[10] created first at (the time of) the original[10] (*frâj*) creation, so

---

1. In the *Fravardîn Yasht*, § 129, he is called *Ukhshyat-ereta*, "The Raiser up of the Bones (of the dead)," "The Revivor." The name of the maiden who gives birth to him is Srûtat-fedhrî. In the *Saddar Bûndahishna*, she is called Bad. It is stated that, bathing in the Lake Kâsava, she will become pregnant from the seed of Zarathushtra, which is preserved there, and will bring forth a son. 2. One of the three sons of Frânya remembered in the *Fravardîn Yasht*, § 97. He appears to belong to the family of Isatvâstra. See foot-notes, pp. 86-87.

3. Isatvâstra was the eldest of the three sons of Zarathushtra, born to him in his life-time. He was the chief of the priests, and became the *Magûpatân-magûpat* of his age. He died when the Religion was a hundred years old. The two other sons, Aûrvatatnara and Khûrshîd-chihar were agriculturist and warrior respectively.

4. She is apparently one of the three wives of Zarathushtra. The names of Zarathushtra's wives are not found in the Avesta, except that of Hvôvi, the daughter of Ferashaŏshtra, whose name occurs in the *Fravardîn Yasht*, § 139. 5-5. *Frâjît*; comp. *frâkhtan* or *afrâkhtan*, "to kindle."

6. *Vakhshînitar î Yasharâšîh*, an imperfect transcript of the Avesta name *Ukhshyat-ereta*.

7. This was considered to be the age of puberty. At the age of fifteen a person was supposed to have entered full manhood in ancient Irân.

8-8. *Levatâ gabrâân barâ vifyâtan*. 9-9. *Barâ yegavîmûnêt*. 10. *Fratûm frâj brêhînêt*.

that it occupies one quarter out of four quarters[1], and sheds[2] (its) burning light[2] over all the *kaêshvars*, which (are) seven. (59) So, too, of themselves, O Zarathushtra! from such circumstances[3] (so, too) the manifestation of them is, so that they (the people) should know that (it is) the millennium which is destined[4] (for those) who have been heard[5] of by listening[4] to this superior (*madam*) Religion[5]; so, too, they (are) for whom people do not know[6] then that it is a thing[7] that is extraordinary.[7]

(60) "Then, when that man becomes thirty years of age, he confers with the Ameshaspentas (archangels), who (are) good rulers, who (are) sincerely liberal[8]; on the next day[9], that which is a bright day, it is manifest as though the embodied world (*ahû*) is unembarrassed[10], and without the Kaê and the Karapan [that is, it is neither dumb nor deaf as to things pertaining to God], and without distress[11] [that is, it has not made itself separate from the things pertaining to God]; and it[12] is rendered full of life[12] [that is to say, it has become raining], and water[13] again appears[14] at different places in Airyana-vaêja, where the good Dâîtya[15] (is)."

(61) These are the characteristics of the two great centuries, the ninth and the tenth; the accuracy of the foretellings regarding what is to come to pass (is ascertained from) what (*denâ*) (has already) happened; and the accuracy (of the prophecies) regarding those events of those two great (centuries) which have already arrived, (and) which are described above, are being witnessed[16] (by us).

---

1. Lit., "one finger-breadth out of four fingers-breadth." 2-2. *Tâpû.* 3. *Min aûûn.* 4. *Barîn.* 5-5. *Pavan vashammânishna vashammûnî.* 6. When these signs are not observable, people must know that the proper time for the coming of the Renovator has not arrived. 7-7. *Mandavam-i t jûttar hait.* 8. *Hû-dahgân;* Av., *hû-dâo;* comp. old Pers. *hûdah.*

9. *Fradâg*; that is, on his 31st birthday; the morrow of the Day of Judgment. 10. *A-mûst.* 11. *A-nas'honishna.*
12-12. *Pûr khayâ dâîtg yegavîmûnît.* West, *pûr khayâ dâîtg,* "produced full of life."

13. *Mayâ.* 14. *Yegavîmûnît.* 15. The name of a river in Airân-vaêj, the *Vanghuî Daitya,* (the "good-created,") of the Avesta. 16. *Gaôkâs.*

CHAPTER VIII.

About the miracles which (happened) after the end of the millennium of Zarathushtra and the advent of Aûshîdar, until the end of the millennium of Aûshîdar, from the knowledge of the same period[1].

(1) The miracles of Aûshîdar at (his) birth in bodily form, of (his) gloriousness and words and deeds[2], (of) the position[3] of the sun in the middle of the sky for ten days, the annihilation of the fiends of the four terrible[4] races, the production of 3 cloudless[5] springs for the trees, the enfeebling[6] of the fondness of excess and blemish[7], the much strengthening of the bonds of union[8], the enjoyment[9] of the good friendship of foreign countries, the great progress[10] of the philosophy (*dânâkîh*) of the Religion, and the extolling of the greatness[11] of the resources[11] of the Mazdayasnian Religion, the several kinds of criminal scourges[12] for the smiting (of wickedness) by Aûshîdar.

---

1. *Min âkâsîh* [redacted] *ham zimânak.*

2. West: "as to birth, glory of person, sayings and deeds."

3. West: "standing."

4. Comp. Pers. *zandak*, "terrible," "wicked." West's reading is *zang*, from Av. *zangra*, "the foot"; DM. 4-*zanga*, "four-legged."

5. Reading: *an-avar-girîh*, Av. *awra* and *gar*; comp. Pers. *ba abra girifta*, "cloudy." Hence the whole expression signifies "cloudless."

6. *Nizârigîhastan*, comp. Av. *zar*, "to be old": Pers. *nizâr*, "lean," "macerated."

7. *Frehî-bût* [redacted] *aîbî-bût*, comp. Av. *buiti*," an idol"; lit, "the idol of excess, and the idol of vice." West, "superfluity and destitution."

8. *Patmân*, Pers. *paîmân*.

9. *Râmîhastan*, "indulgence"; perhaps "the indulgence to the good-friendship of non-Arian countries."

10. *Mêh-vakhshishnîh*, lit., "the great growth (of learning)."

11-11. *Mazûnthâ î chârân*; comp., Av. *mazena* (*maz*) "exalted," "greatness," and Pers. *châr*, as in *lâ-châr*.

12. *Mâr-jan*, comp. Av. *ashtrâm-mairîm*, "an instrument for punishing criminals." Crime and wickedness were smitten away from the world by Aûshîdar by means of his religious instruments.

(2-3) In the fifth century of the very millennium (there was) the appearance of the wizard Mahrkûsha[1] for four years[2], in those years which are famous[3] in all the *kaêshvars* that are

1. Pahl. *Markûsa*, Av. *Mahrkûsha* (see Westergaard's Fragment VIII., 2). Pahl. *Markûs* is mentioned in the Pahlavi Version of the *Vendîdâd*, Fragard II, §§ 22, *seq.*; *Dînâ-î-Maînôg-î-Khratû*, chap. XXVII., §§ 24-33; and *Dâdistâna-î-Dînîh*, chap. XXXVII., §§ 94-96; and off and on in the *Dînkard*. The reference to him in the Larger *Bûndahishna* runs as follows :—

Amat hazârak î Aûshîtar roêshâ yehvûnêt, Markûs sîj-chîhart min tabhmak î Tûr-î-Brâtrûk-raêsha, î khunîh î Zaratûhshtra yehvûnt, ôl paêtâgîh yehamtûnêt, pavan yâtûk daênîh va parîg-hâmakîh sahmgûn matrâ, î Markûsân karîtûnd, vabîdûnêt; 3 shnat pavan zimistâna zak î sarta, va pavan hamîn zak î garma, levatâ amar varf va takarg dahishnîh avisâînîtâr; ângûn hamâk martûmân achârak âtâsh avisâênd; va âkhar lakhvâr ârâyishnîh î martûm va gaôspend min Vara-î-Yima-kart yehvûnêt; denâ kâr râê pavan nihâftakîh kart yegavîmûnêt;—" When the millennium of Aûshîdâr comes to an end, the plague-faced (fatal) Markûs of the family of Tûr-î-Brâtrûk-raêsha, who was the murderer of Zarathushtra, will come into appearance; through the religion of the sorcerers, and through idolatry, he will cause terrible raining, which they call Markûsân; for 3 years he will be the destroyer through cold winters and hot summers, accompanied with the production of continuous fall of snow and frozen rain; thus all men will perish helplessly by fiery heat, and at last the reconstitution of mankind and cattle will be by the *Vara-î-Yima-kart*; for this purpose it was constructed in a concealed (subterranean) place."

Markûsân in Pahlavi is also taken as a denominative adjective derived from the Chaldæ *malkôsh*, meaning "autumnal rain," and an attempt has been made to reconcile the Irânian legend of the world destroyed by winter with the Semitic legend of the Deluge. Against this theory two objections have been raised by M. Halèvy: "(1) That *malkôs* is purely a Hebrew word, and not Aramaic; and (2) that the rains called *malkôs* are beneficent rains falling in the arrear of the season; the ritual in which it is mentioned thanks God who causes the rains to descend. It has nothing to do directly or indirectly with the Deluge." The most important objection is that in the Irânian legend *Mahrkûsha* is the name of a man or a wizard, who sends down hail and [redacted] in the dire winters.

2. DM. states seven years, which does not seem to be correct from the context of this section. Other authorities mention only three years.
3. *Baên shnat zak î srûb*. *Srûb* means "famous," Av. *sru*, "to hear." The years in which Mahrkûsha exercised his evil power on the earth.

seven, the coming and approach of the winter of Mahrkûsha, the annihilation[1] of most of mankind and cattle within three winters and in the fourth, through the severity[2] of those winters of the sorcerer[3] Mahrkûsha, and through the blessings of the good spirits[4] the dying away of the male[5] progeny[6] of Mahrkûsha during the fourth winter. (4) The unclosing[7] of the Vara-î-Yima-kart[8], the coming out of mankind and cattle (animals) from it,[9] and (consequently) the complete[10] renovation[11] of mankind and cattle most excellently[12] occurring from them.[13]

---

1. *Avisâishna.* 2. *Shkafîh.*

3. Here *yâtûgîh* is used for yâtûg-î. According to DM., "of (resulting from) the sorcery of Mahrkûsha."

4. This is the literal meaning of the expression *dahmân âfrîn.* "Dâhmân Âfrîn" is also the title of a benedictive prayer, otherwise known as the "Âfrîn î Amesûspendân."

5. Also written *garshna,* which is generally the Pahlavi rendering of the Av. *varshni,* "a male animal," rt. *varesh.*

6. Reading: *zâgân,* comp. Pers. *zâg û zîq,* "children;" according to DM. it can be read *zâishna,* "birth;" Pahl. *zâdan;* Av. *jan,* "to beget."

7. *A-khâmbishna,* from Pahl. *khâmbishna,* "concealing or hiding into a jâr (Av. *khumba*)."

8. Read the description of this Vara given in detail in the Av. *Vendîdâd,* Fragard II., § 25-42. Ahuramazda commands Yima to make a Vara, thus:—"*Âat tem Varem kerenava, charetu-drâjô kem-chit paiti chathrushanâm, hathra taŏkhma upa-bara pasvâmcha staoranâmcha, mashyânâmcha, sûnâmcha, vayâmcha, âthrâmcha sukhrâm saôchentâm. Âat tem Varem kerenava charetu-drâjô kem-chit paiti chathrushanâm, narâm aiwi-khshôithne; charetu-drâjô kem-chit paiti chathrushanâm, gavâm gâvayanâm* . . . . . ." Yima is forewarned by Ahuramazda of a dire universal calamity happening in the future, which will clear off imperfect humanity from this world. He is, therefore, commanded to build a Vara as a refuge for the choice specimens of the good creation, *viz.,* man, animal, tree, etc., which are to replace those that will be destroyed by severe winters.

9. Meaning, the Vara. 10. *Pûri* for *pûrîg.*

11. *Rûbishnîh,* "spread," "increase," "progress."

12. *Avirtar.* 13-13. *Min ôlâ-shân yehvûntan.*

(5-6). After those winters (there was) much and great increase[1] as to[2] the milk of cattle, and considerable[3] nourishment of man[3] from milk, and no[4] illness[5] in the bodies of cattle ; fullness and spaciousness[6] of the world, and the glory[7] of united[8] humanity, and the sublime (*rabâ*) increase of liberality, and the decrease (*nizârih*) of poverty among mankind ; just as the Revelation declares, namely :—" So also, that (man), O Zarathushtra, though (*amat*) he be more unfortunate[9] than he who (is) the acceptor[10] (of his gifts, is) like the donor who, in the material world, (is) so forward in liberality by (*barâ*) his gifts ; that[11] (man) is remembered[11] ".

(7) And this, too, it declares, namely :—" When that winter will end[12], of which it is said that it (will be) full of heavy frost[13], and fatal[14], then beasts[15], dark-coloured, and walkers[16] far and wide[16] will proceed towards the Mazdayasnians, and so they[17] will contemplate that ' Hereafter the Mazdayasnians will no more hate us than they would

---

1. *Kabad* [redacted] *rabâ avzûn*. That is, increase in quantity and quality. West, " abundant and great increase."

2. *Madam zak î*. 3. *Vêsh srâyishnîh î mardûm*. Comp. Av. *thrâ*, Skr. *trâ*, " to thrive," " to nourish." 4. *Kam*, " little," " less."

5. *Khâjînagîh ;* comp. Pers. *khâchîdan*, " to grieve."

6. *Frâkhûîh*, comp. Pers. *farâkh*, " spacious," " plentiful."

7. *Khanîtîh ;* Av. *khan*, " to shine."

8. *Ham-bâjîtag*, comp. Pers. *ham-bâj*, " an associate ;" lit. " an association (of mankind.)"

9. *Dûsh-vakhtar*, for *dûsh-vakht-tar*, Pers. *bad-bakht-tar*.

10. *Patîraftârtar*.

11-11. *Zak pavan mînishna hatrûnêt*, lit. " that [redacted] remains in the mind or thought." According to DM., *zak pavan mânishna hatrûnêt*, " that one remains in the dwelling."

12. *Sachêt ;* Av. *sach*, " to go," " to pass away."

13. *Vas-takarg*, " much frost," " full of snow-flakes" , comp. the Pahl. text of the *Vendîdâd*, Fragard II., §§ [redacted] *seq*. *Madam ôl ahû î astûmand zak î sarîtar zimistâna yehamtûnêt, mûn min zak stahmagîh zyash vas-takarg mrûtag zimistâna*. It is the rendering of the Avesta : *avi ahûm astvantem aghem zemô jangheníu, yahmat hacha stakhrô mrûrô zyâô*.

14. *Marenechînîtâr*, " destroyer," Av. *mrûrô*.

15. Better *dadân*, "beasts," namely, cattle ; comp. Pers. *dad*.

16-16. *Frâkhû-raftâr*. 17. The wild beasts.

their own offspring[1]; like a son the Mazdayasnians will here below bring up[2] the cattle which are good-yielding[3], with love devoid of hatred[4].'

(8) "Then Ashavahishta will loudly summon[5] and address[5] the Mazdayasnians from the highest[6] quarters[6], thus :— 'You are Mazdayasnians (worshippers of Ahuramazda)[7]; none (of you) shall be such a slaughterer of cattle as you have been slaughterers before. (9) You should admonish good offerings to the *yazatas*[8], you should admonish glory[9] for (one's) person[9]; you being Ahuramazda-worshippers[10], are you slaughtering cattle? (and) are you slaughtering those[11] of them by whom benefit is rendered unto you[11]? who[12] will speak unto you thus [that is, on account of your help, (who) will speak to you thus]:—'You are Mazdayasnians, you will eat me for the comfort[9] (of your body), until toads[13] and bloody-lizards[13] will eat[14] me[15].' (10) And you (as Mazdayasnians) admonish good offerings, admonish comfort (of the body), (and) the Mazda-

---

1. *Zāk*, comp. Pers. *zāk*. 2. *Madam debrūnd.*

3. *Hū-dāg*, "yielding in abundance objects of benefit" to the world, such [redacted] milk, etc. 4. *A-kīnih rūshāram*, "love without any tinge of malice;" comp. Av. *kaēnā* and *zaōsha.*

5-5. *Madam barā karītūnēt va aētūn yemalelūnēt.* 6-6. *Avartar naēmag*, "highest heaven." Here the comp, adj. is used for the superlative.

7. West: "You [redacted] for the worship of Mazda."

8. Reading: *vah-dahishna pavan yēzata.* According to DM., *vakhshishna pavan yezata*, "progress towards the *yēzatas.*" West: *vakhshishna pavan dāta*, "increase in gifts."

9-9. Comp. Av. *ahmāi tanvē vazdvare*, "renown or glory for his person;" Av. rt. *vaugh*, *Skr. vas*, "to shine."

10. *Mazdayasna-īt* for *Mazdayasna havā-īt.* 11. *Zak min ōlāshān ōl lakūm atyyūrīnīt.* 12. Meaning, the cattle as a body.

13-13. *Gaz va khun-karbā* "scorpions and bloody-lizards;" compare Av. *vazaga*, and *kahrpu*; Pers., *gaz* and *karbā.*

14. Comp. Av. *gangh*, Skr., *ghas*, "to eat," "to devour." After the fifth century of his millennium, Aûshidar will begin to renovate the world, when the slaughtering of cattle by men will cease, and the cattle will die its natural death, and its dead body will be eaten and devoured not by men, but by reptiles on the earth.

15. That is, "until I die a natural death, when not men but reptiles will begin to eat me."

yasnians slaughter cattle, even (slaughter) those of them by whom benefit is rendered unto them; [that is, (saying) 'you are Mazdayasnians, you eat me for the comfort (of your body), until toads and bloody-lizarsd will eat me.' "

(11) Willingly[1] the Mazdayasnians slaughter cattle, and willingly the Mazdayasnians cause cattle to be butchered[2], and contented[3] (are) the cattle when they[4] butcher (them); and gladly[1] the Mazdayasnians eat cattle, and contented (are) the cattle when they eat them. (12) And then when good spirits stand[5] (as judges), the slaughterers and whatever[6] they slaughter, and the butchers and whatever they butcher, and the eaters and whatever they eat, are together judged[7] (by them).

(13) And this, too, it declares, namely :—" When that century comes to an end[8], which (is) the fifth as regards the Religion of the Mazdayasnians in the second millennium, of all those who will be then living[9] upon the earth, both the wicked[10] and the righteous, two-thirds[11] of the country of Irân will be righteous, and one-third will be wicked; and so also the Tûrânians, those who (are) round about Irân, (and) the non-Irânians round about Irân, will remain[12]; the great in-increase[13], here[14] in the dwellings of those (who will be) in the material world, will remain (the same) as now."

(14) And this, too, it[1] declares, namely :—" When that millennium comes to an end, which is the first as regards the

---

1. *Khûrsandihâ*. 2. *Bûrînênd*, (a causal verb) Av. *bar*, "to bore," "to cut," Pers. *bûrîdan*.

3. *Khûrsand*. 4. The Mazdayasnians.

5. *Yehvûnd*. 6. *Mûn-chesh*, "whatever object."

7. *Pâyîd*, comp. Pers. *pâyîdan*, "to watch," or *pây*, "rank," "grade." West : "are watched (by) them)."

8. *Bard sachûî*. 9. Reading : *ahûig*; *ahûî* in DM., perhaps for *ahûî-astûômand*.

10. Better : *dravandân-ich*.

11. Comp. Av. *dva-thrishva*.

12. That is, they will remain as they are now.

13. *Mas-avzûnîgîh*. 14. In this world. 15. The Revelation.

Religion of the Mazdayasnians, what is destined[1] at the end of[2] the first century ? (15) Thereupon Ahuramazda spoke thus :—'The sun[3] stops at the zenith (*madam*)[3].' (16) And what is destined at the end of the second and third and fourth, fifth, sixth, seventh and eighth, ninth and tenth centuries ? (17) Thereupon Ahuramazda spoke thus :—'The sun[3] stops at the zenith.[3]'

(18) "At the time when (the last) thirty years[4] of the tenth century remain unelapsed[5], a maiden[6] who (is called) Shapîr-abû, (*aîgh*) who (is) the mother of him who (is) the good Aûshîdar-mâh, proceeds on to the water[7] ; her family descends[8] from Vôhû-raŏcha[9], the son of Frânya, who[10] is related to the family[10] of Isatvâstra, who (is) the son of Zarathushtra,

1. Comp. my edition of *Dînâ-î-Mainûg-î-Khratû*, chap. XXVII, § 10 :—*pavan barih* [redacted] *zimânag va vachêr î barîn sâtûnêt.* *Barîn* in Pahlavi means : "Providence," "Destiny," "The Supreme."

2. *Âkhar*, lit., "after (the first century)."

3-3. *Madam nihûmbêt* ; or "the sun conceals itself, or keeps itself out of view." This [redacted] the traditional reading, but the philological reading is *ni-khûmbêt*, from Av. *khûmba*, "a jar." Paul Horn reads the inf. : *nihembîtan* or *nûhûmbîtan*.

4. Lit., "thirty winters." 5. *A-rânag*, for *a-rândag*, "unelapsed", "remained ;" comp. Pers. *rûz rândan*, "to pass ones days." West : "are unelapsed."

6. The maiden here mentioned is *Vanghu-fedhrî* of the Avesta, whose name is here rendered into Pahlavi by *Shapîr-abû* "having a good father." The Avesta name literally means "of [redacted] good parentage ;" wherein *fedhrî* is the feminine of *patar, pitar*, "a father." *Vanghu-fedhri* is the name of the mother of *Ukhshyat-nemangh* (Pahl. *Aûshîdar-mâh*), one of the three future prophets, who will be born in order to achieve the Renovation of the world (see *Fravardîn Yasht*, § 142). In Persian the maiden is called *Vêh-pad* or *Vêh-bad*.

7. That is, to the waters of the Lake Kânsava.

8. *Frâj-taŏkhmak*, "pre-lineage."

9. *Vôhû-raŏchô î Frâhnyân*, who is mentioned in the *Fravardîn Yasht*, § 97, as *Vôhu-raŏchah*, the son of *Frânya*. The latter had two more sons, namely : *Ashô-raŏchah* and *Varesmô-raŏchah*. *Yôishta* (*Gôshta Fryâna*) belonged to the same family. They seem to be some of the primi ive teachers of the Religion. 10-10. Reading : *î baîn dûdag.*

(and who) is brought forth by (the Prophet's wife) Aûrvij[1]. (19) Then in that water she sits and drinks it, (and) she conceives[2] highly in (her) body[2] those superior (*madam*) germs which (*aigh*) (were) the second[3] of the last of his germs for Hvôvi[3], those that the holy Zarathushtra dropped,[4] and those (germs) will produce[5] in[5] (her) that son whose name is *Vakhshînîtâr-i-Niyâyishna*[6] [that is, offerings[7] (unto God then) increase[8]]. (20) Though Fifteen years of age, the damsel (*zihânak*) has not before that time united[9] sexually with the male species[9]; nor even after when she becomes pregnant[10], until the time when that (maiden) gives birth.[11]

---

1. Zarathushtra had three wives, namely, Urvij, Arnij, and Hvôvi, of which the first and the third were *pâdshâh-zan*, and the second *chakar-zan*. Isatvâstra was born of the first, namely Urvij (a *pâdshâh-zan*). According to the Pahlavi legend regarding the marvellous births of the three future prophets, found in the Pahlavi *Bûndahishna* (Larger Edition), chap. XXXII., § 8:—*Adîn 3 barâ* (sons) *Zaratûhshtra, chîgûn Aûshîtar, Aûshîtar-mâh, va Saôkshâns min Hvôvî yehvûnt; chîgûn yemaleldûnêt aigh:—" Zaratûhshtra* [redacted] *yâvar ôl nazdîgîh Hvôvî nîshâ hamâî vazlûnt, kolâ yâvar zak taôkhma ôl zimîg vazlûnt; Nairîyôsanga yêzata raôshnîh* [redacted] *zûr î zak taôkhma mekablûnt, va pavan nigâs dârishnîh ôl Anâhîta yezata avispârt; avigâma nafshâ ôl mâtar gûmîjênd; 99999 fravâhar î yasharûbân pavan pânagîh gûmârî yegavîmûnd.* (See S. B. E., vol. V., p. 144, and compare the Dînkard, Book VIII, chap. XIV., §§ 13 *seq.*)

2-2. *Madam lâlâ parû-tanu mûn yehvûnt*; comp. Av. *paru*, "full of," and *tanu*; *parû-tanu*, "pregnant." Or, *zak shûsra* (comp Av. *khshudra*) *madam lâlâ fravart*, "(she drinks) those superior germs pertaining to the superior *fravâhar* (of Zarathushtra)." According to West: *ôlâ zak shûsra madam lâlâ frâkht*, "she kindles in a high degree those germs." 3-3. *Datîgar avâdûm ash ôl Hvôv bûn*; here *Hvôvi* is the name of Zarathushtra's *pâdshâh-zan* ("privileged wife"). West: *ash ôl avô bûn zak frâj shedkûnt.* "(he) was dropping forth originally." 4. Here *frâj shedkûnd* is used for *frâj shedkûnt.*

5-5. *Bahn yehabûnêt.* Here in all statements and predictions of the Revelation the historical present tense of verbs is used for the future tense, and sometimes a singular verb for a plural verb. 6. Which name means "The Developer of the Worship" of Ahuramazda. It is the Pahl. rendering of his Avesta name *Ukhshyat-nemangh*.

7. *Râtîh*; comp. the use of the Av. word *râiti*. The Pahl. word off and on means: "liberality," "charity." 8. Lit. "are caused to increase." 9-9. Reading: *levatâ gabrâân barâ vipyîtan*; comp. Av. rt. *vip*.

10. *Âpûstan*; comp. Av. *âputhra*; Pers. *âbastan*, "pregnant."

11. *Pîsh min zak vad amat zak lâlâ zerkhûnêt.* Otherwise, "until that (prophet Aûshîtar) is born."

(21) "When that man becomes thirty years old, the sun stands still[1] in the zenith of the sky for[2] the lapse of twenty days and nights, shedding its burning light over all the *kaêshvars* (regions), which are seven."

(22) So, too, is the manifestation of themselves[3] [that is (people) should know that a millennium is destined (for[4] each of them)] who are knewn[5] through (our) listening to this superior Religion; so, too, they[6] (are) for whom then (people) should know that (it is) a thing which is different.[7]

(23) "When[8] that man becomes thirty years of age, he sits in conference with[9] the Ameshaspentas (archangels), the good rulers who are sincerely[10] liberal[10]; during the next day[11], that which is a bright day, it is manifest as though[12] the embodied world is unembarrassed[13] and without (the presence of) the Kaîs and the Karapans[14] [that is, (there is) none blind nor deaf[15] to the things pertaining to God[16]], and without distress[17] [that is, it[18] has not made itself separate from the things pertaining to God]; and it is rendered full of life[19] [that is, it has become raining[20]], and (there is) water again in the different districts in Aîryana-vaêja, where the good Dâîtya (is)."[20]

1. *Barâ yegavîmûnêt.*

2. *Pavan bâlist î zak asmân,* lit., in the highest part of the sky; comp. Av. *barezishta* and *asman.*

3. The appearance and birth of the three future prophets predicted by the Revelation. 4. *Hazangrôg-zima barîn.* 5. Lit., "which is heard of." 6. The future prophets.

7. Meaning that their birth is something different (supernatural), and it is a marvellous occurrence. West's rendering is entirely different.

8. "This, too, it (the Revelation) says, namely:—" is here understood. 9. *Ham-pûrsêt.* 10-10. *Hû-dâhân.* 11. *Fradâk baên yôm.*

12. *Barâ paêtâk amat,* for *paêtâg barâ amat.* 13. *A-mûst,* better read *a-marsta*; comp. Av. *mared,* "to crush;" or, Pers. *mûst,* "miserable."

14. That is, the opponents. 15. *Lâ kûr va lâ kar*: comp. Pers. *kûr* and *kar*; Av. *ku, kevîtâ,* and *karenâ.* 16. *Mandavam î Yazadân.*

17. *A-nas'hônishna.* 18. The material world or the embodied existence.

19. *Va pûr khayâ dât yegavîmûnêt,* lit., "and lives are prduced plentifully."

20-20. West differs: "that it has become extending, and is again great in various places in Aîrânvêj where the good Dâîtya is." 21. Vide vol. XIII., note 2, p. 58.

CHAPTER IX.

About the miracles which (happened) after the end of the millennium of Aûshîdar and after the advent of Aûshîdar-mâh, until the end of the millennium of Aûshîdar-mâh and the arrival of Saõkshâns, from the knowledge of the same period.

(1) The miracles of Aûshîdar-mâh at (his) birth[1] in bodily form, (his) glory and words and deeds, the position of the sun in the middle of the sky for a duration of twenty days[1], and the approach[2] of the milk[3] of cattle to the highest[4] increase[4], just as that (passage)[5] says that only one young[6] cow is milked for a thousand men [that is, it brings as much milk as (suffices for) a thousand men]; and as to leanness of hunger and thirst, so it says that from one beverage[7] only one is satiated[8] for three nights; (and) whoso eats meat[8] of the size of a breast[9], has too much for him for three days and nights. (2) The lessening[10] of the weakness of old-age[10], and the longevity or increase[11] of life, the growth of nobleness (*airîh*) and peace, and the excellence[12] of charity and joy in this world. (3) Just as this (passage) of the Revelation says, namely: "When the first ten years[13] in that final millennium elapse[14], then the Ahuramazda-worshippers are induced to

---

1-1. See footnotes to chap. VIII, page 2-2. *Yehamtûntan*, for *yehamtûnishna.*

3. Comp. Av. *paêman, payangh*; Pers. *pîm*, "milk."

4-4. *Ôl avartûm avzûn.* 5. Of the Revelation.

6. *Az*, comp. Av. *azi* (see *Vend.*, IX., 37:—*azydo*), rt. *az*, "to graze;" according to the Pahl. comm., it means "a cow three years old."

7. Reading: *payân*, from Av. *pi*, "to drink," "to nourish"; or *pishna*, "a meal," Av. *pithwa.*

8. *Sîr yehvûnêt.* 9. *Sînak masâê-i*; Pers. *sînah*, "the breast."

10-10. Reading: *kamîgîh zermânîh*, lit., "the lessening of old age."

11. *Vêshîh.* 12. Comp. Av. *vahishta*, "best."

13. Lit., "winters," 14. *Barâ sachêt*, Av. *sach*, "to pass on."

mutually ask one another[1], thus: 'Are we longer-preserving[2] ourselves (now) than was the case before[3], owing to the cattle that are well-yielding, so that we require little food and less (*kam*) clothing? Have we more fully[4] attained to love (now) than was the case with us before, owing to those cattle? Are we more liberal, owing to old age, in the hair[5] of which the growth (is now more) than it had been the case before[5]? Are the thoughts and words and deeds of the women and children of ours more refined than they were before? (4) And was there such a thing, too, that one who was prepared[6] for pure actions[6], has become retrograded[7] in the education of (his) child, and (his) punishment is arranged (therefor)? Does one (now) regard a Karapan like a *drûj*[8], (and) does one kill him for his worst thinking, (him who is) without piety, (or) without any love for piety? (5) Near (*nazda*) here in this world does pestilence disappear[9], just as it was heard[10] through listening[10] from the ancient Ahuramazda-worshippers, the truthful[11] proclaimers[11]? (6) And now when we in a majority[12] are also so great supporters[13] of this doctrine[13], do we sanctify piety[14] most steadily[15] and

1. *Avô ham-pûrsînênd*, lit., "they will be made to ask one another."

2. Reading: *dêr-varespatar* for *dêr-varespattar*, comp. Av. *dareghô-vârethman*, in which *vârethman* means, "a shield," or "shelter," rt. *var*, "to protect;" hence "affording protection for a long time," and Pahl. *vârespat*, means "the master of protection." The literal rendering is: "Are we better masters of protection of life for a long period than we have used to be before now." West's reading: *sar-varsichtar*, "more hairy-headed." 3. *Chigûn pîsh yehvûnt*. 4. *Bûndaktar*, "more completely."

5. Lit. "in the hair which has grown up more (now) than (in the hair which) had grown up before? For *farahîhâtar*, *lit.*, "full of thoughtfulness and grandeur." 6-6. *Avîz-kâr* (for *avîzak-kâr*) *ârâîhêd*.

7. Comp. Av. *aruzda*, "impurity."

8. *Drûj âînînag*; otherwise "of the *drûj*-class."

9-9. *A-sîjagîh yehamtûnêd*, lit. "non-pestilence arrives."

10-10. *Pavan vashammûnishna vashammûnt*. 11-11. *Râst frâj-gûftârân*.

12. *Marak*, "in numbers," Av. *mere*, "to count," Pers. *mar*.

13-13. *Mas-dâshtâr î dâdistâna*, "those who exerted most to maintain the Religion." 14. *Yasharââîh yasharâyînam*.

15. Reading: *arûshak-âômandîhâtar*, comp., Huzvâresh *arûj* or *arûsh*, "firm," "steady." West's reading: *kharûshak-âômandîhâtar*, "more vociferously."

most ardently[1] [that is, do we perform acts of religion and merit] ? "

(7) This, too, it[2] declares, namely:—" No one (*mâ lâ*) will pass away (from this world) in that last millennium, except those[3] whom they will kill by hanging on the scaffold[4], and except those[5] who will die on account of old age[5]. (8) When fifty-three years of that millennium of his are unelapsed, sweetness and fat in milk and vegetables are so complete[6] that men on account of their having no necessity of meat[7], shall abandon[8] the eating of meat ; and milk and vegetables shall become their food. (9) When three years have remained they shall abandon also the milk diet, and their food and drink shall be water and vegetables.

(10) "And during that millennium of his (there) shall be the release[9] of Dahâk from (his) imprisonment[9], the rising[10] of Kereshâspa for the killing of Dahâk, the arrival of Kaê-Haŏsrûi and his associates for helping Saŏkshâns in the achievement[11] of the Renovation (of the universe)[11], and the improvement[12] of most of mankind with the nature and laws prescribed[13] in the Gâthâs[13], and several other miracles and wonders of which the happening in that millennium of his is revealed[14]."

---

1. *Tvakhshâkîhâtar*, comp. Av. *thwakhsh*, " to exert."

2. The Revelation. 3. *Zakâê min zak.*

4. *Dâr-suesh* ; comp. Av. *dâuru* and *snaithish*. It may mean "by the spearing weapons," or " by piercing with spears" (comp. Av. *dâuru*, " a spear,")

5-5. *Mân min zermânîh barâ vadîrênd.* 6. *Spûrîgîhêt.*

7. *Basaryâ*, " flesh," " meat-food." 8. *Shedgûnând.*

9-9. *Rânak bandîh î Dahâk* ; comp. Pers., *rân*, " driving," " expelling." Refer to the *Zand î Vahûman Yasht*, chap. III., [redacted] 55-61 ; *Bûndahishna*, chap. XXIX., §§ 7-9 ; and *Dâdistâna-î-Dînîg*, question XXXVI, 97, wherein details are mentioned relating to Dahâk, Kereshâspa and others.

10. Comp. Old Pers. *udapatatâ* ; Av. *uz* and *pat.*

11-11. *Pavan Frasha-keretîh kertârîh* ; Av. *Frashô-kereti*, " resuscitation."

12. *Nîvârishna*, " embellishment ;" Av. *ni-var*, " to decorate."

13-13. *Gâsânîk*, " pertaining to or contained in the Gâthâs."

14. *Paêtâk.*

(11) And this, too, it declares, namely: "When that millennium, which is the second as regards[1] the Mazdayasnian Religion[1], comes[2] to an end[2], what is destined at the end of the[2] first century? (12) Thereupon Ahuramazda spoke thus: 'The sun conceals itself?' (13) And what is destined at the end of the second, and the third and the fourth and the fifth, the sixth and the seventh and the eighth, the ninth and the tenth century? (14) Thereupon Ahuramazda spoke thus: 'The sun conceals itself.'

(15) "And when thirty winters[3] of its tenth century remains[4], the maiden who is (named) Gûbâk-abû[5], that one who is the mother of him who is Saŏkshâns, the testifier[6] (to the Revelation), that is, (he is) the demonstrator[7] of the path by which to entirely remove[8] the opposition of the Blemish-giver[9], proceeds on to the waters, her family descent[10] (is) from Vôhû-raŏcha, the descendant of Frânya, who is connected with the family of Isatvâstra, who (is) the son of Zarathushtra, and who is brought forth by (the Prophet's wife) Aûrvîj. (16) 'That maiden, whose name is all-overpowering[11], is so all-overpowering, as she through a delivery[12] gives birth to him who overpowers all, (namely) the injury from the demons as well

---

1-1. *Pavan Daêna Mazdayasnân.*

2-2. *Barâ sachût,* "entirely passes." 3. Years. 4. *A-rânag,* "unpassed," "unelapsed."

5. The Pahlavi rendering of the Av. proper name *Eredatfedhri,* "having a testifying father," (see West, p. 115, note 1).

6. *Gûbâk.* 7. *Nimûdâr,* "one who shows" how to do a thing, "an exhibiter." 8. *Barâ-bûrtan,* "to carry away entirely or thoroughly."

9. *Aîb-dat* (the Evil Spirit) *paitîyârak.*

10. *Afash frâj taŏkhmak,* lit., "her former lineage." See the footnotes to chap. VIII., §§ 18-19.

11. *Havispa tarvînîdâr*; comp. Av. *vîspa taurvairi,* "all-destroying." Comp. Av. *Fravardîn Yasht,* § 142: *Kanyâŏ Eredat-fedhryô ashaŏnyâŏ fravashîm yazamaidê, yâ vîspa-taurvairicha nâma; avatha vîspa-taurvairi yatha hâ tem zîzanât, yô vîspa taurvayât daêvâatcha tbaêshâŏ mashyâatcha, paitishtâteê jaê-harshtahê tbaêshanghô.* The last three Avesta words are not rendered in the Pahlavi version given above in this section.

12. *Pavan zerkhûnishna,* lit., "through begetting."

as[1] that from mankind.' (17) Then in that water she sits, when the maiden is fifteen years (of age), and it[2] gives into her[3] him, whose name[4] (is) the Victorious Benefitter, also (his) name (is) the Body-maker[4]; such[5] [illegible] Benefitter as does good to all embodied lives, and such a Body-maker [illegible] seeks great[6] comfort[7] for embodied men, alike possessing body and possessing life[8]. (18) Not before that time[9] had she coupled[10] with men, nor afterwards when she becomes pregnant[11], nor before the time when she delivers.

(19) "When that man (Saŏkshâns) becomes thirty years (of age), the sun stands still in the topmost part (zenith) of the sky for thirty days and nights long; and at that position it arrives again, namely, at that which is destined for it[12]."

---

1. *Zak-ich . . . . . va zak-ich,* 2. The water. 3. *Zak baên-dahêt,* "introduces or injects in that (maiden)"

4-4. Comp. Av. *Fravardîn Yasht,* § 129: *Yô anghat Saŏshyâns Verethraja nâma, Astvat-eretascha nâma. Avatha Saŏshyâns yatha vîspem ahûm astvantem sâvayât; avatha Astvat-eretô, yatha astvâŏ hâ ushtanavâŏ astvat-ithyêjanghem paitishtât* . . . . . Also comp. *Vendîdâd,* XIX.

5. *Tanû-kertâr,* for Av. *Astvat-eretô.*

5. *Chîgûn ham,* 6. *Madam.*

7. *A-sîjîh,* lit., "non-disturbance," "non-injury;" hence, "ease or happiness."

8. According to the Avesta mentioned above, he will stand against the destruction of all bodily creatures, and help forward their physical and spiritual welfare.

9. Before she sat in the water of the river Kânsu.

10-11. See the foot-notes to chap. VIII., §§ 20 *seq.*

12. Lit., "which is fixed through destiny."

CHAPTER X.

About the miracles which (occurred) after the end of the millennium of Aûshîdar-mâh and the arrival of the Beneficent Victor,[1] until the end of 57 years of Saŏkshâns[2] and the gift of the Renovation[3] in the world.

(1) About the miracles of Saokshâns as to (his) person, splendour, (and) glory, it[4] says thus : " When the last rotation[5] of those rotations of the age (years) of Aûshîdar-mâh occurs, that man Saŏkshâns wil be born[6], whose food will be spiritual, whose body (will be) like the sun [that is, his person will be [redacted] shining as the sun] ;" this, too, that " he sees from all sides with six eyes[7], (and) he closely perceives the remedy for the afflictions of the *drûj*."

(2) This, too,[8] that " he will possess[9] the Kayânian glory, which (is) victorious, and which the brave Fraêdûn[10] bore when Azi-Dahâka[11] was killed by him ; and Kaê-Haŏsrûî[12] carried it when he killed the Tûra Frangrasyan[13] (Afrâsyâb) ; and Frangrasyan bore it when he smote Dravê Zainigâg[14] ; (and)

---

1. *Sût-âômand Pîrûjgar*. 2. The last of the 3 prophets who will accomplish the Resurrection and the Renovation of the world.

3. Av. *Frashô-kereti* mentioned in *Yasht* XIII., 58, *Yasna* LXII., 3.

4. The Revelation. 5. *Vartishnih*. 6. That is, 28 years later than the date suggested in chap. IX., §§ 15-19.

7. That is, he [redacted] things three times more fully than the ordinary human being can do. 8. This, too, the Revelation declares.

9. *Lêvatâ yehvûnêt*, lit. " will be with."

10. See vol. XIII., Pahlavî Introduction, § 25. 11. See *ibid*, § 26.

12. See *ibid*, § 39. 13. See *ibid*, §§ 31, 39.

14. According to Darmesteter's version of the Larger *Bûndahishna*, chap. XLI., " it [redacted] the name of an Arab chieftain who invaded Irân in early times and killed many with his evil eye, till the Irânians invited Afrâsyâb to destroy him " (see West, pp. 116-117).

Kaê-Vishtâspa[1] shall bear it when he sticks[2] entirely to righteousness, whereby he shall remove the *drûj* from this world of righteousness.[3]"

(3) And this, too, that "During fifty-seven of his years (there) will be the annihilation of the devilishness[4] of the two-footed race[4] and others, and the suppression[5] of sickness and old age, death and affliction[6], and all other distresses of tyranny, heresy, and evil; (there) will be perpetual[7] growth of fresh vegetation[7], (and) joyfulness in all the creations; (there) will be seventeen years of vegetable eating, thirty years of liquid food, and ten years of spiritual food."

(4) "And all the grandeur and glory and power which have been in all those who (are) illustrious, glorious and powerful, will reach together in him who[8] (will be) above them[8], and in those who (will be) his; when many just and able[9] ones will be well-helped forward[10], and (rendered) splendid and powerful; and through their power and glory all the *drûjas* and (their) heroes[11] will be overpowered[12]. (5) And all mankind will stand[13] on one unanimous ground[13] as to the Religion of Ahuramazda, owing to the will of the Creator, and the command to him[14] (*Saŏkshâns*), and the instrumentality[15] of his companions."

---

1. See Pahlavi Intro., § 41. 2. *Hakhût.*
3. See *Zamyâd Yasht*, §§ 92—93.
4-4. *Dô-zangân taŏkhmah drûjth.*
5. *An-âvishna*, *lit.*, "without lustre," or "lifelessness." Comp. Pers *âb*, "lustre" as of a diamond.
6. Av. rt. *tbish*, "to torment."
7-7. *Hamîshak aûrvara zarîn vakhshishna.*
8-8. *Î madam ân.* 9. Comp. Pers. *kal*, "just," "innocent," "noble,"
10. *Hû-sachîhastan*, Av. *sach*, "to proceed onward."
11. *Gurd-ash*, comp. Pers. *gûrd*, "a hero."
12. *Vânîhît*, Av. *van*, "to conquer."
13-13. *Madam atvak hamîh yegavîmûnd*, where *atvak-hamîh* means "unity."
14. *Ôl* here used as a substitute for *ôlâ.*
15. *Avzârîh.*

(6) At the end of (those) fifty-seven years, the *drûj* Aharman will be annihilated, (and) the Renovation of the Future-embodied-existence[1] will take place. (7) All the good creations will be endowed[2] with purity (and) complete happiness[3]. (8). Just as the Revelation declares, namely: "When that millennium comes to an end, which is the third of the Religion of the Ahuramazda-worshippers, then the Ahuramazda-worshipper, whose name is the Victorious, walks forth from (the river) Kânsû[4] with a thousand companions and maidens[5] of surpassing[6] nature[6], also virtuous attitude[7], (and) of good character[8]; and he will smite the wicked men who are oppressive, and annihilate them."

(9) "Then those Ahuramazada-worshippers will smite, and (there will be) no smiters of them. (10) Then those Ahuramazda-worshippers will create a desire for[9] the Renovation in the world, (they will be) ever-living, and ever-beneficent, and ever longing for the Lord[10]. (11) Then I, who am Ahuramazda, will produce the Renovation in the world according to (my) will, ever-living, and ever-beneficent, and ever-longing for the Lord."

---

1. *Frasha-kereta Tanû-î-pasîn yehvûnêt.*
2. *Nîvârîhênd,* "will be adorned or embellished."
3. Av. *pôuru-shatia.*
4. Name of a sea, which is identified with the Hâmûn Sea in Seistân. See *Bûndahishna*, chap. XIII., 16; XX., 34; XXI., 6-7.
5. Reading: *bigar,* comp. Arabic *bigar* or *bûgarah,* "a maid."
6-6. Reading: *pa vand hatma* for *pavan vand-hatma,* lit., "with a conquering nature." Here *vand* for *vandîg.*
7. Reading: *nôk-var-ich*; comp. Pers. *bar,* "bearing," "attitude."
8. *Hû-râs,* lit., "of a good path."
9. *Kâmak yehabûnd.* 10. Ahuramazda.

END OF BOOK VII.

દીનકર્દ કેતાબ,

તેની
અસલ પહલવી એબારત, ઇંગ્રેજી અક્ષરે તેનું વાંચણ,
ઇંગ્રેજી તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે
તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ
પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

કર્તાઃ

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ.,

નામદાર સર જમશેદજી જરથોસ્તી મદરેસાના વડા શિક્ષાગુરૂ.

વૉલ્યુમ ચઉદમું,

દીનકર્દના સાતમા પુસ્તકમાં આવેલું
પહલવી ઝરથોશ્ત-નામું, ભાગ ૨ જો.

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ ત્રાન્સલેશન ફંડના ટ્રસ્ટી સાહેબોના
આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

લંડનઃ
કેગન પૉલ, ટ્રેન્ચ, ટ્રુબ્નર અને કંપની.

યઝદજરદી સને ૧૨૮૪, ઇસ્વી સને ૧૯૧૫.

મુંબઇ મધે, "ધી કેક્સ્ટન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ" માં, મેસર્સ કવેરીજ અને કુંપનીએ,
"ધી બ્રીટીશ ઇન્ડિયા પ્રેસ" માં મી૦ બી. મીલરે, અને "સાંજ વર્તમાન"
પ્રેસમાં મી૦ રૂ. ન. વાચ્છાગાંધીએ દીનકર્દનું આ ૧૪ મું વૉલ્યુમ છાપ્યું છે,
અને
દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ., એ
નાં૦ ૮૫, ખંબાલા હીલ, મુંબઇ મધે પ્રગટ કીધું છે.

ગુજરાતી તરજુમાનું સાંકળ્યું.

દીનકર્દ પુસ્તક સાતમું,

પહલવી ઝરથોશ્ત-નામું. ભાગ ૨ જો,

બાબ ત્રીજો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાળું.

(§§ ૧– ૪) અહુરમઝદ સાથની પહેલી ગોફ્તેગોમાંથી પાછા ફરીઆ પછી ઝરથુશ્ત્રનું પોતાની ખુદાઇ પએગામબરીનું જાહેર કરવું.

(§§ ૫– ૭) પેગામબર સાહેબની વાએઝો, ખાસ કરીને ખ્વએતુગ-દસ, યાને જાતી ભોગ આપવાની ભલામણમાં, સાંભળીને છેડાઇ પડેલા કીકો તથા કરપનો.

(§§ ૮–૧૦) પેગામબર સાહેબના શીક્ષણોની સચાઇ, ઉસિક્ષોના નબીરા તુર અઉર્વાઇતા-દેંગ જેવા પોંહચેલ અને દુરમ્બ્દેશ શખસથી કબુલ કરવામાં આવી.

(§§ ૧૧–૧૩) ઝરથુશ્ત્રના કાર્યસાધક શીક્ષણો અને અંગત ચાલચલણની તેઓનાં સાંભલનારાઓ ઉપર ચમતકારીક અસર.

(§§ ૧૪–૨૦) અઉર્વાઇતા-દેંગ જેવા સામી પક્ષના સરદારને પોતાની હારોલમાં કેમ સમજાવી લેવો તે બાબે અહુરમઝદ તરફથી ઝરથુશ્ત્રને મલેલી વહી.

(§§ ૨૧–૨૩) દીનને માટે પોતાની દુન્યવી માલમતાનો ભોગ આપવા ઝરથુશ્ત્ર પાસે અહુરમઝદે મોકલેલો વએદોઇસ્ત ઉપર પેગામ.

(§§ ૨૪–૨૬) વએદોઇસ્તે એ માગણી સ્વીકારવા તકોબરીથી ના પાડી.

(§§ ૨૭–૨૮) વએદોઇસ્તને શું શીક્ષા થશે તેનું અહુરમઝદ તરફથી જાહેર થવું.

(§§ ૨૯–૩૫) હોમનું ઇજેશું પાણી પાઇ કાળા ગોધાને સાજો કીધો તે બાબેનો મોજેજો.

(§§ ૩૬–૪૧) ઝરથુશ્ત્રની જીંદગીનો છેડો આણવા અહરેમન અને તેના ગોઠીયાઓએ કીધેલી છુપી મસલત અને અહુનવઇર્યના પાક કલામની ચમતકારીક અસરથી એ બુરાઇની શક્તિઓના છુપા હુમલામાંથી ઝરથુશ્ત્રનું બચી જવું.

બાબ ૪ થો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલું.

(§§ ૧– ૨) ઝરથુસ્ત્રના ગાથાનું ગાયણુ સાંભલીને વીસ્તાસ્પના બાદશાહી મકાનમાં જીવવાલી તેમજ નીરજીવ પદાર્થોમાં ખુશાલીનું પેદા થવું.

(§§ ૩– ૪) આતશની વરનીરંગનો ઝરથુસ્ત્રથી કરી બતાવવામાં આવેલો અખતરો અને પ્રજા ઉપર તેની અસર.

(§§ ૫– ૭) દીનને ફેલાવવા માટે ઝરથુસ્ત્રે વીસ્તાસ્પને કીધેલો આગ્રહ.

(§§ ૮–૧૦) જુદા જુદા હુનરો અને એલમો ઉપર ઝરથુસ્ત્રનો અજાયબ કાબુ.

(§ ૧૧) અવસ્તા એજ એક મોટો મોજેજો.

(§§ ૧૨–૧૩) પેશોતન જેવા એક બેટાની અહુરમઝદ તરફથી વીસ્તાસ્પને ભેટ.

બાબ ૫ મો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલું.

(§§ ૧– ૨) વએસપ કુટુંબના સએતની રથને લગતો મોજેજો.

(§§ ૩–૧૦) સએતની રથના મોજેજાનું, વીસ્તાસ્પના ફરમાનથી લોકોમાં જાહેર દેખડાવવું, અને તેથી કરી વીસ્તાસ્પની લોકપ્રીયતાનું વધવું.

(§§ ૧૧–૧૨) એ રથનું બે રથમાં છુટું પડી જવું.

(§§ ૧૩–૧૪) આ અને આગલ બાબમાં વર્ણવેલા મોજેજાઓના તુરત વેલાના તથા લાંબે વખતે નીપજનાર પરીણામોનું બયાન.

બાબ ૬ ઠો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલું.

(§§ ૧– ૨) પેગામબરના ચેલાઓના મોજેજાઓ વીશેનો ઇસારો અને સીકનદરથી થયલી ખરાબી પછી અવસ્તાની કેતાબોનો ફરીને ગંજે-શ-શાયગાનમાં એકઠો કરવામાં આવેલો સંગ્રહ.

(§§ ૩– ૪) અસ્પંદયારના બેટા બહમન સુધી ઉતરી આવેલા દીનના સુધારકોનોનું ભલું કામ.

(§§ ૫– ૬) વડા દસ્તુર સએનવના મોજેજાઓ તથા ઇરાન ઉપર સીકનદરે વરસાવેલા ગજબો.

(§§ ૭–૧૦) ચાર વડા દસ્તુરો, અરેઝવાઓ, સુતો-સ્પાદાઓ, ઝરસ્પંઘહાઓ તથા સ્પેન્તો ખ્રતવાઓએ આપેલું દીનને રક્ષણ.

બાબ ૭ મો.

(§§ ૨૮–૩૧) એવા સીકા જમાનામાં પણ પવિત્ર પુરૂશો થશે જેવોની હસ્તી હોશેદરના આવવાની આગમચેતી દાખલ ગણાશે.

(§§ ૩૨–૩૭) ઢોંગ તથા ફસાદનો જમાનો જે અધર્મી રહી પોતાને દીન પાળતો લેખે છે, દુરાચરણને સદગુણ તરીકે ગણે છે, અને પોતાને હાથેજ પોતાની ખરાબી કરે છે.

(§§ ૩૮–૪૩) સવાલ કીધો છે કે એક વારની પડતીએ આવેલા લોકો ફરીને ઉંચ તબકકે પુગશે કે, અને નબલા પડી ગયલા રાજકરતાઓ ફરી પોતાની અસલી બુલંદી મેલવશે કે?

(§§ ૪૪–૪૭) અશો ચીથ્રો મયાનની તેના ૧૫૦ ચેલાઓ સહીત દુનીઆને બદીથી ટાલવાને માટે આવી પુગવાની આગમચેતી.

(§§ ૪૮–૫૦) ચીથ્રો મયાનના શીક્ષણોની ભલી અસર બાબે.

(§§ ૫૧–૫૪) જરથુસ્ત્રના હજારાની એક એક પછી આવતી સદીઓનો છેડો અને શરૂઆત દેખાડવા ખોરશેદનું આકાશમાં છુપાઇ રહેવું.

(§§ ૫૫–૫૮) હોશેદરનો ચમતકારીક અને કુમારીકાને પેટનો જનમ.

(§§ ૫૯–૬૧) હોશેદર જ્યારે ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પુગે છે ત્યારે દુનીઆંનું શાંત થવું અને સુધરવું.

બાબ ૮ મો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાલું.

(§ ૧) શારીરીક આકારમાં જનમ લીધો તે વેલાએ કીધેલા હોશેદરના મોજેજાઓ.

(§§ ૨– ૭) મહરકુશ જાદુગરના સાત શીયાલાઓની સખતાઇ, અને ત્યાર કેડે આલમનું ફરીને નવું થવું.

(§§ ૮–૧૨) ઢોરોને જખે નહી કરવાનું અરદીબેહેસ્ત અમશાસ્પંદનું આદમીઓને ફરમાન.

(§ ૧૩) એ જમાનામાં કેટલાં માણસોને મુક્તિ મલશે અને કેટલાનો નાશ થશે તેનો અડસટો.

(§§ ૧૪–૧૭) હોશેદર માહના હજારાની એક એક પછી આવતી સદીઓનો છેડો તથા શરૂઆત દેખાડવા ખોરશેદનું આકાશમાં છુપાઇ જવું.

(§§ ૧૮–૨૧) હોશેદર માહનો ચમતકારીક અને કુમારીકાને પેટનો જનમ.

(§§ ૨૧–૨૩) હોશેદર માહ જ્યારે ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પુગે છે ત્યારે દુનીઆંના ફાયદા કાજે તેનાં કીધેલા મોજેજા.

બાબ ૯ મો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાળું.

(§§ ૧– ૨) શારીરીક આકારમાં જનમ લીધો તે વેલાએ કીધેલા હોશેદરના મોજેજાઓ.

(§§ ૩– ૬) હોશેદર માહના હજારાના પહેલાં દસ સાલમાં માણસ જાતના વધારાના દેખાતા ચીનહો.

(§§ ૭– ૯) કવખતનાં મોતનું દુર થવું, અને માણસોની હલવે હલવે ખોરાક તથા પીણા વગર રહેવાની શક્તિનું આવવું.

(§ ૧૦) ઝોહાકનું બંદમાંથી છુટવું, અને તેને મારવા કાજે કેરસાસ્પનું ખાબમાંથી ઉઠવું.

(§§ ૧૧–૧૪) હોશેદર માહના હજારાની એક એક પછીની આવતી સદીઓનો છેડો તથા શરૂઆત દેખાડવા કાજે ખોરશેદનું છુપાઈ જવું.

(§§ ૧૫–૧૮) સોશીઓસનો ચમતકારીક અને કુમારીકાને પેટનો જનમ.

(§ ૧૯) સોશીઓસ ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પુગે છે ત્યારે ખોરશેદનું થંભ ઉભું રહેવું.

બાબ ૧૦ મો.

એ બાબની શરૂઆતમાં આવેલું મથાળું.

(§§ ૧– ૨) સોશીઓસની ચમતકારીક શક્તિઓ તથા સીદ્ધિઓ, અને કયાની ખોરેહનું તેનામાં ઉતરવું.

(§§ ૩– ૫) સોશીઓસના ૫૭ વર્ષમાં આદમ જાતનું જલદી સંપુર્ણ થવું.

(§§ ૬–૧૧) માણસ જાતનું સંપુર્ણ ફ્રશોગર્દ થવું.

દીનકર્દ,

પુસ્તક સાતમું (ચાલુ)

પહલવી ઝરથોસ્તનામું, ભાગ બીજો.

બાબ ૩ જો.

પહેલી ગોફ્તેગોથી તે સાતમી ગોફ્તેગોના છેડા લગન (જે ઝરથુશ્ત્ર સાહેબને અહુરમઝદ સાથ) દસ વર્ષના લાંબા અરસામાં થઇ હતી[1] (તે અરસામાં) જાહેર થયલા મોઅજેજાઓ વીષે; અને (તે પેગમબર સાહેબની) દુન્યામાં દેખાડેલી અગમચેતી કરવાની (અદભુત) શકતીથી તેઓ વખાણને પાત્ર[2] થયા હતા તે વીષે; અને તે દસ વર્ષનો અરસો કે જેમાં આ (સાત) ગોફ્તેગો થઇ ગઇ હતી[3] (તે અરસા) પછીના બે વર્ષમાં આશીરવાદને લાયક[4] (શાહ) કએ ગુશ્તાસ્પ તરફથી દીન કબુલ રાખવા (વીષે).

(૧) એક મોઅજેજો આ (હતો) કે જે[5] તે (પેગામબર સાહેબ) પહેલી ગોફ્તેગોમાંથી પાછા ફરીઆ[6] ત્યારે જાહેર થયો હતો;[5] ત્યારે તેઓએ દાદાર અહુરમઝદના પહેલાં પ્રથમ ફરમાનથી, જ્યારે તેઓ કીકો અને કરપનોના ટોળાંની વચમાં માત્ર (એકલાજ વીંતલાઇ ગયા) હતા ત્યારે, તેઓએ

---

૧. પેહલ્વી મત્ન. લખનાર કહેવા માગે છે કે એ ૭ ગોફ્તેગોને ૧૦ વર્ષ લાગાં હતાં કે જે અરસામાં, આ બાબમાં જણાવેલા, ઝરથુશ્ત્રના મોઅજેજાઓ જાહેર થયા હતા.

૨. અવ૦ ક્રિ, "વખાણ કરવાં." એ૦ શબ્દનો અર્થ આશીરવાદ પણ થઇ શકે. જો એને આગલા શબ્દ સાથ જોડીને વાવરીગાન વાંચીએ તો અવસતા વેરે "માનવું" ઉપરથી એનો અર્થ "વિશ્વાસની લાયકાત" (trustworthiness) યા "યકીન" થાય.

૩. ઓગુન આખર ભીન ૧૦ શનત ઇ અએન હુમ પુરસગીહ પતન ૨ શનત. ઓલ્ડેઓક્ષ તરજુમો:—"બે વર્ષમાં, જેમ તે ૧૦ વર્ષ પછી (બન્યું) તેમ........."

૪. જુઓ અવ૦ બરેજ, "આશીશ દેવા" (to bless) અથવા "બુલંદ કરવું."

૫–૫. પએદાક અઇબ અમત.

૬. લખવાર પેહલ્વી મત્ન, જુઓ ચાલુ ફારસી શબ્દો, બાઝ–શુદન, બાઝ–આમદન; ઓલ્ડેઓક્ષ તરજુમો આ પ્રમાણે છે: "જ્યારે તે (ઝરથુશ્ત્ર) પહેલી ગોફ્તેગોમાંથી પાછો (ફરયો) હતો ત્યારે."

(પોતાનો) પેગામબરી દાવો આશકારા કર્યો,[1] કે જે તેઓના વીચાર પ્રમાણે અહુરમઝદ પરસ્તી દીન અને અહુરમઝદની શાંતી હતાં; જેવી (આ ચીજ)[2] તેઓએ મોટે અવાજે સરોદ સાથે જાહેર કીધી, તેવાં તુરતજ અહુરમઝદની દીન તરફ માણસ જાતને તેઓએ ખેંચ્યાં.[3] (૨) સબબ કે આ પ્રમાણે દીન જણાવે છે: "ત્યારે તેઓ કે જેઓ મુકામે[3] કરી ઠરીઠામ થઇ ગયા હતા અને ગાય ઢોરોની માલેકી ભોગવતા હતા,[3] જેઓ (આ) ખાકી દુન્યામાં (સુદરે) કુસ્તીના[4] (પવીત્ર પહેરણ) સાથે હતા, (અને) જેઓ શારીરીક હસ્તી ધરાવતાં હતાં તેઓ માટે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે તદન નકી કર્યું હતું[5] જે તેઓ ઉપર પુખ્ત ધ્યાન આપવું.[6]" (૩) અને જયારે તેનાં વચનો[7] સાંભળવાને માટે તેઓ તરફથી (તેને) એલતેમાસ કરવામાં આવી,[8] ત્યારે ઝરથુસ્ત્ર સાહેબે અષોઇ શું હતી[9] તે (પોતાનાં) બુલંદ જ્ઞાનથી[10] શારીરીક હસ્તીવાળી દુન્યાને[11] મોટે અવાજે જાહેર કર્યું. (૪) "અષોઇની વખાણ કરવી તથા દેવોને ધીકારવા અને (અષો) ઝરથુસ્ત્ર સાહેબની માઝદયસ્ની દીનને નમસકાર કરવો[12] તથા અમશાસપંદોની યઝશ્ન[13] તથા વખાણ (કરવી), એ હું તમો (આદમીઓ) માટે સર્વથી શ્રેષ્ટ તરીકે જાહેર કરૂં છું[14] અને વળી (તેઓને) જણાવું[15] જે દેવોને

1. કરીતુન્ત; બોલેઓલ અર્થ "બોલાવ્યાં."

2. એટલે, દીન.

૩–૩. માનિશ્ન-આઓમંદ વ ગઓસ્પેન્દ–આઓમંદ.

૪. ઑક ઇ પવન અઇવ્યાનગહાન, જુવો અવ૦ અઇવ્યાઓંઘહન (ધાતુ યાઓંઘ "પેહરવું") એટલે "કુસ્તી," જે દીનની નીશાની છે.

૫. હુમ-આરાસ્ત.

૬. બરા-નિગીરિશ્નીહ; બરૂં જોતાં બરા-નિગીરિશ્ન (શબ્દાર્થ) જોઇએ.

૭. ઓલ-ચોકશિશ્ન ગુબિશ્નીહ બરા મત, બોલેઓલ તરજુમો: "(જ્યારે) (તેની) વાત્રેઓ સાંભળવાને માટે (તેઓનું આમંત્રણ તેને) પહોંચ્યું".

૮. નિવીદિશ્ન; જુવો અવ૦ નિ-વિદ્, સૈં૦ नि-विद्, "આમંત્રણ કરવું," "સોહબત ઇચ્છવી" (યશ્ન હા. ૧—૬૦ ૧–૧૯).

૯. ઇ ચશરાએઇહ, અસલ અર્થ "અષોઇની (હાઉમંદ દુન્યાને)", યા "અષોઇ શું છે?"

૧૦. ફ્વન મદમ રસિશ્નીહ.

૧૧. અથવા "ખાકી દુન્યાને."

૧૨. અવ૦ ફ્ર અને નમ "માનપૂર્વક નમન કરવું", "નમવું."

૧૩. આ-યઝિશ્ન ૧૪. ઓલ લકૂમ પાહલુમ ચેમલેલૂનમ ૧૫. આગાસ દહિશ્નીહ.

માટેનો વીરસકાર,[1] તથા જાતી ભોગ[2] (તેઓ સારૂં) ઉત્તમ (છે);" જેથી કરીને તે બુધ્ધિબળ જે (ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે) દેખાડયું તેથી તે લાયક કાર્ય (જે) મોટું (છે તે) ઉપર તેઓની આસ્થા બેસશે, કે જે કાર્ય ઉપર તેઓની દીલસોજી[3] સર્વથી વધુ હતી—પીતાનો, બેટીનો, બેટાનો તથા જે (માવતરે) તેઓને જનમ આપયો તેનો, તથા ભાઇનો અને બેહનનો (સ્વભોગ).[4]

(૫) એવું જાહેર થયલું છે કે તે વાએઝ (સાંભલીઆ) પછી, અગ-બ્રીત કીકો અને કરપનો, (જેઓ) દેવોને પુજનાર (હતા), તેઓ ઝરથુશ્ત્ર ઉપર ધસારો લઇ ગયા,[5] અને તેને મારી નાખવાની કોશેશ કીધી; જે પ્રમાણે દીનમાં જણાવેલું છે કેઃ-"ત્યાર[6] પછી તે ક્રૂર (કરપનો,) જેઓ તેની નજદીક બેઠા હતા, (અને) તુરના નજદીકના બેશીઓ,[7] જેઓ (તેના) તાબેદારો[8] હતા, તથા તેઓ સાથ તુરનો ભાઇ (હતો), તેઓ નાસી ગયા, જાણે કે તેઓ શરમાલ પુરૂષો હોય[9]" [યાને, તેને (ઝરથુશ્ત્ર સાહેબે) "ખેતવદથ"ને લગતું[1] શીક્ષણ તેઓને આપયું કે તે પ્રમાણે તેઓ વરતે (તે શીક્ષણ સાંભલીને) તેઓ શરમીંદગા થઇ ગયા હતા.]

---

૧. **આ-ગઝિરન.**

૨. **ખ્વએતુકદસ.** એ શબ્દની સમજણ માટે જુવો "The Alleged Practice of Next-of-kin Marriages in Old Iran" જે વીષય મેં ઇ. સ. ૧૮૮૮ માં પ્રગટ કીધો હતો.

૩. **હુ-દર્દ-તુમની વતી હુ-દરદમ છે.**

૪. યાને બાપનો પોતાની મોહરદાર તથા બચ્ચાંને માટેનો જાતી ભોગ અને બચ્ચાંઓને તથા મોહારદારને તે પોતા તરફનો; તથા ભાઇઓને તેઓની બેહનો તરફનો જાતી ભોગ અને બેહનોને પોતાના ભાઇઓ તરફનો.

૫. જુવો અવ૦ **સર,** "દૂખ દેવું," "ટુકડા કરી નાખવા."

૬. પહેલવી, **હુવાલ અદીન.**

૭. બોલિબોલ તરજુમો: "જેવાએ એકજ કુટુંબની ઓરતોનું દુધ પીધું હતું."

૮. **વિજીર-કાર,** "જે કોઇ તેના હુકમ યા ફરમાન મુજબ ચાલે તે," "અસ તીઓ," "શાગીર્દ."

૯ **મુન શર્મ યહેવુન્ત;** અવ૦ **ફ્શરેમ.**

૧ આ તથા ૭ મા ફકરા ઉપરથી દીસે છે જે અસલી તુરાનીઓ, અને ખસુસ કરીને જે કીક અને કરપનો ઝરથુશ્તના દીન દુશમનો હતા તેઓ, 'ખ્વેતુકદથ શબ્દને ખરાબ અર્થે વાપરતા હતા. એ કારણસર પેગામબર સાહેબનું શીક્ષણ તેઓમાં ખોટી રીતે સમજવામાં આવતું હતું અને તેનો ખોટો ભાવાર્થ લઇ કરીને ઉડાડવામાં આવતો હતો. "જાતી ભાગ" અને "આત્મ સમરણ"ના અવસ્તાના ખ્યાલને ઘણુંજ નજદીકના સગાંવાહલાંઓના લગન કરવાના શીક્ષણમાં ફેરવી નાંખવામાં આવ્યો હતો. આ ઉપરથી આપણે સમજી શકીએ છીએ કે જ્યારે ઝરથુશ્ત સાહેબ પોતાની વાએઝ આપતા હતા ત્યારે સામા પક્ષનાઓ સાંભલનારાઓમાંથી કો નાસી ગયા હતા.

(૬) આ તુર તે પેલો તુર (હતો) કે જેનું નામ અઉર્વાઇતા–દેંગ હતું, અને જે ઉસીક્ષોની[1] ઓલાદનો નબીરો હતો; (તેને એ નામ આપવાનું) કારણ એ જે તે જગ્યાનો એ એક મોટો રાજકરતા હતો, અને તેની પાસે બહુ સેપાહ તથા સત્તા હતાં.

(૭) તે કૂર (કરપનો) એ તેને આ પ્રમાણે કહ્યું: "અરે તુર ઉર્વાઇતા–દેંગ, ઉસીક્ષોના નજદીકના ખેશી! જે (માણસ) પાસે થોડું (જ્ઞાન) છે તેની પાસેથી શું તેઓએ મોટાઇની આશા રાખવી જોઇએ[3]! કયાં આપણે એ મોટા (માણસ) ને તે સબબસર થાર કરીએ કે જે (આપણા ધર્મના) નેક વચનોને પોતાના (બુરાં શીક્ષણો)[4] સાથ ભેલી નાખે છે; (જેવા આપણે) ખેતવદથને માટે (ચોકસ છીએ) તેવા આપણે તેમાં[5] (બીજી) કઇ ચીજ માટે એટલા નક્કી છીએ કે તે નહીં કરવી? તે (અરથુશ્ત્ર) આપણામાં શક ઉત્તપન કરે છે[6] (એમ કહીને) કે આપણે તે કરવી જોઇએ."

(૮) તે ઉપરથી ઉસીક્ષોના નબીરા તુર ઉર્વાઇતા–દેંગે આ પ્રમાણે કહ્યું: "તે પુરૂષ કે જે મારા મત (આઇન) પ્રમાણે[7] હાડમંદ દુન્યાના સઘલા (માણસો)માં સર્વથી અજાયબ જેવી ઇચ્છાઓ[8] ધરાવતો જણાય છે, જે તમામ હાડમંદ દુનીઆંમાં (એખલોજ) સત્તા મેલવશે, તેને તું ના માર, કારણ કે એમ મને લાગતું નથી કે જો તું એને આ (સબબ) સર મારે તો આ જેહાંનમાં ડાહપણ ઘણો લાંબો[9] વખત રહે, [એટલે જે, ડાહપણનો

---

૨. એ ગાથા હા. ૪૪–૬૦ ૨૦ મા જણાવેલો તુરાની ઉશિક્ષ ટોલો છે કે જે કનીઓ અને કરપનોની પેઠે અરથુસ્તની સામે હતો. એ ફકરામાં જણાવે છેઃ **યાઇશ ગાંમ્ ક્રરપા ઉસિક્ષ્યા અએષેમાઇ દાતા યાચા કવા આંનમેને ઉરૂદોયતા.**

૩. **અઝશ મસ ચનસેગુનાં સુન કસ દાસ્ત** (કસ–દાસ્તને ખરે રીતે તો **કસ–દાશ્ત** વાંચવો જોઇએ; બીજી રીતે એ **કસીહુસ્તબી** વાંચી શકાય).

૪. યાને તેના ધાર્મિક વીચારોમાં.

૫. યાને તે દેવ–પરસ્તોનાં ધર્મમાં.

૬. પહલવી **હુમાએ વબીદૂનાં.**

૭. **સુન—એમ આઇન.**

૮. **કામક–દોશક્ષતૂમ** (જુવો અવ૦ **દોઇશ,** "આંખ"); બોલે બોલ તરજુમોઃ "ચીકારો જેની ઉપર ઘણીજ નજર રાખવામાં આવે છે (તપાસ રાખવામાં યા ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે છે)."

૯. **લા, હુના રાએ, દેર ઝિમાન દાનાગીહ યહેવૂન્તન, લી મેહમ-સૂનહેત.**

સરદાર (આહુફ ઈ દાનાકીહ) કે જે આના જેવો સમજ શકતીવાલો[1] છે, તે હસતી ધરાવતો બંધ પડી જશે], તે સબબ સર જો તેઓ આવી સરસ સમજ ધરાવનાર શખસને મારે તો ઘણો લાંબો વખત સુધી[2] (દુન્યામાં) કાહુપણ હસતી ધરાવતું બંધ પડશે." (૯) ત્યાર પછી ઉસીક્ષોના નબીરા તુર ઉરવાઇતા-દેંગે (જરથુસ્ત્રને) આ પ્રમાણે કહ્યું; "મારા વીચાર[3] પ્રમાણે, તું કે જે ખાલેસ સમજ શકિત ધરાવે છે[4] તે પાક છે."

(૧૦) તે ઉપરથી જરથુસ્ત્ર નીચે પ્રમાણે બોલ્યો: "તે શખસ કે જેને મારી સામે (આ ચીજ) જાહેર કીધી તેના જેવો હું એક હલકો (અ-ફ્રાજ) વકતા થઇશ નહી; તેને માટે (આ) (નીચે જણાવેલા) ગુણો[5] સર્વથી વધુ લાભકારી[6] છે:- ઇશ્વરી પ્રેરીત્ત (inspired) વાચા,[7] સ્વભાવ આગુણ પામેલો સ્વભોગ, વડા દસતુરની[8] નેમણુક અને (અહુરમઝદની) યઝશ્ન કરવી.

(૧૧) અને અત્રે એક મોટા મોઅજેજા સમાન, ઘણાઓને જરથુસ્ત્રની ખરી મીનોઇ સરદારી[9] તથા કીર્તીવંત હીંમત[10] નજર પડ્યાં કે જેની તૈયારીથી[11] તે સર્વોપરી સરદાર તથા દાદાર અહુરમઝદની શાંતી

---

૧. આ ફકરામાં હૂ-ચિમીગ શબ્દ બરોબર લાગુ પડે છે. અસલ હસ્તલેખ એને ૯ માં ફકરામાં હુ-જમનીગ વચ્યિ છે, જે નકલ કરનારની ચુક દીસે છે. હૂ-ચિમીગનો અસલ અર્થ "સારી સમજ શકિત" અથવા "તર્ક શકત" થાય છે. અત્રે જરથુસ્તના દુશમનને તે પેગામબરની ઉંડી અને સ્પષ્ટ શકિતની ખાલી ચઇ હોય એમ લાગે છે. એ એઓની વાએઝની જાણવાજોગ ખુબી હતી.

૨. વાચો: અરીક દાનાકીહુ લા મેહુવૂનેદ.

૩ બોલેબોલ અર્થ, "મારે માટે તો", યાને "જ્યાં સુધી મને લાગતું વલગતું છે ત્યાં સુધી." (ક્ષી શાહ).

૪. હૂ—ચિમીગ.

૫. ઇયાવિશ્ન.

૬. અવઝૂનિગતૂમ, અસલ અર્થ, "ઘણીજ વૃદ્ધિ કરનાર," "ઘણોજ મેહરબાન."

૭. અંદર્ગ ગુબિશ્નીહ, અસલ અર્થ, "જીગરનાં અંદરના ભાગમાંથી જાહેર કરવું યા બોલવું" અથવા "અંદરની યા પ્રેરિત વાચા."

૮. દસ્તોબર કર્દન; અત્રે એક લાયક શખસની કોમના વડા દસ્તુર તરીકે નેમણુક કરવી એ એક સવાબનું કામ ગણવામાં આવયું છે. એ ઉપરથી દેખાય છે કે એક જરથોસ્તીએ પોતાની જીંદગીમાં પોતાને માટે એક દસ્તુર પસંદ કરવો જોઇએ.

૯. હૂ—અહૂઇહ.

૧૦. ગદા—અમાવન્દીહ; જુવો અવ૦ અમવન્ત.

૧૧. પસિજગ, જુવો ફા૦ પસીઝહ, "તૈયાર થવું."

(પંથરાય); અને (વળી અત્રે) તે ઉંચ પંકતીના (**અદમ**) દુન્યાના પેગામબરની જે ઉમદા મોતેબરી (હતી) તે જોવામાં આવી, કે જે (પેગામબરના શીક્ષણ)થી જે કોઇ બેશરમી[1] ખાધરો હોય,[2] યા છુપી દીલચાલો કરતો હોય (hypocrite) યા ઘણી રીતે (ગઓનક) લુચ્ચો હોય તેને સારા સ્વભાવ[3] ઉપર તથા સારી ચાલચલણ[4] ઉપર રેહેનુમાઇ કરવામાં[5] આવતી હતી. (૧૨) ત્યાર પછી હરામખોરી[6] (એવો), કે જે ધાસતીના ગુણ પેઠે તથા નાસતીકપણાના ગુણ પેઠે, જુદી જુદી જાત (અથવા ધર્મ)ના અસંખ્ય લોકોને પોતા[7] તરફ ખેંચનારી[8] છે, કે જેમ કરતાં તે પુષકલ જુદાઇ[9] ને પોહુચે છે; તે શખસ કે જે આલસુ છે તે જરથુસ્ત્રની રહેનુમાઇથી થોડો થોડો તે (હરામખોરી)ની સાંમે[10] થતો જાય છે, (તેનો) નાશ કરનાર (થાય છે); અને (તેથી કરીને તે) મોટાઇને માટે (જરથુસ્ત્રની રેહનુમાઇથી) કોશેશ કરનારો (થાય છે). (૧૩) (એવું) જાહેર થયલું છે કે (દીનના) એ મજબુત[11] ચોદ્ધાના આ બે (સદગુણો), તેનું અંતઃકરણ અને તેની શ્રેષ્ટ (**અવરતર**) વીચાર શકિતથી, અને તેની કીર્તીથી (આ દુન્યામાં) પુષકલ (**કબદ**) દોલત હતી કે જે પ્રકાશીત[12] હતી.

(૧૪) દેશનો રાજકર્ત્તા તુર, જેનું (નામ) ઉરવાઇતા–દેંગ (હતું) તે (પોતાના) ગુસ્સા, તથા (પોતાના) જુસ્સા[13] અને નાસીપાસી[14] વચ્ચે જરથુસ્ત્રનું

---

૧ **નંગીહ; નંગીહુ**ની વટી વપડાયો છે. ફા૦ **નંગ**, "શરમ."

૨. જુવો **રસ્પતગીહ**, દીનકર્દ વોલ્યુમ ૧૨ સું, બાબ ૯ મો, સફો ૫૭ મો સતર ૧ લી; ફા૦ **રસ**, "ખાધરો."

૩. **ખૂપ ખુક**, "સદાચરણ."

૪. **હૂ—પતગ**; સરખાવો ફારસી **પદ**, "રખશક", "મુરબ્બી."

૫. **રાયીનિશ્ન; રાયીનીત** ને માટે વપડાયો છે.

૬. **અખીશકારી**, "સુસતી," "આળીસાઇ."

૭. એટલે, હરામખોરી તરફ.

૮. **ખાસ્તાર** અથવા **હુરાખ્તાર**.

૯. **કબદ ફ્રેગીહ**.

૧૦. **નિમૂતાર**, જુવો હાલની ફારસી જબાનના એજ શબ્દનો અર્થ.

૧૧. જુવો અવ૦ **સ્તર્ક્ષ**.

૧૨. **ખનીત**, અવ૦ **ખન**, "પ્રકાશવું."

૧૩. જુવો પહલવી **સારીદન**; જુવો વોલ્યુમ ૧૩, પુસ્તક ૭ મું, બાબ ૧ લો, ફકરો ૯ મો. સફો ૨૩, સતર ૪ થી; એ શબદ એ વોલ્યુમના શબદ કોષમાં પણ છે.

૧૪. વાંચોઃ **અવબસ**, "નાસીપાસી." જુવો વોલ્યુમ ૧૩, પુસ્તક ૬ ઠું, દીબાચો, ફકરો ૨૭ મો, સફો ૧૨ મો, સતર ૧ લી, અને તેનો શબ્દ કોષ.

મરણ (નીપજાવવા) માટે, અહુરમઝદની દીન (સાંભળવાને) માટે, ફીકો અને કરપનોને આમંત્રણ કરયું, કે જે પ્રમાણે દીનમાં કહે છે: "અને ઝરથુશ્ત્ર આ પ્રમાણે બોલ્યા: 'અએઉસીક્ષોના નબીરા, તુર, (જેનુ નામ) ઉરવાઇતા-ર્હેંગ છે! આ દુનીઆમાં અષોઇ (જાહેર થાય)! ઝરથુશ્ત્રની માઝદયસ્ની દીન સઘલી દેવપરસ્તીનો નાશ કરશે.[15]," (૧૫) ઉસીક્ષોનો નબીરો, તુર જેનું (નામ) ઉરવાઇતા-ર્હેંગ હતું તે આ પ્રમાણે બોલયો: "અએ સ્પીતમાન ખાનદાનના ઝરથુશ્ત્ર! તે ધારતી કે જેની અંદર તું પોતે પણ છે તેમાં તું મને ખેંચી શકશે (આખેઝાએ) નહી."

(૧૬) અને તેને, ઝરથુશ્ત્રે, નીચે પ્રમાણે કહયું: "અહુરમઝદે મને આ પ્રમાણે પુછયું: 'જયારે તું (હમારી) મીનોઇ દુનયામાં[1] હમારી તરફ આવ્યો છે, ત્યારે (કહે કે) હાડમંદ દુન્યામાં આદમીઓમાં તે ભલા જોરેમંદ પુરૂષો[2] કે જેઓ લડવઇઆઓ છે તેઓને બંચાવનાર[3] કોઇ છે? જે ફાયદા માટે ઘણો ઇચ્છા રાખનાર છે, અને ગાય ઢોર માટે ઘણો ઇચ્છા રાખનાર છે, અને દુરના દેશોમાં ઘણો કીર્તિવંત[4] અને ઘણી જાતના ખોરાકનો પુષ્કળ ધરાવનાર[5] [યાને, એ પુષ્કલ ચીજો આપી દીએ છે], તથા ઘણી રવેશે[6] પુષ્કલ પરોણાગત કરનાર[6] છે યાને, (એના) દરેક જાતના ખજાના[7]નું બારણું ઉઘાડું[8] છે] (૧૭) મેં તેને (અહુરમઝદને) જવાબ વાલ્યો: 'ઉરવાઇતા-ર્હેંગ તુર, જે ઉસીક્ષોનો નબીરો છે.'"

(૧૮) "અને તેને મને આ પ્રમાણે જવાબમાં કહયું: 'અએ ઝરથુશ્ત્ર! આ દીન તરફ તારે તેને લડવઇઆઓમાંથી[9] પેહલો ખેંચવો જોઇએ[10], કે

---

૧૫. એટલે જે, "અષોઇ તથા જરથોસ્તી ધર્મ સઘલી બુરાઇ અથવા દેવોનો નાશ કરશે."

૧. અહુવાન, "મીનોઇ મકાનો." જુવો અવ૦ અંઘહુ.

૨. યાને, શક્તિવાલા યા તવંગર લોકો જેઓ સવાબગાર છે.

૩. સરખાવો ફા. પાસ, "ચોકીબાન," "દરબાન".

૪. વાંચોઃ *દૂ-નામીગતૂમ. એને દૂરઝિમીગતૂમ બી વાંચી શકાય, જેનો અર્થ: "જે દુરના મુલકોમાં મીલકત ધરાવતો હોય."

૫. કબદ પિશન-તૂમ.

૬-૬. કબદ બબાતૂમ, અસલ અર્થ, "જેને પરોણાગત માટે ઘણા દરવાજા ચોટે બાગે ઉંઘાડા છે."

૭. એને ખનઝીનક વાંચવો, અવ૦ ખન "મકારાનુ"; જુવો હાલનો ફારસી શબ્દ "ખઝાનહ." એ કદાચ ખનઝીવક "ખજાનો રાખવાની જગ્યા અથવ. ભંડાર" હોય.

૮. ખદીતુન્ત, અસલ અર્થ, "દેખાય છે અથવા નજરે પડે છે."

૯. જો અનશુતાઆન શબ્દને ફાર્સી મરદાનને અર્થે લઈએ, તો એ શબ્દનો અર્થ "શૂરવીર યોદ્ધાઓ" થાય.

૧૦. એને આખેઝેશ વાંચયો છે. હુખેઝશ વાંચવો વધુ દરોબસ્ત દીસે છે; જુવો અવ૦ હુક્ષએશ; ધાતુ હુચ "રસ્તો દેખાડવો."

(જે દીન) (આપણુ બંને) જેઓ[1] અહુરમજદ તથા જરથોસ્ત છીએ તેઓના ઉંચ વીચાર,[2] ઉંચ વચન અને સર્વોપરી[3] કામોની છે; અગરજો, અએ ઝરથુસ્ત્ર! તે (શખસ આ દીન તરફ) ખેંચાય, તે કબુલ રાખે, અને આ (તારી) દીનને ફેલાવે, અને (તારી) સામને એક ચેલા દાખલ, જેવી રીતે[4] એક (માણસ) પોતાને તારા ચેલા તરીકે કબુલ રાખે છે તેવી રીતે, બેસે અને તેવી રીતે વર્તે તથા દીન સાંભલે અને તેને આગલ વધારે, તો વલી તે શખસ હમેશાં (તારી) પુઠે (ચાલનાર) છે; અએ ઝરથુસ્ત્ર! લડવઇયાઓમાં તે પેહલો[5] છે, (જે) ફાયદા માટે સર્વથી વધુ ઇચ્છા રાખનાર, ગાય ઢોર માટે સર્વથી વધુ ઇચ્છા રાખનાર, અને દુશ્મના મુલકમાં સર્વથી ઓહલી કીર્તિ ધરાવનાર, તથા ઘણી રવેશે પુષ્કલ પરોણાગત કરનાર, તથા જેઓ હાલ જન્મયા છે અને હવે પછી જન્મશે તેઓમાં સર્વથી (ઉત્તમ) છે. (૧૯) અને અગરજો, અએ ઝરથુસ્ત્ર! તે શખસ (આ દીન તરફ) નહી ખેંચાય, અને તે કબુલ નહી રાખે, અને (તારી) આ દીનને નહી ફેલાવે, અથવા (તે) નહી સાંભલે, અથવા તારી સામને નહીં બેસે[6], તો (તારી) સામે (તારા ચેલા તરીકે) નહી બેસે તેથી મારો વીચાર[7] તેને માટે એ (આઇદ) છે કે તે (તારી દીન તરફ) ખેંચાશે નહી; (ત્યારે) તું તેને જાહેર રીતે અએ ઝરથુસ્ત્ર! આ પ્રમાણે વખોડી કાઢજે[8], "તું કે જે અધોઇનો ઇચ્છનાર! તે દેવોના તાબામાં છે,[9] અને **તનાફૂર** ગુનેહગારોની સખતાઇનો પેદા કરનાર છે, (જેઓ) (તારાં) રવાન માટે દોજખને પાત્ર (છે)[10]; ખરેખર એજ પ્રમાણે છે, અને આ (સબબ) સર તેને શીક્ષા કરવામાં આવશે, કારણ કે દીનની હસ્તી તેને ખબર છે," (૨૦) (ત્યાર પછી ઝરથુસ્ત્ર આ પ્રમાણે બોલીઓ:) "અએ ઉરવાઇતા-દેંગ તુર! તું કે જે ઉંચીજ્ઞોથી ઉતરી આવેલો છે! તને હું

---

૧. **લેના મૂન**......વાંચવું વધારે ઠીક લાગે છે.

૨. **મદમ મીનિશ્નીહ.**

૩. **અવર વર્ઝિશ્નીહ.**

૪. **હુના અઇઇ.**

૫. કદાચ "લડવઇયાઓમાં સૌથી અતિપ્રસિદ્ધ."

૬. **લા લક પતીરક ચેતીશ્નેત-આએ.**

૭. **દાનિશ્નીક;દાનિશ્નીહ**ની વઠી, "જ્ઞાન," "અગમ બુદ્ધિ."

૮. **મદમ ઓલા ચેમલેલૂનેશ.**

૯. જુવો ફારસી **ઝદ બુદન**, "આંગમાં આવવું" (સ્તાઇનગેસની ફારસી દીક્ષનરી).

૧૦. **ખુસિશ્ન-દાતાર ઓલ રૂબાન.** જુવો પહલવી વંદીદાદ, ફરગરદ ૫, ફકરો ૪, જ્યાં અવ૦ **ખ્રઓજદત ઉર્વ**નો પહલવીમાં **ખુસિશ્ન-દાત ઓલ રૂબાન** તરજુમો કીધો છે; જુવો વંદીદાદ, ફરગરદ ૧૫, ફકરો ૫, **ખ્રઓસ્યેઇતિ**, અવ૦ ધાતુ **ખ્રુસ**, "બરાડા મારવા;" ફા૦ **ખરૂસીદન.**

કહું છું તે એ કે તું જે અષોઇનો ઇચ્છનાર ! તે દેવોના તાબામાં છે, અને તનાફૂર ગુનેહગારોની સખતાઇનો પેદા કરનાર છે, (જેઓ) (તારાં) રવાનને માટે દોજખને પાત્ર (છે)."

(૨૧) એક મોજેજો એક દેવને લગતો જાહેર (થયો); તે વએદવોઇશ્ત[1] નામનો એક કરપનને લગતો હતો, જે હરેક કીસમના યગ્ન્હોનો દુશમન અને અહુરમઝદને નહી માનનારાઓ (અ-હુખતાન[2]) માંનો એક (હતો). (૨૨) તેને માટે અહુરમઝદ આ પ્રમાણે બોલ્યો: "માટે હું તે શખસ જે બીજી પેદાયશો ઉપર ચઢીયાતો છે તેને આ પ્રમાણે રસ્તો દેખાડું છું[3], અએ ઝરથુશ્ત્ર ! હું કે જે ભલું વીચારનાર અહુરમઝદ છું, કારણ જે અષોઇને લીધે હું ભલી મનશનીવાલો[4] છું [યાને, સીધે માર્ગે ચાલવાથી હું હવેશને દુન્યાંથી દુર રાખું છું]; અમેશાસ્પંદો પણ હવેશથી નીરાલા છે.[5]

(૨૩) તેટલા માટે (**અદીન**), અએ ઝરથુશ્ત્ર ! આગલ ચાલ, તેની પાસથી[6] મારે માટે માંગ [યાને, (તેને) મારો (અહુરમઝદનો) પોતાનો હોય એમ ધારીને[7] તેની પાસે (માંગ)], ૧૦૦ ઘણાંજ મજબુત[8] આદમીઓ અને ઓરતો, તથા (ગાડીમાં) જોડેલા ૪ ઘોડા[9]; આ પ્રમાણે તેને કહે: 'અએ વએદવોઇશ્ત ! અહુરમઝદ તારી પાસેથી ૧૦૦ ઘણાંજ મજબુત આદમીઓ

---

૧. ચાર જાણીતા કરપનો જેઓ ઝરથુશ્તના હમનબરદ હતા, અને જેઓ વીસ્તાસ્પે દીન કબુલ રાખી તે અગાઉ થઇ ગયા હતા, તેઓમાંના એક કરપનનું આ નામ છે. જુવો વોલ્યુમ ૮, પુસ્તક ૭ મું, બાબ ૧, ફકરો ૯, નોટ ૫.

૨. જુવો અવ૦ હુખ, "પુઠે ચાલવું," "પછવાડે જવું."

૩. હું એને ફારસી **આફારમ** વાંચું છું; દસ્તુર પેશોતનવાલી અસલ નકલમાં **આશારમ** મલે છે, જેનો અર્થ "હું મારૂં" (જુવો ફા૦ **આશુરદન**) થાય છે, જે હયાં બંધબેસતો થઇ પડતો નથી. તેથી મેં હયાં ફેરફાર કર્યો છે. સરખાવો ફારસી **બર આવુર્દન** **કારાતન**, "રસતો દેખાડવો," અથવા, "ઉશ્કેરવું."

૪. **હૂ-અન્ડોશ** વાંચો; વેસ્ત એને **ઝ્વાનેશ** વાંચી, "તારે બોલાવવો જોઇએ" અર્થ કરે છે.

૫. **જવીત બીશ હુવા-અન્દ.**

૬. યાને વએદવોઇશ્ત પાસથી.

૭. **યખસીનૂન.**

૮. જુવો અવ૦ **તેવિશિ,** "તાકાત," "શક્તિ".

૯. **અગુરિશન ૪ અસ્પા,** જુવો અવ૦ **યશુ-યુખ્ત.**

અને ઓરતો, તથા (ગાડીમાં) જોડેલા ૪ ઘોડા માંગે છે;[1] જો તું તેને તે (આન) બખશે તો તે બખશેશથી પ્રખ્યાતી અને કીર્ત્તિ તારાં થશે; પણ (વ) જો તું તેને તે નહી બખશે તો તે બખશેશ નહી અર્પણ કરવાથી તને લોકમાં નબોળું લાગશે.' "

(૨૪) ત્યાર પછી તે બેવફા[2] (અ-હુખતાન) વએદવોઇસ્ત તરફ ઝરથુસ્ત્ર ચાલ્યો, અને તેને આ પ્રમાણે કહ્યું: "બેવફા વએદવોઇસ્ત! તારી પાસેથી અહુરમઝદ જે ઇચ્છે છે તે ૧૦૦ મજબુત આદમીઓ અને ઓરતો, અને (ગાડીમા) જોડેલા ૪ ઘોડાઓ છે; અને જો તું તેને તે બખશે તો તે બખશેશથી પ્રખ્યાતી અને કીર્ત્તિ તારાં થશે; પણ (વ) જો તું તેને તે નહી બખશે તો તે બખશેશ નહી અર્પણ કરવાથી[3] તને લોકમાં નબોળું લાગશે." (૨૫) અને તે કરપને ચીરડાઇને ઝરથુસ્ત્રને જવાબમાં કહ્યું (દ્રાયીદ): "મને તારેથી કાંઇ ઘણું (બેશ) નથી [યાને, મારી સંપતિ તારાં કાર્યથી નથી], અથવા તો અહુરમઝદથી (નથી); (તારા કરતાં) હું એક વધુ ચઢયાતો બોદા[4] છું, અહુરમઝદ કરતાં પણ મારી સંપતિ વધારે જાસતી છે, મારી પાસ પુષ્કલ (માલમતા) છે, એક હજાર ડુક્કરોના ટોલાં મેં મેલવ્યાં[5] છે."

(૨૬) અહુરમઝદ તથા અમશાસપંદો તરફ ઝરથુસ્ત્ર આગલ ચાલ્યો; અને તેને, ઝરથુસ્ત્રે, (તેઓને) આ પ્રમાણે કહ્યું: "અએ અહુરમઝદ, બુદ્ધિનાં મીનો, હાડમંડ હસ્તીના પેદા કરનાર, અષો! આ રીતે તે (વએદવોઇસ્તે) મને જવાબમાં કહ્યું: 'મારે માટે તારેથી અથવા અહુરમઝદથી કાંઇ પુષ્કલતા નથી; હું તારા તથા અહુરમઝદ કરતાં બી વધુ ચઢયાતો બોદા છું[6]; મેં પુષ્કલ મેલવ્યું છે, એક હજાર ડુક્કરોનાં ટોલાં (મેં મેલવ્યાં છે)."

---

૧. આ માંગણી કાંઇ અહુરમઝદની આરાધનાને માટે એક ભેટ આપવા અથવા અર્પણ કરવા માટે કરવામાં આવી હોય તેમ નહી, પરંતુ પેગામબર સાહેબના દીનના કાર્યમાં સામેલ થનારાઓ તથા મદદગારોની સંખ્યામાં માલ વધારોજ કરવા માટે કરવામાં આવી હોય એમ લાગે છે. એક સો જોરેમંદ લડવઇયાઓ તેઓના કુટુંબ સહીત વએદવોઇસ્ત, જે કરપનો (બુત પરસતો)નો સરદાર છે, તેનેથી માંગવામાં આવે છે કે તેઓ દેવયસ્ની ધર્મ છોડી માઝદયસ્ની દીનને પાળે.

૨. અહુરમઝદ તરફ બેવફા.

૩. લા હુહિસ્નીહ.

૪. બગતર, અવ૦ બગ, અસલી ફા૦ બગ.

૫. ઝક ઇ ૧૦૦૦ ખુગ રમીત વિન્દીત પેગવીમુનેત.

૬. હુત્રા-ઇમ શબ્દ બહુ વચનમાં છે કારણ જે રાજા બોલે છે.

(૨૭-૨૮) "અને તે, અહુરમઝદ, આ પ્રમાણે બોલ્યો:-"અએ ઝરથુશ્ત્રા તેઓ કે જે આપણા (પોતાના છે), તેઓ પાસથી આ તકોબરીવાલા આદમીએ પ્રખયાતી અને કીર્તિ[1] મેલવ્યાં છે [યાને, ગાય ઢોર આપણે પેદા કીધાં અને તે તકોબરી કરે છે કે તેની પાસ ઘણાં ગાય ઢોર[2] છે (તે તો જુવો)!]; માટે તેના[3] અવેજમાં તેને પણ આ (શીક્ષા થશે), કે જયારે (તેની શારીરીક) જીંદગીને છેડે ત્રીજી રાત્રે તે (આપણી તરફ) આવી પુગતો નથી,[4] ત્યારે તે ત્રીજી રાત્રે તેઓ[5] તેના રવાનથી બાજુએ થઈ જાય છે [યાને તેને મદદ કરવાથી પછાત રહે છે], તે સાત (ભલા અમશાસ્પંદો), જેઓ રોશન તથા સફેદ ચશમવાલા છે; અને તેઓથી તેને એક ઉંચાઇએ દોડાવવામાં આવે છે, ત્યાં તે ઉંચાઇએ કે જયાં ઘણો ફુગાયલો[6] ખોરાક (લાલા પરનામ) મોટે ભાગે (અક્કાજ) તેના ખાધામાં આવશે."

(૨૯-૩૦) ઇંજાયલા (પવીત્ર) હોમના પાણીની મદદથી એક મોટા (રબા) ઇલાજનો, તથા દાઇતી નદીમાંથી તેનાથી[7] તે (પાણી) લાવવાનો મોજેજો, (જે) ઝરથુશ્ત્રે (કીધો હતો), તે જયારે બહુમન (અમશાસ્પંદ તેને અહુરમઝદ સાથની) ગોફ્તેગો (કરવા) લઇ જતો હતો, ત્યારે જાહેર થયો હતો; એ અહુરમઝદે ઝરથુશ્ત્રને કહયું તે ઉપરથી ખુલ્લું દેખાય છે: "જે હોમનું પાણી તું લઇ જાય છે તે તેઓ[8] માટે છે, અએ ઝરથુશ્ત્ર! નહી તે દેવપરસ્ત માણસો માટે કે જેઓ દેવોને ઇંજે છે, યાને (અયૂ૯) એઓ ઉપરજ તેઓ[10] છાંટે કે જેઓ (તારા) સખુનો ઉપર અમલ કરનારા

---

૧. ગદાઇહુને અર્થે ગદાઇ આવ્યો છે.

૨. ઓલા અવર-ઓનિરનીહુ ફ્રખ્દ ગઓસ્પેન્દીહુ.

૩. તેના તોર અને દુરાચરણોને લીધે.

૪. અથવા, "જ્યારે ત્રીજી રાત્રને છેડે, તે જીવતો નજદીક આવતો નથી (પણ તેને દોજખની શીક્ષા કરવામાં આવે છે)," એટલે જે, તે બહેશ્તને લાયકની અમર્ત હાલતમાં (હમારી) નજદીક આવતો નથી.

૫. તેઓ, યાને, તે સાત ભલા અમશાસ્પંદો.

૬. એટલે જે, તેને ચીનવદ પુલ ઉપરથી દોજખમાં ગબડાવી દેવામાં આવશે, કે જ્યાં તે ફૂગાયલો ખોરાક ખાશે. સરખાવો ફા૦ પનાંન, "રોટલીની ફૂગ."

૭. બોલેબોલ તરજુમો, "આ એક (શખસ)થી," એટલે જે, ઝરથુસ્તથી.

૮. તેઓ માટે, એટલે પાક મીનોઓ તથા પાક આદમીઓ માટે.

૯. એનો અર્થ એ જે એ પવિત્ર આબ જેઓ અહુરમઝદને આરાધતા નથી તેઓ માટે નથી.

૧૦. યાને, તારા ધર્મગુરૂઓ.

(સખુન ચાર)[1] છે; (વળી) તે ગોધો કે જે ચાર વર્ષની ઉમરનો, ભાંગેલા શરીરનો (શકસ્તસાન[2]), કાળા વાળવાળો, અને ઉપયોગી (સુતાઓમંદ) છે, તેને માટે તારે તે (હોમનું) પાણી લઇ જવું જોઇએ; અને તે (હોમનું) પાણી પીતાં તે ગોધો દરદથી સાજો થઇ જશે."

(૩૧) ત્યાર પછી તુરતજ[3] ઝરથુશ્ત્ર પેહલાં હાડમંદ દુન્યામાં ગયે કે જે ઉપર સજસ્તાનને[4] છેડે તે વસ્તો હતો કે જેનું તેજ નામ પરશીદ-તોરા[5] હતું. (૩૨) અને તે પરશીદ-તોરા આ પ્રમાણે બોલ્યોઃ—"અએ સ્પીતમના ખાનદાનના ઝરથુશ્ત્ર! અને આ પાણી આપ કે જે ઇજેલા હોમ (હઓમીગાન)નું છે, (અને) જે તું તારા હાથમાં ધરાવે છે.[6]" (૩૩) અને ઝરથુશ્ત્રે આ પ્રમાણે જવાબ દીધો: "અએ પરશીદ-તોરા! અષોઇની તું વખાણ કર, અને દેવોને ધીક્કાર; બુરા લોકોમાં ઝરથુશ્ત્રની માઝદયસ્ની (દીન)ના આશીરવાદ જાહેર કર." (૩૪) પરશીદ-તોરાએ (અષોઇની) સેતાયશ કીધી, અને તેને દેવોને ધીક્કારીઆ, પણ તેને બુરા (લોકો)માં પોતે માઝદયસ્ની જરથોસ્તી દીન કબુલ રાખી છે એમ જાહેર કીધું નહી. (૩૫) અષોઇની તેની સેતાયશ (જોઇને) ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ તેની આગલ ગયા, તેને માટે ઝરથુશ્ત્ર ઇંજેલા હોમનું પાણી લાવ્યા, પણ તે માણસો

---

1. એને સખુન-ચાર વાંચવો, અવ૦ ચર, "ચાલવું," "આગલ વધવું".
2. જુવો હાલનો ફારસી શબ્દ સાન "પીઠ."
3. ખરા આખર.
4. એને ઘણુંખરું સજીસ્તાન નામ આપવામાં આવે છે; એ મુલક અફગાનીસ્તાનની સરહદ ઉપર આવેલો છે.
5. પરશીદ-તોરાનો ઇસારો ફરવરદીન યશ્ત, ફકરા ૯૬ ને ૧૨૭, તથા બુન્દહિશ્ન, બાબ ૩૯, ફકરા ૫ માં આવે છે. પવીત્ર અવસ્તા પ્રમાણે પરશાદ-ગાઆ નામના બે પુરૂષો થઇ ગયા હતા, જેમાનો એક ફ્રાતનો બેટો હતો, અને બીજો અપક્ષિર દેશના રહેવાશી દાઝગર-ગાઓનો ભાઇ થતો હતો, આ ફકરા ઉપરથી અનુમાન કરવું સહેલ છે કે અત્રે દીનકર્દમાં જણાવેલો પરશીદ-તોરા તે અવસ્તામાં નોંધાયેલા એજ નામના બે પ્રખ્યાત પુરૂષોમાંનો એક હોવો જોઇએ. બુનદહિશ્ન પ્રમાણે, "પરશાદગા બેમ્બ્ય, પેશ્યાનસાઇના મેદાનમાં છે, તેને બેમ્બ્ય કહેવાનું કારણ એ જે એશમ દેવની બીહીકને લીધે એને એક બરણી (બેમ્બ)માં ઉછેરવામાં આવ્યો હતો." ફરવરદીન યશ્તના ૧૩૮ માં ફકરામાં ફ્રયાદ્ધિત ખુમ્બ્યને, અને પહલવી દાદિસ્તાન-ઇ-દીનિગ, પુરસેશ ૮૯-૧૪ ના જવાબમાં ફ્રયાક્ત ખુમ્બિગાનને યાદ કરવામાં આવ્યો છે.
6. દેખુનાએ, અસલ અર્થ "તું લઇ જાય છે."
7. વેસ્ત એનો અર્થ "દુધ" કરે છે.

કે જેઓ દેવપરસ્ત હતા, અને દેવોને પુંજતા હતા તેઓને માટે (તે પાણી) તેઓ લાવ્યા નહીં; (વળી) ઝરથુસ્ત્ર તે (પાણી) પેલા ગોધાને માટે લાવ્યા કે જે ચાર વર્ષની ઉંમરનો (હતો), જેનું શરીર ભાંગેલું હતું, (અને) જે કાળા વાળવાળો અને ઉપયોગી (હતો); તે પાણીનાં વાપરવાથી (**કાજ-બરીશાનીક**) તે ગોધો બીમારીમાંથી તદન તનદોરસ્ત થયો[1].

(૩૬) એક (મોજેલો) ઝરથુસ્ત્રને મારી નાખવાને માટે (નાશકારક) ગનામીનોએ (તેઓ ઉપર) ધસારો કીધો હતો તેને માટે (જાહેર થયો હતો), જે પ્રમાણે દીનમાં કહયું છેઃ-"ઉત્તર તરફના ભાગમાંથી તે પુર મોતવાળો ગનામીનો દોડયો, તે કે જે બુરી હાનેશવાલો પુર મોતવાળો હારેમન છે, તેને આ પ્રમાણે બુમ પાડીઃ 'અએ દ્રુજો! (તેની) ઉપર દોડો, અને પવીત્ર ઝરથુસ્ત્રને મારી નાખો.' (૩૭-૩૮) દ્રુજો તેની ઉપર ધસ્યા, બુત[2] દેવ તથા (બીજા) સઘળા દેવો, (જેઓ) છુપી હીલચાલ[3] કરતા અને દગલબાજ હતા; અને ઝરથુસ્ત્ર મોટેથી અહુનવર ગાઇને ભણીયા, (અને) જે દદ્રુજો તેમની નજદીક (હતા), (જેવા કે) બુત દેવ, અને (બીજા) સઘળા (દેવો), જેઓ છુપી રીતે હીલચાલ કરતા અને દગલબાજ હતા, તેઓ તેથી ગભરાઇ જઇને નાસી ગયા. (૩૯) અને દ્રુજોએ તેને આ પ્રમાણે બુમ પાડીને કહયુંઃ— 'અએ ગનામીનો! તું અંહકારની નજરે જુવે છે [યાને તું (કોઇ પણ) ચીજ સમજ શકિતથી મુદલ જોતો નથી], અને (હમને) તું જે કરવા ફરમાવે છે તે બની શકે તેવું નથી; સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રનું મોત (કેમ નીપજાવવું) તે હમો આગમજથી જોઇ શકતાં નથી.' (૪૦) પોતાના સંપૂર્ણ પ્રતાપથી, અષો ઝરથુસ્ત્રે ઉંચ પ્રકારની (**અદમ**) મન શકિતએ જોયું કે, 'તે દુષ્ટ બુરી હાનાઇવાલા દેવો મારૂં મોત (નીપજાવવાની) યુકિત રચે છે, અને (એમ ખ્યાલ કરી) ઝરથુસ્ત્ર બરપા થયા, અને તેઓ સાહેબે ચાલવા માંડયું.

---

૧. **ઝક તોરા બિન ઝક બીમારીહ બરા દ્રવીસ્ત પેહુખ્ત.**

૨. જુવો વંદીદાદ, ફરગરદ ૧૯, ફકરા ૧-૪, તથા તેનું પેહલવી. દાર્મસ્તેતે કહે છેઃ "**બુઇતિ** દેવને મોડી બુનદહિશ્નમાં **બુત** નામની મુરતી જેને **બુદાસ્પ** પુજતો હતો તેને મળતી જણાવી છે. એ **બુદાસ્પ** તે **બોધિસત્વનું** અપભ્રંશ છે. તેટલા માટે **બુઇતિ** એ બુધ ધર્મની નીશાની છે કે જે ધર્મ પૂર્વ ઇરાનમાં ઇસ્વી સન પૂર્વ બે સદી અગાઉ અને ક્રાઇસ્તની બે સદી પછી પગભર હતો. ફરગર્દ ૧૧ માં **બુઇધિ**નો ઇસારો છે તે **બોધી** શબ્દનો બીજો અને વધુ ખરો ઉચ્ચાર હોવો જોઇએ. (S. B. E. Vol. IV, p. 209.)

૩. **નિહાન-રૂબિશ્ન**, "છુપી રીતે ચાલતો." અસલ લખાણ આ રીતે પણ વાંચી શકાયઃ-**બુત શએદા વ સીજ ઈ નિહાન-રૂબિશ્ન ઇ દ્રુદોપ્તાર**; "બુઇતિ દેવ તથા ચોરી છુપીથી હાલતો સીજ (દેવ) (મરકી), જે લુચ્ચો હતો." જુવો **અવ૰ ઘ્રફેજયંહ**, જે નાશના દેવનું નામ છે.

(૪૧) હવાં ઘણાઓને એક મોજેજો તે (ફકરામો) નજરે પડયો કે જેમાં કહેવામાં આવ્યું[1] છે કે: "તેને, અષો ઝરથુસ્ત્રે, એક પથર[2] ઉંચકીઓ,[3] (અને તેને પોતાના) હાથમાં પકડીઓ; તે એક હોઠી[4] જેટલો (કદુગ મસાએ) હતો, (અને) તેને તે દાદાર અહુરમઝદથી મેલવ્યો હતો, (યાને) યથા અહુ વઈર્યો જે ખુદાઇ[5] (કલામ છે) તે.

(૪૨–૪૩) અને એક (મોજેજો) આ (હતો) જે માત્ર[6] ઇરાન શહેરમાં ઇરાનીઓનેજ જાહેર થયો હતો (એટલુંજ) નહી, પણ દરેક દેશમાં ને દરેક જાતમાં (જાણીતો છે), (તે આ કે) ઝરથુસ્ત્રે દેવોના શરીરો ભાંગીઆં અને મોટે સરોદે[7] અહુનવર ભણુયા; જે પ્રમાણે કહેલું છે કે: "કયાંનીઓના ખોરેહની મદદ (ચાર)[8] ને હું ઇજું, જેની સાથે અશો ઝરથુસ્ત્ર (પોતાના) ઉંચ વીચાર, ઉંચ વાચા (અને) દીનને માટેના ઉંચ કામોથી જોડાયલો[9] છે, જે હસ્તી ધરાવનાર સર્વ પેદાયશોમાં અષોઇમાં સર્વથી અષો, રાજ કરવામાં સર્વથી મોટો રાજકર્ત્તા, પ્રકાશમાં સર્વથી પ્રકાશીત અને કીર્ત્તિમાં સર્વથી વધુ કીર્ત્તિવાલો છે. (૪૪) (અને તેનો) ઝલકાત (વીનાવદાગીહ)[10] નીહાલીને દેવો આગમજથી[11] તેની આગલ પડી ગયા છે, તેઓની ડસ્યલ (stinging) અને કરડતી (biting) ટેવો[12] (તેનો) ઝલકાત નીહાલતાં જતી રહી છે,[13] અને (તેનો) ઝલકાત

---

૧. પવન ઝક ઈ પેમલેહુનેદ.

૨. કસ્પા; પાઝંદ શબ્દ સંગ અથવા "પથર"નો એ હુઝવારેશ રૂપ છે.

૩. વચો: ફ્રાજયાત, એ ફ્રાઝીદન "ઉચે કરવું" (To raise) એનો ભુત કર્મણિ કૃદંત છે (?) એના બીજાં વાંચણો: ફ્રાજ-દાદ, "પાછું આપ્યું," "આગલ મુકયું;" ફ્રાઝીરત અથવા ફ્રાઝીરત "સર્વથી ઉચું."

૪. દસ્તુર પેશોતનજીની નકલ: કદગ–મસાએ, "એક ઝુપડાં જેટલો મોટો"; એને કદુગ–મસાએ "એક હોધી જેટલો મોટો" વાંચવો ઠીક થઇ પડશે.

૫. મઈનૂગ "મીનોઇ," "ખુદાઇ," "પ્રેરિત."

૬. લા અએવગીય. ૭ ફ્રાજ–સ્રાયિશ્નીહ. ૮. સરખાવો ફારસી, બી–ચારહ "બીચારો."

૯. મદમ લેવતા પેહુવુન્ત.

૧૦ વીન, "દેખાવ," આવ, "પ્રકાશ" અને દાગીહ "બખશેશ;" એટલે "પ્રકાશનું ખોરેહ જોવું."

૧૧. પીશ મિન ઝક; અસલ અર્થ, "તે અગાઉ."

૧૨. જુવો હાલનો ફારસી શબ્દ માયહ, "એક ડંખ મારતું યા કરડતું જાનવર."

૧૩. સરખાવો, અવ૦ ધાતુ કૃ, "જવું", "પસાર થવું"; એને ફ્રૂનીદન વાંચવો. એ નફ્સૂનીત બી હોય, પહલવી નફ્સૂનસ્તન "પડી જવું."

નીહાલતાં માણસોમાંથી તેઓનું વ્યભિચારી છુટાપણું[1] દુર થઇ ગયું છે; અને તે માટે તે ઇજા કેનારાઓએ[2] વીલાપ કીધો, (અને) તેઓ કે જે દેવો છે તેઓએ બહુ સખત[3] વીલાપ કીધો. (૪૫) તેઓ આગલ અષો ઝરથુસ્ત્રથી અહુનવર ગાઇને ભણવામાં આવ્યો,[4] (અને) સઘલા દેવો ધરતીમાં હટાઈ અને સંતાઇ[5] ગયા [યાને, તેઓના શરીરો તદ્દન ભાંગી ગયાં]. (૪૬) અને કહેવામાં આવ્યું છે જે તેઓના શરીરને ભાંગી જવા પછી શારીરીક દેવો તરીકે દુન્યામાં બાહેર આવવાને અને ખરાબી કરવાને તેઓ અશક્ય છે; તેઓનો છુપાયલો[6] ખવાસ માણસ જાતને જાહેર થઇ જવાથી માણસો તેઓને પુખ્ત રીતે પીછાણતા થયા, (અને જાણ્યું જે) તેઓ યઝદો નથી પણ દેવો છે.

(૪૭) દીનના આ ફ્કરામાં એક સવાલ (**ગુબિશ્નીહ**)ના (આકાર) માટે (અહુરમઝદ) ઝરથુસ્ત્ર સાથ કેમ બોલ્યો તે ઝરથુસ્ત્રે અહુરમઝદના શબ્દોથી માણસોને વાકેફ કીધા[7]:—"માણસો કેવી રીતે (આ) હાડમંદ દુન્યામાં એક દેવને ઉંચી પંક્તિ આપે છે, જાણે તે એક **દસ્તુર**[8] (હોય); જેઓ એમ કહે છે જે તેઓએ તેમને દીનના દસ્તુર (યા વડા)ઓ તરીકે ગણવા જોઇએ તેઓ કેવા હોવા જોઇએ ?" (૪૮) અને અહુરમઝદે ઝરથુસ્ત્રને

---

૧. જુવો અવ૰ જહ., જહિ.

૨. સરખાવો અવસ્તાનું વિશેશ નામ **સ્નાવિધક.** એ એક દઇત્યનું નામ છે કે જેને આ દુન્યામાં હલાકી અને નાશ પહોંચાડયો. અત્રે પહલવીમાં એને એક સામાન્ય નામ તરીકે વાપરયો છે અને એનો અર્થ "નાશ કરતો દેવ" કોઇકવાર થાય છે. વેસ્ત પ્રમાણે એ પહલવી શબ્દ **સ્નાયાન,** "સાંભળવું" ને માટે હોય, અથવા એ અવસ્તા **સ્નઓથ્નિતશ** શબ્દનો નઝદીક મલતો ઉતારો હોય. એમ લઇએ તો **સ્નોહીયાન** વંચાય, "રડવું," "વીલાપ કરવો."

૩. **સ્તહુમગીહાતર.** અસલ અર્થ "વધુ સિતમ યા જુલમથી."

૪. વેસ્ત: "**અહુનવઇર્ય**થી કે જેને અષો ઝરથુસ્ત્રે મોઢેથી તેઓ સનમુખ ગાયો."

૫. પહલવી **ખઝીદનની** વદી અત્રે **ખઝીદ** વપરાયો છે; જુવો હાલનો ફારસી શબ્દ **ખઝીદન,** "સંતાવવું," "છાવું." એને **નિગાન** વ **અપદતાક** બી વાંચી શકાય.

૬. વચો **નિહાન હુઓમીહ,** વેસ્ત: **યઝદાન હુઓમીહ,** "યઝદોના ખવાસનું."

૭. **વીશુફ્ત** વાંચવો વધુ ઠીક થઇ પડશે. હાલનો ફારસી શબ્દ **ગુશ્ફ્ત** "ઉઘાડું," "પ્રગટ થયલું."

૮. યાને, ધારમીક બાબદોમાં તે એક મુખ્ય સત્તાધિકારી હોય.

(વધુ) આ પ્રમાણે કહ્યું: "અએ ઝરથુશ્ત્ર! જેઓ ભલા[2] પુરૂષો છે, તેઓ દેવોને ઉંચ પદ્કિત કેવી રીતે આપે છે? અને તેઓ કેવા શખ્સો છે, કે જેઓ ગમે તે બોલે છે (યા માંગે છે), તેઓને દેવો આ પ્રમાણે (જવાબ આપે છે): 'હમો તમો માટે તે બજા લાવીશું;' જેબી કાંઈ તેઓ માગે છે તેના (જવાબમાં) દેવો (કહે છે) 'તે ચીજ તમને ફલશે'!

(૪૯) ત્યારે ઝરથુશ્ત્રે આ પ્રમાણે કહ્યું: "અએ અહુરમઝદ! માત્ર તેનેજ માટે[3] માણસજાત તે (જગયાએ) દોડે છે કે જે વેરાન[4] જંગલ[5] છે, જયાં રોશનીનાં પસાર થઇ જવા પછીથી[6] તે સુર્યના ઉદય[7] લગી કોઇ પણ રહેતું નથી, જયારે રાતના બે હાસર[8] (થઇ જાય છે) અને (તેની) પુઠે[9] [અથવા સૂર્યના અસ્ત થવાથી તે (ત્યાં) તેઓ પાછા ફરીને સાથે એકઠા મલે[10] ત્યાં સુધી, (યાને) જયારે રાતના બે હાસર પસાર થઇ ગયા હોય]; જયાં તેઓ કામકાજની, અથવા માણસો અને કુતરાઓની કાંઇબી ગડબડ સાંભલતા નથી.[11] (૫૦) ત્યાર પછી તે માટે[12] તેઓ (પોતાને દેશ) પાછાં ફરતાં, આમ

---

૨. આ ઠેકાણે એવા માણસોને ઠેકડી કરી "ભલાં" કહેલાં છે. ખરૂં જોતાં તો તેઓ હવસી ને લોભી પુરૂષો છે, જેઓ દેવોની પરસ્તેશે જાય છે, સબબ કે તે દેવો તેઓના પુંજારીઓ જે કાંઇ સવાલ પુછે છે અથવા પ્રમાણીક યા અપ્રમાણીક માગણી કરે છે તેઓને હાકારમાં જવાબ આપી પોતા તરફ ખેંચે છે.

૩. બરા પવન ઝઇ.

૪. અમાનિશ્ન, "રહેવાના મકાનો વગરનું," "વેરાન" અથવા "એકાંત."

૫. વિશાગર દશ્ત. વિશાગર શબ્દના વપરાશ માટે જુવો પુસ્તક ૬ ઠું, દીબાચો, બાબ ૩૦, § ૧૧, સફે ૧૮, સતર ૩; "જંગલ." વંદીદાદ ફરગર્દ ૮, ફકરા ૯૫ માં આવતા અવ૦ સ્કઇધ "શીકારગાહ"નો એ પહલવી તરજુમો છે.

૬. ફ્રનામિશ્ન, અવ૦ ફ્ર–નમ, "નીચે જવું;" "વાંકું વલી (ચાલી જવું)."

૭. ડ્રૂ—વક્ષ; સરખાવો અવ૦ હચ ડ્રૂ વક્ષાત્ આ ડ્રૂ ફ્રારમોઇાતોઇત્, "સૂર્યોદયથી તે સૂર્યાસ્ત લગી."

૮. "પહલવી પાઝંદ ફરહંગ" પ્રમાણે એ એક વખતનું માપ છે. એક હાસર ૧॥ કલાક જેટલો લાંબો થાય છે. અવસ્તામાં હાથ્ર શબ્દ જગયાના માપને માટે વપરાયો, જે માપ રોમન માઇલની લંબાઇ જેટલો હતો. અત્રે પહલવી લખાણ ઉપરથી સમજ પડે છે જે દેવોની પરસતેશ કરનારાઓ આવી એકાંત જગયાએ દેવોની શોધમાં રાત્રે ૧૦ યા ૧૧ વાગયે અથવા ત્યાર પછી જાય છે.

૯. પહલવી, લખવાર એટલે "પછી."

૧૦. વઇ ઓલ હમ–વરદિશ્નીહ.

૧૧. યાને, તેઓ એક ઘણીજ શાંત જગયાએ, મધ્ય રાત્રે, જાય છે.

૧૨. દેવ પરસ્તીથી નીપજતા ફાયદા વીષે.

કહે છે: 'ત્યાં[1] આપણે દેવો સાથ ગોફતેગો કીધી છે[2]; જ્યારે આપણે તેઓ પાસથી બાદશાહી અને પેશવાગીરી (સરદારી) માંગીએ[3], ત્યારે તેઓ તે આપણુને આપે છે; જ્યારે તેઓ પાસેથી ગાય ઢોરોનાં ટોળાં[4] અને સંપત્તી માંગીએ, ત્યારે તેઓ તે આપણુને આપે છે.' "

(૫૧) (તે ઉપરથી અહુરમજદે આ પ્રમાણે કહ્યું): "તેમને માટે તેઓ આવી ચીજ કેમ કરી શકે? યાને, એ ભેટો તેઓને વારે ઘડીએ કેમ પોંહચે છે (**ચેહુનત ચેહુનત**)[5] જેથી તેઓ કહે છે કે: 'તે (ભેટ) હમને પોંહચી છે' "।

(૫૨) એ ઉપરથી ઝરથુશ્ત્ર આ પ્રમાણે બોલ્યો: "અય અહુરમઝદ! તે આબાદી માટે[6] તેઓ જુદી રીતે કહે છે;[7] કોઇક આમ કહે છે: 'એમ[8] કીધા પછી હું વધુ માણસો અને ગાય ઢોરો ધરાઉં છું[9] (અને) જ્યાં સુધી દેવોના સમાગમમાં છું ત્યાં સુધી, (એમ ચાલુ રહેશે)'; કોઇક (વળી) આ પ્રમાણે કહે છે: 'એમ કીધા પછી હું બહતર, અને વધુ અપજશ[1] વાળો થતો રહ્યો છું, અને જ્યાં સુધી હું દેવો સાથે સમાગમ રાખું છું ત્યાં સુધી (એમ ચાલુ રેહશે),' કારણ કે તેઓ પોતાનું સઘળું જીવતદાન પોતા માટે દેવોથી ધરાવે છે,[2] [એટલે કે, જ્યારે તેઓની જુદી જુદી જાતની જીંદગીઓ, જેબી કાંઇ તેઓ માગે તે દેવોથી[3] છે]" (૫૩) અને તે, ઝરથુશ્ત્ર, આ

---

૧. યાને, ફલાની ફલાની જગ્યાએ.

૨. **હમ–પૂરસીદ.**

૩. **જહદીમ;** સરખાવો અવ૦ **જદ.** "આગ્રહ કરવો." **જદ્દિયેમિ.** આ ફકરામાં દીનકર્દ એને પેહલે **ઝહદીમ** લખે છે, અને પાછલથી **જહદીમ** લખ્યો છે. આ છેલ્લો આકાર ખરો છે.

૪. **પાહ—આઓમંદી,** "ગાય ઢોરોનો કબજો."

૫. યાને, દેવો વારેઘડીએ જેબી કાંઇ તેઓના પુજારીઓ માગે તે કેમ આપી શકે?

૬. એને **આબાદીહ** વાંચ્યો છે. બીજું વચિણ: **આઝાદીહ** (અવ૦ **આઝાત.**) "ઉદારતા," "પુન્યાઇ."

૭. **જવીત ધમલેહુન્દ.**

૮. એટલે, દેવો સાથની મારી ગોફતેગો (સમાગમ) પછી.

૯. **રમગ—આઓમંદતર.**

૧. **હૂશ–ગદાઆઓમંદ.**

૨. **બરા ચેહુવૂનિશનીહ ચખસેનુન્દ;** વેસ્ત: "તેઓ પોતા માટે પૂર્ણ ગુજારે ધરાવે છે."

૩. બોધિબોલ તરજુમો: "જ્યારે તેઓ દેવોથી (યાને દેવોને લીધે) જુદી રીતે રહે છે, જેબા તેઓ બોલે તે માટે."

પ્રમાણે (વધુ) બોલ્યોઃ "અએ અહુરમઝદ! તે માટે તેઓ કહે છે[1]: હમારા (દેવપરસ્તો) માનો કોઇ ક્યાં (અઇધિ) ગુમરાહ[2] થઇ જાય છે તે ઘણી સંભાલથી તપાસો[3], યાતો તે એ કારણસર[4] વીલાપ કરે છે [એટલે, તે (પોતાનું) માથું પોતાની છાતી (બોલ કનાર) ઉપર રાખે છે], યા તેને માટે તે પસતાવો કરે છે [એટલે, તે માત્ર એકજ બાજુ જુવે છે], અથવા દુખથી[5] તે પડી જાય છે, અને તે (હાલત)માં દેવો તે મદદ[6] કે જે (ભલા યઝદોથી) માણસોને (આપવામાં) આવે છે, (તે મેલવવાથી તેને) દુર[6] ધસડી જાય છે!"

(૫૪) ત્યાર પછી અહુરમઝદે આ પ્રમાણે કહયું: "અએ ઝરથુશ્ત્ર! જે પ્રમાણે તું ઇચ્છા રાખે છે, તે પ્રમાણે તું તારી જીંદગી સંપુર્ણ રીતે, ઉપર માંથાંથી તે નીચે જોડા[7] સુધી તપાસ, અને તારી બનને બાજુએ[8] નેગાહ કર[9], અને (તેનું ફલ) તને આગલ અને પાછલ, અને સઘલી બોરડુએ જડશે[10]; કારણ કે જેમ દેવો માણસોથી (માંગે છે), તેમ હમો તારી પાસથી હરેક ચીજ છુપીજ રીતે[11] માંગતા (જદ્દયીમ) નથી.

---

૧. બોલેબોલ તરજુમો: "માટે તેઓ તે વીશે આ પ્રમાણે બોલે છે."

૨. લખવાર વરદેત, જુવો ચાલુ ફારસી શબ્દ ગરદન, "જવું રેહવું," "ફેરવાઇ જવું" યા "ગુમરાહ થઇ જવું."

૩. પરૂન બરા નિગીરીદ, સરખાવો અવ૦ પરેનંઘહ, પઉરૂ, "પૂષ્કલ," "ઘણું". વેસ્ત: "આગલ."

૪. બોલ હમ મૂશેત, જુવો મૂશેહનો અર્થ વોલ્યુમ ૧૩, પૂસ્તક ૬, ઠોબાચો, બાબ ૪૫, § ૨૧, સફો ૩૫, સતર ૧૦; હાલનો ફા૦ શબ્દ મુશ, "દલગીરી", "વીલાપ."

૫. બરા બીશ્મા અઉફ્તેદ, જુવો સં૦ વિષમ, "દુખ દાયક," "ધાસ્તી ભરેલું;" વેસ્ત: "માત્ર ખુશ લાગે એવી રીતે પડી શકતું."

૬. મિન અવાગીહ...પઅેદ્દા બરા નસહુન્દ.

૭. પહલવી વાંચન ઝીરીહ રેગલા (દસ્તુર પેશોતનજીવાલી નકલમાં લેલીઆ વ રેગલા છે તે સુધારયો છે); જુવો ફારસી ઝીર-પા, "જોડા;" વેસ્ત: "પગની પાતલી."

૮. હઇતી(હ) ઈ લક બરા નિગીર.

૯. વેસ્ત: અરિક ફુસ્તગ વ ફુસ્તગ, "જુદી જુદી બાજુએ દુર."

૧૦. વાંચોઃ ઝાયાએ, જુવો અવ૦ જન, ફા૦ ઝાયીદન, "જણવું," "પેદા કરવું," "આગળ આવવું." એને ઝદયેઆએબી વાંચી શકાય, સરખાવો અવ૦ જદ "આગ્રહ કરવો," "ફરમાસ કરવી;" એ ઉપરથી વેસ્ત: "તારે આગ્રહ કરવો જોઈએ."

૧૧. અસલ અર્થ, "છાનીમાની રીતે" (પવન અવીનાવદાગીહ). હયાં દેવો પોતાના પૂંજારીઓને સમજાવતા દીસે છે કે તેઓએ પોતાની બુરી નેમો ઘણું કરી રાત્રે અંધકારમાં છુપી રીતે પુરી પાડવી અને ખોલલી રીતે નહીં.

(૫૫) વળી, જ્યારે દેવો મજબુત સંપ[1] કરીને ધસારો લઈ આવે છે, ત્યારે (માણસોને) છાનામાનાજ ઘસડી જાય છે.[2] (૫૬) અયે ઝરથુશ્ત્ર! તારી તરફ પણ તે (દ્રુજ), એક સોનેરી બદનની[3], ખીલેલી છાતીવાળી[4] ઓરતના (આકારમાં), ધસી આવશે [યાને તેને એક છાતીનું બખતર[5] પેહેરયું છે], અને તે સોનેરી બદનવાળી ખીલેલી છાતીવાળી ઓરત તારી સંગાત[6] શોધતી[7], તારી સાથે ગોફ્તેગો ચાહતી, (અને) તારી હમ મદદ[8] માંગતી ધસી આવશે; (પણ) તારે તેને તારી પાડોશમાં (રાખવી) નહી, તેની સાથ વાતચીતનો વહેવાર (રાખવો) નહી, અથવા, હરકોઇ કાર્ય તેને (કરવાને) ફરમાવવું નહી; (એથી ઉલટું) તારે અશા અહુ વઇર્યોની ફતેહમંદ (પવિત્ર) બંદગી ઓચરવી, કે જેથી તે (બદકાર ઓરત) ઉંધી વળે ને (તેનો) છેડો (આવે).''[9]

(૫૭) વસ્તીવાળી અને મિત્રોથી ભરેલી દુન્યા તરફ ઝરથુશ્ત્ર આગલ ચાલ્યો,[10] કે જેથી ખુદ પોતાની[11] હાદમંદ દુન્યાંને અચ્છી રીતે તપાસી શકે; ત્યાર પછી દ્રુજ આગલ તે આવી પોંહચ્યો કે જે એક પોષાક નજદીક

૧. પવન ફ્રાજ બન્દિશ્નીહ, ''મજબુત ગાંઠથી,'' ''મજબુત રીતે જોડાયલું.''

૨. બરા નસફુન્દ.

૩. કુર્પ ઝરીન.

૪. જુવો ફારસી પુર-સીનહ. એને વફદ કર્પ, ઝરીન-પુસીન, ''સોનેરી તાજવાળી નારનું શરીર,'' પણ વાંચી શકાય, સરખાવો અવ૦ ઝરન્યો-પુસ. પણ આ છેલ્લા શબ્દનો અર્થ અહ્યાં લાગુ પડતો નથી.

૫. એટલે, ''બોડીસ,'' યાને, છાતી તડી રાખવાને સ્ત્રીઓ પેહેરે છે તે વાસકુટ; અવ૦ ફ્ષતાન-પાન. ફારસી પેસ્તાન, ''છાતી,'' અને પાન, બાન, ''રક્ષણ કર્તા.''

૬. હમ-હુખગીહ, અવ૦ હુખ, ''મીત્ર;'' ફારસી હમ-ખાહ, ''હમ સફેરી.''

૭. જુવો ફારસી જુસ્તન, અનીયમીત કાલ, જાય; અવ૦ જદ, ''માગવું.''

૮. હમ-ફ્રેસ્દારીહ.

૯. ઓલા ઓલ આખરીહ ફ્રદ વરતન; સરખાવો હાલનો ફારસી શબ્દ ફ્રૂ-ગરતન.

૧૦. અહુરમઝદ સાથની પહેલી ગોફ્તેગો પુરી થવા પછી ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ આ દુન્યામાં પાછા ફર્યા ત્યાર પછી.

૧૧. પહલવી ઝક ખાપિશ્ન, ''જે તેની પોતાની હતી;'' સરખાવો અવ૦ ખાપૈથ્ય અથવા હ્વાપૈથ્ય; પઇતિશ ન્માનેમ્ યિમ હ્વાપૈથીમ્ (ય૦ ૫, § ૬૨) વેન્દ૦ ખાપિશ્નો, ''લોકોએ પગે ચાલીને પાડેલો રસ્તો.''

બેઠી હતી[1], કે જે પોવાક જ્યારે (અહુરમઝદ સાથ) ગોફ્તેગો માટે તેને બહુમન અમશાસ્પંદ લઈ ગયા હતા ત્યારે તેને[2] (ત્યાં) મેહ્યો હતો; (તે હુજ) નારી આકારમાં, સોનેરી આભુષણમાં સજ થયલી, ખીલેલી છાતી-વાલી, બેઠી હતી; અને તેનેથી સોહબત તથા વાતચીત અને હમ મદદ તે ચાહતી હતી; તે આ પ્રમાણે બબડી[3]: "હું સ્પેન્દારમદ (ફરેશતો)છું"[4]

(૫૮) અને જરથુસ્ત્રે તેને કહ્યું કેઃ "પણ મેં સ્પેન્દારમદને, એક રોશનીવાલા વાદળાં વગરના દીવસે[5] જોઈ છે; અને તે સ્પેન્દારમદ મને પછવાડેથી[6], આગલથી[7] અને આરપાર[8] [એટલે કે, બધી બાજુથી] સુંદર નજરે પડી હતી; (ત્યારે જોઉં) તું ફરીને પીઠ દેખડાવ કે જેથી[9] હું જાણું જે તું (ખરેજ) સ્પેન્દારમદ છે."

(૫૯) ત્યારે હુજે આ પ્રમાણે જવાબ દીધો: "અય સ્પીતમ ખાનદાનના જરથુસ્ત્ર! હમો તે નારીઓમાંની છીએ, કે જે આગલી બાજુથી સુંદર છીએ, અને પછવાડેથી બદસુરત અને બિહામણી છીએ; (માટે) (મારી) પીઠ ફેરવવાને મને તું ફરમાવ ના." (૬૦) (આ પ્રમાણે) ત્રણ વેળા તેની સંગાત તેણીએ ખટપટ કીધી (ચતકારીદ), પછી હુજે પોતાની પીઠ ફેરવી[10], તે ઉપરથી[11] જરથુસ્ત્રે તેને પછવાડેથી (બાતર)[12] જોઈ, જ્યારે (તેને દીઠું

---

૧. અદીન ઓલ હુજ કાજ મત, અમત (સુનની વટી) પવન નઝ-દીગીહ ઇ જામગ ચેતાખુનસ્ત.

૨. જરથુસ્ત્રે.

૩. સરખાવો અવસતા, ઝન્તન, "દાંત"; ફારસી દનદીદન, "ગુસ્સાથી મનમાં બડબડવું," "બુરકવું." એનું બીજું વાંચન: દબ્યીદ, અવ૦ દવત એ પહલવી શબ્દ ગનદીદબી વાંચી શકાય, ફારસી ગનદીદન, "ગંદ મારવી." "ફોહવું," "ખોટા વચન ઓચરવા." જુવો અવ૦ ગઇન્તિ, ગન.

૪. અવ૦ સ્પેન્ત-આર્મઇતિ, પવીત્રાઇ, બાનુઓનું નમાનાપણું, વીગેરે ઉપર મવક્કલ અમશાસ્પંદ.

૫. અબ્રેન ઝક ઇ રઓશાન યોમ ઇ અન-અવર; એ છેલ્લા શબ્દ સાથે સરખાવો: અવ૦ અબ્ર, ફા૦ અબર; એ ઉપરથી અન-અબર, બી-અબર, "વાદલાં વગરનું."

૬. જુવો પહલવી હૂ-અવારૂન, જેનો અત્રે વપડાયલો બીજો રૂપ હૂ-અપૂન છે.

૭. વખ્ખ: હૂ-પર્ગુન; જુવો અવસ્તા પઇરિ-ચિથીત, "આગલ".

૮. જુવો અવસ્તા તરસ્ચા, તરે.

૯. મેં ઘણાં આઈન ઉમેરીઆ છે.

૧૦. આખરીહ ફૂત વશ્ત.

૧૧. અઝશ.

૧૨. બાતર, પાલદી ભાષામાં એનો અર્થ "પછી," "પછવાડે" થાય છે.

કે) ઝહેરી સર્પો (ગઝ)[૧] તથા જળો[૨] અને ગીલોડીઓ (કલફ્ગુગ)[૩], અને કાનકજુરા (પઝગુગ)[૪] અને દેડકા (વઝગ)[૫]થી ભરપુર તેના પછવાડેના છિદ્રની[૬] હેઠલ સખત[૭] વસ્તુ (નસો) હતી[૭].

(૬૧–૬૨) ત્યાર પછી ઝરથુશ્ત્રે યથા અહુ વઇર્યોનો ફીરાજી ભરીઓ કલામ મોટે સરોદે ગાયો, અને તે દુજ દેહશત પામી,[૮] તથા ચેશમગ (નામનો) કરપન ખસી આવ્યો, અને જ્યારે તે એક સડી જતી હાલતમાં[૯] હતો ત્યારે બડબડયો કે: "હયાંથી[૧૦] ઇજ્જ એટલી તો છે કે તેને મને ગાલેબ કીધો છે[૧૧]; (પણ તું) ઝરથુશ્ત્ર એમ કાંય (આ) ધારે છે કે બીજી કોઈ કીસમના (આ)નરો, કે જેઓ (તારા) ફટકાથી દોજખમાં જાય છે, તેઓની દુન્યાં કરતાં તારી દુન્યાં વધારે ખુશાલ છે? હું (પણ) મારી તનહોમંદ જીંદગીમાં[૧૨] મારી દુન્યામાં વધારે (અદમ) ખુશાલીથી જાઉં છું, જેથી તું તારી (દુન્યા)ને માટે (લક રાઓ) તારી તનહોમંદ જીંદગીમાં[૧૩] મારા ફરેબોથી છેતરાય છે.[૧૪]"

(૬૩) અને ઝરથુશ્ત્રે આ બેદ માણસોને ખોલ્લો કીધો[૧૫], (કે) તેઓની અજમાયશ અને તેથી દેવો વીષેનું જ્ઞાન તેજ જાતના[૧૬] એક મોટા

---

૧. અવ૦ અજિ, ફારસી ગઝ, "સર્પ."

૨. વગ્રિ: ખુન–જલાગ, જુવો હાલનો ફા૦ શબ્દ જલુક અથવા જલુ "જળો," અસલ અર્થ "લોહી ચુસનારૂં ઝહેરી જાનવરો."

૩. જુવો અવ૦ કહ્રપુ, ફારસી કલપગ.

૪. ફા૦ પઝગ, "કાનકજુરો."

૫. અવ૦ વઝગ. ઝરથુશ્ત્રને દુષ્ટ અને પાપી ઓરતોએ કેવી રીતે લલચાવ્યા હતા, તેઓ કેવી નીતીભ્રષ્ટ અને નાપાક હતી, અને પેગામબર સાહેબ દીનની મદદથી તે લાલચોની સામને કેમ થયા તે આ ફકરામાં આલંકાર રૂપે દરશાવવામાં આવ્યું છે.

૬. પહલવી અન્દ્રગ ગરત.

૭–૭. અમત હિખ સુફ્ત પેગવીમ્નાદ; સરખાવો અવ૦ હિખ અને ફા૦ સુફ્ત, "સખત".

૮. વગ્રિ: નુસીદ; જુયો અવ૦ ધાતુ નસ, "સડી જવું", "કોહવું."

૯. નસિશ્નીહ, એ આગલી નોટમાં કહેલા ધાતુ ઉપરથી આવ્યો છે.

૧૦. યાને, આ દુન્યામાંથી.

૧૧. વનદીદ, અવ૦ ધાતુ વન, "જીતવું."

૧૨. અદમ પવન તનૂ ખયા.

૧૩. અહુ–અત પવન તનૂ ખયા; બોલિબોલ અર્થ, "તારી ખાકી જીંદગીમાં."

૧૪. બરા ફરીફ્ત મિન અકૂમ.

૧૫. પેગામબર સાહેબે આદમજાતને દુનીયામાંની દુષ્ટ લાલચોના ભય, તથા એવી લાલચોની અંદર ભલા આદમીઓની કસોતી શું છે તે, તથા માઝદયસ્નની દીનની જરૂરી અગમચેતીઓ અને હુકમોથી એ લાલચો સામેનો બચાવ, એ સઘલું ખુલ્લું કીધું. આ દીન હાલ સુધી ચાલુ રહી છે તેનું કારણ માત્ર તેની પરહેજગારી અને સચાઇ છે.

૧૬. મિન–ઇચ હમ–અબા.

મોજેજાથી માણસોને જાહેર થયાં—(જેવાં કે) ઝરથુસ્ત્ર અગાઉ દેવોની આ દુન્યામાં જાહેર દોડધામ, અવસ્તા કે જે શાહ વીસ્તાસ્પ અને તેના જમાનાના લોકોએ સચ્ચાઇ તરીકે કબુલ કીધી હતી તેમાં જાહેર થયલી દીનના ઝરથુસ્ત્રથી મોટે સરોદે (પઢાયલા) કલામોની (મદદ)થી તે (દેવો)નાં શરીરોનું બંજાવવું—અને જો તે પ્રમાણે બન્યું ન હોત તો વીસ્તાસ્પ અને તેના જમાનાના લોકોએ, અવસ્તા જેનો આટલી બધી (સચ્ચાઇનો) ખવાસ (આપણને) જાહેર છે, તે[1] ખોટા લેખીને તેઓએ કબુલ રાખ્યા ન હતે, અને તે (યાને અવસ્તાની દીન)નો સીલસીલો આપણ લગી ચાલ્યો ન હતે.[2]

(૬૪) અને એક (મોજેજો આ હતો) કે જેનો પણ સંબંધ (લેવતા) ઝરથુસ્ત્રની, પુર મહોતવાલા[3] ઝાકના[4] તેમજ વીસ્તાસ્પના કરપનોના તથા બીજા ઘણાક કીકો[5] અને કર્પનો જેઓ વીસ્તાસ્પની દરબારમાં હતા[6] તેઓના ગુમરાહ ધર્મની[7] બદી વીષેની દીનમાંથી (મેલવેલી) માહીતી[8] સાથ રાખવામાં આવ્યો હતો; ઝરથુસ્ત્રનું મરણ નીપજાવવાની તેઓની એકયતા (હમી) વીશે, તેને માટે ભારે નાલેસીઓ[9] જે વીસ્તાસ્પને કહેવામાં આવી હતી તેઓને ઉભી કરવા વીશે, અને તેનું મરણ નીપજાવવાને વીસ્તાસ્પને ઉશ્કેરવા[10] વીશે, (અને) વીસ્તાસ્પના હુકમથી તેને સખત બંદીખાને[11] નાખવા વીશે[12] તથા તેને શિક્ષા કરવા વીશે (દીનની મદદથી વાકેફ થયા

૧. તે, યાને, અવસ્તાની દીન.

૨. ઓલ લેના લા પતવસ્ત હુવા–આએ; ભોલેબોલ તરજુમો: "તે (અવસ્તા) હાલ આપણી સાથે જોડાયલા હતે નહી".

૩. પૂર-મર્ગ, "પૂર મોહત યા નાશવાળો."

૪. અત્રે ઝાગ શબ્દ એક દેવના નામ તરીકે વપરાયો છે. બુન્દહિશ્ન, બાબ ૩૩, ફે. ૫ માં, તે એક નેક પુરૂષનું નામ છે.

૫. સરખાવો અવ૦ કવિ યા કવન, તેઓ કે જેઓ જરથોસ્તી દીનની સચ્ચાઇઓ જોઇ શકતા નથી.

૬. મદમ બબા ઇ વીસ્તાસ્પ.

૭. વરતગ દએનીહ. ૮. આગાસ ચેહબુન્તન.

૯. વઇશસ્તન ઇ મદમ અશ ગીશાન અ-રાસ્ત (જુદાઇ). વેસ્તઃ "સખત, માલ મલીદાની તૈયારી."

૧૦. સારીનીતન શબ્દ, જે વોલ્યુમ ૧૩, બાબ ૧, ફકરા ૯ માં આવેલો તે કેમ વપરાયલો છે તે જુઓ.

૧૧. શકફ્ત બન્દ, અસલ અર્થ "મજબુત બેડી."

૧૨. પેહુમતુનેત, અસલ અર્થ "તે (નજદીક) આવે છે."

હતા) (૬૫) ત્યાર પછી, વળી, તેમાંથી[૧] પોતાના મોટા (મહમ) છુટકારા વીશે, પોતાને લગતા એક મોજેજાના જાહેર થવા વીશે, અને (પોતાને) ઉંચ પેગામબરી શકિત મલવાની ગવાહીની જાણુવાજોગ સાબેતીના જાહેર થવા વીષે; (અને અહુરમઝદ સાથની પોતાની) ગોફતેગોમાં દશ વર્ષના અરસામાં (સચિશન), તેને (ખુદાને જે) છેલ્લો સવાલ (પુછયો) તે પછી, વીશ્તાસ્પની દરબારે (બબા), તથા (દીનને માટેની) પેલી ભયંકર લડાઇની કસોટી (વર) તરફ, અહુરમઝદની સલાહ અને હુકમથી (પોતાનાં) એકાંત વીદાય થવા[૨] વીષે (ઝરથુશ્ત્રને દીનથી) વાકેફગારી (થઇ હતી). (૬૬) વીશ્તાસ્પના શરતના મેદાન[૩] ઉપર, તથા અહુરમઝદની મીત્રાચારી,[૪] અને તેની સત્તા તથા ફતેહ (ઉપર)ના તેના પોતાના ઉત્તમ કલામ વીશે; અહુરમઝદની દીન તરફ વીશ્તાસ્પને આમંત્રણ (દેવા વિશે); અને તે ઉપ્રાંત,[૫] (પોતાની) પેગામબરી[૬] સ્થાપવા માટે તેને[૭] શું ઇચ્છવું જોઇએ, તે માટેના કલામોને વીશ્તાસ્પે, પોતાના ડાહપણ, ભક્તિભાવ, અને મીનોઇ એતેકાદે કરી ધ્યાનથી સાંભળીઆ (તે વીષે).

(૬૭) (અને) ત્યાર પછી, વલી-(પણ) ઝરથુશ્ત્રના શબ્દો તેનેથી (વીશ્તાસ્પથી) (તમામ) સંભલાયા, તથા ઝરથુશ્ત્રની ચાલચલણ (તે) સમજી શકીઆ તે અગાઉ—પુર મોહતવાલા[૮] ઝાકે, અને બીજા કીગો તથા કરપનોએ, નાલેશી[૯] તથા જાદુગરીના કામોંએ, ઝરથુશ્ત્ર સામે[૧૦] વીશ્તાસ્પનાં કાન

---

૧. એટલે, તેનાં સખત બંદીખાનાં તથા શીક્ષામાંથી.

૨. અએવતાગ ફ્રવફ્તન, "જપકામાં એકલું ચાલવું."

૩. અસ્પાનવાર, "શરતનું મેદાન;" જુવો ફારસી, અસ્પાનવર.

૪. અસલ નકલ પ્રમાણે આશ્તીહ; અવ૦, આક્તિ. "સુલેહ," "શાંતી", "દોસ્તી;" એને અયાકીહ પણ વાંચી શકાય જેનો અર્થ "પાક દોસ્ત" થાય.

૫. લેવતા ઝક.

૬ વક્ષવરી અંદાખ્તન શએ. ૭. યાને, વીશ્તાસ્પે.

૮. પૂર-મર્ગ, અસલ અર્થ, "મોત યા નાશથી ભરપુર."

૯. સ્પઝગીરનદહા, અવ. સ્પઝગ, "નાલેશી."

૧૦. મદમ; અસલ અર્થ, "આસપાસ."

સંભેસ્વાને લીધે,[1] તેનેથી (વીસ્તારપથી) બંદીખાનેની[2] શીક્ષા ફરમાવવામાં આવી,[3] જેમ ઝરથુસ્ત્રના (પોતાનાજ) શબ્દોમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે:—"મેં તેઓના ૩૩ સવાલોના[4] પુખ્ત રીતે જવાબ વાલીઆ છે, અને તેઓમાંના ૩૩ નાં (મોઢાંઓ) બંધ કરીઆં છે, (તથા) તે ક્રૂર (આદમીઓ), જેઓ દુષ્ટ અને દેવપરસ્ત હતા તેઓને ૩૩ સાંકલોએ મેં (બાંધીઆ છે). (૬૮) (પણ) મારે માટે તો તે દુષ્ટ કીનાખોર (શખસો)ના[5] બોજાએ[6] મારા પગોનું તાકાત નકામું[7] કરી નાંખીલું છે; મારે માટે તો તે દુષ્ટ કીનાખોર (શખસો)ના બોજાએ (મારી) બાજુઓનું કૌવત નકામુ કરી નાંખ્યું છે; મારે માટે તો તે દુષ્ટ કીનાખોર (શખસો)ના બોજાએ (મારા) કાનોની સાંભલવાની શક્તિ નકામી કરી નાંખી છે; મારે માટે તો તે દુષ્ટ કીનાખોર (શખસો)ના બોજાએ (મારી) આંખોની દ્રષ્ટિ નકામી કરી નાંખી છે; તે પુર મોહુલવાલા (શખસો)ના જણુન દ્વેષના (દૂષ વદ્દલ) બોજાથી પેદા થયલાં સખત સકંટને લીધે[8] મારી છાતી પીઠ[9] લગી અંદર દબઇ ગઇ હતી [યાને, હું પીઠ તરફ પાછલ હઠીઓ[10]].

---

૧. **સીજીનીદન દ વીશતાસ્પ મદમ ઝરતુહુશ્ત્ર.** સરખાવો અવ૦ **ઇશ્યેજંઘહ,** "નાશ;" પહલવી **સીજ** "મર્કી," "રોગ." એને **દીપીનીદન** યા **દીવીનીદન,** "દેવોમાં ફેરવી નાંખવું" બી વાંચી શકાય; અવ૦ ધાતુ **દબ** યા **દિબ,** "ઠગવું."

૨. **બંદ-પાતફ્રાસ.**

૩. **અવિસ્પાદની.**

૪. બોલેબોલ તરજુમો, "મેં તેઓની ૩૩ પુરસેશોના બહુજ અચ્છી રીતે **(મદમ)** જવાબ આપયા છે." તે તેત્રીસ કીકો તથા કરપનોના ધાર્મિક સવાલોને તે આપેલા જવાબો એટલા તો નીશ્ચિત અને કારગર હતા, કે તેઓનાં મોઢાંને જાણે તેનેથી કરીને સાંકલ પડી હોય યા તાલુ મરાયું હોય તેમ થયું.

૫. **દુશ-વઇલગ-કશ;** જુવો હાલનું ફારસી **વદલ-કશ,** "એક કીનાખોર શખસ;" વેસ્ત પ્રમાણે, **ગુશન-ઓીરાઇહ,** "માણસ જાતની વલાણ." કદાચ એ **દુશ વીરાઇહ,** "ખરાબ ખોરાક" હોય; તેને બંદીખાનામાં ભુખે મરી જવા દેવામાં આવ્યો હતો.

૬. એને **સંગ** વાંચીએ છે, અવ૦ **અસેંગ;** ફા૦ સંગ, "પથ્થર," "બોજો." વેસ્ત એને **સૂદ** વાંચી, "ભુખ" અર્થ કરે છે.

૭. એને **અનફાદન** વાંચીએ છે; અસલ **અર્થ,** "(શરીરના કોઇબી ભાગને) નીરઉપયોગી કરી નાંખવો."

૮. એને **અવર-ખસ્તિશ્નીહુ** વાંચીએ છે; સરખાવો પહલવી ફાર્સી **ખસ્તન,** "ઘાયલ કરવું"; વેસ્ત એને **પદગશ્તીહુ** વાંચી "સ્વરૂપાંતર," "એક આકારમાંથી બીજામાં બદલાવું" અર્થ કરે છે.

૯. પહલવી, **અકૂમ બરા સીનગ ઓલ પુરિત મદમ અવગૂન્દીત.** અર્થ એ જે કીકો અને કરપનોથી તેની ઉપર જે સંકટ લાવવામાં આવ્યું હતું, તેથી ઝરથુસ્ત્રને ભુખમરો સેહવવો પડયો, જેને લીધે તેનું શરીર એટલું તો તાવદાન થઇ ગયું કે તેનાં છાતીના હાડકાં લગભગ બરડાની કરોડે લાગયાં, જેમ કોઇ તદન દુકાલથી ભુખે મરતાંને થાય છે તેમ.

૧૦. **અપઇ-અમ લખવાર પેગવીમૂનાદ.**

(૬૯) અને અત્રે જરથુસ્ત્રની બાહાદુર સહનશક્તિનેૈ[1] લીધે, તે બદીની[2] સામેની ભયંકર લડતમાં એકલે હાથે[3] ટક્કર ઝીલવા ગયો;[4] ત્યાં (ઉપર) લખ્યું છે તે પ્રમાણે, તેની જીંદગીની, ભુખ[5] અને તરસની,[5] તથા ભારી પીડી (અને) બીજાં દુઃખો, કે જેની સામે આદમી જાતની કુદરતી તાકાતમાં (ગોયા) એક રક્ષક[6] (છે), (અને) જે (દુઃખો) ખુદાના નીરમાન[7] કીધેલાં નથી, તે (દુઃખોની) આટલી બધી શીક્ષામાં[8] પડવું[9] જાહેર થયું; (ત્યાર પછી) જ્યારે તેનું (જરથુસ્ત્રનું) તન, વળપેચમાં (શકફતીહ) અને બંદમાં, તથા ચાલુ ભુખમરાની[10] જીંદગીના તેનાં બીજાં સંકટોની વચમાં, તેના પુર બહારમાં તેઓથી જોવામાં આવ્યું,[11] ત્યારે શાહ વીશ્તાસ્પ અને તેનાં પેહલવાનોને[12] એક મોટો મોજેઝો જાહેર થયો.

(૭૦) એક (મોજેઝો) આ (હતો), કે જે ભલા યઝદોથી તેને (જરથુસ્ત્રને) પેલાં ભયંકર સંકટમાંથી[13] છોડવવા કાજે[14] યોજવામાં[15]

---

૧. તકીગીહ; સરખાવો અવ. તનજીશ્ત. હાલનું ફારસી તગ, "બાહાદુર," "કાવતમંદ."

૨. ઓલ અગીહ; સરખાવો અવ૦ અઘ, અથવા અક, "બુરું", "દુષ્ટ".

૩. પવન અએવતાગ. "રક્ષણ વગરનું", "એકલી હાલતમાં", "પોતાના પગ ઉપરજ ઓસતવાર".

૪. સાતૂન્ત, "આગલ ચાલીઓ અથવા આગલ વધીઓ".

૫-૫. એને સુહ વ તરન વાંચીઓ છો. એ સંગ ઇ વહગાન બી વાંચી શકાય, "બુરાઓનો ભાર".

૬. એટલે સહનશક્તિનો ગુણ. સરખાવો ફારસી પન, "એક રક્ષક", અને પહલવી પતાઇહન.

૭. અગ-દાત ની રીતી બગ-દત આવ્યો છે; જુવો દીના ઈ મઇનુગ-ઇ-ખ્રદ, બાબ ૨૪, બાગુહ-બખ્ત.

૮. અવ૦ પઇતિ-ક્ર્શ, યા પઇતિ-ક્ર્ષ.

૯. પતૂહન; અવ૦ પત, "પડવું".

૧૦. દેર અપૂરદારીહ ઝીવનકગ.

૧૧. વિન્દાત, અવ૦ વિન્દ, "મેલવવું". જો દસતુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે અમત-શાન દાદ વાંચીએ તો, "તેઓને આપવામાં આવ્યો હતો".

૧૨ વગેરે: યલેગાન, ફારસી યલ, "એક પહેલવાન".

૧૩. મિન શકફતીહ, અસલ અર્થ, "ગુંચવાડા ભરેલી હાલત".

૧૪. પહલવી ઓલ વહાન ઇ બૂખ્તિશ્ન ઇ આલા. એ વહાન શબ્દને ફા૦ બહાનહ સાથ સરખાવો.

૧૫. અંદાખ્ત; એનો અર્થ "ફલખ્યુ", "જોર કીધો" બી થાય.

આવ્યો હતો, (જ્યારે) એક ખસી નહી કીધેલા[1] ગોધાનું જીવ ધરાવનાર શરીર[1] તેઓથી અદશ્ય[2] રીતે જીવ વીનાનું (બનાવી દેવામાં) આવ્યું[2]; (અને) ત્યાર બાદ, વીસ્તાસ્પની મોટી બેઠકમાં[3] અને દુન્યાંનાં મંડલમાં[4] ઝરથુશ્ત્રે (પોતાના) દૈવત અને (ખુદાનો) જે સાચ્ચો સખુન[5] છે તેનાં ઈતબારથી[6] કરીને, જે પ્રમાણે વીશ્તાસ્પના પ્રકાશીત ઘોડા[7] વીષેનો મોજેજો (છે) જેને વીષે પવિત્ર લખાણોમાં[8] ઇશારો મલે છે, (તે) માફક, તેજ શરીરને સજીવન કરીયું[9].

(૭૧) એક (મોજેજો) શાહ વીશ્તાસ્પના, તથા (તેનાં) દેશનાં લોકોના મનમાં[10] શું હતું, તે (ઝરથુશ્ત્રથી પોતાની) મીનોઈ મનશક્તિથી[11] આગમજથી જાહેર કરવાનો[12] અને ખુલ્લું[12] કરવાનો (હતો), અને વળી (તેને) કેટલીક બીજી કીમતી અમુલ્ય (ચણુન)ખાનગી ચીજો[13] (ખુલ્લી કીધી).

૧–૧. એને જાન-આઓમંદ તનૂ ઓીખેદ વાંચો; જુવો અવ૦ બિઓખ્ત, પહલવી પુખેદ્દગ, "ખસી નહી કીધેલો"; વંદીદાદ, ફરગર્દ ૧૯, § ૨૧; મોબેદ સાહેબો ધર્મની ચોકસ ક્રીયાઓમાં શુધ સફેદ રંગનો ગોધો વાપરે છે તેને માટે ઇસારો હશે.

૨–૨. એટલે, ભલા મીનોઓથી. દસ્તુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે, અ-જીવન્ડગ વ અ-પએદાગ વહેવુન્ત, "બેજાન અને અદૃશ્ય થઇ ગયો."

૩. સરખાવો ફારસી નિશસ્ત.

૪. હન્જમન.

૫. ઝક ઇ રાસ્ત મિલયા.

૬. વાવરીગાનીહ, "એતેકાદ", "ખાર"; જુવો અવ૦ વર, "ઇતબાર રાખવો", "માન આપવું"; અવ૦ વાઉરયા, વાવર, વાઉર.

૭. વાંચો: અસ્પ ઇ શએત, જુવો અવ૦ શ્રિ, "પ્રકાશવું," શએત, "તવાંગરી." અત્રે વીશ્તાસ્પના ઘોડાને ઝરથુશ્ત્રે સારો કીધો તે બાબે ઇસારો છે. ફારસી ઝરથુશ્ત્ર નામામાં એ મોજેઝો લંબાણથી વર્ણવ્યો છે.

૮. સરખાવો અવ૦ સેન્ઘહ, "પવિત્ર કલામ," અને અવ૦ દિસ, સૌ૦ દિશ, "દેખાડવું." એનો અર્થ "એક ચમતકારી ફકરામાં દેખાડવામાં આવ્યું છે" બી થાય.

૯. હમ તનૂ નવક લખ્વાર કર્દ, બોલેબોલ તરજુમો, "તનને ફરીને જાન આપીઓ."

૧૦. મીનિશ્ન, "વીચારો."

૧૧. મઇનૂ વીનિશ્ન.

૧૨–૧૨. ગૂફ્તન વ આશકારીનીદન.

૧૩. નિહ્ફ્તક ચણુન; બીજો અર્થ, "(મીનોઇ) હાલતના કેટલાક બીજા ભેદો."

(૭૨) એક (મોજેઝો આ હતો કે) દુશચશ્મી[1] મોહનીં[1] કેટલી વસ્તુઓ, કે જે ઉપર બબીલોનમાં[2] ઝોહાક તરફથી,–કે જેનાં લોભને[3] લીધે માણસજાત બુતપરસ્તી ઉપર આવી ગયું હતું[4] અને, તેથી કરીને[5], દુન્યાનો નાશ (થતો) હતો,–(તે ઝોહાક તરફથી) અમલ કરવામાં આવતો હતો, (તે વસ્તુઓ) ઝરથુશ્ત્રના દીનના ફતેહમંદ ઠલામોના જાહેર થવાથી[6] સઘુલગી નાશ પામી અને નકામી થઇ પડી,[7] કે જે[8] (કલામો) જાદુગરીની[8] સામને હતા.

(૭૩) એક (મોજિઝો) આ (હતો) કે જે (ખનીરસ) કેશવરના પ્રખ્યાત વિદ્વાનો સાથની દીન માટેની તકરારમાં[10] જે મોજેઝાઓ ઝરથુશ્ત્રને[11]

૧–૧. એને વદ–જમાશ વાંચીએ છે; સરખાવો ફારસી બદ–જમાશ, "દુષ્ટ યા બુરી દગાઇ."

૨. બાવીર, સરખાવો અવ૦ બબ્રિ, "બાબીલોન," યશ્ત ૫, § ૨૯, તથા યશ્ત ૧૫, § ૧૯. દાર્મસ્તેતે કહે છે, "ઇરાનની આદી દીનથી લેનાર અઝિ એ આર્યન ન હોવાથી, તેને ખાલદયનો, જેઓ ઇરાનીઓના જાવેદાનના શત્રુઓ હતા, તેઓ સાથ ભેળી નાખવામાં આવતો; તેની સાથે બેબીલોનનું નામ અસલી આસીરીયન જુલમાત, જે તે વેળાએ નીકળી જઇને ભુલાઇ ગયો હતો, તેની એક ઝાંખી ઇતિહાસીક યાદ આપતું, અને ખાલદીઆમાં પોતાના સેમેતીક પાડોશીઓ સામને ઇરાની પ્રજાનો અણગમો જાહેર કરતું. મુસલમાનોએ ઇરાન જીતી લીધું તે પછી અઝિ આખરે એક અરબ તરીકે ઓળખાવા લાગ્યો. અઝિને લાગતી દંતકથાઓ અસલ કારપીઅન સમુદ્રના દક્ષિણ કીનારા ઉપર જનમ પામી હતી." યશ્ત ૧૫, § ૧૯ પ્રમાણે ઝોહાકે ક્રિવરિન્તનો પોતાનો મહેલ, ક્રિવરિન્તેમ દુઝિતેમ, બાંધીઓ હતો, જેને હમઝા નામનો અરબ ગ્રંથકર્તા કુલેંગ દીશને નામે ઓળખાવે છે, અને શાહનામામાં ફીરદૂસી તેને હિઝુખ્તનું નામ આપે છે. બાબીલોનના આ "આફતને પાત્ર" કીલ્લામાં અઝિ દહાક (ઝોહાક) વારંવાર આસરો લેતો હતો.

૩. પવન ઝક નીયાઝાનીહ.

૪. અઠ યેગવીમૂનાદ.

૫. વાંચોઃ અઝશ, દસ્તુર પેશોતનજીની નકલ પ્રમાણે, વશ, "વધારો;" વેસ્તઃ "(અને એનું) વધવું દુન્યાનો નાશ હતો."

૬. હાજ ગૂહ્રતન.

૭. હમાગ વિશૂપીહસ્ત વ અકારીહસ્ત.

૮–૮. ઝક પતીરગ ઝક યાતૂગીહ.

૯. કએથેર; અવસ્તા, કયવરે.

૧૦. પતકાર, અસલ અર્થ "ઝગડો"; અત્રે લાગુ પડતો અર્થ "જાહેર તકરાર," "વાદવીવાદ."

૧૧–૧૧. પહલવી પ્રુ મિન ઝરતૂહશ્ત્ર.

લાગુ પાડવામાં આવ્યા છે[૧૧], તેઓની સાથે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, કે જે વિદ્વાનો (પોતાની) વિદ્વતાને માટે સૃષ્ટિમાં સારી પેઠે જણાયલા હતા,[૧] (અને) જેઓ પવિત્ર[૨] શાસ્ત્રોમાં ઉમેદો કરનારા (હતા),[૨] (જેઓ) અતી ભુલાવો ખવાડનાર શીક્ષણના[૩] બહુ ભયંકર શતરૂઓમાંના[૪] (હતા), (અને) જેઓની ઇચ્છા પોતાનો (પેલો) અતી ભુલાવો ખવાડનાર ધર્મ (જે તેઓ પાળતા હતા) તેમાંથી છુટા થવાની હતી; તેઓને (ત્યાર પછી ઝરથુસ્ત્રથી) સચ્ચાઈનું સમજ પડી શકે તેવી રીતે [૫] જાહેર થવું, અને શાહ ગુશ્તાસ્પ અને પેલા સઘલા વિદ્વાનોનું[૬] દીનની બાબે એગુમાન[૭] થવાનું હતું.

(૭૪) (ત્યાર પછી) ઝરથુસ્ત્રની ખરી અગમચેતી બાબે, તથા વીશ્તાસ્પથી માઝદયસ્નની દીન કબુલ થવા માટે, અહુરમઝદની ઇચ્છા બાબે અને દુનીઆમાં (તેનો) ફેલાવો થવા બાબે, વીશ્તાસ્પનું મન શાંત[૮] કરવા થકી અહુરમઝદે થોડા [૯](અમશાસ્પંદો આ દુનીઆ તરફ) રવાના કીધા [૧૦] (જેવા કે), બહુમન, અરદીબેહેસ્ત, તથા વૃધ્ધિ કરનાર આતશ (બુર્ઝીન મીહેર).[૧૧]

---

૧. સરખાવો ફારસી આરીન.

૨–૨. વધિ: સૂબ બાજ ગિરાયગાન; સૂબ, સરખાવો અવ૦ સ્પેંગ, પવિત્ર કલામ અને બાજ, સરખાવો અસલ ફારસી શબ્દ બાજી, "ખંડની" (જુવો બહીસ્તાનનાં શિલાલેખો, કોલમ ૧, [redacted] ૧૯); અવ૦ ધાતુ બજ, સૈં૦ ભજ, "ભાગ પાડવા"; ફારસી બખતન. એ ઉપરથી બાજ ગિરાયગાન નો અસલ અર્થ, "તેઓ કે જેઓ સાહિત્યને મદદ આપિવા ચાહતા હોય."

૩. ઝંદ દીબઝગતર ગૂબિશ્ન; ધોધેબોક્ષ તરજુમો, "ઘણાજ ઠગબાજ શબ્દો," યાને, તે જમાનાના દેવપરસ્તો તથા બુતપરસ્તોનાં શીક્ષણો. સરખાવો અવ૦ દીવઝા, "લુચ્ચાઇ," ધાતુ દીવઝ, "ઠગવુ"; જુવો વંદીદાદ ફરગર્દ ૧૮, શરૂઆતના ફકરાઓમાં આવતો દ્વિવઝત હુચ.

૪. શકુત પતકારતર.

૫. ડાનિશ્નીક.

૬. જેઓ વીશે ઉપર ઇસારો છે તેઓ.

૭. એટલે, ચોકસ.

૮. પવન આશ્તીહ, યાને, વીશ્તાસ્પની "વધારે મુસ્તકીમ ખાતરી કરવા માટે," અને ઝરથુસ્ત્રની પેગામબરીની સચ્ચાઇમાં મનાવવાને, તેને (વીશ્તાસ્પને) તથા તેના દાનાવોના મંડલને મદદ કરવા માટે, અને એ સચ્ચાઇઓ દુનીઆમાં સઘલે ઠેકાણે ફેલાવવા માટે.

૯. અમેશાસ્પંદોમાંના કેટલાક (ચંદ).

૧૦. ફ્રેસ્તીદન, "મોકલવુ", "એલચી ખાતું."

૧૧. જુવો ઝાદસ્પર્મનાં ચુંટી કાઢેલાં લખાણો, બાબ ૨૩ મો, ફકરો ૭ મો.

(૭૫) તે મોઅજેજો જે વીસ્તાસ્પ અને (તેનાં) કેશવરના લોકોને જાહેર થયો—બંને રીતે, (એક તો) પેલા અમશાસ્પંદોના આસમાન તરફથી જમીન ઉપર નીચે ઉડી આવવામાં[2], અને (બીજો) વીસ્તાસ્પના રેહઠાણમાં તેઓના દાખલ થવામાં—તે આ રીતે (હતો) કે જેને માટે દીન આ પ્રમાણે કહે છે:—"ત્યારે તે, કે જે દાદાર અહુરમઝદ છે, તેને તેઓને, (યાને) બહુમન, અરદીબેહુસ્ત અને અહુરમઝદના વૃદ્ધિ કરનાર આતશને, નીચે પ્રમાણે કહ્યું: તમો કે જેઓ અમશાસ્પંદો[3] છેવો તેઓ વીસ્તાસ્પ, જેની પાસે ગાય ઢોરનાં સાધણો[4] (છે), (અને) જે દુરના દેશોમાં[5] આ દીન તરફ બીનોઇ રાહનુમાઇ[6] માટે પુષ્કલ (ફ્રાજ) જાણીતો છે [યાને, તે દીનને માટે ઉસ્તવારીથી (ખરા) ઉભો રહે ત્યાં સુધી], તમો તેનાં રેહઠાણ ઉપર આગલ વધો; અને અષો સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રને (તેઓ તરફથી[7] પુછવામાં આવેલા સવાલોના) જવાબો ઉચરવામાં[8] (અને) અને તે સખુનો તેઓ[9] પાસથી કબુલ (કરાવવા) માટે (તમો મદદ કરો)." (૭૬) તે અમશાસ્પંદો વીસ્તાસ્પના મકાન તરફ આગલ વધીઆ, કે જેની પાસે ગાય ઢોરોનાં સાધનો (હતાં), (અને) જે દુરનાં દેશોમાં આ દીન તરફ બીનોઇ રાહનુમાઇ માટે પુષ્કલ જાણીતો (હવો); અને બુલંદ હવેલીમાં તેઓનાં (તે અમશાસ્પંદોનાં) શરીરોનાં[1] તેજ, તેઓના બુલંદ કાવત તથા

---

૨. વાઝીતન, અવ૦ વઝ, "હીલચાલ કરવી," "ઉડવું," "ગાડીમાં હંકારવું."

૩. અમેસુસ્પેન્દ-ઇત; અમેસુસ્પંદ હુવા-ઇતની વીતી.

૪. અફ્ઝાર. એનો અર્થ "સાધણો" થાય છે; વળી "ચોક્કસ પ્રકારનું કાર્ય કરવા માટેની શક્તિ" એવોબી અર્થ થાય છે. દસતુર પેશોતનજીવાળી નકલ પ્રમાણે "જેને ગાય ઢોરોના સાધણો છે," એટલે કે તેની પાસે પુષ્કલ જરતું જોર હતું. યાદ રાખવું જે અસલ ઇરાનમાં પૈસાની આપ લે સીક્કામાં નહી પણ ગાય ઢોરમાં થતી હતી.

૫. એને ઇ દુર ફ્રાજ નામીગ વાંચો.

૬. અવર-આસ્તિશ્નીહ; સરખાવો ફારસી બર-આસ્તા, "એક હોશીઆર ભોમીઓ." એને અવર-હસ્તિશ્નીહની બી વાંચી શકાય, "એતેકાદ," "ટેકાવ," "ઉંચ જીંદગી."

૭. માઝદયસ્ની દીન બાબેની એ તકરાર દરમ્યાન તેને વીસ્તાસ્પ અને તેનાં રાજ્યના વિદ્વાનોને આપેલા જવાબો.

૮. વેસ્ત વાંચે છેઃ ઝગ શાન ઇ ઝક ઇ ગુબિશ્ન, "તે શબ્દોનો ભાવાર્થ."

૯. ઝીઅશાન, "તેઓથી," યાને, વીસ્તાસ્પ અને તેનાં રાજ્યના લોકોથી. બનવાજોગ છે કે એ સર્વનામ રાજા માટે બોલતી વખત માત્ર માનને ખાતર બહુ વચનમાં વાપરીઓ હોય.

૧. તે અમશાસ્પંદોના શરીરો. સરખાવો ફારસી કેહ, "માણસનું શરીર."

ફરેહને લીધે, તે વીસ્તાસ્પને મીનોઇ[2] પ્રકાશ તરીકે જાહેર થયાં; (ત્યાર પછી) આ (પ્રમાણે બનીયું) કે, જ્યારે તે ઉપર તેની આવી રીતે નજર હતી ત્યારે, તે મહાન શાહ વીસ્તાસ્પ ધ્રુજીઓ;[3] તેનો જે પેશવા[4] (હતો) તે ધ્રુજીઓ; તે કે જે સઘળાઓ ઉપર સરદાર (હતો)[5] તે બેભાન[6] થઇ ગયો; (અને) જે એક ઉમરાવ હતો[7] તે એક રથના ઘોડાના હાંકનાર પેઠે (થઇ ગયો હતો).[8]

(૭૭) "અને તેને, અહુરમઝદના આતશે, (તેઓને) મરદાનગી ભરેલા શબ્દોમાં[9] આ પ્રમાણે કહ્યું: 'બીહ ના, અએ બુલંદ શાહ વીસ્તાસ્પ! કારણ જે તને કાંઇપણ ચીજ માટે અંદેશો કરવા જેવું નથી;[10] તેઓ (કે જે અમશાસ્પંદો છે તે) તારાં મકાનમાં તને ભય પેદા કરવા માટે[11] આવ્યા નથી, યાતો અરજાસ્પના[12] કાયદેસરના[13] અથવા ચતુર[14] એલચીઓ તરીકે[15] તારા મકાનમાં તને ભય પેદા કરવા માટે આવ્યા નથી, યાતો

---

૨. મઇનૂ, "મીનોઇ."

૩. સરખાવો ફારસી લરઝીદન, "ધ્રુજવું."

૪. **પીશક**, અસલ અર્થ, "જે આગલ યા હારોલમાં પેહલો (હતો) તે."

૫. **ઓલા હુરવીસ્પ** પત, ઓથિઓલ તરજુમો, "જે સર્વોપરી, યા સઘળાઓનો વડો (હતો) તે."

૬. ગઢીંહેત, અસલ અર્થ, "ગબડી પડીઓ હતો." સરખાવો ફારસી ગદીંદહ, "ગોલ ફરેલું."

૭. **ઓલ મિન અવરતર નઓમગ**, ઓથિઓલ તરજુમો, "તે કે જે સૌથી ઉંચી જગ્યામાંથી (હતો)."

૮. જાણે તે એક રથના ઘોડાનો સાધારણ હાંકનાર હોય તે પ્રમાણે તે દંગ થઇ ગયો હતો. પહલવી શબ્દ રસને અવ૦ રથ સાથે સરખાવો. અમશાસ્પંદોનાં ભયાનક તેજથી, વીસ્તાસ્પ અને તેના સઘલા દરબારીઓ દંગ થઇ ગયા, અને ધાસ્તીથી ધ્રુજવા લાગીઆ.

૯. **ઝક ઇ વીરાન ગુબિશ્ન**, સરખાવો અવ. વીર, "મરદાનગીવાળો પુરૂષ."

૧૦. **મા-અત લા મદમ તરસિશ્ન.**

૧૧. એને **તરસાનીદન** વાંચવો વધુ દરોબસ્ત દીસે છે. અવસ્તા, **તેરેસ**, "બીહવું."

૧૨. એ અવસ્તાનો **અરેજત-અસ્પ**, ખ્યઓનોનો રાજકર્તા છે, કે જેનો ઇશારો યશ્ત ૫, §§ ૧૦૯, ૧૧૩ અને ૧૧૬ માં, તથા યશ્ત ૧૭, § ૫૦ માં, અને યશ્ત ૧૯, § ૮૭માં મલે છે. વીસ્તાસ્પ પાસથી નવો જરથોસ્તી મઝહબની દીન છોડવવાને માટે વીસ્તાસ્પની દરબારમાં અરજાસ્પે વીદફ્રશ તથા નામખ્વાસ્ત નામના બે એલચીઓ મોકલીઆ હતા તેઓ વિશે હયાં ઇસારો છે. વીસ્તાસ્પ અને તેના ભાઇ ઝઇરિવઇરિ (ઝરીરે) અરજાસ્પનું કેહણું કબુલ નહી કરયું. તે ઉપરથી વીસ્તાસ્પ અને અરજાસ્પ વચ્ચેની પ્રખ્યાત લડાઇ જાગી અને તેનું પરીણામ એ આવ્યું જે ખ્યઓનો ઉપર વીસ્તાસ્પના લશકરે જીત મેળવી. **યાદગાર-ઇ-ઝરીરાન** નામની પહલવી કેતાબમાં આ દીનની લડાઇનું બ્યાંન આપવામાં આવ્યું છે.

૧૩. **આ-હાતગ**, "નેમેલો," "કાયદેસરનો;" વેસ્ત પ્રમાણે: **અયાતગ**, "યાદ આપનાર;" દસ્તુર પેશોતનજીવાલી નકલ પ્રમાણે **આરતગ**, "મીત્રાચારીભરીઆ," "સુલેહવાલા."

૧૪. **અવરકાર**. ૧૫. **પુએતામબર**.

અરજાસ્પના બે અચોન પેઠે, (તારી પાસથી) ભેટો અને ખંડની[1] માગતા, તારા મકાનમાં તને ભય પેદા કરવા માટે આવ્યા નથી; યાતો તે નુકસાનકારક ચોર[2], જે તમામ લુટારો[3] છે, અથવા તો એક બાહારવટિઆનો[4] કુતરો, તારા મકાનમાં તને ભય પેદા કરવા માટે આવ્યા નથી. (૭૮-૭૯) એ હુમો[5] ત્રણ, બહુમન, અરદીબેહેસ્ત અને વૃધ્ધિ કરનાર ઇશ્વરનો[6] આદર (યઝદ) છીએ, જેઓ (આકાશની) બહાર[7] (તારા) મકાનમાં તારી નજદીક આવ્યા છીએ; એઓને માટેનું તારૂં જ્ઞાન[8] ઘણુંજ ડાહપણ-ભરી રીતે વગર તરફદારીવાળું[9] છે; જો તું તારી મીનોઇ દ્રષ્ટિને[10] મદદ કરે[11] [યાને, (જો) મીનોઇ ડાહપણ તારામાં હોય તો], (તું જોશે કે) આ દુનીઆને બલી માઝદયસ્ની દીનની જરૂર છે[12], જે તે સ્પીતમ (ખાનદાન)નો

---

૧. સરખાવો ફારસી **બાજ વ સાવ,** જે શબ્દો ફીરદુસી વારે ઘડીએ શાહનામામાં વાપરે છે.

૨. વાંચોઃ દુજ-ઇ-ખુસ્તાર; સરખાવો પહલવી **ખુસ્તન,** "ઘાયલ કરવું." દસ્તુર પેશોતનજીવાળી નકલ પ્રમાણે **સગ** છે, જે ૬૦ નાં આંકડા માટે પણ વાંચી શકાય. એ પછી જે આંકડો આવે છે તે ધ્યાનમાં લેતાં એને **સે** "૩" બી વાંચી શકાય. વેસ્ત આ પ્રમાણે તરજુમો કરે છે; "તે જબરદસ્ત ચોર જે (સઘળાને) ઇજા કરે છે તે, (અથવા) તે ગોયા લુટારા જેવો કુતરો, તારાં ઘરમાં ભય જગાડવા માટે આવ્યો નથી."

૩. દસ્તુર પેશોતનજીવાળી નકલ પ્રમાણે **તરીનીદાર;** એને **તરવીનીદાર** વાંચવો **વધુ** દુરોબસ્ત થઇ શકશે, જે **સિરૂઝહ** યસ્ત, ફકરા ૨ માં આવતા અવ૦ **હુંમ-વઇન્તયાઓ** શબ્દોનો પહલવી તરજુમો છે. (વળી જુવો સ્પીત્મીનની આફ્રીન, ફકરો ૩ જો). અવ૦ **હુંમ વઇન્ત્યાઓ** શબ્દનો અર્થ "ફતેહમંદ," "જબરદસ્ત" છે; ધાતુ **વન,** "જીતવું."

૪. એને **શાસ્દાર** વાંચીએ છે, જુવો ફારસી **શાહદાર,** "લુટારો," "પીંઢારો."

૫. **સે હુવા-ઇમ મૂન-અત મદ.**

૬. **અહુરમઝદ.**

૭. એને **તરશાય** વાંચીએ છે, સરખાવો **અવ૦ તરો, તરસ્ચ,** "આરપાર," "ઉપરથી," "પેલી પાર." વેસ્તઃ "તારા મકાન નુજીક ઉપર."

૮. જરથુસ્ત્ર તરફથી અમશાસ્પંદો વીશે જે જ્ઞાન વીસ્તાસ્પને મળીયું હતું તે વીશે અત્રે ઇસારો છે.

૯. પહલવી, **રસ્તાકતૂમ,** જુવો ફારસી **રસ્તહ,** "છુટું," "ઉદાર."

૧૦. **વીનાગીહ,** "દેખાવ," ધાતુ **દી, વીન, બીન,** "જોવું."

૧૧. સરખાવો અવ૦ **અવંઘહ,** સૈં૦ [illegible] "મદદ," અવસતા ધાતુ **અવ,** "મદદ કરવી."

૧૨. ગઅતા **આવાયદ.**

જરથુશ્ત્ર છે તેના સમર્ણ કરવાથી[1] (તેની) પાકીજગીમાં આગલ વધે છે[2]. (૮૦) અહુનવઇર્ય[3] ગાહને ભણ[4], અપોઇ જે સર્વથી શ્રેષ્ટ છે[5] તેની વખાણ કર, અને દેવોને મા આરાધ[1]; કારણકે તારે વીષે અહુરમઝદની મરજી (તારી મદદથી) આ દીનની બુલંદી[2] છે, તે અમશાસ્પંદાની ઇચ્છા (પણ એજ છે), અને બીજા યઝદો, જેઓ નેકીના બખશનાર[3] અને અષો છે, તેઓની ઇચ્છા (પણ) તારે વીષે (એજ છે). (૮૧) અને જો તું અશો સ્પીતમાન જરથુસ્ત્રની નેક અને આલેસ દીનની વખાણ કરે, તો (તે માટે) ભેટ[4] અને બદલા તરીકે હમો તને લાંબા વખતનું રાજ અને પાદશાહી, તથા એક[5] લાંબી જીંદગી જે ૧૫૦ વર્ષની જીંદગી[5] (છે) તે આપશું; હમો તને પવિત્ર વાચા[6] તથા લાંબા વખતની કીર્તીવંત હૈયાતી આપશું, (હમો) તારી મકસદમાં[7] હંમેશાની મદદ, અને (તે) હંમેશ મદદ કરવામાં ભલી ઉંચી[8] યારી તથા બુલંદ વધારો[9] (આપશું); અને હમો તને એક બેટો આપશું;

---

૧. પવન **અહિશામુરિશ્ન**.

૨. મુન **અવીઝગીહા સાતુનેદ**, બોથેબોસ તરજુમો, "જે સ્વચ્છ રીતે આગળ વધે છે."

૩. યથા.અહુવઇર્યોની પવિત્ર બંદગી.

૪. અનીયમીત આજ્ઞાર્થ, **શાસ**, અવ૦ **સ્રુ** "ગાવું."

૫. એટલે, **અષેમ વોહુ**ની પવિત્ર બંદગી સરોદ સાથે ગા.

૧. **અ—આયઝીશ્નીહ**, ગઝિશ્ન, "શ્રાપ"ને અર્થે. બીજા બોલોમાં બોલીએ તો "દેવોની સામે ધીટકાર નાખ."

૨. સરખાવો પહલવી **અફ્રાજીદન**, અવ૦ **ફ્રાજ**; ફારસી **ફ્રાખ્તન**, "ઉંચે કરવું."

૩. **શપીર-દહીક**, અસલ અર્થ "ભલું—આપનાર." અવસ્તા **હુ-દાઓંઘહ**, "સારી અક્કલ ધરાવવું."

૪. સરખાવો અવ૦ **યાન**, "ભેટ," "આશીરવાદ." વેસ્ત એને **જાન** "જીંદગી" વાંચે છે, અને તરજુમો કરે છેઃ "અને આ જીંદગીમાં બદલા સમાન."

૫—૫. વેસ્ત તરજુમો કરે છે, "અને ૧૫૦ વર્ષની લાંબી જીંદગીનો અરસો."

૬. વાંચોઃ **અશાર-સખુનીહ વ રયા હુસ્તિશ્નીહ ઇ દેર;** સરખાવો ફારસી **અશાર-ગુબિશ્નીહ**. વેસ્ત **અહરીશવંગ** અને **રાએ-અસ્તિશ્નીહ** વાંચે છે, જે અવસ્તા **અશિશ-વંગુહી** અને **રસાંસ્તાત**ને મલતા છે, કે જેઓ પ્રમાણીકપણું અને સચ્ચાઇના સખુનો, જેને વીશે અત્રે ઇસારો છે, તેઓના મીનોઇ સ્વરૂપો છે.

૭. **કામગ**.

૮. **બહમ**.

૯. **અફ્રાજ-સચિશ્નીહ**

(તેનું) નામ પેશોતન થશે,[૭] (જે) અમર્ગ[૮] (નીવડશે, જે) આમ ભુકાપા[૧] વગર, ભુખ[૨] વગર તથા તરસ[૩] વગર (થશે); (જે) ખાકી તથા મીનોઇ હુસ્તીવાલી[૪] બન્ને જીંદગીઓમાં જીવતો તથા જેરેમંદ[૫] (નીવડશે.) (૮૨) જો તું અષો સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રની ભલી અને ખાલેસ દીનની વખાણ નહી કરે, તો (તેની) ભેટો (તથા) બદલા તરીકે તને હમો (બેહસ્તના મકાન તરફ) ઉંચે લઇ જઇશું નહી, (પણ તારી જીંદગી)ને છેડે તારે માટે ફરમાવશું (કે) હાડી ખાનારાં પક્ષીઓ[૬], જેઓ કોહતા શરીરોની વાટ જુએ

---

૭. એ વીસ્તાસ્પનો બેટો હતો, અને આ આગમચેની કરવા પછી લાંબે વખતે જનમીઓ હતો (જુવો બાબ ૫ મો, ફકરો ૧૨). **વીસ્તાસ્પ યસ્ત**, ફકરા ૪ માં એને પેશોતનનું નામ આપવામાં આવ્યું છે. **બુન્દહિશ્ન**, બાબ ૨૯, ફકરા ૫ માં, તથા **બહુમન યસ્ત**, બાબ ૩, ફકરા ૨૫-૩૨, ૩૬-૪૨ તથા ૫૧-૫૨ માં પણ એને માટે ઇસારાઓ છે. બહમન યસ્ત, ફકરા ૨૬, ૩૭ અને ૩૮ માં કહેવામાં આવ્યું છે જેઃ-**સાતૂનેદ નઇયોંસંઘ ચેઝત વ સ્સ્ઓબ-વશરૂબ મિન શપીર ચકાદ-ઇ-દાઇતીગ ઓલ કંગ-દએઝ ઇ સીયાવક્ષ ઇ બામીગ કદ**, **અકૃશ કાલા વખીદુન્ત અઇઘઃ- "ફ્રાજ સાતૂન પેષ્યોતનૂ બામીગ! ચીત્રોમીયાન ઇ વીસ્તાસ્પાન, કયાન ગદા, ઇ દએન રાસ્ત વએરાસ્તાર! ફ્રાજ સાતૂન ઓલ દેના અઇરાન મતાઆન ઇ લિ અહુરમઝદ દાત, લખ્વાર વએરાએ ગાસ વ દએન ખુદાએઇહુ"...... (૩૭) વ મદમ યેહુમતૂનેદ પેષ્યોતનૂ બામીગ, વ આતરો ફ્રોબાગ, વ આતરો ઇ ગશ્નોરનસ્પ, આતરો ઇ બુરઝીન-મિત્રો ઇ પીરૂજગર, બરા મખીતૂનેદ ઝક બુજ ઇ કબદ-અઓજ, બરા ખતૂનેદ ઝક અઓજદીસચાર, અઇઘ નિશીમગ ઇ શએદાઆન; વ યઝિશ્ન ફ્રાજ સાજેન્દ, બરસૂમ ફ્રાજ વસ્તરેન્દ, વ યઝઅખૂન્દ દવાઝદહુ-હોમાસ્ત, વ સ્તાયેન્દ લિ અહુરમઝદ લેવતા અમેસ્પંદાન, દેના ઝક લેવીન યમલલૂનમ. (૩૮) ફ્રાજ સાતૂનેદ પેષ્યોતનૂ ઇ બામીગ ઓલ દેના અઇરાન મતાઆન, ઇ લિ અહુરમઝદ દાત ઓલ અવેંન્દ વ વેહ-રૂદ, અમત દયન્દાન ઓલા ખદીતૂન્ત બરા ડાગીનાન્દ, ઓલા-શાન તુમતુમીગાન, વ લા અજાંનીગાન.**

૧. સરખાવો અવ૦ ઝઉર્વ, ધાતુ ઝર, "ઘરડું."

૨. અવ૦ શુધ, સં. ક્ષુધ, "ભુખ."

૩. સરખાવો અવ૦ તર્ષન, "તરસ," ફારસી **તિશ્નગી.**

૪. **મિન અસ્તાઓમન્દાન મીન-ચ મઇનૂગાન.**

૫. પહલવી **શરીતા,** જેનો બીજો શબ્દ **પાતખશા** છે.

૬. અવ૦ કહ્રકાસ, ફારસી કરગાસ, "ગીડ," જે હમેશાં પોતાના ખોરાક માટે મુરદાંઓ શોધી કાઢવાને તતપર હોય છે.

(છે), તેઓ તને નીહાલશે અને આ તારાં (શરીર)નો ભક્ષ કરશે, (જ્યારે) તારૂં લોહી જમીનને પોંહચશે, અને તારાં શરીરને (તે વેલાએ) પાણીઓ પુગશે નહી.[1] ''

(૮૩) એક (મોજેઝ) એ હતો કે જેનો સંબંધ[2] અમશાસ્પંદોના (આ જેહાનમાં) દાખલ થવાથી તેમજ તેઓના બોલવાથી વીસ્તાસ્પના દીન ઉપરના એતેકાદ સાથ[2] હતો, અને, તે પછી, તેનો[3] દુ:ખદાયક[4] અંદેશો,[5] (જે) ખયઓન (તાયફા)ના અરજાસ્પને લીધે (ઉતપન થયલી) કાપાકાપીથી જીંદગીઓની[6] ભારે ખુવારીને[6] લીધે, તથા ખયઓનોની તેજ (સરજમીનની) બાહેર[7] તેની[8] પાછલી હારને[9] લીધે (હતો); (વીસ્તાસ્પથી) દીન કબુલ થવાને લીધે, અને (તેની સાથે) તે સમજ પડી શકે તેવા સ્વપનાનું ચાલુ રહેવાને લીધે (યઓનમીગ),[10] કે જેથી વીસ્તાસ્પ અરજાસ્પ અને ખયઓનો ઉપરની (પોતાની) ફતેહ જોઇ શકતો હતો.[11]

---

૧. નાસ્તીકો માટે એ એક જાતનો શ્રાપ છે, કે જ્યારે તેઓ મરણ પામે ત્યારે તેઓને સાફ કરવા માટે પાણી નહી મલશે, અને તેઓનું લોહી મટી સાથ ભેલઇ જશે; એટલે જે, તેઓ પછવાડે કોઇબી બેટાને મુકી જયા વીના મરણ પામશે.

૨–૨. લેવતા વાવરીહસ્તન.

૩. યાને, વીસ્તાસ્પનો.

૪. પતીસાએ, સરખાવો અવ. પઇતિ અને સા "દુ:ખ દેવું." એ શબ્દનો અર્થ પહલવીમાં "શરૂઆત" પણ થાય છે; એમ લઇએ તો તરજુમો આ પ્રમાણે થઇ શકે: "અને ત્યાર પછી તેની મુશ્કેલીની શરૂઆત." વેસ્ત એને પત્યસાઇ વાંચી "તાબેદારી" અર્થ કરે છે.

૫. હન્દીશિશન; જુવો ફારસી અન્દીશહ.

૬–૬. વાંચો: ગરાન ("ભારી"), અને અજાન ("બે જાન"). દસ્તુર પેશોતનજીની નકલ પ્રમાણે: ગરાનીગિશન, "ભાર," "માથાપરનો બોજો."

૭. હુઝવરેશ શબ્દ: લેથદોન "પેલીપાર," "આરપાર."

૮. યાને, અરજાસ્પની.

૯. વાંચો: પસ દરિશ્ન, પહલવી દરીદન, "ફાડી ખાવું," "હરાવવું." અવ. ધાતુ દેરે, "ફાડી ખાવું." વેસ્ત એને પસ–ગુદાન વાંચે છે, "ખીદમતગાર પોહલવાનો."

૧૦. સરખાવો અવ૦ ક્રીયા વીશેષણ અવ્યય યઓનેમ, "ચાલુ," "હમેશનું." વેસ્ત એને યોમીગ, "રોજનું" વાંચે છે; એમ લઇએ તો તરજુમો આ પ્રમાણે થાય: "હરરોજ સમજ પડી શકે એવા સ્વપનાએ......"

૧૧. પહલવી નીમૂદન. એ વાક્ય આ પ્રમાણે ખુલાસેથી સમજાવી શકાય: "એક (મોજેઝો) આ (હતો), જે તે સમજમાં ઉતરી શકે એવા સ્વપના સાથ જોડાયલો હતો, જેથી વીસ્તાસ્પને અરજાસ્પ અને તેનાં (ગોઠીઆ) ખ્યઓનો ઉપરની ભવીષ્યની ફતેહ (ભેદોઇ રીતે) દેખાઇ (આવી)."

(૮૪) અહુ અત્યંત ઉંચ સ્થિતિ અને નહી ઇજા પામે[1] એવી પાદશાહી તથા પ્રકાશ અને કીર્તિ જે તે[2] ધરાવતો હતો,[2] તેને લીધે તે શેશન પીણું (**ખૂર્દિશ્ન**), જે (પીધા)થી વીસ્તાસ્પે (બેહસ્તની) અખંડ કીર્તિ અને પ્રકાશ[3] નીહાલીઆં, તે જીંદગીનાં ચશમામાં,[4] ભલા[5] મીનોઓનાં મકાનોમાં ઉંચ (**મદમ**) નજર નાખવાને કાજે[5], વીસ્તાસ્પને (પીણું) પાવાને માટે, દાદાર અહુરમઝદ તરફથી, વીસ્તાસ્પના મકાન તરફ, નેરીઓસંગ યઝદનું,[6] અરદીબેહસ્ત (અમશાસ્પંદ) સાથ એક સાથી[7] તરીકે, સાથે મોકલવું (થયું).[8] (૮૫) જેમ દીન જાહેર કરે છે તેમ, તે જે દાદાર અહુરમઝદ (છે), તેને નેરીઓસંગ યઝદને કહ્યું કે:—"અએ નેરીઓસંગ! અનજુમનોના[9] વડા! તે વીસ્તાસ્પના મકાન તરફ જલદી આગલ વધ[10], જે (વીસ્તાસ્પ પાસ) ઢોરોનાં સાધનો (છે), (અને જે) ફરના

---

૧. એને **આસીજીશ્નીગ** વાંચીએ છે, "ઇજા વગર," "દુઃખ વગર." વેસ્ત એને **આ-સચિશ્નીગ** વાંચે છે, "ચાલુ." વેસ્ત પ્રમાણે વાંચતાં "આગલ વધતી (બાદશાહી)" એવો **અર્થ** પણ થઇ શકે.

૨-૨. **બનફ્શા-ચ.**

૩. સરખાવો અવ૰ **રાઝ**, "પ્રકાશવું."

૪. **ખયા આહીન**; સરખાવો હુઝવારેશ શબ્દ **આહન**, ફાર્સી-અરબી, **આહન**, "ઝરો."

૫-૫ જેથી કરીને તેનો આતમા બુલંદ થાય, અને સ્વર્ગમાંના આતમાઓનાં બુલંદ મકાનમાં જોવાને તે શક્તિવાન થાય.

૬. અવ૰ **નઇર્યોસંઘહ**, અહુરમઝદના પેગામ લાવનાર ફરેસ્તાનું નામ. એ એક આતશનું પણ નામ છે જે આતશ પાદશાહોના જીગરમાં વાસો કરે છે. અને તેઓને પોતાનાં બાદશાહી કામકાજમાં મદદ કરે છે.

૭. સરખાવો અવ૰ **આખ્તિ**, અથવા **અખ્ત**, "દોસ્તી."

૮. **શેદ્નીદન ઇ બએન હુમ ઝિમાન.**

૯. સરખાવો અવસ્તા **વ્યાખ્ન** જેનો તદન બંધબેસ્તો પહલવી શબ્દ **હંજમનીગ** છે. વેસ્ત "એકઠાં કરનાર" અર્થ કરે છે.

૧૦. **વાઝ**, સરખાવો અવ૰ **વાઝ**, "તાકાત," અને વાઝિશ્ત "સર્વથી ચાલાક," "સર્વથી ઝડપવાળું." અત્રે વાઝને **વાઝીદન**નો અનીયમીત આજ્ઞાર્થ લઇ શકાય; **વાઝીદન** એટલે "હંકારવું," "ઉતાવલ કરવી." અવ૰ ધાતુ **વઝ**. જુઓ વંદીદાદ, બાબ ૨૨, ફકરો ૭ મો:-**નઇર્યો સંઘહો અઓચયત પૈ દથ્વાઓ અહુરો મઝ્દાઓ: "નઇર્યોસંઘહ! વ્યાખ્ન પર-આઇધિ ઉપ-વઝંઘુહ અવિ-માનેમ અઇર્યમઇને, ઇમત સંઘહોઇશ.**—"તે કે જે દાદાર અહુરમઝદ છે તેને નઇર્યોસંઘહ ઉપર એક પેગામ મોકલીઓ: 'અએ નઇર્યોસંઘહ, અનજુમનોના વડા! તું જા, અઇર્યમનના મકાન તરફ હંકાર, અને તેને આ પ્રમાણે કહે.'" એ ઉપરથી જોતાં આ પહલવી લખાણ, **બરા સાતૂન વાઝ**નો ભાવાર્થ એમ થાય કે: "અએ નઇર્યોસંઘહ! જા, અને વીસ્તાસ્પના મકાન તરફ જલદીથી હંકાર."

દેશોમાં ઘણો પ્રખ્યાત (છે); અને તારે અરદીબેહસ્ત (અમશાસ્પંદ) ને આ પ્રમાણે કહેવું જોઇએ, કે: 'અએ અરદીબેહસ્ત, મવકકોલ[1] (અમશાસ્પંદ)! આ સુંદર જામ, જે બીજા જામો બનાવ્યાં છે તેનાં કરતાં વધારે સુંદર[2] છે [યાને, એક જામ જે એવું ખુબીવાલું છે કે રાજાઓને લાયકનું[3] બનાવ્યું હોય (તેવું છે)] તે તું લે, અને (એની અંદર) તારે આપણો શ્રેષ્ટ (**મદમ**) હોમ તથા ઉંઘ લાવનાર પાલો[4] (**બંગ**) વીસ્તાસ્પ હજુર લઇ જવો જોઇએ, અને તેને છલાછલ ભરીને[5] પાવો જોઇએ—શાહ વીસ્તાસ્પને, કે જેનેથી (મીનોઈ) શબ્દ[6] કબુલ રાખવામાં આવ્યો છે." (૮૬) અરદીબેહસ્ત, તે મવકકોલ (અમશાસ્પંદે), તેની[7] પાસથી તે સુંદર જામ લઇને, તે આશીરવાદને લાયક શાહ, કએ વીસ્તાસ્પને, તેની અંદર જે હતું[8] તે તમામ પાયું. (૮૭) અને તે દેશનો શાહ, આશીરવાદને લાયક કએ વીસ્તાસ્પ, જ્યારે તેને પોતાનો પોશાક ફારેગ કીધોજ, ત્યારે બીછાણે ગયો[10], અને

૧. **પાતખશાએ** "જેને સતા આપવામાં આવેલી તે," "વાજબી."

૨. **મદમ ન્યોગતર.**

૩. **પવન ખૂદાએઇહ શાયદ કર્દ.**

૪. એને **બંગ** વાંચીએ છે. ફારસી **બંગ**; જુવો પહલવી **અર્દા-વીરાફ નામહ**, બાબ ૧, ફકરો ૩૮ મો, તથા બાબ ૨ જો, ફકરા ૨૨ વીગેરે. વેસ્ત એને **સુઇ**, "વાળ" વાંચે છે, અને પવિત્ર યજશનેમાં જે **વરેસ** (ગોધાનો બાલ) મુકવામાં આવે છે તેને વીશેનો ઇસારો હોય એમ ધારે છે.

૫. **પવન રુક મદમ ફ્રાજ**, બોથેબોલ તરજુમો, "તેનેથી છલાછલ ભરપુર."

૬. **ઝીઅશ ઇ ઓલા ગૂબિશન પદીરફ્તગ**, એ **શબ્દ** તે દીન છે.

૭. યાને, નહયોસંઘર્ક પાસેથી.

૮. **પવન રુક**, "તેમાં જે હતું તે."

૯. **અમત મિન વસ્તર ફ્રાજ પેહુવૂન્ત**, "જ્યારે તેને (**પોતાના**) કપડાં કાઢી નાખીઆ હતાં ત્યારે."

૧૦. **શકબાહોનસ્ત.** સેમેતીક ભાષાઓમાં એ શબ્દનો અર્થ "મેળવવું," "એકઠું કરવું," "મેહનત કરવી" થાય છે; પણ અવસ્તા **વંદીદાદ**ના પહલવી તરજુમામાં અવ૦ **સએતે**, "તે સુતેલો છે," એ શબ્દનો **અર્થ શકબાહોને**થી કરવામાં આવ્યો છે, જે અર્થ અત્રે લાગુ પડતો હોવાથી હવાં કરવામાં આવ્યો છે.

હુતઓસને[1] આ પ્રમાણે સખુનો કહ્યા:—"અએ હુતઓસ! તું (તે) છે કે જેને, આ (દીન) ઉપરાંત[2], સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રનો ચાલાક હુનર[3] ખંતથી[4] (મેલવવામાં) સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્રનો ચાલાક હુનર પુગશે, જેથી કરીને (અએ) તું અહુરમઝદની તથા ઝરથુસ્ત્રની દીન શીખવશે.[5]"

(૮૮) એક (મોજેજો) આ (હતો) જે આ પ્રમાણે જાહેર થયલો છેઃ— "જયારે વીસ્તાસ્પે, દીન કબુલ કરીને, અશોઇને વખાણી, ત્યારે દેવો દોજખની અંદર જડ થઇ ગયા હતા, અને એશમ(દેવ) ખયઓનોનાં દેશ તરફ ધસીઓ અને ખયઓનના કુર રાજકર્તા[6] અરજાસ્પ તરફ (ગયો), કારણ કે તે જમાનાના જુલમગારોમાંના[7] સર્વથી જબરદસ્તોમાંના[8] તે એક હતો, (અને) તેઓ સઘલાઓને ઘણાજ ભયંકર ગગડાટે કરી[9] લડાઇ કરવાને[10] તેને ઉશ્કેર્યા.[11]

---

૧. અવ० હુતઓસ, વીસ્તાસ્પની બાયડી, કે જેને ગોશ યશ્ત, ફકરા ૨૬ માં, રામ યશ્ત, ફકરા ૩૫ અને ૩૬ માં, તથા અશી યશ્ત, ફકરા ૪૬ માં યાદ કરવામાં આવી છે. નઓદરોના લડાયક કુટુંબની તે નબીરી હતી. ગોશ અને અશી યશ્તમાં અશો ઝરથુસ્ત્ર નીચે પ્રમાણે દુવા ગુજારે છે; દઝદિ મે વંઘુહિ સેવિશ્તે દ્રવાસ્પ તત આયપ્તેમ, યથ અઝેમ હુચયેની વંઘુહીમ આઝાતાંમ હુતઓસાંમ, અનુમતેએ દએનયાઓ, અનુખ્તેએ દએનયાઓ, અનવર્શ્તેએ દએનયાઓ, યા મે દએનાંમ માઝદયનીમ ઝરથુશ્ત્રીમ ઝરસ્ચ દાત અપઓચ અઓતાત, યા મે વરેઝાનાઇ વંઘુહીમ દાત ફ્રસસ્તીમ.

૨. બરા હુના.

૩. તીજ હુનર, ઝરથુસ્ત્રની, એક પેગામ્બર, ભવીષ્ય કહેનાર, ફીલસુફ, વૈદ વીગેરે તરીકે "ચાલાકી, ચબરાકી યા ચતુરાઇ." સરખાવો અવ० હ્વા હુનરા, યશ્ત ૧૩ ૪૩, ફકરો ૫.

૪. પવન તુખ્શાકીહ.

૫. નિકીઝેદ.

૬. સરખાવો અવ० મઇર્ય.

૭. અવ० સાસ્તર સં. शास्तृ, "જુલમગાર".

૮. મઝવન્તુમ, જુવો અવ० મસ-વનઙ્હ્તિ.

૯. ઝેરત-તુમ વાંગ વાંચીઓ છે, સરખાવો અવસ્તા અધ્યિશ્ત, દસતુર પેશોતનજી-વાલી નકલ પ્રમાણે ઝેરતતુમ વ હુંદ.

૧૦. ફ્રશિસ્ન.

૧૧. સારીનીદ (જુવો પુસ્તક ૬ઠ્ઠું, બાબ ૨ જો, ફકરો ૫૦ મો). અવ० સાર, અને સારેમ્નો; ફારસી સાર, "ઉશ્કેરણી," "દુઃખ."

(૮૯) અને હ્યાં વળી તે ઈરાની એલચીખાતું[1] જે ખ્યઓનોના (સરદાર) અરજાસ્પની દરબારે આવેલું હતું[2] તેને એક મોજેજો જાહેર થયો હતો; જેમ દીનનો આ (ફકરો) જણાવે છે, (કે): "ત્યારપછી તુરતજ,[3] તેને[4] એક અનજુમન બોલાવી,[5] (અને) નહી માફ[6] કરી શકાય એવો એશમ (દેવ) જાહેર થયો[7]; જાણે કે તેની પાસે એક ફોજ[8] નહી હોય તેમ તેને[9] વીલાપ કીધો,[10] અને તે મોટે સાદે આ પ્રમાણે બોલીઓ: 'અમે તમો કે જેઓ ખ્યઓન (લોકો) છો! તેઓ ઉપર (લડાઈમાં) રોકાયા પછીની (તમારી) હારથી સંકટ પડશે; તે પુરૂષ, સ્પીતમાન ઝરથુસ્ત્ર, જે સઘળાંઓ જનમી ગયાં છે તેના કરતાં વધારે મજબુત છે[11], તેનો વીશ્તાસ્પના મકાનમાં સમાગમ[12] થવાથી, ઈરાનીઓ ઉપર, ઇરાનની બાહેરની[13] પ્રજાઓ-માંથી, ખ્યઓની પ્રજાને ફતેહ મલશે નહી.' " (૯૦) જ્યારે (એમ બનીયું કે) ક્રુર ખ્યઓની (રાજકર્તા) અરજાસ્પનું સર્વથી ભુરૂં[14] રાજ, જેની વિખ્યાતી[15] (અસલ) બહોલી (**મદમ**) હતી, તેમાં ભયંકર ફીસાદ ઉભો થયો,[16] યાને, તેમાં એકમેક સામેની બાજે (ફોજ) મારામારીએ, તથા એકમેક

---

૧. **રમ**, "ઘોડાનું ટોલું," "રસાલો;" સરખાવો અવ૦ **હુવાંથ્વ**, "એક સારો રસાલો" જેને માટે પહલવી શબ્દ **હું-રમ** વાપરવામાં આવે છે.

૨. **મતાર**, અસલ અર્થ, "આવનાર," જેઓ આવનારાઓ હતા.

૩. **મદમ પવન ઝિમાન**, "તે વખતે તુરતજ."

૪. અરજાસ્પે.

૫. દુષ્ટ માણસો માટે બોલવાનો અવસતા શબ્દ **દવત** આવે છે તે સાથ આ શબ્દને સરખાવો. ભલા માણસો માટે અવસ્તમાં **અઓખ્ત** આવે છે.

૬. **તનાપુહુરગાન.**

૭. **નિમૂદક.**

૮. ફા૦ **ગુરોહ**, "ફોજ," "લડવઇઆઓનું લશકર."

૯. એશમ દેવે.

૧૦. જુવો અવ૦ **ગરેઝ**, "મોટે બુમો પાડવી," "વીલાપ કરવો;" ફારસી **ગરીંદન.**

૧૧. **ઑક ઇ તગીગતર અઝા મિન ઝેરમૂન્તાગ.**

૧૨. **હુમ-હુમગીહ;** જુવો અવ૦ **હુમ.**

૧૩. સરખાવો અવ૦ **તરસ્ચ.**

૧૪. સરખાવો અવ૦ **અચિશ્ત**, જે **અક** નો ઉતકર્ષ વાચક છે. **ઝેરત** શબ્દ ઘણુંખરૂં "બદશીકલ," "કદરૂપું" એવે અર્થે આવે છે.

૧૫. **મદમ વશેમમૂન્ત.** વેસ્ત એને **મદમ વસ્તમૂન્ત** વાંચે છે.

૧૬. **મસ-ગઓન ક્ષૂફ્ત** (યા **આશૂફ્ત**); અવ૦ **ક્ષુપ**, "કોહવું."

સામેના ઝગડાઓ[1] અને એકમેકની કાપાકાપીઓ[2], તે (રાજ) તદન ઠમાઇ ગયું;[3] અને વળી (જ્યારે) તેના બાપઓનીઓ કડવાસથી[4] ઘણાજ ભ્રષ્ટ થઇ ગયા (હતા)[5] [યાને, તેઓ ઘણા નબળા પડી ગયા હતા ત્યારે], તે ઘાતકી (પુરૂષ), જે લોહી રેડવા માટે[6] ખોલીદશજ[7] હતો, તે અતીબ્ય ગુંચવાડામાં પડીઓ,[8] અને (પોતાની) દુષ્ટ પાહશાહીને માટે આ પ્રમાણે કકલાત કીધી:–"જ્યારે તે બ્યઓની (સત્તાને) પોંહચીઓ તેજ વેલાએ આલાક હુનર (એક વાર મને) પુગે છે, ત્યાર પછી[9] તુરતજ જયારે તે ઇરાની (સત્તાને) પોંહચીઓ તેજ વેલાએ આલાક હુનર (તેને) પુગે છે."[10]

બાબ ૪ થો.

વીસ્તાસ્પ (પાહશાહે) દીન કબુલ રાખી ત્યારથી[11], તે પુંજ્ય ફરોહર-વાલા ઝરથુસ્ત્રના બેહસ્ત તરફ ગુજરવા[12] સુધી, કે જ્યારે (તેના) જનમથી ૭૭ વર્ષ[13], (તથા અહુરમઝદ સાથની) ગોફતેગો (થયા) પછી ૪૭ (વર્ષ), અને વીસ્તાસ્પથી દીન કબુલ રાખવા પછી ૩૭ (વર્ષ), પસાર થઇ ગયાં હતાં,[14] (તે અરસામાં) જે મોજેજાઓ દેખાયા હતા તે બાબે (આ બાબમાં બ્યાન આવેલું છે).

---

૧. હમ-રાન, સરખાવો અવ૰ રાન, "લડનારઓ," સીં॰ રણ, "લડાઇનું મેદન," ધાતુ રન "લડવું," ઉશ્કેરવું."

૨. દસ્તુર પેશોતનજી વાલી નકલમાં હમ-ખૂરિશ્નીહ છે તેની વીતી મેં એને હમ-ખૂન-રીજીશ્નીહ વાંચીઓ છે.

૩. હમ-વશ્તસૂન્ત, અસલ અર્થ, "તદન ખવાઇ ગયું હતું."

૪. વાંચો તાખલ; જુવો ચાલુ ફા૰ તલ્ખ, "કડવું."

૫. ખૂપ-ગશ્ત, "ઘણો ફેરવાયલો."

૬. ખૂન-રાન; ફા૰ ખૂન-રીઝ અથવા ખૂન-ચકાન.

૭. સખુન-વીન, જુવો ફા૰ સખુન-વર, સખુન-રાન.

૮. મહમ ક્ષીફ્ત.

૯. અદીન, "ત્યાર પછી," "તુરતજ."

૧૦. એનો અર્થ એ જે આલાક ચાતુરાઇ એ એકવાર જયારે તે [illegible]પરી હતો ત્યારે બ્યઓ અરજાસ્પની ખુબી હતી, પણ હવે ઇરાની જરથોસ્તીઓએ તે મેલવી છે.

૧૧. ફ્રાજ.

૧૨. વીખીઝ. (જુવો પુસ્તક ૭ મું, દીબાચો, ફ. ૪ થો, સત્રો ૧૮, સતર ૫ તથા શબ્દ કોષ). એ આખીઝ, "ઉઠવું," "ઉપર જવું" શબ્દનો અપભ્રંશ છે.

૧૩. અસલ નકલમાં એ આંકડો ૫૭ છે જે દેખીતી રીતે ૭૭ ની વીતી ભુલથી લખાયલો છે; બાબ ૨, ફ. ૫૧ ઉપરથી જણાય છે જે ઝરથુસ્ત્રના જન્મ પછી અને અહુરમઝદ સાથની પહેલી ગોફતેગો વચ્ચે ૩૦ વર્ષ પસાર થયાં હતાં; પહેલી ગોફતેગો પછી અત્રે ૪૭ વર્ષ પસાર થયલાં જણાવ્યાં છે; તેમાં ૩૦ વર્ષ ઉમેરતાં ૭૭ થાય છે, માટે ઝરથુસ્ત્રના જન્મ તથા મરણ વચ્ચે ૭૭ વર્ષ પસાર થવાં જોઇએ અને નહીં કે ૫૭.

૧૪. આવઝીદ, અવ૰ વઝ સીં. વહ, અસલ અર્થ "કુદવું," "જલદીથી ધસડાઇ જવું."

(૧) એક (મોઅજેઝો) જે જાહેર થયો તે આ હતો કે: "જ્યારે ઝરથુશ્ત્રે (શાહ) વીસ્તાસ્પના મકાનમાં[2] દીનના (ગાથા) ગાયા,[3] ત્યારે નજરે[4] દેખી શકાતું હતું કે જાનવરો (અને) ઢોરો, તથા મીનોઇ આતશો વગેરે, જે તે મહેલમાં હતાં, તેઓ ખરાં જીગરની ખુશાલીથી કુદવા લાગ્યાં."[5] (૨) એમાંજ,[6] વળી, તે માફક મોટો મોઅજેઝો જાહેર થયલો છે જેને માટે દીન આ પ્રમાણે વર્ણન આપે છે: "સઘલાં જાનવરો, અને ઢોરો તથા પવિત્ર જગ્યાઓ ઉપરના આતશોએ ખુશાલી જાહેર કીધી; અને સઘલા સણગારથી ભરેલા[7] મીનોઓએ, તથા તેઓના દરજ્જાના (બીજા યઝદો)એ,[8] (પોતાની) શક્તિ બાહેર પાડી, (પોતાના મનમાં) આ પ્રમાણે (વમાસીને કે); 'હવેથી આપણે દીન પાલવાએ કરીને મજબુત થઇશું;' જ્યારે તે શબ્દો જે સ્પીતમાન જરથુશ્ત્રથી ઓચરવામાં આવશે, તે તેઓથી સાંભલવામાં આવશે ત્યારે.

(૩) અને એક (મોઅજેઝો) ઝરથુશ્ત્રે, ન્યાયનું તોલ કરવામાં તથા ચુકાદો આપવામાં, (આતશની) વર નીરંગનું મહાન પ્રાક્રમ[9] (બતાવવામાં) કીધો હતો, કે જે (ગુનાહથી) મુક્ત[10] અને પાપ તરફ નહી દોરવાયલી[11]

---

૨. માન, અસલ અર્થ "ઘર." અવ૦ ન્માન યા દમાન.

૩. સ્રૂદ.

૪. યાને કે, એ બાબદમાં કાંઇ પણ શક સુબેહ રહી શકે નહી.

૫. આખુશ્બીહસ્ત......હૂ-રવાખમનીહ, બોલેબોલ તરજુમો: "ખુશાલી કુદવામાં આવી હતી." આખુશ્બીહસ્ત, ફા૦ ખુશ્બ, "સ્યુસી'ગ્રફ," "તુરાઇ;" વેસ્ત, "નાચવું." હૂ-રવાઝમનીહ, અવ૦ ઉર્વાઝેમન, "ખુશાલી," "દોસ્તી."

૬. મિન.

૭. ખુપ-નીવાદ.

૮. માના-શાન, અસલ અર્થ "તેઓના જેવા," ફા૦ માના, "માફક," "જેવા." વેસ્ત એને માન-હિશાનો વાંચે છે, "ઘર છોડી જતા;" હિશ્તન, "છોડી જવું," "ટર્ક કરવું."

૯. વર પસાખ્તન.

૧૦. બુખ્ત.

૧૧. અગિરાયીહ, એટલે, "પાપ તરફ નહી ખેંચાયલું;" ફા૦ ગિરાયીદન, "લપેટવું," "વીટાલવું," "ઢાંકવું." અવસ્તાની સચ્ચાઇઓ સાબેત કરવાને માટે પેગમબર સાહેબ અને તેઓના શાગીર્દો વર નીરંગ અથવા બળતી ધાતમાંથી જાહેરમાં પસાર થઇ ગયા હતા તેનો આ ઇસારો છે.

(આતમાની હાલત) દેખાડનાર હતો, કે જેને દીનમાં ખરચીતજ ભેદો તરીકે વર્ણવામાં આવી છે, અને એવા (ભેદો) ૩૩ તરેહના છે. (૪) (તે) આ રસમ (હતી) જે તે (વખતથી), તે ઇરાની રાજ્યની પડતી[૧] લગી પણ, ઝરથુસ્ત્રના શીષ્યો પાળતા હતા; (એ વર નીરંગ પાળવાની) એક રીત[૨] આ હતી કે કોઇ શખસના (શરીર) ઉપર તાવેલું પીતલ રેડવામાં આવતું હતું, જેમ મારસપંદના ભલા ફ્રેરોહરવાળા[૩] પુત્ર આદરબાદના (બાબમાં બન્યું હતું), કે જેને દીનના (સવાલો) માટે (એ અખતરો) કરવાથી અને તેમાંથી ફતેહમંદી[૪] સાથે પસાર થઇ જવાથી,[૪] પૃથ્વી ઉપર જ્ઞાનનો ફેલાવો [૫] (થયો હતો); અને એ જાહેર દેખાવ જે આ મહાન મોઅજેજાથી બરપા થયો હતો, તે વીષે ભલી દીનમાં એ બાબદ ઉપર (બોલતાં) આમ પણ જણાવવામાં આવેલું છે, કેઃ– "જ્યારે ઘણા (લોકો) તે (મોઅજેજો) જોશે, ત્યારે તેઓ, તે દરવંદો, તે આતશની વર નીરંગમાં વીશ્વાસ લાવશે."[૬]

(૫-૬) એક મોઅજેજો ઝરથુસ્ત્રના આગલાં[૭] કેદ પકડાવા અને વીસ્તાસ્પ તથા લોકોને દીન જાહેર કરવા[૮] પછી પ્રસિધ થયો હતો, તે એ કે જેવી[૯] (દુન્યામાં) ઝરથુસ્ત્રની દીન જાહેર[૧૦] થઇ કે તુરતજ વીસ્તાસ્પે તે કબુલ રાખી; (જ્યારે) તેને (ઝરથુસ્ત્રે) એક પાદશાહથી દીન જાહેર કરવા[૧૧] વીષે તેને (વીશતાસ્પને) આ પ્રમાણે કહેલું: "અએ તું (કે જે) કએ વીસ્તાસ્પ (છે)! તે આ

---

૧. **હુન-ચપેતન,** અવ૰ ધાતુ, **સ્ચપ** યા **ચપ** "ભાંગી નાખવું".

૨. **આહુંગ,** જુવો ફા. **આહુંગ,** "કાયદો," "રસમ."

૩. **દુ-ફ્રવહ**ર્; જુવો અવ. **ફ્રવર્તિ**, **ફ્રવષિ,** "રક્ષક ફ્રેરેસ્તો," ધાતુ **વરેત,** "બચાવવું;" અથવા ફા. **પરવર્દન,** "શીખવવું," "કેલવવું;" **પરવરીશ—આમુઝ,** "શીક્ષક," "પવીત્રાઇ માટે લડનાર."

૪-૪. **બુખ્તન.**

૫. સરખાવો અવ. **સ્તેરે,** "પાથરવું" (**strew**).

૬. **હુએમનુનેદ,** અસલ અર્થ, "એતેકાદ રાખવો."

૭. **પીશ.**

૮. **અવર-વુબિરનીહ.**

૯. અસલ અર્થ, "મુળ" (**બુન**).

૧૦. અસલ અર્થ, "આવવું." જેવી દીન દુન્યામાં જાહેર થઇ કે તુરતજ વીસ્તાસ્પ શાહે તે કબુલી એજ એક મોટો મોઅજેજો હતો.

૧૧. **પએદાગીહ,** અસલ અર્થ, "જાહેરાત."

મહુજબ (**હુએમ**) અને આ દીન કે જે (તમામ) સંશયથી[1] નીકળી છે તેનો ખજાનો આ વખતે સંઘર;[2] યાને કે, આ મહુજબ અને આ દીન જે છે, તે તું કબુલ રાખ, કે જે હુનરોનો હુનર છે, (અને) જે તારે, અએ શાહ! કબુલ રાખવી જોઇએ, કે જેથી[3] તું આ ધર્મ ફેલાવવાથી આ મહુજબને મજબુતાઇથી વળગી રહે,[4] જે પ્રમાણે[5] એક નવો સ્તંભ[6] એક ચક્કીને મજબુતાઇથી[7] ટેકવી રાખે છે, તે પ્રમાણે[5] તું આ ધર્મનો ટેકો આપનાર[8] થા." (૭) અને તે ભયંકર લડાઇમાં ખ્યોનોના (સરદાર) અરજાસ્પ તથા ઇરાનની બાહેરના બીજા લોકો ઉપરની વીશ્તાસ્પની વણી જીતો દીનમાં જાહેર થયલી છે, જેવી રીતે ઝરથુસ્ત્રે વીશ્તાસ્પને મીનોઇ નજરની[9] (મદદથી) આગાહી[10] કરી હતી.

(૮) અને એક (મોજેજો), ઝરથુસ્ત્રની સંપૂર્ણ ભલાઈ તથા તબીબી શક્તિ તથા માણસોના ગુણદોષ પીછાણવાની શક્તિ, તથા બીજા ધંધાઓનો મર્મ,[11] કે જે કાયદાના જ્ઞાનમાં અને મીનોઈ નજરથી (જોવાની શક્તિ)માં અવ્વ્યનાં (શાયદ) છે, એવી રીતે અને તમામ, મેળવવામાં કુશળતા,[12]

---

૧. **આરૂઇ-હુગ**, અસલ અર્થ, "શક વગરનું," જુવો ફા૦ રૈબ, "શક." વેસ્ત એને **ખ્રાસકો**, "ધંધો," "પેશો," વાંચે છે.

૨. **હુમ-વબીહુનાથ.**

૩. **આઇઘ.**

૪. **મદમ ચેખસેતુનાઓ.**

૫-૫. **ચીગુન...ચીગુન,** હવાં આ બે શબ્દો વાક્યને કેવી રીતે જોડે છે તે ધ્યાન આપવા જોગ છે.

૬. **સ્તૂનગ,** અવ૦ **સ્તૂન,** "થાંભલા", ધાતુ **સ્તા,** "ઉભું રહેવું;" ફા૦ **સીતુન,** "થાંભલો."

૭. **મદમ ચખસેતુનિશ્ન મદમ ચખસેતુનેદ.** આ અવસ્તાની દબ ઉપર છે અને દેખાડે છે કે ખોવાયલા કોઇ અવસ્તાના એક ભાગનો આ પહલવી તરજુમો છે.

૮. અસલ અર્થ, "ટેકો રાખનાર."

૯. માણસને "અહુ," "દએન," "બોદ" અને "રવાન" નામની ચાર શક્તિઓ જણાવેલી છે તેમાંની દએન એક છે. એનો ધાતુ અવ૦ **દી** જોવું છે. એ મીનોઇ નજર, જે નીચલા વાક્યમાં મએનૂગ **વીનિશ્નીહ** તરીકે જાહેર થઈ છે, તેના જેવી કોઇ શક્તિ છે.

૧૦. **ચાશીદ,** "શીખવવું", અવ૦ **ચશ.**

૧૧. સરખાવો ફા૦ **કીરૂ,** "યાદદાસ્ત શક્તિ," "કોઇ ભેદનું જ્ઞાન મેળવવું;" વેસ્ત **ગીરૂકીહ,** "યાદદાસ્ત શક્તિ."

૧૨. વેસ્ત એ શબ્દનો **ગુષુકુતીહ**-વાંચી "ખુલ્લું કરવું" અર્થ કરે છે. એને **અહૂ-પતાહ** વાંચવો દરોબસ્ત દીસે છે. અવ૦ **અહુ,** એટલે "દુન્યવી સરદાર અથવા ગુરૂ."

અને મોહોતને દુર રાખવા[૧] માટે, તથા દેવો અને પરીઓને મારવા માટે, તથા જાદુ અને ધંતરમંતરનો નાશ[૨] કરવા માટેના નીરંગોનું દીનમાંથી ખુલ્લું થવાનો; (૯) અને વલી ચમતકારીક નીરંગોમાં[૩], દર્દીને સાજા કરવા માટે ખોરદાદ તથા અમરદાદ (અમશાસ્પંદો)ની (મદદ) માગવા[૪] માટે, અને વરૂઓ તથા (બીજા) ખ્રફસ્ત્રો સામે લડવા માટે, અને વર્ષાદનો છુટકો[૫] કરવા માટે, અને કરાંને બંધ કરવા માટે, તથા કરોલીઆઓ,[૬] તીડો[૭] અને અનાજ, ઝાડપાન અને ગોસપંદો સામેના[૮] બીજા ત્રાસો **(સહુમ)** અટકાવવા માટે; અને બીજી કેટલીક નીરંગોમાં જે ઇરાનના રાજ્યની પડતી સુધી વપડાશમાં હતી; અને હજી સુધી પણ (કેટલીક) નીરંગો છે જે આતશોની મદદથી (કરવામાં આવતા) થોડા મોજેજા સહીત હાલ બાકી રહી ગઇ છે; (૧૦) અને ચમતકારી (વૈદક) અરકોમાંથી[૯] (નીપજતાં) ઘણાંક અસરકારક પ્રવાહીઓ,[૧૦] અને દર્દોના ઉપાયો, કે જે સારા અનુભવી[૧૧] વૈદોથી (બનેલા) નુસખાઓ[૧૨] છે, તેઓનું માણસોમાં જાહેર અને આશકારા

---

૧. **મદમ સ્પૂખ્તન.**

૨. **અકારીનીદન.**

૩. **અફૃદ–નિરંગ.**

૪. **જસ્તન,** અવ૦ **જદ,** "માંગવું," "પ્રાર્થના કરવી."

૫. વર્ષાદને અપઓષ દેવ પડતો અટકાવે છે માટે તીશ્તર તેની સામને લડાઇ કરી તેને છોડવે છે. તીશ્તરને તે કામમાં મદદ કરવા માંગવાણી પઢવાની માણસની ફરજ છે.

૬. **વૂન;** જુવો ફા૦ **તનન્ડુ,** "કરોલીઓ," અવ૦ **સૂન,** સરખાવો અવ૦ **સુનો અધખધાઓસચ,** જુવો વંદીદાદ ફરગર્દ ૧, ફ૦ ૧૫ મો. આ ઠેકાણે દરશાવેલી કેટલીક આફતોનો વંદીદાદ ફરગર્દ ૧ લી માં ઇસારો કીધો છે.

૭. **મગસ,** "મચ્છર."

૮. **પઇતીયારગ;** અસલ અર્થ "સામે થવું."

૯. વૈદો જે "અર્કો" બનાવે છે તેઓ માટે અત્રે ઇસારો કીધો છે. બેશ્તઃ "ચમતકારી ઝરાઓમાંના **(અરકાયા)** ઘણાં વેહતાં પાણીનું." ઝરથુશ્ત્ર સાહેબ હરેક ચીજમાં સર્વથી શ્રેષ્ટ હતા; ટુંકમાં ફરવરદીન યશ્ત પ્રમાણે, આથોરનાન, રથએસ્તાર તથા વાસ્ત્રોશમાં, તેમજ સર્વ માણસ જાતમાં, તેવણ સર્વથી ચઢયાતા હતા.

૧૦. અસલ અર્થ, "પાણીઓ."

૧૧. **હુસકાર,** સરખાવો ફા૦ **સીગાલીદન,** "વીચારવું." અસલ અર્થ "વીચારવંત."

૧૨. સરખાવો, ફા૦ **ફરગહંગ,** "ભેલ." પહલવી, **અ–ફ્રગાહ,** "ભેલથી નીરાલું," જુવો દીનકર્દ, પુસ્તક ૪ થું, બાબ ૧૨ તથા પુસ્તક ૫ મું, વોલમ ૧૦ મું, સફો ૨૭ મો.

થવામાં, અને (તે સાથે એવા) ઘણા મીનોઇ અને આકાશી અને હવાઈ અને ખનીજ તથા બીજા દુન્યાને ફાયદો કરનારા ભેદો[1], કે જેનું (જ્ઞાન) માત્ર યઝદી દાનેશથીજ[2] કોઇથી મેલવી શકાય, (તેઓનું જાહેર અને આશકારા થવામાં હતો.)

(૧૧) અને એક મોઅજેઝો (તો) અવસ્તા પોતેજ (હતો), કે જે દુન્યાની સર્વથી શ્રેષ્ટ વખાણને લીધે[3] તમામ દાનાઇના ભંડારો (**હન-ગદીંગીહ**)માં સર્વથી ચઢયાતા શબ્દો છે.

(૧૨) અને એક (મોઅજેઝો), વીસ્તાસ્પ (પાદશાહ) તરફ, તેને **દીન** કબુલ રાખી તથા પ્રસાર કીધો[4] તેના બદલા[5] તરીકે, અમશાસ્પંદો તરફથી પેશોતન જેવા એક[6] (પુરૂષ)નું આવવું, અને તે બખતાવર[7] શાહથી તે (કે જે) અમર્ગ, સદા જવાન[8], ખોરાક વીના (જીંદગી) ભોગવતો, મહાન શરીરવાલો,[9] અને પુર કાવતવાલો તથા સંપુર્ણ ખોરેહવાલો, જોરેમંદ તથા ફતેહમંદ, અને યઝદોને મલતા આવતા[10] બેટાનું[11] એવું (હતું). (૧૩) કંગદેજના મુલક ઉપર પેશોતનનો અજાયબ પ્રકાશ, જેવી રીતે દાદાર અહુરમઝદે તેને ત્યાં બખશીઓ હતો, ઘણાઓને તે અદભુત મોઅજેઝાથીજ જાહેર થયો હતો.[12]

---

૧. વાંચોઃ રાઝ; વેસ્તઃ લાફ્રો, "વખાણ."

૨. અસલ અર્થ, "દાનઈ."

૩. ફા૦ **અફ્રીવાઝ** અથવા **અફ્રીવાઝહ**, એટલે "વખાણ," "તારીફ."

૪. અવ૦ **નિવએધય**, ધાતુ **વિદ**, "જાણવું"; ફા૦ **નવીદ**, "સારા સમાચાર."

૫. **પાતદહિશ્ન**, અવ૦ **પઇતિ** અને **દા**.

૬. પહલવી **હના-ઇય**, "વલી, એવો એક."

૭. ફા૦ **ફરૂખ**, "ભાગ્યશાલી."

૮. અસલ અર્થ, "ક્ષુધાપા વીનાનો."

૯. **રથા તનૂ**.

૧૦. **યઝદાન હુમતાગ બરા**.

૧૧. યસ્ત ૨૪ માં તથા અત્રે અને બુનદહિશ્નમાં પેશોતનને વીસ્તાસ્પનો બેટો ગણીઓ છે. એનું બીજું નામ **ચિત્રો-મયાનક** હતું, કે જે કંગ-દેઝના મુલકમાં જ્યાં પેશોતન રાજ્ય કરતો હતો ત્યાંની સર્વથી જાણીતી **ચિત્રો-મયાન** નામની નદી ઉપરથી પડયું હતું.

૧૨. આ બાબ સાથે ઝરથુશ્ત્રે જે મોઅજેજા પોતાની જીંદગીમાં કીધા હતા તેનું બયાન પુરૂં થાય છે. હવે પછીના બાબમાં ઝરથુશ્ત્રે પોતાના ગુજર પામવા પછી જે ચમતકારો દુન્યામાં પ્રગટ કીધા હતા તેઓનું બયાન આવે છે. પાછલી કથાઓ પ્રમાણે ઝરથુશ્ત્રના ગુજર પામવા સાથ પણ એક મોઅજેઝો જોડાયલો છે. જ્યારે બ્રાત્રુ-રએશ નામના એક તુરે તેઓનું ખુન કરયું, ત્યારે તેઓએ પોતાની હારડી તેની ઉપર ફેંકી જેથી તે ખુનીનું મરણ નીપજીઉં. એ પણ ઝરથુશ્ત્રની મીનોઇ શક્તિઓમાંની એક હતી.

બાબ ૫ મો.

પું'જ્ય ફરેશ્હરવાલા ઝરથુશ્ત્રના વીશ્તાસ્પ (પાદશાહ)ની જીંદગીમાં(જ) બહેશ્ત તરફ ગુજર પામવા પછી જે મોઅજેઝાઓ જાહેર થયા હતા (તેનું) બયાન આ બાબમાં છે).

(૧) અને એક (મોઅજેઝો) આ (હતો) કે જે વખ્શપીના (ખાનદાન)ના અએતને માટે, ઝરથુશ્ત્રના એક જાણીતા ચમતકારથી, એક રથ તૈયાર[1] કરવાનો હતો, જે દીનથી જાહેર કરવામાં આવ્યો છે, અને તે રથના સંબંધમાં તે મહાન ચમતકારની કીર્તિનું વીશ્તાસ્પને (કાને) પડવું, અને વીશ્તાસ્પથી તે રથનું અએત પાસે માંગવું,[3] અને (શાહ) વીશ્તાસ્પને અએતથી આ પ્રમાણે જવાબ (મલવો કે):—"તે રથ એક અષો માણસની (છે) કે જેનું રવાન, અએતની જીંદગીમાં અએતનું (હતું), અને (જેનું) તન, (જે) તે શરીરની જીંદગીમાં તે (અષો) માણસનું (હતું), (તેઓ બન્ને) આ દુન્યામાં દેખઇતી રીતે સાથે આવ્યાં[4]."

---

૧. **વખ્શેરાસ્તન,** અસલ અર્થ "સણગારવું."

૨. અએત જેને માટે અત્રે ઇસારો કીધો છે તે ઘણુંખરૂં વંદીદાદ ફરગર્દ ૨૦, ફ૦ ૨ જાની શરેહમાં જણાવેલો અએત હોવો જોઇએ. ત્યાં એનું ખાનદાની નામ **વખ્શપાન** આપેલું છે. પહલવી વંદીદાદમાં એને **ઇસ્પાન** અથવા **ઇસપાન** લખેલું મલે છે. આજ બાબના ૬ ઠા ફકરામાં એ નામ અસલ નકલમાં **ઇસપાન** તરીકે લખાયલું મલે છે. દીનકર્દના ૭ માં પુસ્તકમાં જણાવેલો અએત તે અવરતાનો **ત્રિત** નથી, કે જે સાસુઝદ્રિનો બેટો થતો હતો અને જેના ફ્રવષીને ફરવરદીન યશ્તના ફ૦ ૧૧૩ માં ઇજવામાં આવી છે. અએતનું રવાન આ મોઅજેઝામાં તેના મરણ પછી આ દુન્યામાં પાછું આવે છે. તે ઉપરથી વેસ્ત ધારે છે કે કાઉસ પાદશાહના વખતમાં એટલે વીશ્તાસ્પની ૩૫૦ વર્ષ પૂર્વે, થઇ ગયલો એ એક ગોથો હોવો જોઇએ કે જેને ઇરાનની શીમા નકી કરી હતી. આ કથા દીનકરદ સીવાય કેથે આવતી નથી અને એ અએતની રથવાલો મોઅજેઝો ખુલ્લી રીતે સમજી શકાતો નથી.

૩. **પસખૂન.** સરખાવો અવ૦ **સાએની,** સંઘહ, "બોલવું."

૪. આ મોઅજેઝાનું બયાન વીચિત્ર લાગે છે, પણ યાદ રાખવું જોઇએ કે પેગામબર સાહેબ એ મોઅજેઝો પેલી દુન્યામાંથી કરે છે; તે કારણસર એઓને કોઇ ગુજરેલા પુરૂષના આતમાની મદદ લેવી પડે છે, પરંતુ શરીર તો જીવતાંનુંજ કામમાં લઇ શકાય. હાલના ઓલમાઓએ "સ્પીરીચુએલીઝમ"ની વીધ્યામાં જે શોધખોળ કરી છે જેના નીયમો આ મોઅજેઝા ઉપર કેટલુંક અજવાળું નાખે છે.

(૨) અએતનો આતમા, તે પવિત્ર[1] નજરવાલા મરદ તરફ તે અએતના પેલી રથના હંકારવાથી[2], તેની દ્રષ્ટિએ તેથી કરીને જાહેર થયો હતો[3]; કહેવામાં આવ્યું છે જે, તે (આ પ્રમાણે તેનેથી) દેખી શકાતો હતો, અને બીજી કોઈ પણ (ચીજ) કરવાથી (એમ દેખી શકાતો) નહિં.

(૩) તે બુલંદ શાહ વીસ્તાસ્પ, જ્યારે દીનને[4] (તાબેદારીથી) સાંભલવાએ કરીને[5] તે વખતે તે મોજેજાથી વાકેફ થયો, ત્યારે (એ વીચારથી કે) આ ચમતકાર પણ આખી દુન્યાંને સ્વચ્છ[6] આકારમાં અચ્છી રીતે જાહેર થાય, અને મઝદયસ્નની દીનનું સર્વોપરીપણું (લોકોમાં) વધારે સારી રીતે જાણીતું[7] થાય, (તેથી) તેને ઇચ્છીઉં કે તે (મોજેજો) કેશવરના લોકોને દેખાડવામાં આવે. (૪) તેજ વખતે[8] એક મોટો મોજેજો વીસ્તાસ્પ અને તેની પ્રજાને જાહેર થયો, કે (જેને માટે) દીનમાં આ પ્રમાણે જણાવવામાં આવ્યું છે:—"ત્યાર પછી અમષાસ્પંદોએ તે (અએત)ના રવાનને પ્રકાશિત ગરોથમાન (બહેસ્ત) તરફથી અહુરમઝદની પેદા કીધેલી જમીન તરફ મોકલીઉં; તે રોશની તરફથી[9] વીસ્તાસ્પના રવાન તરફ તે આગલ ચાલ્યું અને તે, વીસ્તાસ્પ, તેને પોંહચવા રોશનીમાં, વૃદ્ધિ કરનાર દક્ષિણ દીશા તરફ, આગલ વધીઓ."

(૫) તે (વીસ્તાસ્પ) બહુ બોલનારાઓમાં વધુ બોલનારો[9] (હતો), તથા

---

૧. ચશારૂબીહ; ચશારૂબીકની વદી.

૨. વેસ્ત પણ શદીનીહન, "હાંકવુ."

૩. અસલ અર્થ "છે" (પેહલ્વીનેક)

૪. અસલ મિન, "માંથી."

૫. સરખાવો ફા. શનવીદન, "સાંભલવું." અવ૦ શ્રુ, "સાંભલવું."

૬. દગીઆ; વેસ્ત એને આગલા શબ્દ સાથે ગેહાનીગીહ વાંચી એનો તરજુમો "દુન્યવી હસ્તી" કરે છે.

૭. કરીતુનાગતર; હુઝવરેશ, કરીતૂનતન, ધાતુ કર, "બોલાવવું."

૮. હમ-પૂત-શીદ અથવા હમ-બુદ-અસ્ત, સરખાવો ફારસી, હમ-બુદહ્ અસ્ત.

૯. ફા૦ યાવગી, "બહુ બોલનાર." ખાસ કરીને હાલની ફારસી ભાષામાં "વગર અર્થે બોલનાર" માટે એ વપડાય છે. હયાં લખનાર દેખાડવા માગે છે કે વીસ્તાસ્પ શાહ પોતાની રૈયત સાથ કેટલો ભેલાતો હતો. વેસ્ત અયાફગીહ શબ્દને ફા૦ યાફ્તન ઉપરથી લઇ "(ફાયદો) મેલવનારોમાં બહુ (ફાયદો) મેલવનાર" અર્થ કરે છે.

સવાલ પુછનારાઓમાં વધુ સવાલ પુછનાર (હતો); અને હરેક જણ કે જેની ઉપર તેની નજર પડતી તેની સાથે તે વાતચીત કરતો અને, તેજ પ્રમાણે[1], જે કોઇ તેની સાથ વાત કરતું તેને તે ધ્યાનથી[2] સાંભળતો; જ્યારે તેઓની નજર તે (શાહ)ની ઉપર પડતી, ત્યારે તેઓ ઉભા રહી જતા, અને વીસ્તાસ્પના રથાન તથા તનને તેઓ નમન કરતા.[3]

(૬) આ પછી તુરતજ, (પણ તે) પછી લાંબો વખત વહી ગયો નહીં કે, તે[4] આફતપ જનક (દેવ)[6], વએસ્પો (ખાનદાન)ના અએતના રથાન સાથે, ઉત્તર તરફના પાયમાલી[7] કરનાર ભાગોમાંથી, ઝડપથી ધસી આવ્યો; (એટલે કે), તે દેવોમાંનો સર્વથી નાશકારક[8] (દેવ) પોતે સીહા હતો અને તેનાં કરતુકો પણ અતીશય[9] કાલાં[9] (હતાં). (૭) અને તે (દેવે) પોતે એટલો દુખી થઇ જઇને અએતના રથાનને આ પ્રમાણે કહ્યું:- "જે તારી (રથનો) હાંકનાર (છે), (અને) જે તારો (છે), તેને (યાને) વીસ્તાસ્પને તું સંકટમાં નાખ[10], ખરાં દીલની દોસ્તીને માટે[11] તે ઘણો ગુમરાહ[12] થઇ ગયો છે; અને એમ કરવાથી તું બુલંદ પવિત્ર અષોઇને લાયક થશે, (અને) નહીં કે આ બાકી

---

૧. અએહુન.

૨. બદમ.

૩. અસલ અર્થ, "દેખાડ્યું."

૪. અમત નો અસલ અર્થ "જ્યારે" થાય છે.

૫. વાંચોઃ ઇ આકંગ ઝદાર, "જે સંકટનો લાવનાર છે."

૬. એટલે, અહરેમન.

૭. મિન અપાખ્તર નએમગ ઈ આકંગ; સરખાવો ફા૰ આકંગ, "ગમગીની," "નાશ," "મોટી આફત." વેસ્ત એ શબ્દને આઅંદ વાંચી એનો અર્થ "ભયંકર" કરે છે. એ શબ્દ અઇરવદ બી વંચાય; ફા૰ અઇરિ "ઉત્તર તરફનો પવન."

૮. આકંગ-તૂમ મિન શએદાન.

૯-૯. સિહા સિહા, એટલે "બહુજ કાળું."

૧૦. સરખાવો ફા૰ બારી, "સંકટ," "દુ:ખ;" દુશ-બારી એજ શબ્દનો મજબુત થયલો આકાર છે. વેસ્ત ખુદ આયદ, "પોતે આવે છે."

૧૧. વાંચો "ખૂપ હમ-હખગી." વેસ્તબી એને ખુપ હમ-હખગીહ વાંચી, એનો અર્થ "સારી સોબત અથવા સંગત" કરે છે; એ શબ્દો ખુપ હમીશગીહ બી વાંચી શકાય, યાને "હમેશ લગી."

૧૨. વારૂનિગની વટી વારૂનીહ લખાયલો છે. ફા૰ વારૂન, "ઉંધું," "કમનસીબ." વેસ્તનું વાંચણ: ખ્વારગ, "પોષણ."

દુન્યાંની (માયાવીક[1]) ચીજોથી; યાને (તે[2]) બધી ફુયાત ચીજોમાં[3] (કાંઇ) પણ (દુન્યવી) ફાયદા[4] કાજે નહી, પણ અષોઇના (પોતાના) પ્યારને માટે સર્વથી શ્રેષ્ટ છે"[5].

(૮–૯) જયારે તેને તે શબ્દો ધ્યાંનથી[6] સાંભલીઆ, ત્યારે વશ્તેસપ (કુટુંબ)નો સ્પેતમ તે ગાડી[7] નઝદીક[7] ઉભો રહયો, અને તે આ શબ્દોમાં[8] બોલીઓ કેઃ—"અએ બલવાન શાહ વીસ્તાસ્પ! (તારી) અષોઇને લીધે હું આ વગર હાંકનારે (હંકરાતી)[9] રથ તને ભેટ આપું છું; અષોઇના (તારા) પ્યારનેજ[10] ખાતર, જે હસતી ધરાવનાર ચીજોમાં[11] સર્વથી શ્રેષ્ટ છે; આટલું હું તને અષોઇને લીધે (આપું છું) કે જે અષોઇને માટે શ્રેષ્ટ (છે), અને આટલું હું તને રવાનને માટે (આપું છું) જે રવાનને માટે શ્રેષ્ટ (છે.)" (૧૦) સામતી રીતે લેતાં,[12] તેને તે ભેટ લીધી કે જેનો (આહુથ) અંગિકાર તેને ત્રણ વાર જાહેર કીધો[13].

(૧૧) ત્યાર પછી તે રથ બે રથ થઇ ગઇ (બેહવૂન્ત), એક[14] મીનોઇ અને બીજી[14] દુન્યવી; અને તે દુન્યવી (રથ) માં બુલંદ કએ–વીસ્તાસ્પ

---

૧. સાઇગ–આઓમંદ, યાને, "માયાવીક" અથવા "ક્ષણભંગુર," "દુન્યવી;" વેસ્ત, "બંધાવનાર."

૨. યાને, અષોઇ.

૩. **હુઇતાન પાહલુમ.**

૪. **નીરમદ ઈ ગએતા.** નીરમદ શબ્દ પહલવી ભાષામાં અવારનવાર એક આથોરનાનને આપવામાં આવતી આશીદાદ, યા એક પંથકમાં તેના ભાગને માટે વાપરવામાં આવે છે.

૫. અષોઇ પ્રમાણે ચાલવું એ કાંઇ દુન્યવી ફાયદો મેલવાય છે તે માટે નથી પણ અષોઇના માત્ર પ્યારને માટેજ છે; સદગુણનો બદલો માત્ર સદગુણ પોતે છે.

૬. **મદમ.**

૭–૭. પહલવી, **વાશ,** અવ૦ **વાશ,** સં૦, **વાહ,** લેતીન, **વેહિકુલુમ,** Waggon, "ગાડું;" અવ૦ ધાતુ **વઝ.** "લઇ જવું" ઉપરથી એ શબ્દ નીકલીઓ છે. વેસ્ત એને **હેવીન–વક્ષ** વાંચી "પેહલો બખશનાર" અર્થ કરે છે.

૮. **અઓદૂન પવન ગૂબિશન.**

૯. બોલેબોલ અર્થ; "હાંકનાર વીનાની (**બરા**) રથ;" દેખ્યતી રીતે **આ** રથ અષોઇનું કાંઇક અલંકારી બયાન છે.

૧૦. **અઓવાચ.**

૧૧. એટલે કે, સદગુણોમાં.

૧૨. **હુમીહ.** ૧૩. ઘણું ખરૂં તો અત્રે વીસ્તાસ્પ ત્રણ વરતએ "અષેમ વોહુ"નો પાક કલામ ભણીઆ હોય એમ દીસે છે.

૧૪–૧૪. "**ઓકાય......ઓકાય,**" "એક,.....બીજી" એવો અર્થ થાય છે.

ખરાં જીગરની ખુશાલી[1] (અને) ભક્તી ભાવથી નોદરોનાં[2] ગામ તરફ (હંકારી) ગયો, અને તે મીનોઇ (રથ)માં વએઅપના (ખાનદાનના) અએતનું રવાન બેહસ્તના મુકામ તરફ (હંકારી ગયું).

(૧૨) એક (મોજેજો) આ (હતો) કે જે ઝરથુસ્ત્રથી દીન કબુલ રાખવા પછી ૫૭ મે વર્ષે, અને (દુનીઆંના) સાતે કેશવરોમાં દીનના આવવાને વખતે જાહેર થયો (હતો); (અને) તે (મોજેજો) વીસ્તાસ્પની જીંદગીમાં દીનની સોધમાં (જુદા જુદા) કેશવરોમાંથી હબુબ[3] (ખાનદાન)ના ફ્રષઓસ્ત્ર તરફ (લોકોના) આવવાથી આ પ્રમાણે[4] જાહેર થયો હતો; કે જે પ્રમાણે દીન કહે છેઃ—"તે બે (મોટા આગેવાનો), કે જેઓના નામો આ પ્રમાણે છે—સ્પીતુઇશ અને એરેઝુરાસ્સપ[5]—તેઓ અક્કલની શોધમાં હબુબ (ખાનદાન)ના ફ્રષઓસ્ત્ર આગલ દોડતા આવ્યા." (૧૩) અને અવસ્તા ઉપરથી માલમ પડે છે કે જયારેથી કોઇ આટલો પ્રતાપ અને ચમત્કાર કે જે ઝરથુસ્ત્રે[6] વીસ્તાસ્પને અને (તેના) લોકોને (દેખાડયાં), અને (આટલો તેજ અને પ્રતાપ) કે જે ઝરથુસ્ત્રની ખરી પેગામબરીની ગવાહીમાં[7] અમશાસ્પંદોનાં આસમાન ઉપરથી વીસ્તાસ્પ (શાહ) તરફ જમીન ઉપર ઉતરી આવવામાં (દેખાડવામાં આવ્યાં હતાં), અને પેશોતન અને અએતની રથ તથા બીજી બાબદોમાં થયલા (ચમતકારો), કે જે ઉપર દરશાવેલા છે, (તે સઘલા) કોઇ જોતું, તે વારે અહુરમઝદની આફ્રીનમાં ઝરથુસ્ત્ર તરફથી (જાહેર થયલા) સખુનો સંપૂર્ણ કબુલ

---

૧. હૂ-રવાખમનીહ.

૨. બુનદહીશનના લખનાર પ્રમાણે નોદર, એ માનુશચીહરનો બેટો થતો હતો, અને વીસ્તાસ્પની પેઠે એ પણ કયાન્યાન વંશનો હતો. વીસ્તાસ્પની બાઇડી હુતોશ પણ નોદરનાં કુટુંબની નબીરી હતી.

૩. એ હબુબ ખાનદાનના ફ્રશઓસ્ત્રને વોહુ ક્ષથ્ર ગાથાના ૧૭ માં ફકરામાં યાદ કરવામાં આવ્યો છે. એ દે જામાસ્પ (જામાસ્પ હકીમ)નો ભાઇ થતો હતો અને એની બેટી હવોવી સાથે ઝરથુસ્ત્ર પરણ્યા હતા. ઝરથુસ્ત્રના પેહેલા ચેલાઓમાં એ એક હતો.

૪. અઘ્દ્નીહ; વેસ્ત એનો અર્થ "એક હાલત" કરે છે.

૫. બુનદહીશન પ્રમાણે એ બે મોટા સાહેબો ફ્ષ્ઘ્ર્શ અને વીદઘ્ર્શ નામના કેશવરોના વડા દસ્તુરો હતા. એઓ બંને ભાઇઓ હતા અને ઉસપાસનીના બેટાઓ હતા. ફ્રવરદીન યશ્તના ૧૨૧ માં ફકરામાં એઓની ફ્રવશીઓને આરાધવામાં આવી છે.

૬. અસલ અર્થ, "ઉપર," કદમ.

૭. ગઓકાસીહ, અસલ, ગઓ-આગાસીહ.

રાખતું.[૮] (૧૪) અને, જેમ અવસ્તામાં જાહેર છે તેમ, (જુદા જુદા) કેશવ-રોના દાનેશમંદ પુરૂષોને, તે પ્રકાશ અને તેજનો ચમતકાર, કે જે ઉપર જણાવવા પ્રમાણે દેખાડવામાં આવ્યો હતો, તે જો જાહેર થયો ન હતે; અને આટલો બધો પ્રતાપ અને ચમતકાર, જે તેઓને (તેનેથી) જાહેર થયો[૯] તેની સાથે જો શાહ વીશ્તાસ્પ અને પેલા કેશવરોના દાનેશમંદ પુરૂષોએ આ અવસ્તા જોયા ન હતે, તો (તે લોકોએ તે અવસ્તા) તજી દીધાથી અને તેને[૧૦] નહીં માનવાથી[૧૧] એ (ભણતરો) આપણા[૧૨] વખત સુધી જારી ન રહ્યાં હતે.[૧૨]

બાબ ૬ ઠ્ઠો.

મોજેજાઓ કે જે વીસ્તાસ્પના (ગુજરવા) પછી તે ઇરાનના રાજ્યની પડતી[૧૩] (આવી તે અરસામાં) જાહેર થયા હતા (તેનું બયાન આ બાબમાં આવેલું છે).

(૧) વર (નીરંગ) ના એતેકાદમાંથી[૧૪], તથા બીજી અવસ્તાની નીરંગોનાં સંપાદન થવામાં, અને ઉંચા આતશ બેહરામોની મોટી શક્તિ અને દીનને લગતાં બીજાં ઘણા કીર્તિમંદ[૧૫] કાર્યો, જેનો સીલસીલો[૧૬] જરથોશ્તના ચેલાઓ સાથ છે, તે ઉપરાંત (જવિત) વીસ્તાસ્પ (ના મરણ) પછીથી તે ઇરાનના રાજ્યની પડતીના વખત સુધીમાં બીજા (ઘણાં) મોજેજાઓ જાહેર થયા હતા.

---

૮. યાને કે, દીન કબુલ રાખી અને મઝદની આરાધના કીધી. આ ફકરો એ મોજેજા શા સબબસર કરવામાં આવ્યા હતા તે દેખાડે છે. એ ચમતકારોની મતલબ કાંઇ નામના મેળવવાની યાતો ભોળા લોકોને આંજી નાખવાની ન હતી, પરંતુ એકજ ખોદાની માન્યતા અને તેની આરાધના તરફ પ્રજાનું મન દોડાવવા માટે એ ચમતકારો દેખાડવામાં આવ્યા હતા.

૯. ઓલ ઓલા-શાન અઝશ પએદાગ.

૧૦. એટલે, અવસ્તાને.

૧૧. ફારસીમાં બાવર દાશ્તન એટલે "ઇમાન લાવવું," "માનવું," "એતેકાદ લાવવો" આવે છે. અબી-બાબર દાશ્તન એનેથી ઉલટું "શક લઇ જવો" થવો જોઇએ.

૧૨-૧૨. બોથેબોલ તરજુમો "આપણા વખત સુધી (હયાત) ચાલુ રહયા ન હતે."

૧૩. હુન-ચપતન. ૧૪. વાવરીગાનીહ.

૧૫. વેસ્ત વરીચ-ગારીહ, "દીનીક દીવાઓ".

૧૬. અસલ અર્થ, "સાથે જોડાયલું".

પુસ્તક ૭ મું, જરથોશ્ત–નામાંનો બાબ ૫ મો, ફ. ૧૪; બાબ ૬ ઠો, ફ. ૩. ૫૧

(૨) સીકંદરથી થયલી પાયમાલી (જે ઇરાન દેશને) પુગી હતી, તે પછીથી ઘણી (ચીજો) તેઓની પરાગંદેહ હાલતમાંથી ત્યાર પછીના[1] રાજકર્તાઓએ[2] ફરીને એકઠી કરી હતી; તેઓમાંના એક (રાજકર્તાએ એક સંગ્રહને) શપીગાનની તેજોરી (ગંજે શપીગાન)માં[3] અનામત મુકવાનો હોકમ કીધો હતો.

(૩) (એ ચમતકારોમાં એક આ) પણ (હતો), (કે જેથી) મોટા[4] રાજકર્તાઓ અને (વડા) દસતુરો, જેઓ જુદે જુદે હીંગામે અને જુદે જુદે ઠેકાણે દીન અને દુન્યાના સુધારાને[5] ખાતર અહેકની પુઠે[6] આવીયા, તેઓની કીર્તિ[7] અને નામો, તેમજ (તે બુરા) આશમોગ જુલમગારો, કે જેઓ નજરે[8] પડીઆ છે અને જેઓનું દીન અને રાજ્ય તથા દુનીઆંના નાશને માટે[9] જુદે જુદે વખતે આવવું જાહેર અને જાણીતું હતું (તેઓનાં નામોની નોંધથી[10] જણાયલી છે).

---

૧. યાને, યુનાની શાહનશાહ સીકન્દર.

૨. એ ઇસારો અશકાનીઅન રાજા વલખસ પેહલો, તથા સાસાનીઅન વંશના રાજા અરદશીર અને શાહપુર નામના રાજાઓ માટે છે.

૩. એ એક તીજોરીનું નામ છે જ્યાં કયાનીઆન શાહ વીસ્તાસ્પના હુકમથી ગાયના ચામડાં ઉપર સોનેરી હરફે લખેલી અવસ્તા અને ઝંદની એક ભરોસેદાર નકલ તામારી અનામત મેલી હતી. એ નામનાં બીજાં વાંચણો ગંજ–ઇ–શપીગાન, ગંજ–ઇ–શસ્પીગાન, તથા ગંજ–ઇ–સ્પાન છે; વલી દીનકર્દ, પુસતક ૫, બાબ ૮ માં ગંજ–ઇ–ખુદાયાનથી લખેલો મલે છે. પહલવીમાં પારસી જરથોસ્તીઓના પવીત્ર પેહરણ સુદરેહ માટે **શપીગ** શબ્દ વાપરવામાં આવે છે. એ કારણથી **ગંજ–ઇ–શપીગાન**નો અર્થ અસલી ઇરાનના "જરથોસ્તી **અસ્તેકુસ્તીઆન** (ના ધાર્મિક જ્ઞાન)ની તીજોરી" થાય.

૪. **મહસ.**

૫. અસલ અર્થ "સણુભારવુ", "તૈયાર કરવું."

૬. **આખર આખર.**

૭. **આફ્રીહસ્તન.**

૮. જુવો ફારસી **પદીદ**, "દેખાતું," વેરત એને **પતીત** વાંચી, "પશ્ચાતાપ" અર્થ કરે છે. **પદીદ** શબ્દ ખાસ એ અર્થે વપરાયલો હોય તેમ લાગે છે, જોકે બનવાજોગ છે કે નકલ કરનારે ભુલથી એ બે વાર લખી દીધો હોય.

૯. યાને દીન, રાજ્ય તથા બીજી દરેક ચીજની પાયમાલી માટે.

૧૦. યાને, અપકીર્તિ તથા નામોની ટીપ.

(૪) એ પ્રમાણે રાજકર્તાઓમાં અસ્પંદયારનો બેટો બહુમન[1] (હતો) કે જેને માટે અવસ્તામાં આ પણ લખાણ મલે છેઃ—"બહુમન રાસ્ત અને માઝદયસ્નોની અનજુમનનો[2] સર્વથી શ્રેષ્ટ સમારનાર[3] (હતો)."

(૫) અને (વડા) દસતુરોમાં શએનવ[4] (હતો), જે પ્રમાણે તેને માટે પણ તે આ પ્રમાણે કહે છે કે:—"દીન (જાહેર થયા) પછી ૧૦૦ વર્ષ થશે કે જ્યારે શએનવ અવતરશે, અને (તેની શરૂઆત પછી) ૨૦૦ વર્ષ થશે જ્યારે તે ગુજર પામશે; તેજ પહેલો મઝદયસ્નાન થશે કે જેની જીંદગી ૧૦૦ વર્ષ સુધી લંબાશે, અને જે આ ધરતી ઉપર ૧૦૦ ચેલાઓ સહીત ચાલશે."[5]

(૬) પાયમાલી કરનારા (રાજા)ઓમાં સીકનદર (હતો), જેને માટે પણ દીનમાં આ પ્રમાણે જાહેર છેઃ—"જણવું કે (અએ) તે જે એશમ દેવ[6] (છે), તે અનદીથપણે[7] એકે એક પ્રાણી ઉપર તદન ઉજાજડ[8] કરનારા ફ્યાલાઓ (નું દુખ) પાડશે, તે કે જે બુરી કીર્તિવાલો દુષ્ટ[9] સીકન્દર છે."

---

૧. બહુમન તે અસપંદયારનો બેટો હતો અને વીસ્તાસ્પનો પૌત્ર હતો. અસલ ઇરાનના કયાનીયાન વંશના પાદશાહોમાં એ છેલ્લો હતો. એનું નામ અવસ્તામાં આવ્યું નથી. અસપંદયાર તે શાહનામાનો જાણીતો પેહલવાન છે. એની પછી અવસ્તાના કયાનીયાન વંશનો છેડો આવે છે.

૨. અવ૦ **હુંજમન.**

૩. **કેરદારતુમ.**

૪. એ ફ્રવર્દીન યશ્તમાં જણાવેલો **સએન** છે.

૫. આ ફકરો ફ્રવર્દીન યશ્ત, § ૯૭ માંથી લીધો છે. **સએનહે અહૂમ સ્તૂતો અષઓનો ફ્રવષીમ યઝમઇદે, યો પઓઇર્યો સતો-અએથ્રયો ફ્રફ્તત પઈતિ આય ઝેમા,** "હમો અહૂમ સ્તૂતના બેટા પવીત્ર સએનના ફ્રવષીને આરાધીએ છીએ જે આ જમીન ઉપર ૧૦૦ ચેલાઓ સહીત પહેલો નજરે પડીઓ".

૬. એ અએશમ તે નાશકારક ગુસ્સાનો દેવ છે, જેને ખ્રાસ્તીઓની બાઈબલમાં **એસમોડીઉસના** નામથી ઓલખવામાં આવ્યો છે.

૭. **નીહાનીહા;** વંદીદાદ, ફરગર્દ ૧૯-૧ માં **અષ્ઓનેમ** શબ્દ આવે છે, જેનો પહલવીમાં **નીહાન રૂબિશનીહ** તરજુમો કીધો છે, યાને "છુપી રીતે ચાલતો;" તે ઠેકાણે એ શબ્દ **સીજ** યાને મોતના દેવને લાગુ પાડયો છે. વેસ્ત એને **અપશીમાન ગેહાનીહા** વાંચી, "પશ્ચાતાપ નહી કરતી દુન્યાં" એવો અર્થ કરે છે.

૮. વાંચોઃ **હુમ-અયાવગ.** જુવો ફારસી યાવગી, "ખોટ", "નાશ." ફારસીમાં **યાઝેહ** શબ્દ છે જે ઉપરથી એને **હુમ-અયાઝગ** વાંચી એનો અર્થ "બુજવું" થઇ શકે. વેસ્ત એને **હુમ-અયાઝકેર** વાંચી એનો અર્થ, "તેજ મતલબનું" કરે છે.

૯. **મર;** અવસ્તા **મહ્ર્થ**.

(૭) વડા ધર્મગુરૂઓમાં (નીચલા ચાર હતા):—અરેઝવાઓ,[1] કે જેના નામનો અર્થ[5] "સ્વચ્છ વાચા" (છે), તથા સુતો સ્પાદાઓ[2] કે જેના નામનો અર્થ "વૃદ્ધિ કરનાર સુરબોદ (છે)," તથા જયંઘહાઓ[3], કે જેના નામનો અર્થ "સમુદ્ર ઉપરનો (મવકોલ) સરદાર[6]" (છે), તથા સ્પેન્તો ખ્રત્વાઓ[4], કે જેના નામનો અર્થ "વૃદ્ધિ કરનાર ડાહપણ" (છે).

(૮) જે પ્રમાણે તેઓને માટે, પણ, તે આ પ્રમાણે કહે છે કે:—"હું (યાને અહુરમઝદ) તારૂં જાહેરથવું,[7] તથા તે (ચાર વડા ધર્મગુરૂઓની) કીર્તિની નીશાનો[8] જાહેર કરૂં છું:—'જયારે આ તારી મઝદયસ્ની દીનની (સ્થાપણા) પછી ૪૦૦ વર્ષ વીતી જશે, કે જે અરસામાં (બઓન) અધમીંપણાનો છેડો આવશે[9], અને હાડમંદ દુન્યાના લોકો સંખ્યાબંધ[10] ગ્રહો તેમજ સેતારાઓનો તથા જેઓ એક સદી લગી મારા છે[11]—એક મધ્યમ કલ્પના[12] પ્રમાણે માણસ જાતમાં ત્રીસ વર્ષ સુધી[13] થઇ ગયા છે—

૧—૪. ફ્રવરદીન યશ્ત, ફકરા ૧૧૫ માં જણાવેલા આ ચાર વડા ધર્મગુરૂઓ છે:—અરેઝવાઓ સ્પેન્તો સ્પાધાઓ અષઓનો ફ્રવષીમ યઝમઇદે, જયંઘહાઓ સ્પેનતો ખ્રત્વાઓ અષઓનો ફ્રવષીમ યઝમઇદે, છેલ્લાં બે નામો અવસ્તા જબાનનાં મુળાક્ષરોમાં લખ્યાં છે અને તેઓ ૬ થી એક વચનમાં છે.

૫. વિજારીશ્ન, "સમજણ."

૬. એ શબ્દ અત્રે અઙ્ક, "સરદાર" વાંચીઓ છે; વેસ્ત એનો તરજુમો "દરયાઇ હસ્તી" કરે છે.

૭. પએદાગીહ ઇ લક "તારો દેખાવ".

૮. વ ઓલા–શાન આશકારગીહ દક્ષગીય.

૯. લેલીઆ ચેહ્વૂન્તન, સરખાવો ફારસી શબ્દ શબ શુદન, "છેડો આવવો."

૧૦. પવન મર પએદાગીહ. મરનો અત્રે અર્થ "સંખ્યા" થાય છે; અવ૦ મર "ગણવું."

૧૧. વેસ્ત આ ફકરા ઉપર ટીકા કરે છે: "જો બુનદહિશ્ન, બાબ ૩૪, ફ૦ ૭–૮ માં જણાવેલી તારીખો ખરી હોય તો દીનના પેહલાં જાહેર થવા અને સીકન્દરના મરણ વચ્ચે ૨૭૨ વર્ષ પસાર થવા જોઇએ અને એમ લેતાં દીન પછીનું ૪૦૦ મું વર્ષ ઇસ્ત્રી સન પૂર્વે ૧૯૫ ની સાલે પડતું જોઇએ. એક એક પછી આવતા એ ચાર વડા દસ્તુરો એક સદીથી વધુ વખત સુધી દીનને જારી રાખે છે અથવા તો ૧૦ માં ફકરામાં કહ્યું છે તેમ દીનની લગભગ ૬ ઠી સદી સુધી."

૧૨. મયાન મીનિશ્ન; અસલ અર્થ, "મધ્યમ વીચારવું".

૧૩. અસલ અર્થ, "૩૦ શયાલા". વર્ષને માટે જ્યાં બે પહલવી શબ્દો વાપડયા છે, સાલગ તથા ઝિમિસ્તાન; એઓના અર્થમાં કાંઇક ફરક હોવો જોઇએ જે અત્રે ખુલ્લો સમજ પડતો નથી.

(એક તો) પવિત્ર અરેઝવાક છે અને પેલા બીજા તેઓમાંના ત્રણ જના, જેઓ (બાણુસાઇ) હસ્તીઓમાં[1] સર્વથી પવીત્ર છે, જેઓ તે જમાનાના સર્વથી બુલંદ (અદમ) સરદારો[2] અને શ્રેષ્ઠ દસ્તુરો[3] છે તેઓનો દેખાવ જોશે," (૯) અને વધુ આ (જણાવ્યું) છે, જે:—"પાંચમી અને છઠ્ઠી સદીઓમાં મઝદયસ્નની દીનને તેઓ કીર્તિવંત કરશે; આ ચાર જનના આવ્યા સીવાય કોઇ પણ[4] (માણસ પોતાનું) સ્વાન બચાવી શકશે નહીં;" [(એની) સમજણ (આ કે), દરેક જન[5] આ ચાર–અરેઝવાઓ તથા સુતો સ્પાદાએર તથા જયં-ઘહાઓ તથા સ્પેન્તો ફ્રત્વાઓની—મીનોઈ બાહેધરીથી ઉભા રહેશે, કે જેઓ પવિત્ર માંથ્રવાણી પ્રમાણે આ સઘલા ચારોની[6] મનસ્ની, ગવસ્ની તથા કુનસ્ની શોધશે[7].]

(૧૦) અને સ્શન સ્એોષ[8] (શસ્તીને જખમી કરનાર) તે જમાનાનો આશમોગ[9] (હતો), કે જેમાં[10] ઇનસાફને બહુ ઇજા પોંહચતી; અને આ પણ (અવસ્તામાં) જણાવેલું છે કે:—"તેઓ કે જે બધા તે ભલા મીનોની પેદાયશને હણતા છે અને તે (ચાર મોટા) પુરૂષો, (જેઓ) અરેઝવાક અને પેલા બીજા ત્રણ છે, તેઓ ઉપર ગુર[11] ભરૂસો રાખે છે તેઓને તેને[12] (હાથે) મુસીબતો પહોંચશે.

(૧૧) અને તે જમાનાને[13] સમારનારાઓમાં પાપક ખાનદાનનો અરદેશીર[14] હતો કારણકે એને માટે પણ (અવસ્તામાં) આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે:—"તે કયો બલવંત શાહ અરદેશીર છે, જે જબરદસ્ત

---

૧. હુઇતાન.

૨. અદમ રતૂમ.

૩. દસ્તોબરતૂમ.

૪. ઓલા–શાન લા આઇશ.

૫. આઇશ.

૬. ઓલા–શાન કોલા.

૭. અસલ અર્થ, "ઇચ્છવું." બઈશ્હૂન્દ.

૮. દીનકર્દ, પુસ્તક ૩ જું, દસતુરજી પેશોતનજીની આવૃત્તિ, વોલમ ૫, ફકરા ૧૯૮ માં એનો ઇસારો મલે છે, કે જે ફકરામાં ઉપર કહેલા શએનવ સામેની તેની દસ નસીહતો દરશાવી છે.

૯. અવ૰ અષેમઓગ.

૧૦ એટલે, જે જમાનામાં.

૧૧. અદમ.

૧૨. એટલે સ્શન સ્એોષથી; પહલવી, મિન ઝક બએશીહારીહ બીસ્ત હુવા-અન્દ.

૧૩. અવ૰ અહુવિગામની વટી અવબામ; અસલ અર્થ "જમાનો," "વખત".

૧૪. ઇરાનના સાસાનીઅન વંશનો જાણીતો સ્થાપક; જુવો પ્રસ્તાવના, પહલવી "કારનામગ ઇ અરતક્ષથ ઈ પાપગાન"નો મારો તરજુમો. એને કએ–અરતક્ષથ કહેલો છે કારણ જે એ કયાનીઆનોના ખાનદાનથી ઉતરી આવેલો હતો.

(છે), જે ફરમાન આપનાર (છે), જે દબદબા ભરેલા હથયારવાળો[1] (છે), જે તે સરદાર કે જેના મકાનમાં બલી[2] અને તેજવંત[3] અશિશવંગ (યઝદ) એક કન્યાના રૂપમાં[4] ચાલે છે, જે સદગુણી (છે), જે ઘણી (કબદ) બહાદુર (હુ-રઓઈસ્ત) કદવાલી (છે), જે ખુબસુરત (લડાયક) પોષાકમાં સારી રીતે સજ થયલી (છે), જે સાચી (છે), કીર્તિવંત[3] અને ઉમદા ખવાસવાલી (આઝાદ) (છે)? (૧૨) તે કયો (સરદાર) છે કે જે લડાઈ (અતીંક) શરૂ થતાં પોતાની બાજુઓના (કોવતથી) પોતા માટે ફીરોજી ચાહે છે; તે કયો (સરદાર) છે કે જે લડાઇ શરૂ થતાં પોતાની બાજુઓના (કોવતથી) પોતાના શત્રુ-ઓની સામે થાય છે?"[5]

(૧૩) તનૂસર[6] તેના મદદનીશ જેવો (થશે) કે જેઓને માટે પણ તે (દીન) કહે છેઃ—" જરથુશ્ત્રે તેને[1] ફરીને આ પ્રમાણે પુછ્યું:

---

૧. રફફૂત ઝએન. ૨. અવ૦ વંઘુહિ, એ અશીનો જાણીતો વીશેષણ છે.

૩. આ વીશેષણો મોટે ભાગે અશીશવંગ યઝદને ફ્રવરદીન યશ્ત, ફકરા ૧૦૭ માં લાગુ પાડવામાં આવ્યા છે, યેંઘહે ન્માને અષિશ વંઘુહિ શ્રીર શ્રીરહ-ચિન ફ્રચરએત, કઇનીનો કેહ્રપ, સૂરયાઓ, અષઅયાઓ હુરઓઅધયાઓ ઉસ્કાત યાસ્તયાઓ એરેઝવદ્દ્યો રએવત-ચિથ્રેમ આઝાતયાઓ.

૪. કનીગ કેર્પ. ૪. અસલમાં ફ્રાખ્રઈહિ, "સંપત્તિ" શબ્દ છે. કદાચ એ ફીરૂજીહ "ફતેહ" હોય.

૫. આ ફકરો પણ ફ્રવરદીન યશ્ત, ફકરા ૧૦૭ ના પહલવી તરજુમા ઉપરથી લીધેલો હોય એમ દીસે છેઃ—યો અઝગતો અરેઝયયાઓ હુવએદ્યિ બાઝુબ્ય, તનુયે રવા અઓષિશ્તો; યો અઝગતો અરેઝયયાઓ હુવએદ્યિ બાઝુબ્ય, હમેરેથેબ પદતિ ખૃદ્ધિશ્તો; એ ઇશારો ઝબઉવંતના બેટા કરેસ્ન પેહલવાન માટે છે.

૫. ઘણુંખરૂં એ નામ તનૂ-સર (અસલ અર્થ, શારીરીક હસ્તીનું માથું) અથવા તનૂ-ગીર (અસલ અર્થ, વાળવાળું શરીર), અથવા તોસર યા તનસર હોય એમ લખવામાં આવ્યું છે. એ તનૂ-સર પહેલા સાસાની શાહનશાહ અરદશીર બાબેગાનનો વડો વજીર તથા દસતુરાન દસતુર હતો. તેને મોટે ભાગે દીન સુધારી અને ખોવાયલા અવસતાના પુસ્તકો પાછા ભેગાં કરી, તેને હાલ જેવી રીતે આપણે જાણીએ છીએ તેવા આકારમાં મુકી તેનો પહલવી જબાનમાં તરજુમો કરાવવામાં તેનો મોટો હાથ હતો એ આ ફકરા ઉપરથી માલમ પડે છે. તનૂ-સરે પદશખારગર અને તબરીસ્તાનના પાદશાહ ગુશનસ્પશાહ ઉપર એક ધર્મ સંબંધી પત્ર લખીઓ હતો જે હાલ સુધી આપણને જલવઇ રહયો છે. એ પહલવી પત્રનો ઇબ્ન અલ મુકફ્ફા નામના આરબ લખનારે અરબી ભાષામાં તરજુમો કીધો હતો જે હાલ મોજુદ છે. (જુવો એ બાબદ ઉપર દારમસ્તેતેનું લખાન જુરનાલ આઝીઆતીક, ૧૮૯૪, સફા ૧૮૫-૨૫૦ અને ૫૦૨-૫૫૫, તથા "તબરીસતાનના શાહ ઉપર તનૂ-સરનું લખેલું કહેવામાં આવતું પહલવી પત્ર" એ બાબદ ઉપરના મારા વીષયો જે મેં રોયલ એશીઆતીક સોસાયતીની મુંબઈની શાખા આગલ વાંચીઆ હતા). આ કાગજ ઉપરથી જણાય છે જે તનૂ-સરનું શરીર (તનુ) વાળ (વરેસ) થી ભરાઇ ગયું હતું, જે ઉપરથી બનવાજોગ દીસે છે જે એનું નામ તનુ-વરેસ હતી જેનો અપભ્રંશ તનૂ-સર થયો હોય.

૬. અહુરમઝદને.

'જે દેશને દેવો (સઘળી) ભલી વસ્તુંઓથી દુર રાખે[1] છે તેને માટે સર્વથી વધુ તનદરોસ્તી બક્ષનાર કોણ છે? બુરાઓ તથા જુઠાઓને કેળવણી આપવાને દસ્તુરની ગાદી કોણને આપવામાં આવી[2] છે?' (૧૪) અહુર-મઝદે તેને (ઝરથુશ્ત્રને) આ પ્રમાણે જવાબ વાળીઓ: 'તે મહાન પુરૂષ[3] દેશને સમારેલું રાખવા (માગે છે), જે પોતાની (સત્તાની હદ) ઓલંગી ગયો નથી[4] [યાને કે, તે ભલાઓને ઇજા પહોંચાડતો નથી], જે ભલાં ફરમાનવાલો છે [યાને, તે (માત્ર) સારા ફરમાનો(જ) બાહેર પાડે છે], જે[5] એક ઉમરાવી કુટુંબથી ઉતરી આવેલો[5] છે અને એક દસ્તુર છે, જે લડાઇ કેમ કરવી તેથી (સારી પેઠે) માહીતગાર (પતકાર) છે, અને દેશમાં કીર્તિવંત તથા અશો (મરદ છે); તે[6] દેશનો મોટો સુધારક (રાજ્યકર્તા) છે.[6], (૧૫) અને હું તને જાહેર કરૂં છું કે પાયમાલીની આશમોગી એક ચોપગાં વરૂ મીસાલ છે, કે જે[7] દુન્યાને અવ્યવસ્થામાં મેલે છે[7] [યાને, તે પોતાની હીલચાલથી તે (દુન્યાના લોકોને) આડે માર્ગે લઇ જાય છે,] અને એ તે છે જે તાબેદારોને ત્રાસ આપે છે[8] [યાને], એક ખુની હાથે[9] [તેની દોલત લુટી લીએ છે], ને ઉંચ રહેઠાણો[10], દુન્યાના (લોકોના રહેવાના) મકાનોને, ઘોંટાલામાં મેલે છે. (૧૬) પણ બુરી[11] દેવપરસ્તી (અને) અપ્રમાણીક નાલેશી ઉપરાંત ભયંકર ઝગડો[12] બચીત તે દેશમાં વ્યાપી રહે છે; અને જ્યાં સુધી તેઓ (લોકો) તે દસ્તુર જે મીનોઇ-રાહનુમા છે. જે

---

૧. અવિસ્પાર્દ.

૨. દેહૂન્ત.

૩. અવ૦ સાસ્તર સં૦ શાસ્ત્ર, "રાજ કર્તા." ખોદેબીલ અર્થ, "એક દેશનો રાજકર્તા તેને તનદરોસ્ત રાખવા માટે છે."

૪. અસ્ફુતગ, અસલ અર્થ, "(હદની બાહેર) નહી ગયલું."

૫-૫. આઝાદ તઓખમગ.

૬-૬. એટલે જે, તે (પુરૂષો) દેશના સર્વથી સરસ સમારનારા યા સુધારકો છે.

૭. મુન ઝક ગેહાન ફ્રાજ યેહુબુનેદ ઓલ વતંગ તાર્શિશ્નીહ.

૮. વીમારીનેદ; ફા૦ બીમાર પણ કોઇક વેલા "દુખ," "સંકટ" એવે અર્થે વપરાય છે.

૯. ખુનિશ્ન દસ્ત; ડો૦ વેસ્ત એને ખુનીઆન દસ્ત વાંચે છે, યાને "ખુનીને હાથે." કદાચ એ ખુનીગાન દસ્ત હોય, યા ખુન યેહુબુન દસ્ત "લોહીનો ગગરતો હાથ."

૧૦. અકમ કતરૂનિશ્નીહ.

૧૧. વાંચો: દએવ-નીયદીશ્ન.

૧૨. અવારૂન અનારસ્તીહ, "અપ્રમાણીક ઝગડો," "દુષ્ટ મારામારી,"

સુભાખીત[1] વકતા, જે સાચો ઉપદેશક છે, જે અશો તનૂ-સર (છે), તેને કબુલ[2] નહી રાખે ત્યાં સુધી તે ભયંકર ઝગડો, બુરી દેવપરસ્તી અને અપ્રમાણીક નામોશી (તે દેશમાંથી) દુર થતાં નથી.[3] (૧૭) અને જ્યારે અશો તનૂ-સર, તે સુભાખીત વકતા અને સાચા ઉપદેશકને, તેઓ (પોતાના) ધર્મના વડા તરીકે કબુલ રાખશે, ત્યારે દેશના તે (લોકો) જેવો છુટકારો[4] ઇચ્છે છે તેવોજ તેઓને તે મલે છે, અને ઝરથુશ્ત્રી દીનથી (બિન) માણસોને ગેરકાયદે આડે માર્ગે લઇ જવાથી[5] (તે છુટકારો તેઓને મલતો) નથી.''

(૧૮) અને દીન સમારનાર આદરબાદ, માહરેસ્પંદનો બેટો, ફ્રયાંનની[6] (ઓલાદ)નો એક નબીરો હતો, (અને તેના) કુટુંબ સાથ ઇરાની બેરેહના ઉંચ જોડાણના ખવાસ[7] માટે દીનમાં (આ પ્રમાણે) પણ જાહેર છેઃ— "જ્યારે તુરાનીઓના નબીરાઓ અને ઓલાદવાલાઓથી[8] અપોઇ બુલંદ થશે,[9] જ્યારે ફ્રયાન લોકોથી (તે) ઉંચે થયલી જાહેર થશે[10] [યાને, જ્યારે

---

૧. પૂર ગૂફ્તાર; પૂર એટલે "સંપૂર્ણ," "પૂરેપૂરૂં," "તમામ."

૨. પેહુપૂન્દ પદીરિશ્ન, "તેઓ કબુલાત આપે છે."

૩. અવીસાઇહેદ, અસલ અર્થ, "નાશ પામે છે."

૪. અએશાઝીનિશ્નીહ.

૫. લા આઇનીનગ.

૬. ફ્રયાન નાફ. એ ફ્રયાનો ઇરાની શીમા ઉપર વસતો એક તાયફો હતો જે જાતે તુરાની હતો. તેઓ ઇરાનીઓ સાથ મીત્રાચારી ધરાવતા હોવા જોઇએ અને તેઓએ જરથોસ્તી ધર્મ અખત્યાર કીધો હતો એમ અપો ઝરથુસ્ત્રના લખાણ ઉપરથી દીસે છે. દીનકર્દના આ લખાણ ઉપરથી માલમ પડે છે જે આદરબાદ માહરસપંદાન એ ફ્રયાન ટોલામાંથી ઉતરી આવેલો હોવો જોઇએ. ઇરાનીઓને શક ઉત્તપન થતો હશે કે ફ્રયાન જેવા તુરાની લોકોથી ઉતરી આવેલો એક નબીરો આદર-બાદ માહરેસપંદાન આટલી બધી પરહેજગારી અને દીનની દાઝ કેમ દેખાડી શકે; તેથી દીનકરદનો લખનાર પોતાના ટેકામાં આ ફકરામાં આવેલો ગાથાનો વાકય ટાંકે છે. એ વાકય હા ૪૬-૧૨ નો પહલવી તરજુમો છે (જુવો વેસ્ત, સફો ૨૧૨.) ડૉ૦ વેસ્ત એ શબ્દોને ફ્રયાન નાફ નહી વાંચતાં પુરસીશ વ વાચ વાંચી, "સવાલો અને વચનો" અર્થ કરે છે.

૭. ખીશૂનીહ.

૮. નફ્તગાન; ગાથાનો પહલવી તરજુમો આપતાં ડૉ૦ મીલસ એને નફ્તેશો વાંચે છે. નાફ્રાન અને નફ્તગાન એ અવસ્તા નપ્તએશુ નપ્તુશુચાનો પહલવી તરજુમો છે, એ બન્ને શબ્દો સૈ૦ નામ શબ્દ સાથ સંબંધ રાખે છે જેનો અર્થ "નસલ" થાય છે.

૯. લાલા પેહુમતુનેદ.

૧૦. ગૂફ્ત; અવસ્તા અઓજ્યએશૂનો પહલવી તરજુમો હોય.

તે ત્યાં તેઓથી[1] કબુલ રખાયલી છે], ત્યારે અષોઇની હાડમંદ દુન્યાંને સંપુર્ણ[2] મનશ્નીથી[2] તેઓ આગલ વધારે છે, અને દુજને (તેઓ) તંગીમાં[3] લાવે છે[3]; અને, અશો ઝરથુશ્ત્ર! તેઓ (યાને તે તુરો તથા ફ્ર્યાંન લોકો), પણ (હમ), બહુમન (અમશાસ્પંદ) ઉપર આધાર રાખે છે[4]; (અહુરમઝદના[5]) કલામોમાં તેઓની ખુશાલી (છે). (૧૯) ઝરથુશ્ત્રનો જન્મ હમો જેઓ અમશાસ્પંદો છીએ તેઓથી છે; હમો જેઓ અમશાસ્પંદો છીએ તેઓ તને આ પ્રમાણે બક્ષેશના કરનારા છીએ.''

---

૧. એટલે, ફ્ર્યનિથી.

૨-૨. એ અવસ્તા **આરમઇતિ**નો પહલવી તરજુમો છે, જેનો અર્થ ''નમ્રતા'', ''ભક્તિ'' થાય છે.

૩-૩. અવસ્તા **ક્ષ્વક્ષંઘ્રહા** શબ્દનો એ તરજુમો હોય એમ લાગે છે. હાલના મોજુદ પહલવી તરજુમામાં એ શબ્દનો અર્થ **પવન તૂક્ષાગીહ**, યાને ''કોશેશથી'' આપ્યો છે.

૪. અવ૦ **અઇબિ મોઇસ્ત**.

૫. આ શબ્દ ગાથામાં મલે છે, હવાં જતો રહયો છે. આ આખો વાકય જે ગાથામાંથી ટાંકીઓ છે તે એટલા માટે અગત્યનો છે કે તે દેખાડે છે કે જે શાહદતોને પુરાણા અવસ્તામાંથી દીનકર્દના લખનારે ટાંકી છે તેઓ સીદ્ધ કરે છે કે તે જમાનામાં અવસ્તાની જુદી જુદી આવૃત્તિઓ હતી અને તેઓના પહલવી તરજુમાઓ પણ અનેક હતા. આપણી પાસ જે અવસ્તા અને પહલવી રહી ગયાં છે તે માત્ર તેઓમાંની એક આવૃત્તિ છે. વળી કોઇ વેળા લખનાર પોતાનો તરજુમો પણ આપતો હોવો જોઇએ. આ અવસ્તા વાકય અને તેનો પહલવી તરજુમો આપણી પાસે નીચે પ્રમાણે જલવાઇ રહયાં છેઃ—

અવસ્તા.

હુયત્ ઉસ્ અષા નપ્તએષુ નફ્ષુચા તૂરહુચા ઉગ્રઓન્ ફ્ર્યાનહુયા અઓ-જયએષુ આરમૈતોઇષ્ ગએથાઓ ફ્રાદો ક્ષ્વક્ષંઘ્રહા આત્ ઇશ વોહૂ હેમ્ અઇબી મોઇસ્ત્ મનંઘ્રહા અઓઇબ્યો રફેધ્રાઇ મઝ્દાઓ સસ્તે અહુરો.

પહલવી.

અમત હાલા યશરાઓઇહ મિન નાફાન વા નફ્તગાન ઇ તૂરાન અઓજેદ પવન ફ્ર્યાનાન ઝક ગૂફ્ત [અઇલ તમા પદીરિશ્ન યેહુવૂનેદ], પનવ પૂન્દગ મીનિશ્નીહ ગેહાન ફ્રાજ યેહબૂન્દ પવન તૂક્ષાગીહ; અએદૂન ઓલા-શાન હમ પવન વહૂમન કબૂન્દ [પવન ફ્રારૂનીહ]. ઓલા-શાન ઝક ઇ અઉહુરમઝદ રામીનીદારીહ યેમલેલૂન્દ [ઝક મનદવમ યેમલેલૂન્દ ઝીઅશાન રામીનીદારીહ અઝ્રશ યેહુવૂનેદ].

(૨૦) આદરબાદ[1], ફ્રષ વક્ષનો[2] નબીરો હતો (અને) નેક બખ્ત (હતો); એને માટે પણ કહેવામાં આવ્યું છે કેઃ—"તે લોખંડી જમાનો[3] કે જેની અંદર તે (મહાન) પુરૂષ અવરેથ્રબાઓ[4], સંપત્તિનો સમારનાર, પવીત્રાઇને વધારનાર, સંસારમાં[5] એક થકતો ફરજને ભોગવનાર, માહરેસ્પંદનો પુત્ર આદરબાદ (છે તે) જનમશેઃ—"હું દીનનો સુધારક આ (અએ) કે જે પવિત્ર ફ્રેરોહરવાલો અવરેથ્રબાઓ હતો તેને પણ યાદ કરૂં છું![6]"

(૨૧) અને મીનોચેહેરના[7] નબીરા, અને આદરબાદના નવાગાન, નેક બખ્ત વકઓદગ-દહુ[8]ને (માટે) આમ કહેવામાં આવ્યું છેઃ—"અવરેથ્રબાઓ તે (વકએ

---

૧. આદરબાદ, શાહપૂર બીજાના રાજ્યમાં જાણીતો થયો હતો જેણે ઇ. સ. ૩૦૭—૩૭૯ માં રાજ કીધું.

૨. એ નામ **ફ્રવરદીન યશ્ત**, ફકરા ૧૦૯ માં આવે છેઃ **ફ્રષવક્ષહે અષઓનો ફ્રવષીમ યઝમઇદે.** એ આદરબાદનો ન્યાગાન હોય એમ લાગે છે. શબ્દોને છેડે આવતો પહલવી તુખ્મ અત્ય કોઇક વાર અવ૦ તેઓખ્મના બીજા રૂપ તરીકે વપરાય છે. એમ લેતા એ શબ્દોનો અર્થ "ફ્રષવક્ષનાં કુટુંબનો" થાય.

૩. સરખાવો ફારસી ફૂલાદ, "પોલાદ". પહલવી લખનારાઓ પ્રમાણે દુન્યાં ત્રણ તબક્કામાંથી પસાર થઇ ગઇ છે. (૧) સોનેરી, (૨) રૂપાનો અને (૩) ત્રાંબાનો; હાલ આપણે ચોથા યાને લોખંડી જમાનામાં છીએ જે છેલ્લો તબક્કો છે.

૪. આ નામ અવસ્તા હરફે લખેલું મળે છે. આ અને ઉપલા ફકરાઓ ઉપરથી દીસે છે જે આ અવરેથ્રબાઓ તેજ પુરૂષ છે જે આદરબાદ માહરસ્પંદના બેટા ઝરથુસ્ત્ર તરીકે જણાયલો છે. "અંદર્ઝે આદરબાદ" નામની પંદનામાની કેતાબ આદરબાદે પોતાના આ બેટા ઝરથુસ્ત્રને કેળવણી આપવા માટે લખી હતી. સાસાની પાદશાહ શાહપુર બીજો, જે ઇસ્વી સન ૩૦૯—૩૭૯ માં રાજ કરી ગયો, તેનો દસ્તુરાન દસ્તુર તથા વડો વજીર આદરબાદ હતો. અવસ્તામાં, ફ્રવર્દીન યશ્ત ફા ૧૦૬ માં, રાસ્તરે વંઘહંતના બેટા અવરેથ્રબાઓને યાદ કરવામાં આવે છે. ડૉ. વેસ્તે એ અવરેથ્રબાઓને આદરબાદ માહરેસ્પંદના બેટા ઝરથુસ્ત્ર જેનું નામ પણ અવરેથ્રબાઓ હતું તેની સાથે ભેલી નાખે છે. આ અનુમાન કબુલ નહી રાખવાને માટે મુખ્ય બે કારણો છે. (૧) **ફ્રવર્દીન યશ્તમાં** આપેલાં નામોની ટીપ, જ્યાં સુધી એ નામો આપણે ઓલખી શકીએ છીએ ત્યાં સુધી, તે શખસોના જમાનાને અનુક્રમે આપી હોય એમ લાગે છે. એ સબબને લીધે રાસ્તરે વંઘહંતનો બેટો અવરેથ્રબાઓ પેગામબર પછીના નઝદીકના વખતમાં કોઇ મોટો પુરૂષ થઇ ગયલો હોવો જોઇએ. (૨) **ફ્રવર્દીન યશ્તમાં** આવતાં નામોમાં કોઇપણ સાસાનીયન જમાનાને લગતું હોય એમ દીસતું નથી. જો આદરબાદના બેટા ઝરથુસ્ત્રને એ યશ્તમાં યાદ કરીઓ હતે તો અરદશીર બાબગાન અને તનૂ-સર જેવા ધર્મના સમારનારાઓને જરૂરજ યાદ કીધા હતે.

૫. **હુનજમનીગ.**

૬. એ **ફ્રવરદીન યશ્તમાંથી** ટાંકેલું છે.

૭. શુનદહિશ્ન, બાબ ૩૩ માં, આદરબાદ, તેમજ બીજા દસ્તુરોની, વંશાવલી આ માનુશ્ચીહરથી ઉતરી આવેલી જણાવેલી છે. એ માનુશ્ચીહરને કોઇક વેલા કયાનીયાન શાહ માનુશ્ચીહર સાથ ભેલી નાખવામાં આવે છે પણ એ બે શખસો જુદાજ છે.

૮. આ નામ કેમ વાંચવું તે સમજ પડતું નથી. કદાચ એ **વકઓહુગ-દા** હોય, અવ૦ **વઓઘ્નો-દા**. એ નામ બીજે કેઠે મલતું નથી અને એ શખસ કોણ હતો તે કહેવું મુશ્કેલ છે. **જમીઆદ યશ્ત**, ફકરા ૪ થામાં **વઓઘ્દક**એ નામ એક પહાડને માટે આવે છે.

દ્રજ,—દહ)થી (અવતરશે) હતો"; અને એ (વકઓદુજ—દહ)થી દીનના શત્રુઓ અને મોટા નાસતિકો, જેઓને મઝદગીબી[1] કહેલા છે, (તેઓ) પણ (અવતરશે). (૨૨) તેઓને માટે પણ એમ કહેવામાં આવ્યું છે જે:—"અએ ઝરથુશ્ત્ર! મારી આ દીન ઉપર સાવચેત[2] નેગાહ રાખજે [(યાને), તેની ઉપર અતી (ઝુબ્દ) લક્ષ આપજે] તે વખતે કે જ્યારે ઘણા (લોકો), અધર્મીઓની શીખવણી ઉપરથી, આદમનના અઘોઇ અને પેશાને ગુનાહથી નીરાલો (મોઢેથી) બોલીને જાહેર કરશે (ખરા), પણ[3] (ખરેખર તો) તેઓ (એ ચીજોથી) અજ્ઞાન છે અને તેઓને ઝાઝી પાલતા નથી." (૨૩) માઝદયસ્નની દીનમાં આ (જાહેર છે) કે:—"દીનને પુખ્ત રીતે પાલજે અને તેઓ, યા (વ) તેઓમાંનો કોઇબી, જેઓ[4] તમામ હાદમંદ દુન્યાને ખરાબ કરનારા છે[4], અને અષોઇ જે હસ્તી ધરાવનાર પ્રાણીઓના સર્વથી બેહસ્તને માટે છે તેના નેમેલા કાયદાઓ[5] પાલતા નથી[6], તેઓને માટે મુકતી ઇચ્છજે; અને માઝદયસ્નોની દીન એવી છે; (પણ) તેઓ પોતાની જાતને છુટાપણું આપે છે, તેઓ પોતાને માટે કામોને જાહેર કરે છે, અને પોતાનાઓને (તેનો) હીસસો

---

૧. મઝદક નામના નાસ્તીકના ચેલાઓ; માની કે જેને ઇ. સ. ૨૭૬—૭૭ માં મારી નાખવામાં આવ્યો હતો તેનો એ શીષ્ય થાય એમ માનવામાં આવે છે. મઝદકને ઇ. સ. ૫૨૮ માં મારી નાખવામાં આવ્યો હતો. આ ફકરા ઉપરથી દીસે છે જે માની તથા મઝદક ઉપરાંત તેઓની બે સદી અગાઉ એક બીજો મોટો નાસ્તીક ઈરાનમાં થઇ ગયો જે આદરબાદ માહરસ્પંદના વખતમાં જણાયો હતો. એ માનીનો કોઇ શાગેરદ હોય.

"મઝદક કહેતો હતો કે, ખુદાની મેહરબાનીથી સઘલા માણસો સરખી પંકતીએ જન્મ લીએ છે, કોઇ પણ પોતા સાથે માલમતા, બીજાઓ કરતાં જાસતી ધરાવવાનો ખુદરતી હક લાવતું નથી. માલમતાની માલેકી તથા લગન એ ખુદાની મરજી ઉપરાંત માણસોએ હસતીમાં આણેલી અવસ્થાઓ છે. ખુદાની મરજી તમામ ભલી વસતુઓને બધાં માણસોમાં સરખી રીતે વહેંચવાની છે તથા અમુક માણસને અમુક બાયડી આપવાની વીરૂધ છે. જે કોમોમાં માલમતાની માલેકી તથા લગનનો રેવાજ છે તેમાં માણસો પોતાના જાત ભાઇઓ પાસ ખોટી રીતે રહેલી તમામ વસતુઓમાં ભાગ લઇ પોતાના ખુદરતી હકો મેળવી શકે. વ્યભિચાર, અનીતી, ચોરી, એ કાંઇ ગુનાહો નથી, પણ એ સંસારમાં ખુદરતના કાયદાઓ ફરીને સ્થાપવાના પગલાંઓ છે. તે દુધ, પનીર તથા ઇંડાં સીવાયના બીજી જાતના માંશના ખોરાકથી પરહેજ રેહવા તથ. પોશાકની સાદાઇનું શીક્ષણ આપતો." (જુવો રોલીનસન, સફો ૩૪૩).

૨. હૂમીનિરન, અસલ અર્થ "ખરાં દીલથી."

૩. વ.

૪—૪. બોયેબોલ તરજુમો, નાસ્તીકો "જેઓ હાઉમંદ દુનીઆમાં સામે થનારા થય છે તેઓ."

૫. આદન-આઓમંદ, બોલેબોલ અર્થ "નીયમસરના."

૬. અગિરિફ્તાર, "પકડાયા વગરના."

બક્ષે છે. (૨૪) ખાધ ખોરાકીના (સવાલ) વીશે તેઓ સંભાલ રાખે છે, જેથી તેઓ એમ કહે છે કે ખોરાક (માણસની) ભુખના પ્રમાણમાંજ લોકોને આપવો; પ્રજા ઉતપતિ માટે કહેવામાં આવ્યું છે કે વંશનું ઉતરવું તેઓ માતા તરફથી જાહેર કરે છે; અને વરૂના જેવા[1] હવસ વીશે તેઓ જાહેર કરે છે કે, જેબી કાંઇ વરૂઓ મીસાલ તેઓ કરે (તે) પોતાની ઇચ્છાઓને રસતો આપવા સારૂ તેઓએ કરવું જોઇએ; તેઓનું બચ્ચું વરૂનાં બચ્ચાં પેઠે, માતા પ્રમાણે છે. (૨૫) કુટુંબનો સીલસીલો તેઓ માતાથી ગણે છે; ઢોરોની પેઠે તેઓ એક બાઇડીને ખરીદે; જે બચ્ચાં (તેઓને પેટે) પુત્ર–ભાઇઓ[2] તરીકે (અવતરે છે) તેઓને તેઓ જવાન અબળાઓ[3] પાસે લઇ જાય છે, (અને કહે છે જે):—'તમને આ (બચ્ચાંઓ) માતા તરીકે (**ઓાહ અમીહ**)[4] હમોએ અર્પણ કરીઆં છીએ, તમારે માતા સીવાય બીજી કોઇ પણ રીતે એઓ સાથ સંબંધ રાખવો એ બનવાજોગ નથી!' વર(નીરંગ)ની ક્રીયા જ્યારે કોઇ તેને જાહેર રીતે શરણ થાય છે [જેમાં તે પોતાને (ગુનાહથી) છોડવે છે] ત્યારે પણ તેઓ તેમાં ઇતબાર રાખતા નથી; તેઓ પોતાના બચ્ચાંના બાબમાં ખોટા સોગંદ ખાય છે[5], જેથી મીથ્રોદ્રુજી[6] (યાને કોલ તોડવાનો ગુનાહ) તેઓથી ઘણો (**મહમ**) પેદા થાય છે, અને વળી તેઓ પોતાના બાબમાં પણ (ખોટા સોગંદ ખાય છે)."

---

૧. અસલ એબારતમાં મૂગીંહ મુનેન્દ, "તેઓ દુષ્ટપણે વરૂની પેઠે વરતે છે."

૨. આવી જાતના માતા તથા બેટી સાથના જોડાણથી જે બાલક અવતરે તેને માટે આ "બેટા-ભાઇ" શબ્દ ખુદરતી રીતે વાપરી શકાય.

૩. **બર**, ફા૦ **બર**, "એક જવાન અબલા", ઘણું ખરૂં અવસ્તા **બરેથ્રિ** ઉપરથી નીકળેલો એ શબ્દ છે. બરનો અર્થ "સોડ" અથવા "ગોદ" પણ થાય છે જે અવસ્તા વરને મલતો છે. કોઇ પારકા દેશની રીસમરી, જેમાંથી લગનની બોતેબરી નીકળી ગઇ હોય, તેવી રીસમરીનો પ્રસાર આ જમાનામાં ઇરાનમાં થયો હોય એમ દીસે છે.

૪. પહલવી **અમ**, "માતા".

૫. પોલિપોલ તરજુમો, "પોતાના છોકરાઓ બાબે તેઓ બીજાઓને ઠગે છે". આ ફકરા માટે વેસ્ત કહે છે:—અવસ્તાના પહલવી તરજુમામાંનો આ ઇસારો ચોથી અને પાંચમી સદી, જ્યારે નાસતીક વીચારો લોકોમાં જાયજ હતા અને ખરો જરથોસ્તી ધર્મ પડી ભાગો હતો, તે વેળાના ઇરાની લોકોની હાલતને ઘણો લાગુ પડતો છે. એ બદી હમેશા ગુલામગીરીને લાગુ પડે છે.

૬. મીથ્રોદ્રુજીનો ગુનાહ એટલે કોલ તોડવાનો ગુનાહ તેમાં ખોટા સોગંદ ખાવાનો ગુનાહ પણ સમાઇ જાય છે.

(૨૬) કોબાદના બેટા અમર્ગ રવાનવાલા ખુસરોએ[1] દીન સુધારી (આરાસ્તારીહ) તેને માટે તે[2] અત્રે જણાવે છે જે:—"જ્યારે તેઓ (દુન્યાના લોકો અપોઇમાં) પછાત પડે છે, ત્યારે એક (મહાણુ) પુરૂષ જ-મશે જે અષો, અમર્ગ રવાનવાલો (થશે), જે એક જેબદાર જબાનવાલો[3] (અને) વીદાન પુરૂષ (નીકળશે), કે જેના વચનો સાંભળવાને લોકો એકઠા (થશે), યાને કે, જેબી કાંઇ તે બોલશે તે સત્તાથી બોલશે, (અને) જ્યારે તે ઇનસાફ આપે છે ત્યારે તે એવી રીતે આપે છે કે ગુનેહગારોને(જ) તે શીક્ષા કરે. (૨૭) ખચીત[4] તે દબાણુ[5] કરે છે; તે અંજુમનમાંથી તે ચોદ્ધાને નીહાલનારાઓ, જ્યારે એતેફાકે (તેઓની) સનમુખ તે પોતાને મેલે છે, ત્યારે તેઓ તુરતજ ખુશી થઇ જાયછે[6]; જે પ્રમાણે હાલ જેઓએ દીનને લગતું ડાહપણુ ફેલાવી નાખયું છે તેઓ સંકટના છોડવનારા સ્પીતમોના (ઝરથુશ્ત્ર)ને

---

૧. ખુસરો ૧ લો જેને ઇરાન ઉપર ઇ૦ સ૦ ૫૩૧ થી ૫૭૮ સુધી રાજ કીધું. એના બાપ કોબાદના રાજ્યમાં મઝદક નામનો ચોટો દીન દુશમન ઉભો થયો જેનું ચલન દરબારમાં બહુ હતું. પરંતુ મઝદકના જુઠા વીચારો જેમાં તે પૈસો તથા મીલકત, બોરકી તેમજ કુટુંબ કબીલો સરખે ભાગે દરેકને વહેંચી આપવા શીખવતો હતો તે ઇરાન જેવા ધારમીક દેશને માફક આવ્યા નહીં. પરીણામે દરબારના ઉમરાવો તથા મોટા દાનેશમંદ મોબેદો મઝદકની સામે થયા અને તેને મારી નખાવ્યો. ખુસરો તે વેળા વારીસ શાહજાદો હતો અને મઝદકની ફીલસુફી તોડવાને તેને મોટો ભાગ લીધો. મઝદકે જે સવાલ ઉભા કીધા હતા તેનો નીરણય આણુવાને તેને દાનેશમંદોની અનજુમન બોલાવી. મઝદક અને તેના અધર્મી ફીલસુફોને એ અનજુમને તકરાર કરી છેડો લાવ્યો (ઇ૦ સ૦ ૫૨૮–૯). આજ વખતે અવસ્તાના ૨૧ નુસકોના પહલવી તરજુમા અને શરેહની છેલ્લી આવૃત્તિ થઇ હોય એમ માનવામાં આવે છે.

૨. દીન.

૩. હુઝવાન-બીનીદાર; સરખાવો અસલી ફા૦ બીનીદન "સનગારવું" અવ૰ બન, "પ્રકાશવું." ડો૦ વેસ્ત એનો તરજુમો "સખુનને કબુલ રાખનાર" કરે છે.

૪. વાંચો: બારેસ્તાન, સરખાવો અવ૰ બાધધિરેત, "ઘણુંજ ખચીત;" અને ફારસી બારેસ્તાન, "અસલના વખતમાં."

૫. પ-ફ્રુષારેદ, પવન ફ્રુષારેદની વટી, સરખાવો ફારસી ફ્રુષાર્દન, "દાબવું," "દબાણુ કરવો." ડો૦ વેસ્તનો તરજુમો:—"(દીનને) ગુંચવાડામાં નાખનારાઓ હમેશાં ગુંચવાડો કરે છે (પેચ શારીદન) તેની તે વીરલાને ધાસ્તી છે." આ ફકરો ગુંચવાડા-ભરીઓ છે.

૬. બોહેબોલ તરજુમો, તુરતજ તેઓ પોતાની બેઠક લીએ છે.

લીધે સંકટના છોડવનાર (સ્રીજ–દાગ) છે, તે પ્રમાણે તે માણસો જેઓ અશોને મારનાર હતા તેઓથી સખી (દાતાર), (તથા) દુખના ભંગ કરનાર તેનેથી થાય છે.”

(૨૮) નવશીરવાનને[1] માટે પણ, આશમોગોના સરદાર ઉપર જીત મેલવવાને લીધે, તે (દીન) આ પ્રમાણે જાહેર કરે છે:—“અએ સ્પીતમના (ખાનદાનના) ઝરથુશ્ત્ર ! સાબતી રીતે લેતાં હું તને કહું છું કે તેઓના જમાનામાં તે (શખસ) જે એક જાણીતો મીત્ર છે તે એક નાસ્તીક (થશે) અને તે અષોનો[2] તેમજ દવંદોનો સર્વથી મોટો ઠગ[2] (નીવડશે); નવશીરવાન લશકરોનો સરદાર[3] (અને) પ્રાણીઓ, તે પ્રાણીઓ જેઓ અષો છે, તેઓને ઉંચ પંક્તી ઉપર મુકનાર (અફ્રાજ) થશે, જેથી તેઓ[4] પોતાના રવાનને અમર્ગ[5] બનાવવાને કાજે પોતાના ખરે કામે જશે; કારણ કે સઘલાં સાચાં કાર્યોનો મદાર,[6] અને રાસ્ત જવાબો ઓચરનાર નવશીરવાન (પાદશાહ) છે.”

૨૯. અને ઇરાન સરજમીનની પાદશાહીના અને દીનના તારાજ કરનારાઓના આવવાની ઇશાની માટે એક નામીચો મોજેજો થયો હતો, (જે લીધે) તે આ પણ કહે છે:—“ત્યારે, અએ ઝરથુશ્ત્ર! જ્યારે દેશને ખરાબ કરનારના (આવવાની) પહેલી નીસાની જાહેર થાય છે, ત્યારે દેશમાં જુલમગારો વધુ કીનાથી મારનારા અને અક્ષમાવાન[7] થાય છે; અને તે સબબને

---

૧. કેસરા નવશીરવાન યાને નવશીરવાન આદેલને માટે અતરે ઇસારો લાગે છે. એ પાદશાહેબી દીનની ઉન્નતિ માટે ઘણું કરીઉં હતું.

૨–૨. ચશારૂબ–ગન.

૩. હુઅેનાકારઃ અવ૦ હુઅેના, સં૦ સેના, “લશકર.” એ શબ્દ બએનાકાર, “સીનગારનાર”, “સુધારક”, “પ્રકાશ લાવનાર” બી વંચી શકાય. અવ૦ બન “પ્રકાશવું.” ડૉ૦ વેસ્ત એને અપ્રુખ્તાર, “કાબુ રાખનાર” વાંચે છે.

૪. યાને, દુનીઆના લોકો.

૫. અનઓષગ–રૂબાંન (અમર્ગ રવાનવાલો); એ નવશીરવાન નામનું પહલવી રૂપ છે; એ શબ્દ બે અર્થ દેખાડે છે.

૬. પતવસ્તાર, “સાથે જોડનાર”, “સંબંધમાં લાવનાર.”

૭. આપણા વીચાર પ્રમાણે શુનાહની મારી બખશવી એ એક ખરો પાદશાહી ગુણ છે.

લીધે જેઓ દેશને ખરાબ કરનારા (છે) તેઓ ઘરને, ગામડાંને, શેહરને તથા દેશને અને હરકોઇ જગયા જેમાં દેશના ખરાબ કરનારને કાંઇ પણ શીક્ષણ મલે, તેને ઇજા પોંહચાડે છે; અને તેથી તે શખસ જે દીર્ઘ દ્રષ્ટિવાળો[1] અને હોશયાર (છે), તે તેની દેશની ઉપર તપાસ રાખે છે, જેથી કરીને તેના બુદ્ધિબળથી દેશને જ્ઞાન મલે.

(૩૦) ત્યાર પછી જ્યારે દેશના ખરાબ કરનારના (આવવાની) બીજી નીસાની જાહેર થાય છે............[2].

(૩૧) ત્યાર પછી જ્યારે દેશના ખરાબ કરનારના (આવવાની) ત્રીજી નીસાની જાહેર થાય છે, ત્યારે આથોરનાન વર્ગ વગર સમજે[3] તાહેલું કરે છે [યાને કે, તેઓ કાંઇ પણ ચીજ અકલથી બોલતા નથી]; તે સબબ-સર[3] તેઓ (લોકો) તે (આથોરનાનોને) કબુલ રાખતા નથી, અને, તે પણ, જ્યારે તેઓ સાચું બોલતા નથી ત્યારે; (પણ) દેશના ખરાબી કરનારાઓ તેઓ ઉપર એતેકાદ રાખે છે; અને એ કારણસર જેઓ દેશને ખરાબ કરનારા (છે) તેઓ ઘરને, ગામડાંને, શેહરને તથા દેશને, અને હરકોઇ જગયા જ્યાંથી તે દેશના ખરાબ કરનારાને, કાંઇ પણ શીક્ષણ મલે, તેને ઇજા પોંહચાડે છે; અને તેથી તે શખસ જે દીર્ઘ દ્રષ્ટિવાલો અને હોશીઆર (છે), તે તેની ઉપર તપાસ રાખે છે, જેથી કરીને તેના બુદ્ધીબળથી દેશને જ્ઞાન મલે.

(૩૨) ત્યાર પછી જ્યારે દેશની ખરાબી કરનારનાં આવવાની ચોથી નીસાની જાહેર થાય છે, ત્યારે ઇંજેલા આતશો[4] અનદીથ થઇ જાય છે[5] અને પરહેજગાર પુરૂષો પણ (તેમજ) થાય છે, જેથી તેઓ તે આતશો ઉપર, ચોકી રાખતા નથી; તેઓ રદ[6] આગલ પવીત્ર આબ[7] લઇ જતા નથી; તેઓ (કે જેઓ) દેશની ખરાબી કરનારા (છે), તેઓ (જોર) પકડવા

---

૧. વીનાગ, "જોવું"; અવ૦ વિન, ફારસી બીનીદન, "જોવું."

૨. અસલ નકલમાંથી એ ફકરો જતો રહયો છે. એ ફકરામાં નાશ કરનારના આવનારની બીજી નીસાનીનો અહેવાલ આપેલો હશે. દો. વેસ્ત ધારે છે જે એ નીશાની રથએસ્તાર યાને લડવઇયાઓની ખરાબીની હોવી જોઇએ.

૨. અ-વિચીદાર, "અચીવેકી."

૩. હુના શત્ગે આ, બોલેબોલ અર્થ "આ કારણથી કે ...."

૪. અવબરીશનીહ; અસલ ફારસી, અવબાર, "ભસમ કરી નાખતો આતશ."

૫. અવસ્તા ધાતુ બઝ, "ઉડવું."

૬. યાને, દીનનો ધર્મગુરૂ, પૃથ્વિ ઉપર ખોદાનો પ્રતિનીધી.

૭. ઝઓહર; અવ૦ ઝઓથ્ર, "પાણી, દુધ વીગેરે જે યજદોની ક્રીયામાં મુકી તેઓને અર્પણ કરવામાં આવે છે."

થકી[1] રહોને આશીર્વાદ આપતા નથી; અને તે સબબસર વલી તેઓ કે જેઓ દેશના અરાબી કરનારા (છે) તેઓ ઘરને, ગામડાંને, શહેરને તથા દેશને, અને હરકોઇ જગ્યા જેમાંથી તે દેશના ખરાબ કરનારને કાંઇપણ શીક્ષણ મલે તેને, ઇજા પહોંચાડે છે; અને તે શખસ જે દીર્ઘ દ્રષ્ટિવાલો અને હોશીઆર (છે) તે તેની ઉપર તપાસ રાખે છે, કે જેથી કરીને (તેના) બુધ્ધીબળની મદદ વડે દેશને જ્ઞાન મલે.

(૩૩) ઇરાની રાજ્યની પડતીને[2] માટે પણ તે આ પ્રમાણે કહે છે કેઃ—"અએ ઝરથુશ્ત્ર! તે બદીનો કરનાર[3] પોતે તે દેશના લોકોને શુમરાહીની[4] હાલતમાં મેલશે, જેથી કરીને તે મજબુત પાદશાહતની હસ્તીથી (હઇતિ) જેઓ જીવે છે તેને તે તદન ટુકડા કરી નાખશે; અને ત્યારે[5] તે પરેજગાર પુરૂષોનો સંપુર્ણ મારનારો છે, ત્યારે[5] તેઓનો તે પોતાની મરજી પ્રમાણે પાયમાલ કરનાર છે. (૩૪) અએ ઝરથુશ્ત્ર! તે બદીનો કરનાર વલી ત્યાર પછી લાંબો વખત જીવશે નહીં[6]; તે ઉપરાંત, તેના વંશવેલાનો પણ અંત આવે છે[7] [એટલે, તેઓ પાયમાલ થાય છે]; વલી, અંધારી દુનીઆ જે ભયાનક[8] દોજખ છે, તેમાં તે રવાન પડે છે; અને ખુદ તેઓના[9] (બદ) કર્મોને લીધે, (અને) સ્રુશુલગુ[10] પોતાનેજ લીધે, જયારે તેઓ તે આથ્રવન[11] જે મીનોઇ સરદાર (છે), જે ભપકાદાર વકતા[12] (છે), જે સાચા સખુન બોલ્નરનાર (છે), જે અશો (છે), તેને કબુલ રાખતા નથી, ત્યારે તેઓના શરીરને નહી વર્ણવી શકાય તેવું[13] દુઃખ ખમવું પડે છે.

---

૧. બરા વર્બીહુન, "જોર પકડવાને માટે;" "બાબ જોરની કીયા કરવાને માટે."

૨. હુનચપિરન. ૩. મર.

૪. બોલ વર્દગ; અવ૦, વરેત "ઉલટું કરવું." ૫-૫. "અદીન...અદીન."

૬. લા દેર આખર દેર-ઝીવેદ, "ત્યાર પછી લાંબો વખત, તે લાંબો વખત જીવતો નથી."

૭. નસીન્દ, અવ૦ નસ, "ડાકણુ."

૮. આદ્રંગ; જુવો બાબ ૫ મો, ફકરો [illegible] મો, નોત ૭ મી.

૯. ઓટઘે, જેઓ બુરાઓ છે તેઓના. ૧૦. હુરવિસપીન.

૧૧. આસ્રવન; અવ૦ આથ્રવન. વેસ્ત એને અસ્રૂન, "બંદીખાનું" વાંચે છે. પહલવી અસ્રૂનતન, "બાંધવું." ૧૨. પૂર-ગૂફતાર.

૧૩. અફદ, અસલ અર્થ "આગળ નહી અપાયલું યા જાહેર થયલું". વેસ્ત એનો અર્થ "કદગો દેખાવનો" કરે છે. અસલ નકલમાં અશ્ત જેવો આકાર છે; એની પછી અપાદીહ શબ્દ આવે છે તે લખવામાં લખનારે ઠાપ ખાધી હોય અને પછી તે શબ્દ પાસે ખરો લખીઓ હોય અને એ ખોટો આકાર છેકી નાખતાં ભુલી ગયો હોય એમ બનવા જોગ છે. એ શબ્દ વગર પણ અર્થ બેસે છે.

(૩૫) તે બદીનો કરનાર, અય ઝરથુશ્ત્ર! આ તમામ હાદમંદ દુનીઆની દુન્યવી અને મીનોઇ સરદારી, જેને માટે હું આટલો સરસ રીતે લાયક છું[1], તેની તરફેણમા[2] તે[3] હીમતથી (કુરાજ) સામને થાય છે; (વળી) દુષ્ટ (અને) ખોટા ઉભા કીધેલા ધર્મોને પસંદ[4] કરવા યા કબુલ રાખવાની સામે તે થાય છે; તથા (સબળા) દાદખાહો[5] જેઓ દોષીત હોય યા નીરદોષ હોય[6], જેઓ ગામડાંઓમાં[7] (પોતાના) અસલ સગાંવહાલાંઓને દુર વસવા દઇને તેઓને ઘણાં ગરજાઉ[8] અને કંગાળ બનાવે છે, તેઓના છુટકારાની[9] સામને (તે છે.)

(૩૬) અને જે દેશ ઉપર વળી અહરેમન ભટકે છે, તે દેશના લોકોને તે દરદ અને બીજી મુસીબતોથી નાશ કરે છે; અને વળી (બરા) તે દેશ નઝદીક કંગાળ ઝગડા, વળી, ગુનાહભરી બુત પરસ્તી, (અને) વળી, દુષ્ટ નાલેશી ઉત્પંન થાય છે. (૩૭) અને જ્યાં સુધી[10] તે (દેશના લોકો) તે કે જે (તેઓનો) મીનોઇ સરદાર, વક્તા, સાચો ઉપદેશક તથા અશો છે, તેને પોતાના આથોરનાન તરીકે (ઓલ) કબુલ રાખે[11] નહી, ત્યાં સુધી તે દેશમાંથી તે કંગાળ ઝગડા, અથવા ગુનાહભરી બુત પરસ્તી અથવા દુષ્ટ નાલેસી નાબુદ[12] થતાં નથી; અને જ્યારે તેને (એમ) કબુલ રાખે છે, ત્યારે તે દેશો જ્યારે તેઓ માગે ત્યારે છુટકારો મેળવે છે, અને, અય ઝરથુસ્ત્ર! બીજી તેઓ તરફની કોઇ ગેર[13] રીતે (તેઓને એ છુટકારો મળતો) નથી."

(૩૮) અને (ઉપર) કહેલું છે તે એક વર્ણન છે[14] કે જેમાં ઘણી ચીજો (છે) જે ખેદકારક[15] (છે), (અને) જે વીશતાસ્પના (જમાના) પછીથી તે ઇરાની રાજ્યની

---

૧. અઘલ લિ શપીર શાયીમ. જુવો ફારસી શાયીદન, "બંધબેસતું થવું," "લાયક થવું."

૨. પવન, અસલ અર્થ, "માટે." ૩. એટલે કે, ઉપર કહેલો મીનોઇ સરદાર.

૪. દએના-તાશિશનીહ વિચીર કર્દન વદ, બોલેઓલ તરજુમો, "જે દીન દુષ્ટ છે તેની બનાવતની પસંદગી." હયાં તાશીશનીગની વટી તાશીશનીહ મુલથી આવ્યો છે; અવ૦ તશ્, "આકાર આપવો," "બનાવવું."

૫. પતકારદારાન, "દાદખાહ." ૬. દ્રવ-દાનીચ ચશરૂબાનીચ.

૭. દુર-હુસ્તીશન વિસ, પોતાનાં કુટુંબથી દુર રહેતા તાલેવંત લોકોને આ શબ્દ લાગુ પાડીઓ છે. જેઓ પોતાના સગાવાહલાંથી દુર રહી, તેઓ સાથ સંબંધ રાખતા નથી, અથવા તેઓને મદદ કરતા નથી.

૮. દુ-નીયાઝાનિચ વબીદુનાન્દ. ૯. બરા-દહિશનીહ.

૧૦. વીશ મિન ઝક વદ અમત. ૧૧. પેહ્‌ચ્યુન્દ પદીરિશ્ન.

૧૨. અવિસાઇહેદ, અસલ અર્થ, "નાશ પામે છે."

૧૩. આઇનીનગી મિન ઝક. ૧૪. નિસંગ-ઇ.

૧૫. નિકીહેત; ફારસી નફી, "શ્રાપ".

ઇરાન સરજમીન ઉપર પડતી તુલીકના અરસામાં, અવસ્તા પ્રમાણે (બનતી) આવી છે;[1] દેખઇતું છે કે જે કંઇ તેમાં લખવામાં આવ્યું છે તે દુનીઆના લોકોની જાણમાં આવ્યું છે. (૩૬) અને ઉપર (કહ્યું) તેની આ પણ ઉંચ ગવાહી[2] છેઃ—"અને વીશતાસ્પના (જમાના) પછીથી તે ઇરાની રાજ્યના છેડા લગી જે બનાવો બનીઆ, કે જે અવસ્તામાં જાહેર કીધા છે, તે જો ન બનીઆ હોત, તો અવસ્તા ઉપરનો એતેકાદ, જે પણ વળી હાલના વખત સુધી આવો એક ખજાનો (ચશ્મુન) હતો, અને (હવે પછી)બી ખચીત (એમજ) રેહશે. (અને) જેમાંથી વીશતાસ્પના (વખતથી) આગળ ચાલતાં પાદશાહો અને દસ્તુરોમાં પાયમાલી અને નાશ વીશે તેને બદલે ઠેકાણે જાહેરાત છે. તેનો (હાલ) સુધી આપણુ સાથ સીલાસીલો રહયો હતે નહી."[3]

બાબ ૭ મો.

ઇરાની સલતનતની ઇરાન દેશમાં પડતી પછીથી તે ઝરથુસ્ત્ર સુધીના હજારાના અંત, અને ઝરથુસ્ત્રના[4] નબીરા હોશેદરના[5] પેદા થવા લગી જે મોજેજાઓ ખુલ્લી રીતે (પએદાગ) જાહેર થયા હતા, તેઓની અજાયબીનું (બયાન આ બાબમાં આપીયું છે).

---

૧. પવન પેહલ્વીનેક પેહમતુનિશ્ન.

૨. ગઓકાસ, ગઓ-આકાસની વટી; અવ૦ ગુપ અને કસ; ફાસીં ગવાહી

૩. એ વાક્યની મતલબ આ કે ઝરથુસ્ત્રના મરણ પછીથી તે લખનારના જમાના સુધી એક પછી એક થઈ ગયલા મહાન પુરૂષોને લગતી અગમચેતીઓ ખરી પડી છે, અને તેથી ખાતરી થાય છે કે હવે પછીના બનાવો બાબે ઝરથુસ્ત્રે જે ભવીશ્ય કરમાવ્યું છે તે પણ ખરૂં પડવું જોઇએ.

૪. ઝરતુહશતાન (જેમ સ્પીતમનો સ્પીતમાન થયો છે), એટલે ઝરથુસ્ત્રના ખાનદાનનો, તેમ આ શબ્દ બનીઓ છે, માતા તરફથી તો હોશેદર ઝરથુસ્ત્રથી ઉતરી આવેલો કહેવાય એ નીચલાં લખાણ ઉપરથી સીદ્ધ થાય છે.

૫. પેગમ્બર સાહેબને તેઓની જીંદગી દરમયાન ૩ બેટાઓ હતા અને તેઓ પાછલ તેઓ બીજ મેલી ગયા છે તેમાંથી [illegible] બેટાઓ હવે પછી અવતરશે. એ છેલ્લા ત્રણમાંનો પેહલો હોશેદર છે.

(૧) એક તો જ્ઞાન માટેના એતેકાદનો[1] ચમતકાર હતો જે અવસ્તામાં અરબોથી (ઇરાનને) તાબે કરવાની અગાઉના (હજારાની) નવમી અને દસમી સદીથી જે બનાવ બન્યા હતા તે વીશે જાહેર (છે.) (૨) તે હાલનો દેખાવ (છે) જે (ઇરાનની ચાલુ) હાલતનો દેખાડનાર છે; જેવો કે, ઇરાન દેશમાંથી ઇરાની સલતનતની નાબુદી, અને છુટા વાલવાલી (પ્રજા)[2] ના તથા ઉંચ હુનરવાલા ક્રીસ્તીઓના[3] રાજ્યથી ઇરાનીઓના સઘલા કાયદા[4], કાનુનો અને રીતીઓનું નાશ પામવું. (૩) અને વલી (જેવી કે) (તે) સાથ કાયદાઓની ભેલસેલ[5], અને તે માન્યતાવાલા ધર્મો[6] જેઓ બળવાન[7] છે તેઓનો એકમેક સાથનો સમાગમ[5]; અને તેઓની સાથ દુરાચરણીઓ[8] તથા હલકા[9] તથા સીહા[10] અને તે વખતના જખમી થયલા[11] આદમીઓનું આવવું, અને તે વખતમાં સારાં કુટુંબનાં[12] તથા પ્રખ્યાત[13] લોકોનું નાશ પામવું અને પાયમાલ થવું.

(૪) ડહાપણની અસલત, જે દીનની સાચાઈ તથા શરમાલપણું, અને નીમકહલાલી તથા શાંતપણું, અને સખાવત એ વગરેગેના બીજા સદગુણો દેખાડે

---

૧. વાબીગાનીહ, "આસથા," "વીશ્વાસ."

૨. વિજાર્દ વર્સ; આ બાબના ૪૭ માં ફકરામાં એઓને તુર્ક યા અરબ દેવો કહયા છે. તેઓ પૂર્વ દીશા તરફથી ઇરાનમાં આવ્યા હતા. બહમન યશ્ત, બાબ ૨ જો, ફકરા ૨૨, ૨૪ અને ૨૮, અને બાબ ૩ જો, ફકરા ૧, ૬ અને ૧૩ માં જણાવ્યું છે જે દીનના પહેલા હજારામાં તેઓ ઇરાન ઉપર ચઢાઇ લઇ આવશે.

૩. રોમની પૂર્વની શહેનશાહતનાં ક્રીસ્તીઓની હયાં વાત છે.

૪. રસ્તગ; ફારસી, રસ્તહ. "રસ્તો", "કાયદો".

૫–૫. આગવીન હુમહાદગીહ વ પતવનદીહિય. ૬. વાવરીહુસ્તન.

૭. ઓજ અવરતર પાદગ. આ ચાર દીન ડૉ૦ વેસ્તના ધારવા પ્રમાણે જરથોસ્તી, ઇસલામી, ખીસ્તી અને યાહુદી યાતો બુતપરસ્તી હોવા જોઇએ. હાલ ઇરાનમાં બીહાઇ ટોલો છે તેવો કોઇ ટોલો અસલ થઇ ગયલો હોવો જોઇએ કે જેમાં જુદા જુદા ધર્મ પાલનારાઓનો ભાઇચારો કરવામાં આવતો અને જુદા જુદા ધર્મોના સીધાંતોની ભેલસેલ કરવામાં આવતી.

૮. જુવો ફારસી કુવન વા કુવત, "કુકર્મ કરનારો". ૯. ખુર્દગાન.

૧૦. જુવો ફારસી તીરેહ, "અંધારો", "અનજાણ્યો," "ગદલો", "સંકટમાં સપડાયલો".

૧૧. આઝીદગાન; જુવો ફારસી આઝીદન, "ઇજા કરવી," "ભોકવું".

૧૨. બુનીગ, "ઉંચ કુટુંબ યા તોખમના". ૧૩. પઓદાગ, "જાણીતું."

(છે)[1], કે જે ભોગવવાથી ઉંચ દહાપણની ખસલતને સણગાર છે, તેનું ઇરાન દેશ તરફથી બીજા પારકા મુલકો તરફ જવું[2]. (૫) અને અધમીંપણું અને જુઠાઇ, અને ઠગાઇ, અને નાલેશી, અને ઝગડો,[3] અને ઢોંગાઇ, અને નીમકહરામી, અને અશાંતી, અને કંજુસાઈ અને એ વતરોગેના બીજા દુરગુણો, જેના જોડાણથી માણસની ખસલત[4] હલકી પડે છે[4], અને આતશ, પાણી અને જમીનના અમશાસપંદોની સંભાલ મુકી દેવામાં[5] છે તેઓનો વધારો અને જોર[6]. (૬) અને અધમીંપણું[7] તથા બુતપરસ્તીનો જુલમ, અને છુટાપણાનું ઓછું થવું[8], અને માણસના તનમાં લોભનું પુશકલ[9] વધવું, અને જાદુના બાબમાં નાસ્તીક વીચારોનો[10] ફેલાવો,[11] અને ખુદાની[12] દીનને દાબી દેવાની[13] લોકોની પુશકલ મરજી[14].

(૭) માણસોની એક બીજા ઉપરની[15] સત્તાનો નાશ, શેહરોનું[16] ભારે સંકટથી[17] પાયમાલ થવું, અને પારકા મુલકોના દુષ્ટ રાજકરતાઓ, જેઓ એક બીજાની સામને છે, અને (તેઓનું) ભારે જખમી કરવું[18]; ગાય ઢોરોનું મારીઆ જવું (ઝનિશ્ન); અને ઇરાની દેશોમાંથી ખુશી ખુરમીના ચીનોનું હઠી જવું,[19] અને તે સરજમીન ઉપર શોક અને રૂદન (**શીવન વ મુઈ**) તથા વીલાપ (**સ્નઓદીયાન**) અને ધીંગાણાનો ફેલાવો; અને અનહદ[20] અજ્ઞાનપણું[20]

---

૧. **નિમૂહન**. ૨. **ફ્રૂદ વશ્તન**.

૩. સરખાવો ફારસી સિતુગ, "તીજરું," "મારામારીખોર," "મોઢું," "ગુસ્સાવાળું."

૪-૪. **ખ્વારેહન શુ હુએમ**. ૫. **શેદફૂના પાહરીઝીહ**.

૬. **કબદીહ વ ચીરીહ**, "પુષ્કલતા અને સખતાઇ." વેસ્ત એને **કબદી** (ઇ) **વિચીરીહ** વાંચે છે, "પુષ્કલ ચુકાદાઓ." ૭. **અક-દએનીહ**.

૮. વાંચો: **કમીહ** ઇ **આઝાદગીહ**. ૯. **વેશ પાતફ્રાએઇહ**.

૧૦. **જવીત દાદિસ્તાનીહ**. ૧૧. **ફ્રૂરીહ**.

૧૨. **યઝદાન**, "ખુદાઇ હસ્તી." ૧૩. **અકમ સ્તૂબીહ**: ફારસી **સ્તૂહ**.

૧૪. **કબદ ગિરાયિશ્નીહ**. ૧૫. **અએવગ અકમ તનિદ**.

૧૬. **ઝીવાગાન ફ્રસ્તાગાન**, "વસ્તીવાલી જગાઓ." ૧૭. **મૂસ્તી-ઘર્દ ગિરાન**.

૧૮. **ગિરાન રૂએષ**.

૧૯. **પઝદીગીહ**, સરખાવો અવ૦ **પઝદ**, ફારસી **પઝદિ**, "કીડો." એ ઉપરથી, "ખવાઇ જવું," "નાશ."

૨૦-૨૦. **અવનિદિશ્ન કડેદનીહ**; સરખાવો ફારસી **કડેદની**, "મુરખાઇ;" વેસ્ત એને **અવનિદિશ્ન કદીહ** "નહી મળે એવું કદ," વાંચે છે.

અને શારીરીક નબલાઇ[1] અને કમનસીબી[2] અને માણસોની જીંદગીનું ટુંકું થવું. (૮) અને (વલી) એકમેકથી ઉલટી કીસમના કાયદાઓનો[3] વધારો,[4] અને આલેમગારોથી[5] નાસતીકોની પસંદગી, અને (તે આલેમોથી) ઉંચી અસલતના અને હાનેશમંદ પુરૂષોનું રદ થવું, અને ગરીબાઇ[6] તથા મરકી તથા બીજા સંકટોનું જલદીથી અને ઘણું આવવું,[6] અને ભાગતુટ[7] તથા ગુચવાડાભરી હાલત[8] જે ઇરાની રાજ્યના અંદરના પરગણાં અને (તેને) લગતા ભાગોમાં ફાવી નીકલે છે. (૯) અને ખુદાની દીન તરફ નાસ્તીકપણું રાખવું;[9] ભલી દીન પાલનારાઓની નાકાવતી[10] અને દુખ[11] અને નાલેશી, અને દીનના ફેલાવો કરનાર લોકનું રડવું[12] અને જખમ થવું,[13] અને ઇરાન દેશના મોટા ભાગમાંથી ભલાં કામોનું મોટે ભાગે બીગડી જવું તથા નાશ પામવું. (૧૦) બીજું ઘણું દુખ જે આ બે સદીઓના અરસામાં પડેલું[14] અવસ્તામાં વર્ણવામાં આવ્યું છે, જેમાનું (કેટલુંક) પસાર થઇ ગયું છે, (કેટલુંક હાલ) નજરે પડે છે, અને જેમાંનું (કેટલુંક), જેમ દેખઇતું (પઐદાગ) છે, તેમ આવે છે.

(૧૧) અને આ પણ તેઓ માટે વર્ણન (છે), જેને માટે દીન આ પ્રમાણે કહે છેઃ—"એ જમાનો છે જે લોખંડ સાથ ઘણો ગીરીત છે [યાને, હરકોઇ તરફથી નજર કરીએ[15] તો એ લોખંડનો છે], કે જેમાં બેરેમંદ[16]

1. **નસીત ઝરીહ;** વેસ્તઃ "હસ્તી ન ધરાવતું જોર."
2. અસલ અર્થ "નસીબ કે જેને ફટકો પડીઓ હોય;" વેસ્તઃ "કરમાયલું નસીબ."
3. આઇન ઇ સરાહગ સરાહગ; અસલ અર્થ, "જુદી જુદી જાતના;" આઇનની વીતી બીજું વાંચન વેસ્ત સુચવે છે, હુઐન "લશકર."
4. **ફ્રબદીહ.** 5. અસલ અર્થ, "વચમાં," "મધ્ધે."
6–6. **ઝૂદ ઝૂદ સ્પિશ્નીહ ઇ નીયાજ** (ભુખમરો); વેસ્ત ઝૂદની વીતી ઝુઐાત વાંચી "જોતીનું તંગીમાં આવી પડવું" કરે છે.
7. સરખાવો અવ૦ શકપ યા ચપ, "ભાંજવું." 8. વદગર્ **તાશિશ્નીહ.**
9. **આઝ-દીહ દાશ્તગી;** સરખાવો અવ૦ ઝન્દ, "અવસ્તાનો ખોટો ખુલાસો કરનાર," "નાસ્તીક."
10. અવ૦ નિ-ઝઇરિન, ફારસી **નિઝાર,** "દુબલું થઇ ગયલું."
11. સરખાવો, ફારસી ગર્દી, "કમનસીબી."
12. **ખુસગીહ;** અવ૦ **ખુસ,** "ભુમ પાડવી."
13. **ખૂસ્તગીહ;** અવ૦ **ખદ,** "ખોડવું;" સરખાવો ફારસી, **ખુસ્તન,** "નાશ કરવો."
14. **મખીતન્ત ચેગવીમૂનેદ.** 15. **કુસ્તગ,** અસલ અર્થ, "બાજુ," "બોરડુ."
16. સં૦ સ્થુલ "સ્થુલ." સરખાવો ફારસી, સેતુગ, "જાડું," "મજબુત શરીરવાલું." વેસ્ત એનો અર્થ "મક્કમ" કરે છે.

આરજુમંદ[1] નાસતીકો તેઓમાં[2] જનમ લેશે. (૧૨) તેઓનું જોર આ છે કે બન્ને શીક્ષણ તરફ તેઓની કબુલાત[3] બાંધતી છે;[4] તેઓની આરજુમંદી આ કે જ્યારે પણ તેઓને ફાવે ત્યારે તેઓ કોઇ પણ બીજા (માણસ) ને ઇજા કરે છે; જ્યારે જવાન[5] માણસોની સંઘમાં[6] કોઇ જઇક મરદ દેખાવ દીએ છે, ત્યારે તે (જવાનીઆઓ), તે દુષ્ટ જમાનો, કે જેમાં તે (જઇક) આદમી જે એક દાનેશમંદ પુરૂષ[7] છે તેને જનમ લીધો છે, તેની બુરાઇને લીધે, તેની સાથે દુશમનાઇ રાખે[8] છે [યાને કે, એક (જરથોસ્તી) ધાર્મીક મંડલના[9] વડા દસતુરો તરફ તેઓ મીત્રાચારી રાખતા નથી].

(૧૩) "તેઓ (લોકો) ખુશામદીભરીઆ સખુનો બોલે છે[10] [યાને, મીઠા શબદો વાપરે છે], તેઓ ખુશ છે[11] અને ગુંચવાડાભરી[12] ભાષા વાપરે છે, જેમ કરી તેઓ મોબેદો અને દસતુરોના શીક્ષણ (ઉપર શંકા ઉતપન્ન કરી) તેઓને રદ કરે છે; અને તેઓ દુન્યવી સત્તાને ધાર્મીક સત્તાથી છુટી પાડી નાખે છે[13], અને પાદશાહી તથા મોબેદીના (પેશાઓ)ને તેઓ દુષ્ટ હોય એમ કલંક લગાડે છે, પણ (જ્યારે તેઓ બંને) છુટા હોય ત્યારે તેઓને સારે નામે[14] ઓળખે છે. (૧૪) જે કાંઇ તેઓ બોલે તે હમેશ[15] બુરૂં[16] છે; અને તે દેશ

---

૧. ખ્વાસ્તાર. ૨. અશ બએન. ૩. પસંદ.

૪. અવીનિશ્ન કોલા ૨ આઇનિનગ; વેસ્ત, "એવોનું કબુલ કરવું એ બન્ને શીક્ષણો (આઇનગ) ઉપર આધાર રાખતું નથી".

૫. સરખાવો અવ૦ વરિન.

૬. વાંચો: કકું, જુવો અવ૦ કર્ષ, "ટોળું," "સભા; અથવા ફાર્સી ગુરોહ, "ટોળું." વેસ્ત ગલગ "ટોળું".

૭. ફ્રઝાનગ અવ૦ ફ્ર અને ઝન, "જાણવું."

૮. અ-દ્રસ્ત; અવ૦ દ્રુશ, "ચાહવું."

૯. વાંચો અએપંતિસ્તાન દસ્તોબરાન; અત્રે અએપંતિસ્તાન શબ્દને હપીરિસ્તાન, "જ્ઞાન મેળવવાનું ખાતું" એનેથી ખાસ છુટો પાડીએ છે.

૧૦. આઝાક ગુબિશ્નીહ; આઝાકીહ, "વખાણ," "છુટાપણું."

૧૧. સરખાવો ફાર્સી ચર્બ ઝબાની.

૧૨. પૂરફગીનીદાર; સરખાવો ફાર્સી પરફક, "ગુંચવાડાભરેલા સખુનો." એ પૂર્તગીનીદાર બી વાંચી શકાય, અવ૦ પેઉરૂ અને તક "વેહવું," જે ઉપરથી "શોભાખોત."

૧૩. સિગુન્દ. હુઝવરેશ ધાતુ સિગ, "કાપવું."

૧૪. દૂ-નામ; વેસ્ત અવો હમ વાંચે છે, "(જેવો) છુટા (હોય), તેઓને સાથે (અવો હમ) લાવે છે."

૧૫. સરખાવો અસલ ફા૦ હકરમચીય. ૧૬. અગીહ; વેસ્ત, "ખરાબી."

કે જ્યાં એક ઇનસાફનો કરનાર હતો[1] તેને તેઓ નાશકારક[2] ચેહ[3], (એટલે) દોજખ, તેમાં ફેંકી દે છે, અને તેમાં જેથી તેઓ કરે છે તે તેઓ[4] સઘળાઓ માટે એક ઇજા છે; જ્યાંસુધી તેઓ પોતાની (બુરી)[5] દીનના સ્મરણથી પોતા ઉપર અત્યંત (બરા) બુરાઇ આણે છે ત્યાંસુધી, તે (બન્ને), એક તો તે કે જે નાસ્તીકની બુરાઇથી પેદા થયલી[6] દુષ્ટ પ્રજા છે, (અને) બીજી તે કે જે સર્વથી બદ વરૂ, સંકટ[7] તથા નાશથી ભરપુર છે. (૧૫) તેઓ બાં (આ દુનીઆમાં) એક બીજાને મારશે, એક મીત્ર બીજાને (મારશે) જે તેનો મીત્ર (છે); તેઓ તે (તે મીત્રની) પાસથી તેના કામો (બદલો) લુચાઇથી ખુચવી લીએ છે[8] [એટલે કે, જ્યારે તેઓથી બને ત્યારે તેની માલ-મતા લુટી લીએ છે], અને જે કોઇ તેના બદલામાં તેને પુષ્કળ આપે[9] તેને તે (માલમતા) અર્પણ કરે છે; અને જ્યારે (તેઓ તેમ (કરતા) નથી, ત્યારે કોઇ ચોરીમાં હમશરીક[10] થાય તેને બોલાવે છે અને તેની પાસે (ઝકે ઝકાય) તે દરવીશ માણસને લુટાવે છે, જેથી તેઓ તેની માલમતા (ખ્વાસ્તગ) ઉપર શ્રાપ મારે, અને જ્યારે તે ફરીઆદ કરે ત્યારે તેને હાંકી[11] કાઢે છે.'' (૧૬) (અને વળી લખવામાં આવ્યું છે કે):—''તારે માટે હું (અહુરમઝદ) હયાં (આ દુનીઆમાં) એક મીત્ર છે તેને માટે (આવો) મીત્ર, એક ભાઇ છે તેને માટે ભાઇ, એક પીતા છે તેને માટે બેટો, અને બેટો છે તેને માટે પીતા

---

૧. દાદોબર. ૨. ગનરાગની વટી, અવ૦ **અંઘ્ર**, ધાતુ, **અંગ**, ''દુઃખ દેવું''

૩. વર, અવ૦ **વરંઘહ**, ''વર નીરંગ.''

૪. વાંચોઃ **હમ-અશાન.** વેસ્ત **અમીયાન**, ''અચકીઆ વગર.''

૫. **પવન અઉશમુરિશન મદમ યેગવીમુન્દ**; બોલેબોલ તરજુમો, ''ધાર્મીક બંદગીઓ (યા મંત્રો) જે ઉપર તેઓ ભરસો મુકે છે તેઓની મદદથી'' એટલે જે તેઓના દુષ્ટ ધર્મોના ફરમાનો મુજબ ચાલીને.

૬. **દુષવિફ્તુ; વિફ્તન**, ''બી નાખવું.''

૭. **વેહાયેન**, અવસ્તા હરફે આ શબ્દ લખીઓ છેઃ અસલ અર્થ ''આફત.''

૮. વાંચોઃ **ઝબુનેન્દ**; આગલ દસ્તુરો **ઝફુનેન્દ** વાંચતા હતા. પાલહી ભાષામાં ઝબ, ''ખરીદવું,'' ''લુટવું.'' અસલ નકલમાં **ઝીવેંદ** છે, અવ૦ **ઝિબ**, ફાર્સી, **ઝીવ**, ''દગાઇ,'' 'ઠગાઇ.''

૯. **પતિરન**, ''પુષ્કલ ખોરાક,'' તેની ઉપરથી એ નામસાધીત ક્રીયાપદ થયો છે.

૧૦. **નિશીન-જન** યા **નિશીન-ચૂન**; વેસ્ત **નિશીન-ચૂન** વાંચે છે. **નિશીન-જન**, ''એટલે મારવામાં સામેલ'' ફાર્સી **નિશીન.**

૧૧. **રીવીનેન્દ**; અવ૦ ધાતુ **રિચ** ''નાખી દેવું,''. ''છાડી દેવું'' એને **રીજીનેન્દ** બી વાંચી શકાય; જુવો અસલ ફાર્સી, **રીઝીદન**, ''ખુંડવું,'' ''ભાગીને ટુકડા થઇ જવા,'' ''ફોડવું.''

પણ પેદા કરીશ નહી;[૧] મારી સલાહ લઇ અને મારામાં એતેકાદ રાખી તેઓ ઇચ્છવા લાયક જગયાઓમાં રહે[૨] [યાને, જ્યાં તેઓને (રહેવું) જોઇએ ત્યાં તેઓ રહેશે], અને જે પોષાકમાં[૩] તેઓએ ચાલવું જવું જોઇએ તેમાં તેઓ ચાલશે; અને પોતાનો માર્ગ છોડી[૪] તેઓ એતેકાદનો રસ્તો પકડશે, અને મારી ઓલખમાંથી નીકળેલાં વૃદ્ધિ કરનાર (**અવજૂન**) જ્ઞાનને તેઓ જાહેરાત આપશે.

(૧૭) આ[૫] જે આપણું વૃદ્ધિ કરનાર જ્ઞાન છે તે આપણે હલકા માણસ (**કુસ**)ની સરસાઇ અને મોટાઓના પડવાને લીધે તે હસ્તી ધરાવતું પીછા-ણીએ છીએ; મોટો કેળવણીને લીધે ગરીબો[૬] કરતાં વધારે મોટો છે, જેથી તે (ગરીબ માણસ), તેટલાં માટે, હરેક વાટે[૭] જુલમગારોના હાથ હેઠલ દબાયલો[૮] રહે છે. (૧૮) મીનોઓને માટે વીચારવાએ કરીને[૯], એક માણસ મીનો થાય છે, જુલમગારની માફક (વરતવાએ) તે કવી[૧૦] થાય છે, દેવોની ખસલત તરફ ઢલવાએ માણસ દેવ થાય છે, અને કવીના ગુણો ધરાવવાએ તે બુરાઇની પુઠે ચાલનાર થાય છે[૧૧]."

(૧૯) ત્યાર પછી, જ્યારે નેક ખસલત અને ડહાપણ ઇરાન દેશમાંથી દુર થાય છે [યાને, તેઓ નાબુદ થાય છે], ત્યારે પાયમાલી[૧૨] અને વલી શીઆલો, જે દેવોની પેદાયશ છે, જે દેવોને પુજનારાઓ છે, તે ઇરાન સરજ-મીન ઉપર મુસીબતો (**વોઇઘન**)ની નઝદીકીમાંથી એકદમ ધસી આવે છે, અને તેથી વરસાદ થોડો પડશે, તથા છુપી રીતે આગલ ચાલતું અને છાનુંમાનું હલલો લાવતું દરદ, એટલે જે, મરકી વધશે; એ પ્રમાણે ગુમરાહ ગુદીવાલા

---

૧. **વ લા.** ૨. **માનિશ્ન પેહ્‌લુન્દ.**

૩. **બરહામગ;** સરખાવો ફાર્સી **બર હમ કર્દન,** "સાથે મુકવું." "પેહેરવુ."

૪. સરખાવો ફાર્સી, '**બુસારદન**', "છોડી દેવું."

૫. ફકરા ૧૭ અને ૧૮ માં આવેલું લખાન અહુરમઝદનાં શબ્દો હોય એમ લાગતું નથી. ૬. **કુસ.**

૭-૮. **પવન કોલા મન્દવમ-ઇ પવન પાએ ઇઓલા સારતાર પેહ્‌લુનેદ.** ઓસ્પેથેલ તરજુમો, "દરેક ચીજમાં તે જાલેમગારના પગ આગલ (ખડો) રેહશે."

૯. **મઇનૂગ માનાગ.**

૧૦. અસલ એ એક પાદશાહી ખેતાબ હતો; ક્યાનીઆન પાદશાહો એ નામથી ઓલખાતા હતા; પાછલથી જેઓને મીનોઇ અખાપો હોય તેઓને એ નામથી ઓલખવામાં આવ્યા.

૧૧. **ઓલ દૂજાન હુબ્લેદ.** ૧૨. **લેવીત-મન્દવમીહ,** "પાયમાલી."

આદમીઓ જેઓ પાપી છે, તેમજ દુરાચરણી નાસ્તીકો, સાથીઓ તરીકે[1] ઘસી આવે છે. (૨૦) (દેવોના) ભસવાની પેઠે તેઓ આ પ્રમાણે બરાડા મારે છે:—"અએ રાજા![2] ભશમ કર અને નાશ કર, કારણ જે ભશમ અને નાશ કરવું એ તારૂં (કામ છે); (પવીત્ર) આતશનો[3] નાશ કર અને સઓષા-વરેઝને[4] જેઓ બચાવે છે, તથા એવો પરહેજગાર દરવીશ આદમીને રસતો દેખાડે છે, તેઓનો તું બેશક મીસાલ ભશમ કર." (૨૧) એટલે જે, તેઓ તેઓને (બીજાઓથી) સમુલગા છુટા પાડે[5] છે, અને તેઓને ખરાબ કરે છે; તેઓનું જ્ઞાન જે તેઓની દોલત તે તેઓ લઇ જાય છે; જાણવું જે જ્યારે તેઓની દોલત તેઓ પાસથી લુટી લીએ છે, ત્યારે તેઓનું જ્ઞાન જતું રહે છે.[6]

(૨૨) "અને, અએ સ્પીતમ ખાનદાનના સાચા[7] અશો નર! તે જમાનામાં મારી ઇચ્છા તારા આવવાને માટે[8], યા સ્વાનના (પેલી દુન્યામાં) જવાને માટેની માન્યતા પંથરાવા માટે નથી; એટલે જે, એક સાચા વકતાને[9] લાવવાની અને તેને રસ્તો દેખાડવાની (તે વેલા) જરૂર નથી; તે હલકા ખવાસના[10] નાસ્તીકો (તે જમાનામાં) આ તારો શબ્દ, જે અવસ્તા અને ઝંદ છે, તેનો નાશ કરશે [યાને કે, તે (શબ્દો) ને અશકત કરી નાખશે;[11]] તે હલકા ખવાસના નાસ્તીકો દુન્યવી ભંડાર જે તેઓએ પેદા કીધા તેના પુચારને માટે તે પોતાના આતમાને ઈજા દેશે."

---

૧. પવન હુમ-હુખગીહ, અવ૦ હુખ, "મીત્ર." સરખાવો ફારસી હુમ-ખાહ, "હમ શહેરી." ૨. યાને, દેવોનો શાહ.

૩. એ પવીત્ર પાક ફરોયેઓ આતશ છે કે જે આતશ કદેહમાં રાખવામાં આવે છે.

૪. પતેત કરાવનાર યા તાબેદારી લાવનાર આથોરનાનને એ એલકાબ લાગુ પાડયો છે, અથવા તો "તેઓ જેઓને અહુરમઝદ તરફની તાબેદારી (સઓષા-વરેઝ) એક રક્ષક સમાન છે."

૫. દુશાગાફતન; જુવો અવ૦ શક્ય યા સ્ખ; ફારસી શિકાફતન, "ભાંજવું," "ફાડી નાંખવું."

૬. અશાન ખ્રતૂ બોદ ચેહલૂનેદ, અસલ અર્થ "તેનું ડાહપણ લઇ જવામાં આવે છે."

૭. સરખાવો ફારસી દુસ્ત-ઇ-વીઝહ, "એક સાચો મીત્ર."

૮. યાતૂનિશન, "આવવું." ૯. મિનોગ, "પ્યાર તથા મીત્રાચારીનો વકતા."

૧૦. કુદગ; જુવો ફારસી, કુતાહ, "હલકું." વેસ્ત એને કદંગ વાંચી "ગંધુ" અર્થ કરે છે. અવસ્તાનો ખરો ભાવાર્થ ઉંધો વાલનારા, બીજા ધર્મના હલકા ખવાસના શીક્ષકોને માટે અત્રે એ ઇસારો છે.

૧૧. નિઝાર, "પાતલું," "દુબલું."

(૨૩) અને નવમી અને દસમી સદીઓ માટે તે આ પ્રમાણે જાહેર કરે[૧] છે:—"અઓ સ્પીતમ ઝરથુસ્ત્ર! જ્યારે તે જમાનો ચાલુ રહેશે, ત્યારે એમ બનશે કે[૨] ઘણા થોડા નાસ્તીકો રહો અને દસતુરોની અશોઇ વીશે, અને થોડા (દેવોની) બુરાઈ વીશે, ઉપદેશ કરશે[૩], અને (એવું ખોટું ડોલ ઘાલી) તેઓ પાણીઓ સુકવી[૪] નાખશે, અને ઝાડપાન કરમાવી નાખશે[૫] અને તમામ સંપતી જેનું જાહેર થવું અશોઇથી છે તેનો નાશ કરશે.[૬]"

(૨૪) તેને, ઝરથુસ્ત્રે, ત્યાર પછી ફરીને તેને આ પ્રમાણે પુછીઉં:—"અઓ ઝરથુસ્ત્ર! જ્યારે તેઓ પાણી સુકવી નાખે છે, અને ઝાડપાન કરમાવી નાખે છે, અને તમામ સંપતી જેનું જાહેર થવું અશોઇથી છે તેનો નાશ કરે છે, ત્યારે તેમ (કરવા)થી[૭] તેઓને તેઓ શું આપે છે?" (૨૫) અહુરમઝદે તે ઉપરથી (તેને) જવાબ આપીઓ:—"અઓ ઝરથુસ્ત્ર! આ (ચીજો) તેઓને તેઓ આ પ્રમાણે આપે છે, જ્યારે તેઓ (પોતાનાં) છોકરાં બચ્ચાં માટે તથા સગાંઓ[૮] માટે કાંઇ ચીજ વધારે મોટી જાહેર કરે છે[૯], જેવી (તેઓ) પોતાના આતમા માટે (ઇચ્છે,) જેથી તેઓ પોતા માટે, [એટલે, તેઓના પોતાના આતમા માટે] પુષકલ બદલાની તરફેણમાં બોલે છે[૧૦]. (૨૬) તે ઉપરાંત, તેઓ કવીઓ[૧૧] અને કરપનો[૧૨], (તેમજ) ખેડુત જે ઉઆરત કરનાર (છે)[૧૩], તથા તેજ ઘોડા ઉપર સવાર થયલો પુરૂષ જે (તેઓમાં) એક લડવઇયા તરીકે જાણીતો[૧૪] (છે) તેને તે બદલો આપે છે. જેવી[૧૫] રીતે કે આપણે આ દુનીઆમાં જે

---

૧. કુદ, અસલ અર્થ, "જે તેઓએ કીધું."

૨. ખોલ્ડિબોલ તરજુમો, દીન "આ પ્રમાણે કહે છે." પહલવી ફકરો આ પ્રમાણે વંચાવો જોઇએ: **અમત ઝક અવીબામ સાતૂનેદ, હુના ચેહુમતૂનેદ, સ્પીતામાન ઝરતહુસ્ત્ર! અઇથ કબદ અહુરમોગ રદીહુ વ દસ્તોબરીહ ચશારૂબીહુ ચેમલેલૂનેદ.**

૩. **ચેમલેલુન્દ**, "બોલશે."

૪. સરખાવો ફારસી, **નાસીદન**, "દુબળું થવું," "કોહી જવું."

૫. જુઓ ફારસી, **ખૂસીદન**, "સુકવી નાંખવું," "સોસઇ જવું," અથવા **ખૂશીદન**, "કરમાઇ જવું;" અવ૦ **હુશ્ક**, "સુકું."

૬. અવ૦ **નસ**, "કોહી જવું." ૭. **પવન ઝક.**

૮. **નફશાઆન**, એ શબ્દ **ખ્વીશાન**ને અર્થે વપડાએલો છે.

૯. તેઓ, યાને ખોટા મીનોઇ ભોમીઆઓ અને દસ્તુરો, તેઓની ખુશામદ કરે છે, અને એવી રીતે તેઓના જજમાનો પાસથી પોતાની આશીર્વાદ કઢાવી લીએ છે. મોબેદી ટોળાની પડતી માટે આ ઇસારો હોય એમ લાગે છે.

૧૦. મોબેદો પોતાનું લવાજમ કઢાવી લેવા સઘળું બોલે છે અને નહીં કે પોતાના બેહદીનોના રવાનના ફાયદા કાજે.

૧૧-૧૨. એઓ મીનોઇ રીતે "આંધળાં" અને "બેહરાં" છે.

૧૩. **અનશૂતા-પાહ; પેહુ, ફ્રેહ;** અવ૦ **ફ્રેહુયંત**, "કરકસરીયું;" **ફ્રેહ**, "વધારો કરવો."

૧૪. **અઓવાઝીહુ** ની વટી **અઓવાજ-અઓ.** ૧૫. **ચીગૂન.**

(આપણા કરતાં) મોટો છે તેને ગોશ્તનો કડકો વેંહચીએ છીએ (એવા વીચારથી) કે તેઓ આપણને સત્તા (શરીતાઇહ) બક્ષે; જેમ આપણે તેને અત્રે (આ દુનીઆમાં) ગેશ્વ (ભેટ) આપીએ છીએ કે જેને આપણે બહુ ચાહીએ છીએ."[1]

(૨૭) અએ ઝરથુસ્ત્ર! બીનશીખેલા[2] લોકોમાં, વલી એક પાપી પુરૂષની દોલત, અત્રે (આ દુનીઆમાં) ઘરમાં[3] એક બુલંદ સણગાર[4] છે, [(જાણવું જોઇએ) કે, આપણે મુસ્તકીમ મતો ધરાવ્યે છીએ[5], કે જેનો અંગીકાર ઘણોજ જાહેર કરવામાં આવે છે[6], જે પ્રમાણે એક બીનદોલતવાલો પરેહજગાર સખશ, એક લાયક અશો પુરૂષ, જેની જાહેર પવિત્રાઇ ફરજે અને શુભ કર્મોને માન આપવાની છે[7], તેને તોલ કરે છે (તે પ્રમાણે)]."

(૨૮) તેને (ઝરથુસ્ત્રે) ફરીને મને આ પ્રમાણે પુછીઉં:–("અએ અહુરમઝદ!) શું અત્રે (આ દુન્યામાં) તે જમાનામાં અહુરમઝદ પરસ્ત ધર્મનું શ્રેષ્ટ રીતે જાહેર થવું કેઠે પણ થશે[8] [એટલે કે, શું કોઇ પણ શખસ ખરેખર અહુરમઝદ પરસ્ત ધર્મ પાલશે[9]]?"

(૨૯) અહુરમઝદે જવાબમાં આ ઉપરથી કહયું:–"(હા) થશે, અએ ઝરથુસ્ત્ર! એવાં ઉંચ તમેહના[10] (માણસોથી) તે આદમીઓમાં હુવાં થશે જેવા કે ઓલીદરાજ દીન ચાશીદારો, અને તેઓ વલી આ હાડમંદ દુનીઆમાં ખરેખર કમ (ખરૂસ) દોલતવાલા[11] આદમીઓ થઇ ગયા છે; અને દુષ્ટ ને

---

૧. એ આખા ફકરાઓનો અર્થ સમજવો કઠણ છે. ઝરથુસ્ત્રે પુછેલા સવાલનો જવાબ જે અહુરમઝદ અત્રે આપે છે તે બધબેસતો નથી. મતલબ એમ લાગે છે કે ભેટો ઘણી ખરી એવા પુરૂષોને આપણે આપીએ છીએ કે જેઓને આપણે ચાહીએ છીએ અથવા જેઓનું ધ્યાન આપણી તરફ ખેંચવા માંગીએ છીએ. આ બે સદીઓ જેઓ માટે ત્યાં લખાણ છે તેમાં લોકો બીજાઓની ખુશામદ કરી ભેટો મેલવશે. આવા ગુનાહભરીઆં કામથી પાણીનું સુકાઇ જવું, ઝાડપાનનું કરમાઇ જવું અને આતશનુ બુજાઇ જવું થશે.

૨. **અન–આરાસ્તન,** અસલ અર્થ, "અસ્વચ્છ"; સરખાવો, પહલવી **આરાસ્તન,** ફારસી **પએરાસ્તન,** "સણગારવું."

૩. વાંચો: **પવન મીથાન માનિશ્નીહ.** જો આપણે એને **પવન મીયાન મીનિશ્નીહ** વાંચીએ તો એનો અર્થ, "મધ્યમ વીચાર પ્રમાણે" થાય.

૪. **બુલંદ વએરાઇશ્નીહ.**

૫. **દીનાઈ સ્તઅવ ખદૂનીમ.** ૬. **ઇ પતીરિશ્નિ ગૂબિશ્નતર.**

૭. **ફ્રનામિશ્ન;** અવ૦ **ફ્ર–નમ,** "વાંકુ વલવું." ૮. **હુઇત.**

૯. અસલ અર્થ, "અહુરમઝદ પરસ્ત દીનનું શું કોઇનામાં રેહવું થશે."

૧૦. **મહમ.** ૧૧. મે **અનહમોગ ખ્વાસ્તગ** "થોડી દોલત" વાંચીયું છે.

જાદૂગાર શખસો તેઓને પણ મરકી લાવનાર અને મોત ફેલાવનાર, ઇજા અને જાદુગરીથી (ભરપુર તરીકે), કહે છે; અય ઝરથુશ્ત્ર! તારા સીવાય, તેઓ અપોઇને, સર્વથી વધુ, સર્વથી ચીવત રીતે, અને સર્વથી મકમપણે[1] જેબ આપે છે. (૩૦) તારી સાથે જે હરૂલે સમાગમમાં છે, અને જેઓ જાદૂગારોથી અનજાણ્યા છે, તેઓ આંધળાં છે; અને જે હરૂલે તેઓ સાથ સમાગમમાં[2] છે, અને સમજણથી વીચાર કરે છે, તેઓ દેખતા છે; અજ્ઞાન તે નાસ્તીકો છે, જેઓ નજદીક રહીને, તેઓની સામે દુશમનાઇ ઉભી કરે છે, જેથી તેઓ આમ કહે છેઃ 'તું જે જાહેર કરે છે તે હમને દેખાઇતું છે કે, તું તે જાહેર કરે છે તેમ નથી;' તેને વીશે તેઓ આ પ્રમાણે કહે છે કેઃ 'તારૂં જે કામ છે તે મારૂં નથી [એટલે, મારેથી તે થવું જોઇએ નહી], ને વલી એ તારૂં પણ (કામ ખરેખરૂં જોતાં તો) નથી [એટલે જે, તારે પણ તે કરવું જોઇએ નહી], કારણ કે તે અપોઇ નથી [યાને, તે ભલું કામ નથી].' (૩૧) કારણ કે, અય સ્પીતમ ઝરથુશ્ત્ર! તે (શખસ) કે જેને માટે તુંને પણ ખબર છે, તે આ તારા સખુનો અને વીચારો માટે પેદા કરવામાં આવ્યો છે, હયાં જેવી કાંઇ હોય તેનો વીચાર કરનાર હોશીઆરનું તે ચીત્ર, છે સબબ કે પોતાના આત્માના (ખાકી) મલી જવાએ કરીને તે પુરૂષ જે અપો છે યા તે કે જે એમ નથી તે જાહેરમાં આવે છે."

(૩૨) અને એમ પણ તે કહે છે કેઃ—"અય સ્પીતમ ઝરથુશ્ત્ર! હું તને જાહેર કરૂં છું કે તેઓ કે જેઓ નવમી અને દસમી સદીઓમાં જનમ[3] લીએ છે,[3] તેઓ લોભના હરૂલે થશે, (અને) તે (દેવી)ના ગર્ભસ્થાનમાં તેઓ આકાર લેશે, તેઓ કે જેઓ દુરાચણીંઓને પોતાની મોટાઈથી સરકારીમાં અથવા તેઓના ચેલા (પસોપાએઇહ) થવામાં પોતાની કીર્તિથી મદદ કરશે."

(૩૩) તેઓને માટે એમ પણ તે જણાવે છે જેઃ—"તે માણસો મારવાને માટે વધારે લાયક છે; અહુરમઝદે તેને[4] આ પ્રમાણે કહ્યુંઃ—'તે (દેખઇતા) અશો આદમીઓ, જેઓ મારાં દરેક (પ્રાણીને તેઓમાં રોગ ફેલાવી) મારી

---

૧. અર્વન્દાગ–આઓમન્દીહાતર; સરખાવો અવ૦અઉર્વન્ત, "લડવઇઓ."

૨. પેશોતન તરજુમો, "જેઓ સાથ તેઓ વહેવારમાં છે તેઓનો જ્ઞાનથી વીચાર કરે છે."

૩–૩. અસલ અર્થ, "આવતું." ૪. ઝરથુશ્ત્રને.

નાખવા કાજે[૧] દુનીઆંમાં[૨] નસો લઇ જાય છે, તેઓ ઇજાકારક (છે); તેઓ આતશો અને ઉંડાં વેહતાં[૩] પાણીઓનો નાશ કરે છે; તેઓના શરીરો પણ પાણીના ખાબોચીઆં[૪] (છે), જેઓ કમકમાત ભરીઆ દેખાવના (છે, અને) દુઃખ દેનારાઓને તેઓ વધારે મદદગાર થઇ પડે છે; તેઓ કે જેઓ નસો પકડનારા ગુનેહગાર પુરૂષો (દ્રવંદ) છે.[૭] (૩૪) તેઓને માટે હું તને, અએ સ્પીતમ ઝરથુસ્ત્ર ! કહું છું કે એ પેલી નવમી અને દસમી સદીઓમાં તેઓ જનમશે[૫] કે જેઓ દુજની ઓલાદ છે, અને ગનામીનોના બુરા સાથીઓ[૬] છે; દસ દેવયસ્નો કરતાં તેઓમાંના એકનેબી મારવો એ વધારે સજાવાર છે;[૭] અને તેઓ પણ મારી (પોતાની પેદાયશ)ના, મારા પોતાના દીનનાઓને મારી નાખે છે, કે જેઓના નાશ[૮] બાબે તેઓ આ પ્રમાણે કહે છે:—'જો તેઓ માટે જીવવું અવશ્યનું હોય, તો (તેઓએ) હમારી રીત પ્રમાણે (જીવવું), પણ (વ) તેઓ દુષ્ટ છે, અને મોટાઇમાં ઓછા થતા જાય છે.[૯] (૩૫) વધુ ખરાબ (ચીજ)[૧૦] તો વલી એ (છે) કે, મોટા અને નાનાઓને (બેલી નાખવાનો) તેઓ ગુનાહ કરે છે; જેઓ તને ગના (મીનો) જેવો[૧૧] (બુરો) ચીતારે છે, અએ અશો ઝરથુ-

---

૧. વાંચોઃ **પવન કોશા નસ્તન** (અવ૦ **નસ**) ઈ **લિ.** વેસ્તઃ **પવન કોલા દસ્તૂર,** "દરેક વડા દસ્તુર પ્રમાણે."

૨. નસા અથવા મુરદાંને બરોબર ક્રીયા વગર લઇ ન જવું એ અસલી ઇરાનીઓમાં મોટા ગુનાહ સમાન લેખાતું હતું. વંદીદાદ પ્રમાણે એવા ગુનેહગારને ઠાર મારવામાં આવતો. ૩. **ગીરાન તચિશન.**

૪. ડૉ. વેસ્ત પણ એને **મયા-વખદૂન** વાંચે છે, ફારસી **આબ-ગીર** "પાણીના ખડા".

૫. **યેહુમતુન્દ,** અસલ અર્થ, (આ દુનીઆમાં) "આવે", "પોંહચે."

૬. **રિશગાર,** "મારી નાખનારા"; અસલ અર્થ, "જખમ કરનારા"; સરખાવો ફારસી **રેશગાર, રેશ,** "દુષ્ટ"; એટલે, "બુરાં કામ કરનારા". ડૉ. વેસ્ત એને **રેશગાર,** "જખમ ઉત્પન્ન કરતા" વાંચે છે. ૭. **ઝનિશ્નતર.**

૮. **ઝનિશ્નાઓમન્દીહ,** અસલ અર્થ, "નાશ". ૯. **કાહેન્દ.**

૧૦. **વદતરીહ**ની વડી **વતરીહ.** જેમ આગલ ચાલતાં સમજાવવામાં આવ્યું તેમ એ **પેશુપાએઈહ** અને **પસુપાએઇહ**ના ગુનાહ તે મોટાઓ તરફ તોછડાઇ અને હાથ હેઠલનાઓ તરફ ખરાબ વર્તણુંક હોવાં જોઇએ.

૧૧. ગનાગ-વારગ; **વારમ,** સરખાવો ફારસી, **વારેહ,** "મલતું આવતું", "માફક": એટલે, અહરેમનને મલતું આવતું. **જનાગ હુલગ,** "મારતો (અને) નાશ કરતો" બી વાંચી શકાય; **હુલગ,** સરખાવો ફારસી, **હુલ્ક,** "નાશ કરવું", "પાયમાલ કરવું" ડૉ. વેસ્ત એને **ખલકો,** "એક નીરજીવ ચીજ" વાંચે છે અને તરજુમો કરે છે: "તે ગુનાહ જે તુંને મારે છે, તેને તેઓ નિરજીવ (**ખલકો**) કહે છે".

શ્ત્ર! તારા અહુરમઝદ પરસ્ત ધર્મ પાલનારાઓને જેઓ મારી નાખે છે તેમને તેઓ મરદાનગીવાલા[1] તરીકે પીછાણે છે. (૩૬) અયે ઝરથુશ્ત્ર! તને (નામથી યાદ કરીઆ) વગર[2] તેઓ મારી યશ્ન અને નીયાયશની ક્રીયાઓબી કરે છે[2] અને (વલી), અયે ઝરથુશ્ત્ર! તારી આ યશ્નને સર્વથી બુરી અને તારી આ નીયાયશને સર્વથી દુષ્ટ ગણે છે; તારા આ બે આશીરવાદ, અવસ્તા અને ઝંદ, જે હું મીનોઓમાં સર્વથી વધુ વૃદ્ધિ કરનાર છું તેને તને જાહેર કીધા, તેને પણ સર્વથી બદ તરીકે ગણે છે. (૩૭) સર્વથી બુરી કાપાકાપી, (યાને) હદ વગરની[3] ખુનામરકી,[4] માણસોને માટે સર્વથી શ્રેષ્ઠ કાર્ય હોય એમ તેઓ ઉતેજન આપે છે[5], જેઓ એવાં કમકમાતભરીઆં કામથી ખુશાલીનું (ઉત્પન થતું છે) એમ જાહેર કરે છે;[6] મીનોઇ મકાનોના (સુખનો) પણ (પોતા માટે) તેઓ નાશ કરે છે;[7] પોતાના રવાનને પણ તેઓ પાયમાલ કરે છે;[8] આ દુનીઆંની શારીરીક હસતીઓનો તેઓ નાશ કરાવે છે; પોતાના આતમાને માટે તેઓ વીલાપ[9] પેદા કરે છે; અને વલી દીન, જેની ઉપર[10] ભલી દીન પાલનારાઓ, જેઓ તેજ જમાનાના સર્વથી દુષ્ટ લોકો સાથે ભેલાયલા છે, તેઓને રસતો દેખાડવાની[11] રીતી[12] રચાયલી છે, (તેનો તેઓ નાશ કરે છે.)"

---

૧. **નીવાગ;** નેવ, "પેહલવાન", "હિમાયતી". વેસ્ત એને વ **જનાગ,** "અને તે મારનાર", વાંચે છે.

૨–૨. બરા **બિન** **લક** **ઝક–દાચ** **ઈ** **લિ** **યઝિશ્ન** **વ** **નીયાઇશ્ન** **આક્રીનેન્દ.** અસલ લખાણ વાક્યને બંધબેસ્તું કરવા મેં સુધાર્યું છે. વેસ્ત એને બરા **મીન** **લક** **ઝક–ઈચ** **ઇ** **લગાન** **વનદિશ્ન** **આઝારીનેન્દ,** વાંચી અર્થ કરે છે: "તેઓ તે (હરકો)નેબી હરકત કરે છે, જે તારા લોકોએ (લગાન) બજાવવી જોઇએ".

૩. **સરી–તર.** ૪. અવ૦ **રએશ.** ૫. **સરાયેન્દ,** અવ૦ **થ્રા,** "પોષણ કરવું".

૬. **અમતની** વરી **મૂન.** ૭. **ગ્રેન્થીનેન્દ.**

૮. એટલે, દોજખમાં શીક્ષાને તે પોતે આધીન થઇ બેહસ્તમાં પોતાના રવાનના સુખનો તેઓ નાશ કરે છે.

૯. **ખ્રૂસિશ્ન,** અવ૦ **ખ્રુધ,** યા **ખ્રુસ,** "રડવું".

૧૦. **મદમ** **મા,** અસલ અર્થ, "જેની ઉપર (છે)."

૧૧. **રાયીનીદન.** ૧૨. **આઇનીનગ.**

(૩૮) અને આમ પણ તે[1] કહે છે કેઃ– "ઝરથુસ્ત્રે અહુરમઝદને આ પ્રમાણે પુછીઉં:– 'જેઓ લશકરી તાલીમને[2] લાયક ન હોય તેઓને માટે હમારે શી ચીજ ફરમાવવી જોઇએ, યાને કે, તેઓ પાસે લડાઇના હથીઆર[3], સીપાહો, અને કોઇ બચાવ કરનારા નથી, અને તેઓને દુઃખ દેનારાઓ પુષ્કલ છે (તેઓને શું કરવું જોઇએ)?' (૩૯) અહુરમઝદે આ પ્રમાણે જવાબ આપીઓ:—'તે મજબુત મનશક્તીવાલા[4] પુરૂષો જેઓની અંદર બુદ્ધિબલ વગરનું થવાની[5] ખાસીઅત[6] છે, જેઓ લશકરમાં જોડાઇ શકે તેવા છે[7], જેઓના દુઃખ દેનારાઓ પુષ્કલ[8] છે, તેઓનું તાકાત તારે ખીલવવું જોઇએ.'"

(૪૦) અને તે વખતના બુરા માણસો પાસથી સતાના ચાલી જવા વીશેની આ પ્રમાણે તે જાહેર કરે છે, કે:—"ઝરથુસ્ત્રે આ પ્રમાણે પુછયું: 'અએ અહુરમઝદ! તે ઠએ થા કરપન, જે સર્વથી ખરાબ રાજકરતા છે, તે શું ફરીથી ભલાઓ સાથે મલી જાય છે[9]?' (૪૧) અહુરમઝદે જવાબ આપીઓ: '(હા), અએ ઝરથુસ્ત્ર! તે પણ (મલી જાય છે).' (૪૨) ઝરથુસ્ત્રે તેને આ પ્રમાણે પુછયું: 'અએ અહુરમઝદ! તે (શખસ) કે જે ભલી પાદશાહીનો છે તે શું ફરીથી કએસર[10] અને ખાકાન[11] જેવા ભલા (શાહ-

૧. દીન.

૨. બોલેબોલ તરજુમો, "હથીઆર ફેરવવામાં", પવન દાર-સ્નેશ (સ્નેશ દારીહની વતી); પવન કાર ઈ દએનીહ બી વાંચી શકાય, "ધાર્મિક પ્રાક્રમો માટે;" અથવા દાર ગહ્દીહ, સરખાવો ફારસી દાર કદ્, "એક થાંભલો જેની ઉપર કોઇ સોના રૂપાંની નીશાની લટકાવી તીર અંદાજોને ટાંકવા કેહતા અને પછી જો તીર લાગે તો ઇનામ દાખલ તે આપતા." એ ઉપરથી દાર ગહ્દીહ એટલે "લશકરી કસરતો યા પ્રાક્રમો" થઇ શકે. વેસ્ત: પવન દ્રિગૂશ, "ગરીબ હોવાને લીધે."

૩. અવઝાર. ૪. તોશ્ત મીનિશ્ન; સરખાવો અવ૦ તેવિષિ; તોશીન મીનિશ્ન વાંચવું વધુ ઠીક દીસે છે.

૫. પવન હૂશ સૂન લા હુક્સત. ૬. દહીગ, અસલ અર્થ, "ઇચ્છાની."

૭. પવન સ્પાહ તુબાનીગ હવા-અ૦દ. બુદ્ધિબલ ન હોય તો પોતાથી બનતું કરી શારીરીક બલનો વધારો કરવો. ૮. અફૂશાન ડબ્દ બીશીદાર.

૯. એટલે, "શું તે આખરે સુધરી સારા રાજકર્તાઓની સફમાં આવે છે."

૧૦. એ પૂર્વ રોમની શાહનશાહતનો "કેસર" યા "સીઝર" નો મહાન એલકાબ ધરાવનાર રાજા માટે ઇસારો છે.

૧૧. એ અસલની મોટી ચીનાઇ શાહનશાહતના રાજાનું નામ છે. મતલબ એ કે ખરાબ રાજકરતાઓ પાછા સુધરશે કે, અને ઇરાનના સાધારણ નાના રાજકરતાઓ છે તે પાછા "કએસર" તથા "ખાકાન" મીસાલ મોટા થશે કે?

નશાહો) સાથે મળી જાય છે?' (૪૩) અહુરમઝદે જવાબ આપીઓ '(હા) અય ઝરથુશ્ત્ર! તે પણ (મળી જાય) છે'".

(૪૪) તેજ ગુરાઓને[1] માટે એમ પણ તે કહે છે:—"જયારે તેઓ સુખીમાં હોય છે અને (જયારે) તેઓ સમજે છે, ત્યારે તેઓ અપોઇના (સખુનો) કરતાં ગુચવાડો ઉતપન કરનારા વચનોને[2] વધુ પસંદ કરે છે, એટલે કે, ભલું કામ અને પરહેજગારી કરતાં (તે કામ યા સદગુણનો) બદલો[3] તેઓને વધુ ઠીક દીસે છે; રોશની કરતાં અંધારૂં તેઓને બહુ ગમે છે,[4] અને (બેહસ્તની) ઉંચી જેહાન કરતાં (દોજખનો) ઉંડો ગાર તેઓને (વધુ ગમે છે); તેઓ મુશકેલી ઉભી કરે છે. (૪૫) તેઓને માટે, પણ, હું તુને કહું છું કે: 'ઉછળતો[5] સર્પ[6] જે વરૂ અને સીહની પેઠે (છે) તેનાં કરતાં તેઓ વધુ મારવા લાયક છે; જયાં સુધી[7] તે શખસ, જે અષો ચીત્રો-મયાન[8] (છે), તે (પોતાની) ફતેહમંદ ગુરજ[9] સહીત આવે નહી ત્યાં સુધી, તેઓ કીના અને કપતમાં ચાલુ આગળ વધશે. (૪૬) તે (ચીત્રો-મયાન) ત્રણ (ગણા) પચાસ[10] માણસો સહીત કુચ કરી આવે છે, જેઓ (તેના) શાગેરદો (છે), જેઓ મજબુત,

---

૧. જુવો ફકરા ૩૭ થી ૩૯.

૨. ગોબંગ; સરખાવો ફારસી ક્રોમ્બક, "ઉખાણું," "ગુંચવાડા ભરીઉં લખાણ." વેસ્ત એને ગલીમગ, વાંચી "કહેવતો" અર્થ કરે છે. આ માણસો કાયદો જાણે છે, પણ બદ નિશ્ટાથી તેનો ખોટો અર્થ કરે છે.

૩. પારગ; સરખાવો ફારસી પારેહ યા પારેહ, "લાંચ," "બદલો."

૪. અવાગીનેન્દ, "મદદ કરવી." ૫. શસ્પ, જુવો ફારસી શસ્પ, "કુદવું."

૬. ગઝ; સરખાવો ફારસી ગઝા, "કરડતો સર્પ." ૭. અમત.

૮. એ નામ જુદી જુદી રીતે લખવામાં આવે છે. ડૉ૦ વેસ્ત સુચવે છે કે અસલ રૂપ ચીત્રો-મેહાન છે, અવ૦, ચિથ્રો-મએથનેમ, "પ્રજાના ઘરવાળો," એ એલકાબ કંગદેઝમાં વેહતી એક નદીને તથા તે દેશના વડા ધર્મગુરૂને લાગુ પાડવામાં આવ્યો છે. પેશોતન, તે વીશતાસ્પના એક બેટાનો, એ એલકાબ છે. એમ માનવામાં આવે છે કે એ અમર [redacted] અને કયામતને દીવસે પાછો આવશે તથા ઇરાન દેશમાં તેનો દીન ફરીથી જારી કરશે.

૯. વઝર, સરખાવો અવ૦ વઝ્ર.

૧૦. એટલે કે, ૧૫૦. આ આંકડો બહુમન યશ્ત, બાબ ૩, ફકરા ૨૭, ૨૯ અને ૪૨ માં આપવામાં આવ્યો છે. વ ફ્રાજ સાતૂનેદ પેશ્યો-તનૂ ઇ બામીક લેવતા ૧૫૦ ગબ્રા ઈ યશરાએ મૂન હુવિસ્ત ઇ પેશ્યો-તનૂ હુવા-અન્દ, પવન સિહ્‌ સમૂર જામક પવન મઇનૂગ શપીર યખસેનૂન્દ. વેસ્ત તરજુમો કરે છે: "પચાસ ભગડીઓ." અસલ અર્થ, "પચાસ ત્રગડીઓ."

બુલંદ, પોતાની ફરજો[1] અને ધાર્મીક મતો ઉપર ચોકાશી રાખનારા (છે), જેઓ પોહલાં ખભાં[2], મજબુત બાજુવાલા અને ઘણા લોકપ્રીય (છે),[3] જેથી કરીને કાલા[4] (રૂવાંટાવાલાં પોષાકમાં સજ થયલું) તેઓનું જાદું કદ (છે)[5], જેને લીધે (આઈધિ) તે દેવો અને ગુનેહગારો તેઓથી બીહે છે. (૪૭) અને તે ચેલા બુરા ગનાઆીનોને, તેની ઓલાદ[6] કે જેનો તે પીતા[7] છે તેની સહીત, તે લોભનો દેવ, કે જેને, જેમ દેખાઈતું છે તેમ, તે દુજ સંપૂર્ણ પરસ્તેશથી પુજે છે[8], તેને તે (ચીત્રો-મયાન) મારે છે; અને (તેના ચેલાઓ) માંના તેઓ, જેઓ ઘોડેસ્વાર થઈને પોતાની ઉમદા નોકરી[9] ઉપર આગળ વધે છે, તેઓ છુટા વાલવાલા તુરકી દેવને[10], આરબોને તથા ક્રીસ્તી રૂમીઓના શેદારપનેબી[11] મારે છે.

(૪૮) "અને મોટે ભાગે માણસોને તે (તેઓની) ફરજ બાબે શીક્ષણ[12] આપે છે, સંતોશી અને અસંતોશી (એ બંનેને); તે જે વીચાર જાહેર

---

૧. અસલ અર્થ, "કામ," "ધંધો."

૨. ફ્રાખુ-સૂપત; અવ૦ સુપ્તિ; સં૦ ગુપ્તિ; સરખાવો ફારસી ચોફૂત, "ખભો."

૩. કુબદ મિલીઆ; સેમીતીક શબ્દનો અર્થ, "લોકપ્રીય," "પ્રજાપ્રીય."

૪. સિહાકગ્નીહની વદી સિહાકગીનીહ છે; અસલ અર્થ "કાલા રંગમાં." ડા. વેસ્ત એને કુબદ મિલીહ વાંચી, "ઘણાં વાલવાલા" અર્થ કરે છે. પણ વાલનું વર્ણન થોડા બોલ પછી જુદું આવે છે.

૫. સ્તાબ; એ અવસ્તા શબ્દ છે; વેસ્ત: "ભરાયલું." ૬. દામાન, "પ્રાણીઓ;"

૭. અબ, "પીતા" પહલવીમાં સાધારણ રૂપ અબ છે. ડા. વેસ્ત એને ૩ અઝબ, "ત્રણ ડાંખલીઓ" વાંચે છે. એ ત્રણ તે, "તુરકી દેવો," "અરબો" અને "શેદારપ"; ફારસી અઝગ, "ડાંખલી".

૮. યઝેદ પવન અગવીન યઝિશ્ન. ૯. બુલંદ પીશગીહ.

૧૦. તુરકીઓને એ પ્રમાણે કહેવામાં આવતા હતા; એઓ અસલ તાતાર દેશના રહીશ હતા જેઓ પછવાડેથી યુરોપ જઈ વસીઆ. હાલના "ઓતોમન" તુરકીઓ હજી હસ્તીમાં આવ્યા હતા નહી.

૧૧. બહમન યશ્ત, બાબ ૩, ફકરા ૩, ૫, ૮, ૨૧ માં એ નામ શેદાસ્પીહ તરીકે લખવામાં આવ્યું છે. એમ ધારવામાં આવે છે કે કોઈ બાઈઝેનતાઈન શેહેનશાહ યા સરદાર જેને ઇરાનીઓને હરાવ્યા તેના નામનો આ ખોટો ઉચ્ચાર છે. એ શેહેનશાહ થીઓદોઝીઅસ હોય એમ સુચવવામાં આવ્યું છે. પુર્વ બાજુના રોમનોને ઇરાનીઓ કિરાસીયાકીગ નામથી ઓલખતા હતા.

૧૨. આખિઝિશ્ન, અવ૦ હચ, "રસ્તો દેખાડવો;" અસલ આહુચીદન "શીખવવું."

કરે છે તે વીચાર સાથ જે શખસ એકમત થતો નથી તેનેથી તે[1] ખુશી થતો નથી; (પણ) જે શખસને, અએ ઝરથુસ્ત્ર! તે દીન (ઉપર એતેકાદ) આપી શકે છે તે સંતોશથી જુવે છે.[2] (૪૯) તેજ (પુરૂષ)ને (દીનની) ગુરૂજથી તે બુલંદ[3] કરે છે, તે તેજ[4] (શખસ) છે જે (પોતાનાં) હાથોએ સુખી થાય છે,[5] (જેનું) સુખ તેને પોતાની મજબુત બાજુઓ વડે તથા પોતાના જવાનીનાં જોરે[6] કરીને રાખવાનું છે. (૫૦) અહુરમઝદની દીનને લીધેજ (ખરા) કૌવત અને ફતેહ હોય એમ તે જાહેર કરે છે, અને તે કૌવત અને ફતેહને લીધે સઘલા (લોકો) તેને માન આપે છે[7]; જ્યારે તે (માહન પુરૂષો) આવશે જેઓ ઝરથુસ્ત્રના (હવે પછી જનમનારા) બેટાઓ[8] છે, જેઓ દુનીઆને ફેરીને સજીવન કરશે, (જેઓ) મોત વગરના તથા અમરં આદમીઓ પેદા કરશે, જેઓ હંમેશે હમેશના (વખત) લગી ભુખ અને પયાસ વગરના થશે."

(૫૧) અને ઝરથુસ્ત્રના એક હઝારામાં દસ સદીઓનું ભવીષ્ય[9] તથા ઝરથુસ્ત્રના બેટા હોશેદરના (આવવાની) ખબર વીશે એમ પણ તે જાહેર કરે છે, કેઃ—"જ્યારે તે સદી કે જે અહુરમઝદ પરસ્ત દીનની પેહલી (છે), (અને જે) જ્યારથી ઝરથુસ્ત્ર (અહુરમઝદ) સાથની ગોફ્તેગો માટે આગલ (ફ્રાજ) વધીઓ ત્યારથી શરૂ થાય છે તે પુરી થાય છે, ત્યારે (તે પહેલી સદીને માટે) શું સરજેલું[10] છે? (૫૨) ત્યારે અહુરમઝદે જવાબ આપ્યો: 'સુર્ય (થોડા વાર) ઉભો રહે છે.'[11] (૫૩) એ પછી આવતી બીજી, ત્રીજી,

---

૧. એટલે, તે ગુરૂ. ૨. બીજો બોલ અર્થ, "સંતોષથી ચાલે છે."

૩. મસીનેદ; સરખાવો અવ૦ મસ્, ફારસી મહ; જે ઉપરથી, "મોટું કરવું."

૪. હુના–હુમ.

૫. ખ્વારીહેદ ખ્વાર દાસ્તન; સરખાવો, અવસ્તા ખાથ્ર, "આસાયશ."

૬. જુઓ અવ૦ તેવિષિ, "તાકાત."

૭. ફ–નામેદ, "નમે છે," "માન આપે છે." અવ૦ નમ.

૮. એ ત્રણ છોકરા [redacted] ઊશેદર, ઊશેદર માહ અને સોષાંસ, જેઓ દુનીઆને સજીવન કરવા ઝરથુસ્ત્ર પછી દર એક હજારે વર્ષને અંતરે આવે છે.

૯. બરીનગ; સરખાવો ફારસી બરીન ફરહંગ, "ફાલ," "એક ભવીષ્યા પોથીનું નામ જે તેહમુરસ્પે લખી હોય એમ ધારવામાં આવે છે."; બરીન દાયર, "આકાશ", "પૃથ્વિનો ગોલો." ડૉ. વેસ્ત એનો અર્થ બુરીનગ, "જુદા પડવું" કરે છે.

૧૦. બરીન; જુઓ ઉપલી નોટ.

૧૧. બીજો અર્થ, "સૂર્ય પોતાને છુપાવી દીએ છે." સરખાવો ફારસી શબ્દ નીહુમબીદન, અર્થ "ઉભું રેહવું," "ઢાંકી દેવું," "સંતાડવું."

ચોથી, પાંચમી, છઠ્ઠી, સાતમી, આઠમી, નવમી તથા દશમી[1] સદીઓને માટે શું સરજેલું છે? (૫૪) ત્યારે અહુરમઝદે જવાબ આપીઓ: 'સુર્ય ઉભો રહે છે.'

(૫૫) "ત્યાર પછી, જ્યારે દસમી સદીના (આખેરનાં) ૩૦ વર્ષ પૂરાં નહી થાય[2] [યાને કે, જ્યારે ત્રીસ વર્ષ અધુરાં રહે (**લખનાર**) છે], ત્યારે એક કન્યા જેનું (નામ) શેમીગ-અબૂ[3] છે તે પાણી તરફ[4] આગલ વધે છે; તેણી, જે તે પ્રખ્યાત હોશેદર[5]ની માતા છે; ઉર્વીજ[6]ને પેટે અવતરેલા, ઝરથુશ્ત્રના બેટા ઇસદવાસત્ર[7]ના કુટુંબ સાથ સગપણ ધરાવનાર ફ્રાન્યના (બેટા) વોહુરઓચથી[8] તે ઉતરી આવેલી છે. (૫૬) ત્યાર પછી તે પાણીમાં બેસે છે અને તે પીએ છે; અને તેણી પેલાં ઉંચ પ્રકારનાં (**સદમ**) બીજ પોતાના

---

૧. દસમી સદીની નીસાનીઓ તો હવે પછી વર્ણવામાં આવી છે.

૨. અ-રોન્દગની વડી **અ-રાનગ**; અર્થ, "પસાર નહી થયલું."

૩. **શેમીગ-અબુ** યાને "જાણીતા બાપ વાલી છે;" એટલે જે **ઝવારિશ** નામના પ્રખ્યાત બાપથી ઉતરી આવેલી. અવ૦ **સુતદ-ફેદ્રિનું** એ પહલવી રૂપ છે.

૪. કાંસુ સરોવર તરફ.

૫. **ફ્રવરદીન યશ્ત**, ફકરા ૧૨૯ માં એને **ઉખશ્યત એરેત** "(ગુજરેલાંનાં) હાડકાંને પાછા ઉભાં કરનાર," "સજીવન કરનાર" કહેલો છે: જે કન્યાને પેટે એ અવતરે છે, તેનું નામ **સુતદ-ફેદ્રિ**, યાને "જાણીતા બાપ વાલી" છે. **સદદર બુનદહિશન**માં એનું નામ **બદ** આપેલું છે. એમ કહેવામાં આવ્યું છે જે **કાંસવ** સરોવરમાં સ્નાન કરતાં ઝરથુસ્ત્રનું બુન, જે ત્યાં સચવાઇ રહેલું છે, તેથી તેને ગર્ભ રહે છે અને તે એક બેટાનો જનમ આપે છે.

૬. દેખાઇતી રીતે ઝરથુસ્ત્રની ત્રણ બાયડીઓમાંની એક એ છે. ઝરથુસ્ત્રની બાયડી હવોવી તે ફ્રપઓસ્ત્રની બેટી હતી. તેનું નામ **ફ્રવરદીન યશ્ત**, ફકરા ૧૩૯ માં આવે છે. એ સીવાય અવસ્તામાં પેગામબર સાહેબની બીજી કોઇએ બાયડીનું નામ આવતું નથી. **વિજરગર્દ-ઇ-દએનઇગ** નામની કેતાબમાં બીજી બે બાયડીઓના નામે ઉર્વીજ અને અર્નીજબરેદા આપીઆં છે. ઘણુ ખરૂં તો અત્રે દીનકર્દમાં અઉર્વીજ નામ છે તે એ બેમાંની પહેલી બાયડીનું હોવું જોઇએ અને તે ઇસદવાસત્રની માતા હતી. ઇસદવાસ્ત્રને એક બેટો હતો જેનું નામ **અરનિજ-ઇ-બીરાદાન** હતું.

૭. ઝરથુસ્ત્રની જીંદગીમાં તેને જે ત્રણ પુત્રો અવતરીઆ હતા તેમાંના સર્વથી વડાનું નામ ઇસદવાસ્ત્ર. તે આથોરનાનોનો વડો હતો અને મોબેદાન મોબેદ થયો હતો. જ્યારે દીન ૧૦૦ વર્ષ તુલીક પૃથ્વિ ઉપર ચાલી ત્યારે તે મરણ પામીઓ. ઝરથુસ્ત્રના બીજા બે બેટાઓમાં અઉર્વતદનર, ખુરશીદચીહર, હુરઝીઅર અને ખુરશીદચીહર, લડવઇઓ હતો.

૮. **ફ્રવરદીન યશ્ત**માં જણાવેલા **ફ્રાન્ય**ના ત્રણ બેટાઓ માંનો તે એક છે. તે ઈસદવાસ્ત્રના ખાનદાનનો છે.

શરીરમાં ગ્રહણ કરે છે[1], (તે બીજ) કે જે અષો ઝરથુશ્ત્રે નાંખીઆં તેનાં છેલ્લાંનો ત્રીજો ભાગ હતો; અને તે છોકરો પેટમાં રહ્યો કે જેનું નામ **વક્ષીનીદાર ઇ અશરાએઈહ**, "અષોઇનો વધારો કરનાર"[2] (છે). (૫૭) જોકે તે માત્ર ૧૫ વર્ષની છે[3], તો પણ તે કન્યા મરદના સમાગમમાં આવી નથી[4], અને ગર્ભ રહ્યો ત્યાંથી તે પેલો (હોશેદર) જનમીઓ ત્યાં સુધી પણ (મરદના સમાગમમાં આવી નથી).

(૫૮) જ્યારે તે (માહન) પુરૂષ ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પોંહચે છે, ત્યારે સુર્ય આસમાનની વચમાં ૧૦ દીવસ અને ૧૦ રાત્ર લગી સ્થીર ઉભો રહે છે,[5] અને અસલ (**ફ્રાજ**) પેદાયશના (વખતમાં) જે જગ્યા ઉપર તેને પેદા કરવામાં આવ્યો હવો[6] તે જગ્યા ઉપર પાછો ફરીને આવે છે, જેથી કરીને ચાર સ્થળોમાંથી[7] એક સ્થળમાં તે રહે છે, અને સાતે કેશવરો ઉપર (પોતાની) બલતી રોશની ફેંકે છે.[8] (૫૯) અએ ઝરથુસ્ત્ર! તેઓને માટે, પણ, એમજ છે; એવી હાલતોમાંથી[9] તેઓનું જાહેર થવું છે, જેથી કરીને તેઓ (લોકો) જાણે કે આ તે હઝારો છે જે તેઓને માટે ઠેડવવામાં[10] આવ્યો છે જેઓ આ ઉંચ (**મદમ**) દીન સાંભલવાએ કરીને જાણીતા થયલા[11] છે; આમ તેઓ પણ (છે) જેઓને માટે તે વેળાએ લોકો જાણતા નથી[12] કે તે એક અજાયબ જેવી ચીજ છે[13].

(૬૦) ત્યાર પછી, જ્યારે તે (માહન) પુરૂષ ત્રીસ વર્ષની ઉમરે પુગે છે, ત્યારે ભલી પાદશાહીવાલા અને ખરી ઉદારતાવાલા[14] અમશાસપંદો

---

૧. **ફ્રજેદ**; જુવો, **ફ્રખ્તન** યા **અફ્રખ્તન**, "સલગાવવું."

૨. **વક્ષીદાર-ઇ-અશરાએઈહ**; અવસ્તામાં આવતું **ઉશ્યત-એરેત** નામનો એ બીગડેલો આકાર છે.

૩. એ "ઉમરે પુગવાનો વખત" તે વાર ધારતા હતા. પંદર વર્ષની ઉમરે એક માણસ પુર બાલીગ આદમી તરીકે ગણાતો.

૪. **લેવતા ગબરાઅ્માન બરા વિકૃષીદ** ૫. **બરા પેગચીમુનેદ.**

૬. **ફ્રતૂમ ફ્રાજ બરહીનીદ,**

૭. બિહેષ્તિ તરજુમો, "ચાર આંગલમાંની એક આંગલ."

૮. **તાબેદ.** ૯. **મિન અએદુન.** ૧૦. **બરીન.**

૧૧. **પવન વશમમૂનિશ્ન વશામૂન્ત.**

૧૨. જ્યારે આ નીશાનીઓ ન દેખાય, ત્યારે લોકોએ જાણવું જે એ ફ્રષોગર્દ કરનારના આવવાનો ખરો વખત હજી આવ્યો નથી.

૧૩. **મન્દવમન્દ ઈ જવીતર હુઈત.**

૧૪ **હુ-હસ્તુગાન**; અવ૦ **હુ-દાઓ**; સરખાવો અસલ ફારસી **હુદેહ.**

સાથે તે ગોફ્તેગો કરે છે; તે બીજે દીવસે[1] , જે એક પ્રકાશિત દીવસ છે, ત્યારે આ જાહેર થાય છે કે જાણે, શારીરીક દુ:ખમાં (અને) સંકટથી રહીત[2] અને કવી તથા કલ્પનોથી છુટી છે [યાને કે, યઝદાનને લગતી બાબદોમાં બેહુરી યા આંધલી નથી], અને સંકટ વગરની[3] (છે) [એટલે જે, યઝદાનને લગતી ચીજોથી તેને પોતાને છુટી કીધી નથી], અને તે જીંદગીથી ભરપૂર થાય[4] છે [એટલે જે, તે વરસાદવાલી થાય છે], અને ભલી દાઇતિ નદી[5] ઉપર આવેલાં ઇરાનવેજમાં જુદે જુદે સ્થળે પાણી[6] ફરીને દેખાવ દીએ છે[7].

(૬૧) નવમી અને દસમી એ બન્ને મોટી સદીઓની આ ખાસીઅતો છે; જે બનાવો બનવાના છે તે વીષેની ભવીષ્ય વાનીઓનું ખરાંપણું, જે બનાવો (દીના) બની ગયા છે તે ઉપરથી નક્કી થાય છે; અને એ બે મોટી (સદીઓ)માં બનવાના બનાવો જે નઝદીક આવી પુગા છે તે ઉપર વર્ણવામાં આવ્યા છે તેઓ વીષેની (ભવીષ્ય વાનીઓની,) શાહેદીઓ (આપણી પોતાની) આંખે નજરે પડે છે[8].

બાબ ૮ મો.

મોજેજા કે જે ઝરથુસ્ત્રના હજારાના ખતમ થવા, અને હુશેદરના આવવા પછીથી, તે હુશેદરના હજારાના ખતમ થવા તુલીક (થયા હતા), તે વીશેનું (બયાન) તે વખતના[9] જ્ઞાનમાંથી (આ બાબમાં આપવામાં આવ્યું છે.)

---

૧. ફ્રેદાગ; એટલે જે, તેની ૩૧ મી સાલગરેહના દીવસ ઉપર; "કયામતના દીવસની સહવાર."

૨. અમૂસ્ત. ૩. અન્નસહોનિશ્ન.

૪. પૂર ખયાદાદીગ ચેગવીમૂનેદ; દો. વેસ્ત એને પૂર ખયા દાદીગ વાંચે છે, "જીંદગીથી ભરપૂર પેદા થયલો."

૫. ઇરાનવેજની એક નદીનું એ નામ છે; અવસ્તામાં એને વંઘુહિ દાઇતિ, એટલે "ભલી પેદા કીધેલી" કહી છે.

૬. મયા. ૭. ચેગવીમૂનેદ. ૮. ગઓકાસ; ફારસી ગવાહ, "શાહી."

૯. મિન આગાસીહ ઇ હમ ઝિમાનગ.

પુસ્તક ૭ મું, ઝરથોશ્ત-નામાંનો બાબ ૭ મો, ફ. ૬૧, બાબ ૮ મો, ફ. ૧. ૯૭

(૧) હુશેદરના ચમતકારી શારીરીક આકારમાં (તેના) જનમ લેવાથી, (તેનો) પ્રકાશ અને વચનો અને કાર્યો;[1] દસ દીવસ સુધી આકાશના મધ્યમાં ખોરશેદનું રેહવું;[2] ચાર ભયંકર[3] જાતોના હરૂબેનું નાશ પામવું; ઝાડપાન માટે વાદલ વીનાનાં[4] ત્રણ ઝરાઓનું ઉત્પન્ન થવું; બદફેલી અને ખામી[5] તરફના શોખનું નબલું થવું[6]; જોડાનના[7] બંદોનું મજબુત થવું; પારકા મુલકોની ભલી મીત્રાચારી ભોગવવી[8]; દીનની દીલસુફીમાં પુષ્કલ વધારો થવો[9]; અને મઝદયસ્નની દીનની સંપત્તિની મોટાઇની બુલંદી પામવી,[10] (જે દરવંદોને) હોશેદરથી મારવા કાજે કેટલીક જાતના શીક્ષા કરવાના કોરડાઓ[11] (છે.)

---

૧. વેસ્ત: "જનમ માટે, તનનો પ્રકાશ, વચનો તથા કાર્ય".

૨. વેસ્ત: "ખડો રેહતો".

૩. સરખાવો ફારસી **ઝન્દહ**, "ભયંકર", "દૂષ્ટ"; વેસ્ત એને **ઝંગ** વાંચે છે, અવસ્તા ઝંગ્ર, "પગ"; અસલ નકલમાં ૪-ઝંગ છે, "ચોપગુ".

૪. વાંચો: **અન-અબર-ગીરીહ**, અવ૦ **અબ્ર** અને ગહ્ય; સરખાવો ફારસી **અબ્ર ગિરિફ્ત**, "વાદલાંવાલું"; એ ઉપરથી આખા શબ્દનો અર્થ "વાદલાં વગરનું".

૫. **ફ્રેહી-બૂત** વ **અઇબી-બૂત**, સરખાવો અવ૦ **સ્તુઇતિ**, "સ્તુતિ"; અસલ અર્થ "અતીષ્યતાની સ્તુતિ અને બદીની સ્તુતિ." વેસ્ત: "પુષ્કલતા અને તંગી".

૬. **નિઝારીહુસ્તન**, સરખાવો અવ૦ **ઝર**, "બુઢું થવું;" ફારસી **નિઝાર**, "દુબલુ", "દુકાલીઉં".

૭. **પતમાન**, ફારસી **પયમાન**; એટલે, "શાંતીનો વધારો."

૮. **રામીહુસ્તન**, "મોજ લેવી"; કદાચ "અન-આર્ય દેશોને ભલી મીત્રાચારીને મોજ".

૯. **મેહ-વક્ષિશ્નીહ**, અસલ અર્થ, "(વીઘામાં) પુષ્કલ વધ".

૧૦. **મઝનીહા ઇ ચારાન**, જુવો અવ૦ **મઝેન** (**મઝ**, "બુલંદ") "મોટાઇ", અને ફારસી **ચાર** જે **લા-ચાર**માં આવે છે.

૧૧. **માર-જન**, સરખાવો અવ૦ **અસ્ત્રાંમ-મઇરીમ**, "ગુનેહગારોને શીક્ષા કરવાનું હથીયાર". હોશેદરે પોતાનાં દીનીક હથીયારોથી ગુનાહ અને બદીને દુનીઆ-માંથી મારી કાઢીઆં.

(૨-૩) તેજ હજારાની પાંચમી સદીમાં સાત સાલના મહરકૂષ (નામના) જાદુગરનું[1] જાહેર થવું (હતું); તે જણુવાએજ[2] સાલમાં આ સઘલાં કેશવરો જે સાત છે તેમાં મહરકૂષના શયાલાનું આવવું અને નઝદીક

---

૧. અવ૦ મર્કૂષ (જુવો વેસ્તરગાર્દનાં છુટાં મયેલાં અવસ્તાના લખાણુનો સંગ્રહ. ૮, ફકરો ૨). પહલવી મરકૂસ શબ્દ નીચલાં લખાણોમાં મળે છે:–વંદીદાદનો પહલવી તરજુમો, ફ્રગર્દ ૨, ફકરા ૨૨ વગેરે; મીનો ખેરદ, બાબ ૨૭, ફકરા ૨૪ થી ૩૩; દાદીસ્તાન-ઇ-દીની, બાબ ૩૭, ફકરા ૯૪ થી ૯૬; અને એ ઉપરાંત અવાર-નવાર દીનકર્દમાં મળે છે. મોટી બુનદહિશ્નમાં તેને માટેનું લખાણ આ પ્રમાણે છે:—

અમત હઝારગ ઇ અઉષીદર રોએષા ચેહવુનેદ, મરકૂસ સીજ-ચીહરીહ મિન તઓખમગ ઇ તુર-ઇ-બ્રાતુગરઓષ, ઇ ખુનીહ ઇ ઝરતુહસ્ત્ર યેહવૂન્ત, એઓલ પઓદાગીહ યેહમતૂનેદ; પવન યાતુગ દએન-હ ઇ વ પરીગ-કામગીહ સહમગૂન મગ્રા, ઇ મરકૂસાન કરીતુન્દ, વબીદુનેદ; ૩-સનત પવન ઝિમિસ્તાન ઝક ઈ સર્દ, વ પવન હમીન ઝક ઈ ગર્મ, લેવતા અમર વર્ફ વ તગર્ દહિશનીહ અવસા-ઇનીદાર; આનગુન હમાગ મર્દુમાન અયારગ આતાશ અવિસાએન્દ; વ આખર હખવાર આરાયિશ્નીહ ઇ મર્દુમ વ ગઓસ્પેન્દ મીન વર-ઇ-જમ-કર્દ યેહવુનેદ, હેના કાર રાએ પવન નીહૂફ્તગીહ કર્દ યેમલિમૂનેદ. અર્થ:–"જ્યારે હોશેદરના હજારાનો છેડો આવે છે, ત્યારે ઝરથુસ્ત્રના ખુની તુર બરાદરુખ-રખેષનાં કુટુંબનો (નબીરો), મરકીનો દેખાવવાળો (નાઉમ્મેદી) મરકૂસ દેખાવ દેશે; જાદુગરોની દીનથી અને બુતપરસ્તીથી તે સખત વરસાદ વરસાવશે, જેને તેઓ મહરકૂસાનના નામથી ઓળખે છે; ત્રણ સાલ લગી બરફ અને બંધાપલા વરસાદના સાથુ પડવા સાથના ઠંડા શયાલાઓ તથા તપતા ઉનાળાઓથી તે પાયમાલી કરનારો થશે; આ પ્રમાણે તમામ માણુસો ગરમીના તપોટાથી લાઇલાજ મરણ પામશે, અને આખરે માણુસજાત તથા ગાય ઢોરનું ફરીને સમારવું વરે જમ કરદ થી થશે; આ સબબ સર તેને એક છુપી (જમીનની સપાટી હેઠલની) જગયાએ બાંધવામાં આવયો છે."

પહલવી મરકૂસાનને ખાલદી **મલ્કોસ**, "પાનખર રતુનો વરસાદ" ઉપરથી નામ સાધીત વીશેષણુ તરીકે આવેલો ધારવામાં આવ્યો છે, અને સેમીતીક લોકોની જગરેલની દંતકથા સાથ ઇરાની લોકોની શીયાલાથી દુનીઆ નાશ પામવાની કથાની સરખામણી કરવાની કોશેશ કરવામા આવી છે. આ વીચાર સામને મોસીઓ હાલેવી તરફથી બે વાંધા ઉઠાડવામાં અવ્યા છે: એક આ કે, "મલકોસ" એ મૂલેજ હીબ્રુ શબ્દ છે, અને ખેરેમેક નથી; અને બીજો આ જે, "મલ્કોસ" નામથી જણાયલો વરસાદ ફાયદાકારીક છે અને તે રતુની પછવાડે પડે છે; જે ક્રિયામાં એ વરસાદ આવતો જાહેર કીધો છે તેમાં કીરતારનો આભાર માનવામાં આવ્યો છે કે તેને એ વરસાદ પેદા કીધો. એ વરસાદને જગરેલ સાથ સીધો યા આડકતરો સંબંધ નથી. વલી સર્વથી મોટો વાંધો તો આ છે કે ઇરાની કથામાંતો **મહરકૂસ** એક આદમી જાદુગરનું નામ છે જે ત્રાસદાયક શયાલાઓમાં કરાં તથા બરફ વરસાવે છે.

૨. **બએન સનત ઝક ઇ સ્રૂણ (સ્રૂણ એટલે "જાણીતું", અવ૦ સ્રુ, "સાંભલવું")**

પોહચવું, ત્રણ શયાલામાં અને તે ચોથામાં, મહરકૂષ જાદૂગરના[1] પેલા શયાલાઓની સખતીથી[2], માણસ જાત તથા ગાય ઢોરોનું મોટે ભાગે મારીઆ જવું[3]; અને ભલા યઝદોની[4] બરકતથી તે ચોથા શયાલામાં મહરકૂષની મરદ[5] ઓલાદનું[6] મરણ પામવું (હતું.) (૪) જમશેદના વરનું[7] ઉઘડવું[8], તેમાંથી[9] માણસ જાત તથા ગાય ઢોર (જાનવરો)નું બાહેર આવવું, અને (એથી કરીને) માણસ જાત તથા ગોસપંદોનું ઘણીજ સરસ રીતે[10] તેઓ-માંથી[11] તમામ[12] સજીવન[13] થવું.

---

૧. અત્રે **યાતૂગ**-ઇની વટી **યાતૂગીહ** વપરાયો છે. અસલ નકલ પ્રમાણે વાંચીએ તો તરજુમો આ પ્રમાણે થાય: "મહરકૂસની જાદુગરી (માંથી નીપજતાપરીણામ)નું."

૨. **શ્કફ્તીહ**. ૩. **અવિસાધશ્ન**.

૪. **દહુમાન આફ્રીનનો** એ બોલીબોલ તરજુમો છે. "**દહુમાન આફ્રીન** વલી એક ફ્રાવહેમંદ ભણુતરનું નામ છે, જે બીજી રીતે **આફ્રીને અમશાસ્પંદને** નામેબી ઓલખાય છે."

૫. એને **ગુશ્ન** બી લખવામાં આવે છે, અવ૦ **વર્શ્ન** ("નર પ્રાણી"), ધાતુ **વર્શ**નો એ ઘણો ખરો પહલવી તરજુમો છે.

૬. વાંચો: **ઝાગદાન**, સરખાવો ફારસી, **ઝાગ** ઉ **ઝીક**, "છોકરાં બચ્ચાં" અસલ નકલ પ્રમાણે એને **ઝાધશ્ન**, "જનમ" બી વાચી શકાય; પહલવી **ઝાદન**; અવ૦ **જન**, "જનમ" આપવો.

૭. અવસ્તા વંદીદાદ ફરગર્દ બીજી, ફકરા ૨૫ થી ૪૨ માં એ વરને માટે લંબાનથી બયાન આપીઉં છે તે વાંચો. એ લખાનમાં અહુરમઝદ યિમ (જમશેદ) ને એક "વર" બનાવવા કાજે નીચે મુજબ હુકમ કરે છે:—" **આઅત તેમ વરેમ કેરેનવ, ચરેતુ-દ્રાજો ક્રેમ-ચિત પઇતિ ચથ્રુશનાંમ, હથ તઓખમ ઉપ-બર પસ્વાંમચ, સ્તઓરનાંચ, મશ્યાનાંમચ, સૂનાંમચ, વયાંમચ, આથ્રાંમચ સુખ્રાંમ સઓચેન્તાંમ. આઅત તેમ વરેમ કેરેનવ ચરેતુ-દ્રાજો ક્રેમ-ચિત પઇતિ ચથ્રુશનાંમ, નરાંમ અઇવિ-ક્ષીઇથને; ચરેતુ--દ્રાજો ક્રેમ-ચિત પઇતિ ચથ્રુષનાંમ, ગવાંમ ગાવયનાંમ.........**" અહુરમઝદ જમશેદને એક સાર્વત્રી જગતની મુસીબત જે ભવીષ્યમાં બનવાની છે તેને માટે સાવચેત કરે છે, કે જે મુસીબત માણસોના પઝાત ભાગને આ દુનીઆંમાથી સાફ કરી નાખશે. એટલા માટે માણસો, જાનવરો, ઉરવરો વગેરે જેઓ સખત શયાલાઓથી નાશ પામશે તેઓની જમ્મા રાખવા ભલી પેદાયશના સુંટી કાઢેલા નમુનાઓ રાખવા કાજે આસરા તરીકે એક વર બાંધવાને જમશેદને હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો.

૮. **અપૂમબિશ્ન**; પહલવી પૂમબિશ્ન, "એક બરણીમાં (પુમબ) ભરવું અથવા સંતાડવું."

૯. એટલે જે, તે વરમાંથી. ૧૦. **અવીરતર**.

૧૧. **મિન ઓલા-શાન પેહલૂતન**. ૧૨. **પૂરી**, પૂરીગની વટી.

૧૩. **રૂબિશ્નીહ**, "પંથરાવવું," "ફેલાવવું," "આબાદ વધવું."

(૫) એ શયાલાઓ પછી ગોસ્પંદોના દુધ બાબે[1] પુષ્કલ અને પુરતો વધારો[2], અને (તે) દુધમાંથી માણસને મોટા જથામાં ખોરાકનું પોંહચવું[3], અને ગોસ્પંદોના તનમાં દરદનું[4] નહી થવું[5], દુનીઆનું ભરપુર થવું અને ફરાખી[6], અને એક થઇ ગયલી[7] માણુસ જાતની કીર્તી[8], તથા સખાવતનું બુલંદ (રબા) વધવું (હતું). (૬) અને માણસ જાતમાં તંગીનું ઘટવું (નિઝા-રીહ) (હતું), જે પ્રમાણે દીન જાહેર કરે છે, કે:—આ પ્રમાણે, વલી, અએ ઝર-થુશ્ત્ર! તે (માણસ), જે પોતાની ભેટોનો કબુલ રાખનાર[9] (છે) તેના કરતાં જોકે (અમત) વધારે કમનસીબ[10] હોય, તોપણ તે બખશેશના કરનાર જેવો છે કે જે, હાદમંદ દુનીઆમાં, પોતાની ભેટોથી (ભરા) સખા-વતમાં આટલો આગલ (છે;) તે (પુરૂષ)ને યાદ કરવામાં આવે છે.”[11]

(૭) અને આ પણ, તે (દીન) જાહેર કરે છે, કે:—“જ્યારે તે શયાલો ખતમ થશે,[12] જેને માટે કહેવામાં આવ્યું છે કે તે ભારે ઝાંકલથી ભરપુર[13] થશે અને નાશકારક[14] (નીવડશે),ત્યારે આમતેમ ભટકતાં[15] અને કાળા રંગના બેહુશી જાનવરો[16] માઝદયસ્નો તરફ આગલ વધશે, અને તેઓ એમ ખયાલ

---

૧. અદમ ઝક ઇ.

૨. કબદ વ રબા અવસૂન; વેસ્ત: “પુષ્કલ અને મોટો વધારો.”

૩. જુવો અવ૦ થ્રા, સેં [redacted] “ઉછેરવું,” “પોષણ કરવું.”

૪. ખૂનિનગીહ, સરખાવો ફારસી ખુનીદન, “વીલાપ કરવો.”

૫. કમ; “થોડું,” “ઓછું.”

૬. ફ્રાખુઇહ, જુવો ફારસી ફરાખ, “ઓહલું,” “પુષ્કલ.”

૭. હમબાઝીહમ, સરખાવો ફારસી હમ-બાજ, “સાથી;” અસલ અર્થ “માણુસ જાતનો સોથીઓ.”

૮. ખનીદીહ, અવ૦ ખન. “પ્રકાશવું.” ૯. પતીરફ્તારતર.

૧૦. દુશત વખ્ત-તરની વરી દુશ-વખ્તર, ફારસી બદ-બખ્ત-તર.

૧૧. ઝક પવન મીનિશ્ન કનૂનેદ, અસલ અર્થ, “તે મન યા વીચારમાં રહે છે.” અસલ નકલ પ્રમાણે ઝક પવન માનિશ્ન કનૂનેદ, “તે મકાનમાં રહે છે.”

૧૨. સચેદ, અવ૦ સચ, “જવું,” “ગુજર પામવું.”

૧૩. વસ-તકર્ગ, “ઘણાં ઝાંકલવાલું,” “ટીપાતાં બરફથી ભરપૂર;” સરખાવો બંદીહાદ, ફર્ગર્દ ૨, ફકરા ૨૨ નો પહલવી તરજુમોઃ અદમ ઓલ અહુ ઈ અસ્તાઓમંદ ઝક ઈ સરીતર ઝિમિસ્તાન મેહમતુનેદ, મૂન મિન ઝક સ્તહમગીહ ઝીઅશ વસ-તકર્ગ મૂતગ ઝિમિસ્તાન. એનો અસલ અવસ્તા વાક્ય આ પ્રમાણે છે:—આત અહ્મ અસ્તવન્તેમ અંઘેમ ઝેમો જંઘેન્તુ, ચહમત હચ સ્તખ્રો મ્રૂરો ઝયાઓ.

૧૪. મરેન્ચીનીદાર, “નાશ કરનાર,” અવ૦ મ્રૂરો. ૧૫. ફ્રાખુ-રફતાર.

૧૬. દદાન વાંચવો વધુ દુરોબસત દીસે છે; સરખાવો ફારસી દદ.

કરશે કે હવે પછીથી માઝદયસ્નો હમને વધુ વાર ધીક્કારશે નહી, (પણ) એક કે જે તેઓનું પોતાનું ફરજંદ[1] (છે) તેની માફક, એક બેટા માફક, માંઝદયસ્નો આ પ્રમાણે ગોસપંદોને ઉછેરશે[2] કે જેઓ ઘણો (ખોરાક) આપનાર અથવા ઉપયોગી, (તથા) ધીક્કારથી રહીત પયાર સહીત[4] છે.

(૮) "તે પછી, (બેહેસ્તના) સર્વથી બુલંદ ભાગમાંથી, અરદીબેહસ્ત (અમશાસ્પંદ) માંઝદયસ્નોને મોટે સાદે બોલાવશે[5] અને (તેઓને) આ પ્રમાણે કહેશે[5]:—'તમો માઝદયસ્નો (અહુરમઝદને પુંજનારા) છો[6]; (તમારામાંનો) કોઇ જેમ ગોસપંદોને અગાઉ જબે કરતો હતો તેમ હવે કરશે નહી. (૯) યઝદોને સારી ભેટો અરપન કરવા તમારે સલાહ આપવી જોઇએ[7], તે પુરૂષને માટે તમારે કીર્તિની સલાહ આપવી જોઇ;[8] તમો માઝદયસ્નો થઇ[9] ગોસપંદોને જબે કરો છો? (અને) જેઓથી તમને ફાયદો થાય છે[10] તેઓને તમો કાપો છો? (અને) તે[11] તમને આ પ્રમાણે કહેશે [યાને કે, તમારી મદદને લીધે તે તમને આ પ્રમાણે કહેશે]:—"તમો માઝદયસ્નો છો, તમારા (તનની) સુખાકારી માટે મને તમો (માત્ર) તેજ (વખત) અગાઉ ખાશો, કે જયારે[12] મને દેડકાઓ અને લોહીઆર ગીલોરીઓ[13] ખાશે.[14] (૧૦)

---

૧. ઝાક, જુવો ફ્રાસીં ઝાક. ૨. ભદમ દેબ્રુન્દ.

૩. હુ-દાગ, એટલે દુધ વીગેરે જેવી દુનીઆને ફાયદો આપનારી ચીજોને પુષ્કલ પેદા કરનાર.

૪. અકીનીહ ફ્રેશારમ, "કીનાના સેજ પણ અંશ વીનાનો પ્યાર," સરખાવો અવ૦ કએના અને ફ્રઓશ.

૫-૫. મદમ બરા કરીતૂનેદ વ અએફૂન ગેમલેહૂનેદ.

૬. વેસ્ત: "તમો અહુરમઝદની પરસ્તેશ માટે છો."

૭. વન્ડિો: વહુ-દહિશ્ન પવન યેઝત. અસલ નકલ પ્રમાણે વક્ષિશ્ન પવન યેઝત, "યઝદો માટે વધારો." વેસ્ત: વક્ષિશ્ન પવન દાત, "ભેટોમાં વધારો."

૮. સરખાવો અવ૦ અહુમાઇ તન્વો વઝદવરે, "તેના તનને માટે કિર્તિ યા પ્રકાશ;" અવ૦ ધાતુ વંધ, સં૦ વસ, "પ્રકાશવું."

૯. માઝદયસ્ન હુવા-દતની વટી માઝદયસ્ન-દત.

૧૦. ઝક, મિન ઓલા-શાન ઓલ લકૂમ અયયયારીનીદ.

૧૧. એટલે જે, સઘલાં ઢોરોની જાત.

૧૨. યાને કે, ઝેહરી સર્પો મને ખાવાનું શરૂ કરે તે અગાઉ.

૧૩. ગઝ વ ખૂન-ફ્રૂઆ, "વીછુ તથા લોહીયાર ગીલોરીઓ;" સરખાવો. અવ૦ વઝગ, અને કહ્રપ, ફાસી ગઝ અને કપ.

૧૪. જુવો અવ૦ ગંધ, સં૦ ઘસ, "ખાવું," પોતાના હજારાની પાંચમી સદી પછી હોશેદર દુનીઆને નવી કરવાને શરૂ કરશે, ત્યારે ઢોરોનું માણસોથી જબે થવું અટકશે, તથા ઢોરો પોતાને ખુદરતી મોતે મરશે, અને તેઓના મુરદાં માણસો ખાશે નહી, પણ પૃથ્વી ઉપરના ઝેહરી સર્પો તેઓનો ભક્ષ કરશે.

તમો (માઝદયસ્નો તરીકે) ભક્ષી ભેટો આપવાની સલાહ આપો છો, (તનને માટે) સુખાકારીની સલાહ આપો છો અને માઝદયસ્નાનો તો ગોસપંદોને જબે કરે છે, અને તેઓમાંના જેઓથી તમને ફાયદો હાંસલ થાય છે તેઓને પણ તેઓ કાપે છે; તમો માઝદયસ્નો છો, (તમારા તનની) સુખાકારી માટે મને તમો (માત્ર) તેજ (વખત અગાઉ) ખાશો કે જ્યારે મને ડેડકાઓ અને લોહીઆર ગીલોરીઓ ખાશે."

(૧૧) માઝદયસ્નો ખુશીથી[1] ઢોરોને કાપે છે, અને માઝદયસ્નો ખુશીથી ઢોરોને જબે કરાવે છે[2], અને જ્યારે તેઓ[3] (તેમને) જબે કરે છે ત્યારે તે ઢોરો (પોતાની હાલત ઉપર) સંતોશથી (રહે છે)[4]; અને માઝદયસ્નો વગર આંચકીએ ગોસપંદોને ભક્ષ કરે છે, અને જ્યારે તેઓ તેમને ભક્ષ કરે છે ત્યારે ઢોરો સંતોશથી (રહે છે.) (૧૨) અને ત્યાર પછી જ્યારે ભલા યઝદો (ઇનસાફ માટે) ઉભા રહે છે[5], ત્યારે, જબે કરનારા અને જેબી કાંઈ તેઓએ જબે કરીયું હોય તે, તથા ખાતકીઓ અને જેબી કાંઇ તેઓએ કાપીયું હોય તે, તથા ભક્ષ કરનારા અને જેબી કાંઇનો[6] તેઓએ ભક્ષ કરીઓ હોય તે સઘળાંનો (તેઓથી) સામતો ઇનસાફ[7] કરવામાં આવે છે."

(૧૩) અને આ પણ તે જાહેર કરે છે, કેઃ—"તે સદી જે પાંચમી (છે) તેનો છેડો[8] આવશે, ત્યારે માઝદયસ્નોના ધર્મને માટે, બીજા હજારામાં, જેઓ ધરતી ઉપર તે વેલા જીવતા[9] હશે તેઓમાંના સઘલા, દુશ્ટ[10] તેમજ અશો બન્નેમાંથી, ઇરાન દેશના બે ત્રતીઆંશ ભાગ[11] જેટલા અશો થશે, અને એક ત્રતીઆંશ ભાગ જેટલા દુશ્ટ રહેશે, અને તે પ્રમાણે તુરાનીઓ પણ જેઓ ઇરાનની આસપાસ (છે), અને ઇરાનની આસપાસના જે લોકો ઇરાનીઓ નથી તેઓ પણ રહેશે[12]; (જેઓ) હાદમંદ દુનીઆમાં

---

૧. ખુર્સન્દીહા.

૨. જુરીનન્દ, અવ૦ ઘર "કાપવું," "નાકું પાડવું;" ફારસી જુરીદન.

૩. એટલે, મઝદયસ્નીઓ. ૪. ખુર્સન્દ.

૫. યેહવુન્દ. ૬. મુન–ચેશ, "કંઇપણ ચીજ."

૭. પાયીદ, જુવો ફારસી પાયીદન, "તપાસવું," અથવા પાય, "પદવી," "પગથીઉં." વેસ્ત: "(તેઓથી) તપાસવામાં આવે છે." ૮. બરા સચેદ.

૯. વાંચોઃ અહૂમગ; અહૂમ જે અસલ નકલમાં છે તે કદાચ અહૂ ઇ અસ્તાઓમન્દની વટી હોય.

૧૦. એને દ્રવન્દાંનીચ વાંચવો વધુ દરોબસ્ત દીસે છે.

૧૧. સરખાવો અવ૦ દ્વ–ત્રિથ. ૧૨. એટલે જે, તેઓ હાલ છે તેમ તેઓ રહેશે.

(હસ્તી ભોગવશે) તેઓના રેહઠાણોમાં અત્રે[1] જે વધારો[2] (છે તે) **હાલ-**નીજ પેઠેજ એક સરખો રેહશે.''

(૧૪) અને આ પણ તે[3] જાહેર કરે છે, કેઃ—''તે હજારો કે જે માઝદયસ્નોની દીનને માટે પેહલો છે તેનો છેડો આ છે, ત્યારે (તેની) પહેલી **સદીની** અખેરીએ[4] શું સરજેલું છે[5] ? (૧૫) તે ઉપરથી અહુરમજદે કહ્યું કેઃ—'ખોરશેદ ઢંકાઈ જશે[6], (૧૬) અને બીજી અને ત્રીજી અને ચોથી, પાંચમી, છઠ્ઠી, સાતમી અને આંથમી, નવમી તથા દસમી સદીને છેડે શું સરજેલું છે? (૧૭) તે ઉપરથી અહુરમજદે જવાબ આપીઓ કેઃ—'ખોરશેદ ઢંકાઇ જશે.'

(૧૮) જે વેલા દસમી સદીના (છેલ્લાં) ત્રીસ સાલ[7] બાકી રહે છે,[8] ત્યારે એક કુમારીકા[9] જેનું (નામ) શપીરઅબુ (છે), યાને કે, તે (કે જે) ભલા હુશેદર માહની માતા (છે), તે પાણી તરફ આગલ ચાલે છે વોહુ-ફ્રયાનનો બેટો વોહુ-રઓચ,[10] જેનો ઇસદવાસતરનાં કુટુંબ[11] સાથ સંબંધ

---

૧. આ દુનીઆંમાં. ૨. **મસ-અવઝુનીગીહ.**

૩. દીન. ૪. **આખર,** એટલે કે, ''(પહેલી સદી) પછી.''

૫. જુવો **દીના-ઇ-મઇનુગ-ઇ-ખ્રતુ,** બાબ ૨૭, ફકરો ૧૦:- **પવન બરીહ વ ઝિમાનગ વ વચેર ઇ બરીન સાતુનેદ.** પહલવીમાં **બરીન** નો અર્થ ''ખુદા,'' ''નસીબ,'' ''સરજત,'' ''કુલ'દ,'' થાય છે.

૬. **મહમ નિહુરએદ,** આ અસલના દસતુર સાહેબોનું વાંચન છે; જમાં-સનાશીને આધારે હાલ એને **નિ-ખુરબીત** વાંચવામાં આવે છે, અવ૦ ખ્વરબ, ''બરણી.'' પોલ હોર્ન એને **નિહુરબીદન** અથવા **નુહુરબીદન** વાંચી, **નિહુફ્તન**માંથી નીકલેલો ધારે છે.

૭. અસલ અર્થ ''ત્રીસ શીયાલા.''

૮. **અ-શાન્દગ,** ''રહ્યું કરી''ની વદી **અ-શાનગ** આવેલો છે; વેસ્ત ''પસાર નહી થઇ ગયલા''. સરખાવો ફારસી રોઝ શાન્દન, ''દીવસ પસાર કરવા.''

૯. એ કુમારીકા અત્રે જણાવેલી અવસ્તામાં જણાવેલી **વંઘહુ-ફ્રેધ્રી** છે, જેનાં નામનો પહલવીમાં **શપીર-અબૂ** તરજુમો કીધો છે, ફારસીમાં તેણીને **વેહ-પદ** અથવા **વેહ-બદ** નામ આપવામાં આવ્યું છે. એ અવસતા નામનો અસલ અર્થ ''સારી માબાપની'' થાય છે. એમાં **ફ્રેધ્રી** શબ્દ પતર, પિતર, ''પીતા''ની નારી જાતી છે. શપીર-અબૂનો અસલ અર્થ ''એક ભલા પીતાવાલી''. **વંઘહુ-ફ્રેધ્રી** તે **ઉખ્શ્યત-નેંમઙ** (પહલવી **અઉશીદર-માહ**)ની માતાનું નામ છે, જે ભવીષ્યના ત્રણ પેગમબરો જેઓ દુનીઆને નવી કરવા જનમશે તેઓમાંનો એક છે. (જુવો **ફ્રવરદીન યશ્ત,** ‖ ૧૪૨.)

૧૦. **વોહુ-રોચ્યો ઇ ફ્રહાનીઆન,** જેને **ફ્રવરદીન યશ્ત,** ફકરા ૯૭ માં **ફ્રયાન**ના બેટા **વોહુ-રઓચહ** તરીકે જણાવવામાં આવ્યો છે. ફ્રયાનને બે બીજા બેટા પણ હતા, જેઓના નામો **અશો-રઓચ** તથા **વરેસ્મો-રઓચ** છે. **યોઇશ્ત (ગોશ્ત ફ્રયાન)** પણ તેજ કુટુંબનો હતો. એઓ દીનના પેહલા શીખવનારાઓમાંના હોય એમ લાગે છે. ૧૧. વગ્નિઃ ઇ **બએન દદગ.**

છે, જે (ઇસદવાસતર) ઝરથુસ્ત્રનો બેટો (છે), અને જે (પેગામબર સાહેબની બાયડી) અઉર્વિજથી[1] ઉતરી આવેલો છે તેનેથી તેણીની ઓલાદ ઉતરી આવી છે[2] (૧૯) ત્યાર પછી તે પાણીમાં તેણી બેસે છે અને તે[3] પીએ છે; તેણી (પોતાના) તનમાં[4] પેલું ઉંચ (**મદમ**) બીજ સારી પેઠે ગ્રહણ કરે છે જે હુવોવીને[5] માટેના તેના છેલ્લાં બીજ, જે પવીત્ર ઝરથુસ્ત્ર બાહર કાઢીનાખે તેમાનું બીજું છે[6]; અને તે (બીજ તેના)માં[7] તે બેટો પેદા કરે છે જેનું નામ **વક્ષીનીદાર દાનિયા–ચિસ્ત** (અહુરમઝદની "આરાધનાનો ખીલવનાર") છે, [યાને કે, (બોદા માટે) બેટો[8] (ત્યારે) વધે છે]. (૨૦) એ કે તે ૧૫ વર્ષની ઉમરની છે,

---

૧. ઝરથુસ્ત્રને ત્રણ બાયડીઓ હતી, જેઓના નામો, ઉર્વિજ, **અનિંજ** અને **હુવોવિ** હતાં; એમાંની પેહલી તથા છેલ્લી **પાદશાહ ઝન** હતી, અને બીજી **ચકર ઝન** હતી. ઉર્વિજ, જે એક પાદશાહ ઝન હતી તેનેથી ઇસદવાસતર જનમીઓ હતો એ ત્રણ ભવીષ્યનાં પેગામબરોનાં ચમતકારીક જનમો વીશે પહલવી **બુન્દહિશન** મોટી આવ્રત્તિ)માં બાબ ૩૨, ફકરા ૮ માં નીચલું લખાણ મલે છે:—**અદીન ૩ બરા** (બેટાઓ) **ઝરતૂહશ્ત્ર, ચીગુન અઉશીદર, અઉશીદર–માહ વ સઓશયાનસ, મિન હુવોવી યેહવૂન્ત; ચીગૂન યેમલેલૂનેદ અયક: "ઝરતૂહશ્ત્ર ૩ યાવર ઓલ નઝદીગીહ હુવોવી નીશા** હુમાઇ વઝલૂન્ત, **કોલા યાવર ઝક તઓખ્મ ઓલ ઝિમીગ** વઝલૂન્ત; **નહચેસિંગ યેઝત રૂશનીહ વ ઝૂર ઇ ઝક તઓખ્મ** યેહબ્બલૂન્ત, **વ પવન નિગાસ દારિશ્નીહ ઓલ અનાહીત યેઝત અવિસપાર્દ; અવગામ નફૂશા ઓલ માતર ગુમીજેન્દ; [illegible] ફ્રવાહર ઇ યશરોબાન પવન પાનગીહ ગૂમાર્દ યેગવીમૂન્દ** (જુવો S. B. E., પુસતક ૫ મું, સફે ૧૪૪), સરખાવો દીનકર્દ, પુસતક આઠમું, બાબ ૧૪ મો, ફકરો ૧૩ વીગેરે).

૨. **ફ્રાજ–તઓખમગ**, "આગલ થઈ ચપલું વંશ".

૩. એટલે જે, કાંસવ સરોવરના પાણીને.

૪. **મદમ લાલા પરૂ–તનુ મૂન યેહવૂન્ત**; સરખાવો અવ૦ **પરૂ**, "ભરપૂર" તથા **તનુ**; **પરૂ–તન**, "હમેલદાર". અથવા ઝક ગૂસ (જુવો અવ૦ **ગુદ**) **મદમ લાલા ફ્રવર્દ**, "(ઝરથુસ્ત્રના) બુલંદ ફરોહરને લગતાં પેલાં ઉંચ બીઆ તેણી પીએ છે." વેસ્ત પ્રમાણે: **ઓલા ઝક ગુસ મદમ લાલા ફ્રખ્ત.** "તેણી તે તોખમો બહુજ પ્રકાશાવે છે."

૫. **અશ ઓલ હુવાવ** બુન; અત્રે **હુવોવી** એ ઝરથુસ્ત્રની **પાદશાહ–ઝન** (હકદાર બાયડી)નું નામ છે. વેસ્ત: **અશ ઓલ અવો** બુન ઝક **ફ્રાજ શેહગૂનાં**, "(તે) અસલ નાંખતો હતો."

૬. અત્રે **'ફ્રાજ શેહકૂનેદ**ની વટી **ફ્રાજ શેહફૂનાં** આવ્યો છે.

૭. **બઓન યેહવૂનેદ**. અત્રે આ સઘલાં દીનને લગતાં લખાણો તથા આગાહીઓમાં ભવીષ્ય કાલની વટી ઇતિહાસીક વર્તમાન વાપરીઓ છે.

૮. **શાદીહ**; એની સાથે અવસ્તા **શાઇતિ** શબ્દનો અર્થ સરખાવો.

તોપણ આદમી જાત સાથ તે કન્યાએ તે વખત અગાઉ સોબત કીધી નથી[૧]; તે વખત પછી પણ, જયારે તેણીને હમેલ રહે છે[૨] ત્યારથી તે તેણી જનમ આપે છે ત્યાર પછી પણ [૩](તેણી તેમ કરતી નથી).

(૨૧) "જયારે તે પુરૂષ ત્રીસ વર્ષની ઉમરનો થાય છે, ત્યારે વીસ દીવસ તથા રાતની દરાજી સુધી ગગનનાં[૪] મધ્ય ભાગમાં ખોરશેદ અથવા કેશવરો (ખંડો) જે સાત છે તે ઉપર પોતાની બલતી રોશની નાખતો સ્તંભ ખડો રહે છે.[૫]"

(૨૨) આજ [૬] પ્રમાણે વલી જેઓ આ ઉંચી દીન ઉપર ધ્યાન પુગા-ડવાએ કરી જાણીતા થયલા છે તેઓનું જાહેર થવું છે[૭] [યાને કે, (લોકોએ) જાણવું જોઇએ કે (તેઓ માટે) એક હુનરો સરજેલો છે [૮]]; આજ પ્રમાણે, વલી, તેઓ[૯] જેઓને માટે (છે), ત્યારે (લોકોએ) જાણવું જોઇએ કે એ એક જુદી ચીજ છે[૧૦].

(૨૩) "જ્યારે[૧૧] તે પુરૂષ ત્રીસ વર્ષની ઉમરનો થાય છે, ત્યારે અમ-શાસ્પંદો સાથે[૧૨] મીજલસમાં બેસે છે, જે બધી પાદશાહીવાલા ખરા ઉદાર[૧૩] છે; બીજો દીવસ[૧૪], જે એક પ્રકાશીત દાહડો છે, તેમાં જાહેર છે કે જાણે[૧૫] તનોમંદ દુનીઆ ગુંચવાડાથી રહીત[૧૬] અને કીક તથા કરપનની[૧૭] (હાજરી) વીનાની છે [યાને કે, યઝદાનને[૧૮] લગતી ચીજો તરફ આંધલા તથા

---

૧. વાંચો : લેવતા ગબ્રશમ્આન બરા વિપયીદ; સરખાવો અવ૦ ધાતુ વિપ.

૨. આપૂસ્તન; સરખાવો અવ૦ આપુથ્ર, અપુથ્રો-જન; ફારસી આબસ્તન "હમેલદાર." ૩. પીશ મિન ઝક વદ અમત ઝક લાલા ઝેરખૂનેદ.

૪. પવન આલેસ્ત દ ઝક આસીમાન, બોલબોલ તરજુમો, "આસમાનના સર્વથી ઉંચા ભાગમાં;" અવ૦ બરેઝીશ્ત, તથા આસમાન. ૫. બરા ચેગવીમૂનેદ.

૬. દીનમાં આગમજથી જાહેર થયલા ભવીષ્યના ત્રણ પેગામબરોનું જાહેર થવું અને જનમવું.

૭. અત્રે, ફેકરા ૨૨ માં, વેસ્તનો તરજુમો તદન જુદોજ છે.

૮. હુઝનમીગ-ઝિમ અરીન. ૯. ભવીષ્યના પેગામબરો.

૧૦. એટલે કે, તેઓનો જન્મ જે એક જુદીજ ચીજ છે, (યાને બીજા શબ્દોમાં) જે એક ચમતકારીક બનાવ છે.

૧૧. અત્રે "આ પણ તે (દીન) કહે છે કે :–" લખવામાં આવ્યું નથી.

૧૨. હમ પૂર્સીદ. ૧૩. હૂ-દાગાન. ૧૪. ફ્રદાગ બઓન યોમ.

૧૫. પએદાગ બરા અમતની વડી બરા પએદાગ અમત.

૧૬. અ-મૂસ્ત, એ કદાચ અ-મસ્ત હોય; સરખાવો અવ૦ મરેદ, "દાબવું," અથવા ફારસી મૂસ્ત "કંગાલ."

૧૭. એટલે જે, હમનબરદો, દુશમનો. ૧૮. મનદવમ ઈ યઝદાન.

બેહરા[1] (માણુસો વીનાની છે)], અને સંકટ વીનાની[2] [યાને કે, યઝદાનને લગતી ચીજોથી તેને[3] પોતાને છુટી કીધી નથી], અને જીંદગીથી ભરપુર થાય છે[4] [યાને કે, તે ઉપર વરસાદ વરસતો થાય છે][5], અને ઇરાન–વેજ, જ્યાં ભલી દાઇતી નદી (છે), તેમાં ફરીને જુદી જુદી જગ્યાએ પાણી (આવે છે)[6].

બાબ ૯ મો.

જે મોજેજાઓ હોશેદરના હજારાના ખતમ થવા અને હોશેદર માહના આવવા પછીથી, તે હોશેદર માહના હજારાના ખતમ થવા તથા સોશીઓસના આવવા સુધીમાં બનીયા હતા (તેનું બયાન) તે જમાનાના જ્ઞાનમાંથી (આ બાબમાં આપવામાં આવ્યું છે.)

(૧) હોશેદર માહના શારીરીક આકારમાં (તેના) જનમ [7] વેળાના ચમતકારો, (તેની) કીર્તિ તથા શબ્દો તથા કાર્યો, વીસ દીવસની દરાજી સુધી આકાશના મધ્યમાં ખોરશેદનું રેહવું; [7] અને ઢોરોમાં સર્વથી મોટા પ્રમાણમાં[8] દુધનું[9] આવવું[10], જે પ્રમાણે તે (ફકરો)[11] કહે છે કે એક હજાર આદમીઓ માટે માત્ર એકજ નાની ગાયને[12] દોહવામાં આવશે [યાને કે, એક હજાર આસામીઓને (પુરૂં પડે) એટલું દુધ તે આપશે]; અને ભુખ અને તરસની તંગી માટે તે કહે છે કે માત્ર એક પીણામાં[13] ત્રણ રાત સુધી એક

---

૧. લા ફૂર વ લા ફર, સરખાવો ફારસી ફૂર તથા ફર; અવ૦ ફ્રુ, ફ્રેવીતા અને ફ્રેન. ૨. અ–નસહોનિશ્ન. ૩. હામંદ દુનીઆં યા તનહોમંદ હસ્તી.

૪. વ પૂર ખયા દાદ પેગવીમુનેદ; બીજેબોલ તરજુમો, "અને જીંદગીઓ મોટી સંખ્યામાં પેદા કરવામાં આવે છે."

૫. વેસ્તનો તરજુમો આ પ્રમાણે છે: "કે તે મોહલુ થયું છે, અને ઇરાનવેજ જ્યાં ભલી દાઇતિ નદી તેમાં જુદી જુદી જગ્યાએ ફરીને મોટું થયું છે."

૬. જુવો પુસ્તક ૧૩ મું, સફો ૫૮, નોટ ૨.

૭–૭. જુવો બાબ ૮ મો, ફકરો ૨ જો, ફુટનોટ. ૮. ઓલ અવરતુમ અવઝૂન.

૯. સરખાવો અવ૦ પએમન, પયલંહુ; ફારસી પીમ.

૧૦. પેહુમતુનીદન. ૧૧. દીનનો.

૧૨. અઝે, સરખાવો અવ૦ અજિ (વંદીદાદ, ફરગર્દ ૯, ફકરો ૩૭, અઝેયાઓ), ધાતુ અઝે, "ચરવું"; પહલવી શરેહ મુજબ એનો અર્થ "ત્રણ વર્ષની ઉમરની ગાય" થાય છે.

૧૩. વખ્શિઃ પયન, અવસતા પિ, "પીવું," "પોષણ કરવું"; અથવા પિશ્ન, "ખાણું", અવ૦ પિથ્વ.

(શખસ) સંતોશ પામે છે[1]; (અને) જેથી કોઇ એક સીના(છાતી)ના[2] કહનો માંસનો કડકો ખાય તો તેને માટે તે ત્રણ દીવસ અને રાત્ર સુધી કોઇએ તે કરતાં પુરતો છે. (૨) ગુઢાપાની[3] નબળાઇનું ઓછું થવું, અને જીંદગીની લંબાઇ યા વધારો[4], ઉમરાવી ખવાસ (અઇરીહ) અને શાંતીનું વધવું, તથા દુનીઆમાં સખાવત અને ખુશાલીની બેસ્તાઇ.[5] (૩) જે પ્રમાણે દીનનો આ (ફકરો) કહે છે, કે: "તારા છેલ્લા હજારામાં પેહલાં દસ સાલ[6] ગુજરશે[7], ત્યારે અહુરમઝદની ભક્તિ કરનારા એક બીજાને[8] આ પ્રમાણે પુછવાને લલ-ચાશે; 'ગોસપંદો કે જેઓ સારી રીતે પેદાયશ આપે છે તેઓને લીધે આપણે આગલ હતા[9] તેનાં કરતાં શું (હાલ) આપણને આપણે વધારે લાંબો વખત સુધી ટેકવી રાખીએ છીએ[10], જેથી આપણને થોડા ખોરાક અને વધારે ઓછા (કમ) લુગડાંની અગત પડે છે? આ ઢોરોને લીધે, આપણે આગલ પ્યાર (ગ્રહણ કીધો) હતો તેનાં કરતાં શું (હાલ) વધારે સંપૂર્ણતાથી[11] મેલવ્યો છે? ગુઢાપાને લીધે (વાળ જે) આગલ ઉગી ગયા હતા (તેમાંના) કરતાં વાળ જે (હાલ) ઉગયા છે તેમાં શું આપણે વધુ ઉદાર (છીએ)? શું આપણી બાઇડીઓ તથા છોકરાંઓના વીચાર અને વચનો અને કાર્યો આગલ હતાં તેના કરતાં હાલ વધારે નીરમલ[12] (છે)? (૪) અને શું એવી પણ એક ચીજ હતી કે જે કોઇ સ્વચ્છ કાર્યોને માટે તૈયાર છે તે (પોતાનાં) બાલકની કેળવણીમાં પછાત

---

૧. સીર પેહલૂનેદ. ૨. સીનગ મસાએ; ફારસી સીનહ, "છાતી".

૩. વાંચો: કમીગીહ ઝેરમાનીહ, ઓયેબોલ તરજુમો, "ગુઢાપાનું ઓછું થવું".

૪. બેશીપ. ૫. જુવો અવ૰ વહિશ્ત, "સર્વથી શ્રેષ્ટ."

૬. અસલ અર્થ "શીયાળા". ૭. બરા સથેદ, અવ૰ સથ, "આગલ વધવું".

૮. અવો હમપુર્સીનેન્દ, ઓયેબોલ તરજુમો, "તેઓને એકમેકને પુછાવવામાં આવશે". ૧૪ ચીગૂન પાશ પેહલૂન્ત.

૯. ફેર-વરેસ્પતતરની વટી ફેર-વરેસ્પતર લખીઓ હોય તેમ વાંચો; સરખાવો અવસ્તા દરેંઘો-વારેથમન; વારેથમન એટલે "ઢાલ" યા "બંચાવનું સાધન", ધાતુ વર, "બંચાવવું"; એ ઉપરથી એ શબ્દનો અર્થ "લાંબો વખત બંચાવ આપતું" છે; પહલવી વરેસ્પત એટલે "બંચાવનો ધણી." એ વાક્યનો ઓયેબોલ અર્થ આ છે: "આપણે આગલ હતા તેનાં કરતાં જીંદગીને લાંબા વખત સુધી બંચાવના શું વધારે સારા ધણીઓ છીએ". બેસ્તનું વાંચણ: સર-વસિ ચતર, "વધારે વાળવાળા માથાંના".

૧૦. પૂર્ન્દગતર, "વધારે સંપૂર્ણ રીતે".

૧૧. ફુરહીહાતરની વટી, અસલ અર્થ, "વીચાર શક્તિ તથા મોટાઇથી ભરપૂર".

૧૨. અવીઝ-કાર (અવીઝગ-કારની વટી) આરાઇહેદ.

પડી ગયો છે[1], અને (તે માટે તેની) શીક્ષા ઠેડવવામાં આવી છે? શું (હાલ) કોઇ (શખસ) એક કરપનને દ્રુજની[2] પેઠે ગણે છે; (તે કે જે) અષોઇ વગર, અષોઇના કાંઇ પણ પ્યાર વગર (છે), તેને તેની સર્વથી બુરી મનશક્તિને લીધે શું કોઇ મારી નાખે છે? (૫) જેમ સાચા સખુન બોલનારા[3] અસલી અહુરમઝદ પરસ્તો તરફથી સાંભલવામાં આવ્યું હતું[4] તેમ, શું અત્રે આ જગતમાં નઝદીકમાંથી (નઝદ) મરકી દર્દ[5] થશે? (૬) અને હવે જ્યારે આપણામાંનો મોટો ભાગ[6] પણ આ શીક્ષણના[7] આટલા બધા ટેકો આપનારા[8] છીએ, ત્યારે શું આપણે અષોઇને[9] સર્વથી વધુ દ્રઢતાથી[10] તથા સર્વથી વધુ ઉતકષાથી[11] પવિત્ર રાખીએ છીએ [યાને કે, શું આપણે ધાર્મીક અને પુણીવંત કાર્યો કરીએ છીએ]?

(૭) તે[12] આ પણ જાહેર કરે છે કે જેઓને તેઓ માંચડા[13] ઉપર ફાંસી ચઢાવી મારી નાખશે તેઓ સીવાય[14], તથા જેઓ બુઢાપાને લીધે મરી જશે તેઓ[15] સીવાય કોઇ પણ (આ) વે છેલ્લા હજારામાં (આ દુનીઆંમાંથી) ગુજર પામશે નહી (લા). (૮) જ્યારે તેનાં હજારાના ત્રેપણ વર્ષ બાકી રહે છે, ત્યારે દુધ અને તરકારીમાં ગીઝાશ અને ચરબી એટલાં સંપૂર્ણ[16] છે કે માણસોને માંશની[17] કાંઇ પણ જરૂર ન પડવાને લીધે, માંશ ખાવાનું છોડી[18] દેશે, અને દુધ અને તરકારી તેઓનો ખોરાક થશે. (૯) જયારે ત્રણ

---

૧. સરખાવો અવસ્તા ઉરૂઝ્દ, "મંદીલાઇ".

૨. દ્રુજ–આકનીનગ; અથવા દ્રુજના વર્ગનો.

૩. રાસ્ત ફ્રાજ ગૂફ્તારાન. ૪. ખવન વસ્તમૂનિસ્ન વસ્તમૂન્ત.

૫. આ–સીજગીહ પેહ્મતૅદ, બોલોબોલ તરજુમો, "મરકી વીનાની હાલત આવી પોહચે છે".

૬. મરક, "સંખીઆમાં", અવ૦ મેરે, "ગણવું"; ફારસી મર.

૭. દાદિસ્તાન.

૮. મસ–દાસ્તાર, "જેઓએ દીન ટેકવી રાખવાને સર્વથી વધુ મેહનત કીધી હોય તેઓ". ૯. યશરાએહ્ યશરાયીનમ.

૧૦. વાંચો: અરૂશગ–આઓમંદીહાતર; જુવો હુઝવરેશ શબ્દ અરૂજ અથવા આરૂશ, "દ્રઢ," "મક્કમ." વેસ્ત એને ખરૂશગ–આઓમંદીહાતર વાંચી "વધારે ગભરાયાં" અર્થ કરે છે.

૧૧. ત્વક્ષાકીહાતર, સરખાઓ અવ. ત્વક્ષ, "મેહનત કરવી." ૧૨. દીન.

૧૩. દાર–સ્નેશ, સરખાવો અવ૦ દાઉરૂ તથા સ્નાથિશ. એનો અર્થ "ભોંકવાના હથીઆરથી" અથવા "ભાલાઓથી (અવ૦ દાઉરૂ, 'ભાલો') ભોંકીને."

૧૪. અકાએ મિન ઝક. ૧૫. મુન મિન ઝેરમાનીહ બરા વદીરૅન્દ.

૧૬. સ્પૂરીગીહૅદ. ૧૭. ગસયાં "ગોસ્ત," "માંસનો ખોરાક."

૧૮. શૅદ્યૂનાંન્દ.

વર્ષ બાકી રહે છે, ત્યારે દુધનો ખોરાક પણ તેઓ તજી દેશે, અને તેઓનો ખોરાક અને પીણું પાણી અને તરકારી થશે.

(૧૦) અને તેના તે હજારના અરસામાં ઝોહાકનું [1] બંદીખાનામાંથી છુટવું [1], ઝોહાકને ઠાર મારવાને માટે કેરસાસ્પનું ઉઠવું,[2] (જગતને) નવી કરવાના કાર્યમાં[3] સોશીઓસને મદદ કરવા સારૂં કએખુસરો તથા તેના સાથીઓનું આવવું, અને ગાથામાં[4] જાહેર કીધેલા બનાવ અને કાયદાથી માણસ જાતનું મોટે ભાગે સુધરવું [5]; અને બીજા કેટલાક ચમતકારો અને અજાયબીઓ કે જેનું તેના તે હજારામાં પ્રગટ થવું જાહેર કરવામાં આવ્યું છે[6] (તે સઘળું થશે).

(૧૧) અને આ પણ તે જાહેર કરે છે, કેઃ "જ્યારે તે હજારો, કે જે માઝદયસ્ની દીનને માટે[7] બોલે છે, તેનો છેડો આવે છે[8], ત્યારે તેની પેહલી સદીને છેડે શું સરજેલું છે? (૧૨) તે ઉપરથી અહુરમઝદે આ પ્રમાણે કહ્યું કેઃ 'ખોરશેદ ઢંકઇ જશે.' (૧૩) અને બીજી અને ત્રીજી અને ચોથી અને પાંચમી, છઠ્ઠી અને સાતમી અને આઠમી, નવમી તથા દસમી સદીને છેડે શું સરજેલું છે? (૧૪) તે ઉપરથી અહુરમઝદે કહ્યું કેઃ 'ખોરશેદ ઢંકઇ જશે.'

(૧૫) અને જ્યારે તેની દસમી સદીના ત્રીસ સાલ બાકી રહે છે[9] ત્યારે તે કુમારીકા જેનું (નામ) શૂબાક–અણુ[10] છે, જે (દીનનો) ગવાહી આપનાર[11] સોશીઓસ છે તેની માતા છે, એટલે જે (તે) રસ્તાનો દેખાડનાર

૧.–૧. રાનગ બંદી ઇ હલુગ, સરખાવો ફારસી રાન, "હાંકવું," "બાહેર કાઢવું." જુવો ઝંદ ઇ વહુમન યશ્ત, બાબ ■ જો, ફકરા ૫૫ થી ૬૧; બુન્દહેશ્ન, બાબ ૨૯ મો, ફકરા ૭ થી ૯; દાદિસ્તાન ઈ દીનીગ, પુર્સેશ ૩૬ મી, ફકરો ૯૭ મો; એ ફકરાઓમાં ઝોહાક, કેરસાસ્પ વીગેરેને લગતું લંબાનથી બયાન આપ્યું છે.

૨. સરખાવો અસલ ફારસી ઉફપતતા; અવ૦ ઉઝ તથા પત.

૩. પવન ફ્ર્ષ–કેરદીહ કેરદારીહ; અવ૦ ફ્રષો–કેરેતિ, "સજીવન કરવું."

૪. ગાસાનીગ, "ગાથામાં આવેલું યા ગાથાને લગતું."

૫. નીવારિશ્ન, "શણગારવું"; અવ૦ નિ–વર, "શોભાયમાન કરવું."

૬. પદ્મેદાગ. ૭. પવન હમેન મઝદયસ્નાન.

૮. બશ સથેદ, "સંપુર્ણ રીતે પસાર થઇ જાય છે."

૯. અ–રાનગ, "નહી પસાર થયલું," "રહી ગયલું."

૧૦. અવ૦ અરેહત–બેરેમિ, "ગવાહી આપનાર પીતાવાળી"નો આ પહલવી તરજુમો છે. જુવો વેસ્તનો તરજુમો, સફો ૧૧૫, નોટ ૧. ૧૧. ગૂબાર.

છે [1] જેથી તે એબના બખશનારનું સામે થવું [2] તદન દૂર થાય છે [3], તે પાણી તરફ આગલ ચાલે છે; તેની ઓલાદ [4] ફ્યાનોથી ઉતરી આવેલા વોહૂરઓચથી (છે), જે ઝરથુસ્ત્રના (બેટા ઇસદવાસ્ત્ર) જે (પેગામબર સાહેબની બાયડી) અઉર્વીજથી પેદા થયલો છે તેની સાથ સંબંધ રાખે છે. (૧૬) તે કુમારીકા, જેનું નામ જબરદસ્ત[5] છે, તે એટલી તો જબરદસત છે કે એક પ્રસવથી[6] તેણી તેને જનમ આપે છે કે જે સઘલી ચીજોને જેરદસત કરે છે, (જેવી કે) માણસ જાત તેમજ[7] દેવે તરફની ઇજા." (૧૭) ત્યાર પછી જયારે તે કુમારીકા પંદર વર્ષની (ઉમરની) થાય છે ત્યારે તે પાણીમાં તેણી બેસે છે, અને તે[8] તેણીને તે આપે છે[9] કે જેનું નામ[10] ફતેહમંદ ફાયદો કરનાર (છે), વલી (તેનું) નામ શરીર બનાવનાર પણ (છે)[10]; એવો ફાયદો કરનાર કે જે તમામ તનહોમંદ જીવોનું ભલું કરે છે, અને એવો શરીર બનાવનાર કે જે તનહોમંદ આદમીઓને માટે, શરીર ધરાવતાં અને જીવવાલાઓને, એકસરખી

---

૧. નિમુદાર, "એક કામ કેમ કરવું તે "દેખાડનાર;" યા "બતાવનાર."

૨. અહુઅ-દત પઇત્યારગ.

૩. બરા બુર્દન, "તદન યા સંપૂર્ણ રીતે લઇ જવું".

૪. અફ્રુશ ફ્રાજ તઓખમઅ, ઓલેઓવ તરગુમો, "તેણીની આગલી વંશાવલી.' જુઓ ભાગ ૮ મો, ફકરા ૧૮–૧૯, ફૂટનોટ.

૫. હુવિંસ્પ તરવીનીદાર, સરખાવો અવ૦ વીસ્પ તઉર્વઇરિ, "તમામ નાશ કરનાર," જુવો અવસતા ફ્વરદીન યશ્ત, ફકરો ૧૪૨:—કન્યાઓ અરેદ્દત ફ્રેઘ્રયો અપઓન્યાઓ ફ્રવષીમ યઝમઇદે, યા વીસ્પ તઉર્વઇરિચ નામ; અવથ વીસ્પ તઉર્વઇરિ યથ હા તેમ ઝીઝનાત, યો વીસ્પ તઉર્વાત દએવા–અતચ ત્બએશાઓ મષયાઅતચ, પઇતિરતાતેએ જએ-કર્ષતહે ત્બએશંગહો. દીનકર્દમાં જે પહલવી બયાન આ ફકરામાં મલે છે તેમાં અવસતાના છેલ્લા ત્રણ શબ્દોનો અર્થ કીધો નથી.

૬. પવન ઝેરખુનિશ્ન, અસલ અર્થ, "જનમ આપવાએ કરીને."

૭. ઝક-ઇચ...... ૫ ઝક-ઇચ. ૮. પાણી.

૯. ઝક બઓન દહેદ, "તે (કન્યા)માં દાખલ કરે છે."

૧૦–૧૦. સરખાવો અવસતા ફ્વરદીન યશ્ત, ફકરો ૧૨૯: યો અંઘહુત સઓષ્યાંસ વેરેથ્રજ નામ, અસ્તવત-એરેતસચ નામ, અવથ સઓષ્યાંસ યથ વીસ્પેમ અહૂમ અસ્તવન્તેમ સાવયાત; અવથ અસ્તવત-એરેતો યથ અસ્તવાઓ હા ઉશ્તનવાઓ અસ્તવત-ઇથ્યેજંઘહેમ પઇતિશ્તાત......વલી જુઓ વંદીદાદ, ફરગર્દ ૧૯, ફકરો ૫ મો. તનૂ-કેરદાર, જે અવસતા અસ્તવત-એરેતો ને માટે છે

રીતે[1] મોટી[2] ફરાખી[3] ઇચ્છે છે[4]. (૧૮) તે વખત અગાઉ[5] અથવા તો ગર્ભ રહયા પછી, અથવા તો તેણી જનમ આપે છે તે અગાઉ, તેણીએ માણસો સાથે સંબંધ રાખીઓ હતો નહી.[6]

(૧૯) જ્યારે તે પુરૂષ (સોશીઓશ) ૩૦ વર્ષની (ઉમરનો) થાય છે, ત્યારે ખોરશેદ આસમાનની સર્વથી ઉંચી ટોચ ઉપર ત્રીસ દીવસ અને રાત સુધી સ્તંભ થઇ ઉભો રહે છે, અને તે જગયા જે તેને માટે સરજેલી છે ત્યાં તે પાછો આવે છે.[7]

બાબ ૧૦ મો.

હોશેદર માહના હજારના છેડા અને તે ફાયદેમંદ ફતેહ મેલવનારના[8] આવવા પછીથી, તે સોશીઓસનાં[9] ૫૭ સાલ સુધી, અને દુનીઆમાં ફ્રષો-ગર્દની[10] બખશેશ (થઇ ત્યાં) સુધી, જે મોજેજાઓ થયા હતા (તેઓનું બયાંન આ બાબમાં આવેલું છે.)

(૧) સોશીઓસના મોજેજાઓ તેનાં તન, પ્રકાશ અને કીર્ત્તિ બાબે તે[11] આ પ્રમાણે કહે છે:—"જ્યારે હોશેદર માહના જમાના (સાલો)ની ગરદેશોમાંથી છેલ્લી ગરદેશનું[12] બનવું (મોજુદ થાય છે), તે વેળાએ તે શખસ સોશીઓસ જનમશે[13], જેનો ખોરાક મીનોઇ થશે, જેનું તન ખોરશેદના

---

૧. ચીગૂન હુમ. ૨. મહમ.

૩. અ-સિજીહ, અસલ અર્થ, "ખલલ વીનાનું," "ઇજા વીનાનું," એટલે સેહલાઇ યા સુખ.

૪. ઉપર જે અવસતાનો ફકરો ટાંકીઓ છે તે પ્રમાણે એ તમામ શારીરીક પ્રાણીઓના નાશની સામે થશે, અને તેઓની બાકી તેમજ મીનોઇ સંપત્તિ આગલ વધારશે. ૫. તેણી કાંસવ નદીના પાણીમાં બેઠી તે અગાઉ.

૬. જુઓ બાબ ૮ મો, ફકરો ૨૦, ફૂતનોટો.

૭. અસલ અર્થ, "જે સરજતથી નક્કી થયું હોય તે."

૮. સૂતાઓમંદ પીરૂજગર.

૯. દુનીઆની કેઆમત તથા ફ્રષોગર્દ કરનારા ત્રણ પેગામબરોનો છેલ્લો.

૧૦. અવ૦ ફ્રષો-કેરેઇતિ જેને વીશે ફ્રવરદીન યસ્ત, ફકરા ૫૮ અને યશન હા ૬૨, ફકરા ૩ માં ઇસારો છે. ૧૧. દીન. ૧૨. વદિંરનીહ.

૧૩. એટલે કે, બાબ ૯, ફકરા ૧૫ થી ૧૯ માં સુચવેલી તારીખ કરતાં ૨૮ સાલ પછી.

જેવું (થશે) [યાને કે, તેનું શરીર જેટલો ખોરશેદ પ્રકાશીત છે તેટલું પ્રકાશીત થશે]; આ પણ, કે "તે સઘળી બાજુઓથી [illegible] આંખોથી[1] જુવે છે, (અને) દુજથી (ઉત્પન્ન થયલાં) સંકટોનો ચારો તે આબાદ પામી જાય છે."

(૨) અને આ પણ, કે[2] "તે કયાની ખોરેહ ધરાવશે[3], જે ફ્રતેહમંદ (છે), અને જે બાહદુર ફ્રેરેદુન[4] જ્યારે તેને ઝોહાકને[5] મારીઓ ત્યારે ધરાવતો હતો;" અને ફ્રંગ્રસ્યાન તુર[6] (અફ્રાસીઆબ)ને જ્યારે તેને મારીઓ ત્યારે કયે ખોસરો[7] તે ધરાવતો હતો; અને કવે ઝઆનાઆગને[8] ફ્રંગ્રસ્યાને મારીઓ ત્યારે તે (ફ્રંગ્રસ્યાન) તે (ખોરેહ) ધરાવતો હતો; (અને) અશોઈ કે જેની મદદથી અશોઇની દુનીઆમાંથી દુજને કયે વીશ્તાસ્પ[9] હાંકી કાઢશે તે (અશોઇ)ને તે સંપૂર્ણ રીતે વળગી રહેશે[10] ત્યારે તે (કયે વીશ્તાસ્પ) તે ધરાવશે.[11]

(૩) અને આ પણ, કે "તેના પાછ સાલમાં બે પગવાળી જાત[12] તથા બીજાઓની આહરેમંદીનો[12] નાશ થશે, અને માંદગી તથા બુઢાપો, મોહત તથા દુખ[13], અને જુલમાત, નાસ્તીકપણું તથા બુરાઇના બીજાં સઘળાં સંકટોનો નાશ[14] (થશે); વાજી તરકારી[15], (અને) તમામ જગતમાં ખુશાલીનો ચાલુ વધારો થશે; સત્તર વર્ષ સુધી તરકારીનો ખોરાક, ત્રીસ વર્ષ સુધી પ્રવાહીનો ખોરાક તથા દસ વર્ષ સુધી મીનોઇ ખોરાક ખાવામાં આવશે."

---

૧. એટલે કે, સાધારણ માણુસજાત કરી શકે તેનાં કરતાં ઘણુ ઘણું વધારે પૂરતી રીતે તે જોઇ શકે છે.

૨. આ, પણ, દીન જાહેર કરે છે.

૩. **હેત્રતા ચેહુત્નેદ**, બોલેબોલ અર્થ, "સાથે થશે."

૪. જુવો દીબાચો, ફ્કરો ૨૫. ૫. જુવો દીબાચો, ફકરો ૨૬.

૬. જુવો દીબાચો, ફકરા ૩૧ અને ૩૯. ૭. જુવો દીબાચો, ફકરો ૩૯.

૮. મોટી **બુન્દહિશ્ન**, બાબ ૪૧ ના દાર્મસ્તેતેનર તરજુમા પ્રમાણે "તે એક અરબ સરદારનું નામ છે કે જેને અસલના વખતમાં ઈરાન ઉપર ચઢાઇ કીધી, અને જ્યાં સુધી ઇરાનીઓએ તેનો નાશ કરવા અફ્રાસીઆબને બોલાવ્યો નહી ત્યાં સુધી તેને ઘણાઓને દુષ્ટ નજરથી મારી નાખીઆ." (જુવો વેસ્ત, સફા ૧૧૫–૧૧૭).

૯. જુવો દીબાચો, ફકરો ૪૧. ૧૦. **હુખ્તેત.**

૧૧. જુવો **ઝમયાદ યશ્ત** ફકરા ૯૨–૯૩.

૧૨–૧૨. **દોઝંગાન તઓખ્મગ દ્દ્દ્દ્દ.**

૧૩. **અન–આવિશ્ન**, અસલ અર્થ, "પ્રકાશ વીનાનું," અથવા "અપ્રકાશ થયલું." સરખાવો ફારસી **આબ**, "ઝલકાટ," હીરાનું "પાણી."

૧૪. અવ૦ **તિખ્શ**, "દુખ દેવું." ૧૫. **હુમીશાગ અઉર્વર ઝરીન બાહિશ્ન.**

(૪) અને જેઓ વીખ્યાત, કીર્તિવંત તથા શક્તિવાલા હતા તે સઘલાઓની મોટાઇ, કીર્તિ તથા શક્તિ તેમાં ભેગી મલશે કે જે તેઓ કરતાં[1] ઉંચે દરજજેનો થશે, અને તેઓમાં કે જેઓ તેના (થશે); જયારે ઘણાં ઇનસાફી[2] અને કુશળ (પુરૂષો)ને આગલ મદદ કરવામાં આવશે[3] અને (તેઓને) ઝલકતા તથા શક્તિમંદ (બનાવવામાં આવશે); અને તેઓની શક્તિ તથા કીર્તિથી તમામ કુળો અને (તેઓનાં) પેહલવાનોને[4] હરાવવામાં આવશે.[5] (૫) દાદારની મરજી પ્રમાણે, તેના[6] (સોશીઓસના) ફરમાન મુજબ અને તેના હમશરીકોની મદદથી[7] સઘલી આદમ જાત એકયતાના એખલા પાયા ઉપર[8] ઉભી રહેશે.

(૬) (તે) ૫૭ સાલને છેડે, નાપાક અહરેમનનો નાશ થશે, અને ભવીષ્યની તનહોમંદ હસ્તીનો ફ્રષોગર્દ થશે.[9] (૭) તમામ ભલી પેદાયશો અશોઇ અને પૂરતાં સુખથી[10] ભરપુર થશે.[11] (૮) જે પ્રમાણે દીન જાહેર કરે છે, કે, જયારે તે હજારો પુરો થશે કે જે અહુરમઝદ પરસ્તોના દીનનો ત્રીજો છે, ત્યારે તે અહુરમઝદ પરસ્ત, જેનું નામ ફ્રતેહમંદ છે, તે શ્રેષ્ટ ખસલત,[12] સદગુણી હાલત[13] (તથા) ભલી

---

૧. ઇ મદમ આન. ૨. સરખાવો ફઇ, "ન્યાયી," "નીરદોષ," "ઉમદા."

૩. ફ્ર-સોચીહસ્ત, અવ૦ સચ, "આગલ વધવું."

૪. ગુર્દ-અશ, સરખાવો ફાર્સી ગુર્દ, "પેહલવાન."

૫. વાનીહેદ, અવ૦ વન, "જીતવું."

૬. ઓશાની વદી અત્રે ઓશ વપડાયલો છે. ૭. અવઝારીહ.

૮. મદમ અએવગ હમીહ પેગવીમુન્દ. અએવગ હમીહ, "એકયતા."

૯. ફ્રષકેરેત તનુ-ઇ-પસીન પેહવુનેદ. ૧૦. અવ૦ પોઉરૂષએત.

૧૧. નિવારી-હેન્દ, "સણુગારથી યા આભુષણથી ભરેલું થશે."

૧૨. પથન વંદ હુએમની વદી પ વન્દ હુએમ વાંચીઓ છે; બોલ્પોલ તરજુમો, "ફ્રતેહમંદ ખસલતવાલું."

૧૩. વાંચોઃ નોગ વરિય, સરખાવો ફાર્સી બર, "દેખાવ."

ચાલચલનવાલા[1] એક હજાર હમશરીકો તથા કુમારીકા[2] સહીત કાંસુ (નદી)[3] માંથી આગલ ચાલશે; જે બુરા માણસો તેઓ ઉપર જાસ્તી ગુજારે છે અને તેઓને પાયમાલ કરે છે તેઓને તેઓ મારશે.

(૯) "ત્યારે તે અહુરમઝદ પરસ્તો મારશે, અને તેઓનો કોઇ મારનારો નહી (થશે). (૧૦) ત્યારે તે અહુરમઝદ પરસ્તો દુનીઆમાં ફ્રષોગર્દના (થવા) માટે તતપર થશે[4], હમેશ લગી જીવતા (થશે), અને હમેશ વૃદ્ધિ કરનારા (થશે). અને તે સાહેબ[5] માટે હમેશાં આતુર (રહેશે). (૧૧) ત્યારે હું જે અહુરમઝદ છું તે (મારી) મરજી મુજબ દુનીઆમાં, અમર્ગ, હમેશ વૃદ્ધિ કરનાર અને દાદારને માટે આતુર ફ્રષોગર્દ કરીશ.

પુસ્તક ૭ મું પુરૂં.

---

૧. હુરાસ, અસલ અર્થ, "ભલા રસ્તાનો."

૨. વાંચોઃ ઐગર, સરખાવો અરબી બિકર યા બાગરહ, "એક કુમારીકા."

૩. એક દરીઆનું નામ છે જેને સીસ્તાનમાં આવેલા હામુન દરીઆ સાથ સરખાવવામાં આવ્યો છે. જુવો બુન્દહિશ્ન, બાબ ૧૩, ફકરો ૧૬; બાબ ૨૦, ફકરો ૩૪; બાબ ૨૧, ફકરા ૬–૭. ૪. હામાગ વેહુપૂન્દ. ૫. અહુરમઝદ.

Glossary of Select Words.

[illegible] (aînâ) Bk. VII, Chap. III, § 84, p. 32, l. 4; *n.*, "spring," "ઝરો;" comp. Pers.—Ar. عین (*aîn*) "A spring."

[illegible] (asvâchih), Bk. VII, Chap. IV, § 11, p. 40, l. 9; *n.*, "praise," "વખાણ" Pers. آواز (*avâz*) "praise," "fame;" Av. [illegible] = to speak."

[illegible] (agirâyîd), Bk. VII, Chap. IV, § 3, p. 37, l. 7; *v.*, "free," "uninvolved," "નહિ સપડાયલા," "છુટો" comp. Pers. گرائیدن (*girâyidan*), "to involve;" "to wrap round".

[illegible] (a-gurûh), Bk. VII, Chap. III, § 89, p. 34, l. 7; *n.*, "a retinue of followers," "crowd," "ખીદમતગારનો રસાલો," "ટોળું;" Pers. گروه (*gurûh*) "a squadron."

[illegible] (andarg-gasht), Bk. VII, Chap. III, § 60, p. 21, l. 8; *n.*, "interior opening;" "અંદરનું છિદ્ર."

[illegible] (ayîvagîn), Bk. VII, Chap. V, § 5, p. 43, l. 7; *adj.*, "talkative," "વહિવટો બોલ," Pers. یاوگی (*yâvagî*) "talkativeness."

[illegible] (ayîvyâsta), Bk. VII, Chap. VI, § 11, p. 51, l. 10; *n.*, "high-girt," "ઉંચે કમર બાંધેલા," "લડાઈને માટે તૈયાર;" Av. [illegible], rt. [illegible] "to put on."

[illegible] (argîhâ), Bk. VII, Chap. IV, § 10, p. 40, l. 4; *n.*, "(medicinal) essences," "extracts," "અર્ક;" comp. Pers. عرق (*ark*), a technical expression for a certain class of medicinal essences.

[illegible] (avbars), Bk. VII, Chap. III., § 14, p. 6, l. 1; *n.*, "distraction," "દિવાનાપણું;" see Vol. XIII, Bk. VI., E, Chap. XXVII., p. 12, l. 1; and the glossary, *s. v.*

[illegible] (avar-âstishnih), Bk. VII, Chap. III, § 75; *n.*, "divine guidance," "મીનોઈ રેહનુમાઈ;" comp. Pers. براستا (*bar-âstâ*) "a skilful guide."

[illegible] (avarkhastishnih), Bk. VII, Chap. III, § 68, p. 25, l. 5; *n.*, "heavy affliction", "સખત સંકટ;" Av. rt. [illegible] "to beat," "to extirpate," Pahl.—Persian خستن (*khastan*) "to wound"

[illegible] (aspânvar), Bk. VII, Chap. III. § 66, p. 24, l. 1; *n.*, "ઘોડદોડનું મેદાન;" "race-course," comp. Pers. اسپانور (*aspânvar*); Av. [illegible] "horse."

(â<u>kh</u>ezêsh), Bk. VII, Chap. III, § 18, p. 7., l. 4; *v.*, "attract," "ખેંચવું," "ધ્યાન ખેંચવું;" better *hakhzêsh*; comp. Av. , rt. , "to guide."

(â<u>kh</u>ûmbîhast), Bk. VII, Chap. IV., § 1, l. 7, *v.*, "were made to leap," "કુદાવ્યાં," "ખુશાલી કેળવાડી;" Pers. خمب (*khamb*) "a trumpet," hence lit., "were summoned to good rejoicing."

(aûspi<u>sh</u>na), Bk. VII, Chap. IX, § 10, p. 94, l. 12; *n.*, "the rising," "ઉગવું;" Av. and "to fall."

(â-gazi<u>sh</u>nih), Bk. VII, Chap. III, § 4, p. 2, l. 11; *n.*, "denouncement," "તીરસ્કાર જાહેર કરવો;" comp. Pahl. (ga<u>z</u>i<u>d</u>an), Pers. گزيدن (*gazidan.*)

(âdrang), Bk. VII, Chap. V, § 6, p. 44, l. 2; *n.*, "calamity," મુસીબત;" Pers. آدرنگ (*âdrang*) "grief."

(az), Bk. VII, Chap. IX., § 1, p. 92, l. 4; *n.*, "young cow," "નાની ગાય;" Av. , rt. "to graze."

(a-rânag), Bk. VII, Chap. VII, § 55, p. 61, l. 7; *v.*, "not passed," "પસાર નહિ થયલાં," for (a-rândag), "un-elapsed;" Pers. راندن (*randan*), "to drive."

(âsandih), Bk. VII, Chap. VII, § 8, p. 66, l. 7; *n.*, "passing away," "ગુજર પામવું," "નાશ પામવું;" Av. , Pers. پزدي (*pazdi*) "a worm;" hence, "consumption, or destruction."

(arûi-ig), Bk. VII, Chap. IV, § 6, p. 38, l. 8; *n.*, "beyond (all) doubts," comp. Pers. روي *rûi*, "doubt."

(ka<u>d</u>ôgmasâê), Bk. VII, Chap. III, § 41, p. 14, l. 11; *n.*, "as big as a gourd," "દૂધી જેટલું;" Pers. كدوگ (*kadûg*) "gourd."

(karkû), Bk. VII, Chap. VII, § 12, p. 67, l. 7; *n.*, "meeting," "સભા," "મંડળ;" Av. "a thick crowd;" Pers. گروه (*gurôh*) "a crowd."

(kargas), Bk. VII, Chap. III, § 82, p. 31, l. 5; *n.*, "vultures," "ગીધ;" Av. , Pers. كركس (*kargas*) "a vulture."

(kirôgih), Bk. VII, Chap. III, § 8, p. 39, l. 5; *n.*, "secrets," "ભેદો," "મર્મ;" comp. Pers. كيرو (*kirû*) "memory."

(<u>kh</u>anjînag), Bk. VII, Chap. III, § 16, p. 7, l. 1; *n.*, "treasure" "ખજાનો;" comp. Av. , to shine;" mod. Pers. خزانه (*khazânah*); perhaps *khanjînak*, "a place or depository of riches."

(â<u>kh</u>pi<u>sh</u>na), Bk. VII, Chap. III, § 57, p. 20, l. 5; *adj.*, "belong-

ed to himself," "જે પોતાનું તે;" comp. Av. [Avestan] or [Avestan] [Avestan] (see Yasht V, § 62.)

[Pahlavi] (khûnishna), Bk. VII, Chap. VI, § 15, p. 53, l. 2; *adj.*, "murderous," "ખુની;" Pers. خون (*khûn*) "blood."

[Pahlavi] (khun-karbâ), Bk. VII, Chap. VIII, § 9, p. 87, l. 7; *n.*, "bloody-lizards," "લોહીખાર ગીરોળીઓ;" Av. [Avestan] Pers. کربه (*karba*).

[Pahlavi] (khûshînênd), Bk. VII, Chap. VII, § 23, p. 71, l. 9; *v.*, "wither," "કરમાવી નાંખે છે;" Pers. خوشیدن (*khûshîdan*), "to wither;" comp. Av. [Avestan] "dry."

[Pahlavi] (khûn-nâshag), Bk. VII, Chap III, § 5, p. 3, l. 6; *n.*, "relations," "સગાં વહાલાં;" lit., "those who had sucked the breasts of of women of the same family." Pers. خون (*khûn*) "blood and نوش (*nûsh*), "to drink"

[Pahlavi] (khûp-gasht) Bk. VII, Chap. III, § 90, p. 35, l. 2; *v.*, "much perverted," "ઘણો ગુજરાતમાં આવી ગયો;" comp. Pers. خوب (*khûb*) "much" and Av. rt. [Avestan] "to turn."

[Pahlavi] (khshûft), Bk. VII, Chap. III, § 90, p. 35, l. 1; *v.*, "disturbed" "ગભરાટમાં પડીઓ;" Av. [Avestan] "to decay."

[Pahlavi] (gaôkâsih), Bk. VII, Chap. V, § 13, p. 46, l. 4; *n.*, "evidence," "witness," "ગવાહી;" originally gaô-âkâsih, Pers. گواهی (*gavâhi*)

[Pahlavi] (gardîhêd), Bk. VII, Chap. III, § 76, p. 29, l. 2; *v.*, "tumbled down," "became dizzy," "ગબડી પડીઓ," "ચિત્તભ્રમ થઈ ગયો;" comp. Pers. گردیده (*gardîdah*), "revolved;" Av. rt. [Avestan] "to turn."

[Pahlavi] (zad), Bk. VII, Chap. III, § 19, p. 8, l. 4; *adv.*, "possessed of the devil," "આગમાં આવેલું;" comp. mod. Pers. زده بودن (*zada-bûdan*) "to be possessed of the devil."

[Pahlavi] (zîrîh regalâ), Bk. VII, Chap. III, § 54, p. 19, l. 4; *n.*, "shoe," "જોડો;" comp. mod. Pers. زیرپا (*zîr-pâ*), "a shoe," Av. [Avestan] and [Avestan]

[Pahlavi] (zâyâê) Bk. VII, Chap. 3, § 54, p. 19, l. 5; *v.*, "thou shouldst produce," "તારે પેદા કરવું જોઈએ;" comp. Av. [Avestan] "to produce," Pers. زاییدن (*zâyîdan*) "to bring forth."

[Pahlavi] (jadyîm), Bk. VII, Chap. III, § 50, p. 17, l. 10; *v.*, "solicit," "માંગવું;" comp. Av. [Avestan] "to request"; Pers. جستن (*justan*) "to seek."

[Pahlavi] (tâkhal), Bk. VII, Chap. III, § 90, p. 35, l. 2; *adv.*, "bitter" "કડવું" "ઝુમ સ્વાદ;" comp. mod.

Pers. تلخ (*talkh*) "bitter"; probably from Av. [illegible] "sharp."

[illegible] (tvi<u>gh</u>tar), Bk. VII, Chap. III, § 23, p. 9, l. 7; *n.*, "vigorous," "તાકાત વાળું;" comp. Av. [illegible] "strength," "vigour;" rt. [illegible], "to be strong."

[illegible] (dêr-varespatar), Bk. VII, Chap. IX, § 3, p. 92, l. 11; *adv.*, "longer-preserving," = વધારે લાંબો વખત રહેતું;" Av. [illegible] in which [illegible] means "a shield,"

[illegible] (dû<u>sh</u>vift), Bk. VII, Chap. VII, § 14, p. 68, l. 6; *v.*, "disseminated," "બીજ નાખીઆનું;" Av. [illegible] "to emit seed."

[illegible] (dibzagtar), Bk. VII, Chap. III, § 73, p. 27, *l.* 6; *adj.*, "more deceitful," "વધારે ઠગાઈ ભરેલું;" comp. Av. [illegible] "fraud," rt. [illegible] "to deceive."

[illegible] (dûsh-vailagkash), Bk. VII, Chap. III, § 68, p. 25, l. 1; *adj.*, "evil-vindictive," "દુષ્ટ કીનાખોર;" comp. mod. Pers. ويل كش (*vail-kash*) "a vindictive person."

[illegible] (*naftagân*), Bk. VII, Chap. VI, § 18, p. 54, l. 2; *n.*, "offspring," "છોકરાં બચ્ચાં," "વંશજો;" Av. [illegible] "descendants;" [illegible] "origin;" Sans. नाभ.

[illegible] (nâfân), Bk. VII, Chap. VI, §18, p. 54, l. 2., *n.*, "descendants;" "વંશજો" "ઓલાદથી ઉતરી આવેલા;" Av. [illegible] "descendants;" [illegible] "origin;" Sans. नाभ.

[illegible] (ni<u>sh</u>în-gûn), Bk. VII, Chap. VII, § 15, p. 68, l. 10; *n.*, "an associate," "સોબતી;" Pers. نشين (*nishîn*) "to sit."

[illegible] (nivâg), Bk. VII, Chap. VII, § 35, p. 76, *l.* 6; *n.*, "champions," "બહાદુર પહેલવાનો;" Pers. نيو (*nêv*) "a hero."

[illegible] (nividi<u>sh</u>na), Bk. VII, Chap. VII, § 3, p. 2, l. 6; *n*, "request," "ઓસતેમારસ;" comp. Av. [illegible] Skr. निविश, "to invite," "to request the company of" (see Yasna 1 §§ 1-19).

[illegible] (patâê), Bk. VII, Chap. III, § 69, p. 25, l. 11; *n.*, "a guardian," = રક્ષક;" comp. Pers. پد (*pad*) "a guardian," Pahl. [illegible] (patâyidan), "to protect." Av. [illegible] "to protect."

[illegible] (patâdan), Bk. VII, Chap. III, § 69, p. 25, l. 9; *v.*, "to fall," "પડવું;" Av. [illegible] "to fall," comp. Pers. افتادن (*ôftâdan*) or فتادن (*fatâdan*) "to fall."

[illegible] (pa-f<u>sh</u>âred), Bk. VII, Chap. VI, § 27, p. 57, l. 4; *n.*, "applies pressure," "ભાર મેલે છે," "દબાણ કરે છે;" Pers. فشاردن (*fashârdan*) "to press."

[illegible] (parnân), Bk. VII, Chap. III, § 28, p. 11, l. 8; *adj.* "mouldy," "ફુગાયલું;" comp. Pers. پرنان (*parnân*) "mouldiness of bread".

[illegible] (mârjan), Bk. VII, Chap. VIII, § 1, p. 84, l. 9; *n.*, "scourges," "કોરડા," "ચાબખા;" Av. [illegible] "an instrument for punishing criminals."

[illegible] (parân), Bk. VII, Chap. III, § 63, p. 18, l. 10; *adv.*, "closely," "નજદીકથી," "ઘણાંથી;" comp. Av. [illegible], [illegible] "abundant," "much." Pers. پر (*pur*) "full."

[illegible] (pas-darishna), Bk. VII, Chap. III, § 83, p. 31, l. 11; *n.*, "defeat," "હાર;" Pahl. [illegible] (daritan) "to tear;" Pers. دریدن (*daridan*), Av. rt. [illegible] "to tear."

[illegible] (pistân-pân), Bk. VII, Chap. III, § 60, p. 19, l. 10; *n.*, "a bosom protector," "છાતીને પંપાળનારું રાખન." Av. [illegible], mod. Pers. پستان (*pêstân*) "the breast," and پان (*pân*), بان (*bân*) "protector."

[illegible] (*fragardag*), Bk. VII, Chap. III, § 10, p. 40, l. 5; *n.*, "mixtures," "મિશ્રણીઓ;" comp. Pers. فرگرده (*fragardah*) "mixture;" Pahl. [illegible] (*a-fragart*) "unmixed" (used in the **Dinkard**, Bk. IV, § 12).

[illegible] (*frâjyâd*), Bk. VII, Chap. III, § 41, p. 14, l. 11; *v.*, "lifted up," "ઉંચે કરવું;" from Pahl. [illegible] (*frâjitan*), [illegible] (*frâj*-dât) "gave back," "put forth."

[illegible] (mazântha), Bk. VII, Chap. VIII, § 1, p. 84, l. 10; *n.*, "greatness," "મોટાઈ;" Av. [illegible] exalted.

[illegible] (*frânid*), Bk. VII, Chap. III, p. 15, § 44, l. 9; *v.* "passed away," "પસાર થઈ ગયું," "નીકળી ગયું;" comp. Av. rt. [illegible] "to go or pass away."

[illegible] (bagatar), Bk. VII, Chap. III, § 25, p. 10, l. 5; *adj.* "a better God," "વધારે સારો ખોદા;" Av. [illegible], old Persian *baga*; Av. rt. [illegible], "to divide," Sans. भग.

[illegible] (bâj), Bk. VII, Chap. III, § 77, p. 29, l. 8; *n.*, "tribute," "કર," "ખંડણી;" comp. Pers. باج و ساو (*baj va sâv*); probably from Av. rt. [illegible] "to divide."

[illegible] (bâtar), Bk. VII, Chap. III, § 60, p. 21, l. 8; *adv.* "behind," "પાછળથી;" Chaldaic, *bâtil*, "behind," Arabic *bâtin*, "interior."

[illegible] (Bâvir), Bk. VII, Chap. III, § 72, p. 26, l. 11; *n.*, "Babylon," "બાબીલોન;" comp. Av. [illegible] "Babylon," Yasht V § 29, and Yasht XV § 19.

[illegible] (bâstân), Bk. VII, Chap. VI, § 27, p. 57, l. 4; *adv.*, "certainly," "ખચીત;" comp. Av. [illegible] "most assuredly," Pers. باستان (*bâstân*). "in olden times."

[illegible] (bikhedra), Bk. VII, Chap. III, § 70, p. 26, l. 3; *n.*, "an ungelded bull," "આખતી નહિ કીધેલો ગોધો;" comp. Av. [illegible] Pahl. [illegible] (bâkhedrak) "not castrated."

[illegible] (pûr-taginidâr), Bk. VII, Chap. VII, § 13, p. 67, l. 11; *adj.*, "enigmatical," "ગુંચવણકારક બાતીઆ," Pers. پردک (*pardak*) "an enigma," or comp. Av. [illegible] "full," and [illegible] "flowing," *i.e.*, fully flowing," or "very eloquent."

[illegible] (bar), Bk. VII, Chap. VI, § 25, p. 56, l. 6; *n.*, "young woman," "જવાન સ્ત્રીઓ;" Pers. بر (*bar*) "a young woman," probably, from Av. [illegible]

[illegible] (barhâmag), Bk. VII, Chap. VII, § 16, p. 69, l. 4; *n.*, "garment," "પોશાક;" Pers. برهم کردن (*barham kardan*) "to put [redacted] together," "to wear."

[illegible] (bigar), Bk. VII, Chap. X, § 8, p. 100, l. 4; *n.*, "maidens," "કુમારિકાઓ;" Arabic, *bigar* "a maid"

[illegible] (parê-tanu), Bk. VII, Chap. VIII, § 19, p. 89, l. 12; *n.*, "conceives in her body," "પોતાના શરીરમાં ધારણ કરે છે." Av. [illegible] "full of."

[illegible] (mang), Bk. VII, Chap. III, § 85, p. 32, l. 12; *n.*, "narcotic," "કેફી વસ્તુ" "ભાંગ;" comp. Pers. منگ (*mang*), Av. [illegible]

[illegible] (mayâ-vakhdân), Bk. VII, Chap. VII., § 33, p. 75, l. 9; *n.*, "cesspools of water," "પાણીના ખાબોચીઆં;" comp. Pers. آبگیر (*âbgîr*).

[illegible] (mûshêd), Bk. VII, Chap. III, § 53, p. 18, l. 19; *v.*, "laments," "રુદન કરે છે"; see Vol. XIII, Bk. VI., E., Chap. XLV, § 21, p. 35, l. 10; mod. Pers. موش (*mûsh*); "grief," "lamentation."

[illegible] (yaonamig), Bk. VII, Chap. III, § 83, p. 31, l. 11; *adv.*, "continuously," "સદા," "હમેશાં;" comp. Av. [illegible] "constantly" from rt. [illegible] "to last."

[illegible] (yâna), Bk. VII, Chap. III, § 80, p. 30, l. 7; *n.*, "gift," "offering" "ભેટ;" comp. Av. [illegible] "a blessing."

[illegible] (sûpt), Bk. VII, Chap. VII, § 46, p. 79, l. 5; *n.*, "shoulders," "ખભા," Av. [illegible] Pers. سفت (*sift*), "shoulder."

[illegible] (rastagtûm) Bk. VII, Chap. III, [redacted] 78, p. 29, l. 12; *adj.*, "most liberal," "most unpreju-

diced," "છૂટા હીંચારતું," "એક તરફી નહિ રેતું;" comp. Pers. رسته (rastah) "liberal;" Av. rt. ... = to give."

... (raspatag-âmand), Bk. VII, Chap. III, § 11, p. 5, l. 6; n., "glutton;" comp. ... used in Vol. XII., C., Chap. IX, p. 57; Pers. ... "a glutton."

... (vad-jamâs), Bk. VII, Chap. III, § 72, p. 26, l. 10; n., "vicious delusion," "બુરા ભ્રમણો;" comp. Pers. بد جماش (bad-jamâsh) "evil," "wicked."

... (vajîr-dâr), Bk. VII, Chap. III, § 5, p. 3, l. 6; n., "obedient ones," "તાબેદારો;" lit., those who abide by decisions or orders; in other words, "staunch followers."

... (vashgar-dasht-î), Bk. VII, Chap. III, § 49, p. 17, l. 4; n. "desert-plain," "વેરાન જંગલ;" ... (vishkar) "a jungle," see Bk. VI, E, Chap. XXX, § 11, p. 18, l. 3; Vendîdâd, Frag. VIII, § 95.

... (vâz), Bk. VII, Chap. III, § 85, p. 32, l. 8; adv., quickly," "જલદીથી;" comp. Av. ... "strength" "quickness," from rt. ... "to carry" Sans. वह्., L. veho.

... (virakht). Bk. VII, Chap. III, § 5, p. 3, l. 5; v., "fled away," "નાસી ગયા;" comp. Pers. گریخت (gurîkht) "fled."

... (sakhun-châr), Bk. VII, Chap. III, § 30, p. 12, l. 1; n., "those who follow one's words," "કોઈના સુખન પ્રમાણે ચાલનારા;" Av. ... "to pass," "to proceed on;" Pers. سخن (sakhûn) "word."

... (hû-dahagan), Bk. VII, Chap. VII, § 60, p. 83, l. 4; adj., "sincerely liberal," "ખરા દિલનો," "ઉદાર;" Av. ... old Pers. hûdah.

... (sâk), Bk. VII, Chap. III, § 77, p. 29, l. 8; n., "offerings," "ભેટો આપવી," comp. Persian باج و ساو (bâj va sâv.)

... (sârihêd), Bk. VII, Chap. III, § 5, p. 3, l. 4; v., "fell upon;" "ઉપર તુટી પડીઆ;" comp. Av. ... "to torment," "to break into pieces."

... (sîrdag), Bk. VII, Chap. III, § 14, p. 6, l. 1; n., "excitement," "ઉશ્કેરાટ;" comp. Pahl. ...; see Vol. XII, Bk. VII, Chap. I, § 9, p. 23, l. 4; and the glossary s. v.

... (srûb-dîsig), Bk. VII, Chap. III, § 70, p. 26, l. 7; n., "sacred text," "પવિત્ર કલામ;" comp. Av. ... "sacred text," and ..., Sans. दिश्, "to show."

... (shakbahênast), Bk. VII, Chap. III, § 87, p. 33, l. 4; v., "lay down," "સુઈ ગયું," "પડયું;" Semitic

shakhah "to acquire," Av. [illegible] "he lies down," rt. [illegible] "to lie down."

[illegible] (shkast-sân), Bk. VII, Chap. III, § 30, p. 12, l. 3; *adj.*, "broken," "ભાંગેલું;" comp. mod. Pers. شکست (*shikast*), "broken," and سان (*sân*), "back."

[illegible] (haênigdâr), Bk. VII, Chap. VI, § 28, p. 57, l. 12; *n.*, "leader of armies," "લશ્કરનો સરદાર;" Av. [illegible], Sans. सेना "army."

[illegible] (han-chaptan), Bk. VII, Chap. IV, § 4, p. 37, l. 9; *n.*, "the fall," Av. rt. [illegible] or [illegible] "to break down."

[illegible] (hikhrasuft), Bk. VII, Chap. III, § 60, p. 21, l. 8; *n.*, "hard nasû matter," "સખત નસો;" comp. Av. [illegible] and Pers. سفت (*suft*) "hard."

[illegible] (hû-padag), Bk. VII, Chap. III, § 11, p. 5, l. 7; *v.*, "guided towards," "દોરવાયું;" comp. Pers. پد (*pad*) "a guardian."

[illegible] (hû-pargûn), Bk. VII, Chap. III, § 58, p. 21, l. 1; *n.*, "front," "આગલ;" comp. Av. [illegible], "before," "in front of."

[illegible] (ham-akhagih), Bk. VII, Chap. V, § 7, p. 44, l. 6; *n.*, "companionship," "દોસ્તી," "સોબત;" Pahl. [illegible] (akh) "brother;" Pers. هم (*ham*) and اخ (*akh*).

[illegible] (ham-bûd-did), Bk. VII, Chap. V, § 4, p. 43, l. 2; *adv.*, "simultaneously," "ભેળા વખતે;" comp. Pers. هم بوده است (*ham-bûdeh ast*) "has come together."

[illegible] (ham-ayâvag), Bk. VII, Chap. VI, § 6, p. 49, l. 5; *adj.*, "all desolating," "તમામ વેરાન કરનારું;" comp. Pers. یاوگی (*yâvagi*) "loss."

[illegible] (hu-vakhsh), Bk. VII, Chap. III, § 49, p. 17, l. 5; *n.* "sunrise," "સુરજનું ઉગવું;" comp. Av. [illegible]

PRINTED AT THE BRITISH INDIA PRESS, MAZGAON, BOMBAY.